

AUGUSTINI THONERI D. COLLEGII ME-

DICI INCLYTÆ IMPERIALIS REIP. VLM.

Directoris ac Senioris, & Gymnasii Scholarchæ,

OBSERVATIO- NUM MEDICINALIUM,

HAUD TRIVIALIUM,

Libri Quatuor.

IN QUIBUS VARIÆ MORBORUM, INTE-

RIORES ET EXTERIORES CORPORIS HUMANI PAR-

tes, *obsidentium, Historiæ, cum eorum causis concomitantibus, sym-*

ptomatis, & prospero Medendi successu, proponuntur, ubi complures singu-

lares Casus, & qui alibi haud obvii, in occursum venturi,

cognitu dignissimi.

HISCE ADJUNCTI SUNT CONSULTATIO-

NUM, CUM DIVERSARUM REGIONUM MEDICIS

habitarum, & Epistolarum de variis rebus Medico-

Philosophicis differentium.

LIBRI DUO:

Indubium PHILIATRIS haud fore inacceptos.

M. DC.

L.I.

ULMÆ, Sumptibus JOHANNIS GERLINI Bibliopolæ.

*MAGNIFICIS, NOBILISSIMIS, AMPLISSI-
mis & Prudentissimis*

DNN. DUUMVIRIS,

Consulibus, ac Senatoribus Inclytæ
Imperialis Reip, Ulmenfis.

Dnn. & Patria Patribus observantissimis.

Um observationes meas Medicinales, Viri
Magnifici, Nobiliss. Ampliss. & Prudentiss.
quas antè decennium, à Filio meo Johan.
Stephano, facultatis Medicæ Studiofo, ex-
oratus, concipere cæpi, etsi ille dudum, ex
divina dispositione, inopinatò ex hac miseriarum valle,
ad gaudia cœlestia evocatus, non minus hætenus illas
continuare, & cæptam telam texere perrexì, & jam co-
lophonem imposui, à Pace aurea, per aliquot lustra exu-
lante, tandem postliminio revocata & pristinae liberta-
ti restituta, extimulatus, in lucem emittere, & in alio-
rum, prout indubia spes affulget, commodum, publici
juris facere constituerim, ne labor ille à me susceptus,
planè esset irritus. Hisce adjungere placuit consultatio-
nes cum diversarum Regionum Medicis habitas, & Epi-
stolas de variis rebus Medico-philosophicis differentes,

ab iis, cum quibus communicatæ, candidè laudatas, eò
 majorem concipio spem, eas aliis etiam Lectoribus
 haud fore inacceptas. Cum autem meditabundus, cui
 illas dedicare, velut Tutelari, pro more veteri, deberem,
 vos Viri Nobiliss. & Ampliss. occurristis, quibus ob
 causas prægnantes, istum meum genuinum ingenii par-
 tum, aliàs orphanum, ad patrocinium suscipiendum, in
 clientelam tradere, æquum duxi. Cum enim antè 30. an-
 nos pro Medico ordinario receptus, postmodum defun-
 cto Clariss. Dn. D. Horstio, pro Directore ac Seniore
 Collegii Medici constitutus, tandem vacante Scholar-
 chatu Gymnasii, cum à venerando conventu Scholico,
 communi calculo atque suffragio, pro Scholarcha ele-
 ctus ac denominatus, Inclytus Senatus sua Authoritate,
 illorum vota rata habuit ac confirmavit.

Accedit, quod sub vite & ficu jam ultra 30. annos
 desæviente Bellona, vitam tranquilliorē, ab exagita-
 tione & exactione hostili securiorē transigere licitum,
 id assigno in primis Dei Opt. Max. clementiæ ac provi-
 dentiæ, post etiam singulari vestræ prudentiæ, paternæ
 curæ ac sollicitudini & munificentæ, dum nullis peper-
 cistis sumptibus, vestrum ærarium amplissimum exhau-
 riri, & ad placandos adversarios, liberali manu, elargiri
 non dubitastis, & ita remora objecta, quo minus animo
 hostili, in nos grassari & persequi quierint.

Referunt historici, cum Urbs Gibelterra ab Alberto,
 Johannis Regis Hispaniæ Duce graviter obsessa, Mau-

DEDICATORIA.

ros fame coactos, duodecim Mulos ficubus onustos, cuique ficui aureo ducato inserto, per Agasonem in illius tentorium agitandos curasse, & percontari num expedire putaret, arborem tam speciosos fructus ferentem rescare, vel sartam tectam conservare? Exin Dux ille Author ac Suafor, de obsidione solvenda, & illis in gratiam recipiendis, O miram & salutiferam solertiam!

Haud secus, vos liberalitatem exercendo in officarios primates, eorum benevolentiam vobis conciliastis, ut post consultores suorum principalium, ad connivendum & parcendum. O laudabile ac providum factum, ad omnes posteros transmittendum. O medium omnibus civibus salutare ac proficuum, & in ævum celebrandum!

Sed Deus Opt. Max. tandem miseratus est calamitatem ærumnosi status Germaniæ, bonum Angelum cælitus demisit & ablegavit in Aulas Principum; ad inspiciendum, ad impellendum ac flectendum, eorum animos, pacis componendæ causa, accommodata media suggerendo & tamdiu urgendo, dum remolliti ac devicti, ad illam solenniter promulgendam. Quod felix faustumque sit, ut ea potiri ac frui liceat stabili, usque ad consummationem seculi. Pro monumento auspiciati Pacis Nuntii, Tabellam quasi votivam, hæc meas lucubratiunculas, ad Aram MNEMOSYNES, suspendere, offerre ac dedicare volui.

Quare vos Patres Patriæ Nobiliss. & Ampliss. de-

EPIST. DEDICAT.

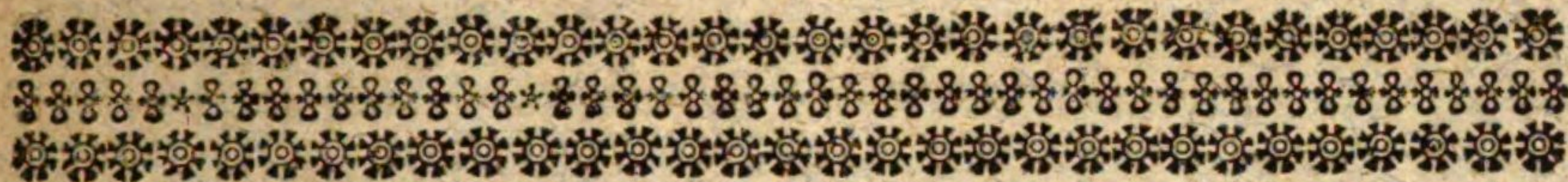
missè rogatos velim, istam meam legitimam, & ut spero, frugi sobolem, bona intentione, gratitudinis & observantiæ causa oblatam, serena fronte excipere, fovere & tueri, ne dedignemini, eò magis, cum jam excesserim annum octogesimum secundum (etsi Ente & Mente adhuc sat vegetus) non minus ob tam grandævam ætatē haud magna spes diuturnioris vitæ concipienda, quin relicto terreno hoc domicilio, me ad coelites translato, vos illius Patroni residui, ad vim tutelarem exerendam, Hisce V. A. divinæ protectioni commendo, & me favoris vestri ulnis gratiosè complectendū trado, à Supremo rerum omnium Directore & Pacis Authore, Ecclesiæ & Politicæ tranquillitatem, corporis & mentis incolumitatem, in hoc ævo, & in illo, decurso hujus vitæ stadio, æternam beatitatem voveo optoque. Ulmæ ex Musæo die S. Michaeli sacrato, anno Salutis & Pacis aureæ restitutæ 1649.

Magn. Ampl. & Prud. V.

Observantissimus

Augustinus Thonerus D.

PRÆ-

PRÆLOQUIUM AD BENEVOLOM

Lectorem.

Um Filius meus Johan-Stephanus, 23. adolescens annorum, ob vitæ ac morum integritatem, corporis venustatem & Ingenii dotes haud vulgares, mihi dilectus, in Gymnasio nostro, in Oratoria, Logica & Physica, perorando & disputando, se aliquandiu cum laude exercuisset, & jam studio Medico addixisset, à me efflagitarit, ut observationes meas medicinales literis consignatas communicarem, antè meum ex hac vita excessum, cum jam in ætate senili constitutus, annum 70. excefferim, nec constet, quando fatalis hora elapsa, ut ex hac miseriarum valle sit emigrandum ad superos, proin extimulante Philoſophia, cui nihil magis cura ac cordi, quàm salus Liberorum, mihi haud grave aut molestum, istam sarcinam humeris meis susceptam, bajulare à carceribus ad metam usque. In delineandis autem istis observationibus me inprimis accommodavi ad illius Genium ac captum, indubius, quin absoluto studiorum decursu, ubi ad praxin accedendum, ex tam fecunda arbore, ubi fructus legendi, & exin ansa captanda, pro tam utili labore exantlato, Deo Opt. Max. inspiranti & calamus dirigenti, magnas olim gratias agendi. Sed proh Deum immortalem quid contigit? dum iste labor haud pridem inchoatus, bonus ille Filius inopinatò, febre maligna petechiali est correptus, tandem Morta filum vitæ abruptit & è medio sustulit. O inanes ac vanas Parentum curas ac sollicitudines, cum inevitabile Fatum omnia invertat. Exin cum harerem in suspensò, quid porrò agendum, utrum tela capta pertexenda, vel imperfecta relinquenda, recidit mihi in memoriam historia de Maximiliano II. Archiduce Austria (qui postmodum ad fastigium Cæsareatus evectus) qui in juventute in Regno Granatensi
Vica

PRÆLOQUIUM

Vicarium agens, dum animi recreandi causa exspatiatus, fortè incidit in agricolam Palmas plantantem, id conspicatus cum admiratione, cum fructus suos post centesimum demum annum producant, sciscitanti causam impensi laboris, respondit: se inservire Deo & posteritati: ob tantam pietatem & fidelitatem, Maximilianus commotus, illi colono centum coronatos tradere imperavit.

Exemplo illius impulsus, non ad aucupandum κερδοζίαν, sed ad procurandam publicam utilitatem, istas continuare & tandem divulgare constitui, indubiam concipiens spem, quin multum exin commodi ab iis inprimis, qui studio Medico addicti, captandum: idcirco nolui committere, talentum à S. Deo mihi concreditum defodi & mecum tumulari. In meis curis mihi cordi, cautè ac circumspectè procedere, cum Hippocrates lib. de vet. Med. asserat, nullam exactam esse facultatis Medicæ certitudinem, eum Medicum laudandum, qui quàm minimùm deliquerit: id sedulò observare studui, ne obsim, si prodesse non liceat: proin à violentis pharmacis abstinui, præsertim cum delicatiores & mollioris Naturæ agri mihi obtigerint curandi. Si verum fateri fas, interdum constitueram alios æmulari, sed cum gravissima illorum usu adverterem subsecuta symptomata, pœnituit me facti, & deinceps destiti.

Novi Medicos, qui aliàs in fama & existimatione, ubi ceperunt uti medicamentis ἀνὰ κατὰ operantibus, contemptui habitos, praxin amisisse. Quin & illud mihi compertum, plerosque agros, qui benignioribus sapius reiteratis restitui non potuerunt, nec illorum ope levatos, sed in orci fauces præcipitados, quantumvis prima frontè bellè restituti existimati, ast brevi post intervallo relapsi, debitum Naturæ solverunt, in cymbam Charontis devoluti.

Verè Hippocrates 4. aphor. 11. Quibus tormina & umbilici dolores, & lumborum dolor, qui neque medicamentis, neque aliter solvitur, in aquam inter cutem siccam, firmatur. Exemplo illo hydropis ostendit, non omnes morbos solis medicamentis purgantibus curari, etsi evacuatis vitiosis humoribus, interdum remissio symptomatum sequa-

AD LECTOREM.

sequatur, tamen ob residuam *δυσμεγείαν* viscerum, vel occultam ac inexplicabilem qualitatem impressam, vel alias causas absconditas, subinde novam pullulare materiam, quæ recidivæ occasionem præbeat, ut tandem agrum prosternat. Etsi non abnuam, quin in morbis contumacibus ac refractariis, & Naturis robustis, dum vires constant, interdum confugiendum ad valida præsidiorum genera, malo nodo, malum cuneum adhibendo, cum extremis morbis, extrema competant remedia. Si adversus Gigantes belligerandum, & in eorum occursum ablegandi Pygmei, omnis opera irrita, & per quam dubia victoria. Sed illud taxandum & improbandum censeo, si in levioribus affectibus, (id complures facit solent) qui clementioribus medicamentis tractati, citra virium jacturam, cederent, ilicò ad vehementiora descendere, Naturam turbando & debilitando, nulla ratione duce, nec methodo observata, nec explorata Essentia morbi cum causis, quin tumultuarias præscribent purgationes, nullum ad certum scopum directas, Naturam non rarò adeò violando, ut post morbo debellando, haud sufficiat, quin victas det manus. Id admonitorium contra fortuitas illas & violentas medicationes inferere, haud abs re duxi. In praxi exercenda & receptis consignandis mihi semper displicuit numerosa simplicium farrago, eò etiam intentus, ut observarem ipsum jucundum, quoad pro ratione morbi fieri licitum, prout ex meis observationibus innotescit.

Verè Hippocrates lib. de arte: Medicum, qui suffecerit ad cognoscendum, sufficere etiam ad sanandum. Exin Capiuaccius Medicus & Professor Patavinus, cuidam studioso Polono, expetenti ipsius secreta, haud inscitè respondit: lege meam Methodum, & habebis mea secreta: innuere volens, si Essentia morbi cum suis causis cognita, si medendi ratio & simplicium medicamentorum facultas comperta, ei haud opus, operosa pharmacorum sylva, quin morbus levi manu, paucioribus præidiis, expugnari queat, prout multa in meis observationibus occurrunt singularia exempla, idem testificantia.

Observationes potiores: quoad per reminiscentiam in memo-

))((

riam

PRÆLOQUIUM

riam revocare licitum, designata & αὐτοῦ ἑδῶς exarata, nulla bis scripta, (excepta prima) sed prout prima vice concepta (sit fides veritati) ita relicta, complurium etiam singularium oblivio obrepfit, nec animus meus unquam eò propensus, ut in lucem ederentur, nī Filius meus, jam in εὐλογία, mihi auctor ac impulsor, & ille nunquam literis comprehensæ, in abscondito delituisse. Sed sufficiant ista, in quibus tam varia & selecta obvia remedia, ut à quovis facultatis Medicæ perito, si morbus per sua signa, præcognitus & causa perspecta, in omnes occurrentes affectus, torquenda.

Et si quorundam haud trivialium Medicorum observationes in lucem emissæ prostant, ut supervacuum existimari queat, alias insuper adjicere. Sed planè confido, quin benignus Lector, si meus etiam perlustrarit, & æqua judicii lance ponderarit, complures singulares casus, alibi haud obvios, alio stylo ac filo contextos, & haud operosa nec inconcinna, nec pro vitæ medicamentorum farragine abactos, sit deprehensurus, ut si ipsa invidia, vel amulatio in tribunali sedens, pro Judice constituenda, (si quidem ipsa veritas respicienda) calculum suum submittens, palam profiteri teneatur, lucubratiunculas illas luce & laude (ne superbum sit) dignas. Prout cum istum meum laborem Filii olim causa susceptum, cum aliis rerum medicarum peritis communicassem, eorum requirens judicium, utrum censeant illa suppressenda, vel in lucem edenda, me cohortati sunt, animando, ut ea intrepide publici juris facerem, cum mihi elogium, aliis verò emolumentum adferre queant. Hisce etiam adjungere placuit consultationes potiores, cum diversarum Regionum Medicis habitas & laudatas, eas nec tibi fore ingratas, haud ambigo.

Faxint benigni calites, ut labor ille, pro meo voto, benevolo Lectori sit acceptus & fructuosus: ubi intellexero, applausum & favorem, cum in manibus habeam opus aliud practicum, ad id divulgandum, me velut calcari extimulabis, cuius οὐκ ἀγνοῶ, ut constet, quid ex insperandum, ob oculos constituam.

Cum jam elapsi ad minus ann. 64. quod studio Medico operam dare

dare ceperim, & cum Genius meus à prima statim adolescentia ita comparatus, ut volupe, animum habere variarum rerum scientia atque cognitione instructum, & modò excefferim annum 82. tanta temporis intercapedine, non fui turpi ocio deditus, sed mihi oblectamento, lectione bonorum Authorum, tempus terere, & quicquid librorum, (nam pauciores emere & propter crebriores & longius distas peregrinationes, mecum transferre, haud expediens) ab aliis mutuo accepi, à capite ad calcem perlustravi, si quid notatu dignum occurrit, excerpfi, in diarium retuli; post in ordinem digessi, ut memoria consulerem, & si quis morbus obtigerit curandus, ne laboriosa instituenda librorum inquisitio, quin velut in momento ac uno contuitu, deprehendere licitum, quæ illi opponenda remedia. Volumen illud ita est dispositum, & per certas classes digestum, à capitis affectibus inchoando, usque ad calcem progrediendo, quibus remediorum generibus, tam interiorum, quàm exteriorum partium morbi profligandi, ex in cuius promptum, pro ingenii ac iudicii qualitate, ea seligere, quæ visa ad suum scopum accommodata. Medicamentorum illorum farrago est collecta, non ex una chiliade librorum, sed & ex primariorum Medicorum receptis, in diversarum Rerum publ. & aularum officinis pharmaceuticis, extantibus concinnata, magno labore conquisita.

Præter illud commodum & hoc non spernendum, ut si Authores legere contigerit, haud opus illa laboriosè excerpere & colligere, sed cuncta in illo opere à me edendo, essent obvia. Accedit, quod exiguus numerus eorum Medicorum, qui instructam bibliothecam, ut illa annotare & usurpare sciant. O quàm Fortunatum me deprædicarem, si olim in juventute, talis mihi manu ductio obtigisset, quanto id cum sænore ac fructu conjunctum fuisset.

Si ista mea practica collectanea tam ex mineralium, quàm vegetabilium classe deprompta, cum meis observationibus conjuncta, ex iis velut πανοπλῖα instructissima, omnis generis præsidia expedienda, adversus totius corporis agritudines, tam internas, quàm externas

PRÆLOQ. AD LECT.

partes obsidentes, à capite ad calcem usque pertingentes, ut penè nihil desiderari queat, ad profligandos eos morbos, qui arte humana expugnabiles. Ubi mihi compertum, illa prioratibi accepta, eò sedulo ero intentus, quò & ista, sine longiori mora, publicanda, si Typographus ad manum in excudendo, vel bibliopola sumptus impendendo.

Pro isto labore exantlato, non quero ullum privatum lucrum, sed aliorum potius commodum, & tuum, Gratiose Lector, æquum iudicium, & cum pio voto, benevolum affectum.

Hæc præfari libuit, ad tui informationem, valeas & mihi fa-
veas, & cum jam excefferim annum 82. adhuc fruens è vexigia cor-
poris & mentis, ut senectam illam haud imbecilliolem, sentiam, quàm
olim erat adolescentia, non minùs videor ob grandiolem ætatem, quasi
in limine lethi constitutus, fortassis haud multi anni residui, quin ex
huius Mundi theatro abeundum, & ejus portæ spectanda, æstinam
& ad superas pertingere liceat, à cæli Janitore reſerandas.

Id faxit SS. Trias, & æternum ut gaudeam, Tu
apprecare.

IN

*Observationes, Consultationes & Epistolas
Medicinales,*

AUGUSTINI THONERI D.

Reip. Ulmenfis Collegii Medici Directoris ac Senioris,
& Gymnafii Scholarchæ,

ΕΠΟΣ I.

*Augustinus quod Patribus, Tonitruque quod orbi,
Hoc Medicis, urbi Doctor amande, cluis.
Hinc Augusta parans agris medicamina, curas,
Propositique tenax illa docendo tonas.
Pulcrum sani hominis graphicumq; exemplar, idea,
Qualem vix unquam sæcla futura ferent.*

Joann. Sebastianus Blofius, Tübingenfis,
D. & Prof. publ.

II.

EXtremâ validus quàm sis DONNERE Senectâ,
Viribus Ingenii, Corporis & pariter,
Haud opus est multâ verborum strage, docebunt
Ægri, quos curas, & liber iste novus.
Corporeas vires extollunt laudibus ægri:
Ingenii dotes exhibet iste liber.
Maſte, penu profer plures è divite fætus,
Donec erunt morbi, Laus Tua ſemper erit.

Dn, Seniori venerando, τῆς ἰατρικῆς Συμ-
μαχίας ἕνεκα F.

Joan. Georg. Regulus Villinger, Med. D.
& Reip. Patriæ Phyſicus,

III.

Nobilis ingenio, methodo ratione, medendi,
Acuſu rerum, ſedulus, inſtar apis,

)()(3

Quæ

*Quæ legit variis de floribus optima, THONNER
Pharmaca nunc edit pluribus apta malis.
Sic Medicina cluit, simul & medicamina crescunt,
Crescit & Autori gloria, Laus & Honos.
Tantis de meritis toto de pectore grator,
Et precor, ut vivas tempora tot, quot habes:
Utque tuos cantent fœtus, monumentaque clari
Ingenii docti secula cuncta viri.*

M. I. Q. Dn. Collegæ venerando poneb.

D. Johan-Daniel Dieterich / Reipub. Ulm.
Medicus ordinarius,

IV.

Parod. Horat. l. 4. Carm. Od. 9.

NE quæso credas, quod peritura, quæ
Vita THONERUS doctior Artifex
Vix ante vulgatâ loquelâ
Verba notanda refert Poëtis.
Non, si priores Hippocrates tenet
Laudes, habet Galenus & alteras,
Laudes latebunt, quas THONERUS
Arte manus meruit senilis.
Non, si quid olim scripsit acutiùs,
Delevit ætas. Spirat adhuc vigor,
Vivuntque vires en! senectæ:
Sint senis, an juvenis, stupeſcas,
Hic pellit ignes morbiferos, aquis,
Quas scit salubres: signa trementia
Miratur, ingentesque morbus
Quos comites habet, ipse signat.
Avertit acris noxia semina
Morbi; tremoris principium notat:
Vexatus æger ne dolore
Concidat, & subito sub umbras

Cedat

Cedat trahentes. Prælia sat ferox
THONERUS acer Pæoniâ manu
Commiscet, ictus promiscellis
Excipit, & reparat cadentes
Vires. Fuerunt corpore pristino
Multi valentes, qui lacrymabiles
Vitale lumen reddidissent
Auxilio Medici carentes.
Paulum sepultæ distat inertiae
Celata virtus. Quis tua pharmaca,
Vitæ salutem quæ pararunt,
Singula quis patiatur altis
Seclis fileri? carpere lividas
Obliviones? Est animus TIBI
Rerum peritus: sat beatæ
Suntque manus, dubiis beatæ.
Vindex malignæ pestis, & ignibus
Feliciores porrigit herbulas:
Doctorque non unius anni,
Sed quoties bonus & peritus
Vitæ salutem curat, in omnibus
Præbet medelam, vel morientibus
Addit levamen dulce, dextrâ
Vindicat è tumulo, fideli.
Non, velloquentem multa, vocaveris
Rectè peritum: Rectiùs occupat
Nomen medentis, qui jacenti
Pharmaca tutò adhibere novit.
THONERUS ille est, qui mala longiùs
Propellit hæc quæ tristia corpori
Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.

Debiti honoris & observantiæ E. F.

*M. Iacobus Honoldus, Ecclesia Cathedralis apud Plur.
Minister & Gynas, Prof. publicus*

V.
I.
AUGUSTINUS T(h)ONER,
^{'Αναγερμ.}
NI AUGUSTUS NOTER!
II.

CARPES ^{'Αναγερμ.} PARCES.
^{'Εκδοσις.}

PARCES post obitum, vivum si, Zoile, CARPES;
Parcè; Te propter non obiisse volo.
Ægrum non Medici est vanis eludere verbis;
Suaviter at, Tutò, Mox, relevare malum.
Nec tamen in Medico, quivis relevetur ut æger,
Cultâ non rarò plus valet arte malum.
Nè valeam, mea cui dextrè pervolvere scripta
Mens est, AUGUSTUS NÎ, ore styloque, NOTER.
Insuper omnipotens JATER cum corpore mentem
Sanam dum servas, sit Tibi gratus honor:
Et mihi, VITA meæ vitæ, cum vivere mundo
Sustuleris, tum da vivere, Christe, polo.

Aliud.

Æsculapius Trifrons I.O.

I Ntrantis Medici Facies tres esse videntur
Ægrotanti; Hominis, Dæmonis atque Dei.
Quam primùm accessit Medicus, dixitque salutem;
En Deus, aut custos Angelus, æger ait;
Cum morbum medicina fugaverit; ecce homo, clamat,
Cum poscit Medicus præmia, vade Satan.

^{'Επεόστιχα.}

HaVD faX, VLMenses, at paX, bls Io! eXhILaraVlt!
Lætltlæ Dator, & LVClis, qVls CLassICVs aVtor?
LaVDetVr ChrIstVs, SplrItVs, Ipse Pater.

*Hos debiti Amoris & Honoris Filialis Monumentum,
venerando Dn. Parenti reliquit, συγχαίρων καὶ
& ἀνώτερος σεβάζων.*

M. Fridericus Thonerus, P.P. Filius ex numero
septenario unicus superstes. Scriptum
Ulmae d, Sept, in Musæo.

AUGU.

AUGUSTINI THONERID, COLLEGII MEDICI REIP. ULM. DIRECTORIS AC SENIORIS, ET GYMNASII SCHOLARCHAE,

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.

LIBER PRIMUS.

De Febribus continuis & intermittentibus.

OBSERVATIO I.

Casus singularis concernens Dn. D. Mosen Heldium Nosodochii Ulm. Medicum ordinarium, qui à febre continua, gravissimorum symptomatum (magno caumate ac incendio, singultu, tussi, insigni ἀνορεξία, siti inexhausta) comitatu, ope divina & medica, liber evasit.

UM à gravissimo morbo Cl. Dn. D. collega honorande, multorum visitantiū ac ministrantium opinione, me etiam non rarò in suspenso hærente, de eventu, ob sæva ac terrificas symptomata pœnè funesto, superis aspirantibus, liber evaseris, è grandi tempestate, velut in tutiorem portum constitutus, proin à me efflagi-

taris, ut casum istum, ob insolitam symptomatum συνδρομήν, perquam rarum, literis consignatum & circumstantialiter adumbratum, tibi communicarem, simulac quibus præsidiorum generibus, Lernæa ista hydra devicta ac prostrata, in apri- cum proferrem, quare committere non potui, quin tibi gratificarer, tam honesto desiderio satisfaciens, & meam συγγραφήν transmittens.

A

Et si

Etsi verò facultatis Medicæ tanta in te peritia, ut sufficiens, ad eum adversarium, qui adjunctis variis satellitibus, ergastulum tuum obsedit ac conquassavit, delineandum: at cum à vaporibus febrilibus, tum cerebrum, Rationis & Memoræ sedes ac domicilium, haud illibatum, proin facultates animales læsæ, ut cuncta non succurrant, transacta, à me autem singula exactius observata, non tantum spectatore, sed & ad jutore ac directore, ad ἀντικείμενον illum debellandum, idcirco istam provinciam humeris meis imponendam, haud absonum videbatur, eam suscipere ac sustinere promptis ac paratis.

Cum in ætate senili constitutus 50, attingens annum, staturâ mediocri, habitu corporis haud carnosus dotatus, totius crasis ac temperatura inclinet ac devertat ad complexionem sanguineo melancholicam, prout ex colore faciei subfusco, rubore suffuso, barba fusca, animi moribus placidis ac verecundis, patescit. Quin & cum genius tuus à conviviiis, à consuetudine ac consortio humano alienus, solitaria magis vita gaudens, insuper fluxui hæmorrhoidali sis obnoxius ac subjectus: accedat crebra salivatio, etiam in sanitatis statu consueta, quæ cuncta produnt qualitates humoris melancholici. Exin haud sine sale, ipse Hippocrates: Melancholicos sali-

vosos ac sputatores nuncupare non dubitavit.

Quoad temperaturam partium principalium, ut à capitolio exordium sumam, obtingit tibi cerebrum frigidius ac humidius, cum, non raro actualè frigus etiam in pericranio sentias, & à leviori frigidior aura, noxam percipias, proin caput duplici, aut triplici tegmine operatum, ab aëris inclementia probè munitum, conservare studeas. Exin haud magnoperè mirandum, quod pronus ac proclivis ad catarrhos. Etenim cum ob frigidam δυσκρασίαν cerebri, facultas alteratrix sit læsa, ut alimentum subministratum probè concoquere & assimilare nequeat, exin pituitosæ resultent superfluitates, destillationum materia. Quin & vapores à subjectis partibus sublatis & in cerebrum delati, cum ob inopiam caloris resolvi ac discuti non possint, coagulantur & instar pluviarum, in media aëtis regione frigida coactarum, deorsum præcipitantur. Cordis calidior dispositio innotescit, ex animi excandescencia. Cum de ventriculo nulla sit querela, tam in appetendo, quàm concoquendo, exin patet, ipsum haud male dispositum, ast æquo humidior prodit πλεονεξία crebra salivatio. Epatis intemperiem justo calidiorē deprehendere licet, ex venarum amplitudine, manuum fervore, siti molesta, dum singulis pœnè noctibus

etibus, æstivo inprimis tempore, è lecto surgere, & ad eam restinguentem, aquæ haustum assumere, es coactus: alvo sicca, dum venæ mesentericæ voraces, exugunt è chylo omnem humiditatem, fæces siccas ac compactas relinquentes. Præmissa totius corporis & præcipuarum partium naturali constitutione, jam me conferam ad statum morbosum.

Quamprimum ægrotare cœpisti, conquestus es de horrore totum corpus conquassante, cum stridore dentium, qui licet aliàs prodat febrim intermittentem, attamen prima statim vice accersitus pronunciavi, instare febrim continuam haud carentem malignitate, vaporibus exin emergentibus, sua virulentia & acrimonia, nervosas ac sensibiles partes percellentibus & inimica qualitate extimulantibus facultatem expultricem, ad id, quod molestum ac infestum, propulsandum: prout subsequencia symptomata argumento, haud vanum meum augurium, dum febris illa à prima invasione, nunquam ad ἀνυγξίαν pervenit, quin continuo calores non naturales, ad finem usque perseverarint, dum Natura destinatam periodum absolvit: horrore illi sat diu duranti, successerunt calores ignei, paroxysmi febrilis indices.

Cum autem duplices febres continuæ, vel continentes, à principio ad finem usque in eodem vigore

permanentes: vel proportionatæ, nunquam totaliter intermittentes: sed per horas aliquot remittentes, & per certa intervalla increscentes: hujus generis suam fuisse, indicio, quod quotidie circa vespèram, graviora produxit symptomata.

Suam autem sedem defixit, in venis à corde haud procul remotis, dum circa pectus ingens *ναύμα* ac æstum cum difficili respiratione, sustinere es coactus, cui fomentum ac pabulum subministrarunt, humores serosi ac pituitosi, commixti cum ichoribus biliosis, invenis coacervati, copia & crassitie vasa obstruentes, & exin nata prohibita eventatione, putrescentes ac ebullientes, dum fervidi vapores per venas & arterias cordi comunicati, & per totius corporis habitum dispersi, calorem febrilem concitarunt, parientem tibi tot ac tantas molestias. Etsi humores pituitosi & biliosi in corpore tuo redundantes, per se dispositi, ad fomitem febrilem concipiendum, tamen haud vana conjectura, dum per annos 18. Medicum ordinarium nosodochii urbici egeris, quin per contagium illud malum contractum, hoc inprimis ævo, ubi magna militum Suecicorum caterva, maligna ista lue infecta & in hospitali recepta, per *νοσήλιον ἀπὸ νεύρου* ac morbidam excretionem, sua *μιάσματα* ac inquinamenta, in aërem dispergit, quorum putidos ac

venenatos halitus, plenis buccis haurire oportet, ut *ἀδύνατον*, quin progressu temporis, etiam optima Natura, ex in non aliquam corruptellam concipiat.

Cum ista febris circa vesperam magis ingravescat, quotidianæ typum præferens, videtur maiorem *ἀναλογία* habuisse cum humore phlegmatico, cuius quasi lacuna in ventriculo & capite hærebat, ex in lingua admodum sordida, lentore albicante una cum faucibus, obducta, ex vaporibus à calore igneo evehctis & in ore coagulatis, ut die noctuque opus gargarismo absterfitorio, ad eluendas sordes viscosas, aliàs veritus, ne fauces coalescant, glutine vaporum adhærescente & viam respirationi intercipiente.

Tussis sicca per dies aliquot exagitabat, vaporibus malignis irritantibus caput asperæ arteriæ, vel materia catharrali tenui depluentē & extrimulante. Sitis inexpugnabilis infestabat, à potu ilicò fauces exiccatæ, denuò irrigari desiderabant, ne ta intensi caloris omnem humiditatem absorbentis, vel biliosi humoris. Ingens aderat *ἀνορεξία* inappetentia, etiam suavissima averfando, ob vitiosos ac corruptos humores in ventriculo residentes, & lentore suo ejus orificium, ceu famis præcipuum organum, occupantes, ut suctionis venarum eò terminantium & ciborum ingestionem exposcentium,

sensum non perceperit, vel ob violentiam vaporum, spiritus, sensationis illius authores, corrumpuntur ac dissipantur. Urina visa sat biliosa, ignei coloris, in ipsa excretionem ardore suo molesta. Cum igitur febris illa suum habuerit exortum atque proventum à pituitosis & biliosis humoribus putrescentibus & effervescentibus, illa cacochymia tollenda per phlegmagoga ac cholagoga, obstructions referendæ, malignitas infringenda & æstus restinguendus.

His occurrendum triplici præsidiorum genere, deprompto ex fonte chirurgico, pharmaceutico & dietetico. Quoad chirurgica, cum authores valdè controversi de vena in febribus illis secanda, ego eò inclino, ut existinem, si plethora præsens, & conjectura viriosos humores sanguini mixtos, & vires constent, quin ab initio, ad eventilandum massam sanguineam venæ sectio cum fructu administrari queat, sed cum animadvertierim, in tuo ventriculo, (prout ex oris amaritie & lentore patulum) colluviem pituitosorum & biliosorum humorum hære, nec corpus sanguine confertum, ratio me eò deduxit, ut venæ apertionem intermiserim, ne ex in vitiosi humores exagitati potius ad principem partem præcipitentur, aut eò ad devitandum vacuum, à distantioribus locis, trahantur. Cum seminarium illa-

illarum febrium non tam consistat in copia sanguinis, quam corruptela ac malignitate humorum. Non in plethore, sed cacochymia. Exin Martinus Rulandus in tract. de lue Ungar. palam profiteri haud veretur:

Sanguine vel partè, vel largè, ab initio, vel deinceps detractò, nunquam se febrim illam curatam, sed potius exasperatam sæpenumero vidisse. Illi suffragatur experientia. Ipse observavi (priusquam libellum Rulandi perlustrare contigit) venæsectionem aliorum Medicorum consilio adhibitam, (etiam in subjectis juvenilibus & magis plethoricis) malè plerunque cessisse, notavi aliquos eodem vel altero die, à venâ aperta, extinctos. Proin aliorum vestigiis territus, rarius ad tundendam venam accedo, eamque in sanguineo duntaxat ac robusto corpore, non cacochymo & imbecilliore administro.

Quoad pharmaceutica, me delam sum aggressus, ad humores biliosos & pituitosos in ventriculo & alvinâ regione hospitantes, eliminandos, exhibendo. $\mathfrak{R}$. Extr. d. chart. $\mathfrak{D}$ ij. d. Rhab. simpl. $\mathfrak{D}$ iss. syr. diafer. ros. sol. an. $\mathfrak{z}$ i. dec. com. lenit. q. s. f. p. b. Exin tantum levaminis, ut reiectis vitiosis humoribus, oris amaritudo recesserit.

Verè Hippocr. 1. aph. 22. concocta mendicari atque movere, non cruda, neque in principio, si non

turgeant, plurima verò non turgent. Exin patescit, Hippocratem statuere, morbos acutos Naturæ beneficio judicari, proin rarò eos purgatione curari, si tamen illa necessaria, ineunte morbo, sit per agenda, si per $\delta\epsilon\gamma\alpha\mu\acute{o}\nu$ vitiosi redundant humores, ut metus impendeat, ne ad aliquod membrum principale ruant. Quæ sententia Hippocratica, febres continuas, Naturæ opera, judicari docens, cum quotidiana praxi adeò congruit, ut Medicus, istum Naturæ motum observans, non rarò obstupescat. Solius Naturæ, hoc est, virtutis partium solidarum, quæ consistit in conveniente $\sigma\upsilon\mu\mu\epsilon\tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\alpha$, munus est, concoquere & alterare humores, postmodum eos segregare & exterminare.

Crudititas autem humorum, quæ in febribus contingit, mihi videtur haud incommodè comparari posse cum fermentatione, aut ebullitione cerevisiæ, vel musti. Etsi enim quispiam cerevisiam crudam nondum defæcatam, aut mustum, vel millies colaret, aut per filtrum destillaret, limpida ac clara ea reddere neutiquam liceret, quia Natura heterogeneas partes nondum separavit, sed fermentatione absoluta, & cessante ebullitione, Natura sua sponte fæces & crassiores partes, ad fundum deponit, ut liquor inclarescat. Haud secus in febribus continuis, etiamsi validissima exhibeantur pharmaca,

vitiosi quidem humores in ventriculo, intestinis, sub præcordiis, à sanguinis massa separati hærentes, tanquam causa antecedens, revelli & evacuari possunt, eos neutiquam attingentes, qui velut causa proxima ac conjuncta, in venoso genere impacti, vix ullo labore, aut violentia extirpandi, nisi prius sedato fervore, ubi Natura victrix, præcedente coctione, malum separat à bono, & ope facultatis expultricis irritata copia, aut mala qualitate vitiosorum humorum, eos per vomitum, secesum, vel vias urinales, exterminat. Ipsa suffragatur experientia, purgantia si benigniora ingesta, (nisi statim ab initio exhibeantur ad eliminandam saburram corruptorum humorum in alvina regione stabulante) noxia, camarinam movendo, non autem dimovendo, humores pravaos, qui in ipsis vasis, velut materia febrilis & causa proxima, inhærescunt, exagitando, non evacuando, & non raro ad partem nobilem præcipitando, & Naturam à suo motu impediendo. Si verò validiora offerantur purgantia, funesta diarrhæa concitatur.

Mihi magis arrident clysmata emollientia & refrigerantia ad depurandam alvinam regionem & biliosos humores cum phlegmate mixtos, velut fomitem febrilem, subtrahendos & calorem redundantem contemperandum, accommo-

data, quò Natura postmodum minori negotio, reliquias superare queat, eum in finem talis clyster, consignatus. $\mathcal{R}$. herb. malv. alth. mercur. viol. betæ, acet. a. m. j. hord. mundi. m. $\mathcal{S}$. fl. viol. p. ij. dec. in aq. ad med. col. $\mathcal{Z}$. $\mathcal{Z}$ x. dis. El. diacath. $\mathcal{Z}$ i. El. lenit. $\mathcal{Z}$ ss. vel. an. $\mathcal{Z}$ vj. ol. viol. amygd. dul. an. $\mathcal{Z}$ iss. mell. viol. $\mathcal{Z}$ i. vit. j. ovi. sat. parum f. cl. qui aliquoties est reiteratus, semper cum luculento levamento.

Post me contuli ad alexiteria diaphoretica insimul alterantia: $\mathcal{R}$. pul. rubr. Pannon. $\mathcal{D}$ ij. lap. Bez. ori. gr. 4. syr. acid. citr. $\mathcal{Z}$ ss. aq. acetosell. $\mathcal{Z}$ iss. card. b. $\mathcal{Z}$ i. bor. $\mathcal{Z}$ ss. M. ut coctus sudares, cum autem tua Natura ad sudoris elicium haud disposita, alia via erat incedendum, potiones alterantes & malignitati resistentes, ordinatae. $\mathcal{R}$. Syr. acid. citri, è succo acetosellæ. an. $\mathcal{Z}$ ss. sp. vitr. gut. 4. aq. acet. $\mathcal{Z}$ ij. cich. end. a. $\mathcal{Z}$ ss. M. aliquot matutinis repetitæ. Ad sorditiem & lentores linguæ & faucibus adhærentes, abstergendos. $\mathcal{R}$. aq. prunell. $\mathcal{Z}$ iv. acet. fragorum plan. tag. an. $\mathcal{Z}$ ij. aq. vermicul. $\mathcal{Z}$ i. diamor. $\mathcal{Z}$ vi. tro. d. nitro præp. $\mathcal{D}$ j. f. G. A cujus usu, lingua & fauces illitæ. $\mathcal{R}$. diamor. $\mathcal{Z}$ iss. syr. viol. simpl. $\mathcal{Z}$ vj. sp. vitr. g. 4. M. Usus etiam aq. cordiali. $\mathcal{R}$. aq. bor. bugl. a. $\mathcal{Z}$ ij. cerat. nig. acet. a. $\mathcal{Z}$ iss. Capon. simpl. $\mathcal{Z}$ ss. Ros. $\mathcal{Z}$ i. cinnamo. $\mathcal{Z}$ vj. marg. præp. $\mathcal{Z}$ i. Bezo. ori. gr. 4. man. Chr. perl. $\mathcal{Z}$ vj,

Quoad

Quoad diætetica, ob ἀνορεξίαν nihil aliud admittebas, quàm jusc. Gallinæ, aut Capon. & gelatinam ex Capone cum modico aceti ros. præp. Potus erat dec. C. C. usti P. P. in quo macer. pulp. citri tessellatim incisi, cum suff. q. sacch. dulcor. Usus etiam syr. acid. citri. vini granat. an. ʒiʒ. contemp. cum dec. c. c. v. præp.

Hisce tantum profecimus Naturæ auxiliares manus porrigendo, ut ea, die nono, circa vesperam, excretionem molita per copiosum sudoris effluuium. Cum symptomata ingravescerent, cum magna pectoris angustia, ratus instare fatalem Mortis horum, ac perterritus, sacram synaxin, velut animæ viaticum, præviâ confessione & absolutione, sumere anhelans, quo esses ad longinquam istam profectionem suscipiendam, magis instructus: id peractum in mea absentia; cum vix unius horæ spatio post te visitassem & sudantem deprehendissem, conjiciens, adesse excretionem criticam, te in meliorem spem erexi, hac ipsa nocte, fore te liberum ac immunem à febrili dispositione.

Fieri enim magnam perturbationem in corpore, instante crisi, quasi de vita ægrotantis judicium ageretur, dum Natura magno conatu, sollet vitiosos humores separando, per succedaneam evacuationem, expellere, atque ita evenit; ut meum au-

gurium haud irritum, quin sequenti matutina, omnia disparuerint symptomata, vindicatus in meliorem statum. Revocandus tibi est in memoriam Aphor. Hippoc. 27. lib. 2. His, quæ non ex ratione levant, non oportet fidere, neque multum formidare mala, quæ præter rationem eveniunt. Plurima enim talia stabilia non sunt, neque multum durare & permanere consueverunt. Cujusmodi sunt perturbationum criticarum symptomata, ut si rigor incidat validus, febris magis incandescat, subitanea spirandi difficultas invadat, haud pertimescere oportet, præsertim si signa concoctionis præcesserint: tum enim Natura triumphalem manum efferet.

Isthac febre depulsâ, cum in tutum portum receptus existimareris, ecce aliquot dierum intervallo post aliud genus invasit, multò tetriora producens symptomata ac pœnè lethalia, me anxium ac dubium de recuperanda salute reddentia, & tibi spem omnem restitutionis adimentia.

Incepit & ista febris cum horrore, à malignis & acrioribus vaporibus concitato, facultatem excreticem irritantibus ad rem inimicam abigendam: Cui successit ingens καύμα ac incendium, ut joco-lerio dicere sis solitus, priorem febrem fuisse purgatorium, hanc verò ipsum infernum, ob insignem æstum, nuncupan-

cupandam. Tantam flammam te sentire, tam igneum calorem percipere, in inferiori ventre, & animadvertere tam fervidos & acres vapores sursum ferri, per œsophagum ad fauces pertingentes, eas acerrima sua vi rodentes, & velut funiculis constringentes, cor etiam ipsum impetentes & torrefacientes, haud secus, ac si id craticulæ impositum, à subjecto igni, sensim cremaretur. His accessit terrificum illud symptoma, singultus, diu noctuque affligens, per triduum durans, raro requiem concedens, à malignis & acerrimis vaporibus os ventriculi percellentibus & Naturam extimulantibus, ad rem adversam propulsandam. Quoties à minera febrili fervidos vapores ascendere animadvertisti, ad os ventriculi delatos, toties etiam singultus molestias sustinere, es coactus.

Lingua & fauces multò magis ac in priore febre sordida & albicante lentore obducta, ut opus diurna nocturnaue abstersione, per convenientia gargarisina, aliàs veritus, ne fauces à viscosa materia coalescant; ab acrimonia etiam vaporum, multis in locis, fissuræ concitate. Aderat sitis inexhausta, à potu ilicò vapores calidos in copia expirare observasti, velut à candescente lapide aquâ consperso. Tanta *ἀποσπῆλα* & fastidium rerum omnium, ut etiam suavissima averfatus, illi à calo-

re igneo omnem humiditatem depascente: hæc autem à copia biliosorum & pituitosorum humorum, os ventriculi, famis sedem, obsidentium, pronata.

Res miranda, cum febris tam ardens, secunda vice repetens, per aliquot septimanas perseverans, & igneos ac mordaces vapores sursum per œsophagum mittens, & tamen mens ac ratio sat salva permanferit, nulla deliria, aut absurda delicta exaudita, nî quod interdum solito dicacior & *παρρησια* erronea animadvertita, & quod majori admiratione dignum, nulla unquam querela, de capitis dolore, per totum morbi decursum. An quod non ex merâ bile, sed insimul copioso phlegmate (indicio lingua lentore albicante obducta & *πυελιζμός* pœnè assiduus) putrescente ac ebulliente, vapores benigniores sublatis, biliosorum acrimoniam contemperantes.

2. Quin & vapores illi ex ventriculo ceu ollâ fervesciente, emergentes & sursum per œsophagum ad fauces pertingentes, per os expirant, ad crebrum non delati: quamprimum sensisti ex inferiore ventre vapores exhalantes, ilicò ore aperto, exitum concedebas, sæpius adstantes, manus ori admoveere jubens, ut halitum fervidum expirantem & manus ferientem, perciperent, id & à me proprio contactu observatum. 3. An quod fomes febrilis

brilis in ventre inferiore, in venis à corde distantioribus, residebat. 4. Num causa præcipua, quod tibi obtigerit cerebrum frigidum ac humidum, ad paraphrenesin minus dispositum.

Ex præsignatis symptomatis patet, istam febrem esse ex eorum continuarum sorte, quas practici *πυλωδεις* singultuosas appellare consueverunt, à symptomate, (vel ad *πανσάδην* notitiam potest referri, cum causi duo signa pathognomonica, ingens sitis & æstus immensus, quæ ambo tibi molesta,) quod singultus illis familiaris, suam trahens originem ab inflammatione ventriculi, intestini tenuioris, aut epatis. Observatum tertio quoque die symptomata magis ingravescere, nota cholerae exorbitantis & periodum tertianæ sectantis. Adrianus Spigelius, istam febrem ad hemitritæum retulisset.

Fomitem tuæ febris hæsisse in ventriculo & vicinis locis, innotescit ex oris amaro *καρδιαλγία*, immenso æstu, dum ex inferiori ventre, circa regionem fundi ventriculi, tam acres, tam fervidos vapores elevari sensisti, quasi ab igni subtus exardescente, qui ad os stomachi pertingentes, sua acrimonia & malignitate irritantes ac vellicantes; deplorandum illud symptoma, singultum concitarunt.

Quin cuncta illa symptomata fue-

rint pronata à putredine & effervescencia pituitosorum & biliosorum humorum, his prævalentibus, excreta *ἀνακατα*, abundè demonstrant.

Succi illi vitiosi suam nacti generationem, pituitoso quidem ab indigestione ventriculi, biliosi autem ab epatis *δυσεκρεσία* calidiore, qui & copia & crassitie venoso generi inculcati, ob *ἀδιαπνευσίαν* ac prohibitam eventationem, putrescentes & effervescentes, febrem illam, & concomitantia symptomata, produxerunt.

Priusquam autem accedam ad medendi rationem, tibi haud ingratum fore, autumo, si ob oculos constituam, solo Hippocrate Iudice ac Dictatore, à quàm periculosa febris, stipata variis & pœnè lethalibus symptomatis, cum singulari *ἐντυχία*, annuente supremo Æsculapio, evaseris.

Primo namque Hippocrates lib. 4. aph. 43. Quibus circa dentes quidam lentiores nascuntur, iis fortes fiunt febres. Ratio est in promptu, quod in eorum cerebo, vel ventriculo, cruda redundet pituita, à qua, superveniente calore, sublatis vaporibus, lentorem contrahunt, quo velut glutine dentes obliti.

Si albo squalore obsideantur, febris diuturnitatem (cum pituita, prout difficulter flammam concipit, ita conceptam diutius retinet)

B

fin

fin nigro, mortem portendere Heurnius asserit: adstipulatur Mindererus, & lethale signum lentores dentium, præsertim si nigrescant, pronunciat, paucos se vidisse qui evaserint.

Secundo Lib. 4 aph. 65. In febribus circa ventriculum & fortis æstus, & cordis morsus, malum: Arguit enim ἀναδρομὴν ac regurgitationem materiæ biliosæ acerrimæ in ventriculum, ei calamitatem afferentis, quæ ob resolutionem fundi, in ejus tunicis fluctuat, & à calore non naturali, concepta flamma, exardescit, sua acrimonia infestat, cibaria assumpta depravat, & syncope concitat.

Tertio Lib. 4 aph. 13. Febres quæcunque non intermittentes tertia die fortiores fiunt ac ingravescent, magis periculosæ. Exin τεκμήριον capiendum, tales febres provenire ab humoris biliosi corruptione, tertianæ periodum æmulantis: hinc καρδιαλγία, καῦμα & singultus causantur.

Quarto Lib. 2. aph. 1. In quo morbo somnus laborem facit, mortale: Si verò juvat, non mortale. Videtur planè funestum, si à somno nullum emolumentum, sed insuper damnum expectandum; quales vapores ad cerebrum elevati, talis erit & somni conditio. Si ἀναθυμιάσεις evaporationes benignæ, instar roris, principium nervorum oblinant,

sensum communem vinciant, & cerebrum rectè dispositum, naturalis ac placidus somnus obrepit & Naturam reficit:

Sin vapores copia, qualitate & consistentia vitiosi, & cerebrum malè affectum, somnus lædit, dum ingravescent symptomata, remanente materia invicta, cujus coctio ac resolutio, à calore nativo, revocato per somnum, à circumferentia ad centrum, expectabatur. Cum tertia hebdomade tuæ febris, remissiora symptomata apparerent, & spes salutis affulgeret, citra vespere somnus obrepit, per bihorium durans, ubi excitatus, tanta virium omnium resolutio obvenit, ut in lecto decumbens, de totali virium prostratione quiritans, planè despoderes animum, de iis recuperandis, & sanè omni adhibita industria, vix ullo labore, Natura se recolligere potuit: An non id tùm pro malo augurio erat reputandum. Quin illa imbecillitas causata, à malignitate humorum, quos si calor innatus fortior, per somnum revocatus, concoxisset & superasset, at cum debilior, succubuit, validis opus erat machinis, ad erigendum & sustentandum.

V. Quidni & singultum in isthac febre, periculosum esse symptoma, si non prorsus lethale, ut Felix Platerus Professor Basil. profiteri non dubitet, eum esse prodromum mor-

mortis, plerosque defunctos. Hisce præsuppositis, quis negare aufit, te, astute gratia divina, beneficio Naturæ & artis, è faucibus orci subtrahit, jam pristinæ restitutum libertati.

Jam dispiciendum, qualis mendendi processus institutus. Ad hostem tam infestum eliminandum, fretus conjectura haud vana, mineram illius febris contineri in ventriculo, id deprehendens ex oris amarore, singultu contumaci, ratus illam materiam, nullo alio medio commodius removeri posse, quam per aliquod emeticum, at cum vires haud validæ, lene tantum vomitorium experiri placuit, exhibendo ol. amygd. dul. ℥.iiij. cum jusc. Gallinæ, & vix quadrantis horæ spacio post, lingua digitis validè depressa, vomitus provocatus, felici successu, materia biliosa excreta copioso phlegmate mixta cum non parvo levamine & citra ullam virium jacturam. Cum tantum exin relevamen, id bis reiteratum, semper succedente materia flava biliosa & etiam viridi admodum amara, exin calores intensi, remissiores facti, & singultus benigniorem se exhibuit, rarius exagitans, & Naturæ inducias permittens, quo se recolligere valeat.

Potioem tuæ salutis partem acceptam referrem huic emetico, cuius beneficio, excrementi illi hu-

mores, mercurialem & nitro sulphuream qualitatem repræsentantes, tam gravium symptomatum auctores, & fomentum ac pabulum feбри, ceu oleum igni affusum, subministrantes in tanta copia rejecti, qui nî per vomitum evocati, quin Natura à singultu & æstu pessundata, ipsa ratio dicitur. Fomite illo amandato, leviora symptomata visa, ut postmodum alterantia, obstaculo isto dimoto, residuam calidam intemperiem, commodius restinguere, & Natura febriles reliquias, minori negotio concoquere & superare quierit, victrices tandem manus efferens. A purgantibus per os consultò abstinui, præsertim cum tua Natura admodum difficilis alvi, ut à validiore etiam pharmaco, vix bini secessus expectandi, si benigniora ingesta, camarina fuisset mota, sed non dimota, sin fortiora exhibita, viribus debilitatis, majorem noxam intulissent, quo minus post Naturæ morbo debellando sufficiens. Exin videbatur consultius, per clysmata purgantia & simul refrigerantia Naturæ succurrere. Sequens aliquoties, per intervalla, fuit injectum. ℞. Fol. mal. viol. betæ, acet. mercur. an. m. j. hord. mundi. m. ℞. fl. viol. p. ij. dec. ad med. col. ℞. ℥x. diss. El. diacath. lenit. a. 3vj. ol. viol. ℥.iiij. mell. viol. ℥j. vit. j. o. Sal. parum f. cl. Exin materia biliosa acerrima & ferventissima, per intestinorum

tunicas delata, mordicans & urens, excreta. Tertia septimana æstu perseverante, hoc clyisma domi præparatum, ad parcendum sumptibus. ℞. hord. mundi. m. ℞. fol. mal. acet. a. m. j. fl. viol. ℥℞. prunor. x. fol. sen. f. f. ℥℞. sem. anisi. ℥ij. dec. ad med. col. ℞. ℥x. diss. ol. amygd. dul. ℥ij. vel ol. amygd. dul. & viol. a. ℥i. mell. despum. ℥i℞. vit. j. o. sal. parum f. cl.

Eo per duas horas retento copia vitiosorum humorum rejecta, quasi croco infectorum, cum spectantium admiratione. Id clyisma tanto perè à teipso tum est celebratum, ut ejus ingredientia, tabulæ inscripta, eaque in templo aliquo primario ut suspendatur, digna, ceu *μνημόσυνον* tam præclari effectus, non semel dictitans. Id clyisma adhuc bis reiteratum, consimili evacuata materia, postrema vice, etiam per vomitum rejecta materia crocea amara, cui successit vitriolata, acutissimi aceti qualitatem præferens, ad nigrorem vergens, (atra haud dubiè bilis) palatum pœnè erodens, cum *εὐφορίᾳ* & symptomatum remissione.

Corpore à spurcicie excrementitiorum humorum depurato, descendendi ad alterantia, putredini & malignitati resistantia. Ab hydroticis & usu lapidis Bezoartici abstinui, cum ipsa experientia documento, complures, etsi lapis ille sæpius, etiam in majori dosi ingestus, dum scopus infringere malignitatem, in

cymbam charontis ablegatos. Haud renuo, sed ipse etiam ulurpo, si febres malignæ obtigerint curandæ, ex corruptione ac ebullitione humorum serosorum profectæ, tum hydrotica Bezoartica censeo proficua, ut qui facili nisi per cutis poros erumpant; at si ejusmodi febres (qualis tua) suam *ὕπερξιν* habeant in putredine ac effervescencia pituitosorum, inprimis autem biliosorum humorum, qui nî prius eliminentur, non video ullam rationem, qua fretus, judicare queam, hydrotica fructuosa, quin ab eorum usu, resolutis tenuioribus partibus, relictis autem crassioribus, magis lentescant, quo minus post evacuari possint & ab arte, & à Natura.

Restitante illa cacochymia, oleum & operam perdimus, si magnam in illis fiduciam collocamus. Imò asseverare ausim, complures ægros consimilibus febribus, (intelligo ardentiores à crassis pituitosis & biliosis humoribus putrescentibus succensas,) crebriore usu hydroticorum, extinctos, dum Natura, cujus officium, vitiosos humores concoquere, ac mitificare, postmodum separare à bonis, tandem excernere, impediretur autem à sua critica expulsione, dum illos per hydrotica magis lentescientes & contumaciter adhærentes, amoliri nequit. Exin fieri aliter non potest, quin succumbat, & ægros cum sue sterqui-

sterquilinio, morti abripiendos committat. Ad æstum contemperandum. ℞ aq. End. cich. acet. an. ℥i. syr. acid. citri ℥℥. sp. vitr. g. 3. M. Aliàs ℞. aq. End. fragorum. an. ℥ij. tro. d. nitro præp. ℥℥. syr viol. simp. ℥iij M. ab hujus usu excretio biliosa per alvum secuta.

Quin & non parum contulit tinctura Rosarum ita præp. ℞. aq. End. ℥b. j. acetosell. Ros. an. ℥b. β. flor. ros. rub. ℥℥. sp. vitr. rectif. ℥℥. infund. tep. in vase vitreo per h. x. col. adde Jul. Ros. ℥ij. M. de qua bis in die haustus oblatus, ad refrigerium, roborandum & malignitati resistendum, valdè accommodata, colore oculis accepta, odore & sapore Naturæ amica. Hora somni exhibita ista emulsio. ℞. amygd. dul. exc. ℥iij. 4. sem. fr. ma. an. ℥ij. pap. al. ℥j. aq. acet. ℥ij. bor. ℥i. f. Emuls. cui. ad. syr. viol. f. ℥℥. è suc. pap. errat. manus Chr. perl. a. ℥ij. M. Eam semel tantum assumisti, reiterare detrectans, licet aliis visa suavissima, tibi verò velut ægro delicato, aut gustatu corrupto dotato, erat adversa. Pro potu ordinatum dec. c. c. v. præp. cum infus. pulpæ citri & sacch. dulcor. Etiam huc syr. cum dec. c. c. v. contemperatus. ℞. syr. acid. citri, è succo viol. an. ℥ij. sp. vitr. g. vj M. qui ab omnibus astantibus ob coloris elegantiam, odoris suaveolentiam, & saporis jucunditatem, valdè dilaudatus, tibi verò non tam gratus,

Cum nactus stomachum fastidientem & varietate gaudentem. ℞. Jul. Ros. syr. ac. citr. an. ℥ij. sp. vitr. g. vj. aq. cinnamo. ℥iij. M. cum dec. c. c. v. præp.

Etsi symptomata exin valdè remissa, febris tamen adeò erat contumax, ut in 4. septimanam perduraret, calore non naturali, siti, sorditioris, residuis, ad reliquias totaliter extirpandas, sacculus ordinatus infundendus in mensura dec. juris Gallinæ macræ. ℞. R. cich. polyp. q. rec. an. ℥℥. Garyo. ℥iij. herb. card. b. cent. min. adiant. utr. farf. chamædr. cusc. a. p. j. fol. sen. f. f. ℥x. ag. rec. tro. ℥ij. Rhab. El. ℥iij. s. cina. ℥j℥. sem. anisi. ℥ij. f. sac. de quo per tres matutinas, alternis diebus, calidus haustus oblatus. Primo haustu absorpto, sursum & deorsum evacuat, καθάρματα biliosa dejecta, per os autem materia tenax, & acerrima ac amarulenta excreta, cum εὐφορία, viribus redintegratis, placidam noctem duxisti, qua etiam sudor totius corporis (qui erat admodum falsus, pruritum molestum concitans) erupit, per aliquot dies continuando, exin febris perfuga, ergastulum tuum reliquit.

Cum necdum cessaret sitis, salivatio, ἀνορεξία, ἐμπύρευμα latitans, cum urina fat ignea & biliosa, ad intemperiem calidiorem penitus tollendam & φλεγμασίαν contemperandam, succurrit decoctum Rad.

cichor. recentis ex jusc. Gallinæ mæ-
eræ præp. cujus cyathus calidus per
aliquot matutinas assumptus, & sa-
ne prospero eventu, cum exin tri-
dui spacio, sudoris effluvium desie-
rit, calor febrilis ex toto recesserit,
appetitus post liminio reversus, sitis
ablegata, & urina ad laudabilem
subaureolum colorem redacta. Pro-
portum ordinatum dec. hord. cum
pass. & mod. cinnamo. & ita cun-
ctis symptomatis ultimum vale di-
ctum.

Cum igitur corpus tuum tam ca-
cochymum, ventriculus & tota al-
vina regio, pituitosis & biliosis hu-
moribus referta, serosis autem &
salsis in toto venoso genere exun-
dantibus, haud magnoperè miran-
dum, quod febris illa tam refracta-
ria, nobis tam multum faceffens
negotii, opinione nostra, longius
protracta dum debellata.

Verè Hippocr. lib. 2. aph. 9. Im-
pura corpora, quo plus nutries, eò
magis lædes: haud sine ratione: pro
ut enim parum fermenti, totam
massam inficit: ita omnia assumpta,
à nitrosis humoribus corrumpun-
tur, & abeunt in noxam. Etsi cor-
pus tuum sæpius evacuatum, tamen
ob. restitantes *νακοπεγνίαν* visce-
rum, subinde nova, ab ingestis, pul-
lulabat materia, quæ febris fomitem
subministrabat. Accedit, quod Na-
tura tua ita disposita, ut respuat ea,
quæ alii plenis buccis haurirent,

animo libenti, proin non in omni-
bus, debitum præstitum obse-
quium.

Coronidis loco, haud abs re, re-
vocare tibi in memoriam ea, quæ
Galenus lib. 1. comm. Hippocr. de
morb. vulg. 2. sat concinnè tradit:
Triæ esse in quibus, & per quæ, cura
perficiatur, morbum, Medicum &
ægotum: Pugnare inter se Medi-
cum & morbum, illius studium
morbum evertere, hujus autem pro-
positum, ne sit inferior. Ægrum, si
Medico sit audiens & imperata fa-
ciat, huic socium fieri, in certamine
illo, morbo autem hostem. Sin æger
à Medico descierit, ac ea, quæ mor-
bus dictat, exequatur, duobus no-
minibus Medico facere injuriam,
uno quidem, quod eum destituat
solum, altero, quod duos hostes fa-
ciat, qui erat ante unus. Nam &
mihi iusta de te querela, (cum tua
gratia ac venia) quod me sat strenuè
febrim tuam adorientem, ac dimi-
cantem, non raro solum reliquisti,
debitam in assumendis remediis,
haud præstans obedientiam, etiam
suavissima averfando, & ita morbo
adjutorium accessit, mihi verò re-
mora objecta, quò minus progredi,
& tardius ad meram optatam, per-
tingere licitum. Sed in hoc cum fe-
bri tua finio, eamque ad Garaman-
tas usque relegatam cupio. Omni-
potenti sit laus in ævum, qui febris
tuæ frenum iniecit, & abduxit, ac-
com-

commodata suggerens præsidia. bitratus, cum mihi sermo literarius
Hæc exaranda duxi amica manu, in cum Medico, ut exin constaret, qui-
febris tuæ, & mei monumentum. bus fundamentis innixus, in *Διγνώσθαι*

Casum illum paulò prolixius de- & *περγυρώσθαι*, & quibus cautelis fre-
ducendum operæ pretium sum ar- tus in *θεραπεύσθαι*.

OBSERVAT. II.

*Censura de lapide Bezoartico, in febribus in primis
continuis, usurpando.*

CUM Medici de usu lapidis Bezoartici in febribus continuis, valdè discrepantes, quidam celebra-
re, alii elevare soliti, haud abs re meam sententiam, (salva cæterorum) interponere. Ego hanc adhibendam distinctionem existimarem, ut si febres verè malignæ, quarum *ὁ παρῆς* consistat, in corruptione serosorum humorum, qui per hydrotica facilius eliduntur, & non adsit magna cacochymia, quin infringendo malignitatem & materiam mor-
bificam resolvendo & per sudorem discutiendo, multum conferat, haud ambigo: sin verò magna adsit vitio-
forum humorum crassiorum, ut pituitosorum & biliosorum collu-
vies, rationi consonum, parum spei in illo locandum, quin agitando plus obsit, quam profit per sudorem propulsando. Nî ab usu alexiterio-
rum sat largus sudor succedaneus, ut virulenta materia una discutia-
tur, parum opis sperandum. Hoc autem de lapide Bezoartico expe-
rientia cognitum, plerunque udo-
rem, non sudorem evocari, ferolis humiditatibus in superficie ac cir-
cumferentia corporis subsistenti-
bus, eliminatis, relicto centrali ve-
neno, in intimis penetralibus hæ-
rente, & resolutioni resistente.
Succurrit mihi casus notatu di-
gnus cujusdam Viri Ulm. primarii
& opulenti, qui febris semitertiana
correptus, cui Medicus sæpius Be-
zoaris gr. xv. obtulit, ea spe fretus,
qui tanta dosi, velut potentiori
manu, *πλάσμα* ac fomentum febrile
resolvendum, sed irritato conatu, cum
tertia demum septimana æger ille è
vivis sublatus: nec mirandum, cum
febris illa sit composita ex continua
quotidiana & tertiana intermitten-
te, & ita mixti pituitosi & biliosi ex-
orbitent humores, ut per hydrotica
averruncari nequeant, quin resolutis
tenuioribus partibus, crassiores sub-
sistant & magis lentescant, quò mi-
nus post à Natura, per convenientes
vias, expelli queant. Cum aliàs
regu-

regula medica, si lap. Bezoartici usus debeat esse proficiuus, cum non exhibendum, nisi prius corpore evacuato. In eo magnus committitur error, dum in omnibus febribus continuis, non ponderatis ullis circumstantiis, porrigitur, quid miri, si sæpius cum detrimento. Ego rarius illum solitarium præscribo, nisi infantibus & personis delicatis, alia respicientibus, cum experientia mihi cognitum, illius usu in debellandis febribus malignis, sæpius frustra- neo, præsentaneum auxilium attulisse alia alexiteria, inprimis autem pulv. rubrum Pannon. & species de hyacintho, prout in subsequenti- bus meis observationibus, luculenta obvia exempla. Recidit mihi in me- moriam, me olim à Dn. D. Horstio collega meo honorando, audivisse, sibi à quodam Medico castrensi, magni illius Herois, & Bellatoris fortunatissimi Bernhardi, Ducis Vi- nariensis ordinario, perscriptum, se in abigendis febribus malignis, in- ter milites grassantibus, nullum præ- cellentius deprehendisse præsidium, quam species de hyacintho, ut fer- mè nullus mortuus, cui exhibitæ.

Et sanè, si quis sanæ mentis, me- ritò cōsimilibus alexipharmacis plus fidendum, quam Bezoari solitario. Cū inter authores magna cōtentio utrum in officinis genuinus extet, & Franciscus Vallesius Hispanus, Phi- lippi II. Regis Archiater, è centenis

vix decem legitimos esse, asseverare non dubitet. His fidem conciliant Scriptores de rebus Indicis, quod lapides illi vel in ipsa India rariores, quin subditis severè, magna consti- tuta pœna, injunctum, si quos ac- quisierint, traderent ipsi Regi, qui ipsos inter sua *κερμήλια* asservare, & iis tantum donare solitus, quos be- nevolentia & gratia complectitur singulari.

Cum autem plures Materialistæ in Europa comperiantur, quorum singuli plures lapides possideant, quam in universa India invenian- tur, ex tanta copia facilè apparet, plerosque adulterinos, proin valde periculosum, in morbo ancipiti, du- biæ illorum fidei, se committere, quin tutius ac consultius, ea alexite- ria usurpare, quorum efficacia, per multa secula cognita ac comperta. Etsi vero certo constaret, lapidem Bezoarticum in ipsa India, ex ca- preolorum receptaculo exemptum, ut planè nulla adulterii suspicio, sed fides indubia, esse genuinum, non ta- men exin de effectu, & virtute ale- xiteria, apodicticum capiendum ar- gumentum. Non enim omnium ca- prarum lapides efficaces, in morbis propulsandis, sed illarum tantum, quæ pastum quærunt in locis mon- tanis, & herbis ibi provenientibus, vim antidotalem habentibus, ves- cuntur: si in locis planis, campestri- bus & graminosis victum colligant, exper-

expertes virium existimantur. Exin Persici præferuntur, quod ibi radices contraiervæ, vim peculiarem contra venena habentes in copia succrescant, & in pastum cedant.

Cum igitur tanta sit incertitudo, quinam legitimus & facultate alexiteria instructus, prohi Deum immortalem, quis tutò illi fidere & ægris de vita ob morbos exitium minitantes, periclitantibus, porrigere ausit: Nisi quispiam ad manum, cujus per experientiam, sit explorata virtus. Sæpius in animo meo suborta est admiratio, tam preciosa quibusdam Medicis adeò familiaria, ut ea etiam ohtrudant vilioris conditionis ægris, cum paucorum abhinc annorum intercapedine, quidam civis Ulm. ex ordine mechanico, sed cui honestæ obvenerant facultates, febre continua decubisset, quidam Medicus, decem dierum spacio, ipsi talia medicamenta præscripsit, ut sexaginta florenorum precium superarint.

Decem haustus sudoriferos as-

sumpsit, quorum singuli constabant tribus florenis, qui soli conficiebant R. 30. lapide Bezoartico in sat larga dosi oblato, insuper ordinata emulsione amygd. dulcium cum magisterio Perlaram, cujus libra una, seu quarta mensuræ pars, fl. v. constabat.

An hoc non censendum, margaritas porcis objicere conculcandas. Prohi Deum immortalem, quot in orbe Magnates, Principes, ne dicam etiam Reges, quibus consimilibus febribus obsessis, vix talia pharmaca usurpanda ordinata, ut sumptus tantum decem dierum intervallo, sexaginta florenos excederent.

An non etiam illa expensa supervacua æstimanda, cum multa millia hominum, exigui valoris remediis, ab illis febribus liberi ac immunes redditi, majori felicitate, quam si solus Bezoar ingestus, prout illustra exempla, in meis observationibus obvia, contestantur. Hæc admonitionis loco inferenda duxi.

OBSERVAT. III.

De febre continua cum interiori abdominis frigore incipiens, cum tussi & dolore capitis.

Cum Illustris ac Generosus Dn. Comes ab Heditz ex Moravia oriundus in militiam Profectus, Casari suam locans operam, ex Al-

satia rediens, Ulmæ ad Coronam divertisset, & ægrotare cœpisset, ego accersitus, offendi ipsum conquerentem, de ingenti totius abdomi-

nis,

nis, interiori frigore, summopere molestante, ratus esse prodromum febris malignæ, ob corruptos vapores, ad eos discutiendos, ilicò ordinavi.

Ol. still. carvi, cujus gut. v. cum ij. cochl. jusc. Gall. cal.

Exhibui, brevî post algo ille remisit. Ad alvinam regionem depurandam & vitrosos humores ex bile & pituita mixtos eliminandos, præscripsi hunc Bolum, cum eam formam appeteret.

℞. El. d. Tamarind. cum fol. sen. ʒss. magist. Jal. ʒss. Ess. scam. gr. vi. M.

Ultra x. secessus secuti, cum *influxu* & magno levamine. Cum calores non naturales observati, febris continuæ indices, sequenti matutina oblata potio alexiteria hydrotica, desuper sudaret in lecto probè opertus.

℞. Pul. rubr. Pann. ʒj. lap. Bezo. ori. gr. 7. aq. card. b. ʒj. bor. ʒss. M.

Postea per tres matutinas assumpsit.

℞. Lap. Bez. gr. 7. solut. marg. gr. vj. aq. bor. ʒj. scorzon. ʒvj. M.

Tam felici successu, intra octiduum ita se recollegit, ut Equo ligneo vectus, per Danubium in Patriam descenderit.

Pro confortatione.

℞. Aq. bor. bugl. a. ʒiʒ. ceras. nig.

acetos. ʒj. Ros. cinnam. a. ʒvj. marg. præp. ʒj. Bezo. or. gr. vj. man. Chr. perl. ʒvj. M.

Emulsio ad corroborandum.

℞. Amygd. dul. exc. ʒvj. sem. melon. exc. ʒss. aq. acet. ceras. bor. a. ʒij. Ros. ʒvj. f. Emuls. ad. magist. coral. & marg. a. ʒj. sac. cand. al. ʒss. M.

Contra tussim molestam.

℞. Aq. scab. ʒiij. veronic. tussil. a. ʒij. card. b. borag. a. ʒj. sac. cand. alb. ʒvj. M.

Pro dolote capitis mitigando.

℞. Aq. ros. plant. melil. an. ʒij. nucl. Persic. ʒiij. sem. pap. al. ʒij. f. Emuls. cui ad. aceti fl. Pap. ʒj. M. pro epithem.

Pro potu ordinatum.

℞. Sem. cori. præp. ʒij. liquir. ras. ʒiij. sem. anisi. ʒss. cinnam. ʒij. dec. in aq. mens. ijs. aliquot ebullition.

Eo delectatus, ut aliquot mensuras secum sumpserit. Interdum ex isto Syr. coch. j. cum aq. in qua panis tostus, præmacer. vitrum hausit.

℞. Syr. acid. citri, è suc. viol. a. ʒij. sp. vitr. gr. vj. M.

Omnia erant ad Ill. ægri palatum ita accommodata, ut ei grata, restitutus mihi valedicenti, gratias egit, felicem operam medicam prædicando, & liberali manu remunerando.

OBSERVAT. IV.

De febre continua cum sæva Paraphrenesi.

CUM ante annos 56. in Ducatu superioris Styriæ, Illustrum Procerum Medicus ordinarius constitutus, primo praxeos meæ anno, evocatus in pagum **Scheiffling** / ad Ill. ac Generosum Dn. Dn. Baronem, Victorem de **Windischgrätz** / febre continua sat ardente decumbentem, superveniente Paraphrenesi tam gravi, ut in lecto contineri nequirit, quin vestibis indutus, ex conclavi prosilire totis viribus anniteretur, tanta ferocia, ut duo ministri, vix pares ad compescendum.

Urina emicta furfuracea cum punctis oleagineis *αἰθέρας*, confertim profluentibus, id argumento à calore igneo, Renum pinguedinem liquefieri.

Cum alia medicamenta tum non ad manum, præter species liberantis, earum (præmissis clysmate) ʒj. bis cum aq. acetosæ exhibui. Pro potu, ordinatum dec. hord. cum pass. & syr. acid. citri contemper. Cum aq. acetosæ aliquot mensuræ in promptu, in arce præcedente æstate in usum ac commodum subditorum, destillatæ, quin & illius felici Fato, inopinatò ei etiam fuere salutis. Quotidiè ij. iij. vitra cum syr. acid. citri oblata, continuando, dum calores febriles extincti. Quod à tam sæva ac periculosa febre liber ac immunis evasit, primas tribuo aq. acetosæ, quæ & alterando, & malignitati resistendo, suo merito, principatum obtinet.

OBSERVAT. V.

De febre continua cum prunella, motu tremulo exteriorum membrorum & magno virium languore.

CUM Ill. ac Generosus Dn. Dn. Adamus de **Greyberg in Aichstätten** / febre continua maligna laboraret, lingua sordida, motu tremulo externarum partium, & magna virium imbecillitate, ante meum adventum, alterius Medici opera usus, sed frustranea.

A me ordinatum, corpore prius evacuato.

℞. Pul. rub. Pann. ʒij. lap. Bez. ori. gr. iij. aq. acet. card. b. an. ʒiʒ. syr. acid. citr. ʒʒ. M.

Desuper obtectus sudavit, his repetitum.

Ad linguam & fauces emundandas,

das. ℞. Aq. prunell. ℥iiij. plant. acet.
an. ℥ij. vermicul. ℥j. sp. vitr. gut. x.
diamor. ℥j. M. Pro Garg. Post usum
istius, fauces illitæ. ℞. Diamor. ℥j.
mell. ros. ℥ss. syr. viol. f. ℥iiij. sp. vitr.
g. vj. M.

Pro potu, in mens. iß. aq. font. duo
poma citria excor. in taleolas te-
nues secta, injecta, & cum f. q. sacch,
fini dulcor. Istum potum (cum à
priori Medico dec. hordei cum pass.
tantum præscriptum haud acceptum)
valde deprecabatur & me commen-
dabat, etiam præsentem Ill. Dn. Fug-
geri affinis, dictitans, se habere pru-
pentem Medicum, qui sibi ordina-
rit præcellentia cordialia, si biben-
dum, se magno desiderio ac gaudio,
aquam illam haurire, & exin confor-
tationem ac refectionem virium
sentire.

Cum apud Ill. ægrum per 6. dies
hæsissem, & negociorum causa do-
mum reversus essem, tum sympto-
mata visa remissiora, motus tremu-
lus abierat, ut solus, sine aliorum su-
stentaculo, è lecto surgere & ince-
dere potuerit, & urina naturali simi-
lis appareret, & spes affulgeret salu-
tis. Quamvis soli lotio haud fiden-
dum, quod multoties Medicos in-
cautos fallit, qui conspicientes uri-
nam naturali haud disparem, pro
felici augurio reputantes, optimam
spem concipiunt & etiam faciunt
astantibus, de indubia ægrorum re-
valescentia, cum tamen sæpius con-

tingat, ut intra dies paucos ad Majo-
res abeant. Ego verò non ex solius
urinæ inspectione, sed insimul gra-
viorum symptomatum remissione,
& viiium recuperatione, (dum so-
lus ingredi posset, cum antea nullum
membrum dimovere quierit & tre-
mor recesserit) colligebam fore, ut
convalescat. Sed à meo discessu, ab
aliis, etiam empiricis, tractatus, ter-
tia demum septimana, expiravit.

Cum ab illius obitu, ad Nobiliss.
Dn. Philippum Carolum de Wel-
den/Laphemium evocatus, quidam
referebant, Generosum illum, varia
medicamentorum ingestione, ob-
rutum & perditum: se non dubita-
re, quin salvus ac incolumis evaserit,
si meo tantum consilio paruis-
sent ministrantes. Consultius negotium
non rarò soli Naturæ committere,
quàm immatura Medicina pericu-
lum accersere. Usus etiam erat in-
stinctu aliorum, cujusdam tonsoris
castrensis opera, qui ad abigendam
prunellam (cum tamen Gargaris-
mus à me præscriptus multò com-
modior) albumine ovi conquassato
cum aqua fontis, commixto sale am-
moniaco, fauces singulis horis non
tantum eluebat, sed & 1.2. cochl. de-
glutienda imperabat. Etsi id inno-
xium in prunella albicante, ad ab-
stergendum lentorem, si fauces tan-
tum elotæ: sed intrò, assumere ex
ammoniaco crudo & pulverisato
constantia, quàm sit damnosum,
Medi-

Medicis est probè notum, cum haud bra illius ingestione, mors per fau-
expers venenositatis. Quin ex cre- ces, unà irrepsit, haud ambigo.

OBSERVAT. VI.

Ill. ac Generosus Juvenis N. Baro
à Spangstein/ann. 15. febris con-
tinua detentus, primo paroxysmo
sat gravi, ut periclitari judicatus, à
Dn. Matre, antè meum accessum
erat purgatus: exin præscripti.

℞. Pul. rub. Pan. spec. d. Hyac. an.
℥j. lap. Bezo. ori. gr. vj. syr. ac. citr.
℥ss. aq. acet. card. b. an. ℥i ss. M.

Affatim sudavit: altera matutina
reiteratum, cum symptomatam re-
missione.

Pro potu dec. c. c. v. præp. infusa
pulpa citri, cum sac. dulcor. Inter-
dum hoc syr. mixto.

℞. Syr. ac. citr. ℥i ss. Rib. berb. an.
℥j. sp. vitr. g. vj. M.

Ad vires restaurandas.

℞. Aq. .bor. bugl. an. ℥ij. ceras.
n. acet. a. ℥i ss. Ros. cinnam. a. ℥vj.
marg. præp. ℥j. Bezo. ori. gr. vj. man.
Chr. perl. ℥ij. M. ℞. Amyg. dul. exc.
℥ss. 4. sem. fr. ma. a. ℥ij. sem. pap. al.
℥j. aq. ceras. acet. a. ℥iij. bor. ℥i ss. Ros.
℥j. f. Emulsio, cui ad. coral. rub.
marg. præp. a. ℥j. sac. candi alb. ℥iij.
M.

Fuit & hoc clyisma apl.

℞. Herb. malv. alth. viol. mer-
cur. acet. a. m. j. hord. m. β. fl. chamo.
melil. a. p. j. dec. ad med. col. ℥. x. dis.
El. diacath. lenit. a. ℥ss. ol. amygd.
dul. ℥ij. viol. ℥j. mel. viol. ℥vj. vit. i. o.
sal, par. f. cl. Omnia ad nutum.

OBSERVAT. VII.

*De febre continua à venæsectione invadente, cum angustia
pectoris & tussi, comite prunella & dol. cap.*

Rever. & Celebratiss. Theologus
Dn. D. Cunradus Theodoricus,
Superintendens Ulmenfis, 60. ann.
corpore *ιυσάει* dotatus, complexio-
nis sanguineæ, statura sat grandi, fa-
cie rubicanda, febre continua tenta-
tus, licet antè quatrimum, alterius
Medici consilio, venæsectio admini-
strata & corpus expurgatum, eo fi-
ne, ut ab illa bellua intactus perma-

nere & præservari posset, sed spe in-
ani: exin & mea requisita opera,
cum prævia venæapertio & evacua-
tio infructuosa, tum ad alexiteria me
contuli.

℞. Pul. rubr. Pan. ℥ij. Bezo. ori.
gr. vj. syr. acid. citr. ℥ss. aq. card. b. ℥ij.
acet. ℥i ss. M.

Cum expeteret minorem dosin,
sequenti matutina.

℞. Pul. rub. Pann. ʒβ. Bezo. or. gr. vj magist. margar. gr. v. cum. aq. card. b. acet. bor. a. ʒβ.

Contra angustiam pectoris & tussim molestant.

℞. Aq. scab. ʒiiij. tussil. ʒij. veron. card. b. bor. a. ʒj. sac. candi al. ʒvj. M. Id commenduat, profuisse.

Pro dolore capitis demulcendo.

℞. Aq. plant. Ros. d. melil. a. ʒij. nucl. ceras. ʒβ. sem. pap. al. ʒij. f. Emuls. cui ad aceti fl. pap. errat. ʒiiij. M. pro epithem.

Ad sordidam linguam & fauces denigratas.

℞. Aq. prunell. ʒiiij. plant. acet. fragorum. a. ʒij. diamor. ʒvj. al. vitr. gut. vj. M.

Pro Garg. à cuius usu, illinantur.

℞. Diamor. ʒi. syr. viol. ʒi. ʒvi. sp. vitr. g. vj. M.

Ad materiam biliosam per alvum revellendam.

℞. Herb. mal. alth. viol. mer. acet. betæ, hord. a. m. β. fl. chamo. mel. a. p. i. sem. anisi. ʒj. dec. ad med. In col. ʒx. dis. El. diacath lenit. a. ʒvj. ol. viol. amygd. dul. a. ʒiβ. mel. viol. ʒvj. vit. i. o. sal. par. f. cl.

Aqua etiam cordialis ordinata.

℞. Aq. bor. bugl. a. ʒiβ. ceras n. acet. a. ʒi. Ros. cinnam. a. ʒvj. marg. præp. ʒj. Bezo. or. gr. vj. man. Chr. perl. ʒβ. M.

Pro potu: Dec c. e. v. præp. cum pulpa citri incis & sacc. dulcor. Interdum hic syr commixtus. ℞. Syr. ac. citr. ʒij. Rib berb. a. ʒj. M.

Pro corrobor. ℞. Conf. Ros. sylv. bor. viol. pulp. citri a. ʒij. Rad. cich. cort. citri cond. a. ʒiiij. M.

Ista cura feliciter peracta, mihi gratiam ac benevolentiam conciliabat.

OBSERVAT. VIII.

Cum Nobilis Eques ex Alsatia oriundus Ulmæ ex febre continua decumberet, magnos æstus circa regionem ventriculi sentiret, cum dolore capitis, à paraphrenesi sibi metuens. Alia medicamenta purgantia, præter clysmata, admittere recusabat:

℞. Herb. malv. alth. mer. viol. acet. a. m. j. hord. m. β. fol. fen. f. ʒiiij. fl. viol. ʒij. fl. cham. p. j. sem. anisi. ʒi. dec. ad med. In col. ʒx. dis. El. diacath. ʒi. cass. pro clyst. ʒβ. ol. amygd.

dul. viola. ʒiβ. mel. viol. ʒi. vit. j. o. sal. parum f. cl. Ter reiteratum per intervalla.

Ad fervorem restringendum, alterationis gratia, exhib.

℞. Syr. acid. citr. è succo acetosellæ. a. ʒβ. tro. d. nitro præp. ʒiβ. aq. acetos. ʒii. cich. End. a. ʒvi. M.

Interdum etiam haustus oblati extinctura rosarum superius in prima observatione descripta.

Pro potu usus:

Dec. c. c. v. præp. cum seq. syr.

℞. Syr.

℞. Syr. ac. citr. è. succo viol. a. ʒiʒ.
 sp. vitr. gut. v. M.
 Ob suavitatem & coloris elegan-

tiam, appellabat potum regium. In-
 tra octiduum restitutus.

OBSERVAT. IX.

*De febre continua cum comate vigili, ab alio Medico
 pro desperata habita, curata.*

DN. Tobias Neubrunnerus, Mer-
 catar Ulm. opulentiss. excedens
 ann. 60. agrotare incipiens primo
 usus consilio Senioris Medici, cum
 nihil proficeret, & indies graviora
 ingruerent symptomata, ut ille de
 salute ægri penitus desperarit, nul-
 lam amplius spem in humanis præ-
 sidiis locandam, dictitans, Uxor &
 duo filii conjugati, solliciti de recu-
 peranda valetudine, cum me passim,
 ob felicem febrium continuarum
 medelam, celebrari cognovissent, &
 ego in consilium adhibitus. Cum
 convenissemus, ille prior casum de-
 narrare cœpit, & quibus remediis
 occursum. Ex illius relatione mihi
 facile innotuit, quod in cognitione
 & curatione morbi multum exorbi-
 tarit. Etenim ægrum tractabat pro
 comatoso, morbum esse coma vigil,
 cerebro primario seu per Essentiam
 affecto, in ipsius ventriculis, mate-
 ria pituitosa & biliosa putrescente,
 eò medendi rationem direxit. Vini
 potum concessit, syncipiti ad discuti-
 endos vapores, linteolum sericum
 decocto herbarum calidarum imbu-

tum & expressum, applicari iussit.
 Eo cognito, haud levis in animo meo
 est oborta admiratio, illum tanto pe-
 rè hallucinatum. Ego è contrario,
 haud frivolis ianixus conjecturis, ad
 oculum demonstravi, concedendo,
 adesse quidem coma vigil, sed non
 primario in cerebro hæere, quin
 potius sit symptoma febris conti-
 nuæ, quæ ὑπάρχει suam habeat, in
 ebullitione ac fervore humoris fe-
 rosi cum bile mixti, per putredinem
 concitato, exin vapores in caput ex-
 pirantes, coma vigil produxerint.
 Argumenta hujus assertionis in me-
 dium allata subsequuntur. 1. Febris
 aderat continua, nec Medico illo re-
 pugnante, non in eodem semper te-
 nore perseverans, sed luculentas ha-
 bens excrecentias, certa redeundi
 intervalla, ut quibusdam horis calo-
 res intensiores, quibusdam multò
 remissiores. 2. Facies valdè rubi-
 cunda. 3. Deliria non continua, sed
 per interstitium recurrentia. 4. Uri-
 na ignea, rufa & splendescens, to-
 tam massam sanguineam quasi in-
 censam, arguens. Quæ symptoma-
 ta cun-

ta cuncta videntur confectaria febris continuæ in venoso genere consistentis. Si febris illa per *ιδιοπάθειαν* in ventriculis cerebri pronata, tum fuisset lenta & uniformis, sine evidenti periodo. 2. Vel urina sola esset sufficiens *την μέρειον* effervescentis massæ sanguineæ. 3. Pulsus erat celer & elatus. Istam meam sententiam ipse eventus & medendi processus, confirmavit. Etenim contrariâ curandi ratione institutâ, cis paucos dies æger ille, de quo desperatum ac conclamatum, quasi ex orci faucibus substractus, postliminiô

fuit ad vitam revocatus. Vini usu abdicato, & rejectis aliis calidis à prior Medico administratis, cum refrigerantia exhibita, spacio trium dierum, calores febriles cum aliis symptomatis, evanuerunt, urinâ flammea, ad subaureolum colorem reversâ, ægro pristinae sanitati restituito. Plurimum contulit aqua citri cum sacch. dulcor. pro potu cum dec. c. c. v. præp. eam cum voluptate assumendo. Ob faustam medellam, illius propinqui me extulerunt laudibus, ejus salutem mihi acceptam ferentes.

OBSERVAT. X.

*De febre continuâ, diarrhæâ admodum biliosâ ac fœtidâ,
& urinae suppressione.*

DN. Fridericus Orthius excedens ann. 70. adhuc in cœlibatu vivens, Musis deditus, febre continuâ est correptus, ab initio statim comite diarrhæâ gravissimâ, excretâ materiâ biliosâ admodum fœtidâ, in sat justâ copiâ, per octiduum perdurante, ipsi ægro & astantibus perquam, ob grave olentiam, molestâ. Libenti animo injici curassẽm clysteres abstergentes & bilis acrimoniam contemperantes, sed cum fuerit insimul herniosus, eos admittere, renuit. Tàm putidum alui fluxum nunquam olfeci, qui erat indubius internæ corruptionis ac putredinis

index. Cum recusasset clysmata, haud abs re visum, exhibere infusum Rhab. cum syr. ros. sol. & aq. plantag. sed cum vires imbecilliores, & ætate senili & morbo sat attritæ, insuper quidam motus convulsivi totum corpus conquassantes, sæpius redeûtes, infesti, cum ruptura chronica, ista remora obstaculo, quo minus ausus descendere ad leviora etiam solutiva, veritus, cum incertum, quanta in visceribus interioribus saburra corruptorum humorum delitescat, ne accedente levissimo etiam stimulo, in copiâ proruant, & resolutis spiritibus, ægrum

peni-

penitus prosternant. Istâ cautelâ
usus, consultius videbatur, eò ut ef-
fem intentus, quò febris occurrerem
per alterantia, fervorem & virulen-
tiam bilis contemperantia. Ipsum
agrum in spem erexi meliorem, pa-
tientem sustineret animo, etsi diarrhœa
per dies aliquot perseveraret, cum
materia profluat corrupta ac putri-
da, si ea sistatur, aut inhibeatur, cum
præsenteo vitæ discrimine fore
conjunctum.

Primo respiciens malignitatem
febris, exhibui. ℞. Lap. Bezo. ori. gr.
vj. cum aq. bor. ℥j. M. Post per ali-
quot matutinas, ℞. Syr. ac. citr. ℥ij.
vini granat. acid. ℥iiij. aq. cich. acet.
end. an. ℥ij. sp. vitr. ℥ss. M. Pro vice
℥iiij. Interdum magist. corall. ℥j.
marg. gr. vj. syr. Gran. ac. ℥ss. aq. tor-
mentil. ℥j. M.

Pro potu:

℞. Syr. ac. citr. rib. è succo viol.
an. ℥ii. M. erat illi gratus cum dec.
c. c. v. præp. vini cydon. usus con-
cessus, & syr. cydon. cum syr. corall.
M.

Aq. cordialis:

℞. Aq. ceras. nig. ℥ij. bor. bug. me-
liss. lil. convall. an. ℥j. cinnâm. ℥ss.
coral. rub. præp. ℥j. marg. præp. gr.
xv. Bezo. ori. gr. iiij. man. Chr. perl.
℥vj. M.

Ubi febris remisit, simul & diar-
rhœa recessit. Febre autem adhuc
durante, supervenit symptoma gra-
vissimum, suppressio lotii, de quo
ingens querela, mihi etiam multum
facessens negotii. Etsi varia succur-
rerent remedia, utriusque felici Fa-
to, cœlitum favore aspirante, obve-
nit tale, quod subitanam attulit sa-
lutem.

℞. Parietariæ, quoad fieri potest,
recentis, m. iiij. decoq. ad cataplasma-
tis consist. adde ol. lil. alb. ℥ij. Scorp.
℥j. f. cat. id linteo crasso duplicato,
densè inductum, calidè sumini apl.

Cum admiratione, ilicò lotium
provocatum, quoties admotum,
quasi affixâ cucurbitulâ, luculentam
sensit urinæ attractionem, & sic in
vitâ conservatus, de quâ plerique
visitantium & ministrantium, de-
sperarant.

OBSERVATIO XI.

*De febre continuâ cum dolore capitis & tormi-
nibus ventris.*

Civis quidam primarius, ex ordine
mercatorio, Naturæ melancho-
licæ, febris continuâ sat gravi cum

dolore capitis infestatus, cum habi-
tus corporis mollis ac delicatus ei
obtigerit & facilis alvus.

D

℞. Mann.

℞. Mann. El. ℥vj. dis. in aq. cich.
q. f. col. adde syr. ros. sol. d. Rhab.
Augustan. an. ℥j. M.

Sat commodè evacuatus, copio-
sâ materiâ biliosâ cum pituitâ mix-
tâ, suâ acrimoniâ in transitu intesti-
norum tunicas vellicando tormina
concitans, rejectâ.

Ad sudoris elicium: ℞. Bezo. ori.
gr. vj. aq. acet. ℥j. card. b. ℥ß. M.

Ad fervorem contemperandum:
℞. Syr. ac. citr. è succo acetosell. an.
℥vj. sp. vitr. gut. iiij. aq. acet. ℥ij. End.
℥j. M.

Antè somnum exh. ℞. amyg. d.
℥iiij 4. sem. frig. ma. an. ℥ij. sem. pap.
al. ℥ß. aq. acet. ros. an. ℥iß. f. Emuls.
ad. syr. viol. f. ℥vj. è succo pap. errat.
℥ij. M.

Quin & hoc clyfma apl. ℞. herb.
mal. alth. mer. viol. betæ. a. m. j. fl.
chamo. viol. a. pj. hord. p. iiij. dec. ad
med. col. ℥x. dis. cas. pro clyf. ℥j. ol.
viol. amyg. d. a. ℥iß. mell. viol. ℥j. sal.
parum f. cl.

Aqua insuper cordialis ordinata:
℞. Aq. bor. bug. melif. ceras. n. Ros.
an. ℥j. cinnamo. ℥vj. marg. præp. ℥j.
Bezo. ori. gr. v. man. Chr. perl. ℥vi.
M.

Si ista aq. cordialis, tum secundo
nostro Fato non fuisset ad manum,
penè actum de illius vitâ. Etenim

cum injecto clysteri, surrexisset è le-
cto ad excernendum, dum adhuc
fellæ stercorariæ insedisset, (tâ-
m mollis erat Natura, vel potius mali-
gnitate humorû irritatâ, cum clyfma
ex per quâ benignis constaret in-
gredientibus) in lipothymiam inci-
dit gravissimam, oculis clausis, nul-
lâ apparente notâ, ullius auræ vita-
lis, & sanè nî ego tum præstò fuif-
sem, & ilicò arrepto vitro aquæ cor-
dialis (cum nullum cochlear ad ma-
num) in os infudissem, de vitâ peri-
clitari visus: Sed Deus clementer
avertit. Ex illustri illo exemplo re-
lucet, quantumvis Medicus cautè ac
circumspectè procedere videatur,
non minus interdum, adversam ex-
periri Fortunam contingat, ex causâ
occultâ, Rationi haud obviâ.

Pro dolore capitis mitigando:
℞. Ung. alabastr. ℥vj. ung. ros. mel.
aq. ros. loti. ℥ß. M. apl. fronti &
tempor.

Pro potu: Dec. c. c. v. præp. cum
syr. ℞. Syr. ac. citr. rib. è suc. viol. an.
℥j. M.

Cum tormina vehementer infe-
sta, ab acrimoniâ humorum bilioso-
rum & mordacium, ad oblinenda
intestina. ℞. Ol: amyg. d. rec. ℥ij.
cum jusc. Gall. mirè profuit, & sic
vita restaurata.

OBSERVAT. XII.

*De febre continuâ cum lipothymiâ & tumore erysipelatode
in Genâ sinistra cum ardore & dolore.*

Ill, ac Generosa Dn. Dn. Juditha, Baronissa de **Wels** / ex Carinthiâ sedem suam huc transferens, corpulenta & Naturæ melancholicæ, febre malignâ passim tum grassante & ipsa correpta, insuper efflorescente tumore erysipelatode in genâ sinistra, cum ardore & dolore, totius horrore, calore non naturali superveniente: exin arguendum, ab effervescentiâ serosorum & biliosorum humorû, illa symptomata profecta.

Cum vires non constarent, & lipothymia non raro infesta, primâ statim vice accersitus, præscripsi:

℞. Pul. rubr. Pann. ðij. Bezo. ori. gr. vj. aq. acet. card. b. bor. an. ʒj. M. ut desuper in lecto sudaret.

Cum sequenti diluculo Gnr. ægram visitassem de effectu percontando, animadverti tam largum sudoris effluvium, & lintheamina, adeo madida, quasi in aquam merfa, cum *ὑποπρία*, nec in posterum amplius de lipothymiâ, erat querela.

Et si ista medela felici auspicio capta, ut nulla diffidentia concipienda de sinistro eventu, non minus, prout mira ac varia hominum ingenia, cum de Venæsectione sermo incidisset & ego eam dissuasissem, alius insuper Medicus junior

in consilium adhibitus, qui pro more suo jactabundus, in meâ absentia mluta (ut mihi postea innotuit) de sanguine emittendo, declamitabat, & Ill. Dn. maritum & quosdam cognatos, jam pertraxerat in consensum. Ubi autem convenissemus ad consultandum, & ego prius casum cum symptomatum *συνδρομῇ*, exposuissem, & haud vanis conjecturis fretus, restituissem, venæ apertionem velut noxiam, in illo subjecto, demonstrans, tum ille evidentissimis argumentis convictus, à suâ opinione destitit. Erat enim Generosa egra, Naturæ melancholicæ frigidioris, prout ex colore faciei livido, animi pathematis ad metum & mœorem inclinantibus, corpus haud plethoricum, potius ad *καχεξία* divergens, sæpius invadebant horripilationes.

Cum istæ febres sanguinis ac humorum commotionem & exitationem non ferant in corpore robustiore & magis plethorico, quin majori ex parte ægri, quibus sanguis missus, ad orcum ablegati. Prout multis exemplis demonstrare in promptu. Cum febres illæ haud careant malignitate, exin à Venæsectione, resolutis spiritibus vitalibus,

vires magis diminutæ, impares ad sustinendum morbum, quin tandem Natura succumbat. Cum istarum febrium fomes non consistat in plethorâ, sed cacochymiâ, quæ si in venis cum sanguine mixtâ & in vasis majoribus ac cordi vicinioribus contineatur, venæsectio videtur haud improbanda, sin verò consistat in venis à corde distantioribus & minoribus, quin noxia, sanguine vitioso, ratione vacui, retracto ad loca cordi propinquiora, exin majus impendit discrimen.

Exhibita potio cholagoga & phlegmagoga:

℞. Mann. El. ℥i. diss. in aq. bor. q. s. col. ad. syr. d. Rhab. August. d. Mann. lax. an. ℥i. M.

Exin 7. largi secessus secuti, citra notabilem virium offensionem.

Sequenti matutina superius à me consignata potio hydrotica, reitera-

ta. Copiosus sudor provocatus, cum plenaria remissione symptomatum.

Etiâ aqua cordialis à me præscripta & laudata:

℞. Aq. bor. bugl. an. ℥ij. ceral. n. acetosell. capon. simpl. a. ℥j. cinam. ℥ss. marg. præp. ℥j. Bezo. ori. gr. 4. man. Chr. perl. ℥vj.

Pro potu dec. c. c. v. præp. interdum cum syr. ac. citr. contemper. Ejus unico die tres mensuras hausit. Cum jam melius haberet & ipsa expeteret clystma, cum esset etiâ hysterice symptomatis obnoxia, tale à me ordinatum.

℞. Herb. malu. mer. betonic. melliss. anth. a. m. ss. chamo. mel. a. p. iij. sem. anisi, fœnic. carv. a. ℥i ss. dec. ad med. col. ℞. ℥x. diss. El. diacath. ℥j. Hier. simpl. Gal. diacarth. a. ℥ij. ol. chamo. ℥ij. amygd. ℥j. mell. anthos. ℥j. vit. j. o. sal. parum. f. cl. & ita huic curæ colophonem imposui.

OBSERVAT. XIII.

De febre continuâ cum pectoris angustia, dolore dorsi, convulsionibus epilepticis.

Ilust. ac Generosa Dn. Anna de **Hermstein**/ Baronissa ex Carinthiâ, apud nos hospitio excepta, vidua 60. ann. per dies aliquot illa febre laborans, meum requisivit consilium. Cum illius Natura valde aliena à medicamentis & Medicis

immorigera, eram anceps ac dubius, qualia ordinanda. Clystma proposui, ad alvum à spurcicie corruptorum humorum liberandum, assensum dedit.

℞. Herb. mal. alth. mer. viol. a. m. ss. fl. viol. ℥iij. chamo. p. j. hord. mund.

mund. m. β. sem. anisi. ℥i. dec. ad
conf. 3. partis. col. ℥x. dis. El. diacath.
lenit. an. ℥β. mell. viol. ℥vi. ol. viol.
amyg. d. a. ℥i. vit. i. o. sal. parum f. cl.
bis reiteratum, cum levamine.

Ad resistendum malignitati ℞.
Pul. rub. Pann. Di Bezo. ori. gr. iiii.
fyr. ac. citr. ℥iii. aq. card. b. acet. bor.
an. ℥β. M. ter reiterarum, desuper
pro virium tolerantia sudavit.

Cum aquam cordialem, si forte
lipothymia ingrueret, consignare
vellem, Generosæ ægræ Illustris Fi-
lius unicus, amicè resistit, Dn. Ma-
trem talia averfari dictitans, esse ad
manum aquam cordialem à Dn. D.
Horstio, ante suum in thermas Bol-
lenses diceffum, ordinatam, si ea
offerenda, quasi manibus pedibus,
que repugnare & respuere, sumptus
fore inanes: Cui ego regessi, duo
cum faciunt quasi idem, non esse
idem, fortè à me præscribendam ac-
ceptiorem. Ordinata pa, rata, & ob-
lata, etiam grata, cuius aliquot vitra
plena, per istius morbi, paucorum
dierum, decursum, absorpsit. Ill. Fi-
lius admirabundus retulit, id nun-
quam factum hætenus, etsi antè
meam operam, Dn. Mater trium
Medicorum consiliis usa, tamen vix
magno labore, ad ea assumenda, sibi
persuaderi passa, adeò erant omnia
adversa: depredicavit à me ordina-
ta, quod haud invita, ea admittat,
imò ultrò appetat, & citra ullam
nauseam assumat.

Aq. cordialis talis erat:

℞. Aq. bor. bugl. an. ℥iβ. acet. ce-
ras. n. Ros. an. ℥j. cinnam. ℥β. marg.
præp. ℥j. Bezo. ori. gr. 4. man. Chr.
perl ℥vj. M. Interdum d. tin&. Ros.
coch. i. ij. exhib.

Contra prunellam: ℞. Aq. pru-
nell. ℥iiij. plant. fragorum, an. ℥ii.
vermicul. ℥i. tro. d. nitro præp. ℥j. dia-
mor. ℥vi. M. pro Garg.

Contra dol. cap. ung. Alabastr. pl.

Pro dolore dorsi mitigando: ℞.
Ung. ros. mes. ℥i. ung. anodyn. ℥ij.
ping. cuniculi ℥iiij. M.

Pro potu dec. c. c. v. præp. ℥vj. in
aq. mens. iβ. cui infund. ij poma citri
excort. in taleolos incisa, sacch. dulc.

Lac amygd. etiam concessum: ℞.
amyg. d. quart. β. aq. ros. irror. sem.
melon. exc. ℥β. f. Emuls. cum aq.
font. t̄b. j. β. aq. bor. t̄b. β. dulcor.
sacch.

Cum convulsiones Epilepticae
supervenissent:

℞. Sem. Pæon. ℥iβ. c. c. v. præp.
℥iiii. aq. ceras. n. lil. cōval. an. ℥ii. bor.
℥iβ. f. Emuls. cui ad. lap. Bezo. ori. gr.
vj. sacch. cand. al. ℥iii. M.

Contra angustiam pectoris:

℞. Aq. scab. tussil. card. b. an. ℥ii.
bor. ℥iβ. sacch. cand. al. ℥vi. M.

℞. Syr. liquir. ℥iii. ol. sulph. acidi.
gut. vi. M.

Intra octiduum restituta, se gra-
tam præstitit condigno præmio.

OBSERVAT. XIV.

De febre cum morbillis & lipothymia.

Ill. ac Generosa Dn. N. de **Freyberg**/ Baronissa vidua, ex Carinthia huc concessit, febris continuæ invasione, laborare judicata, consilio Dn. D. Horstii ab initio usa, qui prescripserat pul. lap. Bezo. solitarium, nihil exin levaminis: post me seorsim advocari jussit, cum ordinasset.

℞. Pul. rub. Pan. ðij. Bezo. ori. gr. iiij. aq. card. b. bor. an. ℥j. M.

Eâ matutinâ per totius corporis habitum morbilli rubidi eruperunt,

exin omnia graviora symptomata cum lipothymia conjuncta, disparuerunt: sæpius post dicere solita, ex prius ordinatis se nihil commodi percepisse, ab illo autem omnem lipopsychiam à corde depulsam, quasi cultro absterfo malo.

Aq. cordialis: ℞. aq. bor. bug. ceras. n. a. ℥j. acet. ℥i℥. capon simpl. ℥℥. spir. lil. conval. ℥ij. marg. præp. ℥j. Bezo. ori. gr. iiij. sacch. candi. al. ℥ii. M. Alia averfando, istam accepit animo libenti.

OBSERVAT. XV.

De febre continuâ cum spuria paralyfi, tussi, sudore fetido.

Generosa Virgo Maria Jacobe **Velerin**/ Baronissa in **Ilerdisen**/ corpulenta, complexionis sanguineæ, rubei in facie coloris, cum eò loci, febres malignæ divagantes, subditos infestarent, præservandi causa, ut esset immunis, cujusdam Medici consilio, usa vino medicato laxativo, & Venæsectio adhibita. Sed quid contigit? O rem mirandam & albo calculo notandam, tri-
dui spacio à sanguine misso, febris continua invasit & periculosè decubuit. Vel exin documentum capiendum luculentum (ut alia mihi

cognita exempla prætermittam, eorum, qui à Venæsectione febribus sunt correpti continuis) quid spei locandum in solis purgantibus & sanguinis depletionibus.

Cum Ilerdisiæ appulsem, in conclave, ubi Generosa ægra decubuerat, ingressus, eam offendi malè dispositam, spuria paralyfi detentam, ut nullum membrum diuovere, aut sublevare quierit, à corruptis vaporibus nervosum genus obsidentibus surdastra evaserat, tussis assidua molesta, calores febriles sat infesti. Cum febris illa suam ὕπαρξιν habeat in col-
lucie

In vie serosorum humorum putrescentium ac effervescentium, commixtis sæpius ichoribus biliolis, quorum *μιασμα*, seu inquinamentum, mediantibus corruptis vaporibus, partibus principalioribus communicatur, exin emergit dira illa symptomatum *συνδρομή*.

Cum ipsa *ἐμπειρία* sit documento Venæsectionem ut plurimum noxiam ac letiferam, & etiam sola purgantia haud sufficientia. Etsi ab initio corporis œconomiam, convenienti pharmaco emundare à vitiosis humoribus, haud absonum: sed major spes in hydroticis & diaphoreticis locanda, cum Generosa ægra sæpius evacuata, ipsa tamen symptomata non remissiora, sed intensiora subsecuta. Idcirco cum vesperi advenissem, sequenti statim matutinâ, obtuli portionem hydroticam alexiteriam.

℞. Pulv. rub. Pann. ℥ii. Bezo. ori. gr. iij. syr. ac. citr. ℥β. aq. acet. ℥ij. card. b. ℥i. M.

In lecto operta affatim sudavit, dum sudor dimanavit, sæpius est conquesta de abominabili fœtore, de causâ interrogata, respondit: sudorem defluentem, dum per os se insinuaret, esse tam fœtidum, ut sibi per quam molestum. Id indubio argumento, febrim illam à corruptione serosorum humorum pronatam, cum finito sudandi termino, omnia disparuerint symptomata, ut aliis

haud opus remediis, quamvis majoris securitatis gratia, ne repullularet, & sequenti matutinâ, idem hydroticum fuit reiterarum.

Cum pulvis ruber Pannonius ex selectis constet alexiteriis hydroticis, & complurium annorum experientiâ mihi cognitum, illum insignem habere *ἐνέργειαν* ac vim, largum sudorem eliciendi, idcirco ejus usum in isthac febre depellendâ, mihi familiarem, haud mirandum. Quod fieri potest per pauciora, non opus multorum farragine. Soli lapidi Bezoartico cur parum fidei tribuam, causas haud leves consignatas offendes superius in secunda observatione. Si solitarius ille exhibeatur, raro sudor, sed tantum levior udor, evocatur, exin parum levaminis sperandum. Nî post assumpta alexipharmaca, copiosus sudor succedaneus, ut unâ serosi ac vitiosi humores, è quorum corruptelâ & effervescentiâ, febres illæ scaturiunt, elidantur, illorum effectus est invalidus. Silentio prætereo, quod magnum, inter Medicos, adhuc est litigium, utrum & quanam sint genuini, qui in officinis reperiuntur.

Istud clyisma etiam apl. ℞. Herb. mal. alth mer. viol. a. m. j. hord. mundi, m. β. fl. viol. ℥β. dec. ad med. col. ℥. ℥x. dis. El. diacath. lenit. a. ℥β. ol. viol amygd. d. an. ℥iβ. mell. viol. ℥i. vit. j. o. sal. parum. f. cl.

Cum tussis molesta aq. pectoralis mul-

multum profuit cum Rotulis. ℞. Aq. Extr. rad. Enul. ℥j. sac. fini dis. in aq. scab. ℥iij. veron. ℥ij. tussil. ℥i℥. pap. scab. & tussil. ℥iij. f. conf. in Rot. errat. ℥i. sac. cand al. ℥vi. M.

℞. Sp. diatr. frig. ℥iij. diatr. f. ℥ij. Pro potu nihil admisit præterquam dec. c. c. v. & vinum Granatorum. Intra triduum convaluit.

OBSERVAT. XVI.

De febre continuâ calore excedente molestâ.

CUm ill. ac Generosa Dn. Maria Juliana **Suggerin** / Baronissa in **Weissenhorn** / calores non naturales in toto corpore sentiret, verita, ne febre continuâ malignâ, quæ tam in oppido & ipsâ etiam arce grassata, & ipsa corriperetur, consilii causa, tabellarium ad me ablegavit, cui præscripsi potionem cholagogam & phlegmagogam, ratus, in alvinâ regione hæere mineram biliosorum humorû & serosorum, quorum culpa, dum effervescent, expirantes vapores, calorem excedentem τὸ μέτρον, concitant.

℞. Extr. d. carth. ℥iij. syr. d. Rhab. Augustan. d. Manna laxat. an. ℥j. dec. comm. lenit. ℥i℥. M. Exin aliquot sedes cum εὐφορίᾳ.

Post vena Epatica, (cum esset Marona complexionis sanguineæ, corpulenta & plethorica, & calidiore Epatis δυνάμει dotata) in dextro brachio aperta, ad eventilandam massam sanguineam. Cum autem calores perseverarent, febris continuæ indices, & conjectura, residuos

biliosos humores in venis misericordiam morari effumantes. Ad illos averruncandos, ordinavi sacculum pro vino medicato, infundendum ℔iij. vini & ℔i. aq. cichor. ad infringendum calorem, de quo duabus horis antè prandium, dimidium quartale hausit.

℞. R. cichor. Enul. polyp. quer. an. ℥ii. beton. meliss. abs. card. b. chamædr. adianthi utr. a. p. i. fol. sen. f. f. ℥i. agar. rec. tro. Rhab. El. an. ℥iii. Rad. Jalap. ℥i℥. passul. minor. mundat. ℥i. gal. min. ℥ij. sem. anis. ℥℥. cum sindon. al. f. sac.

Paucorum dierum intervallo post mihi per literas significavit, vinum illud optimè sibi contulisse, leniter absque ullo tormine, & sufficienter, operationem suam peregissee, à febre liberam ac immunem, evasissee.

Etsi Heroïna illa sæpius hysterici, etiam epileptici interdum symptomatis exagitata, tamen vinum illud cum fructu, citra ullam offensam usurpavit. Dedi operam sedulò, omnia rimando, ne quid ex ingre-

ingredientium classe, commixtum, quod utero inprimis adversū ac inimicum. Prout Generosa ægra olim mihi retulit, se prius cuiusdā Medici alias haud imperiti, operā usam, sed ipsius præscripta suæ Naturæ repugnantia, gravia concitasse symptomata, ut eo abdicato, alium recipere coacta. Id junioribus seriò observandum inculco, ut in suā praxi, præsertim in delicatioribus Naturis, & sexu foemineo, abstineant ab iis, quæ odore, vel sapore irritare ac offendere queant: id depræhendere ac cognoscere licet, diligenti cujusque ægri Naturæ disquisitione instituta. Quin & hoc admonitorium annexere haud incommodum existimo, me sæpius magno cum fructu, & prospero successu, etiam in febribus continuis, si non ardentiores, ordinasse vina medicata, non ex mero vino, sed cum aq. cichor. acetosæ, aut carduib. temperata, ita vis vini fracta, ut citra ullius damni suspicionem, securè usurpari queant, præsertim si ægri nauseabundi, alia medicamenta respuant.

OBSERVAT. XVII.

De febre malignâ.

Generosa Virgo Sybilla **Reven-**
hillerin/ Baronissâ ex Carin-
thiâ, febre haud experte malignita-
tis occupata, primo accessu ordinavi.

℞. El. d. Tamarind. cum fol. sen.
3v. magist. Jal. ʒj. El. scam. gr. vii.
M. licet alias difficilis solutionis, 12.
vicibus evacuata.

Ad *placua* per hydrotica discuti-
endum:

℞. Pul. rub. Pann. ʒij. Bezo. ori.
gr. iiii. syr. ac. citri. 3ß. ap. card. b. 3ii.
acet. 3iß. M. sudavit obrecta.

Altera vice ℞. El. diascord. ʒiiij.
pul. rub. Pann. ʒj. syr. ac. citr. 3ß. aq.
card. 3ij. acet. 3iß. M. tertiâ matuti-
nâ cum dosi minorem expeteret.
℞. Bezo. ori. gr. 7. aq. card. b. acet.
a. 3ß. M. Restituta.

Pro refectioe virium: ℞. Aq.
bor. bug. an. 3iß. ceras. n. meliss. acet.
an. 3i. cinnam. 3x. marg. præp. ʒj. Be-
zo. or. gr. 6. man. Ch. perl. 3vj. M.

Pro potu præter dec. c. c. v. præp.
nihil admisit, cum hystericis obno-
xia symptomatis.

OBSERVAT. XVIII.

Febris continua cum morbillis.

Cum Nobilissima Virgo Maria unica filia Nob. ac Strenui Dn. Phi-
Elisabetha Claudia decennis, lippi Caroli de **Welden/in Laup-**
heim/

heim / graviter decumberet, ut Dn. Parentes anxii & solliciti, ne periclitaretur, febris continuæ obortâ suspicione, at cum istud exhibitum, morbilli effloruere.

℞. Pulv. rub. Pann. ʒiʒ. Bezo. orig. gr. 4. aq. bor. card. b. an. ʒvj. M.

Pro potu dec. c. c. v. præp. cum syr. acid. citr. Rib. è succo viol. a. ʒj. M.

Aq. cordialis: ℞. aq. bor. bug. ceras. n. acet. ros. an. ʒj. cinnam. ʒvj. marg præp. ʒj. Bezo. ori. gr. 4. fol. auri fini N. j. man. Chr. perl. ʒʒ. M.

Pro tussî: ℞. spec. diatr. frig. ʒiʒ. diatr. f. ʒij. sacch. fini in aq. Ros. diss. ʒiiij. f. Rot.

Ex prospero illo successu, magna mihi benevolentia & confidentia conciliata, me passim commendantes, & velut intimum amicum amantes, eò magis cum ab alio Medico antè meum adventum, potio transmissa purgatoria, sed felici ægræ Facto, non oblata, cum ea post cuidam ancillæ exhibita, enormis operatio secuta, exin conjectura, si ab illa decenni virguncula hausta, quin in vitæ discrimen præcipitata.

OBSERVAT. XIX.

De febre continuâ malignâ cum interiori frigore invadente, deliriis & convulsionibus Epilepticis supervenientibus.

Filia Virgo Elisabetha, Dn. Henrici **Schwartz** / Anagrammatei Ulm. febre malignâ passim grassante, comprehensa, primo de nullo calore perceptibili conquesta, quin potius interius frigus se sentire asseveravit, cum ego febris mentionem fecissem, sibi non passa est persuaderi, pro absurdo æstimans, non minus exoptabat evacuari, nî ilicò succurratur, sibi moriendum clamitans.

℞. Extr. d. carth. ʒʒ. (erat enim facilis alui & mollioris Naturæ) syr. ros. sol. d. Rhab. Augustan. a. ʒʒ. dec. comm. lenit. ʒj. M. copiosa non minus corruptorum humorum excretio secuta.

Sequenti matutinâ:

℞. Pul. rub. Pann. ʒij. Bezo. ori. g. 4. aq. card. b. acet. a. ʒiʒ. bor. ʒʒ. M.

Altera matutina: ℞. Bezo. ori. gr. vj. aq. bor. meliss. a. ʒʒ. M.

Cum altero demum die calores febriles se exeruissent, tum illa deprecata veniam, quod se mihi, in meâ crisi verâ, opposuisset, jam sibi experiendum & credendum, à febre se torqueri.

Cum deliria & convulsionibus epilepticæ supervenissent:

℞. Sem. Pæon. ʒij. c. c. v. præp. ʒiʒ. aq. ceras. n. lil. conval. a. ʒij. bor. ʒj. f. Emuls. cui ad. corall. rub. præp. ʒj.

℞. Bezo. or. gr. vj. sac. cand. al. ℥iij. M. sæpius cochl. r. 2. exh. Aq. rutac. naribus & carpis manuum cum linteolis intinctis apl.

Cum ob graviora symptomata periclitari existimaretur, & nonnulli Medici jactabundi, præsertim juniores, multum spei in vesicatoriis ponant, quorum beneficio, sibi persuadent, quosdam quasi lethaliter decumbentes, à se in vitâ conservatos, de tali medio applicando, & ego cogitare cœpi, cum res in ancipiti, ne si ægra ex hac vitâ migrasset, quidpiam neglectum à malevolis, diceretur, parentes illius haud repugnabant. At cum circa vesperam thalamum ingressus percontarer de morbi statu, ægram quietiorem offendi, proin animum de vesicatoriis admovendis muto & intermitto, veritus, ne ob dolorem & incendium concitatum, inquietior & insomnia evaderet. Sed quid quæso evenit? Tota ea nocte placidè dormivit, sequenti diluculo, cum illam visitassem, reperi à deliriis & convulsionibus immunem: tacitâ mente Deo Opt. Max. gratias agens, quod mearum cogitationum Director de intermittendis vesicatoriis, quæ si applicita, indubium, quin eâ nocte, graviora symptomata consecuta: sin-

verò non admota fuissent, & ægra expirasset vi morbi confecta, prætendissent, eorum usu ægram in vitâ conservari potuisse. Vel exin patescit, Medicos multoties committere fallaciam causæ. Multi robore Naturæ & aliis medicamentis adjuti, evadunt, & sæpius contingit, ut Medici in declinatione morborum, ubi Natura victrix, hoc vel illud medicum applicent, & ægri convalescant, sibi arrogare soliti salutis causam temerè.

Aq. cordialis: ℞. Aq. bor. bug. a. ℥iij. meliss. ceras. a. ℥j. Ros. ℥vj. cinnam. ℥x. marg. præp. ℞. Bezo. ori. gr. 4. man. Chr. perl. ℥vj. M.

Sacculi pulsatiles carpis manuum apl. ℞. fl. bor. bugl. viol. meliss. anth. a. p. j. spec. cordial. temper. ℞iij. dia. marg. frig. ℞. f. ij. sac. madefiant seq. aq. & apl. expressi. ℞. Aq. bor. bugl. a. ℥iij. Ros. meliss. anth. a. ℥j. M.

Cum autem delirasset, noluit ferre sacculos carpis manuum alligatos, quin totis viribus eos amoliri conata. Cum menti esset restituta, roganti causam, respondit, se falsâ imaginatione deceptam, quasi mures appensi: & sanè sacculi erant ita turgidi, ut murium formam referre viderentur.

OBSERVAT. XX.

*De usu vesicatoriorum in febris continuis,
quid judicandum.*

Cum quorundam Medicorum ea sit κακοήθεια, ut in febris continuis malignis passim grassantibus, si dolor capitis & deliria infesta, multum spei ponere soliti in applicatione vesicatoriorum, ut mihi constaret de successu, cæpi percontari quosdam chirurgos suam operam locantes, eorum relatione mihi innotuit, ægros plærosque, quibus illa admota, defunctos, & sanè complures ipse novi, qui cum suis vesicatoriis in tumbam sepulchralem præcipitati. Haud absolum, tam infaustum eventum comprobare exemplo cujusdam fœminæ Ulm. mihi vicinæ. Ea juvenula plethorica, complexionis sanguineæ, facie rubicundâ, febri continuâ afflicta, cum dolor capitis & deliria molesta, quidam junior Medicus pro consilio advocatus, prolixum instituens de vesicatoriorum usu proficuo, discursum, domesticis persuasit, ut obsequium præstitum. Sed proh Deum immortalem, quid contigit? Vesicatorio cervici admoto, aliquanto temporis spacio post, ipsa ægra vociferari & quiritari cœpit de ingenti capitis incendio, & postridiè supervenientibus convulsionibus epilepticis, vitam cum morte commutavit. Si lethargus aut sopor superveniat, ad excitandum, & materiam à capite revellendam, haud reprobanda existimarem: non autem in principio, vel augmento, ubi omnia exardescunt & flagrant, & caput per consensum inferiorum tantum partium, afficiatur, vaporibus fervidis, sursum elevatis, quis abnuat, ea tum noxia. Quod si verò unus vel alter, ex complurium numero, salvus evaserit, quid mirum, si id factum, non tam vesicatoriorum ope, sed vel robore Naturæ, vel aliorum medicamentorum adminiculo, vel si febre declinante, Naturâ jam victrice, adhibita. Fortassis ægri illi æquè fuissent restituti, si non applicita. Non igitur tam temerario jactu de corio humano ludendum, sed cautius ac circumspectius agendum.

OBSERVAT. XXI.

*De febre continua cum horripilatione, cibi fastidio,
urina turbida ac confusa.*

Nobil,

Nobil. Dn. Marcus à Lapheim/
Præfectus Generos. Dn. Fugge-
torum in Weissenhorn/ cum ne-
gotiorum causâ Ulmæ ad Coronam
divertisset, & ægrotare cæpisset, cō-
questus de calore non naturali, hor-
ripilatione, cibi fastidio, urinâ turbi-
dâ ac confusâ apparente, accersitus,
febris malignæ obverfari præludia
pronunciavi, & ordinavi.

℞. Ext. d. carth. ℥iiij. Extr. d. Rhab.
℥. ℥iij. syr. diafer. ros. sol. a. ℥j. dec.
com. cum. ℥iij. fol. fenn. facti ℥iij.
M. f. p.

Cum aliâs difficilis solutionis, ex-
in x. largos secessus habuit & con-
valuit, ut nullis amplius opus reme-
diis.

Pro potu: ℞. Syr. acid. citri, ℥ij.
Rib. berb. an. ℥j. M. cum dec. c. c. v.
præp.

Cum ab eo tempore intra qua-
driennium bis febre malignâ corre-
ptus, graviorum symptomatum co-
mitatu, ut periclitari judicaretur, me
ad se evocari curavit, & feliciter re-
stitutus,

OBSERVAT. XXII.

De febre continuâ cum intensâ tussi diu noctuque molestante.
ἀνορεξία, σίτις, prunellâ, petechiis efflorescentibus.

Cum prædicti Dn. Præfecti Filius
23. annorum, diu noctuque per
intervalla tussi exagitaretur, & il-
lius Mater ante aliquot menses Phti-
si defuncta, ex in suspicio orta, istum
affectum etiam in filium derivatum,
idcirco Parens pro illius salute sol-
licitus, meum per literas expetiit
consilium, cum conjectura, tussim
à materiâ catharrhali, se rosâ ac te-
nui, depluente per fauces in aspe-
ram arteriam & expultricem facul-
tatem irritante, concitari, ad eam
avertendam, pil. cephalicæ ordi-
natæ.

℞. Mil. pil. sine quib. ℥ij. aut. ℥j.
Extr. cathol. Theo. ℥ss. cum, aq. be-
ton. f. p. 27.

Cum esset Juvenis oblongæ sta-
turæ, corporis habitus sat carnosus
& Natura obtigerit melancholica,
sanguine abundans crassiore, san-
guis emissus apertâ medianâ. Etsi
sat largè evacuato corpore, non mi-
nus tussis perseveraret, insuper in
literis mentio facta, tenacem ac vis-
cosam materiam faucibus adhære-
scere, ut difficulter avelli queat, in
lecto decumbere, cum totius lassitu-
dine, adesse cibi fastidium, sitim
molestam: rescripsi illa symptoma-
ta mihi suspecta, me vereri, ne febre
continuâ infestaretur, quæ ut pluri-
mum cum tussi validâ invadat, ut
ægri magis queruli, de isto sympto-
mate,

mate, quàm ipsa febris, ideoque per chirurgum fauces curet explorandas, num prunellæ albæ indicia sint conspicua: illo asserente, cum id significatum, tela jatrix direxi in febrim & symptomata cōcomitantia.

℞. Pul. rub. Pann. ℥ij. Bezo. ori. gr. vj. syr. ac. citr. ℥ss. aq. acet. card. b. an. ℥ss. M.

Copiosum subsecutum sudoris effluvium: dehinc certior fio, in toto pænè corpore effloruisse maculas rubeas, petechiales dictas, febris malignæ pedisse quas: tum præscripsi. ℞. Pul. rub. Pann. ℥ij. spec. diamar. frig. ℥ss. Bezo. ori. gr. 4. syr. acid. citr. ℥ss. aq. acet. ℥ij. card. b. ℥ss. M.

Cum ille restitutus Ulmam venisset, ipse retulit, istam potiuncu-

lam alexiteriam hydroticam, sibi plurimum contulisse, & maculas illas disparuisse, materiam instar farinæ subtilioris, abstersam, & plenariè restitutus.

Pro tussi profligandâ: ℞. Aq. scab. ℥. 6. tussil. pap. errat. a. ℥iij. sacch. cand. al. ℥vj. M. egregiè profuit.

Pro potu dec. c. c. v. præp. cum syr. ℥. Syr. ac. citr. è succ. viol. a. ℥ij. sp. vit. g. vj. M. Usus etiam tinct. Ros.

Contra dolorem pedum infectum, ad malignam materiam ad nervosas partes amandatam, resolvendam:

℞. Aq. hirund. cum cast. ℥j. Ther. cephal. ℥ss. sp. lil. conval. ℥ij. M. partes affectæ calidè inung.

OBSERVATIO XXIII.

De febre continuâ 6. personas, Patrem, Matrem & 4 filias infestante, in uno conclavi decumbentes, vanâ symptomatum συνδρομή.

DN. Daniel Marius Præfectus ædilitius Ulm. 60. excedens annum, cum Uxore & 4. filiabus jam adultis, in uno hypocausto, velut parvo Nosodochio, ex febre continuâ malignâ graviter decubuit, quorum singuli, diversis symptomatis stipati.

Pater ita tractatus fuit. Primo leniter emundato corpore:

℥. Syr. ros. sol. d. Rhab. August.

d. Mann. lax. an. ℥j. aq. cich. q. suff. f. p.

Per intervalla etiam hoc clystima injectum:

℥. Herb. malv. mer. acet. viol. betæ. a. m. j. hord. m. β. fl. viol. cham. a. pug. ij. sem. anis. ℥i. dec. ad med. col. ℥x. dis. El. diacath. ℥vj. lenit. ℥ss. mel. viol. ℥j. ol. amygd. d. ℥ij. viol. ℥j. sal. parum. f. cl.

Usus per aliquot matutinas, hydroti-

Hydroticis & malignitati resistentibus:

℞. Pul. rub. Pann. ℥ij. Bezo. ori. gr. iij. syr. citr. ℥ss. aq. acet. card. b. an. ℥ss. desuper sudavit.

Interdum istud alexiterium exhib.

℞. Aq. cordial. Saxon. ℥ss. aq. acet. card. b. an. ℥j. syr. ac. citri. ℥iij. M.

Ad præcavendam, & si ingrueret, avertendam lipothymiam:

℞. Aq. bor. bugl. an. ℥ss. ceras. n. acetos. Ros. an. ℥j. aq. cinnam. ℥ss. marg. præp. ℥j. confect. alkerm. ℥j. man. Chr. perl. ℥ss. M. Tinct. Ros. etiam oblata.

Pro potu usurpatum dec. c. c. v. præp. cum isto syr. ℞. Syr. acid. citr. rib. berb. a. ℥j. M. concessum etiam lac. amyg. d. quart. β. sem. melon. ex. ℥ss. aq. font. ℔ j. β. aq. acet. ℔. β. f. Emuls.

Cum tandem inopinato supervenisset coma somnolentum, erat in ambiguo, utrum isti symptomati subveniendum per vesicatorium, sed cum medium illud sat dolorificum, Natura ægri mollis ac delicata, vires imbecilliores, consultius sum arbitratus, abstinere & alia commodiore viâ incedere: Ad revellendam materiam interdum clyster injectus & naribus crebrius admotum acetum rutac. Intra biduum & istud incommodum recessit, & optata sanitas successit. Si vesicatorium fuisset applicitum, & æger æquè convalluisset, indubium, quin

salutis causa illi assignata fuisset.

Febris autem, quâ Filia natu minor infestata, erat petechialis, magno cum *καύματα* ac incendio conjuncta. Corpore prius à vitiosis humoribus depurato

℞ Extr. d. carth. ℥ij. d. Rhab. ℥. ℥j. syr. ros. sol. dialer. an. ℥ss. aq. acet. q. f. ad. dis. f. p.

Post me contuli ad hydrotica alexipharmaca:

℞. Pul. rub. Pann. ℥ss. spec. d. Hyac. ℥j. syr. ac. citr. ℥ss. aq. acet. card. b. an. ℥ss. M.

Permutatis vicibus exh.

℞. Pul. rub. Pann. sp. d. hyac. an. ℥j. aq. cord. Saxon. ℥ss. aq. acet. card. b. an. ℥ss. M.

Cum de ardore & incendio querela:

℞. Syr. ac. citr. è succo acetosell. an. ℥ss. tro. d. nitro præp. ℥ss. aq. cich. acet. an. ℥ss. M.

Ad linguæ & faucium sorditiem:

℞. Aq. prunell. ℥iij. fragorum, acet. plant. an. ℥ij. diamor. ℥vj. tro. d. nitro præp. ℥j. f. G.

A cujus usu lingua & fauces illitæ: ℞. Diamor. syr. viol. f. a. ℥vj. sp. vitr. gut. vj. M.

Haud multum absimili modo cæteræ Filiæ tractatæ & in vitæ libertatem vindicatæ.

Patre cum 4. Filiabus cis paucos dies restitutis, postremâ vice Mater illis inserviens, itidē malignâ illâ lue infecta & à morte abrepta, non tam violen-

violentiâ febrili pessundata, quàm ex insperato, superveniente sympto-
mate lethali, copiosissimo sanguinis,
ruptâ in pulmonibus venâ, per os
effluvio sublata, cum prius per ali-

quot annos valetudinaria, tussiculo-
sa & phthisi obnoxia. Exin Natura
impar, ad sustinendas ac perferen-
das, tot & tantas impressiones ho-
stiles, quin tandem succumbendum.

OBSERVAT. XXIV.

*De febre continua cum crebris lipothymis & diarrhæâ,
agra de vita periclitari judicata, sed conservata.*

Cum Uxor Dn. Georgii Clau-
sen/ mercatoris opulenti annum
60. excedens, per dies aliquot cum
febre cōtinuâ conflictata, & jam in
anxietate ac summo vigore, symptomata
consisterent, & internecionem mi-
nitarentur, prius usâ operâ alterius
Medici, cum is nihil proficeret, &
periculosa ingruerent symptomata,
extra urbem ad ægrum evocatus,
peregrè abiit, relicto prognostico de
præsenti vitæ discrimine, interea us-
que ad suum reditum, illi liberum,
alterius Medici uti adjumento. Exin
duo ipsius Filii uxorati, summo di-
luculo, horâ quartâ matutinâ (erat
tempus æstivum) ad me ablegati ro-
gatum, quò Matri periclitanti suc-
currerem, & si quid restaret saluta-
ris consilii, communicarem. Ex so-
mno excitatus ilicò surgo, vestes in-
duo, & cum illis abiturio, hypocau-
stum ingressus ægram offendo gra-
vissimis symptomatis decumben-
tem, observo internos æstus, lin-
guam denigratam quâsi atramento

tingentem conspicio, vires à præce-
dente diarrhæâ attritas, intueor. Ad-
erant 4. filii cum uxoribus, Confes-
sionarius Dn. Episcopus, & Jacobus
Schielinus Pharmacopæus, quibus
ultimum ac longum vale dictum,
omnium erat opinio, ægram haud
diu fore superstitem, quin eodem
die expiratura: & ego anceps ac du-
bious, nunquid Pharmaci ingeren-
dum, ne, si fatalis instaret emigrandi
hora, medicamentis culpa imputare-
tur, prout aliàs Medici, innocentes
etiam, non rarò calumniis sunt ob-
noxii ac subiecti, si medicationes
non succedant ex voto, & consul-
tius videatur, ægros desperatos pro-
gnosticis relinquere, quam obtre-
ctandi occasionem præbere. Sed ne
ægram expertem consilii & auxilii,
præsertim cum propinquorum haud
modicam de me conceptam fiduci-
am adverterem, relinquerem, reas-
sumpto animo, ilicò præscripsi, cum
esset Matrona vetula, in parvâ dosi
exhib. ℞. Bezo, ori, gr. vj. aq. bor. ℥j.
ut

ut desuper pro vitium tolerantia sudaret præcepi, cum à meridie reversus, inquirens de illius effectu, pristino in statu ægram depræhendi, exin ordinavi:

℞. Spec. de Hyac. pul. rub. Pann. an. ℥j. aq. acet. bor. card. a. ℥j. M.

Ut in lecto sudor provocaretur, tam prospero successu, ex isthoc etiam subjecto clarescit, plus spei in illis speciebus locandum, quam in lapide Bezoartico solitario. Erat ægra crebris quoque lipothymiis divexata, quæ hydrotico illo exhibito recessere, ut asseverarit, eas à corde abactas, quasi cultro absterfo omni languore. Eâ vespertina ego cum

Confessionario, sat lautâ coenâ exceptus, maritus & filii magnam lætitiâ præ se ferebāt, ob insperatam ac prosperam medelam.

Pro potu ordinatum dec. c. c. v. præp. cum seq. syr. ℞. Syr. ac. citr. ℥iij. è succ. viol. ℥b. β. sp. vitr. q. s. ad justum acorem.

Ad corroborandum: ℞. Conf. citr. ℥vj. acetosell. bor. an. ℥β. fl. tunicæ. ℥iij. Rad. scurzon. cond. ℥ij. sp. d. Hyac. diamor. frig. an. ℥β. marg. præp. ℥ij. sp. vitr. gut. vj. M. cum syr. Granat.

Pro diarrhæâ residuâ exhib. lac. amygd. d. cum pul. c. c. v. præp. Sat copiosè insperfo.

OBSERVAT. XXV.

De febre continua cum ingenti dolore punctorio & convulsorio sub hypochondrio sinistro.

DN. Georgii Mülleri, olim Mercatoris Ulm. relicta Vidua, 80. annum excedens, valdè macilenta, totius corporis pruritu die noctuque per annos aliquot exagitata, à ferosis falsis humoribus, cutaneas sensiles partes vellicantibus: tandem etiam febris continua accessit, multum creans periculi, ut plerique desponderent animum de restitutione, ipse etiam Chirurgus, quotidie fauces emundans gargarismate à me præscripto, ob præsentem prunellam, illam jam jam expiraturam, ra-

tus, Quoad alexiteria & confortantia panè consimilia ordinata, prout in præcedentibus meis observat: Inter cætera etiam clysmâ emolliens injectum, exin una cum facibus vitiosi humores putidi, sed & copia vermium excreta. Quin & summo-perè conquesta, de ingenti ac intolerabili dolore punctorio & quasi convulsorio, sub sinistro hypochondrio torquente, ad ejulandum ac vociferandum compellente. Ista autem contractio tam violenta mihi visa causari à malignis acrioribus vapori-

poribus membranas succingentes & ipsum etiam diaphragma percellentibus, valde eram anxius ac sollicitus & dubius, quid consilii capiendum, ad placandum deplorandum illud symptoma.

Primo apl. catapl. ex medul. panis albi infusi in lact. vac. cum vit. o. & ol. ros. compl. & viol.

Ast sine levamine.

Tum ꝛ. fl. chamo. melil. aneth. an. ꝑij. fl. ros. m. β. decoq. in aq. & aceti. a. mens. β. spongia immersa & expressa cal. apl.

Incantamenti instar, dolor ille aliàs implacabilis, isthoc delinitus, recessit. Deo esto laus ac Gloria.

OBSERVAT. XXVI.

De febre continua cum catharrho crasso copioso, dolore cap. superveniente ingenti tumore cruris dextræ, à summo usque ad imum.

UXorem Dn. Michaelis Clausii, ordinis mercatorii, Ulm. 40. annorum, Naturæ phlegmaticæ, febris continua invasit cum dolore capitis, exin descendente per nares & palatum materiâ crassâ corruptâ, quasi purulenta, sat copiosa per aliquot dies, excreta.

Primo ordinata potio laxat.

ꝛ. Syr. ros. sol d. Rhab. Augustan. an. ꝑij. mann. El. ꝑvj. dis. cum aq. bor. Altera matutina:

ꝛ. Syr. ac. citr. ꝑβ. è succo acetos. ꝑvj. sp. liber. diamar. fr. d. Gem. fr. an. ꝑβ. Bezo. ori. gr. 4. aq. acet. ꝑij. bor. ꝑij. M.

Largus sudor processit.

Pro potu dec. c. c. v. præp. cum syr. ac. citr. ꝑij. è succo viol. ꝑiβ. sp. vitr. g. vj. M.

Cum jam Natura victrix superas-

set morbum, ex insperato crux dextrum à summo usq; ad imum, adeò intumuit, ut in majorem molem, vel in consummato hydropico, vix attolli queat, serosis humoribus cò amandatis. Hic labor, hoc opus, quibus remediis succurrendum. Et si primâ fronte sudorifera viderentur proficua, sed cum febris recens abierit, metus impendebat, ne corpore incalescente, novi igniculi succenderentur, tali usus sum medio, quale in consimili casu, à nemine Medicorum usurpatum, recordor. Empl. d. melil. linteo crasso inductum cum spatula, secundum amplitudinem totius cruris, apl. & cum fascia lig. bis in die renovatum. Intra paucos dies, immensus ille tumor resolutus, id antea vix possibile æstimatû, Annotatione dignum, cum Empl. illud, amo-

amotum visum admodum madidū, velut copioso rore conspersum, exin apertis poris cutis, serositates attractæ, ut brevī illa moles disparuerit.

Aquam istam cordialem ægra valde laudabat, ceu suavissimam & ad vires restaurandas, efficacissimam.

℞. Aq. bor. bug. an. ℥i℥. ceras. n. acetosell. Ros. an. ℥j. cinnamo. ℥℥. marg. præp. ℥j. Bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. 3vj. M.

Primo vitro absumpto, cum in officinam misisset de reparandâ, secundum meam priorem descriptionem, & alterâ matutinâ ægram visitassem, cum querimoniâ retulit, istam cum priore haud conferendam, & sibi ingratam. Id mihi admirationi, suspicione obortâ, de mi-

nus fideli ac dextrâ dispensatione, officinam ingressus, inquisivi, quidnam præparasset, ab ipso Hero intellexi, à seipso paratam, omnia quidem ingredientia, prout in prior recepto, se accepisse, sed non eadose, prout à me consignatum. Cui respondi, candidi Pharmacopæi munus esse, recepta fideliter dispensare, non pro sua opinione agere, sed Medici præscripta ad amussim observare, cum jam perspiciat ex ipso effectu, quantum intersit inter duas illas aquas, cum non debita ingredientium proportio adhibita. Esse etiam artis & felicitatis, talem aquam ægris præscribere, quæ ob sua veolentiam, ipsis accepta.

OBSERVAT. XXVII.

De febre continuâ cum dolore & æstu capitis ingenti, vehementi tussi, punctiōibus abdominis admodum infestis, prunellâ.

UXorem Dn. Theobardi 3. curiæ Præceptoris in Gymnasio Ulm. febris continua invasit cum dolore ac æstu capitis, tussi admodum molesta, punctiōibus circa dextram regionem acerbis. Omnia illa symptomata videbantur pronata à φλογώ, fervore ac ebullitione serosorum & biliosorum humorum, interveniente putredine, exin expirantibus malignis vaporibus, sensibiles partes infestantibus & suâ acrimoniâ vellicantibus.

Pro evacuatione: ℞. Extr. d. cart. ℥ij. syr. ros. sol. d. Mann. lax. an. ℥j. dec. fol. sen. ℥i℥. f. p.

Subsecuta lenis & sat larga purgatio.

Sequenti matutinâ ℞. Pul. rubi. Pann. ℥ij. sp. diamar. fr. ℥℥. syr. ac. cit. ℥℥. aq. acet. card. b. an. ℥i℥.

Ea potio bis repetita, sat copiosi prodiere sudores cum levamine. Cum in faucibus mucilaginosâ materia hæreret, deglutitioni & liberæ

respirationi obstaculo, prunellam albam inducere gestiens:

℞. Aq. prunell. ℥iiij. plant. frag. acet. an. ℥ij. vermicul. ℥j. tro. d. nitro præp. ℥j. diamor. ℥vj. M.

Pro tussi die noctuq; exagitante:

℞. Aq. scab. ℥iiij. tussil. ℥iiij. card. b. ℥iij. bor. ℥j. sac. cand. alb. ℥ß. man. Chr. perl. ℥ij. M. sæpius ij. coch.

Sensim deglutiens, exin materia phlegmatica absterfa, in copiâ expectorata, eam mirè deprædicabat.

Contra dolorem punctorium abdominis Empl. d. melil. compl. loco affecto & cruciatus sopitus.

Cum capitis dolor adeò ingravesceret, ut mihi per ancillam significari jussit, nî maturè subvenirem, se vereri, ne fiat phrenetica, & mens pervertatur, tam ingentem se sustinere cruciatum, ut verbis vix exprimere valeat. Eo cognito, ilicò accurro, ad lectum ægræ accedens, cum animadvertissem, caput undique linteis obtectum, quæ impedimento, ne febriles vapores transpi-

rare queant, mox illa remove præcipio, unguentum alabastrinum adferri curo, synciput undique inungo & linteo 3. digitorum latitud. indutum fronti & temporibus applico. Viy quadrantis horæ spacio post dolor sopitus recessit, cum nominis mei elogio. Ab initio eram dubius, quale medium, cum varia succurrerent, ad dolorem mitigandum, ordinandum, tacitâ mente, Deo Opt. Max. gratias egi, quod ejus inspiratione, id obvenisset, cujus tam præsentaneus effectus.

Istud clyfma etiam per intervalla apl.

℞. Herb. malv. alth. mer. viol. acet. hord. ac. m. ß. fl. viol. p. 2. dec. ad med. col. ℥x. dis. El. diacath. ℥j. lenit. ℥ß. ol. viol. amyg. d. an. ℥iij. mel. viol. ℥j. vit. j. o. sal. parum. f. cl.

Pro potu dec. c. c. v. præp. cum syr. ʒ. syr. acid. citr. è succ. viol. vini Granat. acid. an. ℥j. M.

Intra octiduum integrè convaleuit.

OBSERVAT. XXVIII.

De febre continua, cum magna querela de totius sinistralteris interius, circa membranam costas succingentem inflammatione.

Socrus Reverend. & Celebratiss. Theologi Dn. D. Cunradi Theodorici Superintend. Ulm. Matrona vetula, febre continuâ correpta cum

magnâ querelâ, de totius sinistralteris circa membranam costas ambientem, inflammatione ac incendio,

Clyfma

clyfina apl. ℥. herb. mal. alth. mer.
viol. a.m. j. fl. chamo. p. j. sem. anisi.
ʒi. dec. ad med. col. ʒx. diss. cass. pro
clys. ʒj. ol. viol. amyg. d. an. ʒiʒ. sacch.
rub. ʒvj. vit. j. o. sal. parum. f. cl.

Mane: ℞. Bezo. ori. gr. vj. cum
aq. acet. ʒj. sed sine levamine. Alte-
râ matutinâ.

℞. Troch. d. nitro præp. ʒiʒ. syr.
viol. f. è succo pap. errat. an. ʒiij. aq.
acet. ʒij.

Exin φλόγῳσι illa cum punctioni-
bus latus percellens, recessit.

Pro potu dec. c. c. v. præp. cum
syr. citr. ʒij. è suc. viol. ʒiij. M.

Aq. cordialis suavis & accepta:
℞. Aq. acet. bor. bug. ceras. n. ros.
an. ʒj. cinnam. ʒvj. marg. præp. ʒj.
Bezo. ori. gr. 4. man. Chr. perl. ʒʒ.
M.

Intra 6. dies restituta.

OBSERVAT. XXIX.

*De febre continuâ malignâ pro lethali habitâ, quasi
ægra ab orco revocata.*

Cum cognata cælebs 24. anno-
rum civis Ulm. ordinis merca-
rorii, mei vicini, ex febre malignâ
lethaliter decumbere judicaretur,
jacens in lecto oculis clausis, sine
notabili respiratione, planè immo-
bilis, & jam pediculi (quod aliàs
censetur præfagium instantis mor-
ris) alio migrare & in præcordio re-
sidere, observati: tùm ille celeri cur-
su, in ædes meas se contulit, roga-
tum, ne dedignarer eam invisere, &
si quid spei in humanis præfidiis, ni-
hil prætermitterem: comitem me
illi adjungo, cubiculum ingredior,
nullam auram vitalem animadver-
to, non minus, dum aquam cordia-
lem & odoriferam cõsigno, & inter
astantes is, qui ad consolandos ægros
est destinatus, me intuitus, velut ri-
denti & me ludibrio exponenti, si-

milis, quod mortuam, quasi in vi-
tam revocare tentarem, actum de
vitâ, obtegendam illam potius lin-
teo & vespillonibus tumulâdam re-
linquendam, dictitaret: sed illius ho-
minis sermones me remorari passus
non sum, quin schedâ in officinam
delatâ & aqua cordialis cum odori-
ferâ, præparata & allata, tum ilicò
unum cochl. aq. cordialis, diducto
ore, infundo & brevî post degluti-
tionem observo, spem concipio me-
liorem, adhuc unum cochl. ingero,
& naribus aquam odoriferam, lin-
teolo imbuto, applico, ægram ex-
peditiùs deglutire animadverto, de-
hinc levior vomitus materiæ cor-
ruptæ ac fœtidæ secutus: brevi post
se recolligens, oculos aperire, se eri-
gere, & loqui etiam cæpit, & ita re-
diviva apparuit, omnibus præsentibus

bus attonitis. Exin illius cognatus me deprædicare & extollere laudibus non destitit, isthoc speciali encomio me excipiens: Dn. Doctor jam aliquoties per suas aquas cordiales, in meâ domo, quasi mortuos suscitavit.

Aq. cordialis: R. Aq. ceras. nig. bor. bug. acet. Ros. an. ʒj. cinnam. ʒvj corall. rub. præp. ʒiʒ. marg. præp. ʒʒ. Bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. ʒvj. M.

Aq. odorifera: R. aq. cinnam. ʒvj.

Ros. ʒiij. aq. odorif. vitæ Fuchsi, an. ʒʒ. M.

Refocillata & quasi ex agone revocata.

Exin illustre documentum capiendum, ægros quantumvis censurâ humanâ conclamatos, prognosticis non relinquendos, quin omnia tentanda, ad excitandam Naturam, quæ non rarò, convenientibus præsiidiis adjuncta, miracula edit, & instar Antæi resurgit ac revirescit.

OBSERVAT. XXX.

De febre continua cum deliriis per hypnotica, restitutâ.

CUM Uxor Dn. Matthæi Neubrunneri hospitis Bost / Naturæ sanguineæ, facie rubicundâ ex febre continuâ, enormiter deliraret, cum ἀγρυπνία, ego horâ x. nocturnâ vocatus cum Confessionario, cum periculum instare judicaretur.

Exhib. R. amygd. exc. ʒiij. 4 sem.

fr. ma. an. ʒj. sem. pap. al. ʒij. aq. acet. ʒij. bor. ʒj. f. Emuls. cui ad. syr. viol. f. è succo pap. errat. an. ʒʒ. M.

R. Ung. popul. ʒij. ol. pap. ex perl. ʒj. viol. ʒiʒ. op. Theb. gr. 4 M.

Pro inung. tempor. Per integram noctem dormivit, sequenti matutinâ Menti restitutâ.

OBSERVAT. XXXI.

De febre continua cum paraphrenesi & vigiliâ diuturnâ.

CUM illius hospitis Filia 14. annorum ex febre continuâ per 14. decubuisset, beneficio alexiteriorum & alterantium febris cum prunellâ sublata, non minus die noctuque di-

cacior esset, absurda proferens dictoria, unum verbum vel vigesies repetendo, & insomnis permaneret. Et si aliàs invitus ad usum opiatorum deveniam, nî urgente necessitate, cum

cum alia frustranea, obtuli laud op. cum magist. gr. 4. cum conf. ros. 3ij. fyr. è succo pap. errat. 3j. M. circa horam 9. vespertinam deglutiens per totam noctem ad meridiem usque dormivit, mihi metum incutiens, ne amplius evigilaret: cum autem circa horam 12. matutinam, demum excitata, denuò delirare cæpit, & pristinam telam texere perrexit. Quid tandem contigit? Sequenti nocte, circa horam 12. stertere cæpit & agonizare, antequam expiravit,

disrupto abscessu interius in cerebro latitante, profluxit materia purulenta sat copiosa per nares: exin arguendum, cerebrum obsessum inflammatione, quæ in abscessum terminata. Haud dubitandum arbitror, quin in contumacibus deliriis, aut paraphrenesi refractariâ & lethali, ubi Naturæ & Medici opera irrita, si defunctorum cadavera referare liceret, inflammationes & abscessus, sæpius in cerebro delituisse, deprehendatur.

OBSERVAT. XXXII.

De febre continuâ cum ἀγρυπνίᾳ & laudani opiatî funesto effectû.

UXOR civis Ulm. complexionis sanguineæ, facie rubicundâ, ex febre continuâ decumbens cum ἀγρυπνίᾳ molesta, expetebat pro somno conciliando, præsidium, cui id consilii suggesti, ut abstineret à somniferis, præsertim narcoticis, soporem haud sine periculo inferentibus, tutius esse, vigilias aliquot dierum decursu, cum aliquantulâ patientiâ sustinere quàm ex somno coacto, damnum accersere, ubi febris remiserit, somnum ultrò rediturum: sed neglectâ meâ fideli admonitione,

cum quidam Pharmacopæus illius cognatus, cognovisset querelam de vigiliâ, rem esse facilem somnum provocare jactitans, misit aliquot grana laudani opiatî vesperi sumenda: ea nocte oborto sopore, stertere cæpit, & in somnium Endymionis incidens nunquam amplius evigilavit pro *ναρκώσῃ, νέκρωσι* causata. Caute igitur ac circumspectè agendum, nec ita temerario ausu, narcotica exhibenda, sed virium respectus habendus, & temporum morbi ratio observanda.

OBSERVAT. XXXIII.

Quid de sanguine in febribus continuis passim grassantibus, emittendo, sit statuendum,

Pœnè

POenè lippis atque tonsoribus notum est, quanta inter Medicos existat concertatio ac digladiatio, de quaestione illa, utrum in febribus continuis Venæsectionem administrare, sit consultum. Etsi in re anticipi se arbitrum interponere haud vacet periculo, non minus pro cautela, ea in apricum proferenda duxi, quæ mihi Ratio in calamum dictavit, ipsa experientia comprobavit, & quorundam haud trivialium Medicorum autoritas confirmavit. Cum juxta sententiam Galeni lib. 9. Meth. c. 6. duo crura Medici statuenda, Ratio & Experientia, quæ ad rem demonstrandam firmiora. Ratio cum Experientiâ conjuncta, mihi potior videtur, & velut Regina respicienda, autoritas verò pro pedissequa habenda. Sanguinis depletionem noxiam & ut plurimum letiferam, Ratio suggerit. Cum enim febrium illarum Scaturigo non proveniat à plethorâ, sed cacochymiâ, & fomes hæreat in putrilagine ac corruptione, serosorum ac pituitosorum humorum, non rarò ichoribus biliosis commixtis. Si Venæsectio adhibenda, humores agitantur ac confunduntur, & vires per resolutionem spirituum vitalium prosternuntur, quæ aliàs in corpore cachectico, haud vegetæ, ut postmodum morbo debellando non sufficiant.

Accedit, quod febrium illarum

feminarium plerumque defixum in venis & meseraicis & vasis minoribus, à corde distantioribus, exin contingit, ut si vena aperta, primò sanguis effluat laudabilior, post succedat multò deterior, & ita ratione vacui, ad conservandam contiguitatem, vitiosi humores à partibus remotioribus, aut loco longius distito advocati, propius ad cordis regionem delati, magnum inferant damnum ac periculum.

Cum febres illæ haud careant malignitate, ut magis opus alexiteriis, illam infringentibus, & *ulæ* *Quæ* ac inquinamentum discutientibus.

Contestatur Experientia, multos qui perseverandi causâ ut essent ab illâ Belluâ immunes, sanguine demisso, eâ demum correptos, prout quædam exempla in meis observationibus consignata, & Philippus Höchsteterus Medicus Augustan. in suis Observ. refert, sibi cognitos ex ordine Patricio, qui absque ullâ præcedentis morbosæ dispositionis querelâ, ut essent à febre illâ securi, Venæsectione adhibitâ, in eam inciderint & intra dies paucos perierint, è vivis sublatis.

Mihi diuturnâ compertum est Experientiâ, complures febribus illis obsessos, quibus aliorum etiam primariorum Medicorum consilio sanguis missus, intra tres vel quatuor dies ad orcum ablegatos, licet corpora illa, quoad externam speciem, *vifa*

visa sanguinea & plethorica. Exin ego aliorum vestigiis territus, rarius author ac suavor venæ tundendæ.

Et si in promptu conglomerare authoritates haud vulgarium Medicorum pro suffragio, sed aliis prætermisissis, succurrat Joh. Agricola Chymiater & insignis Practicus, qui in sua parvâ Chirurgiâ, asseverare non dubitat, venæsectionem in lue Ungaricâ, præsertim si ultra 24. horas, à primâ invasione proroganda, lethalem, se plures: quàm centum, sanguine detracto, observasse, inter necioni traditos. Illi ad stipulatur Martinus Rulandus, qui in suo tract. d. lue Ungar. palàm profitetur, febrem illam, se nunquam solâ sanguinis missione, curatam vidisse, quin potius, si venæsectio vel statim ab initio administrata, eam summopere exasperatam conspexisse, gravioribus subsequenter symptomatis: exin inferre ac comprobare nissus, cum à sanguinis evacuatione, nihil levaminis sperandum, fomitem febrilem non in plethorâ, sed cacochymiâ consistere. His adjungendus Hieron. Fracastorius, qui lib. de contag. refert, cum febres petechiales in Italiâ primò grassari cœpissent, maculis rubeis efflorescentibus, ut conjectura, illas habere Analogiam cum sanguine, nec Medicis tùm constaret, istius morbi antea ipsis incogniti, medendi ratio, eos curam auspiciatos à Venæsectione, sed omnes, quibus vena aperta, defunctos.

Si Venæsectio plerunque funesta in febre continuâ Ungaricâ dicta, cujus scaturigo ex humoribus pituitosis ac serosis cum bile mixtis, in vasis putrescentibus & fervescentibus, calori nativo continuo incendio multum negotii faceissentibus, duplo majus impendebit discrimen, si in febribus petechialibus phlebotomia adhibenda, quæ ad earum classem referendæ, quæ malignitatis nomine veniunt, quod facultates cordis vitales exiguo temporis intervallo prosternant, actiones verò animales & naturales haud multum ad sensum patiantur, urina etiam sanorum similis appareat. Cum autem causa istarum febrium hæreat, in corruptione ichoris, seu parte sanguinis tenuioris, & spiritus vitales inficiat, eorum mineram corrumpens, exin indubia conjectura, præsertim si per contagium aëris infecti & ad cor attracti, dum spiritus vitales inquinantur, illa lues proveniat, phlebotomiam letiferam, eò magis, si non primo statim die peragenda, sed longius differenda. Cum nec plethora in causa, seu copia sanguinis, nec adsit magnus æstus, aut incensa massa sanguinea, quæ opus habeant depletione & eventilatione, vitales insuper facultates languidæ existant, quisnam aliter, cui mens sana, judicare potest, quin sanguinis missio (cum præcipua indicatio à virium robore petenda, quæ vel à pri-

mordio vacillantes) sit periculosa & perniciosa, cane pejus & angue fugienda.

Cum antè annum febres petechiales, in Diœcesi Ulmenfi grassarentur, pagani per contagium militum, in hybernis commorantium, infectis, quidam Loimiater ab inclyto Senatu fuit eò ablegatus ad inquirendum, is domum reversus retulit, omnes, quibus sanguis missus, demortuos, alios verò abstinentes, evasisse incolumes. Si rusticis robustis & corpulentis venæsectio funesta, quid spei concipiendum de phlebotomiâ administrandâ, in personis macilentis, molliore & imbecilliore Naturâ præditis, calculus facilè est subducendus, de sinistro eventu.

Istis circumstantiis haud ponderatis nuper quidam Medicus Ulm. graciliore corporis constitutione dotatus, in flore juvenilis ætatis, & vigore fœlicitatis in praxi exercendâ, ex immaturâ phlebotomiâ, quartâ demum die adhibitâ, ab invasione febris, sat largâ sanguinis copiâ (quinis vasculis æneis barbitonforum, emissis) sibi vitam decurtavit, eò magis, cum febris illa petechialis, per causam externam, contracta, dum visitando ægros consimili lue inquinatos, & ipse infectus. Aliena pericula sint tibi pro cautela.

Sed his missis, etsi Ratio cum Experientiâ congruat, & autoritas principum Medicorum assistat,

non minus Venæsectionem haud totaliter repudiandam censerem, quin sæpius admittenda à principio, in corpore pletorico, virium constantia, & conjectura artificiosa adsit, formitem febrilem stabulari in vasis majoribus, quæ intra alas & inguina excurrunt, & cum malsâ sanguineâ mixtum, sed cum moderamine, ne quid nimis. Cum autem ista Medico non semper exactè cognita, an non consultius in re tam dubia à venæsectione abstinere, quàm insperatum damnum accersere & occasionem morti præbere.

Sæpius in animo meo concitata est admiratio haud levis, Exteros Medicos, Italos, Gallos & Hispanos, in omnibus indiscriminatim febribus continuis curandis, in sanguine emittendo, tam profusos. Recidit mihi in memoriam, me dudum ex ore Ill. ac Gener. Dn. Wolffgangi ab **Hermstein** / L. B. percepisse, cum Parisiis commoratus in febrim continuam incidisset, à Medico aliquot vicibus sanguine missò, se quidem evasisse, sed alios tres Germanos & quidem suos conterraneos Barones consimili febre detentos, eodem modo tractatos, vitam cum morte commutare coactos, etsi ille pusill⁹, staturâ brevi, corpore tenui: hi autem multò proceriores, corpulentiores & robustiores existimati. Cum nuper modernus Rex Hispaniarum, ex febre continuâ decumberet,

beret, in Novellis typis excusis, legere contigit, sextâ vice sanguinem consilio Medicorum, emissum. Tanta profusio, à nostratibus bajulis vix ferenda. Sed quid causæ, quod illæ Nationes copiosiores sanguinis depletionem sustineant & minus periclitentur.

Haud abs re, subicere ea, quæ Zacutus Lusitanus lib. Obs. de sanguine Hispanorum & Germanorum tradit, cognitu & notatu dignissima. In corporibus Hispanorum abundare sanguinem crassum, succulentum ac compactum, ut si feбри continuâ corripiantur, nî larga sanguinis missio interveniat, omnes moriantur. E contrario Germanorum corpora conferta sanguine crudo, aquoso, non benè firmo. Si in febribus sanguis Hispano missus fluidus, aquosus non concre scat, indubium indicium, etiam Idiotis cognitum, omnes mori, quia fibræ ejus sint corruptæ ac dissolutæ: In Germania autem non tantum in morbis malignis, sed & salubrioribus, & va-

letudinariis, sanguinem fluidum & aquosum esse expertem omnis periculi. Exin contingit, ut Germani largiorem in primis sanguinis missionem difficulter ferant, quod eorum sanguis minus spirituosus, cum testis Experientia, si in sanitatis statu, præservandi tantum causa, vena secetur, sæpius sanguine adhuc fluente, in graves incidant lipothymias: multò magis id verendum in febribus continuis. Cum & Italorum Natura ab Hispanorum constitutione haud multum distet: Gallorum autem complexio ignea, ut majori opus pervenæsectionem eventilatione.

Quare rebus sic stantibus, optimum esset consilium, ut Medicus praxin exercens, eam adhiberet providentiam ac cautelam, & se accommodaret, pro diversitate locorum, & Natura ægrorum, duce Ratione & Experientia viam monstrante. Hæc equa judicii lance, æquo lectori, ponderanda committo, suam cuique ~~negotii~~ inviolatam relinquens.

OBSERVAT. XXIV.

De febre continuâ cum insigni ardore & incendio dextri hypochondrii, cum inappetentia & lingua arida.

Quidam Vir Italus 50. annorum, non naturali in toto exorbitante, ordinis mercatorii, Naturæ cholerice, in hospitio Ulm. divertens febre continua est correptus, calore magno in primis ardore & incendio circa dextram abdominis regionem, infestante, intestinorum cum locis

vicinis inflammationem contestante, accedente *ἀνορεξία* & oris amaro. Quin febris illa pronata ex fervore & ebullitione massæ sanguineæ cholericæ, per putredinem concitata, indubium. Prima vice ordinavi potionem cholagogam, sed irriti effecti, eâ ne unicam sedem causante. Altera matutina exhibitus iste bolus:

℞. Magist. Jalap. gr. xv. Ess. scam. gr. vj. Elect. lenit. ʒß. M. f. B.

Exin sat largi secessus septem subsequuti, excretâ materiâ valdè croceâ & fervidâ, humorem biliosum prodeunte, cum magno levamine & *φλογώσεως* remissione, ægro lætitiâ ipso vultu & sermone præfere-re, & præstantiam medicamenti laudibus ad astra evehente, cum antea de vitâ periclitari visus, exin optimam restitutionis spem conceperat. Et sanè Bolus ille albo calculo est notandus, & in vario morborum genere felici successu usurpandus, mutata tamen dosi ingredientium, pro diversâ virium & morbi constitutione. Cum ardores residui, ad incendium penitus restinguendum.

℞. Sal prunell. ʒß. syr. viol. simpl. è succo pap. errat. an. ʒiib. aq. frag. acetos. an. ʒiib. M.

In diluculo assumpsit, in lecto quievit, exin duos copiosos secessus

habuit, (non electivè purgando, sed abstergendo & de obstruendo) & rejectâ materiâ flavâ fervidâ, in transitu intestinorum perceptâ, plenariè convaluit, & ita præter suam spem, me etiam in ambiguo hærente, intra quadriduû, à periculosa fe-bri, immunis evasit, aspirante gratiâ divinâ. Illa cura tam felici auspicio cæpta & peracta, æger ille gratitudinis memor, etiam aliis suis con-teraneis in eodem hospitio diversanti-bus, consimili febre continuâ, sat gravi symptomatam *συνδρομή* comi-tante, laborantibus (quorum sex erant) fidelem meam operam com-mendavit, exin & ipsi meum expe-tentes consilium, eorum corpore prius probè evacuato, à serolis ac biliosis humoribus depurato, in quorum fervore ac ebullitione per putredinem concitatâ, hyparxisil-larum febrium consistit, post exhibi-tis diaphoreticis & *φλεγμασίων* restin-guentibus, omnes intra sex dies in integrum restituti, prætermisâ phlebotomiâ.

Exin relucet, tot exemplis testi-monium perhibentibus, non Ger-manos tantum, sed & Italos, pari prosperitate, sine venæsectionis ad-miniculo, brevi temporis curriculo, in pristinum sanitatis statum, vindicari posse.

OBSERVATIO XXXV.

*De febre continuâ, dolorem colicum mentitâ, cum
ἀνορεξία, & siti immensâ.*

Quidam civis honestus Ulmenfis 60. annorum, Naturæ melancholicæ, primo conquestus de insigni dolore, detram abdominis regionem occupante, cum pridie cerevisiam & vinum recens nondum defæcatum hausisset, urina mihi visenda oblata, suspitione obortâ, illum colicâ discrucari, hydromel laxat. ordinatum, de quo uno atque altero haustu assumpto, licet aliquot exin secessus procurati, non minus dolores perseverarent, mea requisita præsentia, ex contuitu & mutuo colloquio, varias circumstantias percontando, depræhendi, illum febre continuâ infestari, mentiente dolorem colicum, circa dextram abdominis regionem admodum molestas punctiones, concitando, & ex affluxu sanguinis fervidioris, inflammationem intestinorum causando, cum calore totius nō naturali, ἀνορεξία & siti inexhaustâ, linguâ asperâ, & raucâ voce. Corpore beneficio hydromel laxat. satis evacuato, præscripsi potionem alexiteriam hydroticam.

℞. Pul. rub. Pann. spec. d. hyac. an. ʒj. syr. acetosell. citri, an. ʒss. aq. acet. card. ben. ʒiβ. M.

In lecto operto sat largus su-

dor provocatus, per duas matutinas reiteranda, cum symptomatum levamine. Cum autem dolor non cederet, clyisma ordinatum.

℞. Herb. malu. viol mer. pariet. a. m. j. chamo. melil. a. m. β. hord. mund. p. iij. sem. anis. carv. an. ʒj dec. in aq. ad med. col. ℞. ʒx. El. diacath. lenit. an. ʒvj Ros. Mes. ʒij. ol. amygd. dul. ʒij. cboo. ʒj. mel. viol. ʒiβ. sal. parum f. cl.

Et si dolor exin remissior factus, non tamen est sublatus, exterius hoc cat. apl.

R. Far. panis al. **Geigenmeel** / q. β. cum lact. vac. rec. fiat puls. cui ad. ol. ros. compl. chamo. an. ʒj. vitel. ij. ovor. f. cat.

Linteo crasso inductum apl. in dolore placâdo, multum contulit. Cum per quadriduum alvus adstricta, ad eam referendam, seq. clyisma injectum.

℞. Lact. vacc. rec. lb. j. ol. comm. quart. i. vitell. ij. ovor. M.

Id per bihorium retinuit, post deum operari cæpit, magnâ excrementitiorum humorum copiâ ex-terminatâ. Id laudibus mirè extulit & prætulit superiori clysteri ex purgantibus concinnato.

Ex isto clysmate & cataplasmate,
G 3 crucia-

cruciatu ille & punctiones acerbæ pacatæ & sublatae, cum fervoris restrictione. In illo subjecto verum deprehendi, quod D. Adrianus Spiegelius de febre semitertianâ refert, se resectis cadaveribus eorum, qui febre illâ è vivis sublatis, & antea conquesti de immani ventris dolore, quasi colicâ infestati, deprehendisse in tenuioribus vel crassioribus intestinis, erysipelata inflammatoria, vel inflammationes erysipelaceas. Quin in febribus continuis passim grassantibus, dum de sævo ventris cruciatu, querela, à consimili causâ proficiscatur, indubium æstimo.

Cum æger ille ex insperato circa vespere, in sinistra abdominis regione, tam ingenti dolore correptus, ut jam mortem instare præsumeret, materiâ sursum ad cordis vias contendente, nî subitum ad manum

præsidium, tantum impetum se diutius sustinere non posse queritans, quin succumbendum. Urgentibus doloribus suam ancillam ad me ablegavit circa horam decimam nocturnam, quæ mihi jam in lecto decumbenti, miserum Heri sui statum exposuit, & ut ei periclitanti, subvenirem obtestata. Inopinato illo casu & ego perterritus & attonitus, quid agendum, sed bono Genio cogitationes meas dirigente, ilicò ordinavi.

Ol. stillat. carv. cujus gut. v. cum coch. ij. brod. gall. macr. exh.

Calide assumeret præcepi, eo deglutito, incantamenti instar, dolor è vestigio recessit, & cum sequenti matutinâ ægrum visitassem, se beneficio illius medii, quasi à morte ad vitam revocatum, retulit & celebravit, & ita intra dies paucos, à graviss. symptomatis, sospes evasit.

OBSERVAT. XXXVI.

Febris continua, in Patricia hysterici symptomatis obnoxia, felici auspicio, depulsa.

Cum quædam Patricia primarii Senatoris Conjux, 45. annorum, complexionis sanguineæ, facie rubicundâ, febre intermittente erraticâ, correpta, ab eâ aliquandiu durante, tandem immunis reddita, cum restaret insignis inappetentia, ab humore bilioso orificium ventriculi

occupante, & Gustatum corruptum, ut omnia assumpta amarore infecta judicata, tandem erupit ac supervenit febris continua Cholera in ventriculo hærente, putrescente & effervescente urinâ crassâ & biliosâ apparente, calore infesta, sed imprimis ingens querela, de fissuris in lingua

linguâ, faucibus & ipso etiam œsophago concitatis, ut ægrè, nec sine magno dolore vel iusculum Gallin. deglutire licitum. Cum res in præcipiti, nec alterius Medici opera, in priori morbo, ex voto, meum requisitum consilium.

Cum Matrona illa delicata, & vires à priore morbo bimestri spacio durante, sat attritæ, insuper accedente levi irritamento, matricis suffocatio verenda, exin cautè ac circumspèctè in cura, erat procedendum.

Cum & à præcedente morbo, & à medicamentis exorbitante operatione hypercatharsin concitantibus, & chronico ciborum fastidio, vires imbecilliores, haud videbatur consultum, quidpiam pharmaci solutivi per os exhibere, sed cum per quadri-duum alvus constipata, per clyisma emolliens & leniter evacuans, fuit referata.

℞. Mal. alth. betæ, acetos. a. m. j. hord. m. β. sem. anisi. ʒj. dec. in aq. ad med. col. ℥. ʒ. x. in qua dis. El. diacat. lenit. an. ʒ. β. ol. amygd. dulc. ʒij. viol. ʒj. sal. parum f. cl.

Injectum ultra horam retinuit, lenicum *εὐφορίæ* succedente operatione, excretis per intervalla humoribus biliosis & fœtidis, cum levamine & laude. Alterâ matutinâ ex. lap. Bezo. ori. gr. iij. cum aq. bor. & acet. desuper in lecto contexta, pro virium tolerantia, sudaret, sed udor tantum provocatus.

De hinc cum vires infirmiores, rationi consonum, à medicamentosis abstinere, cum non rarò plus damni ac periculi, præsertim in febribus illis malignis, ab immaturo ac importuno medio, quàm ipso morbo. Ex in mea intentio eò directâ, quò Naturæ succurrerem, per alterantia ac corroborantia, & gravioribus symptomatis occurrerem.

Ingens erat querela de prunellâ cum fissuris in linguâ, faucibus & œsophago torquentibus & deglutationem impredientibus, ne cochleari iusculi Gall. citra cruciatum, transitum permittentibus, contra illud symptoma, strenuè depugnandum fuit. Sequens Gargarismus, tertiâ quoque hora, per siphunculum, manu Chirurgi, injectus tepidè, magnum auxilium, ardorem linguæ & faucium mitigando, & materiam albicantem adhærentem abstergendo.

℞. Aq. prunell. ʒiij. plantag. fragorum, acetos. an. ʒiβ. diamor. ʒiij. tro. d. nitro præp. ʒj. M.

A cujus usu, lingua & fauces illitæ seq. mixtura.

℞. Syr. è suc. pap. errat. ʒvj. syr. Granat. dulc. diamor. a. ʒβ. M.

Sed ob fissuras, tolerare non potuit, conveniens fuisset, syr. viol. simpl. velut omnis acrimoniæ expers, sed odor & sapor illius Naturæ erat adversus. Pro materia glutinosa in faucibus & œsophagoistente, mundificanda.

℞. Aq.

℞. Aq. scab. ℥iij. tussil. ℥ij. hyss. bor. an. ℥j. syr. liquit. ℥vj. syr. jujub. ℥β. sacch. candi albi ℥ij. M.

De quo aliquoties in die cochl. j. sensim deglutiebat, id ferre potuit & libenti animo accepit magno cum commodo, exin etiam se recreari sentiens. Pro potu ad alterandum & malignitati obviandum, ordinatum decoctum c. c. v. præp. ℥vj. f. p. dec. in Mens. ij. aq. In hujus vitro M. coch j. syr. Granat. dulcium, is haustus erat acceptus, ob colorem vinum suum rubeolum appellabat. Omnia acida & suaveolentia erant inimica.

Pro viribus reficiendis aqua cordial.

℞. Aq. ceras. nig ℥ij. bor. bugl. an. ℥iβ. Capon. f. acetosell. an. ℥j. marg. præp. ℥j. lap. Bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. ℥vj. M.

Lac. amygd. dulc.

℞. Amygd. exc. num. 50. sem. Melon. exc. ℥β. passul. major. sine arillis m. β. f. Emulsio cum aq. font. ℥iβ. aq. bor. ℥β. dulcor. sacch. q. β.

Gelatina valdè amica:

℞. Caponem dimidium, vino & aq. bor. lotum, remota ping. minutim concid. ossa conterantur. ad. pauca maci & cinnamo. confracti carnis vitulinæ exiguum frustum: aq. borag. ℥ij. decoq. in alembico vitreo, in B. M. usque ad dissolut. col. & leviter exprimatur, effund. in patinam & in loco frig. coagul. de qua

Nuc. jug. mag. cum 3. 4. cochl. jusc. Gall. cal. sæp. exhib.

Exterius admota naribus ad odor.

℞. Cinnamo. mac. gal. minor. an. ℥β. f. Nod. infud. in aceto rubi Idæi.

℞. Fl. bor. bugl. meliss. anth. an. p. ij. sp. diamarg. frig. ℥β. cum sind. rub. & modico gossip. interpas. f. 2. succuli pulsatiles seq. aqua imbuen. di & utrique carpo tepidè appl. ℞. Aq. bor. bugl. an. ℥iβ. meliss. ℥j. aceti rubi Idæi. ℥iβ. M.

Circa finem febris ad alvum laxandam & educendos humores residuos clyst.

℞. Herb. mal. alth viol. betæ an. m. β. fl. chamo. p. ij. sem. anisi ℥j. dec. in aq. ad med. de col. ℥. ℥x. in qua diss. Elect. diacath. El. lenit. an. ℥β. mel. anthos. ℥x. ol. amygd. dulc. ℥ij. chamo. ℥j. sal. parum f. cl.

Leniter sat copiosi biliosi humores excreti, cum omnium symptomatum remissione.

Et si Matrona illa aliàs levi occasione hystericiis symptomatis exagitetur, tamen omnia præsignata remedia, ad illius Naturam & morbum ita erant accommodata ut laudata, & intra octiduum ab exitiosa febris (prout multorum opinio) liberata. Prosperitas curationis non tam consistit in variâ farragine, quàm aptitudine remediorum, & exacta cognitione morborum, cum respectu Naturæ ægrorum. Cum ægra ab omnibus aliis symptomatis vindi-

vindicata, supervenere tormina, quibus placandis, ordinatum clyfma. R. Jusc. Gall. lbss. in quo diss. ol. amygd. dulc. ʒiij. mel. anthos. ʒiij. vitel. ij. ovor. M.

Per tres horas retinuit, post ope-

rari cepit. remolitis excrementis, copiosa bilis flava rejecta & ab omni molestia immunis reddita. Deo Opt. Max. sit laus in ævum, pro votivâ salute, & exin haud modica mihi conciliata benevolentia & fama.

OBSERVAT. XXXVII.

De febre continua cum sudore frigido sat copioso, soluta.

AN non febris illa aphorismum Hippocraticum lib. 4. aphor. 37. falsitatis arguat: Sudores frigidi, cum febre acutâ mortem, cum mitiori, longitudinem morbi significant. Hieronymus Cardanus tam insolenti erat ingenio dotatus, ut millesimo quoque anno, unum tantum excellentem Medicum fuisse, & se è millenario sexto, esse sextum, suo calamo divulgare, non est verecundatus, qui in commentario præcitati aphorismi refert, se vidisse Nobilem Hispanum, ex febre Tertianâ decumbentem, sudasse frigidissimo corpore, qui tamen intra quadri-
duum restitutus, licet parum abfuerit, quin gloriam magnis laboribus & summâ diligentia, apud Gentem Hispanam partam, fauciarit mortem prælagi-
endo. Exin haud levis in animo meo concitata est admiratio, sagacissimum aliàs Cardanum, ex illo aphorismo adeò perplexum redditum, ut fermè lethalem sudorem

illum pronunciarit, cum id ex verbis Hippocratis elici nequeat, cum disertè tradat, sudores frigidos, cum mitiori febre, morbi diuturnitatem, non autem mortem portendere asserat. Cum autem Hispanus ille, non febre acutâ, sed Tertianâ intermittente, derentus, non cerno rationem Cardanum remorantem, aut ambiguum in suo prognostico reddentem. Ego autem infallibili fide propono calum à me observatum, in virgine quadam Carinthiâ, cui-
dam Baronissæ inserviente, quæ febre continua, haud experte malignitatis, correpta, cui aliquot dierum intervallo post erupit sudor in toto corpore, præcedente rigore, admodum frigidus & copiosus. Eo viso, eram attonitus, in suspenso hærens, de prælagio, utrum autoritate Hippocratis simpliciter standum, & signum illud lethale, pronuncian-
dum. Sed ad præcavendum calumniam, isthac cautela sum usus, illius

H

Gene-

Generosæ indicans, spem salutis versari in præcipiti, & secundum effectum ipsius Hippocratis, Medicorum Principis, sudores frigidos, in consimili febre, æstimari letiferos, sed eo non obstante, Naturæ opitulandum, quoad per facultatem Medicam licitum, cum illa sæpius miracula edat, & convenientibus mediis adjuncta, morbum evincat. Prout & illa ægra quasi ex orci faucibus surrepta, in vitam fuit revocata. Exin etiam apparet, nullam regulam tam firmam, aut certam, quin aliquando exceptionem admittat, cum non raro Natura robusta, omnem vim morbi, præter spem ullam humanam, eludat, & victrix evadat.

OBSERVAT. XXXVIII.

Febris continuâ validioribus purgantibus exasperata, benignioribus profligata.

CUM Vir quidam honestus civis Ulm. 50. annorum, Naturæ melancholicæ, totius corporis habitu & vultu, ad nigrorem vergente, febre continuâ correptus, primis diebus alterius Medici adhibuit operam, qui ordinavit.

℞. Elect. diaturb. cum Rhab. diacyd. lax. lucidi. an. ℥iij. diagrid. gr. vj. tro. alhand. gr. iiij. syr. viol. lax. 3vj. dec. fl. & fr. cum sen. q. s. f. p.

Quin & clyisma injectum, cujus inter cætera ingredientia, erat Elect. Bened. lax. ℥iij. caryocost. ℥ss. Sed qualis exin effectus? Et si illa ex validiss. concinnata solutivis, non minus, parum excrementi eduxerunt, ingentia tormina concitando & crebras lipothymias causando.

Cum indies graviora ingruerent symptomata & mea efflagitata præsentia, auditâ querelâ, de sinistro me-

dendi processu, ostensis etiam receptis, in animo meo haud levis exorta est admiratio, in corpore ^{πικροχόλας} macilento & viribus attrito, tam valida oblata pharmaca, rustico robusto vix ferenda. Ego accersitus, cum animadverterem residuos humores biliosos cum phlegmate mixtos, ordinavi.

℞. Extr. d. carth. d. Rhab. simpl. an. ℥ij. syr. d. mann. lax. Ros. sol. an. 3vj. dec. fol. sen. ℥j. M. f. p.

Exin aliquot secessus provocati, sine ulla virium offensione, & cum symptomatum febrilium remissione. Ad fomitem febrilem penitus tollendum.

℞. Pul. rubr. Pannon. ℥iij. lap. Bezo. ori. gr. iiij aq. acet. card. ben. an. ℥iij. M.

Desuper in lecto sudavit. Altera matutina cum desideraret minorem dosin.

dosm. ℞. Lap. Bezo. ori. gr. vj. marg. præp. gr. v. aq. card. b. ʒj. acetosel. bor. an. ʒß. M.

Et ita æger ille paucorum dierum intercapedine, cum nominis mei encomio fuit restitutus. Cum per quadriduum alvus obstructa, clystma apl.

℞. Herb. mal. alth. viol. acet. mercur. an. m. ß. hord. mundi. p. iij. fl. chamo. p. j. sem. anis. ʒj. dec. in aq. ad med. col. ℞. ʒx. in qua diss. El. dia-

cath. El. lenit. an. ʒvj. ol. amyg. dul. viol. an. ʒiß. mel. viol. ʒj. vit. j. o. sal. parum f. cl.

Pro reficiendis viribus & lipothymia abigenda ista aqua cordialis erat grata & laudata, cum à priore Medico ordinata inaccepta.

℞. Aq. bor. bugl. an. ʒiß. ceras. nig. acetosell. an. ʒj. Ros. cinnam. an. ʒvj. marg. præp. ʒj. lap. Bezo. ori. gr. iij. man. Chr. perl. ʒß. M.

OBSERVAT. XXXIX.

De febre continuâ cum pectoris angustia & suspirio.

Cum quidam Ecclesiastes Ulm. in summo templo 69. annorum, corporis constitutione procerâ, sed macilentâ præditus & complexione Cholericâ dotatus febre continuâ est correptus, calore non naturali infestante, cordis angustia & difficili fermocinatione imprimis molestante, cum ægrotare cepisset, urinam tantum visendam misit, cum de morbi genere haud exactè constaret, & alia medicamenta averfaretur, vinum medicatum laxativum ordinatum.

℞. Rad. cich. Enul. Garyo. an. ʒij. herb. absinth. card. ben. hyss. beton. meliss. an. m. ß. fol. fen. f. f. ʒj. Agar. rec. tro. ʒiij. Rhab. El. ʒiij. cinna. mo. ʒiij. Gal. min. ʒij. Jujub. ʒß. f.

fac. infund. vin. lb. 3. aq. cich. j. ad vini calorem moderandum.

Duos tantum haustus assumpsit, levi evacuatione factâ, mea requisita præsentia, tum ex præcitatis symptomatis, febre continuâ illum obsessum, innotuit, è vestigio ordinavi pulverem alexiterium hydroticum, ad *μιασμα* febrile discutiendum, in diluculo sumendum.

℞. Pul. rub. Pann. ʒj. spec. d. hyac. ʒß. lap. Bezo. ori. gr. iij. syr. è succo acetosellæ ʒß. aq. acet. card. ben. an. ʒiij. M.

Cum in lecto opertus, sudor affatim in toto corpore erupit, cum magnâ allevatione. Alterâ matutinâ idem haustus reiteratus, multo minori sudoris effluvio succedaneo.

Cum residua cordis angustia cum suspirio, prodens sanguinis biliosi, in venis cordi vicinis, ebullitionem, præscripti, potiunculam alterantem.

℞. Syr. viol. f. è succo pap. errat. an. ʒiij. sal. prunel. ʒj. aq. acet. frag. an. ʒiij. M.

Exin omnia symptomata disparuerunt, ipsi ægro erat gaudio, quod à tantâ molestiâ liberatus, quin & ego magnâ curâ ac sollicitudine levatus. Laus esto superis aspirantibus.

Cum alvus adstricta per triduum, ad intemperiem calidiorē contemperandam, & humorem biliosum revellendū, clystma ordinatum.

℞. Herb. malv. viol. mercur. acetos. betæ an. m. j. hord. mundi. m. ʒ.

fl. chama. p. j. sem. anisi. ʒj. dec. in aq. ad med. col. ℞. ʒx. in qua diss. El. diacath. ʒvj. El. lenit. ʒʒ. mell. viol. ʒj. ol. viol. amygd. dulc. an. ʒiij. sal. parum f. cl.

Sibi admodum profuisse prædicabat, sat largâ evacuatione succedanea, cum *ἰσχυρῶς*. Pro potu ordinatum dec. c. c. v. præp. ʒvj. pro Mens. iij. aq. uno pomo citri excort. in taleolos secto immacer. & sacch. f. dulcor.

Et ita prænominatus æger, intra sexennium, quartâ vice, à febre malignâ comitantibus gravioribus symptomatis, benedictione divina accedente, meâ operâ liber ac immunis evasit.

OBSERVAT. XL.

De febre Hæctica cum continua conjuncta, casus singularis & rariss., concernente Dn. Joh. Jacobum Bachmannum Secretarium Reip. Ulm. cui erat funesta.

Cum tam variæ ac discrepantes imperitorum & defunctum visitantium comperiantur opiniones, de morbi genere, inter eos etiam extent, sinistrâ suâ censurâ Medicos illius curæ inservientes, sugillantes, quasi morbi ratio ipsis incognita, haud abs re duxi, casum illum delineare, & veritatem ad oculum demonstrare. Erat autem æger ille staturæ procerae, corporis constitutio-

ne macilentâ, & temperaturâ calidiorē præditus, ad choleram propensus, prout ex colore faciei fusco flavedine mixto, à Natura insito, apparuit. Quin & hoc albo calculo est notandum, illum per quadrantem anni, ante invasionem morbi, tantâ mœstitiâ affectum, ut rarò sua sponte loqui solitus, quin sermonem exprimere & quasi extorquere, necessum fuerit, ipsius domesticis admiran-

rantibus nec tum liquentibus causis, quæ tamen post obitum innotuere, eas sat ponderosas fuisse. Exin etsi in appetendo & assumendo cibo nullus defectus, non minus corpus indies magis contabescere cœpit, facie totâ inprimis marcidâ apparente, ut Salomon asseverare nō dubitavit, quod Spiritus tristis exiccet ossa, nē dum carnosâ. Post trimestre demum spaciū, in subiecto illo tam malè disposito, & quidem in senili quinquaginta novem annorum ætate, supervenit morbus funestus, qui statim ab initio versipellis fuit, varietate symptomatum, Medicum eludens, ut ingenuè fatear, me consimilem casum, vix unquam vidisse, aut in aliorum Medicorum observationibus editis, legisse: hoc tamen pro certo est constituendum, primam illius morbi originem cœpisse, & per totum decursum hæsisse, in spinæ dorsī superiori parte exordiendo, & usque ad imum devergendo, erat querela de continuo dolore primo punctorio, sed post lancinante & æstuante, haud levi φλογώσι perceptâ, se præsentabant quotidiani sudores sat copiosi & symptomatici, vires resolventes, de quibus querula vox sæpius audita, exin se multum debilitari, noctu & interdiu molescentes, urinâ per aliquot septimanas valdè rubeâ perdurante, indies toto corpore luculenter tabescente, pulsui frequentiore, inæquali, ad du-

ritiem vergente, calore primo contactu haud magno se præsentante, sed digitis diutius arteriæ immorantibus, intensiore occurrente, à cibo sumpto luculentiore se prodente, velut aquâ calci affusâ, fumum spargente.

Ex illorum symptomatum συνδρομή innotuit, non aliud morbi genus colligendum, quàm febrim hecticam cum continuâ conjunctam, sedem suam, in spinali regione defigentem, ex putredine & ebullitione humoris biliosi & serosi procedentem, æstum eò loci, ac fervorem concitantem, & sensim tabescen-
tiam causantem, paulatim humidum substantificum depascentem, haud secus, ac candela accensa sebum liquefacit ac resolvit. Sed dubium moveri posset, de primario loco affecto, utrum in nervoso, vel venoso genere, in lumbis recumbente, causa mali hæserit. Non in illo, quia in sensu, aut motu, nullum unquam impedimentum, est observatum: quin in venâ cavâ, vel etiam arteriâ magnâ, & earum propaginibus dolor ille lancinans & flagrantiam exerens, (qui non rarò se extendit ad hypochondrium dextrum) ac febrilem dispositionem causans, fuerit concitatus, rationi consonum videtur. Exin febris illa lenta, interveniente putredine, testudineo gradu procedens emerfit, sensim humidum alimentare & radicale depopu-
lando.

lando. Sed quid causæ, cum æger per totius morbi bimestris spacio durantis decursum, nullam sitim senserit, nullo capitis dolore infestatus, nulla inappetentia, aut cibi fastidium præsens, lingua & fauces puræ permanserint, usque ad extremum Fati diem, nullis sordibus, aut fuliginibus inquinatæ. Si verum fateri fas, non rarò obstupui, magnâ admiratione captus illas partes, tam diu illæsas perdurasse. En tale à me responsum? An quod fomes illius febris coercitus in loco à corde longius dissito, quæ lento passu, calore haud intenso ac flammeo incedens, & pederentim grassando, vires attrivit, dum ad cor, veluti ultimum moriens ventum, ægrum confecit & è medio sustulit. Hoc autem probè est notandum, febrim illam hecticam cum putridâ copulatam, non fuisse essentialem & in corde primariò defixam, sed accidentalem & symptomaticam censendam, è lumbis emergentem, sensim totum destruentem & accedente fluxu alui colliquefactivo, mortem invehentem. Quin & plerique ægrum invisentes, & faciem Hippocraticam cernentes, oculos concavos, tempora collapsa, totum vultum marcidum & luridum, exin collegerunt, malum hecticum, & morbum funestum.

Etsi ex conjecturis artificiosis superius adductis sat pateat, morbi

genus, non minus haud repugno, si quis insuper statuatur, ^{ἀνὸς τι} quidpiam occulti adjunctum, cujus causam rimari ac comprehendere Rationi haud obvium, ut fallere posset vel sagacissimum Medicum.

Cum igitur res ita comparata, cuivis facultatis Medicæ perito ponderandum committo pectore candido, an non febris hectica cum putridâ unita, suapte Naturâ, ab universo Machaonio choro, pro lethali ac immedicabili morbo habeatur, propter indicationum contrarietatem, cum illa requirat humectantia ac humidû substantiale restaurantia: hæc autem efflagitet evacuantia. Sed in tali affectu clementer, nedum vehementer purgare, (prout quorundam insana consilia) ob metum fluxus colliquefactivi, an non esset ipsam mortem accelerare, nî per convenientia clysmata, quæ in ægro illo luculenter contulêre, per os autem ingesta plurimum obfuêre, præsertim cum materia illa in lumbis conclusa, vix violentis etiam pharmacis averruncari queat, vires autem ægri imbecilliores, ad sustinendam validam impressionem, impares. Etsi vires sufficientes ad ferendam subtractionem materiæ morbificæ, non minus, ob parvam ^{διαθεσιν} ac dispositionem in parte affectâ relictam, subinde nova recollecta excrementa, fomitem febris subministrassent, quæ successivè ægrum, vi-
ribus

tribus resolutis, æquè internecioni tradidisset, & sic omnis opera Medica fuisset irrita. Si Hippocrates cum Galeno ab orco revocandi, ad ferendam sententiam, morbum illum nullis præsidis humanis superabilem, pronunciaissent, præsertim in tam provectâ quinquaginta novem annorum ætate, (cui febris illa dissentanea. Præsupponitur enim causæ magnitudo, & major requiritur potentia ad morbum calidum inducendum, in senectâ frigida, juxta Hippocr. l. 2. aph. 37.) & præcedentibus gravioribus animi Pathematibus, quibus vires attritæ, ut perviciæ morbi supervenientis resistere nequierint, quin tandem æger à tali febre confectus, quæ in subiecto juvenili & robusto, aliàs censeatur funesta.

Sed Viduam defuncti hoc inprimis desiderare, si morbus ille lethalis judicandus, cur non indicatum,

cum sæpius ipsa querula morbum sui mariti videri funestum, cui respondere, non vacare periculo, sed tamen haud omnem spem abjiciendam, bona intentione & solatii loco regelli, cum Natura convenientibus remediis adjuta, multoties miracula edat, ut æger præter omnem spem humanam, etiam non rarò præclarissimorum Medicorum opinionem, quasi è faucibus mortis subtractus convalescat, proin illum solis prognosticis haud relinquendum, quin præsidis Medicis, pro virili succurrendum, eventum Deo, & fatali dispositioni, esse committendum. Tandem supervenit fluxus colliquefactivus, & finem vitæ imposuit.

Ex tot historicis exemplis relucet, quantâ symptomatum varietate, febres illæ hominē invadant & torqueant. Nulla observatio occurrer, in qua non peculiare symptoma notandum, in cæteris haud conspicuum.

Appendicula de Pestilentia.

OBSERVAT. I.

De Peste cum duobus bubonib, in Inguine & uno sub ala sinistra resolutis. Quam noxia aquæ Bezoartica ex calidioribus ingredientibus.

Tsi cœlitum providentiâ & clementiâ, tales mihi functiones destinatæ, ut nunquam ad id necessitatis compulsus,

Loimiatrum agere: sed in nuperâ postremâ pestilentia, à quibusdam meum consilium efflagitatum, non tam ut decumbentes in suis ædibus visitarem, sed consilium tantum commu-

communicarem, id detrectare inhumanum sum arbitratus. Si constisset fore me benevolum ad gratificandum, complures primariæ personæ, meam desiderassent operam. Haud abs re duxi, nonnullas curationes felici auspicio cæptas & peractas, subicere. illud autem in Peste curandâ observandum existimo, aquas bezoarticas & antidota ex calidioribus concinnata ingredientibus, non indifferenter, sed cum iudicio præscribenda, si Natura obtigerit calidior, & calores adsint luculenti, abstinendum, & si iis opus, à primâ statim invasione, antequam febris succensa, & dum vires constant, exhibenda, alias funesta æstimanda. Cum & ipse D. Mindereus, qui per annos complures Loimiatri officio functus, asseverare non dubitet, omnia alexiteria, post 24. horas oblata, esse inefficacia.

Cum quædam Vidua primaria Peste infecta, primo biduo alterius Medici opera usa, qui ordinarat aquam Bezoarticam (constabat unicuique haustus thalero) eam assumptam vomitu reddidit, cum altera vice oblata, itidem rejecit: tandem ancillam suam ad me ablegavit, rogans fidele consilium & se excusans, quod non ab exordio statim morbi mea requisita opera (cum ultra annos 24. meo usa consilio) verita cum lues pestifera, ne detrectarem, non petere meam præsentiam, sed

contentam, si præscriberem tantum remedia, id honestè recusare non licuit. Exin ordinavi potionem alexiteriam per aliquot dies continuandam, omnes cum voluptate assumpsit & retinuit, quilibet haustus, constabat tantum 24. crucigeris. Licet duo bubones sub utroque inguine oborti unus grandior sub alâ sinistra conspicuus, tamen ad maturationem non pervenerunt, quin præter spem ipsius chirurgi cum admiratione resoluti, quoties ab ingestione alexipharmaci sudavit, luculentum observavit bubonum decrementum, id etiam mirum, quod instante horâ assumendi Alexiterii lipothymiam & cordis angustiam sensit, illo absorpto, ad sudorem se componens, refocillata fuit.

℞. Elect. diascord. Fracast. ℥iiij. pul. rub. Pann. Diß. syr. ac. citr. ʒß. aq. acet. card. b. an. ʒiß. M.

Aq. cordialis:

℞. Aq. bor. bug. ceras. n. acet. an. ʒj. cinnam. Ros. an. ʒvj. cordial. Saxon. ʒß. coral. rub. præp. ʒj. marg. præp. ʒß. Bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. ʒvj. M. Pro potu, dec. c. c. v. præp. cum syr. ʒ. syr. ac. citr. ʒij. rib. beib. an. ʒj.

Ob suavitatem omnia commendavit.

Exin patescit, fœlicem medelam non consistere in preciosis ac operosis medicamentis. Cum ægra restituta, me conveniens gratias egit &

& retulit, aquam Bezoarticam à priore Medico ordinatam, magnum incendium concitasse, & nō vomitu fuisset rejecta, sibi lethalem credidit. Recordor cum antè annos 56. pestis Ulmæ grassaretur, complures ad orcum mittens, tum Senatum Inclytum, cum plerique è vivis sublatis, à Collegio Medico, per decretum, petiisse, ut inquisitione factâ, de causâ tantæ cladis cogitaret & eam renunciarent, num sinistra cura in culpâ. Cū à Loimiatrix exigetur Me-

thodus & ratio curandi, ubi cognitum, medelam institutam per aquas destillatas calidiores alexiterias, iis abdicatis, alius erat processus designatus & fœlicior cura successit, ut plerique evaserint. Et sanè si adsit febris luculenta, & in calidiore corporis constitutione, quin aquæ illæ vitæ, potius aquæ mortis titulo impetendæ, indubium. Non solum venenata pestis qualitas est respicienda, sed & virium, & symptomatum ratio habenda.

OBSERVAT. II.

Pestis cum bubone dextri inguinis, dolore cruris, vomitu.

Cujusdam Senatoris Ulm. primarii Filia 8. annorum, peste correpta, bubone in dextro inguine efflorescente, cum dolore totum crus infestante, dolore capitis, vomitu molesto. Ad virus evocandum:

℞. El. diascord. Frac. ʒj. pul. rub. Pann. ʒj. syr. ac. citr. ʒss. aq. acet. ʒj. card. b. ʒiʒ. M. bis in die sudore excepto. Pro potu dec. c. c. v. præp. cum syr. ac. citr. ʒij. rib. ʒj. M.

Pro virium confortatione.

℞. Aq. bor. bug. ceras. acet. a. ʒj. cinnam. ros. an. ʒvj. cordial. Saxon. ʒss. marg. præp. ʒj. Bezo. ori. gr. 4. man. Chr. perl. ʒvj. M.

Naribus cum linteolo admov.

℞. Aq. odorif. ros. an. ʒss. cinnamo. ʒiij. M.

Bubon. apl. Empl. diach. mag. cum Gumm. an. ʒss. d. melil. ʒij. M. Desuper apl. hoc catapl. ℞. R. alth. lil. alb. far. sem. lini, fenug. malv. an. ʒvj. fl. cham. melil. an. ʒss. aneth. ʒiij. ol. Scorp. lil. alb. chamo. an. ʒiʒ. f. cat.

Tumor majori ex parte resolutus cum doloris mitigatione, cum ea, quæ Chirurgus prius applicarat, dolorem multiplicassent. Cum adhuc tumor levior restaret & durities.

℞. Ol. chamo. aneth. an. ʒss. lil. al. ʒij. M. inung. bis in die, post apl. ℞. Empl. oxycro. ʒss. diach. cum gumm. ʒij. M. & evanuit.

OBSERVATIO III.

Pestis cum duobus carbunculis in pectore, & bubone in sinistro Inguine, accedente vomitu & dolore capitis.

Viri primarii Ulm. filia virgo 20. annorum duos habens carbunculos in pectore, & unum bubonem in sinistro inguine, accedente vomitu & dolore capitis, ita tractata.

℞. El. diascord. ʒiʒ. pul. rub. Pañ. ʒj. syr. ac. citr. ʒʒ. aq. acet. ʒiʒ. card. b. ʒij. M.

Id per vj. dies bis quotidie assumens, sudando continuavit. Id admiratione dignum, si consueta hora, potio illa non exhibita, animi deliquia & cordis angustiam sensit, ut illud alexiterium ultrò expeteret, eo hausto, recreata & curata.

Aq. cordialis:

℞. Aq. bor. bugl. an. ʒiʒ. acet. ceras. an. ʒj. Ros. cinnam. an. ʒvj marg.

Præp. ʒj. Bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. ʒvj. M.

Pro potu:

Dec. c. c. v. præp. cum syr. ac. citr. ʒij. Rib. ʒiʒ. M.

Pulsibus apl.

℞. Fl. bor. bug. viol. meliss. anth. a. p. ʒ. sp. cord. temper. diamar. frig. an. ʒj. cum sind. rub. f. ij. facc. imbutur. aq. sequenti & expressi tep. apl. ʒ. aq. ros. ʒij. bor. bug. meliss. an. ʒj. aceti ros. ʒij. M.

Fronti & tempor. apl.

℞. Ung. alab. ʒvj. popul. ʒij. M.

Contra vomitum:

℞. Bezo. ori. gr. 7. cum aq. card. b. acet. an. ʒiʒ. M. ʒ. Syr. Myrtill. ʒij. syr. corall. Mivæ cydon. an. ʒj. sp. vit. rect. gut. 7. M. confer. Ros. vitriol.

OBSERVAT. IV.

Pestis cum bubone in dextro Inguine, & ingenti dolore capitis, in syncipite.

UXor civis Ulm. primarii Peste infestata, bubone se prodente in dextro inguine & ingenti dolore capitis, in syncipite urgente.

℞. El. diascord. ʒiiij. pul. Pann. rub. ʒj. syr. citr. ʒʒ. aq. acet. card. b. an. ʒiʒ. M.

Bis in die affatim sudavit per 6. dies continuando. Potus

Dec. c. c. v. præp. cum syr. cit. ʒij. Rib. berb. an. ʒj. sp. vitr. ʒʒ. M.

Syncipiti apl. ung. Alab. ilicò dolor sopitus. Sequenti Empl. bubo resolutus, operâ chirurgi frustraneâ.

℞. Em-

℞. Empl. diach. magni, cum Gum. gr. vj. syr. citr. ʒss. aq. card. b. acet. an.
an. ʒss. d. mel. ʒij. M. ʒiʒ. M.

Prima vice ista potio hydrotica Sed diligenter notandum, illud
exhibita: ex diascord. longè efficacius in su-
℞. Pul. rub. Pann. ʒij. Bezo. ori. dore eliciendo,

OBSERVAT. V.

Pestis cum duobus bubonibus in utroque Inguine.

UXor Dn. Archigrammatei Ulm. complures in integrum restitui, et-
peste infecta, duobus bubonibus am gravioribus symptomatis peri-
in utroque Inguine emergentibus, clitantes, sufficiant prænarrata ex-
qui ad maturationem pervenerunt, empla ad imitandum.

erat Matrona macilenta & debilis. Exin relucet, non semper opus
esse numerosa & laboriosa & pre-
℞. Pul. rub. Pann. ʒij. Bezo. ori. ciosa medicamentorum sylva, non
gr. iiij. aq. card. b. ʒij. meliss. bor. an. raro plus damni ex antidotis illis ma-
ʒss. M. gnis, præsertim si ex calidioribus

Interdum: ℞. Bezo. ori. gr. 7. consistit ingredientibus, & Naturæ
cum aq. meliss. card. b. an. ʒss. M. obrigerint delicatiores & imbecil-
Aq. cordialis: liores, ut eorum calor haud par, ad

℞. Aq. bor. bug. acet. ceras. an. ʒj. sustinendas tam validas impressio-
cordial. Saxon. ʒss. Ros. ʒvj. cinnam. nes, quin resolutus fatiscat, ut Natu-
ʒj. marg. præp. ʒj. Bezo. gr. iiij. man. ra succumbat, per resolutionem spi-
Chr. perl. ʒvj. M. rituum vitalium. Quæ superius à me

Cum alvus adstricta: ordinata, cui libet Naturæ sunt ac-
℞. Juris carnis ping. lb. j. ol. amygd. commodata, & palato etiam haud in-
ʒiiij. vit. z. o. sal. parum. f. cl. grata, quæ facilius à ventriculo re-

Perinde evacuata, ac si ex purgan- tenta, feliciter operantur: sin insua-
tibus concinnatum fuisset, cum per via cum nausæa hausta, vomitu reji-
ij. horas retinisset. Restituta. ciuntur, & ita omnis labor irritus.

Consimili stylo ac filo & alios

OBSERVAT. VI.

Censura de aquâ Platerianâ alexiteriâ.

Cum Dn. D. Felix Platerus a Basiliensi ordinatam, & summo opere
quam suam Bezoarticam in peste deprædicatam, omnibus aliis alexi-

terius præferendam existimet, eo præconio incitati Medici Memmingenses, ipsam in Urbe sua peste grassante, conficiendam curarunt, haud optato successu. Etsi illa concinnata ex ingredientibus appropriatis & *αλεξίκακον* vim habentibus, sed odore & sapore Naturæ humanæ adversis, cum ægris infectis oblata, eam averfantes, retinere non potuerunt, quin ilicò vomitu amandata, ut Medici suo fine frustrati, à cœpto desistere coacti. Duo cum faciunt idem, non est idem: fortassis D. Platerus aquâ illâ, apud suos Helvetios, homines robustos, nec tam delicatos, magis prospero successu usus, quàm in nostro districtu, fieri queat, incolis præditis & stomacho & palato magis nauseabundo. Id etiam in aliis morbis sæpius contingit, ut medicamenta literis consignata videantur in morbos accommodata & plausibilia, sed ubi ad usum deventum, in primo statim limine impingimus, remorâ objectâ ab ægris immorigeris, & fastidiosis, vel refragante *απιστασία* quadam occulta Medicis ignota.

OBSERVAT. VII.

Quæstio mihi proposita ad discutiendum, utrum Bezoartica mineralia, tutò intra corpus assumi queant.

Dn. D. Moyfi Heldio.

HAud abs re duxi illius resolutionem hîc inferere. Utrum Bezoarticum minerale, tutò per os exhibendum. Cum id insignem vim habeat hydroticam & diaphoreticam, quin in affectibus cutaneis, lue Gallica & Pestifera, malignis etiam febribus, sæpius cum fructu usurpandum, indubium. Sed & hîc opus manu ductione Medici discreti. Cum enim non sit proportionatum calori nativo & Naturæ vehementi sua commotione, vim inferat, quin complures sinistro illius usu (præsertim in febribus malignis, si vires imbecilliores) succumbant, per resolutionem spirituum vitalium, quis negare ausit. Siquidem in affectibus malignis & pestiferis, non tantum est respicienda maligna qualitas aut venenositas, sed vires ægri in primis observandæ, quid ferre valeant. Cum Galenus lib. 5. d. simpl. med. facul. c. 18. asseverare non dubitarit & rationi etiam consonum, alexiteria esse media inter venena & corpus humanum, si in dosi major committatur excessus, quàm expediat, ad venenum infringendum & expellendum, tantum abest, ut quid opis exin

exin sperandum, quin potius ob nimiam activitatem calorem nativum pessundent, & spiritus vitales strangulent atque resolvant, eò magis, si vires infirmæ. Alexiteria tum forent deleteria. Novi Medicum, qui præterito anno, peste grassante, ægros suæ curæ commissos, infelici auspicio tractavit, ut pauci inter primores, quibus obrigit Natura mollior, evaserint, quin in cymbam charontis præcipitati. Causam & culpam ego imputabam vehementioribus antidotis, in quanto & quali valdè exorbitantibus, dum posthabitis viribus ille eò intentus solùm, qua ratione venenum, magna vi per alexiteria, dispellendum. Eadem mea est censura de Bezoartico minerali. Siquidem id confestim ab exordio morbi, ubi vires vegetiores, & Naturis robustioribus, porrigatur, haud ambigo, quin sæpius effectus felix sperandus: at si obrigerit Natura delicatior ac mollior, & corporis habitus facilè resolubilis, quid exin aliud expectandum, quam delapsus in barathrum sepulchrale, ob nimiam vim diaphoreticam, dissipatis spiritibus vitalibus. Exin etiam Gal. lib. d. Ther. ad Pison. c. 17. huius usum pueris interdixit, ob corporis constitutionem mollem ac resolubilem, cum non proportionata calori nativo, ut ob intensam activitatem, facilè suffocetur, haud secus ac oleum, lucernæ ardenti, in copia af-

fusum, flammam exiguum reslinguat. Exin relucet, quantum momenti conferat, ad prosperam medelam, dextra remediorum administrationis, respectum habendo Naturæ, morbi, virium. Duo cum faciunt idem, non est idem. Sæpius contingit, ut unus Medicus, observans ac oculos dirigens ad scopos prædictos, hoc vel illud medium, felici successu adhibeat, alius cum detrimento. Valeas & caveas tibi ab improvido illius usu, & prædictum meum admonitorium, semper maneant altâ mente repostum.

Haud incommodum referre casum memorabilem, quid mihi pridem contigerit in tuâ Fratriâ curandâ, ex usu antimonii diaphoretici, quin ejus adhuc recorderis, nullus dubito. Cum illa haberet manus & pedes distortos, sat diu ab alio Medico, variâ medicamentorum faragine incassum tractata, etiam meum requisitum consilium, cui proposui curam ex ligno l. & sart. par. sudoriferam, obsequium præstitum. Cum aliquoties ex haustu sudorifero, vel nullus, vel exiguus sudor succedat, ad copiosius elicium, consultum videbatur, cum portione sudorificâ offerre gr. 12. antimon. diaphoretici, in provocando sudore, à Chymicis tantoperè celebrati, eo assumpto, ægra ingentem sensit in stomacho angustiam, succedente gravissimâ lipothymiâ, ut quasi de

vitæ desperatum, & ægrè se recolligere potuerit. Etsi ægra illa aliàs corpore sat robusto prædita, & vires sat validæ, non minus funesta subsequuta symptomata, qualis eventus sperandus, in Naturâ delicatiore & imbecilliore. Cum Bezoarticum minerale habeat vim diaphoreticam multo majorem, & minus benignum, quàm antimonium diaphoreticum, si offerantur in febribus malignis, ubi vires aliàs imbecilliores,

quin sæpius letiferum, quis refragari ausit.

Videntur Hermetici hyperbolici in celebrandis suis medicamentis, ubi ad praxin ventum, in primo statim limine impingimus, succedente dubio, imò planè poenitendo, non raro, effectu. Opus sanè in illis usurpandis, singulari discretionem & felicitate. Sed mittam ista, cuius æquo lectori, ponderanda relinquens.

OBSERVAT. VIII.

Utrum Syrupus Emeticus Angelisalæ ex infuso Antimonii, in Peste, tuto exhibendus.

Utrum vomitoria præsertim antimoniatæ, in Peste, sint administranda, magna inter Medicos est altercatio, & sententiarum contrarietas. D. Reimundus Mindererus celebris Augustanorum Medicus practicus, qui & complurium annorum curriculo, Loimiatri functus officio, in erudito suo de Pestilentia tractatu, eos Medicos, qui curam ab Emeticis auspicantur, temerarios & impudentes vocare, haud est veritus, cum verendum illud symptoma, vomitus in Peste emergens, mortem portendat & indubium argumentum, à venenatâ qualitate septicæ vim habente, introductâ putredine, omnia interanea corrupta, & tam alimentales, quàm excrementitii

humores mobiles, mixtim excernantur, si Medicus sanâ mente præditus, eò summis viribus, potius intentus esse deberet, ad periculosum illud symptoma inhibendum, quàm promovendum. Etsi hoc Rationi valdè consonum, reperiuntur tamen alii Medici haud vulgares, inter eos etiam Cl. Dn. D. Horstius, qui in nuperâ Peste edito consilio suadet syrupum illum Emeticum, tanquam utilissimum, statim ab invasionem, assumendum, & ipsis etiam Infantibus, minimè noxium, asseverare non dubitat. Sed protegant superi miseros in primis infantulos, à tam lævo medicamine. Etsi mihi fors tam benigna, cœlitum clementiâ obtigerit, ut Loimiatrium agere, nulla urserit neces-

necessitas, non minus, in nupera Peste, quibusdam meam operam efflagitantibus, eam detrectare, in humanum duxi. Inter alias Personas vocatus ad civis Primarii filiam cum Peste conflictantem, quæ superveniente vomitu, haud diu amplius in vitâ superstes mansit. Cum igitur vomitus in lue illâ sit tam exitialis, & prodromus mortis, magna erit cautela adhibenda, in porrigendis vomitoriis, quin ea haud totaliter repudianda, sed cum hac limitatione, usurpanda existimarem. Si Pestis à causâ externâ, per aëris infectionem inspirati, contracta, nullâ præexistente cacochymiâ, quæ rejicienda, quin Emetica præsertim antimoniata, noxia, nemo contradixerit: sin verò à causâ externâ, ex pravâ victus ratione coacervatis vitiosis humoribus, exordium sumat, quin à primo statim insultu morbi, viribus constantibus, fomite eliminato, interdum cum fructu usurpanda, à ratione haud alienum. Cum verò ista Medico haud exactè comperta, & in ambiguo, qualiter interiora viscera disposita, & qualis corruptorum humorum colluvies, ibi recondita, an non consultius à tam violentis Pharmacis abstinere, quàm insperatam mortis occasionem præbere. Succurrit memoriæ, cum antè decennium, in ultimâ nostrate Peste, quidam Loimiater junior, in Syru-

po emetico antimoniato exhibendo cordatior, à me in quodam Pharmacopolio inquisitio facta de successu, à Ministris certâ mihi fide innotuit, haud prospero eventu exhibitum, quin plerique extincti, exin alii ægri in eodem Loimodochio decumbentes, cernentes tam infaustum effectum, illum averantes, nullum amplius in assumendo obsequium præstiterint.

Cum syrupus ille ruber à colore dictus, in aliis etiam levioribus affectibus, quibusdam Medicis familiaris, Naturis robustioribus exhibendo, non minus suam operationem tantâ violentiâ, per vomitum inprimis, perficit, magnâ assumentium querela quasi in momentum, ipsis moriendum, periclitantium: Sanctè asseverare licet, me ex multorum ore gravissimas querimonias audivisse, quantas sustinuerint angustias, ut veriti ne in mortis fauces præcipitentur: quid spei concipiendum, si pestiferâ lue infectis, porrigatur, ubi vires infirmiores, & rarò ab initio morbi, ægri consilium Medicorum expetant, & D. Mindereus, qui per complures annos, Loimodochio Augustano præfuit, palàm asserat, nisi intra horas 24. ab invasione, alexiteria exhibeantur, omnia præsidia medica esse irrita. Exin relucet, syrupum illum non tam benignum, aut tutum, quin cum

cum magnâ discretionē usurpandus, famâ & existimatione, periclitetur, ne infecti de vitâ, Medicus verò de & pœnas luat facilis credulitatis.

De Febribus intermittentibus.

OBSERVAT. I.

De febre Quotidianâ unico haustu profingatâ

Xor mea dilecta Ursula, febre quotidianâ aliquandiu vexata, incassum adhibitis purgantibus.

R. Fol. card. ben. ℥ij. R. Genti. ℥j. f. p. cum. vino dis. & exh.

Antè paroxysmum, exin ingens copia humoris phlegmatici, vomitu rejecta & ita febris unicâ vicè expugnata. Siquidem experientia cum ratione conjunctâ contestatur, emetica & diaphoretica in febribus intermittentibus plus opis præstare, quàm purgantia. Cum vomitiva

crassos ac viscosos humores intimius impactos & fortiter adhærescentes, magnâ vi revellant, diaphoretica autem relictam vitiosam partium constitutionem corrigant, insimul *μεικτός* seu inquinamentum febrile resolvendo ac discutiendo. Etsi multoties solutiva ingerantur, ad vitiosos humores educendos, sed cum restat *κακοπρεγία* viscerum concoctioni inservientium, indies nova pullulat materia corrupta, quæ recurrentis paroxysmi causa,

OBSERVAT. II.

De febre Quotidianâ & Tertianâ nothâ.

EXpertus sum non rarò, corpore prius probè evacuato, ad *μικτή* febrile discutiendum. in aq. & vini. a. ℔.j. de col. exh. ℥iiij. vj. cal.

R. Herb. card. b. centatur. min. a. m. ij. Interdum ad. R. asari. m. β. dec. Per aliquot matutinas, præsertim si membrorum intumescencia adsit, in lecto sudor excipiendus.

OBSERVAT. III.

A Tertianâ nothâ vino medicato brevis immunis reddita.

Cum

CUm Generosa Dn. Baronissa in *Lichstätten* / febre Tertianâ nothâ occupata, antè meum adventum alterius Medici consilio, à quo ordinatum vinum medicatum, sed nihil penitus operatum, insuper ei, cum esset symptomatis hystericis obnoxia, adversarium: tum aliud genus vini laxativi à me præscriptum.

R. R. cich. ʒiij. fœnic. polyp. q. an. ʒij. herb. beton. meliss. abs. rom. anth. cent. min. chamædr. adianti utr. a. p. j. fol. sen. El. s. s. ʒj. agar. rec. tro. Rhab. El. a. ʒiij. gal. min. ʒj. cum sind. al. f. sac. infund. ʒ. quart. vini & lb. j. aq. cichor.

Alternis matutinis ante prandium dimidium quartale hausit magno cum levamine, copiosâ sed leni evacuatione succedaneâ, intra paucos dies, febris reliquit. Notatu dignum, quod Generosa ægra uterinis symptomatis subjecta, inprimis abhorrens ab odore rosarum. Cum ali-

quando adhuc Virgo Augustæ Vin-
delicorum ægrotasset, & clysmà à
duobus Medicis ordinatum, inje-
ctum, cujus ingrediens inter cæte-
ra, mel rosatum, exin in lethalia in-
cidit symptomata, ut magno labore
vix ad se redire, quierit. Si vel mini-
mum ex rosis alicui tragemati mix-
tum, ilicò antipathiam sentit, & ute-
ri eversionem percipit. Oportet igitur
Medicum esse catum & cautum,
in præscribendis remediis, prius di-
ligenter perscrutando cujusque Na-
turam, prout per facultates huma-
nas, licet.

Cum expeteret tragema, tum gra-
vida, modò ne quid intersit, quod
utero inimicum, tale à me præscri-
ptum, ipsi etiam gratum, id sibi soli
reservans, ne quidem Ill. Dn. mari-
to ejus fruendi copiam concedens.

R. Cinnam. el. ʒij. Nus. musc. ʒij.
macis ʒß. gal. minor. ʒj. cardamo.
ʒß. sacch. fini ʒiiij. M. f. Tr.

OBSERVAT. IV.

*De Febre Tertianâ exquisita cum vomitu humo-
ris biliosi.*

Nobilis. Dn. Philipp. Carolus de
Welden in Lapheim / cum
æniponti interesset nuptiis Archidu-
calibus, vina generosa in copiâ hau-
riens, domum reversus incidit in fe-
brim ʒ. exquisitam, in fine paroxys-
mi choleram haud modicam vomi-

tu reddens, Ulmâ evocatus, præ-
scripsi vinum laxat.

R. R. cich ʒiij. Garyo. gram. an.
ʒij. herb. abs. rom. card. b. cent. min.
chamæd. adiant. utr. a. p. j. fol. sen. s. s.
ʒj. Agar. rec. tro. Rhab. El. a. ʒiij. R.
Jalap. ʒij. pass. min. ʒj. cinnam. ʒj.
K cum

cum sind. al. f. sac. pro 3. quart. vini
& lb. j. aq. cichor. alternis diebus
quart. R.

Ante prandium: à quarto paro-
xyfmo febris profuga.

Pro potu:

Dec. hord. cum pass. & mod. cin-
nam. cum syr. ℥. syr. ac. citr. ℥ij.
Rib. è suc. viol. an. ℥j. M.

OBSERVAT. V.

*Febris Tertiana incipiens cum ardore sub dextro hypochon-
drio, sine ullâ notâ rigoris.*

EGo olim Febre Tertiana tentatus
citra ullum rigorem, invadente
paroxyfmo, è regione dextri hypo-
chondrii, cum ardore quodam, mo-
lesta, exin calidos vapores expiran-
tes, animadverti, haud dubiè ex ebul-
litione humoris biliosi, in venis me-
feraicis haud procul ab Epate di-
stantibus, pronata.

Cum quidam primarii Medici in
eâ sint opinione, febres suam habe-
re *γένεσιν* non ab obstructione & pu-
tredine humorum, sed variorum
humorum mixturâ & repugnantia
spirituum, exemplo olei tartari &
vitrioli, quorum contemperatione,
insignis fervor concitatur: rem ita
se in meâ febre habuisse, mihi vide-
batur plausibile & rationabile, bile
incensâ, non putrefactâ. Non tamen
inficiandum, quin plæræque febres
ab humorum effervescentiâ ex pu-
tredine causatâ emergant.

Sitis intensa mihi magis molesta,
quàm ipsa febris: licet jam excessse-
rim annum 77. nunquam tamen si-

tim non naturalem experiri conti-
gii, ut extra pastum, potum assume-
re coactus, sed febre infestante, à po-
tu mihi temperare non licuit, ut eti-
am noctu, ipso die *ἀπυρεξίας*, bibere
compulsus & tùm demum, in meo
ergastulo didici, quàm molestum sit,
à siti torqueri.

Cum à secundo paroxyfmo ulus-
sem cholagogo, febris abiens nun-
quam reverfa.

R. Mann. El. ℥vj. dis. in aq. bor. q.
ß. col. ad syr. ros. sol. d. R hab. August.
an. ℥j. M. f. p.

Etsi potio benigna, non minus 12.
secessus sat copiosi secuti, per vias
etiam urinales, vitiosos humores se-
rosos & biliosos excretos observa-
vi, cum mihi obtigerit Natura faci-
lis solutionis.

Ad sitim restinguendum, mihi ni-
hil jundius, nihil gratius, quàm
aqua citri. 2. poma excort. in taleo-
los secta infusa in Mens. iß. aq. font.
& fuff. sacch. dulcor.

OBSER-

OBSERVAT. VI.

De Febre Tertiana notha.

UXor cujusdam Medici, fœmina obesa, ac corpulenta, phlegmaticis & biliosis scatens humoribus, ex febre Tertianâ nothâ lecto affixa, etiam meum efflagitavit consilium, cui vinum medicatum præscripsi.

℞. R. cich. Garyo. Enul. polyp. q. a. ʒij. herb. beton. hyss. prass. melliss. anth. a. p. j. abs. rom. card. b. a. m. β. fol. sen. s. f. ʒj. agar. rec. tro. ʒiij. Rhab. Mech. an. ʒij. cremor. Tart. ʒiij. pass. min. ʒj. cinnam. ʒj. gal. mi. ʒij. cum. sind. al. f. sac. pro mens. vini quart. β.

Antè prandium die ἀπογεῖλας. Valde laudatum ob effectum & saporē sibi gratum, in præsentia sui mariti professā, vina medicata ab ipso olim ordinata tam insuavia, & odore & sapore sibi tam adversa, ut sine magno fastidio, ea haurire non potuerit, meum autem tam amicū, ut cum voluptate assumat.

Pro potu :

Dec. hord. cum pass. & cinnam. Interdum cum syr. viol. ʒij. vini granat. acid. ʒiβ. M.

Vena salvatella manus dextræ etiam aperta. Brevi convaluit.

OBSERVAT. VI.

A Tertiana duplici liberatus.

Quidam juvenis 24. annorum Theologiæ Studiosus, ex Alsatia Ulmam veniens, febre tertianâ simplici nothâ est correptus, quæ brevi post ob inordinatam diætā, (inter cæteros enormes excessus, unica matutina ultra tres mensuras cerevisiæ albæ hausit) in duplicem degeneravit, cum ingenti vix satiable siti, graviter molestans, quotidie paroxismo invadente. Cum autem febris illa proveniat, à putredine & ebullitione humoris biliosi cum pituitoso mixti, intentio eò directā, utambo exterminarentur,

℞. Rhab. El. ʒij. R. Jal. ʒj. crem. Tart. ʒβ. f. p. exh. dis. in ʒiij. hydrom.

Cum ἐν φασγᾶ evacuatus, etiam per os rejecta virulentâ bile, cum observarem febrim tam refractariam, ut reiteratis aliquot evacuationibus non cederet, ad specificum aliquod antifebricitum confugiendum ratus, quod vi attenuandi præditum, & facultate diaphoreticâ instructum, fomentum febrile per sudores eliciendo resolveret ac discuteret. Cum autem æger in tenui re, pro parcendis sumptibus, hoc ἐν πρῶτῳ, experiri placuit.

K 2

℞. Sum-

℞. Summit. herb. centaur. min.
3i. f. p. pro dosi. cum haustu vini
cal. in diluculo exh.

Et ultra horam opertus, sudando
pergat. Illo pul. per tres matutinas
reiterato, febris profligata, nec re-
versa.

Rarius succedit, ut febres cujus-
cunque generis solis purgantibus &
sanguinis missionibus cedant, quin
alia insuper alterantia requirantur,
quæ malam *algiditatem*, in membro vi-
tiosos humores generante & fomi-
tem febrilem suppeditante, corrige-
re, & *putredinem* seu inquinamentum à
paroxysmo relictum, virtute antife-
britica specificâ, facultate hydro-
ticâ & diaphoreticâ instructa, resol-
vere queant, alàs in orbem redit
malum. Id pauci observant, & mi-
seros ægros validis pharmacis & su-
perfluis sanguinis depletionibus, re-
merè exagitant. Quàm noxiæ sint

purgationes & venæsectiones, præ-
sertim sæpius repetitæ, Joh. Bapt.
von Helmond / Toparcha & Chy-
miater lib. de febr. illustri demon-
strat exemplo Ferdinandi Cardina-
lis, fratris Regis Hispan. & in Bel-
gio Gubernatoris, qui febre Tertia-
nâ infestatus, die 29. à decubitu, est
defunctus. Cadavere aperto, subla-
to corde, Epate, Pulmonibus, adeo-
que dissecis venis & arteriis, vix
cochlear cruoris, in thoracis cavum
confluxerat, totum corpus per ve-
næsectiones, purgationes, hirudi-
num applicationes & strictam diæ-
tam, ita exhaustum, (etsi Illustriss.
æger cibum appeteret, non tamen
rigore medentium illius desiderio
satisfactum,) sed non minus Tertia-
na suum typum servavit, usque ad
extremum Fati diem. Casus ille albo
calculo est notandus, ad circumspice-
ndum procedendum.

OBSERVAT. VIII.

De febre Quartana breviter curata.

DN. *Holzapffel* / Capitaneus
Reip. Ulm. ordinarius, Naturæ
melancholicæ, facie livida, barbâ
nigrâ, aliquandiu febre Quartana
molestatus, tentatis variis mediis si-
ne successu.

℞. R. polyp. q. rec. ʒss. cich. fænic.
rusci, aspar. a. ʒij. herb. abs. cent. min.
beton, cusc. agrim. ceter. a. p. ij. adi-

ant. utr. a. p. j. fol. sen. f. f. ʒss. agar-
rec. tro. ʒiiij. Rhab. turb. al. Gumm.
a. ʒij. cristal, tart. ʒss. sem. anis. gal-
a. ʒss. cum sind. al. f. sac. pro ʒ. quart
vini, aq. beton. & cichor. a. ʒss. ʒ.

Aliorum Medicorum opera fru-
stranea, intra dies paucos febris re-
misit.

OBSER-

OBSERVAT. IX.

*Febris Quartana gravis cum hydropo ascite consummato,
singulari felicitate, relegata.*

Quidam civis Ulm. ex ordine mechanico, febre Quartana sat, vehementi exagitatus, prius usus operâ medici haud vulgaris, cum nihil proficeret, pœnè quotidie per purgantia procedendo, & alius quidam concivis, ex febre Tertiana nothâ, valdè tumidus feliciter à me restitutus, illi author ac suator, mea præsidia celebrando, ut me accersendum curaret, vocatus ab eo & in illius ædibus me sisto, hypocaustum ingressus. ægrum offendo non tantum febre Quartana occupatum, sed & hydropo ascite consummato, detentum, rei sermonem mecum sociare cæpit, mirè erat conquestus de prioris Medici medendi processu infauſto, si in illius curâ pergendum, sibi moriendum præsumens. Cognitâ tantâ querelâ, hærebam ego in suspenſo, num consultum inchoare curam, veritus, si ea non succederet ex voto, ne itidem ut prior Medicus incurrerem in repræhensionem, & Theoninis dentibus me arrodendum exponerem. Eò magis eram anceps ac dubius, dum observo, hydropem ascitem in summo gradu conjunctum, totum abdomen in tumorem ingentem sublatum, instar ventris gravidæ jam partui vi-

cinæ, utraque crura à summo usque ad imum magnâ mole districta, scrotum vasum ad capitis magnitudinem accedens. Hisce præ oculis locatis, hæsitare cæpi, num quid pharmaci præscribendum, vel potius, ad præcavenda sinistra dicteria & famam fartam rectam conservandam, prognosticis æger relinquendus, cum morbus videretur supra præsidia humana: aliquandiu inter spem ac metum consistens, tandem animo reassumpto, morbi periculum expono, meam fidelem operam polliceor, modò ipse debitum præstet obsequium. Ille salutis, ego laudis avidus, uterque suum fecit officium.

Primò ordinatum vinum medicatum.

℞. R. polyp. q. rec. ꝑ. fœnic. rusc. asari. an. ꝑ. herb. abs. rom. cent. min. chamædr. cusc. agrim. ceter. adiant. utr. a. m. ꝑ. fol. sen. s. s. ꝑ. agar. rec. tro. ꝑ. Rhab. ꝑ. cort. frangul. ꝑ. crist. Tart. ꝑ. sem. anis. gal. min. a. ꝑ. sac. pro. ꝑ. quart. vini, aq. beton. card. b. a. ꝑ. ꝑ.

Alternis diebus quart. ꝑ. ante prandium.

Corpore evacuato:

℞. R. asari m. ij ꝑ. R. Genti. ꝑ. herb. card. b. cent. min. chamædr.

K 3

a. m.

a. m. 2. concisa dec. in aq. card. b. & vini. a. mens. β.

Singulo diluculo quart. β. cal. affumebat, in lecto pro virium tolerantia sudans. Intra 12. dies æger & à febre & ab hydropse liber ac immunis evasit, quod omnium visitantium opinio, & ego primitus, pro

impossibili æstimabam. Exin apparet, in Medicinâ factitandâ, Fortunam dominari, dependentem à nutu Altissimi, qui cogitationes & consilia eò dirigit, si hominem saluum velit, quo ejus afflatu succurrant, accommodata præsidia,

OBSERVAT. X.

De Febre Quartana refractaria etiam emetico antimoniali non cedens.

DN. Virus Wickius, in militiam Profectus, in Ungariâ adversus Turcas, Vexilliferi munere functus, eo bello confecto, ad patrios Lares redux, febre Quartanâ est correptus, & cum esset in assumendis remediis valdè immorigerus, etiam aliis grata averfando, proposui rotulam exiguo pulvisculo constantem sacch. mixtam, & jucundam, sed cujus operatio, sat valida, sursum & deorsum, bihorii spacio, absolvenda, modo velit obsequium præstare, tum ille regessit, si palato sit accepta, se libenti animo pariturum. Fuit præparata & oblata, cum autem secundum meum effatum, intra duas horas non capisset operari, mihi per ancillam significari jussit, se vereri, nè illius medicamenti *ἐνέπρητα* sit frustranea, cum nè minimam alterationem, aut commotionem sentiret. Eò cognito, ipse in ædes illius me con-

tuli, & dum fellæ lecto vicinâ insideo, querelas de irritō medicamenti effectu, audiui, & jussi aliquantulam sustinere patientiam, etsi operatio opinione nostra diutius dilata, vix credendum, eam penitus sublatam, isto colloquio femihoræ spacio durante, operatio *ἀνὰ τὴν* secuta, præsertim ingens copia biliosorum humorum per vomitum rejecta, ut ego anxius, ne ob exorbitantiam, aliquod immineret periculum, sed Deus id avertit, & ille operationem æquo animo tulit.

Etsi verò antimonii facultas in abigendâ Quartanâ etiam à majorum Gentium Medicis celebrata, & in illo subjecto, magna excrementiorum humorū saburra per utrumque guttur eliminata, febris tamen non recessit, quin refractaria sat diu perseverarit, dum victas dedit manus. Exin relucet, quàm incertæ sint
non

non rarò Medicorum observatio-
nes, dum uno eodemque morbo la-
borantes, consimili remediorum ge-
nere, non possunt restitui in inte-
grum, quin sæpius contingat, ut uni
proficuum, alteri instructuosum, pro
diversitate Naturarum & varietate
causarum morbificarum.

Rotulæ tales erant:

℞. Vitri antimōn. hyacinth. gr.
4. gumm. trag. ℥j. sac. fini. in aq. ros.
diss. ʒij. ol. anisi. gut. 2. f. conf. unius
rotulæ.

Et si rarius succedat, ut febres in-
termittentes qualescunq; solis pur-
gantibus cedant, quin alia insuper
alterantia requirantur, quæ malam
aliquam in membro vitiosos humo-
res generante, & fomitem febrilem
subministrante corrigere, & *pul. Curo*
seu inquinamentum à paroxylino
relictum, specificâ virtute antifebri-
ticâ, discutere ac resolvere, queat:
aliàs in orbem redit malum.

OBSERVAT. XI.

Febris Quartana unico pul. purgante evicta.

Cum cujusdam Nobilis Officia-
lis aliàs Natura sat robusta præ-
ditus & difficilis alui, diu Quartana
febri laborasset, aliis incassum exhi-
bitis, isto pul. expugnata, succeda-

neâ admodum largâ vitiosorum hu-
morum, excretionem.

℞. R. Jalapæ. ℥iiij. diagr. præp. gr.
vj. crem. Tart. ℥ss. f. p. diss. cum hy-
drom. ʒiiij. M.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM

LIBER SECUNDUS.

DE AFFECTIBUS REGIONIS
SUPERIORIS CAPITIS.

DE DOLORE.

OBSERVAT. I.

*De immani hemicraniâ ex causâ frigidâ, per
consensum Uteri.*

Um Illust. ac Generosa
Dn. Juditha, Baronissa
de **Wels**/ Naturæ me-
lancholicæ, intenso fri-
gore hyemali, adeò sævo ac immani
capitis dolore correpta, ut summo
diluculo accersitus, dum adhuc ab
ædibus remotior, in ipsâ plateâ eju-
lantem audierim, in conspectum &
conversationem admissus, varias per-
contari circumstantias cæpi, quarum
medio eò commodius in cognitio-
nem causarum pervenire liceret,
exin depræhendo, tam atrocem cru-
ciatum à causâ frigidâ concitatum.
Erat autem Hemicrania tempora si-
nistra occupans, & non tantum pe-
ricranium infestans, sed & interio-
rem cerebri substantiam contrahi-
sentiens, & actuale frigus per os &

nares expirare percipiens, aura igitur frigida haud carens malignitate, tam diri symptomatis causa effectrix censenda, ab utero impuro sursum levata. Cum ingens querela de immenso dolore capitis, is inprimis erat placandus, sed hic labor, hoc opus, qualia præsidia adhibenda, dolore illo etiam discruciente animum meum, sed Deo Opt. Max. sit laus, qui sospitator utriusque fuit, & salutaria mihi inspiravit remedia, cum præsentaneo effectu.

Primo: ℞. Aq. Theriac. ceph. ℥ij.
Hirund. cum cast. ℥j. sp. lil. conval.
℥ß. M. Linreola imbuta & expressa
apl. parti dolenti, ubi refrix, renovan-
dum.

Cum suspicio ex matrice venenata
tam auram ad crebrum delatum,

℞. Aq.

℞. Aq. Hyſter. ſeu d. Meliſſ. com-
poſ. ℥iij. cum 2. cochl. aſſumpſiſſet,
ilicò relevamen percepit, atque con-
jecturam haud vanam, ipſa praxis
confirmavit, ſopito dolore.

Exterius inung. Baſf. major. & na-
res. Lateri dolenti apl. gumm. Ta-
cam. diſſ. & corio, rub. inductum,
benè contulit.

Veſperi clyſma injectum.

℞. Herb. malv. mer. beton. me-
liſſ. a. m. ſ. fl. chamo. p. 3. mel. anet.
a. p. j. ſem. anif. fœnic. carvi. a. ℥ij. dec.
ad med. col. ℥. 3x. diſ. El. diacath. ℥j.
Hier. ſimpl. Gal. ℥iij. ſ. ol. chamo.

℥ij. amyg. d. ℥j. mell. anthoſ. 3x. vir-
j. o. ſal. parum f. cl.

Sequenti matutina:

℞. Mann. El. ℥j. diſ. in aq. bor. col.
ad. ſyr. d. Rhab. Auguſt. d. Mann. lax
a. ℥j. M. ſedes 9. habuit.

Infra umbilicum apl.

℞. Galb. El. Gumm. Tacam. a. 3vj.
M. extend. alutæ palmæ manus la-
titud. forma rotunda.

Pro cerebro corroborando:

℞. Fl. anth. major. beton. ſalv. a.
m. ſ. caryo. 3ß. Nuc. muſ. 3j. lig. al.
3j. cum modico goſſipio interpaſſ.
& ſind. rub. f. Cuc.

OBSERVAT. II.

*Dolor capitis per conſenſum uteri, tinnitu aurium,
in gravidâ.*

Generoſa Dn. Baroniffa in *Reich-
ſtätten*/ tùm gravida, dolore
capitis cum dolore aurium è Matri-
ce expirantibus halitibus moleſtata,
cautè erat agendum, cum aliàs faci-
lè offendatur, incidens in ſympto-
mata hyſterica.

Pro dol. cap.

℞. Ol. Nuc. muſ. expreſ. 3j. Baſf.
major. 3j. ol. ſucc. gut. 4. caryo. gut. 2.
M. pro vertice inung.

Pro tinnitu:

℞. Ol. amyg. am. 3ij. ol. balan. 3j.

ol. carvi. petrol. a. 3ß. M. parum cum
goſſip. immitt.

Ad corroborandas partes prin-
cipales.

℞. Amyg. d. exc. 3vj. pin. 3ß. cin-
nam. el. 3iij. macis. 3j. cort. citr. cōd.
3ß. ol. cinnam. gut. 4. ſac. in aq. bor.
diſ. 3iij. f. Mors.

Trag. à paſtu:

℞. Sem. cor. præp. 3ß. ſem. anif.
3ij. cinam. 3iij. coral. rub. præp. 3iß.
marg. præp. 3j. ſac. ſini. 3iij. f. Tr.

Omnia ſibi profuiſſe, aliis refe-
rens prædicabat.

OBSERVAT. III.

Dolor capitis filiola Septimestris.

Filiola septimestris Baronum de
Wels in cunis jacens oculis
 clausis, facie pallidâ, ut conjectura,
 eam dolore capitis infestari, &
 Dn. Parentes anxii ac solliciti, ne
 oboriatur apostema incerebro, cum
 antehac aliquot in fantuli illo pathe-
 mare è vitâ sublatis, idem de illâ su-
 spicientes & præcautionem expeten-
 tes. In casu ancipiti, subitaneum erat
 capiendum consilium. Illicò

Ung. alab. linteo dupl. oblitum
 fronti & tempor. apl. jussi, vesperi
 exh. ʒij. Mann. el. in primo cochl.
 pultis.

Per os ingestum per intervalla 1.
 2. cochl. de ista aq. capitali & cor-
 diali.

R. Aq. bor. bugl. ceras. an ʒj. lil.
 convall. ʒß. man. Chr. perl. ʒij. M.

Cum primâ vice oblata, vomitu
 rejecit materiam pituitosam. Se-
 quenti matutinâ mihi relatum, ab
 unguenti apl. confestim dolorem
 mitigatum, circa meridiem 2. seces-
 sus habuit materiæ viscidæ, circa ve-
 speram, totaliter ad se rediit, ridere,
 & cibum capere cæpit. Id mihi com-
 mendationi fuit.

OBSERVAT. IV.

*Dolor capitis à lue Gallicâ chronicus, aliorum Medd. con-
 siliis frustraneis, curâ sudoriferâ, sublatu.*

Quidam Nobilis in superiori Sty-
 riâ chronico dolore capitis an-
 num excedente, excarnificatus, cum
 Medicorum Græcensium consilia
 frustranea, tandem ego in illius ar-
 cem vocatus, diligenti inquisitione
 causarum factâ, cum adverterem
 Gummata in genu dextro, suspicari
 cæpi de infectione luis Gallicæ,
 spem faciens restitutionis, si meo
 obsequi consilio, sit animus, curam

sudoriferam proponendo. Tum ille
 salutis avidus, in assumendis reme-
 diis obedientiam pollicitus, ita in
 integrum est restitutus, cum nomi-
 nis mei encomio haud modico.

R. Ling. sancti ʒx. cort. ʒj. saf.
 paril. ʒiß. in f. ʒß. 12. aq. dec. ad med.
 col. Pro potu: Reliquiis affund. aq.
 ʒß. 12. dec. ad conf. 3. partis, in fine ad
 liquir. ʒiiij. passul. mund. ʒiß. col.

OBSERVAT. V.

Dolor capitis à serosis & pituitosis humoribus.

Cum

Cum in oppido Durlacensi di-
versarer, hospes ad coronam, de-
sævo dolore querulus, meum expe-
rit adjuvmentum, cum prodire à se-
rosi & pituitosi humoribus sum
arbitratus.

℞. M. pil. d. agar. ʒiʒ. aur. coch.
a. ʒj. diagr. præp. gr. iij cum aq. be-
ton. f. p. 27.

Dolor eodem die recessit. Me de-
prædicare & aliis commendare non
destitit.

OBSERVAT. VI.

*De Dolor & gravedine capitis ab humoribus
pituitosis.*

Quidam honestus civis Ulm. do-
lore & gravedine diuturnâ capi-
te laborans à pituitosis humoribus
causata restitutus.

℞. M. p. sine quibus ʒij. aur. ʒj.
Ex cath. Theo. ʒʒ. cum aq. beton.
f. p. 23.

Mirè laudavit exoptatū effectum.

OBSERVAT. VII.

*Dolor capitis chronicus præsertim in syncipite, per
consensum uteri.*

Cum Uxor Dn. Johan. Weis/
Prætoris Reip. Isnenfis, diutur-
no dolore capitis, præsertim in synci-
pite intra cranium desæviente, infe-
stata, aliis frustraneis, cum conjectu-
ra, istum cruciatum à malignis vapo-
ribus ab utero exhalantibus & cere-
bri membranas percellentibus, con-
citatum.

℞. Castor. elect. ʒj. cum aq. me-
lis. f. p. exiguae. ʒʒ.

Per aliquot matutinas exh. cum
luculento juvamento.

Pro cerebro confort.

℞. Mithrid. Ther. vet. an. ʒij.
conf. meliss. ʒj. anth. ʒʒ. M. mane
ʒj.

OBSERVAT. VIII.

*Dolor capitis feminae Gravida ingens ex
causâ calidâ.*

Uxorem cujusdam Scribæ Ulm.
primarii gravidam immensus do-
lor capitis invasit, derepente, circa

mediam noctem sum excitatus è so-
mno, & ut accederem rogatus, re-
cusare nefas duxi, domum vix in-

gressus, ægram ejulantem & vociferantem audio, in conversatione querelas, de intolerabile cruciatu percipio, ex fervida malsâ sanguineâ dolorem pronatum, conjicio.

℞. Aq. ros. plant. d. melil. an. ℥ij. nucl. ceras. sem. pap. al. a. ℥β. f. Emuls. cui ad. aceti ros. ℥β. M. pro. epith.

cum linteo imbuto & expres. rep. apl. fronti & tempor.

Incantamenti instar dolor sopitus. Idem medium in aliis plurimis concitato dolore à causâ calidâ, proficuum deprehendi, sæpius etiam præmissis pilulis cephalicis purgantibus.

OBSERVATIO IX.

Dolor capitis à sanguine calidiore concitatus aliis invictus v. s. cephalica, effit.

Filia D. Henrici Schwarz/ Archigramm. Reip. Ulm. Catharina Virgo, gravi dol. cap. sæpius molestata, is nullo alio medio commodius & expeditius placari & removeri potuit, quàm sectâ venâ cephalicâ, inter pollicem & indicem lateri affecto respondente. Si vena in brachio etiam ejusdem lateris incisa, ne

minimum levaminis secutum, ac sanguine demisso ex prædictâ cephalica inter pollicem, ilicò dolor evanuit, quia cum illâ venâ conjuncta est arteria & per ἀναστόμωσιν sanguis etiam tenuior & fervidior profluit, quod in venis brachiorum apertis, non contingit. Idem à me in aliis sæpius est observatum.

OBSERVAT. X.

Dolor cap. & dentium à defluxionibus.

Filia Virgo Nob. Dn. Præfecti in Weissenhorn/ fat magno dolore capitis & dentium diu exagitata à defluxionibus originem trahentibus, ad eas avertendas.

℞. R. cich. Enul. fœnic. a. ℥ij. herb. beton. hyss. meliss. anth. abs. Rom. card. b. a. p. j. dact. sebest. an. ℥β. fol. sen. f. f. ℥x. agar. rec. troc. ℥iij. Turb. al. gum. ℥iij. Jal. Rhab. a. ℥ij. R. gal.

℥j. cinnam. ℥ij. crem. Tart. ℥iβ. f. sac. cum sind. al.

Pro Mens. hydromel. alternis matut. quart. β. ante prand. Erat difficilis alui & icteritiæ obnoxia.

In ore continendum cal.

℞. Aq. salv. serpilli, orig. an. ℥iij. sp. vitr. ℥β. M. Gummi. Tacam. diss. extend. alutæ & tempori affecto apl. Exh. gut. vj. sp. matric. camph. cum aq. melis. Pro potu dec. assafr.

OBSER-

OBSERVAT. XI.

A dolore capitis chronico liberatus.

Quidam peregrinus 30. annorum, complexione sanguineo-phlegmatica, diuturno dolore capitis infestatus, aliquandiu usus suffitu Tabaci, ad eum velut sacram anchoram, suum habens refugium, cum nihil proficeret, me consilii causa accessit, cum conjectura, ab humoribus phlegmaticis, id mali, concitatum, præmissa venæsectione medianæ in brachio dextro, ordinatæ pil.

℞. M. pil. aur. coch. sine quib. an.
℞j. cum aq. beton. f. p. 21.

Spes concepta ex voto successit, ut in copia evacuatis superfluis humoribus, à tanta molestia immunis redditus, effectum pil. celebrando.

De Memoria labascente dum ex toto sublata & in apoplexiam, & paralyfin terminata.

OBSERVAT. I.

Um Ill. ac Generosus Dn. Dn. Christophorus Truccesius, L. B. zur Scheer/ tanto cerebri stupore correptus (ob intemperiem frigidam & exorbitantes humores phlegmaticos corruptos *valde* inferentes) ut indies magis memoria adeò violata ac debilitata, quin tandem ex toto abolita, ut sui etiam nominis oblitus. Si literæ ad subscribendum oblatae (salvâ adhuc manu) suum assignare nomen non potuit, nec si liberi vocandi, cujusque agnomen succurrebat. Post aliquot demum septimanas, invasit *apoplecti-*

cum, desinens in paralyfin dextrilateris. Cum ab Ill. Filio natu Majore & Præsidente Camerali Spirensi à me efflagitatum, ut casum Paternum literis compræhensum, ipsi communicarem, quò eum suo Medico Camerali Spirensi ostendere queat, ejus etiam judicium desiderans. Ill. Dn. ægri totius corporis & partium principalium constitutionem, unâ cum morbo & symptomatis, & mendendi ratione ita adumbravi, ut ex in magnam laudem assecutus.

Casus ille descriptus circumstantialiter, reperitur in meis consultationibus.

OBSERVAT. II.

Aphonia ex crapula, soluta.

L 3

Qui-

Quidam Nobilis ex Saxonia oriundus, in re militari, Electori Bavariae, suam locans operam, cui oppidum Lauinganium erat commissum, ex in animi recreandi gratia, ad nos exspatiatus, in hospitio, cui Bos candidus pro insigni divertens. & Baccho nimis indulgens, quadam nocte, aphonus factus, in summo diluculo ego ad opitulandum Advocatus, offendi illum in lecto sedentem erectum, salva ac integra mente, illaesis etiam manibus, quibus animi sui sensa literis consignare, erat expeditus, sola lingua vineta ac restricta, quo minus libera, ad ullum verbum proferendum, attonitis adstantibus & sinistrum eventum suspicantibus.

Extat apud Hippocratem lib. 5. aph. 5. Si quispiam Ebrius repente obmutuerit, convulsus moritur, nisi febris ipsum corripiat, aut vocem recuperet, ea hora qua crapulae sol-

vuntur, Si aphonia per crapulam causata proveniat à repletione principii nervorum à crassis humoribus oblatorum, æger per convulsiones perimendus, nisi febris succedens, materiam illam absumat ac resolvat, si autem vox redeat, ea hora, qua ternulencia abire est solita, argumento, re eos vaporosa vini materia obseptos, in primis autem septimum par movendae linguae interveniens, stipatum, quò minus spiritibus animalibus, liber pateat influxus, ut à calore nativo, aliquot horarum intervallo discuti ac resolvi queant, praesertim si manus Medica ad movenda. Sicut Patiens noster praemisso clysmate, & exhib. aq. cephal. ex hirund. cum castor. & Theriac. cephal. M. cum sacch. cando albo, circa meridiem, vocalis evasit, & lingua ab impedimentis soluta, sermonem expedite protulit.

OBSERVAT. III.

Apoplexia in paralyfin dextri lateris desinens.

Casus ille à me latino idiomate conceptus & circumstantialiter descriptus cum curandi processu, Dn. D. Gutmanno, & D. Jenischio Medicis Augustanis, (id expetenti-

bus ipsius ægri propinquis) transmissus, quo & ipsi suum adjungerent consilium. Is extat in meis consultationibus delineatus, & contextus laudatus.

OBSERVAT. IV.

Apoplexia desinens in paralyfin dextri lateris cum oris tortura.

Chirurg.

Chirurgus Nosodochii Reip. Ulmenf. ordinarius annum excedens 60. Georgius Riedlinus Naturæ melancholicæ, apoplexiâ correptus, in dextri lateris paralyfin terminata, prachio & pede respondente, resolutus, restitente sensu, motu tantum privatis, cum tortura oris & linguæ balbutie. Principio nervorum in cerebri basi residentium, ab humoribus pituitosis non admodum crassis irrigato & obstrueto, qui postmodum, è posticâ cerebri cavitate, per dextri lateris vertebra, depluentes, & in nervorum substantiam se insinuant, prædictis membris motum ademerunt, viam spiritibus animalibus, ad irradiandum, intercipientes. Ad serosos & pituitosos humores in cerebro & nervoso genere hærentes, exterminandos, præscripsi hydromel laxat.

℞. R. Enul. fænic. Garyo. an. ʒij. hyss. beton. card. b. meliss. anth. salv. ivæ arthet. a. p. j. fol. sen. s. f. ʒj. agar. rec. troc. ʒiij. turb. al. gumm. ʒij. hermodaor. ʒiij. gal. ʒj. sem. anis. ʒiij. f. sac. pro mens. hydr.

Alternis diebus quart. ʒ. magno cum levamine ut intra octiduum omnia symptomata, majori ex parte sublata.

Postremò hæ pil. ordinatæ.

℞. Extr. pil. coch. ʒ. Ex Panchym. Croli. pil. aur. an. ʒss. cum aq. saliv. f. p. 15.

Pro residuâ materiâ in nervoso genere per sudorem resolvenda ac discutienda.

℞. Milii excort. q. ʒ. dec. in aq. adcrepat. d. col. ʒ. 3. 4. vin. generosi ʒij. M.

Intra dies 12. haustu illo sudorifero manè tantum assumpto, totaliter fuit restitutus.

Spir. ceph. Anhalt. cum jusc.

Pro cerebro corrobor.

℞. Aq. Theriac. ceph. mirab. Lang. an. ʒss. antep. Lang. ʒj. confect. alkerm. ʒj. M. vel confect. Tab. diambrae.

℞. Sp. diambra. ʒj. succ. al. præp. ʒj. ol. suc. rect. gut. iij. sac. diss. in aq. ceras. ʒiij. f. Rot.

Pro potu: Dec. lig. sassaf. ʒij. bull. in M. ij. aq.

OBSERVAT. V.

Utriusque manus & utriusque pedis contractura.

UXor Dn. Pauli Heldii, Scribæ ædilitii ultra semestre contracturâ utriusque manus eas extendere nequens, & utriusque pedis in-

primis calcanei distortionem, ut eos neque movere. neque insistere, minus ingredi posset, à mucilaginosi humoribus, in tendines & nervos

fin-

se insinuantibus, in lecto decumbens, alterius Medici opera irrita, unguentis & balneis ex dec. herb. sine fructu, per aliquot septimanas adhibitis, tūc & meum requisitum consilium, corpore prius evacuato.

℞. R. Mech.al. ʒiʒ. Es. scamm. gr. 7. crem. tart. ʒʒ. cum mell. anthos. f. Ec. Post ℞. R. Enul. fænic Ireos. a. ʒij. abs. card. beton. meliss. anth. a. p. j. fol. sen. s. s. ʒiʒ. ag. rec. tro. ʒiij. turb. el. hermodact. an. ʒiijʒ. Mech. al. ʒij. crem. tart. ʒiʒ. cinnam. ʒj. gal. ʒij. f. sac. infund. in mens. hydromel. Cum esset duræ alui, alternis diebus quart. ʒ. Præscriptum dec. lig. Sancti, sars. paril. cum mod. sassafr. sed absque notabili commodo. Plurimum adjumenti præstitit empl. diaphor, Dn. Adriani à *Mynsicht*.

℞. Picis naval. ʒiijʒ. gumm. ammon. tereb. al. a. ʒj. colophon. bdell. a. ʒij. Thuris alb. mast. a. ʒij. sandar. galb. in ac. dis. a. ʒʒ. succini citrini. ʒiʒ. ʒij. cer. flav. ʒiijʒ. f. Empl.

Linteo extensum distortis pedibus circa calcaneum admotum, bis

in die renovando, miro effectu, attractis serosis & pituitosis humoribus, amotum semper depræhensum madidum, quasi copioso rore conspersum.

Pro inunctione manuum:

℞. Ping. hum. Ursi & Lupi. an. ʒij. tassi. ʒiij. liquef. ad. ol. Vulp. ʒij. M. remoto ab igni ad. ol. anis. ʒʒ. ol. ceræ. ʒʒ. agit. & beuè misc.

Histantum profecimus, ut manus extendere & cibum capere licitum, & pedibus ingredi concessum, sed nondum sat expeditè, quin postremo majoris corroborationis gratiâ, usu balnei dec. herb. cum mixturâ mineralium, integritati restituta. Forma Balnei erat talis.

℞. Alum. sulph. bac. lauri. a. ʒʒ. j. bac. & summit. juniper. fol. salv. nob. a. m. j. omnia in mortatio contusa & sacculo inclusa decoq. in aheno aq. pro Baln.

Medietas istius mixturæ sumenda pro uno Balneo, per triduum usurpando.

OBSERVAT. VI.

Præservatio à metu apoplexiæ.

QUædam fæmina primaria 50. annorum, brumali tempore frigus in cerebro sentiens, insuper catarrho infestata, ab insultu apoplectico sibi metuens, corroborantiâ tantum expetebat.

℞. Conserv. fl. anth. meliss. a. ʒvj. major. ʒʒ. Nuc. musc. condit. ʒij. confect. alker. ʒj. M.

Manè & vesperi sum.

℞. Fl. major. m. j. anthos. salv. a. m. ʒ.

m. ꝑ. stoech. arab. ꝑ j. Nuc. musc. 3j. terpass. & sindon. rub. f. cuc. formast. caryo. an. 3ß. Styr. calam. lig. ma rotunda.
alo. an. 3j. cum modico gossip. in- Multum sibi contulisse, prædicabat.

OBSERVAT. VII.

Contractura ex colicâ.

DN. M. Nicodemus Sitzlinus, Naturæ melancholicæ, dum in Alfatia concionatoris munere functus, vinis generosis tartareis in copia haustis, colicâ correptus, exin resolutus & contractus manibus pedibusque, materiâ morbificâ per *μυστρά* *σαρὶν* ad nervosas partes, & extremos artus delatâ. Primò usus Thermis plumbariis in Lotharingâ sitis, sine ullo profectu, tandem restitutus Baln. dec. herb. orig. cunilæ, rosmar. maj. chamo. salv. vulg. 9. Bad. manè hor. 3. & vesperi hor. 2.

OBSERVAT. VII.

Paralysis ex colicâ.

Quidam Canonicus in cœnobio Secoviensi Episcopatus superioris Styriæ, (in quo Sereniss. Archidux Carolus, cum suis posteris magnificam, imò regiam habet sepulturam) præcedente colicâ, totaliter resolutus, omnium membrorum motu privatus, materiâ morbificâ translata ad musculosas & nervosas partes, viam spiritibus animalibus intercipientem, quò minus penetrare, easque irradiare ac collustrare poterint. Etsi varia exhibita convulsionum evacuatione, & cura sudorifera ex dec. lig. Sancti & fars. paril. à me administrata, absque levamine,

Cum res visa desperata, tandem superis aspirantibus, in integrum est restitutus beneficio Balnei dec. herb. chamo. salv. major. orig. rosmar. mentæ, bac. cum summit. Juniperi. Verè Plato dial. Tim. Sicut hominibus fatale vivendi spacium, ita & morbis fatalem esse cursum. Res mira, dum complures ægri, chronicis morbis discruciat, & vario remedium genere, incassum tractati, tandem instante fatali juvandi termino, non absque singulari Numinis dispositione, ex inperato, tale medium succurrat, quod saluti.

M

OBSER.

OBSERVATIO IX.

Utriusque cruris paralysis.

CUm essem Laphemium evocatus ad Nob. Dn. Phil. Carolum de **Weldent** / inter alios ægros, cujusdam subditi Filia 10. annorum curanda præsentata, utriusque cruris paralyti derenta, totaliter motu privata ab obstructione nervorum circa os sacrum prodeuntium à crassissimis pituitosis humoribus & viam spiritibus animalibus motioni intervenientibus, præcludentibus. Cui sequentia ordinata & feliciter curata.

Ad humores phlegmaticos evacuandos, Præscriptum hydromel laxat.

R. R. Enul. fænic. Ireos flor. an. ʒij. herb. beton. meliss. anth. salv. a. p. j. fol. sen. s. s. ʒj. agar. rec. troc. ʒß. Mech. al. ʒij. Turb. al. gumm. ʒij. gal. min. ʒj. f. sac. pro mens. hydrom. exh. quart. ß. pro vice.

Corpore deputato, ordinatum Baln. ex dec. herb. salv. orig. anthos. major. chamo. gr. & summit. Juniperi.

De convulsionibus Epilepticis.

OBSERVAT. I.

Um Filius meus Nathanael, 20. ann. artis Pæoniæ Studiosus, Naturæ melancholicæ, in Pharmacopolio Argentoratensi Ringleriano, suam locans operam, febris continuæ malignæ aliquandiu detentus, ab eâ tandem liber ac immunis, cum videretur in salvo, convulsionibus Epilepticis erat correptus, interdum sola crura motibus convulsivis per intervalla, agitata: malo isto per aliquot hebdomadas perdurante, Argentinam relinquens, ad nos velut Patrios Lares, se recepit, expectans morbie-

ventum, secundum Dei beneplacitum. Erat casus miserandus & deplorandus. Invadente paroxysmo Epileptico, ingens stertor subsequutus, qui de summitate ædium in plateâ exauditus, ut metus immineret suffocationis. Casus rarus & paucis Medicis, præsertim in nostro districtu, cognitus. Ego ponderans varias circumstantias, inprimis respiciens illius Naturam melancholicam, observare cæpi illa symptomata non per *ιδιοπάθειαν* à cerebro dependere, sed per *συμπάθειαν* hypochondriorum, sub quibus in venis mæseraicis delitescat saburra vitiosorum humorum

morum malancholicorum, cum bile & sero mixtorum, è quorum φλογώσι ac fervore, per putredinem concitato, dum expirant maligni ac corrupti vapores, cerebrum & nervosas partes impetentes, & suā inimicā qualitate, facultatem expultricem irritantes, ad rem noxiam persequendam, motus illos convulsivos concitari. In hac meā opinione sum confirmatus haud frivolis conjecturis, dum quotidie paroxysmo redeunte, in lecto decumbens, per horas 6. 7. 8. 12. quasi attonitus, sine loquela, immensum capitis dolorem percipiens, quasi cerebrum funiculis constrictum contraheretur, insuper in toto æstum sentiens, febrilem dispositionem arguens, in primis circa sinistri hypochondrii regionem, ardorem animadvertens. Exin effumantes vapores mala qualitate imbuti, tam gravium symptomatum authores. Ad malum illud debellandum, rationi consonum videbatur, vitiosos illos humores evacuari, obstructions referare, & malignitatem propulsare. Eum in finem diversa ordinata purgantia, sed sine fructu, ut ipse etiam dixerit, eorum medio, morbum suum eradicari non posse, nī alia succurrant præsidia, actum de suā salute, cum & Medici Argentinensis opera, evacuando procedentis, frustranea. Tentavi etiam venæsectionem in brachio sinistro, aperta splenetica, haud levi

cum levamine, exin quasi substracto igneo funiculo, qui sub sinistro hypochondrio, herere videbatur. Cum autem malum tam refractarium, tam contumax, ut hisce præsidiis non cederet, cum iste affectus mihi videretur magnam habere cognationem, si non identitatem, cum morbo illo epidemio Hassiaco, quem *die Zirkelsucht*/indigitant, à corruptione serosorum cum ichoribus biliosis, mixtorum humorum, pronato, cum motibus convulsivis conjuncto: Exin scopum curationis direxi, ad infringendam venenositatem, salutari successu & eventu.

℞. R. vincetoxici, succisæ, Enullæ, pæon. maris decr. L. coll. Garyo. an. ʒiʒ. bac. lauri. ʒʒ. anth. salv. serpilli. a. gr. xv. sp. plirisarch. diamof. dul. dianth. a. ʒʒ. f. p. cujus prima vice ʒj. oblata, cum aq. pæon. ceras. n. a. ʒiʒ M.

Vix persuaderi, aut impelli potuit ad assumendum, tam erat nauseabundus, aut more melancholicorum suspiciosus ac diffidens. Tandem obsequium præstitit. Pul. illo oblato, in lecto decubuit à summo diluculo ad vesperam usque, sine loquelâ, oculis clausis, quasi attonitus. Cum ad se rediisset, percontanti de medicamento successu, respondit, se tantam contractionem in capite sensisse, per aliquot horas perseverantem, quasi rota cerebri substantia per oculos, nares & aures erumpere

conaretur, velut funiculis divulsa. Cum suavissem illius pul. usum per aliquot matutinas continuaret, cum impossibile, annosam quercum, unico ictu prosternere: ita morbum radicatum, unica vice expugnari non posse: sed totis viribus restitit.

Non minus unica illa dosis pul. prædicti alexiteriam vim habentis,

miraculosum reliquit effectum, dum omnia symptomata evicta & profligata, nec amplius reversa. τὸ ὅλον in morbis, & vim occultam pauci respiciunt, solis purgantibus & obstructions referantibus, cunctos morbos propulsare, incassum annitentes.

OBSERVAT. II.

Epilepsia non à solâ vaporosâ materiâ, sed humorosâ copiosâ in cavitatibus cerebri contentâ, proveniens.

Illuſt. ac Generoſus Dn. Eraſmus de **Teuſſenbach**/ L.B. in Styria, cum febre hecticâ contabuiſſet, ut nihil reſidui, præter cutim & oſſa, tandem convulſiones Epilepticæ ſupervenêre & finem vitæ impoſuêre. Erant pænè continuæ die noctuque affligentes, ultra biduum perfeverantes, dum Natura evicta & proſtrata, eram attonitus, & etiamnum quoties recordari ſoleo, admiror, tantum ſceletum, tantam violentiam ſymptomatum, tamdiu ſuſtinere potuiſſe, obſervatum ex capite materiam creberrimè deſcendere per fauces in œſophagum, eam deglutire Ill. æger eſt coactus, interdum etiam per os rejeſta, ad viriditatem & nigritiem inclinans, exin perſpicuum, humores corruptos, cum bile & humore melan-

cholico mixtos, illius mali effectores. Eſſi haud levis controverſia, utrum paroxyſmi Epileptici à vaporosâ, vel humorosâ materiâ, ventriculos cerebri opplente, proveniant. Quamvis indubium, quin ſæpius à malignis vaporibus facultatem expultricem ſtimulantibus, ad noxium removendum, emergant, ſed in illo ſubjecto, quin cavitates cerebri fuerint repletæ copia corruptorum humorum, τεχμήριον hoc eſt luculentum, dum æger frequentius materiam delabentem deglutire coactus, quæ tamen non tam ratione obſtructionis ventriculorum cerebri, πάλιν illud concitavit, quin potius ob malignam ac inimicam qualitatem, qua infecta irritando cerebri membranulas inveſtientes, ad noxium amoliendum.

OBSER-

OBSERVAT. III.

Epilepsia à colicâ cum geminatâ visione.

REver. Pater, Prior Cœnboii Iſ-nenſis, Natuſæ melancholicæ, facie & barbâ nigricante, aliàs ſat ro- buſti corporis, inordinatè vivens, co- licâ graviff. exagitatus, compreffio- ne valida torquendo inteſtina, tan- dem materia morbifica translata in cerebrum, terminata in convulſio- nes Epilepticas. A dolore levatus, per aliquot hebdomadas obambu- lans cibum capiebat, de nullo am- plius ſymptomate queſtus, quam quod cunctas res, quas intuitus, ge- minas cerneret, alterutro humore criſtallino è ſua ſede dimoto, & per convulſionem, ſurſum tracto, vel deorſum delato. Id admiratione & commiſeratione dignum, etſi ſpe- ctatores non rarò ad riſum concita- ti. Si quis ei manum porrigebat, ad excipiendum, tùm ille geminam ſe videre putabat, dubius utra appræ- hendenda. Idem contigit in cibo ex patina capiendò, & cyathò ori ad- movendò, ut aberraret in eligendo. Id mihi conſpicienti, ſæpius riſum ex- preſſit. Iſto ſymptomate menſtrui ſpacio moleſtante, tandem receſſit,

ſed vitrea erat valetudo, intra dies 14. convulſiones Epilepticæ inopi- nato bonum illum Patrem torque- re cæperunt, die noctuque affligen- tes, nec prius deſinentes, quam ipſo è vivis ſublato.

Itidem ille, ut in ſuperiori obser- vatione citatus Dn. D. continuo ma- teriam viridem & nigricantem, talis etiam interdum per os ejecta, è ce- rebro per palatum deſcendentem, deglutire eſt coactus, dum ſuffo- catus.

Cum prima vice dolore colico correptus, nec cederet, exhibitis pur- gantibus etiam ritè operantibus, ad opiata compulſit neceſſitas.

℞. Laud. op. cum magiſt. gr. 4. f. p. j. Dolor ſopitus.

Cum magna adeſſet ἀνορεξία quæ- vis cibaria averſando.

℞. Aq. bor. bugl. an. ℥iij Roſ. ℥iij. til. ceraſ. lil. conval. cinnam. a. ℥iſ. man. Chr. perl. ℥j. M.

Iſta aqua per aliquot ſeptimanas fuit recreatus & ſuſtentatus, aliquot vitra abſumendo & deprædicando.

OBSERVAT. IV.

Epilepsia colicæ ſuccedens à corruptis ac putidis humoribus.

M 3

Nob.

Nobil. Dn. Michael Donspergerus, Naturæ melancholicæ, cum sævis. doloribus colicis infestatus, ad ipsum vocatus in oppidum **Leiben** / superioris Styriæ, sed antè meum adventum, convulsiones epilepticæ eruperunt, ut de vitâ periclitaretur. Cum æger & Coniunx multis precibus instarent, nè ipsum defererem, quin aliquam convenientem curam susciperem, quo & à præsentī malo penitus liberari, & ab imminenti, seu recidiva, præcaveriqueat, corpore prius probè evacuato, proposui decoctum lign. sanct.

cum sars. paril. Obsequium præstitum, assumptum, & feliciter ad finem perductum, magno cum emolumento. Ab haustu sudorifero semper promanabant sudores valde fetidi, ut cum sudore absoluto, lecto detecto, detergendus, sua graveolentia, adstantibus abominandi, indubium corruptorum humorum argumentum. Per mensem apud illum hæsi, interea etiam alii valetudinarii, consilii causa, me accersiverunt, ut tandem benè nummatus domum reversus, relictâ honorificâ, mei memoria & benevolentia.

De convulsione,

OBSERVAT. I.

Convulsio diversarum partium à vermibus causata.

Illia 14. annorum Dn. Davidis Wolfi, Cōsulis Reip. Isnensis, in collo constrictionem sentiens, Chirurgi operam adhibuit, qui per gargarismum succurrere malo, (ratus à materiâ catarrhali profectum) tentavit frustra. Cum in horas deterius haberet, & magnum impenderet suffocationis periculum, tandem circa mediam noctem ego excitatus & vocatus, comparui, thalamum ingressus, offendi ægram erectam in lecto sedentem & querulam, de in-

genti contractione faucum sibi respiratione interceptâ moriendum clamitantem, nî subveniatur subito. Conspicius etiam aderat motus convulsivus, utriusque brachii, & utriusq; cruris, modo dextrum brachium, modò sinistrum ad pectus, modò dextrum crus, modò sinistrum, magna violentia ad nates usque, invita ægra, quasi funiculis alligata, alternatim reflectebantur. Tàm miserandum & condolendum spectaculum, mihi haud obvenit. Cum ob instans discrimen vitæ, consilium

filium capiendum præsentaneum, & in suspenso, quid de causâ morbi statuendum, & qualia remedia præscribenda.

Primò astite gratiâ divinâ, ordina vi aq. cordialem.

℞. Aq. bor. ceras. an. ℥ij. lil. conval. meliss. beton. an. ℥j. cinnam. ℥β. corall. rub. præp. ℥j. Bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. ℥vj. M.

Vix unius atque alterius cochli. dosi assumpta, constrictio colli recessit, liberior respiratio successit. Exin suspicari cæpi, illa symptomata concitari à vermibus, qui suavitate aq. cordialis pacati conquiescant. Id meum effatum quibusdam mulierculis præsentibus, (quæ Medicis ob hebetudinem mentis, semper adversariæ & ad calumnias intentæ, id dolendum, vix corrigendum) absolum videbatur. Sed ipsa praxis &

eventus, meum vaticinium comprobavit, cum ea matutina hausisset portionem laxat.

℞. Fol. sen. ℥iij. agar. rec. tro. Rhab. el. an. ℥ij. cinna. zing. a. ℥β. in. fund. in aq. beton sp. vit. g. iij. In col. leviter expres. ℥iij. dis. Mañ. El. ℥j. f. p.

Post horas 4. duo oblongi vermes cum vitiosis humoribus excreti, & symptomata remissiora rarius infestabant. Ad reliquias penitus propulsandas.

℞. R. dict. al. zedo. tormentill. an. ℥j. sem. santon. p. ij. herb. abs. rom. card. b. cent. min. a. m. β. fol. sen. f. f. ℥vj. agar. rec. tro. Rhab. el. a. ℥iij. cinna. ℥ij. zing. gal. a. ℥j. f. sac. pro vini lb. ij. aq. card. b. lb. j.

Cujus quart. β. ante prandium assumpsit, vesperi adhuc unicus tantum vermis rejectus, & ita ægra à præsentis periculo liberata.

OBSERVAT. II.

Motus quasi convulsivus territans, noctu & interdus, per intervalla, repetens.

Cum Dn. Joh. Popius, 70. ann. civis Ulmenf. ultra semestre perquam molesto symptomate exagitatus, motu quodam convulsivo, multoties die noctuque paroxysmo repente, territante & conquassante, à malignis vaporibus ex abdomine expirantibus, nervosas ac sensiles partes percellentibus & extimulan-

tibus, ad rem adversam excutendam. Prius usus consilio Dn. D. Horstii, sed absque ullo profectu. exin mea requisita opera, quæ itidem irrita. Tandem fortuito, utriusque felici Fato, liberatus ex insperato. Cum enim *ιχθυα* & *δυσουρία* gravissima urinæ suppressio urgeret, me accersendum curavit, cui symptomati abigen-

abigendo, inter cætera, ordinavi. Ol. still. succ. rectific. gut. vj. cum
 aq. petros. cochl. 2. 3.

Id calidè oblatum aliquoties. Res
 mira & inopinata, non modo lo-
 tium provocatum, sed & illud mo-

lestum symptoma, in simul profliga-
 tum.

Vel exin relucet, non rarò Me-
 dici phantasiâ à causa superiori ita
 dirigi, in ægrorum salutem, & sui
 nominis laudem.

OBSERVAT. III.

Dolor & contractio dorsi, motu ὀπισθοτόνῳ.

DN. N. **Zienlin** / ordinis mer-
 catorii dolore ingenti cum con-
 tractione dorsi, motu ὀπισθοτόνῳ con-
 xulsivo, à defluxione in nervos se in-
 sinuante, & miserè torquente, infe-
 stus, seq. unguento liberatus.

℞. Ung. Aregon. Marti. agrip. an.
 ℥ij. ol. chamo. anet. lil. a. 3j. sum-
 bric. terr. vulp a. 3iβ. ping. taxi, hum.
 vulp. 3β. M. cal. in ung.

Bono Genio sit laus, qui præsen-
 taneum suggessit præsidium.

OBSERVAT. IV.

Motus convulsivus cum risu involuntario.

Quidam Sacellanus cujusdam
 Nobilis in nostro districtu, Na-
 turæ melancholicæ, aliquandiu risu
 involuntario exagitatus, sæpius in
 die paroxysmo repetente, sat diu du-
 rante, & ad cachinnandum impel-
 lente, cum extremarum partium
 tremulo ac convulsivo motu, à col-
 lectione humoris atrabilarii circa
 viscera secundæ concoctionis coa-
 cervati, fermentantis, & peculiari
 modo corrupti, exin pravi vapores
 expirantes, ad diaphragma perti-
 gentes, id vellicantes, risum, præ-
 ter voluntatem provocant, ad mus-
 culosas & nervosas partes extimas
 delati, inimica & acrisua qualitate,

Naturam stimulant, motum con-
 vulsivum concitant. Cordore prius
 evacuato per melanogoga & phle-
 gmagoga, usus sæpius 4. v. cochl. hy-
 dromel. laxat. tartarifati. Tandem ad
 discutiendam materiam corruptam,
 nervoso generi infestam, seq. pul-
 appropriati 3j. exh. cum aq. ceras.
 & veron. de super sudando in lecto,
 per aliquot matutinas continuando.

℞. R. angel. vincetox. a. 3j. sarf. pa-
 ril. Garyo. pæoniæ, succisæ a. 3ij. an-
 thos. salv. thymi. a. 3β. bac. lauri. 3j.
 spec. diamb. comp. diamos. amari.
 a. 3β. confect. diaxylal. 3β. f. p. Cura
 ad nutum & votum successit.

De Catalepsi.

OBSERVAT. I.

VXor cujusdam mercatoris Ulm. corporis habitu melancholico, per complures annos, melancholicis phantasmatibus exagitata, valde inquieta, ut non interdiu solum, sed & non raro per integram noctem, garrula, quasi praesentes opposcentes, de rebus variis, quibus respondendum & resistendum. Aliquando depræhendi illam catalepsi correptam, in sella sedentem, apertis & in conniventibus oculis, motu & sensu privatam, velut totam rigidam, instar statuae, & in *insensu* constitutam. Consimilis casus rarus, mihi antea non obvenit spectandus, nec ingratum, tum cognovisse. Etsi authores, de causâ istius affectus admodum discrepantes, mihi tum rem penitus contemplanti, videbatur *αὐτὸ* illud concitatum à vaporibus frigidis ac siccis, à sanguine melancholico emergentibus, & cerebrum impetentibus, & in ipsius nervorum tunicas, praesertim posticas, se insinuantibus & spiritus animales sisten-

tibus, velut fulmine percussos, quod etiam vim habet vinum in dolio coagulandi. Cum malum illud subito invaserit nec diu durarit, exin conjiciendum, materiam vaporosam in culpa.

Non autem vapores illi melancholici, frigiditate actuali (cum talis frigoris gradus in vivente non datur) coagulandi vim habent, cum plures multo frigidior cerebri intemperie praediti, & tamen non evadant cataleptici: sed suâ virtute acidâ vitriolatâ, ac ponticâ, figendo spiritus animales, & nervorum tunicas constipando.

Per intervalla evacuata:

3vj. hujus syr. in jusc. Gall. ℥. cort. R. Ell. n. præp. ʒß. polyp. q. ʒiß. epith. ʒvj. R. bor. bug. a. ʒv. ceter. fumar. cap. ven. cusc. chamædr. agrim. a. m. j. fol. sen. s. s. ʒx. sem. carth. ʒß. Rhab. ʒij. Mechoac. ʒiiß. sem. anis ʒij. cinnam. ʒiiij. pass. ʒij. dec. in aq. ad lb. 2. col. clarif. ad suc. pom. dul. ʒiiij. syr. epith. ʒiiij. sacch. lb. iß. dec. ad consist. syr.

De Melancholia.

OBSERVAT. I.

Melancholici phantasia corrupta se totius orbis Monarcham putans.

N

Cum

Um antè annos 56. ab Ill. ordinibus Ducatus Styriæ, pro medico ordinario receptus, ut in Styriâ superiori, in Metropoli Judenburgensi habitarem, & operâ medicâ Ill. Proceribus inservirem. Eram tum admodum juvenis 24. annorum, ob id parum confidentiæ in me velut inexperto Medico, locatum, posthabito, quod ob theoriam haud vulgariter fuerim commendatus. Quam primum in illo oppido appuli, literas commendatitias, Illust. ac Generoso Dn. Dn. Julio, L. B. de **Teuffenbach** / supremo Inspectori inscriptas tradidi, iis reſeratis & perlustratis, me benignè excepit & officia sua obtulit. Contigit autem ſælici meo Fato, ut illius Frater Dn. **Ehrenricus** &c. (cui Natura obtigit melancholica, & corrupta phantasia per annos complures moleſtatus, ut ſibi imaginaretur, ſe totius orbis Monarcham) altero ſtatim die à meo adventu, dolore colico exagitatus, meum requiſitum conſilium, non tam eo fine, ut reſtituere-

tur in integrum, prout opinio vulgaris, quin potius, ut à me, velut Medico juvene (juxta tritum adagium. Novitius Medicus, novo opus habet cæmiterio) ad orcum ablegaretur. Sed vix uno atque altero clyſmate injecto, liber ac immunis à cruciatu evaſit, & cum inter excernendum, cum vitioſis humoribus, unâ ſtatus erumperent, tum Illuſt. æger, ex corruptâ imaginatione, ſe animam eſſare, & ſibi moriendum, diſſimularer. Primâ iſtâ curâ tam proſpere ſuccedente, præter aliorum ſpem, tum Illuſt. Frater D. Julius me celebrare & aliis etiam Magnatibus commendare cæpit, & per hunc gradum Fortuna, ſeu Providentia divina, me ad ſublimiora evexit, ut exin majori concitatâ famâ & confidentiâ obvenerit ſæcunda praxis medica. O felicem, cui favor ab alto. Cum non rarò Deo O. M. ita diſponente, nobis non animadvertentibus, talia media occurrant, quæ admirationi in procurandâ noſtrâ ſalute.

OBSERVAT. II.

Fœmina funeſtis cogitationibus intentæ, & pænè deſperabunda.

FOemina primaria melancholicæ ac funeſtæ animo obverſarentur ſymptomatis adeò ſævis moleſtata, ut interdum tam triſtes cogitationes, de violentis manibus ſibi inferendis, ac filo vitæ ab-

rumpen-

rumpendo insuper querela aderat, de oris amarore, & corporis per intervalla repetente horrore. Cum illius propinqui valdè anxii ac solliciti, nè impos mentis evaderet, dum nec blando sermone, nec severiori objurgatione, à viâ erroneâ ad regiam reduci posset, Cum ipsius Frater haud pridem lue pestiferâ è vivo rum numero exemptus, ipsa perterrita, & assiduâ imaginatione agitata, quasi consimili parhemate, sibi foret emigrandum. Cum meum requisitum consilium, accessi, offendi ægram pavidam & pusillanimum, exin amicis suggesti, afflictam non esse magis affligendam, importuno affatu, quin potius sit excipienda & tractanda benigno alloquio, ad præcavendum, ne ad desperationem redigeretur. Cum animadverterem oris amarulentiam, ob *an adgopulæ* regurgitationem humoris bilioli ad os ventriculi delati, ex obstructione vesicæ felleæ: quin & cum in præcedente puerperio, lochia corruptâ rejectâ, exin sum suspicatus, pravorum humores in vasis uterinis & venis miseratim hærentes, plurimum contulisse ad formidinem ingerendam, & phantasiâ corrumpendam, subvectis malignis vaporibus cor & cerebri percellentibus. Proin ad depurandam massam sanguineam à spurcicie humorum biliosorum & melancholicorum,

℞. Extr. d. carth. ʒj. fyr. viol. sol. d. Rhab. Augustan. an. ʒj. dec. fol. sen. ʒiʒ. M.

Ad eventilandum sanguinem, aperta mediana brachii sinistri. Dehinc ad reliquias intimius impactas averruncandas, ordinavi vinum laxat.

℞. R. cich. polyp. qu. a. ʒʒ. abs. rom. card. b. beton. citrar. anth. chamæd. a. p. j. fol. sen. f. f. ʒj. agar. rec. tro. ʒiij. Rhab. Jalap. a. ʒij. crem. tart. ʒ4. pass. ʒj. cinnam. ʒj. gal. ʒij. pro vini lb. iij. & aq. cichor. & meliss. a. lb. ʒ.

Alternis diebus, dimidium quart. hausit, magno cum levamine. Eo absoluto, cum per intervalla melancholicæ imaginationes redirent, ratus, eas prodire à malignis uterinis vaporibus

℞. Aq. Hyster. seu d. meliss. compos. ʒiij. Manè & vesp. coch. 2.

Ad ventriculum corroborandum:

℞. Elix propr. parac. gut. ʒ. 6. cum 2. coch. jusc. Gall. cal. manè exh.

Et ita curæ colophonem imposui, illa restitutâ sanitate gaudens corporis & mentis, felicem medelam de prædicans. Exin patescit, quantum intersit, causas morbificas habere cognitâs, ipsa etiam ægra tandem advertit, tantam animi angustiam, à corruptis matricis vaporibus cōcitâtam, dum quoties assumpsit aquam illam antihystericam, illico levamen percepit.

OBSERVAT. III.

*Melancholicus summo gradu vini haustu
recreatus.*

DN. M. Nicodemus Sitzlinus, purus putus melancholicus, valdè pusillanimis, anxius & meticulosus, à nulla re, majus capiebat solatium, quam haustu vini, Naturâ frigidiore incalescente & per regenerationem spirituum, accidentariam hilaritatem, procurante, sed ubi sanguis defervuit, pristina rediit tristitia. Exin sum exoratus, ut ad propulsandum ac mitigandum, animi moerorem, remedium *ὑπερβολῆς* communicarem.

℞. R. bugl. ab. inter. cort. mund.

℥iiij. fl. bor. bugl. anth. an. ℥ij. citr. cum fl. m. 3. pass. min. mund. ℥viii. cinnam. ac. ℥iβ. f. sac. pro v. mens. vini in dol.

In prandio haustum sumpsit, id laudibus extollens. Post annos complures à catarrho suffocativo è vivis est sublatus, illius morbi decursus & qualia viscera, cadavere aperto, reperta circumstantialiter à me consignatus extat in meis consultationibus, multa singularia & notabilia occurrent.

De Mania.

OBSERVAT. I.

Duo Maniaci restituti.

Um quidam Vir honestus Civis Isnensis, cum suâ Uxore ex Ducatu Wirtembergico, domũ revers⁹, ambo tanto furore correpti, ut catenis constringendi ac coercendi, ne sibi & aliis exitium ac damnum inferrent, vulgò creditum, toxicum oblatum, mentem evertens, erant die noctuque valdè inquieti, cum continua

ἀγερπνία & absurdis dictariis. Si causa naturalis, quin ab atrâ bile incensa ac deusta *παθῶ* illud concitatum, indubium. Maritus ita tractatus & curatus.

℞. Fol. sen. s. s. ℥β. Rhab. el. ℥iiij. cort. Ell. n. præp. ℥ij. prun. dul. v. sem. anis. ℥j. inf. per. n. in dec. fl. & fr. Mane facta ebull. & expres. ℥. ℥iiij. in qua dis. El. lenit. diacath. a. ℥iβ. conf. Ham. ℥iiij. syr. ros. sol. Mañ. a. ℥β. M. Era

Erat difficilis alui. V. S. primò medianæ in brachio dextro, post etiam aperta cephalica utriusque manus inter pollicem & indicem.

℞. Ung. popul. ʒss. ol. Nymph. viol. pap. expres. a. ʒij. op. theb. gr. 7. cro. gr. ij. cer. parum. f. lin.

Pro lavacro pedum :

℞. Nymph. lact. viol. a. m. iiss. Ros. m. iss. aneth. chamo. a. m. β. salic. m. j. cap. pap. al. 7. dec. in aq. ʒ. Amygd. d. ʒss. sem. 4. fr. ma a. ʒij. sem. pap. al. ʒiss. cum aq. hord. f.

Emuls. ad. fyr. viol. pap. errat. a. ʒss. M.

Tandem ℞. aq. Ros. ʒx. op. El. ʒj. cro. ʒss. M. pro epith. frontis & temporum, cum linteolis imbutis & expressis, tep. apl.

Parum etiam naribus instill. ante cubitum.

Exh. etiam gr. 4. laud. op.

Eâ nocte dormivit, cum antea, per dies 14. insomnis, & menti restitutus. Quin & uxor consimilibus recuperavit *in uxoria* & corporis & mentis.

OBSERVAT. II.

CUM Dn. Caspar. Hilleri, Pastoris Reip. Isnenfis Filius M. artium, Maniâ sævâ obsessus, Pater meum efflagitavit consilium, pareo, trans-

mitro, id à Medico illius loci laudatum, cujus apographum extat, in meis consultationibus.

De Catarrho.

OBSERVAT. I.

De variis symptomatis à catarrhosâ materiâ concitatis :

De qualitate camphoræ, & situ cordis.

CUM olim Durlachii Marchionatus Badensis oppido hæsissem, ipse Illustriss. Dn. suum intimum Secretarium ad me ablegavit offerentem chartam, in qua varia consignata symptomata, à catarrho proficiscencia, quibus S. C. molestata, meum desiderans iudicium. Consilium

erat conceptum & oblatum & laudatum. In aulâ dici solitum, Ill. Dn. Marchionem ab Alchymistis olim ita tractatum, ut tota ipsius Natura corrupta, si maturius tale obtigisset consilium, indubium, quin à gravioribus symptomatis præservari & commodiore frui valetudine licuisset. Illius apographum reperitur in

meis consultationibus. Quid mihi contigerit tū in aulā, haud abs re commemorate notatu digna. Eram invitatus ad cœnam unā cum Medico aulico, aderāt & duo nobiles cum Marchionissā, cum tabulæ assedissemus, tū sua Celsitudo, mihi proposuit quæstionem dissolvendam de camphora, cujus esset temperamenti, calidi vel frigidi, cum respondissem rem intricatam, dum discrepantes & e diametro repugnantes Medicorum extent opiniones, mihi probabiliorē videri eorum sententiam qui statuant devertere ad crassā frigidam, non tam manifestā qualitate, quā *δυναμικὴ ἐστὶν* potentiā essentiali refrigerare, istam *κοίτην* & operationem esse cognitā ex effectu, dum arcere solet morbos ex calidā *δυσσπασίᾳ* concitatos, & Erysipelata propellit. Contraria autem contrariorum esse remedia. Tū S. C. instabat, cum camphora conferat plurimum in affectibus hystericis, hi autem à causā frigidā proveniant, erit igitur qualitatis calidæ: huic objectioni per distinctionem, occurrendum asserui: commendari medicamenta camphorata, non ad corrigendam intemperiem frigidam, sed ad profliganda symptomata matricularia, si in culpā vapores corrupti & maligni, ad eos, vi alexiteria infringendos, (eā de causā camphoram velut insigne alexicacum in ipsā pestilentia, summopere de præ-

dicatur) dum per os assumpta, Essentiali tenuitate, per intima penetralia se insinuare, & haud levi amaritie & acrimoniā, & insita *ἰδιοσυγκρασίᾳ*, malignitati repugnare & tetros halitus resolvere & propulsare, assolent, vel *ἰδιοσυγκρασίᾳ* quadam, occultā proprietate prodesse. Adhæc S. C. conticuit & aliam quæstionem protulit, percontando, ubi cor suam sedem habeat, respondi, in thoracis medio: tū S. C. recessit, potius inclinare ad regionem sinistram ob pulsum eò loci magis conspicuum, referebam id contingere, ob sinistrum cordis ventriculum, in quo arteriarum origo, à quibus pulsus obveniat, aliàs teste Galeno lib. 6. de vs. part. consistere in medio pectore: adhæc etiam siluit.

Quod autem quæstionem de situ cordis proposuit, exin nata est occasio. Cum aliquando ingenti cordis palpitatione laboraret, duo Medici Heidelbergæ evocati in auxilium, inter cætera remedia ordinatum Epithema cordiale, ibi rixa & contentio cum Medico aulico Durlacensi, quò loci illud esset applicandum, & tū litigium de situ cordis, illis contenditibus in sinistro latere locatum, isto autem in medio situm, asserente, tandem cum neutra pars cedere vellet, de conceptā opinione, Medici Heidelbergenses provocabant ad experiētiā, & anatomiam, cujus medio ista controversia sit.

ut dirimenda. Cum autem Scrofæ viscera intertanea, quoad situm, haud dispari modo, disposita ac in corpore humano, ipsa fuit mactata & in conclave delata, corpore aperto, cum videretur cor inclinare versus latus thoracis sinistrum, illi triumphantes de victoriâ, Medicum aulicum incusantes ignorantiae & apud S. C. deferentes, quod tam imperitum alat Medicum, cui ignotus situs cordis. Exin Dn. Marchio tantam concepit indignationem, ut Medicum aulicum officio motum, aliò relegarit. Exin etiam apparet, quàm inamica res sit æmulatio Medicorum & quàm detri- mentosa calumnia.

OBSERVAT. II.

Quidam Vir primarius chronicis catarrhis obnoxius, aliis frustra- neis, pul. Nicotianæ per nares at- tracto, & dec. fassaf. pro potu, liber evasit.
℞. Fol. Nicot. cum ol. anis. præp. ʒj. fl. maior. ʒj. mos. gr. j. f. p.

OBSERVAT. III.

*De Tabaci præstantiâ in defluxionibus, in abigendâ crapulâ,
& mirâ qualitate in præservando ab inediâ.*

Cum in toto terrarum orbe, nulla planta reperiatur, quæ ob præcellentes qualitates, ad omnis generis ægri- tudes, internas & externas partes obsidentes, propulsandas, tantum elogium, præsertim in affectibus catarrhosis suffitu & pulvere adhibito, ac ipsa Nicotiana, exin suo merito, sana sancta dicta, ab effectu, ob præclaras & quasi divinas sanandi dotes. Etsi illa ob insignes virtutes summoperè celebranda, non minus, cum ab hominibus delitiosis, illius usus non ad morbos profligandos, sed vitia propaganda, adhibeatur, in multorum repræhensionem incurrit, dum ipsius suffitu & pulvere, libidine effrenatâ abutuntur bibuli, ad cerevisiæ & vini vapores in cerebro coagulatos & adglutinosos, resolvendos ac detrahendos, ut temulenti exin sobrii redditi, denuò comotationibus indulgere, & non unâ vice in die Ebrietati studere, liceat. O vitium execrandum! O vita belluina. Adeò illa *κακὴ νόσος* inolevit, ut deploranda, vix emendanda. dum non solum Martiales, sed & oppidani ac ipsi etiam pagani, suam illic voluptatem quærant & capiant. Mihi ex relatione cujusdam viri fide digni innoruit, haud pridem

pridem in Belgio, inter duos Nobiles, certamen institutum de copiosiore Tabaci haustu, victori proposito præmio 200. Thalerorum, quorum alter 300. fistulas absorpserit.

Cum antè triennium, in diœcesi Eisenburgensi, diversarer, incidi in quendam militem Salva-Guarda dictum, pro subditorum custodiâ ac tutelâ destinatum, qui asseveravit, suffitum illum inter milites tam vulgarem, ut si quid de stipendio menstruo residui relictum, in Tabacum impendant, subjiciens: O quàm dives essem, si haberem eos nummos, quos pro Tabaco exposui. Cum ille suam olim operam etiam locarit in naumachia, mihi retulit, suffitus Tabaci frequentissimum usum esse inter milites classiarios, præsertim si commeatus inopia, ad famem præcavendam & dispellendam, per 2.3. dies inediam sustinentes, citra ullum incommodum. Cum videatur à ratione alienum, ab ullo suffitu sperandum alimoniam, ad famem placandam, accommodatam, haud abs re, inquirere in causam, tam admirandi effectus.

Ultra 10. lustra abiêre, quod Nicolai Monardis Medici Hispani de rebus Indicis commentaria perlustrare contigerit, ubi refert, ipsos Indos, præsertim si per loca deserta peregrinandum, in cibi ac potus defectu, ad famem & sitim fallen-

dam, masticare pilulam pîsi magnitudine, ex Tabaco concinnatam, cujus beneficio per quadriduum, absque ullo cibo ac potu, iter peragant, sine ullo sensu famis ac sitis.

Author ille rejicit causam in phlegma per pilulam Tabacinam masticatam, è cerebro tractum & deglutitum, quod pro alimento inserviat, sed absonum. Cum multa reperiantur simplicia, è quibus apophlegmatismi componuntur, phlegmata è capite allicientia, iis deglutitis nulla inest facultas famem & sitim per quadriduum (intellectum velim hominem sanum, non morbosum) remorandi, sine ulla offensione virium. Accedit & hoc Herculeum suffragium, quod ipse etiam suffitus Tabaci, eundem præstet effectum. Quis amabò fumo ulli attribuat nutriendi facultatem per se. Ergò alia occultior subsit causa, necessum est, videlicet, *δύναμις* quædam *ναρκωτική* officio ventriculi impressa, quod aliàs ob sextum par nervorum à cerebro implantatum, admodum sensile, & sedes famis animalis, si ejus sentiendi & alimenti capiendi facultas, à Tabaci qualitate narcoticâ, vel *ἰδιοσυγκρασία* quadam, inhibeatur, aliquandiu licitum abstinere à cibo ac potu dum *ἐνέργεια* Tabaci absoluta, sensus indigentia, & cibum ac potum assumendi desiderium redit. Memoria succurrit, quod aliquando in Herbario Andreæ Loberii legi,

gi, de solano somnifero, quod Agyrtæ in Italiâ plebeculæ sitibundæ cum facientes, & pecuniam emulgentes, modicum de illius radice, cum conservâ rosarum, vel violarum mixtum, exhibere soliti, ad sitim restringendam, stupefactis faucium

nervulis, ad œsophagum imum pertinentibus, ut appetentia non percipiatur. Quid nî rationi consonum, famis & sitis levamentum, mediante Tabaco procuratum, à consimili qualitate, provenire.

OBSERVAT. IV.

De Catarrho à pituitosis humoribus.

Illustr. ac Generosus Dn. Carolus, L. B. de **Teuffenbach**/ in oppido Murano, in arce vicinâ residens, catarrho & angustia pectoris à pituitosis humoribus dependentibus, obnoxius, me advocari curavit, ordinatæ pil. cephalicæ.

an. 3j. Extr. d. carth. 3ß. cum aq. beton. pil. N. 27.

Pro cerebro corrobor.

℞. Sp. diamb. diamos. dul. diaplir. cum mos. a. 3ij. conf. alker. 3ß. ol. still. Nuc. mus. gut. vj. sac. dis. in aq. lau. & ceras. 3iij. f. R.

℞. M. pil. aur. coch. sine quibus

OBSERVAT. V.

De Catarrho à serosis humoribus.

Illustr. ac Generosus Dn. **Ehrenreich**/ de **Rainach**/ in Styriâ superiore habitans, à destillationibus & dolore cap. molestatus, meum efflagitanti consilium præscripsi pil. cephal. ad humores serosos defluxionum auctores, avertendos.

℞. M. pil. sine quib. 3ij. aur. 3j. extr. d. carth. 3ß. cum a. bet. pil. N. 27.

Pro cerebro confort.

℞. Spec. diamb. diamos. dul. d. xyloalo. a. 3ij. ol. stil. succ. rect. gut. 4. macis gut. 3. sac. dis. in aq. Ros. & salv. 3iij. f. R.

OBSERVAT. VI.

Illustr. ac Generosus Dn. Frobenius Truccesius, L. B. in **Zeil**. catarrhosus me accersendum curavit à pituitosis humoribus à capite descendentibus.

extr. Tabel. 3ß. cum aq. bet. pil. N. 27.

Pro confort. cer. ʒ. sp. diamb. diamos. dul. a. 3j. succ. al. præp. 3j. Ex. lig. alo. gr. xij. ol. stil. nuc. mus. gut. 4. sac. diss. in aq. ros. & lau. 3iij. f. R.

℞. M. p. coch. 3ij. sine quib. 3j.

O

OBSER-

OBSERVATIO VII.

De destillationibus falsis.

Nobil. Dn. Wilhemus de **Rauhenberg** / Commissarius superioris Styriae complexionis sanguineae, facie rubicundâ, sat corpulentus, cum chronicis falsis destillationibus cum tussiculâ, ex Epatis præcalidâ constitutione, pronatis infe-

staretur, ut metus, ne suâ acrimoniâ, exesâ pulmonum substantiâ, phthis succederet, aliorum Medicorum operâ irritâ, decoctum R. Chinæ proposui, paruit, assumpsit & convaluit.

OBSERVAT. VIII.

De variis symptomatis à catarrho causatis.

Generosa Dn. Baronissa Coniux, de **Teuffenbach** / superioris Styriae, destillatione, vertigine, diu

detentâ, consilii mei apographum extat, in meis consultationibus.

OBSERVAT. IX.

De destillatione tenui falsâ, tussiculâ & anhelitus difficultate.

Nobiliss. Dn. Jacobus de **Praspberg** / 60. annorum, in Almangojâ habitans in **Grienenberg** / ex tenui falsâ destillatione, tussiculâ & anhelitus difficultate decumbens, prius alterius Medici operâ usus, qui inter cætera, pro potu decoctum lig. assafr. ordinarat, sed sine commodo, imò cum detrimento, quin malum irritatum, eo abdicato, decoctum Chinæ præscriptum.

Pil. consignatæ. ℞. M. pil. de succino Crat. ℞ij. Extr. pil. sine quib. ℞j. cum aq. beton. 2r.

Leniter & cum *εὐφροσύνη* evacuatus. Vespere exh. ℞. conserv. ros. ver. ℞ij.

boli arm. præp. ℞iij. M. ad moderandum fluxum & salsedinem infringendam. Sæpius accepit coch. j. de syr. myrtill. & corall. a. ℞ij. M.

A cibo de seq. trag. cum crustâ panis al. tosti vino inebriati.

℞. Sem. cori. præp. ℞vj. corall. rub. præp. ℞ij. marg. præp. ℞j. confer. ros. ver. ℞ß. sacch. fini. ℞iij. ß. manus Chr. perl. ℞ß. M.

Pro suffitu vittæ.

℞. Lig. al. vernic. thur. mast. an. ℞ß. succ. al. ℞j. styr. calam. ℞iij. benzo. ℞ß. M. f. p. crassus.

Omnia ad nulum.

OBSER.

OBSERVAT. X.

De Coryzâ.

Cum Illust. ac Generosus quidam
Baro de **Wels**/ per aliquot se-
ptimanas coryzâ detentus, sæpius
usus pul. Tabaci per nares attracto,
sine levamine, tandem meo consilio
obsecutus, his pil. est liberatus.

℞. M. Pil. sine quib. ℥ij. aur. ℥j.
cum aq. beton. f. 27.

Laudavit effectum, quod leniter
& sufficienter, sine ullâ offensâ, suam
operationem peregerint, cum prius
ab aliis Medicis ordinatæ pil. sem-
per cum torminibus molestæ & vo-
mitu infestæ.

OBSERVAT. XI.

Symptomata varia ex destillatione.

PRO Nobiliss. N. Consiliario Cæ-
sareo, in nostro districtu habi-
tante, dolore cap. & destillatione,

motu tremulo, ejus consilij copia
extat in meis consultationibus.

OBSERVAT. XII.

Catarrhus à serosis & salsis humoribus.

REver. Dn. Arnoldus, Primarius
in Moraviâ Theologus ab adver-
sariis profugus, aliquandiu Ulmæ
degens, destillationibus à serosis &
salsis humoribus, obortis, obnoxius.
℞. M. pil. sine quib. ℥ij. aur. cochl.
an. ℥ss. Ex. cath. Theo. g. 4. cum aq.
beton. 27.

Ad incrassandam materiam te-
nuem.

℞. Sem. pap. al. ℥ss. cum aq. farf &

ros. an. ℥i ss. f. Emuls. ad. sp. diatr. frig.
℥iiij. f. R.

Pro cerebro corrobor.

℞. Sp. diamb. diamos. dul. an ℥ij.
succ. al. præp. ℥j. ol. anis. g. 4. sacc. in
aq. lau. dis. ℥iiij. f. R.

Trag. à pastu:

℞. Sem. cori. sacch. obduct. 3vj.
sp. diatr. frig. ℥iiij. coral. rub. præp.
℥ij. sac. ros. tabul. ℥iiij. f. Trag.

OBSERVAT. XIII.

Catarrhus à crasso phlegmate concitatus.

Cum præfatus Theologus, alio
tempore catarrho à crassiore & le-
stus:

℞. M. pil. coch. ℥ij. aur. ℥j. Ex cath Theo. ℥ss. cum aq. beton. pil. N. 27. erat difficilis alui.

Pro reliquiis amovendis, ordinatum vinum laxat.

℞. R. polyp. q. rec. ℥ss. cich. fœnic. Enul. an. ℥ij. herb. beton. abs. Rom. hyss. saly. anth. cent. min. a. p. j. fol. sen. s. s. ℥j. agar. rec. tro. Rhab. el. an. ℥iij. turb. al. ℥iij. crist. tart. ℥iij. cin. nam. ℥j. gal. ℥ss. cum. sind. al. f. fac. infund. in quart. iij. vini & ℥j. aq. beton.

Pro cerebro confortando Trag grossa.

℞. Confect. sem. cori. anis. fœnic. carvi, cinnam. caryo. a. ℥ss. cub. ℥iij. cort. citri. aurant. condit. a. iij. Tab. diamb. diamos. dul. aromat. ros. ex

ol. still. Nuc. musc. diaxylal. an. ℥ss. è succo ros. rub. cum ol. vitr. præp. ℥vj. f. trag. grossa.

Exterius apl.

℞. Fl. major. m. ss. beton. saly. anth. lavend. ros. a. p. j. ss. Nuc. mus. lig. al. a. ℥ij. caryo. vernicis, styr. calam. an. ℥j. tro. Gall. musc. gr. vj. cum sind. rub. & modico gossipio interpass. f. Cuc. ℥. Ol. Nuc. mus. expres. ℥iij. bals. ma. ℥ij. ol. suc. rect. gut. v. cary. gut. iij. ambr. gryf. gr. ij. mos. gr. j. M. pro vertice inungendo.

Ad cordis corroborationem expectanti ordinatum.

℞. Conf. ros. sylv. fl. tunicæ. a. ℥ss. confect. alker. ℥iij. ambr. gryf. gr. iij. M.

OBSERVAT. XIV.

Tragema in affectibus catarrhosis à cerebri imbecillitate pronatis.

AD cerebrum corroborandum, cor & vertriculum etiam confortandum, in personis primariis, plurimum contulisse, deprehendi.

℞. Confect. sem. cori. præp. ℥j. sem. anis. fœnic. carvi, cub. cinnam. corporis sine anima. a. ℥vj. confect. mac. caryo. a. ℥ij. Tab. diamb. diamos. d. aromat. ros. ex ol. still. Nuc. mus. manus Chr. perl. cum ol. cin. nam. a. ℥ss. è succo Ros. cum sp. vitr. præp. ℥v. è suc. citri cum ol. still. aurant. ℥vj. liquirit. mundat. quadra-

tim incisæ. ℥ss. incis. incidendis grosso modo. M.

Descriptio Tabul. è suc. Ros.

℞. Fl. ros. rub. ℥ss. infund. in aq. Ros. lb. ss. sp. vitr. rectif. gut. 12. per hor. vj. in express. dis. sacch. fini ℥vj. f. conf. in Mors.

Descriptio corporis sine anima.

℞. R. ireos Flor. ℥ss. mos. cl. gr. iij. sac. fin. lb. ss. confic. s. a.

Tragea illa ob coloris elegantiam & suaveolentiam grata & laudata.

OBSER-

OBSERVAT. XV.

DN. M. Petrus Hubertus Ecclesiastes Ulm. in summo templo, destillationibus obnoxius & de cerebri imbecillitate questus, mirè hoc tragema laudabat à me ordinatum.

℞. Conf. sem. cori. præp. ʒj. anis. fœnic. carvi. a. ʒʒ. cary. cinnam. a. ʒiij. cubeb ʒʒ. Tab. diamb. diamof. d. aromat. Garyo. diaplir. cum mos. d. Nuc. musc. an. ʒvj. cort. citri. condit. ʒv. grosso modo incisa M.

℞. Conf. sem. cori. præp. ʒj. anis.

OBSERVAT. XVI.

De cerebri imbecillitate.

Generosa Virgo de Welz / ex præcedente morbo, cerebri imbecillitate diu laborans, duorum Medicorum consiliis irritis, hæc cum laude profuerunt.

℞. Fl. major. salv. beton. anth. a. m. ʒ. lig. alo. ʒiij. caryo. styr. cal. an. ʒij. Nuc. musc. ʒj. vernic. ʒj. cum sind rub. & mod. bombace interpass. f. Cuc. ʒ. Sp. diamb. diamof. dul. a. ʒj. ambr. gryl gr vj. ol. succ. rectif. gut. iij. sacch. dis. in aq. ceras. & lav. ʒiij. f. R. Ol. stil. macis cum jusc.

De Raucedine.

OBSERVAT. I.

Quidam Ecclesiastes Ulm. de Raucedine questus, cum sequenti matutinâ concio habenda, veritus, ne alterica committenda, ilico consignavi, ℞. syr. d. liquir. Jujub. a. ʒiʒ. M. Mirè deprædicavit lambendo subitum effectum.

OBSERVAT. II.

Pro Dn. M. Petro Hubero Ecclesiaste in summo templo raucedine & tenui destillatione.

℞. Syr. Jujub. d. liquir. a. ʒx. M. an. ʒij. M. pro Garg. ad lambendum. ℞. Caric. ping. daçt.

OBSERVAT. III.

In raucedine à causâ calidâ cum siccitate seq. expertum valdè proficuum, ℞. Syr. Ju. ʒij. è suc. pap. err. ʒj. diamor. ʒʒ. M. ad lambendum.

Pro Garg.

℞. Aq. prunell. ℥iij. plant. ℥iij. scab. ℥j. syr. liquir. Ju. a. ℥vj. M. pro
 syr. viol. Ju. a. ℥ij. diamor. ℥iij. M. Garg.

OBSERVAT.

De Uvula relaxatione.

Oeminae honestae Uvula
 grandior molesta, ut æger-
 rimè quidpiam deglutiret,
 quidam Chirurgus per 3.
 septimanas suum Gargarismum fru-
 stra adhibuit, malo indies magis in-
 valescente, ego vocatus præscripsi.

℞. Cort. Nucum exter. ℥ij. ba-
 laust. cort. granat. acaciæ a. ℥j. alum.
 usti. ℥ss. f. p.

De quo per cañulam insufflatum,
 multum crassi ac viscosi phlegmatis
 processit.

OBSERVAT.

Ab Anginâ acerbâ liberatus.

Ujusdam opulentissimi
 Mercatoris Ulm. filius 26.
 annorum Naturæ melan-
 cholicæ, non ultra annum
 in Conjugio vivens, à subitanæ de-
 fluxione, anginâ gravissimâ est cor-
 reptus, ut suffocationis discrimen
 impenderet, & Parentes inprimis
 nova nupta anxia ac sollicita. ne lu-
 rida Mors divortium faceret, exin-
 meum requisitum consilium, thala-
 mum ingressus ad ægrum accedens
 & conspiciens tantam angustiam,
 hærebam in suspensio, quid agendum
 cum malum in præcipiti, diutinam
 moram non admitteret, re ultro ci-
 troque pensitatâ, aspirante gratiâ
 divinâ, sequentia à me ordinata, cum

luculento levamine, pro dolore sub
 mento sat acerbò mitigando.

℞. Cassiæ rec. extr. ℥iij. ol. chamæ.
 amygd. dulc. an. ℥j. M.

Crasso linteo obductum sub men-
 to applicitum. Ad intercipiendam
 defluxionem, & calidam intempe-
 riem corrigendam.

℞. Alb. ovor. conquass. adde fa-
 rinæ tritic. q. β. ad pultis consist. cum
 linteolo temporibus adglutinan-
 dum. Interius ℞. Aq. plantag. ℔. j.
 aq. prunellæ ℔. β. flor. Ros. rub. ℥β.
 sumach. ℥iij. decoq. ad consumpt.
 tertiæ partis. Colat. adde diamor.
 dianuc. an. ℥j. sp. vitr. gut. ij. M. f.
 Garg. sæpius in ore tepidè teneat &
 exspuat. Post cochl. j. sumat. sen-
 siva.

sim deglutiendo. R. Diamor. dianuc. an. ℥j. Mell. ros. ℥ij. sp. vitr. gut. iij. M.

tam proficuâ, mihi erat laudi & promotioni apud totam sat amplam familiam. Deo O. M. sit Gloria.

Cum optato successu. Ista cura

De Scorbuto oris.

OBSERVAT. I.

Στομακάκη cum dentibus vacillantibus.

Enerosa Baronissa de Freyberg / ultra 8. menses gravissimis symptomatis infestata duorum Medicorum opera adhibita, ἀνακατα per os assumptis, & per alvum injectis clysmatis sapius, evacuata & V. sectio administrata exiguo cum levamine, Judicata laborare malo scorbutico, à corruptelâ vitiosorum humorum in mesenterio stabulantium. Cum autem στομακάκη inprimis esset molesta, gingivis sanguifluis & dentibus vacillantibus, verita, ne omnes exciderent, obsecrando, ut cogitarem de accommodato medio. Non levis tùm in animo meo exorta est admiratio, cum tamdiu à duobus Medicis tractata, nihil præsidii, si non penitus tollendo, saltem demulcendo malo ordinatum. Mihi percontanti, num pro molestiâ illa abigendâ, omninò nihil usurpasset, respondit, ab altero Medicorum aq. prunel. & plant. præscriptam sed absque fru-

ctu. Ego circumstantias varias æquo ponderans judicio, depræhendendo sanguinem ex gingivis stillare, ob ejus serositatem ac tenuitatem, & carnis laxitatem, exin etiam vacillare dentes, defixos in molli substantiâ, opus igitur esse majori vi exiccantibus & adstringentibus, superfluum humiditatem absorbentibus & corroborantibus laxas partes.

Felici auspicio seq. ordinata.

R. R. Quinque. f. ℥ss. f. salv. myrti. pilosel. nasturt. aq. an. m. ss. fl. ros. rub. p. iij. bal. aust. cort. gran. a. ℥ss. dec. in vini rub. & aq. plant. an. ℥ss. i ss.

Manè in ore cal. contin. post inung. ging.

R. Diamor. ℥j. spir. vitrt. q. ss. ad acorem.

Istius usu absoluto, me accersiri curavit & commemoravit, se decoctum illud cum optato successu usurpasse, insuper rogans, cum decocta non diu idurent, quin corrumpantur, ut, cogitarem de conveniente aquâ, urgente necessitate, adhibendâ,

bendâ, talis consignata.

℞. Aq. prunell. salu. plant. a. ʒj. aq.
Nicoti. ʒiʒ. sp. vitr. rect. ʒj. M. ab.

ejus usu gingivæ illitæ. ℞. Mell. scyl.
ʒiʒ. sp. vitr. q. β. ad justum acorem.
Feliciter est restituta.

OBSERVAT. II.

Cum Dn. Wolffgangus Müllerus,
Civis Ulm. primarius, 70. ann.
Naturæ melancholicæ, carcinoma-
te gingivarum detentus, ut caro pu-
tredine corrupta & dentes unâ ex-
ciderint, sanguine copioso è gingivis
promanante, ultra 2. lb. ut de vitâ
periclitari judicaretur. Ego vocatus
primo aditu ac conspectu territus,
anxius ac dubius quibus mediis suc-

currendum, tandem bono Genio in-
spirante.

℞. R. Quinque f. ʒvj. f. li gustri, pi-
lofell. a. m. j. balauft. cort. granat. ros.
rub. a. m. β. sem. sumach. ʒ β. dec. in
vini rub. & aq. plant. a. lb. j. ad con-
sumpt. iij. partis.

Calide in ore sæpius contin. san-
guinis effluvium repressum, nec am-
plius reversum. Erat præsentaneum
auxilium.

OBSERVAT. III.

Cum quidam Medicus Ulm. Scor-
buto oris & dolore ac rumore
hæmorrhoidum, laborasset, meum
expetiit consilium.

℞. R. cich. Enul. a. ʒij. pol. q. ʒiij.
herb. abs. card. b. cent. min. nasturt.
meliss. anth. a. p. j. fol. sen. f. f. ʒx. ag.
rec. tro. Rhab. a. ʒiij. Jalap. ʒiij. crem.
tart. ʒiʒ. pass. mund. ʒj. cinnam. ʒj.
gal. ʒij. vini quart. iij. aq. cich. lb. j.
quart. β.

Ante prandium.

℞. R. bistort. ʒiij. balauft. cort.
gran. a. ʒij. hyss. salu. nasturt. myrti.
a. m. j. fl. ros. rub. fol. ligustri. a. m. β.
dec. in aq. prunell. plant. & vino rub.
austero pro ablutione.

Post inung.

℞. Diamor. ʒj. dianuc. ʒβ. sp. vitr.
ʒβ. M.

Brevi restitutus.

OBSERVAT. IV.

Filiola 4. ann. cujusdam Mercato-
ris Ulm. habens gingivas cruen-
tas cum oris graveolentiâ, ex putre-
dine carnosæ substantiæ, cum chi-
rurgi opera per mensem adhibita
frustranea, tandem meam opem im-

plorarunt, prius corpusculo leniter
evacuato.

℞. R. Enul. fænic Garyo. an. ʒj.
herb. beron. meliss. salu. hyss. anth.
p. j. fol. sen. f. f. ʒβ. ag. rec. tro. ʒiij.
cinnam. gal. a. ʒβ. f. Nod. infund. in
Mens.

Mens. dimidia hydromel. ℥. salu. givæ elotæ & frictæ. Post illin. ℥.
 m. j. chærefol. m. iß. fl. ros. rub. fol. diamor. ʒß. dianuc. mel. ros. a. ʒij. ol.
 ligustri a. m. ß dec. in aq. plant. pru- vitr. gut. 12. M.
 nell. a. fl. ß. vini rub fl. j. dec. Gin- Brevi integritati restituta.

De dolore dentium.

OBSERVAT. I.

EXpertus sum sæpius in me- ipso, si dens cavus, & com- pluribus aliis, camphoram, si ejus modicum inferatur, si non cavus, camph. ʒß. in aceto flß. decoq. cal. in os sumendo.

Cum ego olim cum aliis à Viro primario sat lautâ cœnâ exceptus, & tabulæ assedissemus, quidam sat gra-

vi dolore dentium infestari cæpit, ut incænatus abire constituerit, jussi aliquantulam sustinere patientiam & paulisper morari, interea modicum camphoræ adferri curavi cavitati dentium, inferendum, cum subitaneo levamine, ut animo hilari perfervere & compotare licitum, usque ad metam.

OBSERVAT. II.

QUædam virgo plebeja tam sævo dentium dolore exagitata, ut ejulationibus totam domum compleret, & pœnè ad desperationem deveniret, aliis mediis incassum adhibitis, cum observassem, cruciatum illum concitatum à sanguine fervido per arterias temporales descendentem, sequentem pulcriculam tem-

poribus loco affecto respondentibus, linteo obductam, applicari jussi.

℞. Alb. 2. oyor. conquass. cum aq. ros. & modico ac. ros. addita farina triticea, q. ß. ad pultis consist.

Ilicò dolor sopitus. Exin etiam relucet, quod non rarò levia media primâ fronte visa plus efficiant, dextrè causâ præcognitâ, adhibita.

OBSERVAT. III.

OL. vitrioli proficuum depræhen- di, & tro. d. nitro præp. modicum cavitati dentium, si non cavi,

diss. in aq. & ore contin. tep. In causâ calidâ.

OBSERVAT. IV.

CUm Ill. ac Generosus Dn. Baro de Erbach in Risleck / dolo-

re dentium & maxillæ sinistræ tumore molestatus, à calidâ defluxione. Pri-

ne. Primo obtuli pil. R. M. pil. inuncta. ℥. Camph. 3j. dis. in ol.
aur. coch. sine quib. a. 3j. Ex. cath. amygd. d. pro lin.
Theo. gr. vj cum aq. beton. 27. V. S. Cum optato successu.
medianæ sinistræ. Exterius maxilla

OBSERVAT. V.

Cum uxor cujusdam Præceptoris Classici Ulm. complexionis sanguineæ, facie rubicundâ, ingenti dolore dentium exagitata, Consilio cujusdam Medici Ulm. sedens in folio aquarum calidarum, venam saphenæ, in pede dextro sibi incidi curavit, sanguinem ad animi usque deliquium, effluere permittens, cum subitaneo levamento. Consimilem ὀδονταλγίας curandi modum, non legi unquam, nec vidi, nec antea audivi. Etsi audacia illa sæliciter cesserit, utrum ea aliquando imitanda, lectori ponderandum, relinquo.

OBSERVAT. VI.

De dolore dentium acerbis & contumaci, tandem victo.

Etsi dolori dentium mederi admodum sit triviale, ut pœnè nemo pomperiatur, quin sibi imagineatur, se illius mitigandi, habere experimentum, id constat ex lepidâ illâ historiâ Gomellæ, Nicolai Ducis Ferrariensis, celebratissimi Jocularis, qui cum incidisset sermo, cujus artis plures essent in Urbe Ferrariensi Professores, ilicò respondit, Medicorum: id cum perabsurdum videretur, ille ad rem demonstrandam, quodam die festo, ad limen Templi primarii, collo & ore linteolo velatis ne agnosceretur, se sistens, ejulando & lamentando ad commiserationem flectebat omnes ingredientes, causam prætendebat ingentem dentium cruciatum, exia cum pœnè singuli, quandam velut panaceam, ad demulcendam ὀδονταλγίαν communicarent, eorum & nomina & remedia annotabat, & ultra trecentas personas medicinam contra dolorem illum suggerentes, consignarat. Eâ peractâ fabulâ, ad regiam Ducis contendit & praudenti se objecit, facie opertâ, immensum dolorem simulans, Princeps dolum non animadvertens, cognitâ doloris causâ, hoc inquit è vestigio applica remedium ad illum placandum præsentaneum, ilicò liberaberis à cruciatu, & Nicolaum laudabis. Exin catalogum confecit, in quo & medicamenta & Medicastrorum nomina

mina consignata, in ipso autem frontispicio, Nicolai velut coryphæi nomen erat obvium: die postero abjecto velamine, genuino suo vultu ac cultu se ostendit Principi, tabulam legendam tradidit & mulctam constitutam exegit. Tum Marchio supremum inter Medicos locum, se obtinere conspicatus, & alios Magnates subsequentes, lectitans, à cachinno sibi temperare non potuit, proin illo in certamine se victum fassus, illi Palmam obtulit & Pecuniam solvendam imperavit. Et ita ludio ille opere ipso, suam sententiam veritati consonam, comprobavit. Etsi dolorem dentium curare, vulgo pro re viliori habeatur, attamen sæpius tam refractarius existit, ut etiam majorum Gentium Medicis, multum faceffat negotii. Cum magna sit causarum diversitas, vel à calida, vel frigida *δυνεργία*, cū affluxu humoris ferofi, vel sanguinis copiosi & calidioris, proveniat, exin & remedia varianda. Imò sæpius contingit, ne quod uni hodie profuit, alià vice officiat. Memorabilis extat historia apud D. Augustinum Epist. 5. de Vindiciano Medico celebri, ab eo petenti consilium pro dolore dentium, remedium, quod tūm congruere videbatur, erat oblatum, quo

dolor sopitus. Cum autem longo post temporis intervallo, dolor reversus & idem remedium ille adhibuisset, sed cruciatu intensiore facto, exin admirabundus Medicum denovo accessit, percontando, cur idem, in eodem affectu medium olim proficuum, jam autem non contulisset, tūm ille respondit, quia ego non jussi, innuere volens, quod tunc alia subsit causa, quæ requirat alia præsidia.

Cum quædam virgo plebeja complexionis sanguineæ, facie rubicundâ, dolore dentium intenso, per sex hebdomadas perseverante, exagitata. Primo aliorum consilio usâ olcaryo. eo frustraneo, adhibitum olcamph. exin dolor multum exacerbatus: tandem aliis irritis, applicitis cucurbitulis, scapulis, cervici & supra utrumque cubitum, præviâ scarificatione, tam rebelli cruciatu, immunis reddita. Exin innotuit, dolorem illum à sanguinis fervidioris & copiosioris affluxu, causatum. Pro illustri inserviat exemplo, quantum conferat, si causa cognita, quin levi medio morbus cedat. Minus mirandum, si idem eveniat, in affectibus abstrusioribus, ut Medici non raro impingant, in curandi processu.

De affectibus oculorum.

OBSERVAT. I.

De ophthalmiâ cum rubedine & ardore.

VXor Dn. Episcopi Mercat. Ulm. per aliquot septimanas ophthalmiâ gravissima laborans, aliis in cassum admotis, cum rubore, & palpebrarum adglutinatione.

℞. M. p. sine quib. ʒß. aur. coch. a. ʒj. cum aq. bet. f. p. 27.

Proposui vesicatorium, recusavit obsequium.

℞. Thut. præp. sarco. an. ʒj. vitr. rom. sumach. a. ʒß. ligata in nodulo infund. in aq. Ros. plant. fænic. a. ʒj. calef. & expr. ad lap. calam. præp. ʒj. f. coll. cum penna instill.

Cum subitaneo adjumento, ut nullis aliis opus præsidiiis.

OBSERVAT. II.

Fœmina plebeja dextri oculi rubedine longè lateque serpente cum insigni calore & ardore, detenta, aliorum consiliis vanis.

℞. Aq. Ros. plant. a. ʒij. solani. ʒj. vitr. al. ʒj. dis. & col. ad Thuti. præp.

ʒj. M. cum linteolo imbuto & expresso apl.

Intra paucos dies cum admiratione, qui malum illud prius conspexerunt, libera evasit.

OBSERVAT. III.

Quidam Juvenis plebejus lippitudine oculorum cum insigni tumore, ut eos aperire non posset, ultra semestrem molestatus, multorum præsidiiis frustra adhibitis.

℞. Aq. plant. ros. fragorum. a. ʒj. solani ʒß. vitr. al. ʒß. camph. gr. 2. dis. & col. ad Thuti. præp. ʒij. M. pro coll.

Brevi restitutus.

OBSERVAT. IV.

Juvenis 24. ann. arti Pœoniæ addictus, Naturæ melancholicę, ophthalmiâ sat gravi infestatus ex defluxione serosorum humorum.

℞. M. p. aur. coch. f. quib. a. ʒj. cum aq. beton. f. p. 27.

Post usus pul. sternut. per nares attracto. ℞. Pul. sternut. ʒij. sp. diamb. ʒj. major. ʒß. f. p.

Tandem ordinata aq. ros. cum vitr. al. & Thutia præp. exterius apl. Cum optato successu.

OBSER-

OBSERVAT. V.

Quidam puer lue Gallicâ infectus conferrent, tandē fontanella in sinistram oculi sinistri rubedine strobachio impressa, & vesicatorio defædatus, cum alia remedia nihil in nucha admoto, immunis evasit.

De Guttâ serenâ.

OBSERVAT.

Um Gutta serena sit affectus oculorum ex obstructione nervorum opticorum, à crassis humoribus proveniens & cecitatem inferens. Quidam Generosus in nostro districtu, eo malo occupatus, ex consilio Medicorum, 300. vipers in Italiâ captas (quælibet constabat floreno) in Germaniam, ad se transferri curavit, quodam suffitu prius exiccatas, ad præservandum à corruptione, earum carne Gallinarum pulli saginati, dum depumati, id indicio, viperarum virtutem penetrasse, ac per totum diffusam, tùm singulis diebus unus pullus sic enutritus, comedendus illi oblatus, per 60. dies continuando.

Insita enim Viperis, Naturâ vis diaphoretica, resolvens ac discutiens, superfluos humores, exin in caligine oculorum commendatur, si materia tenuis ac vaporosa. Sed in ægro illo nihil opis contulêre, haud dubiè ob crassitiem ac duritiem humorum visui officientium: & resolutioni resistentium: & ita magna illa impensa & spes concepta vana & irrita.

De Morbis auditûs.

OBSERVAT. I.

Auditûs difficultas à febre continuâ materiâ translata in nervum auditorium.

Quidam Ecclesiastes Ulm. in Summo templo, ex febre continuâ auditus difficultate laborans, materiâ per *periculis* delatâ in nervum auditorium, auditum deperditum, brevî recuperavit, de Bals. cephal. Anhaltino à me ordinato, aliquot gutt. cum bombace auribus immisissis, & celebravit effectum.

OBSERVAT. II.

Quidam Juvenculus 14. annorum ex nobili familia, cerebro humido præditus, aliquandiu gravi auditu laborans, meum expetens consilium, intra paucos dies, integritati ita restitutus fuit. Primo ordinatæ pilulæ cephalicæ, ad phlegma à cerebro revellendum.

℞. Extr. pil. aur. sine quib. Pan-
chymag. Crolli. an. ʒss. cum aq. be-
ton. f. p. 21.

Optimè contulerunt. Post antè le-
cti introitum gut. ij. iij. spir. cephal.
Anhalt. cum gossipio immittenda.
Cum optato successu.

OBSERVAT. III.

A sat gravi Tinnitu aurium immunis redditus.

Quidam Vir Nobilis 50. anno-
rum, Naturæ melancholicæ, per
aliquot septimanas, perquam mole-
sto aurium tinnimento exagitatus,
felici auspicio, paucorum dierum
spacio, liberatus, aliquot guttis de
spir. ceph. Anhalt. cum bombace in-

fertis. Deprehendi illius effectum
multò præstantiorem in cerebro
corroborando & vaporosâ ac flatu-
lentâ materiâ resolvendâ, quàm o-
leorum stillatitiorum, quæ nimio
calore, sæpius magis officiant.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM

LIBER TERTIUS.

DE MORBIS MEDIÆ REGIO-
NIS SEU THORACIS.

DE ASTHMAE.

OBSERVAT. I.

Reverendiss. Dn. Mart. Episc. Secoviensis, Vir corpulentus, oblongæ staturæ, & valdè obesus, tempore hyberno, in cænobio superioris Styriæ diversitens, periculoso asthmate est correptus, circa mediam noctem, carpento misso, ob nivem densam, meam efflagitavit præsentiam, obsecundo, carpentum ascendo & me illi sisto, benignè sum exceptus, eâ matutinâ pil. sumendas ordinavi, ratus, pectus & bronchia pulmonum crasso phlegmate repleta, liberam respirationem intercipientem, ad istud obstaculum dimovendum.

℞. M. p. de agar. ʒij. coch. ʒj. Ex.

cath. Theo. ʒß, cum aq. hyss. f. p. 27.

Cum ipsum à meridiè visitassem, de medicamento effectu inquirens, sereno vultu obviam procedens, blando & amico sermone me excepit & gratias egit pro salutari consilio, pilulas felici operatione peractâ, sibi pristinam restituisse sanitatem. Cum valedixissem, singulari comitate per conclave me deducens, usque ad scalas est comitatus, & istam meam operam ex voto succedentem, passim deprædicavit. dictitans, Judenburgi (est oppidum Styriæ superioris) commorari quidem Medicum Lutheranum, qui tamen sibi fuerit saluti, quasi aliàs Lutherani, in suis actionibus essent infortunati.

OBSERVATIO II.

De gravissima Orthopnea.

Cum Durlachii moram traxissem, eram evocatus Etlingam ad Nobiliss. Dn.

Dn. de Zeilart/ob gravissimam orthopnoeam, de vitâ periclitantem, in dubia conjectura, pectus serosis & pituitosis humoribus viscosis repletum, respirationis organa obsidentibus & anhelitum intercipientibus, per aliquot septimanas in lecto cubare non potuit, quin die noctuque in sella erectus sedere coactus, cum se in alterutrum latus reclinare constituit, paroxysmus orthopnoicus invaluit, ut non, nisi rectâ cervice, spirare fas. Pœnè singulis noctibus circa horam decimam paroxysmus rediit, per horas 2. 3. durans, tantâ cum angustia, tanto cum stertore, ut quasi in momento suffocatio instare judicaretur. Antè meum accessum, aliorum Medicorum aulicorum opera adhibita, sed absque ullo fructu. Cum malum tam contumax, ut nullis purgantibus cederet, tandem videbatur mihi rationi consonum, in pectore hospitari humores crassos ac mucilaginosos, qui per at-

tenuantia & abstergentia ad excretionem promovendi, & per tussim rejiciendi, nec spes concepta me fefellit. Ad istum effectum præstandum, prærogativam habere observavi sæpius ol. sulph. acidum cum aq. hyss. mixtum ad justum acorem, de quo aliquoties in die, præsertim instante paroxysmo 1. 2. cochl. sensim deglutienda.

Pul. pectoralis:

℞. Sp. diatr. f. ʒ4. fl. sulph. ritè præp. ʒij. sac. candi al. ʒß. f. p.

Aq. pectoralis:

℞. Aq. hyss. ʒiij. card. b. præss. scab. a. ʒij. asthmat. ʒiß. sac. cand. al. ʒvj. M.

Hisce paucorum dierum intervallo, materia crassa & admodum viscosa absterfa, in maximâ & mirandâ copiâ, per tussim processit, exin paroxysmus orthopnoicus remissior apparuit, ut æger in lecto decumbere quierit.

OBSERVAT. III.

Dn. Martinus Neubrunnerus, civis Ulm. primarius, 70. annorum senex, orthopnoicus, sibi suffocatione pereundum queritans, nisi ad manum subitaneum præsidium, in causâ ac culpâ humores phlegmati-

cos conjeci in thorace residentes.

℞. M. p. d. agar. ʒij. coch. ʒj. Ex cath. The. ʒß. cum aq. hyss. f. p. 27.

Largâ evacuatione succedanea, eodem die est restitutus.

OBSERVAT. IV.

Cum Dn. Jacobus Bachmannus, Reip. Ulm. intimus Secretarius,

exinopinato, asthmate gravi correptus, & ronchifando periclitaretur, circa

circa mediam noctem è somno excitatus surgo, celeri gradu accurro, thalamum ingressus, in discrimine constitutum reperio, ratus, id mali concitatum à mucilaginosi humoribus spiritalia occupantibus, ad eos abstergendos & expectorandos.

℞. Aq. hyss. ℥iij. scab. marrub. card. b. a. ℥j. asthmat. ℥i℥. spir. anisi. ℥℥. sac. cand. al. ℥℥. M. sæpius exh. coch. 1. 2. ℥. Ung. dial. ℥℥. ol. amygd. ℥ij. M. pro inung. pectore, & paroxysmus remisit.

Ad residuos pituitosos humores eliminandos.

℞. R. Enul. Ir. Flor. fænic. a. ℥ij. polyp. q. rec. ℥iij. herb. hyss. beton. card. b. meliss. marrub. adiant. utr. a. m. ℥. fol. sen. f. f. ℥j. agar. tro. ℥iij. Rhab ℥ij. Mecho. al. ℥i℥. cinnam. ℥i℥. gal. ℥℥. pro Mens. hydromel. quart. ℥. antè prandium.

Ita restitutus, ut jam per complures annos immunis.

OBSERVAT. V.

Filiolus 8. annorum cujusdam Præceptoris Classici Ulm. laborans angustia pectoris, cum ronchis, quasi respiratione intercepta, occumbendum, diu cum eo malo conflictando, per intervalla paroxysmo revertente, ad materiam phlegmaticam averruncandam in thorace hærentem.

℞. R. polyp. q. rec. ℥iij. Ir. Flor. Enul. a. ℥ij. herb. hyss. beton. scab. a. m. ℥. liquir. ℥℥. carciar. iij. sem. anis. ℥ij. fol. sen. f. f. ℥℥. agar. rec. tro. ℥iij. f. sac. infund. in mens. ℥. hydromel. alternis diebus haustus sumendus.

Pro pectore inung.

℞. Ung. dialt. pector. an. ℥ij. ol. chamo. anet. a. ℥j. M.

Liber evasit à tanto incommodo.

OBSERVAT. VI.

De Empyemate notho.

Cum Illust. ac Generosus Dn. Orto de Teuffenbach / in Saurenbrunn / ex gravi empyemate decumberet, & copiosam materiam crassam ac viscosam, ex phlegmate corrupto pus nothum referens, diu in pectore detentam per tussim rejiceret, ad porrigendas manus auxiliares Naturæ per expectorantia. Præ-

cedente levi corporis evacuatione.

℞. Aq. hyss. veron. prass. card. b. scab. chærefol. a. ℥j. sac. cand. al. ℥vj. M. ℥. Sp. diatr. f. ℥iij. diatr. cal. ℥ij. Ex. R. Enul. ℥j. ol. stil. anis. gut. 4. sac. diss. in aq. scab. ℥iij. f. R.

Brevi convaluit, & me post aliquot dierum moram, largâ remuneratione, gratiosè dimisit.

Q OBSER-

OBSERVAT. VII.

De Orthopnaia gravissima in hydropem terminata.

Filia viri primarii Senatoris 17. annorum, complexionis phlegmaticæ, macilenta & pallida, ab incubilis, imbecillioris Naturæ, variis symptomatis obnoxia, interdum arthriticis doloribus vexata, & hæmorrhagiâ narium sat copiosâ molestata, profluente sanguine valde seroso, tandem supervenit Orthopnæa gravissima, cum ingenti angustia & palpitatione vehementi ipsius cordis, ut quasi in momento expiratura judicaretur, succedente tumore ventris & pedum turgescencia, cum haud levi imminentis hydropis suspicione. Ad opitulandum accersitus, primo ordinavi hydromel laxat.

℞. R. Enul. Ireos Flor. polyp. q. an. ʒij. herb. hyss. card. ben. abs. rom. meliss. anth. a. m. β. fol. sen. f. f. ʒx. agar. rec. tro. ʒiiij. R. Jalap. turb. albi Gumm. a. ʒij. Jujub. ʒβ. cinnam. ʒj. gal. ʒij. f. sac. pro Mens. hydromel. dos. ʒb. β.

Cum paroxismus orthopnoicus graviss. in meâ præsentia invalisset, obtuli illius haustum cal. vix quadrantis intervallo post vomere cæpit rejectâ materiâ phlegmaticâ admodum lentâ ac viscosâ, cum allevatione, cum tertiâ vice illud assumsisset, semper felici operatione peractâ,

non minus respiratio difficilis suffocationem minitans per intervalla recurreret, ad obviandum præscripti.

℞. Ol. amygd. dul. rec. ʒij. sacch. cand. al. ʒij. M.

Eo sensum absorpto, brevi post materia phlegmatica remollita cum tussi excreta & facilior anhelitus successit. Id medium cum tam bellè contulisset, aliquoties reiteratum, semper cum luculento levamento. Cum pectus humoribus pituitosis ac glutinosis repletum, qui tanti mali authores, ad eos abstergendos, & ad expectorationem promovendos, aqua pectoralis ordinata sæpius 1. 2. cochl. exh.

℞. Aq. hyss. ʒij. scab. card. b. chærefol an. ʒj. asthmat. ʒiiij. sac. candi albi ʒvj. M.

A pastu trag. sum. cochl. parvum super pane al. tosto vino inebriato. ℞. Spec. aromat. Ros. ʒj. diatr. simpl. ʒiiij. diatr. fr. ʒj. sem. anisi. ʒiij. sac. fini, cand. alb. an. ʒiij. man. Chr. perl. ʒβ. f. Trag.

Istum syrupum in attenuando crasso phlegmate & expectorando, prærogativam habere, est observatum.

℞. Oxymel. scill. oxymel. pector. Craton. an. ʒiij. syr. d. marrubio. ʒj. ol. sulph. ac. gut. vj. M.

Quin

Quin & hoc eclegma quotidie bis usurpatum.

℞. Loh. sani & Experti. ʒj. sp. diatr. f. ʒij diatr. fr. fl. sulph. ritè præp. an. ʒj. cum syr. liquir. f. Eccl.

Liquidum cum bacillo liquirit. sumendum. Exin humores pituitosi attenuati, absterfi, in copiâ, mediante tussi, per os rejecti.

Ad occurrendum tumori ventris & serofos humores in toto redundantes, evacuandos.

℞. Extr. Panchymag. Croll. ʒj. Extr. pil. aur. ʒß. cum aq. beton. f. p. 15.

Cum pulte prunor. deglu. leniter, citra ullam virium jacturam, serofis humoribus in copiâ eliminatis, & secessus procurando ventris intumescentiâ subsidente.

Cum & catarrhosa materia à capite descendere observata, tussim irritando, fâsedinem perferens.

℞. M. p. d. succino Crato. ʒj. Extr. pil. aur. Panchym. Croll. an. ʒß. cum aq. beton. f. p. 18.

De quibus novem tantum oblata, quinque vicibus operatione peractâ serofos humores copiosos & à cerebro, & à toto avertentes, ita contulerunt, ut placidus somnus, sine ullâ tussis molestiâ, subsequenti nocte, obrepserit, exin nullum amplius à capite depluvium notatum, tussi totaliter remittente.

Pro sat magno pedum tumore ædematoso à digitorum impressione vestigiis remanentibus.

℞. Ung. Martiati ʒß. v. Agrip. ʒvj. ol. chamo. aneth. lil. alb. a. ʒj. M.

Quotidiè bis inunctione factâ eal. circa talum & plantam pedum, intra octiduum tota intumescencia est resoluta,

Pro potu quotidiano :

℞. R. Chin. El. ʒß. inf. hor. 12. in aq. Mens. iß. dec. ad 3. part. cōsumpt.

Cum ab hisce remediis ægra commodius valere visa, nec de ullo, amplius symptomate, notabilis querela, totum negotium Naturæ committere placuit, experiundi gratiâ, num sanitas firma ac stabilis permanfura, sed post octiduum, denuo totius ventris regio turgescere cæpit, in majorem ac prius tumorem sublata cum inflatione pedum, exin haud levis sollicitudo, imò certitudo, de dispositione hydropicâ, ut iterum refugiendum ad præsidia medica. Eriſi varia selecta hydragoga per intervalla ob' pa, confortantia exhibita, diuretica ex cineribus Adriani à *Wynsicht* / (cujus beneficio se ab aliis Medicis directos & desperatos, restituisse gloriatur) ingestum, tamen omnia infructuosa. Cum ægra à primâ statim Infantia valetudinaria, funestum morbi eventum maturè illius Parentibus, denunciavi, cum advertam viscera secundæ concoctioni inservientia præsertim Epar, corrupta, ut ea redintegrare, ulli Medico sit impossibile, si fidem adhibere noluit, per me licet.

tum, etiam aliorum frui consilio. Sed quid contigit? Monstrata mihi litera Augustâ Vindelicorum huc transmissa, in quibus sequens compositio consignata, cuius medio aliquot hydropici à Medicis deserti, fuerint restituti.

℞. R. Ebuli major. rec. num. 4. R. petrosf. vj. bacc. Juniper. passul. min. an. m. j. dec. in aq. Mens. ij. β. ad consump. dimidia Mens.

Quotidie ter manè, ante prandium & cœnam lb. β. assumendo. Matri efflagitanti meam sententiam, respondi, præsertim cum animadverterim, multum spei in iilo decocto locatum, me non repugnare si fieret periculum, ne si filiam mori contingeret, aliis frustraneis, quidpiam neglectum, serâ pœnitentiâ cor lancinante, existimari queat. Præparatum illud, & per dies 14. usurpatum sine ullo levamento, imò potius cum detrimento, cum tanto dierum intervallo, ne unicâ quidem vice ulla operatio per secessum secuta, nec per vias urinales solito plus excretum, indies & toto abdomine & cruribus in maiorem molem levatis, ut tandem ægra, vitam cum Morte commutare, sit coacta. Ipse miratus sum, à prædicto decocto, tot dierum numero, ne unicum secessum procuratum, cum aliàs radices illæ pro singulari hydragogo, celebres. Cum abiis, quæ à me ordinata ad minus quinque, octo ad decem

sedes, cum *ιυφογία*, promotæ, aquosis humeribus in copia profluentibus. Ægra nostra laborabat hydrope ascite, fortassis Augustani erant anasacra detenti, quæ non est tam refractaria, & viscera sanguificationi destinata minus corrupta, sed frigida tantum affecta intemperie, & pituitosi ac serosi humores, in habitu corporis hæreant, in venoso genere undique etiam dispersi, ut dyscrasia illa facilius emendari, & superfluitates illæ, minori negotio, per hydrotica resolvi, per diuretica ad vias urinales, commodius deduci, aut per hydragoga expeditius per alvum evacuari queant, ut manu Medicæ, complures liberati. In Ascite autem cum omnes facultates naturales sint prostratæ, ob defectum caloris, alteratrix est læsa, cuius medio, vitiosi humores geniti, ob scirrhosin viscerum concoctioni inservientium, viæ sint obstructæ, ut virtus attractrix & expultrix impeditæ, quò minus serositatibus pateat transitus & exitus, quin in abdomine velut utre conclusæ, contineantur, & ob diurnam moram indies magis lentescant, ut vix magno labore, etiam per violenta Pharmaca, revelli queant: & ob corruptelam viscerum, omnia assumpta convertantur in excrementa, etsi magna suburra serositatum per hydragoga eliminata, brevî tantundem recolligitur, dum æger, viribus resolutis, succumbat.

Tot

Tot ac tanta obstacula, medicinalibus præfidiis, remoram obijciunt, & morbum illum funestum reddunt.

Si cui complures tam verendi casus obtingerent curandi, vel juvenem Medicum, præsertim conscientiosum & sympatheticum, maturius æquo, redderent canescentem. O miseram sortem Medicam, vel in hac meâ grandævâ octogenariâ ætate deplorandam. Cum facultas Medica amœnior in theoriâ, quàm pra-

xi, & tam fidelis opera, diurna & nocturna cura ac sollicitudo, sæpius haud promeritis, muneratur, imò non rarò cum disgratiâ compensatur, præsertim si medela non succedat ex voto, absque ullâ Medici culpâ, sed merè fatali ipsius morbi pervicaciâ, ut pœnitentia sit, cum cordolio, suppetias tulisse. Ast æquo animo ferenda, quæ inopinatò accidunt, & sunt immutabilia.

OBSERVAT. VIII.

A gravissimâ Orthopnœa liberatus.

Quidam civis honestus Ulm. 40. annorum gravissimo Orthopnoico paroxysmo noctu correptus, ut in momento suffocationis discrimen impendere videretur, transmissis humoribus serosis & pituitosis ad vasa Pulmonum respirationis vias, intercipientibus, pro iis averrendis & averruncandis, ordinatum hydromel laxat.

℞. R. enul. Ireos Flor. polyp. q. an. ʒij. herb. hyss. m. j. beton. meliss. anth. card. b. a. p. j. fol. sen. f. f. ʒiʒ. agar. rec. tro. turb. al. guma. an. ʒiij. Mechoc. al. ʒij. crem. Tart. ʒiʒ. gal. minor. ʒj. sem. anis. ʒʒ. cum sindon. al. f. sac. infund. Mens. hydromel, h. ij. ante prandium hausit quart. ʒ.

Felici auspicio cura cæpta & peracta, eliminatis serosis & pituitosis humoribus, sospes evasit.

Ufus post etiam isto syrupo.

℞. Syr. d. marub. ʒj. oxymel. scill. oxym. pect. Craton. an. ʒiʒ. ol. sulph. acidi. gut. vj. M.

Manè & vesperi cochl. j. accepit. Quin & hic pulvis multum contulit.

℞. Flor. sulph. ʒiʒ. sp. diair. simpl. ʒiij. sac. cand. alb. ʒij. f. p.

Cujus ʒʒ. super pane tosto vino inebriato, manè exhib. Pro potu quotid. dec. ling. assafr. ʒj. pro Mens. iʒ. aq. Etsi prædictus æger antè annum etiam dyspnœa infestatus, ut Medici operâ uti coactus, sed infelici successu, quin ob hypercatharsin, à violentiâ pharmacorum, concitata, pœnè in mortis fauces præcipitatus, magna effutitâ querelâ: à me autem ordinata, cum *εὐφορίᾳ* operatione peractâ, erant laudata, morbo profligato.

De Tussi.

OBSERVAT. I.

Illius 14. annorum Civis
Ulm. chronicâ tussi mole-
status, à catarrhosâ tenui
materiâ depluente, ut me-
tus de Phtisi, cum aliorum Medico-
rum consilia frustranea, & meum
requisitum.

℞. R. Enul. pol. q. Ireos. Flor. an.
ʒij. herb. hyss. beton. card. b. adiant.
utr. a. p. j. liquir. ʒij. caric. Jujub se-
best. a. ʒij. fol. fen. f. f. ʒvj. agar. tro.
Mech. al. a. ʒij. Rhab. El. ʒ4. cinnam.

ʒj. gal. ʒij. f. sac. pro Mens. i. hydro-
mel. alternis diebus, quart. ʒ.

Cum tussis sicca, conjectura, eam
à materia tenui serosa, pronatam.

℞. Syr. Jujub. pap. errat. a. ʒiʒ. M.
℥. Sp. diatr. f. diatr. fr. a. ʒij. thuris al.
ʒiʒ. myrrhæ. ʒj. liquir. ʒij. sac. cand.
al. fini, penid. a. ʒvj. f. p. Manè &
vesperi cochl. parvum super crusta
panis al. tosti vino madef.

Restitutus in integrum, cum im-
minentis Phtisis haud parva su-
spicio.

OBSERVAT. II.

Nobil. Dn. de Schellenberg in
Risleck habitans, 80. annorum
Senex diu tussi graviter molestus,
abhorrenti à medicamentis, or-
dinavi.

℞. Sp. diatr. f. diatr. cal. an. ʒi.

fac. in aq. sal. v. dis. ʒiij. f. conf. in Rot.
oblin. ol. cinnam.

Promoverunt copiosi phlegma-
tis excretionem per tussim. Obef-
fectum & suaveolentiam commen-
davit.

OBSERVAT. III.

Quædam fœmina primaria Ulm.
chronicâ tussi ex catarrho salso
detenta, alterius Medici medela fru-
stranea.

℞. Sem. cori. præp. ʒʒ. sp. aro-
mat. ros. ʒj. dianth. ʒʒ. sp. diatr. ʒij.
frig. ʒj. sem. anis. ʒij. sac. ros. tab. ʒv. f.

Tr. à pastu sumenda.

℞. Sp. diatr. f. diatr. fr. a. ʒj. Ex. li-
quir. ʒʒ. sac. in aq. farf. dis. ʒiij. f. R.
ad. aq. asthmat. ʒij.

Epectorata copiosa materia vis-
cosa, relevata & medicamenta lau-
data.

OBSERVAT. IV.

In pectoris angustia remedium laudatum.

Nobil.

Nobil. Dn. Marcus à **Lapheim** /
Præfectus in **Weissenhorn** /
chronica & sæpius recurrente angu-
stia pectoris, à crasso phlegmate ve-
lut glutine adhærescente, molesta-
tus, nihil magis contulit, seq. pul. ʒj.
cum vino, vel jusc. ad eum velut sa-
cram anchoram, si quid mali sentit,
confugiens.

R. Fol. sch. f. f. ʒij. R. Jalapæ ʒß.
diagr. præp. ʒiijß. cremor. Tart ʒiijß.
cinnam. anisi. a ʒj. caryo. zing. al. an.
ʒß. f. p.

In affectibus etiam cap. & ven-
triculi, ad phlegma removendum,
est præstantissimum,

De Pleuritide.

OBSERVAT. I.

DN. Nicolaus **Weiß** / Vien-
nensis Mercator, Pleuriti-
de lateris dextri Ulmæ de-
cumbens assumptis ʒiijß. ol.
amyg. d. cum. jusc. Gall. cal. copiosum

phlegma vomitu rejecit, & per al-
vum aliquoties excrevit, magno
cum levamento. Id mira præstare
sæpius observavi,

OBSERVAT. II.

De casu singulari.

Cum admodum Rever. & Nobi-
liss. Dn. Henricus à **Welden** /
Canonicus Episcopatus Augustani
& Elwacensis, pleuritide sinistri la-
teris est correptus, ex subitaneo af-
fluxu humorum pituitosorum & bi-
liosorum, in membranam costas suc-
cingentem, decumbentium, aderat
febris continua, dolor punctorius,
difficilis respiratio, per tussim excre-
ta materia phlegmatica cum sangui-
ne mixta purulenta, admodum fæti-
da, salsa & fervida adeò, ut Dn. æger
sæpius questus, quoties materia pro-
cessit, eam valdè graveolentiâ suâ

sibi molestam, salsam & tam acrem,
ut vereatur, ne fauces corrodat, aut
exedat: materia illa suo fætoe non
tantum ipsi ægro in excernendo mo-
lesta, sed & mephitim spirando a-
stantibus infesta, index internæ cor-
ruptionis ac putredinis. Illius Dn.
Parens mihi referebat, se aliquoties
januâ apertâ, dum in hypocaustum
ingredi vellet, retrocedere coa-
ctum, ob afflatum auræ putidæ, Na-
turæ adversæ. Excretio illius mate-
riæ purulentæ, fætidæ, salis & fervi-
dæ, in copiâ rejectæ, per dies 14. du-
ravit, & tertiâ demum septimanâ, ex

toto

toto defuit. Gravissimus ille affectus, quem arte humana propulsari posse, plerique sacri & profani ordinis visitantes, pro impossibili reputabant, cum symptomatis concomitantibus ita tractatus & sublati.

Primū: ℞. Mann. El. ℥j. dis. in dec. pect. ℥i℥. col. ad. syr. ros. sol. d. Mann. lax. a. ℥j. M.

Pro dolore mitigando :

℞. Ung. dialth. pector. anodyn. a. ℥ij. ol. amygd. d. ℥iij. M. Ung. locus aff. Empl. d. Melil. etiam admotum, cujus effectus in dolore punctorio demulcendo, in primis laudatus, adeo, ut cum Laphemii pleuritis velut epidemia lues grassaretur, illius applicatio etiam agricolis communicata, ad dolorem sopiendum, id laudibus ad astra usque efferentes, & tam nobile Empl. quasi in cælo usurpandum, dictitantes, aliquot illius libræ erant transmissæ.

Interius per aliquot matutinas ol. amygd. d. rec. cum jusc. Gall. exh. magno cum levamine.

Cum materia purulenta, fervida, foetida, falsa & acris rejecta, indubium argumentum ulceris putridi, maligni & corrosivi, eò scopus dirigendus, ut per abstergentia ad expectorationem promoverentur, & acrimonia mitigaretur.

Eo fine :

Pro potu ordinatum dec. hord. m. ℞. R. liquir. ℥i℥. pass. ℥j. sem. anisi. p. j. in M. i. ℞. aq. font.

Sæpius in die cochl. j. syr. viol. f. cum præd. dec. cyatho. M. In declinatione autem usus dec. pass. liquir. cinnam. & modico anisi.

Per aliquot vices vesperi, antè somnum exh. pomum dulce excau. sacch. cand. al. repletum & coctum, velut *συνίγιστον* proficuum, in mundificando.

Ad expectorandam materiam :

℞. Syr. liquir. ℥ij. Jujub. ℥i℥. oxymel. scyl. ℥j. M.

Sed prærogativam habere visa aq. pectoralis, eam valdè extollendo.

℞. Aq. scab. ℥iij. Veron. card. b. an. ℥i℥. hyss. ℥j. tussil. ℥ij. chæretol. ℥j. sac. cand. al. ℥vj. man. Chr. perl. ℥℥. M. Aq. Capon. f. cum jusc. Gallin.

Aqua cordialis ordinata ipsi grata:

℞. Aq. ceras. ℥ij. bor. bug. acet. Ros. a. ℥i℥. cinnam. ℥vj. marg. præp. ℥j. coral. rub. præp. ℥℥. bezo. ori. gr. vj. man. Chr. perl. ℥vj. fol. auri fini. 2. M.

Sacculi pulsar. carpis man. apl.

℞. Fl. bor. bug. ros. anth. a. p. j. sp. diamar. fr. ℥ij. cum sind. rub. f. 2. sac. rub. seq. aq. & express. rep. apl. ℥. aq. bor. bug. ros. a. ℥i℥. aq. meliss. ℥j. M.

In fine, pro cerebro confort.

℞. Sp. diamb. diamos. d. diaplir. cum mos. a. ℥ij. conf. alker. ℥i℥. ol. suc. rect. gut. 4. sac. dis. in aq. ros. & lau. ℥iij. f. R.

Et sic Nob. Dn. Patiens, astite & aspirante gratiâ ac benedictione divinâ, Naturâ cooperatrice, & manu medi-

medicâ adjutrice, quasi è faucibus Orci subtractus, cum pœnè singuli ægrum invisentes, de recuperandâ valetudine desperarint. Et sanè animus etiam meus non rarò de illius salute anceps ac dubius, inprimis anxius eram ac sollicitus, cum materia excreta acris, falsa & fervida, ne in transitu eroderet ac exulceraret pulmones, & ita ex charybdi in scyllam incideremus, ut pleuritidi succederet phtisis, sed Deo O M. sit laus in ævum, qui malum illud avertit, & plenariam sanitatem restituit.

Cum Dn. æger, viribus redintegratis, se conferre constituisset In golstadium, ad absolvendum studiorum cursum, efflagitabat à me, ut casum istum literis comprehensum, sibi communicarem, eum perlustrandum traderet, Dn. D. Menze-

lio, Professori & Medico illic suo ordinario, ut si denuo ægrotare cæperit, exin captaret ansam procedendi commodiorem, cum mea consilia ipsi adeò proficua. Aliquot mensium intervallo post, cum ille suos Dnn. Parentes denuò visitasset, tùm & ego Laphemium evocatus, cum appulissem, Dn. Parens ex arce per scalas in atrium descendens, & me per quam humaniter excipiens, hilari ac subridente vultu, hisce verbis est affatus. Dn. D. Menzelius, Dn. D. consilium valdè laudavit, dicens: Nullum Medicum in toto territorio, quicumque ille sit, melius concipere potuisse, & in votis habuisse, meâ frui consuetudine.

Apographum illius extat in meis consultationibus.

OBSERVAT. III.

NOb. Dn. Christoph. **Krafft**/ Patricius Ulm. Pleuritide sat gravi lateris dextri infestatus, cum febre continuâ, dolore punctorio ingenti, respiratione difficili, à defluxione sanguinis, cum esset corpulentus & sanguineus ac plethoricus, venæsectio administrata, aperta mediastina lateris affecti. Ad dolorem mitigandum: R. Ol. amygd. d. rec. ℥ij. sac. cand. al. ʒj. M. Exin dolor multò remissior & x. secessus subsequuti, quasi potione purgante oblatâ. Post bis in die seq. decocti ℥ij 4. exh.

R. Fl. pap. errat. m. j. aq. scab. ℥. iß. card. b. pap. errat. a. ℥ij. leniter bull. cum mod. sacch. f. Jul.

Ad prohibendum affluxum & inflammationem demulcendam.

Ubi materia excerni cæpta, ad absterg.

R. Aq. hyss. card. b. a. ℥iß. scab. ℥ij. farf. chæref. an. ℥iß. sac. cand. al. ʒvj. man. Chr. perl. ʒij. M.

Intra paucos dies convaluit, licet ipse æger de sua salute desperabundus esset.

R

OBSER-

OBSERVAT. IV.

UXor Du. Matth. Beck / Ulm. mercatoris, gravida & jam partui vicina, pleuritide correpta cum excretionem materiæ purulentæ fatidicæ, dolore pungente, alvo adstricta, & ingenti ventris tormine. Pro dolore mitigando lambat:

℞. Ol. amygd. rec. ℥iij. cum sac. cand. al. ℥j. M.

Pro absterfione materiæ:

℞. Aq. scab. ℥ij. hyss. card. b. bor. a. ℥iij. sac. cand. al. ℥iij. man. Chr. perl. ℥ij. M.

De hoc etiam syrumat. r. 2. coch.

℞. Syr. liquir. ℥ij. viol. f. ℥j. d. adiuv. 3vj. M.

Lateri dol. apl. lint. imbutum, seq. ol. & expressum. ℞. ol. chamo. aneth. amygd. d. a. M.

Cum ingens querela de alvo adstricta & cruciatu quasi ventrem divellente, hoc clystma injectum:

℞. Ol. amygd. d. chamo. a. ℥iij. mell. anthos. ℥iij. sacch. rub. ℥j. vit. 2. ouor. brodii Gall. ℥x. M.

Id per 3. horas retinuit, postea excrementa remollita in copiam rejecta, dolor sopitus, & fœtus exclusus salvus ac incolumis. Illud clystma albo calculo est notandum, in gravidis & puerperis, si alvus adstricta, vel tormina infesta.

Aq. cordialis etiam proficua:

℞. Aq. bor. bug. ceras. Ros. an. ℥iij. meliss. ℥j. cinna. 3vj. marg. præp. ℥iij. man. Chr. perl. ℥j. M.

De Pthisi.

OBSERVAT. I.

Um Illust. ac Generosus Dn. Wolfgangus L. B. ab Herberstein/an. 19. de tussi questus, inclinationem habens ad Pthisin etsi tum nihil purulenti excerneret, & ad illam mitigandam, Medici Argentoratenses, ubi tum commoratus, in vanum laborassent, Ulmam rediens meo usus consilio, ordinavi:

℞. Sp. aromat. Ros. 3j. sp. diatrag. frig. 34. sem. cor. præp. 3ij. sem. anisi.

3j. sacch. ros. tab. ℥iij. f. Trag. Et usus super pane tosto vino madef. à cibo.

Valdè commendabat sibi adeo profuisse, ut nihil tussis ultra annum senserit. Sed cum itinere in Styriam suscepto, per alpes nivosas Equis vedariis vectus, exin corpore alias pusillo & molli, concussio ac conquassato, & in victus ratione delinquens, in tussim recidit, Ulmam reversus, diu cunctatus, antequam medicamenta usurpasset, tandem me-

acer-

accerfiri curavit, cum olim à me ordinata tam proficua: sed nimis serò, cum Pulmones ulcere depascente detenti, rejectâ materiâ purulentâ & acri, tussi pœne assiduâ, perseverante. Varia administrata, sed absque fructu notabili. Præ cæteris hic pulvis multum contulit in materiâ purulentâ mundificanda.

R. Pul. Italy. ʒvj. sp. diatr. fr. ʒij. diatr. s. ʒj. sac. can. al. ʒj. penid. ʒiʒ man. Chr. perl. ʒʒ. f. p. cum jusc. & pane vino mad. exhib. Quin & alius Medicus in consilium adhibitus, at omnis noster conatus irritus, quin ex hac miseriarum valle, evocatus ad superos.

OBSERVAT. II.

Achronico pectoris affectu immunis redditus.

Quidam Italus 26. annorum, complexionis à prædominio melancholicæ, ultra biennium pectoris angustia cum difficili respiratione laborans, tussi insuper molestatus, excreta materia viridi, ardorem etiam circa anteriorem pectoris regionem percipiens, aliquando sanguinis rejectio per os successit, exin haud levis conjectura, pulmones malè affectos & phthisi obsessos. Cum Patiens ille Stutgardii negotiorum causa commoratus, cujusdam Medici usus consilio, eo frustraneo, cum indies deteriora subsecuta symptomata, Ulmam pertingens, cognito, me complures illius conterraneos, gravioribus morbis decumbentes, felici auspicio restituisse, me accessit & meum efflagitans subsidium. Etsi prima fronte morbus videretur ita comparatus, ut ambigua medicatio censenda, non minus vela ventis committere & Fortunam experiri

placuit, à superis expectando optatum successum. Cum animadvertirem in pectore hospitari humores pituitosos & biliosos, primò ordinavi: R. Rhab. El. Rad. Jalap. an. ʒij. Cremor. Tart. gr. xij. decocti pectoralis cum ʒij. fol. sen. ʒiij. f. p.

Exin aliquot secessus habuit, succedente multo liberiore respiratione. Ad reliquias penitus tollendas, præscripsi hydromel. laxat.

R. Rad. Enul. Ireos Flor. polyp. queri rec. an. ʒij. herb. Hyss. veron. absint. rom. card. b. adianti utr. an. p. j. fol. sen. El. s. s. ʒx. agar. rec. tro. R. Jalap. an. ʒiij. Rhab. El. ʒiij. crem. Tart. ʒiʒ. Jujub. sebest. an. ʒʒ. cinnamo. gal. an. ʒʒ. cum sindon. al. f. facc. pro. Mens. hydromel. de quo ʒʒ. ʒ.

Calidè jejuno stomacho, hora una ante prandium hausit, benigna & sufficienti operatione peracta, anhelitus expeditior successit, & ardor

pectoris recessit. Ad pulmones à for-
ditie emundandos.

℞. Loh. sani & experti. ℥iij. spec.
diar. simpl. ℥ij. sp. diatrag. frig. flor.
sulph. ritè præp. an. 3ß. syr. liquir. Ju-
jub. an. q. ß.

F. Eclegma liquidum, cum bacillo
liquiritiæ sumendum manè & antè
cubitum per dies 14. continuando.

Pro potu quotidiano ordinatum :

℞. R. Chinæ El. rasuræ ligni san-

cti. an. 3vj. liquirit. rasæ. 3v. Jujub.
Sebesten. an. 3vj. cinnamo. ℥iij. con-
cisa. M.

De quo ℞. quantum volâ manus
comprehendendum, decoq. in Mens.
2. aq. aliquot. ebullit. id merum bi-
bendum vel interdum vinum eo
contemperandum. Intra paucas se-
ptimanas ab illo gravamine levatus,
& cum antea macilentus, corpulen-
tior evasit.

OBSERVAT. III.

Filiola Anna Catharina 9. ann. Dn.

Joh. Eitelii Neubrunneri in **Ei-
senburg** / Generi mei, Naturæ me-
lancholicæ, cum diu anhelitu fœti-
do, corruptionis internæ indice, mo-
lestata, tandem forex se prodidit,
qualis interius latitans causa, cœpit
tussi exagitari cum excretis cruentis
& purulentis, veræ phthiseos indu-
bium argumentum. Interdum etiam
portiunculæ de ipsorum pulmonum
substantiâ rejectæ animadversæ non
meo tantum, sed & aliorum spe-
ctantium, judicio. Cum exulcerati
pulmones, eò eram sedulò intentus,
quo materia purulenta abstergè re-
moveretur, nè ob diuturniorem
moram, latius serpendo, majorem
corruptelam acquirat & pulmonum
substantiam indies magis corrodat.
In primis contulit ista aq. pectoralis,
cujus non unam mensuram assump-
sit, noctu & interdum 2. 3. cochl.
sensim deglutiens.

℞. Aq. scab. ℥iij. Hyss. Veron. tuf-
sil. an. ℥ij. card. ben. 3iß. sac. cand. al.
3vj. M.

De pul. hoc pectorali aliquot un-
cias per morbi decursum accepit, ter
in die super pane tosto vino mad.
manè, à meridie & antè cubitum.

℞. Pul. Haly. ℥iij. sp. diatr. fr. ℥j.
diar. f. 3ß. sac. cand. al. 3ß. penid. 3vj.
man. Chr. perl. ℥ij. f. p.

Cum autem interdum ingenti tuf-
si exagitata, ut metus suffocationis
immineret, nec materia procederet,
observatum, materiæ purulentæ ex-
cretionem ab hujus usu confestim
subsecutam.

℞. Ol. amyg. d. rec. ℥iij. sac. cand.
al. ℥iij. M. cochl. 2. cum jusç. Gall.
cal. exh. vel etiam per se.

Interdum ad infringendam ma-
teriæ acrimoniam :

℞. Syr. Jujub. ℥ij. liquir. pap. er-
rat. an. ℥j. M.

Usa etiam crebrò troch. bech. de
Radice

Radice Ireos. Pro potu seq. dec. usurpatum.

℞. Rad. Chin. ℥vj. lig. sancti. ℥℔. liquir. ℥j. pass. m. j. Jujub. daët. a. ℥vj. cinnam. ℥℔. de quo ℥. m. ℔. dec. in. aq. Menf. 2. ℥. Syr. Jujub. ℥ij. pap. errat. ℥j. M.

Intra mensis spatium est restituta præter meam & aliorum spem, incredibilis copia materiæ purulentæ & cruentæ interdiu & noctu, excreta per tussim. Erat autem in assumendis prædictis remediis abhorrens à Morte, obsequentissima.

OBSERVAT. IV.

Singulare exemplum Phtisis in tribus fratribus non hereditaria.

NOb. Dn. Doctor Leo **Krafft** / Patricius & J.C. Ulm. tres habuit filios adultos, major natu excedens ann. 30. medius 28. minor 24. qui omnes, licet duorum Medicorum opera adhibita, annuo spacio phtisici, è vivis sublati. Res stupenda, antea inaudita & nunquam lectione mihi cognita, eò magis mirandum, cum neuter parentum illi morbo obnoxius & è diametro diversa illis & Natura ac temperatura obtigerit, Senior erat complexio-

nis melancholicæ & macilentæ, medius autem corpulentus inclinabat ad Naturam sanguineo phlegmaticam, junior visus præditus bona ac laudabili corporis constitutione. Quoties illorum recordatio obvenit, toties fatalis illa trium Fratrum dispositio, animum meum admirandum percellit, qui licet temperatura contraria obveniret, ætas & vitæ ratio diversa, eodem tempore, uno eodemque morbo defuncti.

De cordis palpitatione.

OBSERVAT. I.

Nobilis. Virgo Maria Elisabetha Claudia, 18. ann. Filia Nobil. Dn. Philippi Caroli de **Welden** / in **Lapheim** / cum tam vehemente cordis palpitatione molestata, ut motus in pectore non contactu tan-

tum depræhensus, sed & visui obvi-
us, à fetosâ & vaporosa materiâ, capsulam cordis, seu pericardium obsidente, cum insigni faciei pallore, labiorum livore, conjunctus erat morbus virgineus, proficiscens à crassis ac lentis humoribus pituitosis

sis cum bile mixtis & obstructions in venis meseraicis, concitantibus. Ad totius corporis depurationem & obstructionum reserationem & corroborationem viscerum concoctioni inservientium, sequentia sunt ordinata.

℞. R. cich. Enul. fœnic. Caryo. a. ʒij. herb. abs. rom. card. b. cent. min. chamædr. cusc. meliss. adianti utr. a. p. j. fol. sen. s. s. ʒj. R hab. El. ʒiij. Agar. rec. tro. ʒij. Mech. al. ʒiij. crem. Tart. ʒ4. cinnam. ʒj. gal. ʒij. sem. anisi. ʒß. f. sac. pro. 3. quart. vini & aq. cich. card. b. a. ʒß. alternis dieb. quart. ʒ. Interdum exh.

℞ Rhab. El. ʒiij. R. Jalap. cremor. Tart. a. ʒß. f. p. cum jusc. exh. Felici successu.

℞. Sp. diagal. aromat. caryo. dia. cinnam. a. ʒj. dianisi. ʒß. man. Chr. perl. ʒvj. sac. fini. ʒiij. f. Tr. à pastu cum crusta panis tost. vino irror. sumenda. ℞. sp. arom. caryo. ʒiij. diagal. ʒij. diamb. ʒj. ol. stil. macis. gut. 4. sac. in aq. meliss. diss. ʒiij. f. R. Interdum sampsit gut. v. vj. ol. stil. macis in jusc. Gall.

Permutatis vicibus.

℞. Cort. citri cond. ʒß. conf. meliss. bor. a. ʒj. dianth. ʒvj. sp. lætif. G. diamb. diamos. d. a. ʒj. sem. citri. ol. c. c. a. ʒß. myrob. embl. condit. j. frag. lap. prec. omnium præp. a. ʒj. cum syr. cort. citri. f. El.

℞. Ladani. El. ʒß. G. tacam. ʒij. f. scutum stom. ext. alutæ cum sindon. rub. interpass. Hisce fuit restituta.

De cordis angustia.

OBSERVAT.

Unmo diluculo vocatus ad quendam mercatorem Ulm. offendi ipsum in lecto erectum sedentem, & querulum de ingenti pectoris angustia, cor quasi tenui filo pendulum, sibi moriendum dictitans, nî subitaneum ad manus sit auxilium, exin & mihi concitatus angor mentis, ut in suspenso, quale iudicium de morbi genere ferendum, & quæ præsidia expedienda, conjectura oborta, id mali à corruptis vaporibus causari

capsulam cordis impetentibus, idcirco ad bezoartica refugium habendum ratus, ordinavi.

℞. Bezo. ori. ʒß. marg. præp. gr. v. aq. card. b. bor. a. ʒj. M.

Desuper in lecto opertus, pro virium tolerantia sudaret, vix semihoræ spacio post, succedaneo sat largo sudore præter spem, liber ac immunis evasit ab omni languore.

Pro cerebro & ventriculo corrob.

℞. Aq. stomach. ʒij. Theriac. cephal. Lang.

Lang. Epi. a. ʒj. sac. cand. al. ʒij. M. De o sit laus inspiranti talia re-
 & Sp. diamb. diamof. d. diaxyl. an. media, quæ repentinam attulere sa-
 ʒij. conf. alker. ʒj. ol. stil. macis. succ. lutem,
 a. gut. ʒ. sac. in aq. ros. & lau. diss. ʒiij.
 f. R.

De morbis infimæ regionis, seu abdominis,

De ventriculi imbecillitate.

OBSERVAT.

*Remedium singulare ex Bals. fœnic. si causa frigida
 & flatulenta.*

IN ventriculi affectibus à causa fri- hunc Balsamum præ omnibus aliis
 gida & flatulenta concitatis, Bal- ordinatis, sibi contulisse prædicabat.
 samus fœniculi juxta descript. Dn. & Bals. fœnic. ʒj. ol. macis. gut.
 D. Horstii, suo merito est commen- ʒ. M. pisi mag. cum jusc. cal. vel plus.
 dandus. Quædam fœmina primaria

OBSERVAT. I.

De dolore immuni ventriculi.

UM Nobiliss. ac Strenuus ne subsit inflammatio, venam ape-
 Dn. Gallus à Teuffen- riendam consulo, obsequium præ-
 bach/ in Styria superiori, stitum, exin dolor, instar incanta-
 immenso dolore ventricu- menti, ilicò conquievit, nec opus
 litorqueretur, aliis frustraneis, cum erat aliis præsidiiis. Exin etiam per-
 animadverterem corpus plethori- spicuum, quantum momenti confe-
 cum, & Naturam melancholicam, rat causæ morbificæ cognitio.
 conjectura dum querela de ardore,

OBSERVAT. II.

De dolore circa regionem ventriculi punctorio.

UXOR D. Michaelis Clausii Ulm. dolore punctorio circa regionem
 mercatorii ordinis conquesta de ventriculi, præsertim si anhelitus
 trahen-

trahendus, aut respirandum, cum causa ignota, nec artificiosa conjectura assequenda, ad dolorem demulcendum, anodynum exhibendum duxi.

℞. Ol. amygd. d. rec. ℥iij. cum jusc. Gall. cal. exh.

Res stupenda intra tres horas, acicula per vias urinales, unā cum lotio, excreta, cruciatus disparuit. Quā occasione illa intra corpus devenit, omnes latebat. Deo sit laus, qui tam conveniens suggessit remedium.

OBSERVAT. III.

Filia mea Anna Maria 30. ann. ingenti dolore totius abdominis, profundas etiam partes occupante, exagitata, ex causā frigidā, per totam noctem discruciante omnia medi-

camēta averfata, ægrē sibi persuaderi passa, ut assumeret 4.℥. gut. ol. still. carvi. cum jusc. Gall. cal. vix quadrantis horæ spatio post, clamor ille cruciatus recessit.

OBSERVAT. IV.

Filia 15. ann. Generi mei Dn. Joh. Eitelii Neubrunneri ab Eisen- burg / sævo dolore ventriculi exa-

gitata cum ejulatione & pœnē desperatione, exh. gut. v. ol. stil. carvi cum jusc. cal. coch. ij. ilicō liberata.

OBSERVAT. V.

Filia mea Rosina Catharina Virgo, ingenti dolore per intervalla, præsertim à sumpto cibo, ad scapulam se extendente, infestata, conjeci causam hæere in ventriculo, pro-

pter sympathiam orificii superioris alligati septimæ dorsi vertebræ. Inprimis contulit ol. succ. rect. gut. v. cum jusc. velaq. meliss.

OBSERVAT. VI.

Filia 12. ann. Dn. Christ. Clausii, mercatoris Ulm, ventriculi anxietate & dolore diu exagitata ex causā frigidā, ordinatim hydromel.

laxat. sed absque fructu: exhib. ol. succ. gut. v. cum jusc. cal. per dies aliquot convaluit.

OBSERVAT. VII.

Vidua 80. ann. Dn. Georgii Mülleri, mercat. Ulm. dolore ventris diu molestata, conjectura à fla-

tulentā materiā exoriente à pituitoso humore.

℞. R. Enul. fœnic. caryo. pol. q. a. ℥ij.

2. ʒij. herb. beton. meliss. hyss. anth.
abs. rom. a. m. ʒ fol sen. ʒj. agar. rec.
tro. ʒiiij. Rhab. el. ʒij. cinnam. ʒj. gal.
ʒij. cum sind. al. f. sac. pro mens. vini.
Sed inprimis contulit sp. absinth.
comp. cum vini haustu.

Pro virium confortatione:

℞. Conser. Ros. lyl. ʒj. conf. alk.
ʒij. spir. Ros. ʒiiij. ol. cinnam. gut. 4.
M. ℞. Syr. d. cinnam. ʒij. syr. d. cort.
citri. ʒj. aq. cinnam. ʒvj. M.

OBSERVAT. VIII.

SAmuel Clausius 8. ann. Filius Dn.
Jacobi Senatoris Ulm. circa ven-
triculi regionem & sub utroque hy-
pochondrio dolore quotidie repe-
tente, per aliquot horas durante, in-
festatus. Primo ordinavi:

℞. R. Enul. angel. zedo. an. ʒij.
herb. abs. card. b. scord. hyss. a. m. ʒ.
fol. sen. f. f. ʒj. agar. tro. ʒiiij. Rhab. El.
ʒij. Jalap. ʒiiij. crem. tart. ʒj. gal. ʒij.
cinnam. ʒj. pro Mens. hydromel.
alternis diebus quart. ʒ.

Etsi videretur ab illius usu, ali-
quandiu à dolore immunis, sed cum
rediisset, & requisita mea præsencia

ad causam investigandam, ea mihi
innotuit, dum ex ipsius ægri relatio-
ne percepi, se actuale frigus interius
sentire, exin conjectura, dolorem il-
lum concitatum à *δυσκοιλιᾷ* frigidâ,
flatuum effectrice, ad eam corrigen-
dam & flatulentam materiam resol-
vendam: Exh. ol. stil. carvi gut. ʒ. 6.
cum jusc. cal. per aliquot matutinas,
Etiam isto pul. oblato:

℞. Rhab. ʒj. R. Jalap. ʒij. crem.
tart. ʒss. f. p. exh. cum hydromel.

Exterius apl. ℞. Lad. El. G. Ta-
cam. a. ʒvj. dis. & extend, alutæ pro
scuto stom.

De nimia cibi appetentia.

OBSERVAT.

CUjusdam Doctoris Ulm. infan-
tulus masculus bimulus in cunis
adhuc jacens, ventre solo intume-
scente, cæteris membris tabescenti-
bus, etsi valde vorax, fame non na-

turali molestante, ut vix exaturan-
da, exhib. syr. ros. sol. per alvum ex-
cretâ materiâ copiosâ quasi puru-
lentâ, in integrum est restitutus. de-
cujus salute desperatum.

Vomitus chronicus cibariorum.

OBSERVAT.

DN. Theobardus, tertiæ Classis Gynnasii Ulm. Præceptor, ultra qua-
drien-

driennium ciborum vomitu molestus, ob imbecillitatem ventriculi ab intemperie frigida, causato, aliorum Medicorum & medicatricum operâ frustraneâ, feliciter à me est restitutus.

℞. M. Pil. d. Hier. cum ag. d. succino, assaier, a. ʒj. cum aq. abs. f. p. 27.

℞. Sp. aromat. Caryo. diaxyl. a. ʒj. Nuc. mus. ʒss. mac. caryo. cinnam. a. ʒj. sac. al. ʒiiij. f. Tr. exh. cum crusta panis tosti vino mad.

℞. Ol. abs. ʒj. nard. mast. ment. a. ʒss. Nuc. mus. express. ʒiiij. M.

℞. Cer. stomach. Gal. ʒj. Lad. el. ʒss. M. ext. alutæ pro scuto stom.

De ventriculi angustia.

OBSERVAT. I.

Nobil. Virgo Maria Elisabetha Claudia de **Welden** / in **Lapheim** / diu pallida cum magnâ ventriculi angustia, aliis frustraneis.

℞. R. cich. fœnic. rusci asper. an. ʒij. herb. abs. rom. centaur. min. card. b. hyss. chamædr. chamæpit. cusc. a.

in. β. Rhab. el. ʒss. Rhapont. veri. ʒij. cinna. ʒss. cum sind. al. f. sac.

Pro quart. 3. vini. Primo haustu quart. β. assumpto, materiam viscosam ac mucilaginosam, pugni magnitudine vomitu rejecit & sospes evasit.

OBSERVATIO II.

Quædam fœmina plebeja ex ventriculi imbecillitate, magnam sensit angustiam, cum resolutione virium.

℞. Ol. abs. ʒss. ment. nard. mast. a. ʒij. ol nuc. mus. express. ʒj. M.

℞. Cer. stom. Gal. q. β. ext. al. palmæ manus latitud. cum sind. rub. interpass. f. scut. stom.

Deprædicavit exin vires restauratas, corroborato scil. ventriculo.

De angustia chronica ex hypochondriis sursum ad ventriculum cor & cerebrum pertingente.

OBSERVAT.

Cum Theobaldus **Schwartz** / Juris Studiosus, Filius Archigrammar. Ulm. ex Academia Altorfensi domum reverses, chronico

affectu detentus, qui ab illius loci Medicis propulsari non potuit. Erat querela de insigni molestia & angustia, sub hypochondriis incipiente, sursum

furfum ad ventriculum, cor & cerebrum repente, quotidie per inval-
la recurrente, erat fufpicio à corru-
ptis humoribus in mefenterii venis
delitefcantibus, exoriri vapores effu-
mantes ad illas partes, eas vellican-
tes. Cum meum expetiffet confili-
um, ad vitiofos humores eliminan-
dos, præfcripti primò pilulas, post
vinum med. laxat. at fine profectu,
quia fymptomata perfeverarent in
priftino ftatu, cum animadverterem
purgantia parum proficua, ratus, ad-
effe quandam *δυσκοιλιαν* viscerum
concoctioni infervientium, contra-

cta à potu cerevifiæ illic confucto, ad
illam corrigendam.

℞. Sp. aromat. caryo. diagal. dia-
nif. diaxyl. a. ʒʒ. diamb. ʒij. fac. fini.
ʒiiij. f. Tr. Manè & vefperi cochl.
cum crufta panis tofti vino genero-
fo, vel malvatico imbuti.

Liber ac immunis à tantâ mole-
ftiâ evafit. Exin luculentum capien-
dum exemplum, plæroſque morbos
folis pharmacis purgantibus non ce-
dere, nî *κακοπρωγία* viscerum interio-
rum, quorum culpa humores vitiofi
generantur, emendari queat, o-
mnem Medici conatum effe irritum.

De Paſſione cholERICA funeſta.

OBSERVAT.

Illuſt. ac Generoſi Dn. Leopoldi
ab **Herberſtein** / Generoſa con-
jux Baroniffa de **Madruz** / 60.
excedens annum, in metropoli Ju-
denburgenſi ſuperioris Styriæ, ſuum
habens domicilium, cholericâ paſ-
ſione graviffimis ſymptomatis ſtipa-
ta decubuit, viridi ac virulentâ bile
in tantâ copiâ deorſum, ſed in primis
furfum per os rejecta, ut admiratio-
ni, ubi tam ingens ſaburra vitioſo-
rum humorum reſervata, dum Na-
tura pravæ eorum qualitate extimu-
lata, ad excretionem, conjectura ob-
orta, totam menterii regionem,
iis ſarctam ac repletam, nec à ratio-

ne alienum, quin ex totius corporis
venis confluxerint etiam humores
corrupti, ob debilitatem facultatis
retentricis. Conſimilem caſum com-
miſeratione dignum, obſervare mihi
antea non contigit. Ego cum alio
quodam Medico Italo in ſubſidium
acceſſitus, eſſi pro noſtris viribus
Naturæ periclitanti, ſuppeties ferre,
in propulſando tam gravi morbo,
anniteremur, ſed inſtante fatali vitæ
termino noſtra opera erat fruſtra-
nea, quin Ill. ægra, relicto terreno
hoc domicilio, demigrare coacta, in
ædes ſuperas à cœleſti Janitore reſe-
randas.

Sanguinis vomitus enormis lethalis.

OBSERVAT.

Um Dn. M. Andreas Herrenschild / Gymnasii Ulm. Metaphys. Professor, Naturæ sanguineo-melancholicæ, quosdam balneantes, in Thermis Dalsingensibus, visitasset, & vini largiore haustu se exhilarans & vesperi tardius, Sole jam vergente in occasum, domum repetens, celeri gradu, ne clausis portis, urbe excluderetur, eò contendens, insigni aëris æstu, vini copiosiore potu, & corporis validiore motu, massa sanguinea incalcescente, in sanguinis vomitum exundantem incidit, ad mortem usque perseverantem. Ipso vitâ functo, cadavere resecrato, interiora viscera ita depræhensa disposita. Epar in gibbosâ parte passim scirrhis obsessum, coloris lividioris, repertum: vesicula fellea subjecta grandior solito & copioso humore bilioso, conferta apparuit: Lien sat magnus coloris sanguinei, sine ullâ labe conspicuus. Illud autem unicè mihi erat admirationi, in totâ venâ cavâ & arteriâ magnâ, in lumbis recumbentibus, ne quicquam sanguinis repertum, in aliis etiam vasis nihil, præter quasdam mucilagines tantillo cruore imbutas, observatum. Nî ego αὐτόπτης, vix mihi persuaderi passus fuisset, id δυνατον, Naturam ad eam extremi-

tatem redactam, ut totalem massam sanguineam, velut suum thesaurum, dimittat, eâ penitus privatâ ac dispoliatâ. Et ita tam ex venoso, quàm arterioso genere, sanguis evacuatus, ut nihil reliqui manserit, è venis crassior & nigrior per intestina ac secesum, exitum quæsit, ex arteriis autem rubicundior ac floridus celevior sursum contendens, ad ventriculi regionem delatus, per vas breve arteriosum vomitu redditus. Et si vena coronaria in ventriculo nonnihil turgidior visa, ut exin sanguinem regurgitasse, conjectura captanda: Cum autem non modo venosus, sed & arteriosus sanguis vomitu rejectus, id rationi haud cōsonum. Quin potius, cum quintuplo plures arteriæ à splenico cælicacæ ramo (pro ut Adr. Spigelius in suis Anatomicis tradit,) prodeuntes, inprimis gastrica & vas breve arteriosum, & ad ventriculum pertingentes, compariantur, plausibilis videtur, exin tantâ sanguinis rubidi ac floridi copiam, in ægro illo promanasse. Haud absolum rem illustrare exemplo anatomico ex Valuerda deprompto, de cardinale Cibone, qui sanguinis per vomitum rejectione extinctus, cum Medici, aperto cadavere, causam effluxûs inquirerent, ventriculo compresso, conspexerunt Lienem turgē-

turgescere, è contrario, Liene compresso, copiosum sanguinem ad ventriculum restagnare, & per vas breve effundi, depræhenderunt.

Cum illi ægro obtigerit Epar scirrhodes, pro inieptum ad sanguinis laudabilis generationem: etsi Lien colore sanguineo præditus, ut Vicarius esse in sanguine elaborando valeat, nec is inculpatus genitus, quin ferofior, fortassis etiam biliosior seu

acrior pronatus, tum suâ tenuitate fluxilis redditus, tum acredine stimulans Naturam (accedentibus etiam externis causis superius allegatis) ab eâ molestiâ se liberandam, nec desinens laceßere, dum totalis excretio facta, concurrente etiam imbecillitate facultatis retentricis, omnia temerè diffluere, permittentis, & fuga vacui.

De fastidio ciborum, & insigni oris amarore.

OBSERVAT. I.

VXor Dn. M. Andreae Herrenschildii, Profess. Ulm. fastidio ciborum & insigni oris amarore molestata, regurgitante bile ad orificium ventriculi & appetitum evertente, diversis cholagogis exhibitis, etiam vino medicato laxat. sed absque fructu, suasi.

℞. R. cich. herb absint. rom. card. b. a. m. j. cent. min, m. β. decoq. in vini & aq. cichor. a. men s. β. ad consump. 3. partis. Manè & vesperi ℥. β. cal. Per dies aliquot continuando. Liberata. Exhibuissem libenti animo Emeticum, sed nostrates, præsertim sexus fæminei, ea averfantur.

OBSERVATIO II.

De sevo totius capitis dolore cum vomitu.

Virgo 17. annorum filia civis Ulm. primarii, inopinato ingenti capitis dolore correpta, succedente vomitu enormi corruptorum humorum diu noctuque infestante, cum malum vix amplius tolerandum, mea requisita præsentia, percontanti de qualitate rejectorum, respondit, in ventriculo acorem se sentire molestum, adesse inappetentiam, abs-

que ullâ siti. Ex in suborta conjectura, ventriculum frigidâ affectum dyscrasiâ, & ab ejus indigestione, ob præcedentes, in victus ratione, enormes excessus, tantam excrementiorum humorum saburram coacervatam. Quin ex impuro stomacho, copiâ pravorum vaporum sursum ad capitis regionem delatâ, atrocem cruciatum concitarit.

OBSERVAT. III.

De ventriculi mala dispositione, cum angore & ciborum fastidio.

QUædam Virgo sat diuturna inappetentia & ventriculi angustia ac compressione molestata, ut conjectura, in eo residere humores biliosos & pituitosos, nauseam concitantes. Ordinatum:

℞. Gumm. Gamandr. ʒss. syr. ros. sol. ʒvj. aq. cinnamo. borag. an. ʒj. M.

Sat copiosa materia cholericæ cum phlegmate mixta, vomitu reddita, & simul per alvum excræta. Exin ab omni gravamine immunis evasit. Si conjectura in ventriculo & primis viis hæere viscosos humores,

qui ægrè medicamento attrahenti cedunt, quin per emetica commodius averruncandi, tùm præferrem illud Gummi non præparatum cum sp. vitr. qui adimit vomitoriam ejus qualitatem. Et si ei vis insita vomitum provocandi, tamen suam operationem peragit non tantâ violentia, more aliorum emeticorum. Si desideras liber ac immunis esse à morbo, haud grave sit, aliquantulum medicamenti sustinere molestiam.

OBSERVAT. IV.

Cum ventriculus tam nauseabundus, ut vel jusculum gallinaceum ilicò rejiceret, insuper ipsius ægræ Natura delicata & immorigera, remedia aliàs haud injucunda averfando, ut Medicus perplexus in ordinando. Ad revellendos vitiosos humores clystina propositum, & obsequium præstitum.

℞. Herb. beton. malv. mercur. meliss. a. m. j. fl. chamo. melil. a. m. ʒss. sem. anisi, fænic. car. an. ʒiʒ. dec. in aq. ad med. col. ℥. ʒviij. dis. El. diacath. ʒvj. Hier. s. Gal. ʒiij. mel. Ros. sol. ʒiʒ. ol. amygd. dul. ʒij. sal. parum f. cl.

Et si exterius & ventriculo & capiti, topica admota, sine tamen notabili levamine. Quo autem utrique parti subvenirem, à meridie obruligut. vij. Elix. Propr. Parac. cum 2. cochl. jusc. Gall. cal. Id quidem, sed ægrè retinuit, & brevî post levamen sensit, & subsequenti nocte, benè dormivit, postera matutina vindicta, in meliorem statû, vomitus remissit, dolor capitis recessit, & appetitus postliminio rediit, exin magna ego cura ac sollicitudine sum levatus.

OBSER-

*Ad cachexiam dispositus, abhorrens à medicamentis, solertiâ
Medicæ restitutus.*

CUM quidem Sereniss. Archidux Austriacus in Alsatiâ, in adversam valetudinem incidisset, ad cachexiam dispositus, à diversis Medicis in cassum tractatus, tandem remediorum pertractus, ea averfatus, nullum amplius obsequium præstitit. Ne autem expers auxilii relinqueretur, salutari fraude cujusdam Medici Reinfeldensis, mira & memoratū digna solertia, in integrum est restitutus. Is inito pacto cum coquo, cui tradidit scatulam, pulvere ex tartaro concinnato, refertam, injungens, eo loco salis, in omnibus illius cibariis condiendis, uteretur: eo aliquandiu procedente, cum alvus fluida reddita, Sereniss. Archidux dolum odorari cœpit, & inquisitione institutâ, quid actitatum, illius medici callidam machinationem cognovit, & cum Stratagema illud Medicum felici auspicio cæptum, ad finem optatum deductum, ut Sereniss. Dom. ab omni morbosâ dispositione liber ac immunis evaserit, Medicum illum ingenti ac planè regio munere, donavit.

OBSERVAT. VI.

*De chronica abstinentiâ, à cibo & potu, causis
potioribus.*

FORTUNIVS Licetus Philosophus eximius peculiarem tractatum, de diuturnâ abstinentiâ, in lucem emisit, viginti septem Authorum opiniones diversas proponit, omnes ceu insufficientes refellit, tandem suam sententiam subjungit & statuit, æqualitatem & certam proportionem caloris nativi & humidi radicalis, communem esse causam. Si ista ratio locum haberet, tum illi abstinentes, à primâ statim nativitate, vel Infantibus haud opus habuissent alimentis, hoc autem redarguit Experimentia, quin in adultiori demum ætate, quidam à cibis sibi temperare cæperunt, & in aliquem morbum lapsi, edendi desiderium perdiderunt. Erit igitur causa morbosâ, non à Natura insita. Dum homo sanus degit, totius corporis moles in perpetuo est fluore, quem calor insitus excitat, nî consimilis altera substantia, pro eâ, quæ defluxit, restituatur, successive evaporaret ac dissiparetur corpus universum. ne autem id contingat, requiritur ejus, quod resolutum est, per assumpta alimenta in-

ra instauratio Sin verò more insolito, quidam diuturnam sustinuerunt inedia, quin causæ etiam haud vulgares reconditæ, rationi est consonum, quæ triplices mihi videntur, in Natura investigandæ, relictis hyperphysicis. Prima causa reputanda, humidum fixum ac stabile, quale pituita in vasis, vel solidâ substantiâ redundans, peculiari modo, disposita, calor in illa depascenda debiliior, & justa inter duo illa proportio in agendo & resistendo.

Secunda causa æstimanda *εἰγνῶσις* pororum cutis angustia, occlusio seu constipatio. Cum enim eutetenus semper fiat per *ἀδύλον ἀπαρῆν* ac insensilem transpirationem, evacuatio, tantundem per alimentum ingestum reponendum, quantum effluxit, aliàs totum corpus contabesceret. Si nihil resolveretur, nulla foret assumendi alimenti necessitas. Cum nutritio nihil aliud sit, quam evacuatorum repletio. A ratione haud alienum, in quibusdam, talem humorem qui vim habeat narcoticam, per totum corporis habitum, dispersum, meatus omnes occludentem, & resolutionem prohibentem. Prout contigit Apolloniæ Schreieræ Helvetiæ, ultra septennium abstemiæ, cui totius corporis cutis adeò insensibilis reddita, ut muscas insidentes non perceperit. An huic meæ sententiæ adstipulatur, historia illa, de populis Lu-

comoriâ, ulterioris Sarmatiæ regionem incolentibus, qui quotannis, tempore brumali 27. Novembri, velut hirundines & ranæ, obrigescunt, quali exanimes jacentes & redeunte post vere 24. Aprili, denudò reviviscunt, tot mensium intercapedine, sine ullo cibo, perdurantes, cum à *περιεσφόδ* seu circumstante frigore, omnes totius corporis meatus constipati, ut nihil penitus exhalare queat, calor autem insitus ad interiora profugus, tamdiu concentratus subsistat, dum jubare Solari redeunte, rectiores radios demittente, suscitatus, & poris referatis, à centro ad circumferentiam, revocatus, sua munia obire incipiat.

His adjungenda causa haud postrema paralytis ventriculi, seu *ἀναισθησία* ac insensibilitas.

Cum enim corporis substantia continuò diffluat, & semper venæ vicinæ à sibi propinquis, eliciant materiam, ad instauracionem deperditi convenientem, exin succedit appetentia naturalis, tandem cum ad ventriculum ventum, venæ exinanitæ, è chylo exuentes succum alimentalem, non ferentes morsus molestiam, orificium ventriculi vellitantes, appetitum animale concitant ad cibum capiendum. Cum autem os ventriculi paralyti occupatum, & facultas sensitiva sublata, quo minùs famescere & cibum appetere, valeat. Si autem deficiat edendi

edendi cupiditas, nullus venarum suctus succedit, nullus appetitus animalis in ventriculo emergit, nec naturalis in habitu corporis efflorescit, exin nullâ opus erit alimentorum ingestione.

Si argumentum capiendum ab exemplis eorum, qui diu abstemii, in plerisque phlegmaticos redundasse humores, fides historica probat: quin & Naturæ frigida ac humida seu phlegmatica, omnium diutius jejunium, tùm in sanitatis, tùm ægritudinis statu, ferant, indubium, cum calor debilius minus aptus ad digerendum ac resolvendum. Etsi haud negandum, quin ex illis abstinentibus reperti, Naturâ melancholica præditi, ob id cau-

sa non imputanda, humori melancholico, cum melancholici ut plurimum voraces, propter calidam Epatis & Lienis intemperiem, citius æquo, ex chylo, per venas mesaricas, succum alliciant & attrahant: tùm etiam, cum in illis accumulati spiritus acidi vitriolati, attenuantes & orificium ventriculi stimulant, ad cibum capeffendum, impellunt. Accedit, quod Melancholici pituitosis etiam scateant humoribus. Exin clarescit, si ulli humori sit assignanda causa diuturnæ inedia, eam acceptam ferendam pituitoso, sed peculiari ac singulari modo disposito, rationi humanæ impervio. Nî fortassis aliquis etiam Genius superveniat, & sua ludibria exerceat.

OBSERVAT. VII.

De πνευματικῶς casus singularis, cui sat diu duranti, hydrops successit.

D^N. Theobardus Pastor Lutzhusanus 62. annorum, complexionis phlegmaticæ, per aliquot menses πνευματικῶς, pœnè assiduâ salivatione diu noctuque perseverante, molestatus, cum ipse materiam illam à capite prodire putaret, ego autem ex ventriculo eam ascendere observarem, cum ἀδύνατος, tantam copiam intra paucas horas, non unius libræ, aquosorum & pituitosorum humorum quantitatem expuendo,

à capite vel cerebro profluere, cum nec ipse, rem exactius observans, exin quidpiam descendere sentiret. Quod autem tam exundans serosæ & pituitosæ materiæ, diu & noctu infestantis rejectio, ex ventriculo proveniat, velut lacuna pituitæ, vel exin patescit, cum per 2. 3. horas à cibo ac potu ingesto, dum concoctio peragitur, præcedente lipothymia, copiosior materia sursum contendat, & per os effluat, non continuo,

nuò, sed sensim & per intervalla, insuper cibi inappetentia & sitis molesta.

Consimilem casum ego nunquam antea vidi, nec in ullius Medici observationibus consignatum reperi.

Dum causarum investigationi sum intentus, etsi primâ fronte tam multa salivæ ac sputi generatio, suam originem habere, existimari queat, à vaporibus ex ventriculo humido & imbecilliore elevatis, & cibariis assumptis indigestis ac corruptis, sursum elatis ac coagulatis, & ad os per œsophagum eVectis. Etsi ista contemplatio Rationi consona, sed haud videtur sufficiens, cum æger pauca cibaria assumat & vinum sat bonum hauriat, ut *ἄλογον* tantam superfluitatum copiam exin resultare, tandem artificiosa conjectura me eò deduxit, ut statuerim materiam illam aliundè scaturire, & regurgitare ac restagnare ex vasis hypochondriacis, & in ventriculum se insinuare, è quibus se extorquens, dum effluit, angustiam & lipothymiam concitare solita, & æger ipse præcedentem borborygnum percipiat. Cum mēs mea speculabunda, ista plausibilia judicaret, non tamen succurreret alicujus probati authoris testimonium, vel suffragium, idem sentientis: re ultro citroque pensitatâ, depræhendi Senertum (tract. de Scorbuto) mihi *ὁμόψηφον* & adstipulantem: in Scorbuticis tam copiosâ sali-

vationis causam provenire asserentem, à sero & aquâ illâ, quæ chyli distributioni inserviat, & *ὄχημα τῆς τροφῆς*, vehiculum nutrimenti, ab Hippocr. nuncupata. Illam igitur materiam à Liene effundi in ventriculum, præsertim per vas breve & venas vicinas, hac ipsâ de causâ, & alios melancholicos, Screamatores & Salivatōres esse: quin & hæc causâ ad amussim in illo ægro locum habeat, indubium arbitror.

Ad molestiam illam abigendam & humores phlegmaticos cum serosis dimovendos, primò ordinatum hydromel laxat.

℞. R. Enul. fænic. Garyo. an. ℥ij. herb. abs. rom. card. b. hyss. meliss. anth. a. p. j. fol. sen. El. s. s. ʒx. agar. rec. tro. ℥iij. R. Jalap. turb. al. gumm. an. ℥ij. gal. min. ʒj. sem. anis. ʒij. cum sind. al. f. fac. pro Mens. hydr.

De quo alternis matutinis quart. s. sumat. Cujus beneficio licet copiosi humores serosi & pituitosi evacuati, sine tamen notabili levamine.

Post præscriptæ pilulæ stomachales bis in septimanâ exhib.

℞. Mas. pil. de succino Craton. ʒij. Extr. Panchymag. Crollii. ʒj. cum aq. abs. f. p. ʒo. pro 2. dos.

Istas commendavir, sibi, plurimum contulisse.

Cum aliquando per totam noctem ingenti ventris cruciatu exagitatus, nec exactè de causâ constaret, doloris sopiendi & evacuandi gratia hoc exhibitum,

℞. Mann. calabr. El. ʒvj. dis. in jusc. Gall. cochl. ʒ. cui ad. ol. amygd. dulc. rec. ʒiijß. M.

Cum magno levamine alvus soluta inspectis excretis, pœnè manipulus exiguarum spinarum pisciculorum, quos præcedentibus diebus comederat & illas unâ deglutierat, depræhensus, exin Sorex ille, tantam torturam inferens, innotuit.

Pro ventriculo corroborando, usus:

Elix. Propr. Parac. gut. 6. 7. cum jusc. cal. Gall. vel vino.

Bis in hebdomade tanto cum emolumento, ut lipothymia stomachica recesserit, & major tenacis phlegmatis copia attenuati, per os processerit.

Ordinata tragea singulâ matutinâ cochl. parum super crusta panis albi tosti vino inebriati, usurpanda:

℞. Spec. arom. Garyo. diagal. an. ʒiijß. diaxyl. diamb. an. ʒj. Nuc. mus. cinnamo. macis, an. ʒß. sac. fini ʒiij. f. Tr.

Exin cibi fastidium & sitis remissit, sed πτυλις μὲν restitit, rarius tamen & minori copiâ infestans. Pro parcendis sumptibus, cum Pastorum paganorum reditus sat tenues, experiri placuit ἐν πόνειρον exigui precii. -℞. Herb. abs. rom. card. b. salv. a. m. j. macer. in vino, de quo cyathum. cal. per aliquot matutinas hausit, id ventriculo plurimum contulisse animadvertit, πτυλις μὲν mul-

tum diminuto. Cum querela de abdominis duritie & inflatione, tumore pedum accedente.

Hic pulvis præscriptus cum ʒiijß. hydrom. simpl. sumendus. ℞. R. Mech. al. ʒß. crem. Tart. ʒß. f. p.

Copiosa exin cholera vomitu rejecta, & sat magna saburra vitiosorum humorum per alvum excreta, tam facilis erat solutionis, & multum à tam simplici medicamento, levaminis.

Cum abdomen turgidum remaneret cum pedum intumescentiâ, ut hydropis suspicio præ foribus, ordinatum:

Ol. still. fœnic. gut. vj. cum coch. 2. jusc. Gall. cal.

Multum phlegmatis expectoratum & copiosa urina provocata, cum abdominis residentiâ.

Pro inappetentiâ & sitis molestiâ, ut conjectura residuos humores biliosos:

℞. R. Jalap. ʒß. Rhab. El. ʒj. crem. Tart. ʒß. f. p. cum ʒij. hydromel. simpl. exhib.

Et si vix quadrantis horæ intervallo post assumptionem, vomitu redditum, non minus semihoræ spacio post operari cæpit, sursum & deorsum, copiosa biliosorum & serosorum humorum excretio subsequuta, non tam vi medicamenti, sed redundantia corruptorum humorum, irritata Natura, exin tumor ventris resedit, sed nullam constan-

tiam præstitit, quin ob restitantes *κακοπρεπύλας* viscerum secundæ concoctioni inservientium, vitiosi humores repullulantes, abdominis & pedum intumescantiam denuò concitarint, indubia hydropis præludia.

Sed cum æger sibi visus commodius habere, Ulmâ discedens ad suam parochiam se recepit, suo munere aliquandiu functus, at tandem asciticus evasit, abdomine, scroto, pedibus, indies magis intumescantibus. Cum illius uxor 24. dierum spacio exacto, Ulmâ rediens id mihi significasset, & opem medicam implorasset, cui respondi, animum meum promptum ac benevolum ad ferendas suppetias, sed non esse in Medici manu Naturam & morbum, ad nutum habere obsequentem, cum ultra 26. annorum decursum mea operâ usus in multis gravissimis pathematis, semper exoptato successu, sed jam instare fatalem ex hac vitâ migrandi terminum, cum hætenus

in rem accommodata administrata remedia, morbus tamen tam contumax non cesserit, etsi symptomata aliquoties remissiora visa, exin arguendum, viscera interiora corrupta, vel hectica intemperie affecta, ut nulla restitutionis spes residua. Mihi dolori, tantam pervicaciam morbi, ut auxilium ferre haud sit in meâ facultate, si abnuat fidem meo prognostico, per me sit liberum, aliorum experiri consilia. Exin à me discedens ad maritum reversa, meam sententiam exposuit, & cujusdam pagani Balneatoris operam adhibuit, qui cum illum curandum suscepisset, & quendam pulverem purgantem obtulisset, eo tertiâ vice assumpto, eodem die, quo accepit, in hypercatharsin incidit, & aquosis humoribus in copiâ proruentibus, derepentè ac inopinatò, per resolutionem spirituum vitalium, absque ullo roncho, expiravit.

De Hydrope.

OBSERVAT. I.

De Hydropisi ascitici defuncti, casus peculiaris & rarissimus.

Um Reverend. & celebratis. Theologus Dn. D. Conradus Theodoricus, Superintendens

Ulm. per aliquot annos sarcocoele testiculi dextri affectus, cum tumore pedum, tandem supervenit althma, cui successit hydrops ascites. Etli triga Me-

ga Medicorum illi curando inserviret, tamen morbus erat tam contumax, ut nullis cederet præsi-
diis. Usus
hydragogis variis.

℞. Magist. Jal. ℥j. mag. Gumm.
Gamandr. ℥ss. syr. cinna. ℥ij. M.

℞. Extr. Mech. al. ℥j. cum vino,
parca purgatio secuta. A nullo pur-
gante major copia serosorum hu-
morum exterminata.

℞. R. Mech. al. ℥4. Rhab. el. ℥ij.
Esf. scam. gr. 4. crem. tart. ℥ss. f. p. cum
hydromel. Vel.

℞. Mech. al. ℥4. Esf. scam. gr. 7.
crem. tart. ℥ss. cum hydromel.

Pro asthmate ad mundif. & ab-
stergendam materiam phlegmati-
cam, hoc præstans depræhensum,
ingens copia per tussim rejecta.

℞. Aq. asthmat. ℥4. aq. hyss. scab.
a. ℥j. sac. cand. al. ℥ss. M.

℞. Oxymel. scyl. ℥ij. ol. sulph. ac.
gut. vj. M.

Dec. Chin. & sarf. paril. admini-
stratum, sed absque levamine, indies
magis abdomine intumescente, ipso
etiam scroto in tantum tumorem
levato, ut ad 20. lb. pondo æstima-
retur, & in lecto cubare nequirit,
quin in sellâ, formâ hemicycli, die
noctuque sedere coactus. scroto va-
sculo imposito, sponsia magna vino
calido imbuta & expressa, involuto.

Cum autem Dn. æger ex fatali di-
spostione ex hoc Mundi theatro de-
migrarit ad superos, divina specula-
turus, optandum, ut à propinquis

licentia concessa, cadaver resecandi
& in abdomine inquirendi, qualiter
viscera eò loci contenta fuerint dis-
posita operæ precium fuisset vel hac
potissimum de causâ, cum per totius
morbi decursum, facies plena & co-
lor vividus conspicuus ad rubedi-
nem vergens, ut hominis sani for-
mam repræsentaret, pectus & bra-
chia carnosâ observata, ut ex in indu-
bia conjectura captanda, ipsum Epatis
παρίχυμα haud vitiosum, quin
facultas sanguifica suo munere fun-
cta, eò magis, cum in supernis parti-
bus nulla ἀρεσφία animadversa, pro in-
facultas nutriendi inculcata arguen-
da, secus quàm in aliis hydropicis,
evenire solet, in quibus vultus luri-
dus apparet, & superiora membra
marcescunt, abdomine & pedibus
turgescunt. Hinc conjectan-
dum, istam hydropisim, qua ille sub-
latus, non primariò ex læsâ Epatis
functione, ἀδυναμία frigidiore seu
defectu caloris, vel scirrhosâ ipsius
dispositione, concitatam, ut δύναμις
ἀσθενήσασθαι haud magnoperè debi-
litata, quin potius à scirrhis in me-
senterio, pancreate, omento (dum
etiam de abdominis duritie esset
querela) hærentibus, & ἀνάδοσιν seu
distributionem feri impredientibus,
hydropem illum causatum, à ratione
haud alienum. Etenim cum materia
liquida ac potulenta (eam Hippo-
crates ὄχημα τῆς τροφῆς vehiculum ali-
menti vocare est solitus) ad chyli di-
tribu-

tributionem inserviat, quæ ubi suo munere perfuncta, non amplius in venoso genere remanere debet, quin à venis emulgentibus attracta, & ad Renes delata, per ureteres ad vesicam amandata, eliminanda. Serositatis illius *avardor* interceptiunt scir-

rho in abdomine contenti. Utrum mea conjectura congruat cum experientia, ipsa *avrophia* beneficio anatomia, id manifestare potuisset, si aperto cadavere, interiora viscera rimanda, quomodo comparata. Sed invidia Fati id denegavit.

OBSERVATIO II.

Consummatus & desperatus Hydropicus asciticus restitutus.

Cum Nicodem^{us} Herrenschmid in Gymnasio Ulm Philosophia Studiosus, hydrope ascite consummato laborasset, siti ingenti, insigni totius abdominis tumore, crurum amplitudine, scroto immenso ad capitis magnitudinem, ultra 4. septimanas in lecto supinus die noctuque recumbere coactus, ut ne minimum se commovere potuerit. Pro desperato ac conclamato habitus, nec ego magnam restitutionis spem conciperem, præsertim cum ipse in assumendis remediis valdè refractarius, per totam meam jam supra 76. annorum ætatem, nullus mihi obtingit, qui abhorreret ac respueret ea medicamenta, quæ vel pueri citra nauseam, imò cum voluptate assumerent. Cum si quid pharmaci hauriendum, in forma pil. expeteret, curavi hydragogas præparari.

℞. Alo. ep. ʒj. gr. 15. G. Gamandr. pul. & cum vino malv. diss. & lævi-

gati. gr. 45. diagr. eodem modo præp. ʒss. Gammon. gr 45. Tart. vitr. gr. 15. cum syr. ros. sol. f. M. De qua ʒ. gr. 15. f. p. 7.

Aliquoties reiterata, singulis vicibus copia serosorum humorum evacuata, sed ventris tumore, ne minimum sublidente, exin de felici medelæ successu, eram valdè ambiguus, eò magis cum Patiens Medicorum dictis haud obsecundans. Exin me contuli ad externa præsidia: abdomen infra umbilicum bis in die cal. inungendum curavi.

℞. Ung. de arthanita. ʒvj. agrip. ʒiij. M.

Pro scroto aquositatibus repleto ad eas resolvendas ac discutiendas, mirabilem effectum præstitit, catapl. ex cochleis contulis cum testis, asperso pul. stercoris capr. & sem. carui.

Exin quotidie copia serosorum humorum promanare cœpit, qui jam

jam putrilaginem conceperant, id ex insigni fœtore innotuit, ea proluvies perseveravit per aliquot septimanas, dehinc tumor crurum & scroti majori ex parte resedit, sed ventris & abdominis intumescencia fixa ac stabilis permanfit, id admirationem peperit, cum tanta saburra vitiosorum humorum per scrotum, emissa, abdomen pristino in statu permanfisse. Tandem vix magno labore ægro persuadere licuit, ut assumeret seq. pul.

℞. Magist. G. Gamandr. gr. 7. Tart. vitr. ʒj. f. p. cum ovo sorbili exh.

Exin tam optatus successus, ut per os ac vomitum ultra mensuram

aquositatam ejecta, insimul per secessum consimili materiæ copia excreta, ut & totus venter detumescens redierit ad naturalem statum, & revocatus sit ille, qui jam in orci faucibus hæere existimatus, in vitam.

Pro potu usus:

Vino Juniperino, dec. sem. anisi, fœnic. carvi. a. cochl. parvum, R. petrosi ʒ. pro ʒ. Mens. aq.

Ultra annum sospes permanfit, sed postea ex inordinatâ dietâ, præsertim copiosiore cerevisiæ haultu, denuò recidivam passus, omnia medicamenta alias suavissima averfatus, vitam cum morte commutare est coactus.

Ad Dn. D. Heldium Collegam.

Mihi in votis, ut Patiens noster inobediens salutari nostro consilio, & animo ad opitulandum benevolo, obsecundasset, fortassis ex imbre siccitatem facere, & divinâ aspirante gratiâ, ab aquâ intercute immunem reddere, prout ante sesquiannum contigit, licuisset. Recidit mihi in memoriam historia (author Philostratus de vita Apollonii) de quodam adolescente Assyrio, qui delitiis assuetus & Ebrietate gaudens, ex asotiâ, hydropis in contraxit, in templo Æsculapii medelam petens, ab eo neglectus fuit: id ægrè ferens, graviter in illum est invecus, ob de-

negatam operam: Exin ipsum affatus per insomnium, ut accederet Apollonium, spondens salutem. Exin dicto audiens convenit Apollonium & Dei mandatum eyposuit, qui sanitatem quidem promittat, sed non præstet, quærens num quidpiam adjumenti ab ipsius sapientiâ sperandum, id dedit responsi: quod Æsculapius sanitatem volentibus tribuere sit solitus, ipse autem sanari nolit, quia ea faciat, quæ morbo augendo inserviant, delitiis enim diffluat, abdomini indulgeat, & pœnè corruptis intestinis & aquâ redundantib⁹, cibos quasi lutum superinfundat.

Ex

Ex ista conversatione adolescens ille collegit, suam intemperantiam in culpâ, quò minus restitui queat: deinceps continentior factus, & præceptis obsequium præstans, deperditam recuperavit valetudinem.

An non hydropicus noster illi adolescenti comparari potest, quoad intemperantiam non autem quoad obedientiam, cum nec in victûs ra-

tione, nec in medicamentorum assumptione, imperata faciat, sed suo Genio indulgeat. Quid igitur miri, si nulla restitutionis spes concipienda, quin in cymbam charontis præcipitatus, brevî ad orcum devehendus. Condoleo ob animum tam obstinatum. Sed fortassis instat fatalis emigrandi terminus, ut nulla salutaria monita locum inveniant.

OBSERVAT. III.

Notabile exemplum restituti hydropici ascitici in lib. I. mearum observat. de frebre Quartanâ rependum.

OBSERVAT. IV.

De Fœmina Ascitica singulari felicitate curata.

Uxor cujusdam Theologi Ulm. in summo templo, ascitica, immenso abdominis tumore, quasi gravida jam partui vicina, abhorrenti à medicamentis, aliis frustraneis, præscripsi.

℞. G. Gamandr. cum ol. vitr. præpar. gr. x. man. Chr. cum ol. cinnam. ʒß. f. p. exh. cum jusc. pisorum cal.

Exin cum stupore venter detumuit, cum à meridie ægram visitassem, antequam ad limen hypocausti pervenissem, ancilla occurrens hilari vultu, mihi læta nova denunciavit: Dixit: Dn. D. meam Heram intra di-

midium diem, sanavit: & ipsa post Hera, januâ hypocausti apertâ, mihi obviam facta, vultu sereno me excepit: Cum ipsam intuitus, & ego eram quasi attonitus, tam ingentem ventris molem, tam brevi disparuisse.

Aq. cordialis ob suavitatem laudata: ℞. Aq. bor. bug. meliss. lil. convall. capon. s. a. ʒj. ceras. ʒ2. cinnam. ʒvj. coral rub. præp. ʒj. marg. præp. ʒß. bezo. ori. gr. 4. man. Chr. perl. ʒvj. fol. auri lini. j. M.

Aq. odorif. ℞. Aq. cinnam. rosa. ʒß. odorif. ʒiß. vitæ Fuchl. ʒj. M.

OBSERVAT. V.

Ab anasacra unico pul. liberatus.

Quidam

Quidam Juvenis cœlebs, cachecticus, cum totius faciei, ventris & pedum sat magna intumescentiâ, cui ordinatum.

℞. Rhab. El. ℥ij. R. Jal. ℥iij. diagr.

præp. gr. 3. crem. tart. ℥ss. f. p. cum hydromel. exhib.

Exin copiosum alui profluvium subsecutum, ut non parum debilitatus, sed à morbo liberatus & brevî post *ἰσχυρὸς* evasit.

OBSERVAT. VI.

Fœmina ab Asciticâ dispositione curata.

Cum Uxor Dn. Danielis Marii, Præfecti ædilitii Ulm. inappetentiâ, oris amaritie, siti ingenti, cum totius abdominis & pedum magnâ intumescentiâ molestata, ut hydropis rudimenta indubia, obvia.

Primò ℞. Rhab. el. R. Jalap. a. ℥ij. diagr. præp. gr. 3. crem. tart. ℥ss. f. p. cum hydromel.

Sat copiosa operatio secuta.

Pro residuo eliminando:

℞. R. Enul. cich. fœnic. an. ℥ij. herb. hyss. abs. card. b. meliss. adiant. utr. a. p. j. fol. sen. sen. f. f. ℥x. Rhab. El. ℥iij. Agar. tro. Jalapæ. a. ℥iij. crem. tart. ℥ss. sem. anis. ℥j. gal. ℥j. f. sac. pro Mens. hydrom.

Interius ad corrobor. ventricu-

lum & bilem frenâdam Elix. Propr. Parac. gut. ʒ. 6. cum 2. coch. jusq. cal. per aliquot matutinas.

Tandem: ℞. M. p. assaier. ℥ij. Hier. f. Gal. ℥j. Extr. Panchymag. Croll. ℥ss. cum aq. abs. f. p. 27.

Exin *ὑπερκαταρσις* secuta, per aliquot dies durans, non tam ipsius pharmaci violentiâ, quàm vitiosorum humorum redundantia, qui non rarò levi stimulo concitati prorunt, & ita omni periculo subtrahito, vindicata in pristinum sanitatis statum. Cum vini usus adversus, nec alterius rei decoctum ferret, quasi p. 2. lig. assafr. bull. leviter in aq. Mens. 1. Erat proficuum & acceptum.

OBSERVAT. VII.

Virgo plebeja Isnenfis tumore ventris magno lumborum & crurum mole accedente, à summo ad imum pertingente, ut hydropis luculenta vestigia conspicua, pro se- rosis humoribus evacuandis.

℞. Rhab. El. R. Jal. a. ℥ij. diagr.

præp. gr. 3. crem. tart. ℥ss. f. p. exh. cum hydromel.

Complures secessus provocati, exin tumores resoluti. Pro reliquiis discutiendis.

℞. Rob. ebulli. ℥ij. Mithrid. el. ℥j. aq. card. b. ℥ij. flor. samb. ℥j.

In lecto sudet & intumescencia
resoluta.

Cum interdum pedes denuò in-
tumescent:

℞. R. Enul. fœnic. cal. aromat. an.
ʒij. herb. abs. rom. card. b. hyss. citrar.
anth. a. p. j. fol. fen. f. f. ʒj. agar. tro.
ʒiij. Rhab. R. Jal. a. ʒij. crem. tart. ʒj.

pass. ʒj. sem. anis. ʒj. gal ʒij. f. sac. pro
Mens. vini diebus alternis quart. ʒ.

Pro potu:

℞. Ras. lig. assafr. ʒj. sem. anis.
fœnic. a ʒʒ. M. De quo ʒ. p. 3. leni-
ter bull. in Mens. iʒ. aq.

Feliciter restituta.

OBSERVAT. VIII.

Vidua Dn. M. Andreae Herren-
schmid / Profess. Ulm. inflatio-
ne totius abdominis ingenti cum
magno pedum intumescencia labo-
rans, ut hydrops præ foribus stare vi-
deretur, à *δυσκοιλία* frigidâ viscerum

concoctioni destinatum.

℞. Rhab. El. Mechoc. al. an. ʒij.
crem. tart. ʒʒ. f. p. cum vino.

Sed nihil magis contulit quàm ol-
stil. carvi gut. v. vj. cum jusc. Gall.
cal. vel. vino.

OBSERVAT. I.

*De Ictericâ fœdissimâ, tandem in hydropem
ascitem, terminatâ.*

Uidam Civis Ulm. hone-
stæ conditionis, 50. anno-
rum habitu corporis me-
lancholico præditus, Icte-
ritiâ nigrâ in toto obsessus, cum ar-
dore in ventriculo molesto & oris
amarore infesto, humore bilioso,
per *αιαδεσπλην* eò translato, ob pra-
vam Epatis constitutionem genera-
ro. Ad totum corpus à spurcie cho-
lerico-melancholicâ depurandum,
primo ordinatum vinum laxat.

℞. R. cichor. Enul. Garyo. an. ʒij.
herb. abs. rom. hyss. card. ben. cent.
min. adianti utr. a. p. j. fol. fen. f. f. ʒx.

agar. rec. tro. Rhab. El. a. ʒiij. R. Ja-
lap. ʒij. crem. Tart. ʒiʒ. Jujub. sebest.
a. ʒʒ. gal. min. ʒj. cum sind. al. f. sac.
infund. in vini quart. 3. aq. cich. card.
b. an. ʒʒ. ʒ.

Sing. matutin. quart. ʒ. hausit,
eo absoluto & cum fructu usurpato,
cum restaret ardor in ventriculo,
urinâ valdè croceonigrâ & crassa
permanente, cum totius cutis auri-
ginosâ ad nigrorem etiam vergen-
tis, infectione. Ad malum penitus
extirpandum.

℞. Gum. Gamandr. gr. 9. conf. ros.
ʒiʒ. ol. still. mac. gut. i. M. f. B.

In diluculo assumfit, vix horæ intervallo post vomere cæpit, materia admodum crassa ac crocea rejecta, & alvus copiosè soluta. Cum ardor in ventriculo perseveraret, ad fervorem restinguendum.

℞. Tro. de nitro præp. ʒss. syr. è succo pap. errat. viol. simpl. a. ʒss. aq. acet. ʒij. fragorum. ʒj. M.

Duo exin secessus causati:

℞. Syr. limon. ʒij. Rib. è succo viol. a. ʒj. M. cochl. i. cum aq. in qua præmad. panis tostus.

Et φλόγῳσι illa remisit. Cum aurigo tam contumax, ut non cederet, urina etiam ne minimum mutata, qui crassa, turbida, croceo nigra persisteret, calore non naturali in totius corporis habitu, percepto, & indies magis contabesceret, ἀνορεξία cum lipothymiâ infestaret, sequens vinum medicatum præscriptum.

℞. R. cich. fænic. rusci, aspar. a ʒj. herb. abs. chamædr. cusc. adianti utr. a. p. j. R. rhapont. veri. ʒij. Rhab. El. ʒiij. pul. chalybis præp. ʒiij. cinna. mo. ʒiij. Gal. min. ʒj. f. Nod. infund. in vini quart. iij. aq. cich. card. b. an. ʒss. de quo exhib. ʒiij. vel 4. cal. per aliquot matut. continuando.

Ex illius usu non modò in lotio magna mutatio observata, non amplius turbido, nec croceo nigro apparente, appetitus diu prostratus surrexit, & viribus recollectis, omnia negocia domestica, more hominis sani, expediebat, solâ cutis cir-

cumferentiâ, visa restare, flavedine tincta. Id consilii suggesti, cum ar. quatus, solis purgantibus præsertim niger, quantumvis accommodatis, arceri vix queat, quin requirantur deobstruentia, hydrotica & diaphoretica, bilem in habitu corporis hærentem discutientia, cum autem adhuc tempus brumale duraret, ad consimilem curam suscipiendam, minus commodum, negocium esse differendum in proximum ver, solis jubare ad nostrum horizontem redeunte, cum ad illa media usurpanda, opus valido exercitio, & vel chalybeata exhibenda, vel acidularum si non Grisbacensium, ob distantiam, ad minus Ibenhusanarum nobis vicinarum, usum in potu & infessu, proposui.

Sed quid contigit, impulsu aliorum, more hîc protrito, si cura non ilicò procedat ex voto, saltum fecit ad alium Medicum, qui spem locans in validissimis purgantibus, ordinavit vinum medicatum, inter cætera laxativa, commixtis ʒvj. Rad. Ellebori nigri, pro mensura vini. Ex illius usu ingentia tormina concitata, per secessum quidem, haud multâ excretionem succedente, sed per vomitum copioso sanguine cum rammentis ventriculi, rejecto, cum magnâ virium prostratione exin pedes primò intumescere cæperunt, succedente post ingenti totius abdominis tumore, hydrops ascites invecutus.

Cum tam fortia solutiva, non tantum vitiosos humores evacuent, sed & nutritios succos ac humidum radicale adorianur, colliquando & vires atterendo Naturam adeò debilitent, ut post morbo debellando, haud sufficiat. Etsi illa magnâ violentiâ vitiosos humores, *ἀνὰ κατὰ*, rejiciant, tamen ob residuam *κακοπεπυσίαν* viscerum concoctioni intervientium, subinde nova regeneratur materia, quæ recurrentis morbi causa. Refert Christophorus Guarionius, Rudolphi I I. Imperatoris Archiater, in suis consil. de Sfortiâ Cardinale Romano, icteritiâ defuncto, cum cadavere resecto, inquisitio interiorum membrorum facta, omnia imprimis autem Epar & intestina, croceo colore, totaliter infecta depræhensa, exin nihil miri, icterum illum fuisse lethalem, cum omnia assumpta & alimenta ingesta, inquinata & versa in excrementa. Rationi consonum & illis ægri viscera consimiliter disposita, ut nulla evacuantia proficua, quin indies nova pullularit materia, morbo fomētum subministrans, & operam me-

dicam ludificans: vix credibile, icterum tam rebellum, ex solâ obstructione vasorum, bilem ad intestina deferentium, concitatum, quin magis rationabile, ex Epatis & Lienis pravâ constitutione, vitiosos illos humores genitos, in copiâ & corruptos, post massâ sanguineâ commixtos, per totius corporis habitum dispersos, concurrente simul imbecillitate cystidis felleæ, illos non attrahentis, & obstructione cholidochi, transitum per intestina interceptantis. Tales vehementer purgare, quid aliud est, quam maturius ad ortum amandare. Cum prioris medici cura infelici auspicio cæpta, ægro hydropico facto, is cum pœnitentiâ & querelâ meum denuò efflagitavit consilium, id recusare nefas duxi, sed tamen prædixi, instans discrimen, non esse infacultate ullius Medici, si vel quinta Essentia totius orbis præsens, morbum tollere, sed tantum protollere, prorogare, gravioribus symptomatis obviando non curare, totaliter eliminando, & ita bonus ille Vir, bimestri spacio, Naturæ debitum exolvere est coactus.

OBSERVAT. II.

De Icteritiâ flava rebeli curata.

Quidam Medicus Reip. Ulm. ordinarius derepente totus auriginosus evasit, ut tam fædum icteri-

cum vix videre contigerit, cum aliquandiu cum isto malo conflictatus, aliis incassum adhibitis, etiam meo placuit

placuit uti consilio. Ponderatis circumstantiis, cum animadverterim utrosque ductus cholidochos, vesiculæ felleæ bilem & attrahentis ac recipientis, & eam aliò transmittentis, obstructos à crassis humoribus, viis interceptis, quo minus liber transitus pateret per intestina, exin cholera regurgitans, in venis recepta & massæ sanguineæ commixta, eam inquinando, dum facultas expultrix malâ illius qualitate extimulata, ad corporis superficiem amandavit.

Ad infarctus illos expediendos, & biliosos humores tam per alvum, quàm vias urinales mundifican-

dos, sequens decoctum prospero successu, ordinatum.

℞. Summit. abs. rom. m. jß. card. ben. chamædr. cusc. fragar. cum rad. a. m. j. R. cichor. m. iß. R. rhapont. veri ʒij. decoq. in vini mens. ß. aq. verbenæ, cichor. an. ℥b. i. ad. 3. part. consumpt. In colat. infund. R hab. crasso modo contusi ʒiijß. manè & vesperi ʒij. cal. exh.

Intra dies paucos, arquatus ille abominabilis, est profligatus. Sæpius benigniora remedia aliquoties reiterata, magis sunt proficua, dum Naturam habent adminiculantem, quàm multò fortiora, illam perturbantia & vires atterentia.

De Colica.

OBSERVAT. I.

Um illust. ac Generosus Dn. Andreas, L. B. de **Sturwenberg**/in arce **Strawenberg**/superioris Styriæ suam habens residentiam, colicâ sat gravi correptus, à pituitosis & biliosis humoribus pronatâ, cum alia medicamentis, tum temporis non essent ad manum.

℞. El. diacath. ʒiijß. El. diaph. bened. lax. a. ʒij. Elefcopi ʒiijß. diss. cum aq. beton. f. p.

Cum per aliquot horas post, non

operaretur, clystma injectum.

℞. Herb. mercur. malv. pariet. beton. . . m. j. fl. chamo. metil. aneth. a. m. ß. sem. anis. fænic. carvi a. ʒj. dec. ad med. col. ʒx. diss. El. diacath. ʒvj. diaph. Bened. lax. Elefc. a. ʒij. ol. chamo. aneth. a. ʒiijß. vit. i. o. sal. ʒß. M.

Copiosa vitiosorum humorum saburiâ excreta, à tam diro cruciatu liber ac immunis evasit, hanc mihi laudem tribuens, cum antehac sæpius colicâ infestatus, à nullo Medico, tam brevî se restitutum.

OBSERVATIO II.

Ilust. ac Generosus Dn. Wilhelmus L. B. de **Windischgrätz** Scheifflingæ, superioris Styriæ pagus, in arce vicinâ ex gravissimâ colicâ decumbens pœnè consimilibus, ac in superiori Domino, mutatâ tantum dosi, per os exhibitis, & per alvum injectis, convaluit. per os etiam exh. ol. amygd. d. cum jusc. cal. Largâ remuneratione, gratum se præstitit.

OBSERVAT. III.

Nobilis, ac Strenuus Dn. Christophorus **Braunfalsch** / in **Knittelfeld** / superioris Styriæ oppido habitans, aliquot vicibus per temporum intervalla, sævis doloribus colicis infestatus, haud multum dispari modo, ac illi, variatâ tantum dosi, tractatus & brevî sanatus.

OBSERVAT. IV.

Nobilis, Dn. Gabriel de **Pranck** / in arce superioris Styriæ habitans, immani colicâ discruciat, à causâ calidâ & biliosâ materiâ, multis in cassum administratis, tandem recessit, summopere id laudatum.

OBSERVAT. V.

Cum quidam Nobil. Officialis Cæsareus Austriacus in hospitio Ulm. ex colicâ intensâ decumberet, ad ejulatus compellente. Primo clystma apl.

℞. Herb. malv. alth. mer. pariet. a. m. j. beton. anth. salv. a. m. β. fl. chamomelil. anet. a. p. j. sem. anis. fœnic. carvi. a. zij. lini. zij. dec. ad med. in col. 3x. dis. El. diacath. 3vj. diaphæn. Ros. Mes. a. zij. mel. anth. 3j. ol. chamom. amygd. d. a. 3iβ. vit. i. o. sal parum f. cl.

Ad corpus evacuandum:

℞. Enul. cich. fœnic. Garyo. a. zij.

herb. abs. card. b. hyss. beton. meliss. a. m. β. Rhab. El. agar. tro. a. zij. turb. al. 3iβ. R. Jal. 3iij. cinna. 3iβ. gal. 3j. f. sac. infund. in Mens. hydromel. exh. quart. β.

Et si alvus exin reserata, & circa vesperam non minùs recrudescerent dolores, ut vociferari coactus, necessitas urfit devenire ad opiata.

℞. Laud. op. cum mag. gr. 4. conf. ros. 3ij. M.

Dolore sopito, ea nocte placidè dormivit.

Multum contulit etiam, ol. still. mentæ gut. 5, 6, cum jusc. cal.

Pro

Pro dolore crurum & genuum
immenso:

℞. Aq. hirund. cum cast. ℥ij, the-
riac. ceph. ℥j. M. cal. inung. cum le-
vamine.

Ad vires reficiendas :

℞. Syr. de cinna. ℥ij. aq. cinnam.
℥℔. M.

Pro potu:

Dec. gal. cum. mod. sem. anis. &
cinnam.

OBSERVAT. VI.

Colica Emetico sublata.

ADmodum Rever. Præsul. Dn.
Jacobus Cœnobii Isnenſis, colicæ
gravissimæ obnoxius, manibus
contractus, sæpius per os ingestis, &
per injecta clyſinata evacuato cor-
pore, non minus dolor recurreret,
cum validâ compressione abdomi-
nis, exin conjectura, sub hypochon-
driis delitescere copiam crassiorum
humorum, tantam angustiam & re-
cidivam parientium. Contuli me ad
Emeticum & obtuli Diasari Ferne-
lii ℥iij. cum hydromel. ℥iiij. M. ad re-
vellendam materiam per vomitum.
Vix unius horæ intervallo post vo-
mere cæpit non continuè, sed per
certa intervalla ingens copia humo-
rum phlegmaticorum rejecta, ut
non una matula repleta. Ego eram
anxius, ne vires deficerent, sed Gra-
tiâ divinâ secundante, tandem cloa-
ca illa emundata, vomitus desiit, sa-
nitas stabilior successit, nec dolor
amplius rediit, ægro prius macilen-
to, post obesiore facto. Etsi Ferne-
lius de suo diasaro asseverare non
dubitet, etiam prægnantibus exhi-

bitum, fore tutum, ego non ausim
experiri, hoc quidem observare con-
tigit, non tantâ violentiâ operari,
prout antimoniatâ. Quod autem
tantâ copiâ in illo excreta, non tam
violentę medicamenti operationi id
est assignandum, quam exundanti
materiæ.

Multi passim Monachi, in suis
claustris, colicâ compressivâ, contra-
cto interius ventre cum violentiâ,
laborantes, quæ tandem desinit in
convulsiones epilepticas, in tum-
bam sepulchralem descendunt, qui
in vitâ conservari potuissent, exhibi-
tis Emeticis, cum crassi illi ac tenaces
humores intimi⁹ impacti, nulla aliâ
ratione, commodius averruncari
queant. Sed cum vomitiva astanti-
bus terrorem incutiant, & Medicum
etiam, præsertim à Naturâ anxium
ac sollicitum, formidolosum red-
dant, proin rarior illorum usus, ut
Medici cautiore, malint ægros de
vitâ, quam ipsi de suâ famâ & existi-
matione, (si quid sinistri eveniat)
periclitari.

Inter

Inter cætera purgantia inprimis contulit.

℞. Fol. sen. f. f. ʒß. sem. anis. p. j. infund. in jusc. macro Gall. & claro, mane levi facta ebull. & express. dis. Mann. el. ʒj. M.

Larga viscidorum homorum, operatio secuta.

Pro dolore lumborum:

℞. Ax. taxi, vulp. a. ʒvj. ol. mast. ʒß. ol. spic. ʒj. acet. ʒß. M. ad ign. profuit.

OBSERVAT. VII.

DN. Merz / Archigramar. Ulm. colicâ passione discruciatu, cum clysmata purgantia essent frustranea.

℞. Fl. chamo. aneth. verbasci, ve-

ron. a. m. j. dec. ad consumpt. ʒ. partis. In col. tb. ß. dis. vini malv. tb. ß. ol. chamo. aneth. lini. an. ʒiß. f. c.

Dolor sedatus.

OBSERVAT. VIII.

Volvulus lethalis clysmate per os rejecto.

CUM Rever. Dn. Abbas Casparus Monasterii Isnenfis, Iliacâ passione sævissimâ exagitatus & à tribus Medicis tractatus, inter cætera injectus clyster ex vino malv. cum dec. veron. is magnâ violentiâ sursum raptus & vomitu redditus, ut ejus odor & sapor à quovis dignoscendus. Etsi complures Medici id fieri posse abnuant, obstante valvulâ in extremitate Ileï, à Naturâ eo sine constructa, ne pateret excrementorum regressus: id quidem in

sanitatis statu haud inficiandum, sed in morbofo & affectu Iliaco, quindum facultas expultrix magno conatu & violentiâ quicquid molestat, motu peristaltico seu inverso, sursum amandare contendit, quid prohibet, quo minus valvula illa relaxari, vel dirumpi queat. Rem ita se habere oculatus ego sum testis. Etsi Triga Medicorum præsens & illi inserviens, sed irritu conatu, quin à luridâ ille morte abreptus.

OBSERVAT. IX.

De Colica putata ab inflammatione causata.

CUM antè annos 40. Reip. Isnenfis Medicus essem ordinarius, evocatus Risleck / ad Præfectum Illustrac. Generos. Dn. de Erbach /

qui sævissimo dolore colico discruciar est judicatus, cum circa horam decimam nocturnam, tempore hyberno, appulsem, & clyisma applicari

cari jussissem, altero crure subito elevato, circa anum, vesicula erat conspicua, eaque disrupta, materia purulenta sat copiosa profluens, hominem ab omni cruciatus liberavit: indubia conjectura, inflammationem eò loci concitatam, in abscessum verisim, tam diu doloris effectricem.

OBSERVAT. X.

Tormina Infantum quomodo commodius placanda.

ET si illud vel mulierculis cognitum, si Infantuli in cunis jacentes, torminibus infestentur, exhibere ol. amygd. d. rec. cum sacch. cando mixtum sapius cum optato successu, sed majori cum fructu, si cum jusc. Gall. cal. offeratur, præsertim si id assumere ex cochleari, repugnent, prout multoties contingit, tum inditum **Aemmelin** / inprimis si sitiant, sugendum porrigendum. Ita enim infantulus bimulus Dn. Marci à Laphem, Præfetti in **Weissenhorn** / à sat diuturno ventris cruciatus, est liberatus ʒiij. ol. amygd. d. cum jusc. gall. mixtum ex vasculo sugendum exhibitum. Cum alia frustranea.

OBSERVAT. XI.

Tormina intestinæ ex rupturâ in scrotum delapsis, quomodo demulcenda.

Quidam Theologus Ulm. in summo templo ingentibus torminibus, ob intestina, ex rupturâ, in scrotum delapsa exagitatus, insimul tussi molestâ.

Primò clyisma apl.

℞. Dec. carminat. ʒviii. ol. chamo. amygd. d. a. ʒiij. laurini. ʒj. mell. anrhof. ʒiij. El. diacath. ʒvj. M. f. cl. per os exh. ol. amygd. d. rec. cum vino maly.

Totus venter cal. inung.

℞. Ol. chamo. aneth. an. ʒij. ol. Ment. abs. an. ʒij. M.

Sæpius etiam multum profuit, si filamenta **Riefgarn** dec. in aq. cum cin. & express. cal. apl. toti abdomini.

Pro tussi admodum infesta:

℞. Aq. scab. ʒij. hyss. veron. a. ʒiij. tussil. chæref. an. ʒj. asthmat. ʒx. sac. candi al. ʒvj. M. Omnia erant ex voto.

X.

OBSER-

*Inflammatio circa anum falsò alterius Medici opinio-
ne, pro dolore hæmorrhoidum tractata.*

DN. D. Jacobus Schäd/ JC. & Patricius Ulm. Naturæ melancholicæ, sat grandi dolore circa anum interius pertingente ad loca profundiora, infestatus, antè meum accessum, alterius Medici adhibuit operam, cum nihil proficeret, & meum efflagitatum consilium. Cum in Dn. ægri conspectum venissem, ostento lotio valdè rubeo, conversatione cum priore Medici institutâ, de morbi genere & causâ, ipse putabat cruciatum illum prodire ab hæmorrhoidibus, ad eum placandum, intentionem suam dirigens: cum me opposuissem, fretus urinâ insigniter rubescente, & dolore non in superficie hærente, sed in profundum penetrante, retulissem, me suspicari, malum illud ab interiore inflammatione proficisci, cui inprimis occurrendum, cum autem ille regessisset, urinam tam rubicundam, ipsi ægro etiam in sanitatis statu consuetam, (quamvis id mihi absonum visum) ne nostra dissidia astantibus essent offendiculo, cæpi & ego communi consilio, affectum illum pro dolore hæmorrhoidali tractare & αἰσχροδυνὰ varia applicare. Cum singularia ad dolorem mitigandum usurpata, nec tamen ulla remissio succederet, meritò erat admirationi: sed ecce dum in supenso hæsitabundi, intra triduum, copiosa materia purulenta, per anum promanare cæpit, & dolorem aliis implacabilem, sustulit. Exin τεκμήριον luculentum captandum, cruciatum illum, secundum meam conjecturam, ab interiori inflammatione concitatum, in abscessum terminata: eo disrupto, dolor quidem desiit, sed morbus non abscessit, quin graviora subsecuta symptomata, (totus etiam auriginosus factus) ad Mortem usque concomitantia. Exin ipse eventus & αὐτοψία mihi patrocinium ferebant, in opprobrium alterius Medici, in suâ crisi aberrantis, & me insimul seducentis. Id mihi sæpius contigit experiri, ut in consultationibus, cum aliis Medicis habitis, ii mihi etsi rectius sentienti & meam opinionem accommodatis rationibus stabilienti, fuerint adversarii, & tamen victrice veritate, sæpius cedere sunt coacti. Si quando ipsorum prolata, etsi valdè absona, & meæ Rationi repugnantia, ilicò non probavi, me passim velut ἀντιχείμας traduxerunt, & per calumnias exosum reddere, non destiterunt. Sed consuetudo me impellebat eo, ut potior cura habenda salutis ægrorum, quàm favoris concurrentium Medicorum.

OBSER-

OBSERVAT. XIII.

Inflatio abdominis cum torminibus.

Generosa conjunx Illust. ac. Generosi Dn. Dn. Hannibalis, L. B. de Herberstein/Judenburgi, oppido superioris Styriae habitans, ingenti inflatione abdominis cum torminibus molestata, Medicatricum operâ irritâ, ego advocatus pro ferendo auxilio. Clyisma ordinatû & injectû. *℞. Herb. malv. merc. beton. pariet. a. m. j. fl. chamœ. melil. aneth. a. m. β. sem. anis. fœnic. carvi. a. ℥ij. dec. ad med. In col. ℥x. dis. El. diacath. ℥vj. diaphæn. Hier. f. Gal. a. ℥iij. ol. chamœ. aneth. a. ℥iβ. tereb. diss. in vitello ovi. ℥iij. mell. anth. ℥j. sal. parum. f. cl.* Ingenti copiâ materiæ mucilaginosæ, instar glutinis, excretâ, ab omni molestiâ est levata.

OBSERVAT. XIV.

Tormina ex alui diuturnâ constipatione, unicâ pilulâ soluta.

Quidam frater conventualis Monasterii Isnenfis, cum ex torminibus ventris per dies 14. constipatus, ut immitteret periculum contracturæ exteriorû membrorum, cum obtigisset Natura abhorrens à medicamentis & alia retinere nō posset, oblata unica pilula ex. gr. 15. de Extr. coloc. & scam. Intra horas 3. alvus re-

serata, copiosa ejecta materia, & æger à cruciatu liberatus, & ab impendente resolutione partium præservatus.

Descriptio Extracti pilularis de colocinthide & scammonio.

℞. Troch. alhand. ℥ij. scam. El. ℥j. infund. in sp. vini, repete dum omnis virtus elicitâ, in B. M. f. Extr. dosis à ʒβ.

OBSERVAT. XV.

Quidam Juvenis Nob. diuturno dolore ventris molestatus, cum Empl. de Melil. restitutus, prout & alii complures,

De aluo constipatiâ.

OBSERVAT. I.

Passula minor. laxat. celebratæ.

Cum Reverend. Dn. Wolfgangus constipationi obnoxius.

Abbas Cœnobii Isnenfis, alui *℞. Fol. sen. El. f. f. ℥ij. dec. in aq. ℔. j. ad*

X 2

ad consumpt. 3. partis. In express. infund. pass. minor. exacinat. lb. β. dec. ad mollitiem & condiantur cum syr. ros. sol. ℥vj. M.

Cochl. i. per horam ante cœnam, valdè commendabat fœlicem operationem. Cum eas absumpsisset, & alibi à Pharmacopœis aut Medicis, alię communicatæ, sed in operatione minùs efficaces, exin me non semel per literas compellavit, ut meo

more præparatas transmitterem, ob præstantiorem effectum. Et si aliorum passulæ, quoad ingredientia fortassis laud multum differentes, tamen in proportionē & aliorum permistione potest esse non parva discrepantia. Exin tanta in operatione diversitas, ego ipse in corpore meo benignè evacuando, feliciter sum illas expertus.

OBSERVATIO II.

Pruna laxativa mirè laudata.

IN alui obstructione à quacunque causâ, etiam à Thermis concitatâ, pruna laxat 3. 4. ante cœnam exh.

℞. Fol. sen. s. l. ℥ij. cinnam. zing. a. ℥ij. aq. End. vini albi a. ℥vij. infund. hor. 10 bull. ad consumpt. 3. part. In express. Prun. 1. ugar. enucl. 12. dec. ad syr. consist cum sacch. ij. ad syr. ros. sol. ℥iβ. aq. cinnam. ℥iij.

Cum ista Pruna lax. olim ordinasset pro Uxore Dn. M. Nicodemi Sitzlini Ecclesiastæ Ulm. in thermis Bollenfibus commoranti, & forè

contigisset, ut alia fœmina ibidem adeò constipata, ut variis medicamentis assumptis, aliud commoveri non potuerit, etiam ab illius loci Medico ordinatis. Cum autem prædicta Matrona, de meis prunis 4. communicasset, iis usurpatis, larga evacuatio secuta, & illa pruna passim adeò decantata, ut Medicus illius loci ordinarius, M. Sitzlinum obtestatus, tantum favoris præstaret, in communicandâ descriptione.

De Vermibus.

OBSERVATIO I.

Tormina existimata à Vermibus causata.

Uidam Juvenis in oppido Insensu ingenti ventris dolore exagitatus, in domo discurrens, ubi

quiesceret nescius, ratus esse tormina, ordinavi.

℞ Herb. hyss. m. β. abs. card. ben. chamæd. agrim. fl. chamo. a. p. j. fol. sen.

ſen. ſ.ſ. ʒvj. Turb. al. gumm. Mech. Vermibus oblongis excretis, con-
al. a. ʒiſ. troch. alhand. ʒß. f. Nod. valuit.
pro Menſ. ß. hydromel.

OBSERVAT. II.

Quædam Virgo Ulm. per aliquot ſcord. a m. j. fol ſen. ſ.ſ. ʒj. agar. tro.
menſes conqueſta de tormini- ʒiiij. Rhab. El. ſem. ſanton a. ʒij. f.
bus ac roſionibus ventris, & conta- ſac. pro Menſ. hydromel. alternis
beſcentiâ, aliorum conſiliis fruſtra- diebus ʒß. ß. ſumpſit.

Vermes oblongi rejecti & reſti-
tura,
ʒ. Dict. al. angel. Genti. a. ʒiiij.
herb. abſ. rom. card. ben. cent. min.

OBSERVAT. III.

Virgo quædam Ulm. vermibus ſem. cinæ, Rhab. a. ʒj. f. p. pro ʒ. vir-
infeſtata. cibus. cum hydromel.

ʒ. Corallinæ ʒiiij. R. dict. al. ʒß. Lerna vermium expulſa.

OBSERVAT. IV.

*Puella triennis pro colicâ à Medico temerè
tractata.*

Filiola triennis Mercatoris Ulm. ʒ. Caſſ. cum aq. acet. extr. ʒß.
ultra ſemestre quaſi torminibus Rhab. el. & pul. ʒj. f. B. cum ſu-
infeſtata, cum epulationibus & ipſo- mere noller, fuit diſſol. in decocto
rum etiam parentum lamentationi- prunorum quaſi infinitis verm. asca-
bus, alterius tum Senioris Medici ridibus rejectis, à tantâ moleſtia li-
opera fruſtranea, qui illam pro coli- berata.
câ in caſſum curaret: ego conſultus Alterâ vice idem exh. ſed addito
ſcopo in vermes directo, ordinavi. ʒß. corallinæ.

OBSERVAT. V.

Pro Generoſo puello à Weſt/ Liber ab aſcaridibus evaſit. Ad
6 annorum. præſervandum plurimum contulere
ʒ. El. de Tamarind. cum fol. ſen. rotulæ contra vermes Auguſtan. ex
ʒiiij. magiſt. Jalap. gr. vj. M. fol. ſen.

OBSERVAT. VI.

PRO Infante quadrienni:

Rhab. El. corallina. a. ʒj. sem.

santon. ʒʒ. f. p. cum lacte exh.

Copia vermium propulsata.

OBSERVAT. VII.

Filiolæ quinquenni Dn. Arnol- laxat. Augustan. ʒʒ. vel ʒv. cum
di Theologi Moravi apud nos cochl. 2. brod. earum. vermes oblon-
exulantis, de ventris molestiâ con- gi exclusi. Idem in multis aliis à me
querenti, præscripti passul. ma. observatum.

De fluxu Alui.

OBSERVAT. I.

Xor Dn. M. Petri Huberi,
Ecclesiastæ Ulm. in sum-
mo templo diarrhæâ aquo-
sâ molestata, cum admira-
tione aliquot mensuræ excretæ, con-
jectura tantam copiam contentam
in locis mesenterii, & per affluxum à
toto venoso genere, prodiisse.

℞. Rhab. ʒij. syr. ros. sol. ʒʒ. aq.
cich. ʒj. M.

Pro ventre inung.

℞. Ol. mast. ment. absint. a. ʒiij.
Nuc. mul. express. ʒj. M.

℞. Syr. corall. Granat. Miv. cyd.
a. ʒj. M. cum dec. sem. cor. præp.

Optimè contulerunt.

OBSERVAT. II.

UXor Dn. Jacobi Schielini, Phar-
macopæi Ulm. in puerperio vo-
mitu & diarrhæâ biliosâ, cum lipo-
thymia crebriore, graviter decum-
bens, ut maritus lachrymarum ple-
nus me obtestatus, quò subvenire in
pro viribus humanis, cum res in an-
cipiti.

Illicò obtuli Bezo. ori. gr. vj. cum
ʒj. aq. meliss. & remissiora sympto-
mata. Cum desideraret potum ob-
sitim ingentem.

℞. Syr. granat. Mivæ cydon. an.
ʒiʒ. M. cum aq. font. contemper.
Et refocillata.

OBSERVAT. III.

DN. Episcopus Mercator Ulm.
cum Uxore lienteria gravi labo-

rantes ambo brevî liberati, Rhab.
pul. ʒij. cum vino abs. exh.

OBSER-

OBSERVAT. IV.

Filia Catharina, Dn. Henrici — R. Rhab. el. ðij. syr. ros. sol. ʒß. aq.
 Schwarz/ Archigramm. Ulm. cichor. ʒiß. M.
 à diarrhæâ molestâ immunis reddita.

OBSERVAT. V.

IN utriusque sexus personis fluxu R. Tro. de carab. de spod. a. ʒij.
 dysenterico sanguineo laboranti- sem. plantag. ʒiiij. f. p. ʒj. cum ovo
 bus sæpius depræhendi usum hujus sorbili exhib.
 pul. valdè proficuum. Cum præsentaneo juvamento.

OBSERVAT. VI.

Fœmina primaria Ulm. diarrhæâ Exh. ʒij. ol. amyg. d. rec. cum jusc.
 gravi cum magnis torminibus in- Gall. •
 festata. Illicò restituta.

OBSERVAT. VII.

Virgo quædam ex hypercatharsi Pro potu:
 cum torminibus. Dec. sem. cori. præp. cum syr. ʒ.
 R. Boli arm. præp. ʒj. ter. figil. syr. myrtil. ʒij. corall. granat. a. ʒj. M.
 ʒß. syr. corall. ʒß. è suc. pap. errat. ʒij. Cum subitaneo levamine.
 aq. plant. ʒij. M.

OBSERVAT. VIII.

*Narcotica in dysenteriâ esse Necrotica illustri ex-
 emplo ostenditur.*

CUM Illustris quidam comes Tu- Møglinus Senior, qui pro suo posse
 bingæ ex dysenteriâ decumberet, ac nosse, pugnabat contra vim mor-
 spreteris ac neglectis Medicis ordina- bi, & magis intentus ad infringen-
 riis, primo usus consilio & operâ, dam opiatum qualitatem narcoticam,
 cujusdam Doctoris Juris, sed Medi- sed irritum conatu, quin Comes ille
 castri & ob Alchymie peritiam, in Morti avocanti, se Comitem adjun-
 ore vulgi, ingestis aliquot granis lau- gere, & in cymbam Charontis de-
 dani opiatum, in lethalia incidit sym- scendere, sit coactus.
 ptomata, cum de vitâ periclitatus & Etsi opiata dolorem mitigare &
 jam stertere cæpisset, Advocatus D. ventrem aliquandiu firmare videan-
 tur,

tur, tamen excrementa diutius retenta & accumulata, majori post copiâ rejiciuntur. — Exin Thomas Minadous, Medicus & Professor Italus, se observasse asserit, omnes dysentericos, quibus ex consilio Medicorum laudanum opiatum obla-

tum, defunctos: post eorum usum, ulcera magis putrida & sordidiora reddita, ex longiori morâ materia purulentâ, & acriorum humorum. Istud admonitorium maneat altâ mente repostum, pro cautela.

OBSERVAT. IX.

De fluxu colliquefactivo.

CUIDAM Viro primario ex febre hectica decumbenti, cum fluxus colliquefactivus supervenisset, gut.

6. Tinct. corall. cum jusc. Galli. exhibitâ, luculentum attulere adjumentum.

OBSERVAT. X.

De dysenteria epidemiali, ejus causis & præservandi modo dissertatio.

DYsenteria nostra in urbe graviter grassante & complures depopulante, quæstio proposita, unde originem traxerit, & qua ratione præservanda corpora.

Hippocrates lib. 3. aph. 1. tradit: Mutationes temporum potissimum pariunt morbos, & in temporibus magnæ mutationes aut frigoris, aut caloris. Quæ *ὑπόμνημα* seu sententia ad præsentem apud nos divagantem dysenteriam appositè accommodari & applicari potest. Cum dysenteria nihil aliud sit, quàm exulceratio intestinorum crassiorum, vel gracilium, concitata ab humoribus biliosis & pituitosis falsis, haud sine putredine ac corruptela, acri sua ac corro-

dente qualitate, intestinorum tunicas exedentibus, continui solutionem causantibus, & oscula venarum reserantibus, exin succedit materia purulenta & cruenta, à Natura nihil impuri patente, ope facultatis expultricis, per secessum rejecta. 2. Ad generationem autem prædictorum vitiosorum humorum, haud levem occasionem subministravit, vitiosa aëris constitutio. Siquidem præcedens æstas de vergebat ad sat calidam & siccam dyscrasiam, exin multibilibiosi humores geniti & collecti: illi successit autumnus frigidus & humidus ac pluviosus diu talis perseverans, ad putredinem ac corruptionem humorum commodam ansum præsens;

præbens, non tantum sua humiditate, sed & cum pori ac meatus cutis, per circumstantes frigis contipati, ut excrementa fuliginosa, ob prohibitam eventationem, expirare nequierint. 3. His accedunt esculenta & potulenta à terra nascentia, itidem ab incommodo siderum & aëris dispositione, inquinata, per nebulas & pluvias insalubres infecta, ad procreationem corruptorum humorum, admodum habilia. 4. Dysenteria illa haud est expers malignitatis, per contagium etiam alios corripens & inficiens, etsi haud magnus in victus ratione committatur excessus. Hisce præmissis, cum requiratur præservandi modus, is consistit in sequentibus præcipuis fulcris. Interdum corpus erit purgandum & mundificandum à choleris & phlegmaticis falsuginosis humoribus, ~~aut~~ illud causantibus. Qualia autem evacuantia usurpanda, in specie haud commodè potest designari, cum magna sit complexionum discrepantia, ut consultius videatur, Patientes ad Medicos remittere, ad remedia ordinanda, pro cuiusque Naturæ conditione, accommodata. Non minus subsequenda æstimanda admodum proficua. Si conjectura biliosos exorbitare humores:

℞. Rhab. El. ℥ij. Rad. Jalap. ℥j. vel. 3℔. crem. Tart. ℥ss. f. p. exh. in juse, pil. vel vino.

Si in forma potionis:

℞. Rhab. El. ℥ij. R. Jal. ℥j. crem. Tart. ℥ss. syr. ros. sol. aurei. 3x. diss. cum aq. cich. q. s.

Si in forma Boli:

℞. El. de Tamarind. cum fol. sen. ℥iij. vel in huius defectu. Elect lenit. magister. R. Jalap. gr. 13 f. B.

Si magis arrideret forma pil. potest singulis mensibus assumi. ℥j. pil. Ros. Aquap. ab omnigenis morbis præcavendi proficuas, de quibus author ipse gloriari solitus: Qui cupit vivere annos Noë, utatur pilulis meis de Aloë. Pil. de Angel. Francof. etiam multum conferrent, hebdomadatim, vel spacio 14. dierum semel 9. accipiendo cum vino hora 1. ante cænam. Si phlegmatici redundet humores, prærogativam habere videtur, Rad. Mecchioc. albæ. à ℥ij. ad 3j. crem. Tart. ℥ss. f. p. cum jusc. pil. vel vino Neccarino, sed melius cum pucino, is modus olim erat familiaris Ferdinando I. Imp. qui alia medicamenta averfando illud accipit animo libenti, cum expers omnis alienæ qualitatis, nec odore ingrato cerebro infestum, nec sapore palato adversum. Conducerent etiam pil. Marocost. D. Mindereri, ℥j. ante cænam offer. cum pulte prunorum. Cum dysenteria illa haud careat malignitate, ut per contagium etiam alios inficiat, Præcautionis loco, sequentia plurimum conferrent.

℞. Conf. Ros. sylv. 3℔, conf. bor. anth.

anth.an. ʒß. spec. de hyac. ʒij. pulv. rub. Pannon. ʒiijß. ol. still. citri. Nuc. musc. a. g. ʒ. cum syr. corall. & d. cort. citri f. El. quotidie bis Nuc. musc. mag. sum.

Si magis placeret forma Rotul.

℞. Sp. de hyac. ʒiijß. sp. Liber. Fer. pul. rub. Pannon. an. ʒij. Extr. R. Zedoar. ʒj. ol. still. Nuc. musc. g. 6. sac. fini in aq. ros. & ceras. nig. diss. ʒiij. f. conf. in Rot.

Pro plebeis hic pulvis præp.

℞. R. Zedoar. ʒiij. R. tormentil. angel. Enul. an. ʒß. flaved. cort. citri. ʒj. ol. still. Nuc. musc. g. 4. sacch. fini. ʒiij. f. p. manè & vesperi p. 1. vel. 2. exh.

Ad aëris intemperiem frigidam & humidam corrigendam, conclavia manè & vesperi suffiganda cum lig. & bac. Juniper. mast. Thure & succino albo.

℞. Lign. Junip. ʒiijß. bac. Juniper. ʒvj. mast. succi. thur. al. a. ʒij. benzo. ʒß. f. p. grossus pro suff.

Quin & illud probè observandū, ne ægrorum excreta, in loca secreta sanorum conjiciantur & per contagium inficiantur.

Sed omnium maxima, ad istud malum præcavendum, eò erit dirigenda, ut observetur conveniens in cibo ac potu diæta. Medicamenta solitaria haud æstimanda sufficiëntia, nî accedat accommodata victus ratio, oleum & operam perdimus. Oportet ista duo mutua subsidia

præstare, si optatus sperandus effectus, plus spei locandum, in laudabili diæta, quam operosa pharmacorum farragine.

Potus sit Vinum Neccarinum & in prandio cōcedendus primus haustus vini absinth. salu. Enulæ. In Vini defectu admittendus usus cerevisiæ limpida ac benè defæcata, in dolio suspenso nodulo ex pul. zingib. alb. Nuc. musc. & cinnamo. rerum egeni contenti sint bacc. lauri & rad. Enulæ.

Quin & locum habere potest aqua, in cuius mensura una & dimidia decoq. sem. cori. præp. ʒij. liquir. ras. mund. ʒiij. cinnam. a. ʒij. ebull. in vase clauso vitreato, est suavissima. Cibaria usurpanda facilis digestionis & laudabilis succi, ad sanguinem probum generandum, prout ex genere carnosio, est caro bovina junior, vitulina, hædina, agnina, Gallinæ juvenulæ, pulli capones, aviculæ nemorosæ. Ex piscium classe conveniunt lucii, carpiones, trutæ, aschiæ, funduli, & etiam pisces assi, pro condiendis cibis moderatus sit aromatum usus. Probanda ova recentia, hordeum minutum, oryza, panatella cum jusc. Galli. vel carnis laudabilis, decocta. Pyra cocta & sem. anisi conspersa, cydon. cum sac. elixa. Pro acetario, ex cichor. lact. Endasparago & hortensi. Nec improbanda pastilia facta ex ovis & farina puriore seu polline,

E con-

E contrario devitanda esculenta durioris concoctionis & pravi succi, ac facilis corruptionis. Prout est caro bovina, vaccina, sale nimio condita, aut fumo indurata, suilla, anates, anseres & aliæ aves aquaticæ. Rejiciendæ nuces avellanæ & abstinendum ab omnis generis pomis crudis. Intermittenda etiam ea, quæ acra & massam sanguineam inflammant, ut raphanus, cæpa, allium, sinapi, nimia aromatum conditura. Qui istum præservandi modum observaverit, indubium, quin ad calendas Græcas usque à bellua illa dysenterica immunis relinquendus.

De affectibus Renum.

OBSERVAT. I.

De nephritide.

Um Uxor Dn. D. Mo-
sis Heldii, Medici Ulm.
nephriticis doloribus
ingentibus discruciat
vomitu in copiâ rejecti
humores biliosi & pituitosi. Primò
clysma apl.

℞. R. alth. ʒss. herb. malv. alth.
pariet. a. m. j. pedis columb. m. ss. cha-
mo. melil. a. m. ss. sem. anis. fænic. car-
vi. a. ʒij. lini. ʒiij. dec. ad med. In col-
ʒx. dis. El. diacath. ʒj. Hier. s. Gal.

bened. lax. a. ʒij. tereb. vino loræ &
diss. in vit. ovi. ʒss. mell. anthos. ʒj.
ol. amygd. d. ʒij. chamo. ʒj. sal. pa-
rum. f. cl.

Uta etiam in seflu ex dec. chamo.
melil. pariet. malv. Ol. amygd. d. cum
jusc. exh.

Sed hoc plurimum contulit.

℞. Tart. vitr. ʒij. sac. candi al. ʒj.
f. p. cum jusc. macro Gall.

Intra 2. horas calculus dissolutus
processit & dolor conquievit.

OBSERVAT. II.

EAdem illa Fæmina alio tempore
itidem doloribus nephriticis exa-
gitata, & præmissio clystere & in se-
flu, nihil profectum.

℞. Oc. cancr. præp. suc. al. præp.
a. ʒss. tart. vitr. ʒss. f. p. exh. cum aq.
raph. & fab. a. ʒss. M.

Sed sine levamine.

Tandem cæteris in cassum ad-
hibitis.

℞. Spir. Juniperi. ʒj. aq. contra-
calc. Fuchf. ʒss. sac. cand. al. ʒij. M.

Intra horam, tres lapilli majuscu-
li, magno cum impetu rejecti, pro-
cedente urinâ ruffâ instar lixivii.

OBSERVAT. III.

CUm Nob. Matrona Patricia Ulm. Vidua nephritica, dextro Rene affecto, prius alterius Medici opera adhibita, & cura non procederet ex voto, urgentibus doloribus & ego accersitus.

Primo clyfma injectum:

℞. Herb. malv. alth. mer. a. m. j. fl. chamo. melil. aneth. a. m. β. sem. lini. fænugr. anis. a. ʒij. dec. ad. med. In col. dis. El. diacath. ʒvj. cass. pro clyf. ʒβ. ol. chamo. aneth. amygd. d. a. ʒj. vit. j. o. sal. parum. f. cl.

Manè: ℞. Mann. El. ʒj. dis. in jusc. Gall. macro col. ad. ol. amygd. d. rec. ʒiib. M.

Post evomere cæpit copiosam materiam biliosam cum phlegmate mixtam, & dolor stomachi remisit. Hoc clyfma etiam bis apl.

℞. Ol. chamo. aneth. amygd. d. an. ʒij. sac. rub. ʒj. tereb. cypr. ʒiij. vit. 2. ovor. diss. cum. jusc. Gall. lb. β.

Pro inunctione Renis affecti.

℞. Ping. cunic. ʒβ. ol. Scorp. ʒiij. chamo. aneth. a. ʒj. M.

OBSERVAT. IV.

UXor Dn. Georgii Eberzii, Viri primarii Reip. Linensis Senatoris, ventris & lumborum dolore cum *duritie* detenta, quasi pro mortua habita, conjectura à calculosâ dispositione provenire. Cum clysteres non admitteret, externa experiri placuit.

℞. Herb. malv. alth. pariet. saxifr.

fl. chamo. melil. aneth. a. m. 4. R. alth. ʒiij. herb. artemis. m. iβ. char. ref. m. β. sem. lini. fænugr. a. ʒj. anis. ʒij. f. 2. sac. dec. in aq. & alternatim cal. sumini apl. expressi.

Manè: ℞. Mann. El. ʒiβ. diss. cum aq. malv. & col. ad. El. Bened. laxat. ʒiβ. syr. ros. sol. ʒj. M.

Larga operatio secuta & restituta.

OBSERVAT. V.

Vidua Dn. Tobia Neubrunneri, mercatoris Ulm. opulentiss. dolore nephritico dextri Renis gravissimo infestata.

℞. Cass. rec. Extr. ʒj. dis. cum dec. prunor.

℞. Sem. viol. ʒj. aq. petros. raph. a. ʒj. f. Emuls. cui ad. aq. contra calc. Fuch. ʒβ. oc. cancr. præp. ʒiβ. sac. cand. al. ʒj. M.

Id exhib. antè infessum.

℞. R. alth. ʒiij. herb. alth. malv. pariet. a. m. 2. fl. cham. melil. aneth. a. m. β. sem. lini. fænugr. a. ʒβ. M.

Pro Baln. Lapis nephriticus apl. carpo manus dextræ. Exin lapillus processit nuclei pini formâ, & dolor recessit.

De affectibus Mesenterii.

OBSERVAT. I.

De illius abscessu curato.

Um ego ex plethorâ de fluente sanguine copioso ad dextram hypochondrii regionem, & in abscessum verso, eò loci gravamen sentirem, disrupto apostemate in parte dextrâ mesenterii hærente, in copiâ profluxit materia purulenta & cruenta, indubia abscessus sanguinei nota. Cum etiam animadverterem materiam phlegmaticam redundantem. *℞. Rad. Mech. al. ℥iiij. cum syr. viol. f. f. El. copiosi humores serosi per alvum effusi. Hoc etiam mihi profuit.*

℞. Fol. sen. f. f. ℥β. sem. anis. p. i. prunor. v. dec. in aq. In col. leviter express. diss. Mann. El. ℥j. M.

Pro absterfione *℥i. r. feri lact. cum confer. ros. express. per aliquot matutinas.*

Tandem iis non sufficientibus deveni ad potum acidularum, eas dolio inclusas in nam versûs (ubi tum eram commoratus) transferendas curavi, cum bis hausissem, manè *℥i. r.* nonnihil cal. per alvum processit materia acerrima urens & mordens, sat copiosa inspersis plurimis minutissimis particulis, velut à spiritu quodam vitriolato seu bilioso, cor-

rosione glandularum factâ in mesenterio. Sequenti vere ipse profectus sum in acidulas Iberkingenses, per mensem ibi moratus, exin materia quidem purulenta absterfa, sed interius sub dextro hypochondrio remanebat multum molestiæ mihi creando, ut in adverso latere noctu cubare nequierim, quin ardorem ac morsum perciperem. Post annum in acidulas Ibenhusanas me recepi, cum vesperi appulissem, primo haustu assumpto, eâ nocte sub dextro hypochondrio, in loco affecto, commotiunculam sensi, quasiquidpiam vivi ibi reconditum, suspicionem vermium præbens, ex putredine puris pronatorum, nec meam conjecturam vanam sequens matutina est contestata, cum ultra *℥i. r.* acidularum parum calidè hausissem, & exspatiando me exercuissem, ubi per secessum operatio secuta, excreta intuitus, ea vermiculis pusillis scatere observavi, materiam jam putredine tentatam, unâ etiam portiuncula cutanea processerat. Cum ultra dies 14. potum continuassem, domum reversus, pristinas æquè molestias & ardores percepi, exin conjectura locum absterfum, sed non consolidatum,

tim. Etsi materiâ purulenta abster-
sa, non minus sub hypochondrio
dextro coercita, multum molestiæ
inferebat mordendo, cum autem
ol. vitr. dulc. gut. 5. 6. cum coch. 2.
jusc. Gall. assumplissem, mira secuta
operatio, ut materia purulenta co-
piosa, per secessum prodierit, magno
cum levamine.

Materia purulenta absterfa reje-
cta, non minus ob residuam exulce-
rationem in loco affecto, multum
molestiæ relictum, ad eam exiccan-
dam & consolidandam ita processit.

℞. Tro. alk. sc. op. 3j. sp. Haly con.
tr. Tabern 3j. boli arm. præp. 3ss. f.
p. cum dec. Equiseti cal.

Per aliquot matutinas. Plurimum
profuit.

Postea per dies 14. usus sum seq.
℞. Herb. agrim. cent. min. verben.
a. m. 8. sanic. pyrolæ, consol. farac.
alchymil. plant. ma a. m. j. fl. hyperic.
Equis. a. m. 8. dec. in vino & aq.

Sing. diluculo 3iiij. cal. accepi, tan-
dem sensim consolidatio facta &
malum totaliter recessit.

OBSERVATIO II.

De ardore in regione Mesenterii chronico, amandato.

Vidua cujusdam Senatoris Ulm.
ultra semestre φλόγασιν seu ardo-
rem perquam molestum in dextrâ
regione Mesenterii, in aurora in pri-
mis invadentem, & diu affligen-
tem, sustinere est coacta, alterius
Medici operâ frustrancâ, ita à me
tractata & curata.

Cum ardor ille, meâ conjecturâ,
proficisci judicatus ab ebullitione &
effervescentiâ humoris biliosi, in ve-
nis meseraicis, moram trahentis,
scopus meus ad illum revellendum
& expellendum directus. Primo
ordinatus pulvis cholagogus.

℞. Rhab. El. 3ij. Rad. Jalap. 3ss.
crem. Tart. gr. 12. f. p. cum jusc. pis-
cal. exh.

Tam facilis erat solutionis, ut plu-
res sedes copiosæ causatæ.

Post aliquot dies ordinatum vi-
num medicatum.

℞. R. cichor. Enul. polyp. q. rec.
an. 3ij. herb. abs. rom. card. b. citrar.
anth. adianti utr. a. p. i. fol. sen. El.
f. f. 3vj. Rhab. El. 3iiij. agar. rec. tro.
3ij. R. Jalap. 3ss. crem. Tart. 3iiij.
Jujub. sebest. a. 3ss. gal. min. 3ij. cum
sind. al. f. sac. inf. in vini Neccar. lb. 3.
aq. cich. lb. i.

Etsi Matrona illa aliàs hystericis
symptomatis gravissimis obnoxia,
tamen illius vini usum cum *εὐφροσύνῃ*
tulit & citra ullam nauseam alternis
matutinis dimidium quart. hausit
& benignam operationem laudavit.

Cura

eum ante annos complures in aliâ Urbe Imperiali habitasset, & à Medico illic ordinario primario, vinum laxat. præscriptum, à cuius primo statim haustu, periculosâ uteri suffocatione est correpta, ut ab eo tempore, à vinis medicatis abstinuerit. Plerique Medici haud soliti se accommodare ad ægrorum Naturam, præsertim sexus fæminei, medicamenta præscribentes concinnata ex variâ ingredientium farragine, odore & sapore Naturæ, valdè aduersorum, solum respicientes morbum &

eius causam, spreta ac neglecta cuiusque individui qualitate. Absit ullius jactantiæ suspicio, bona fide asseverare licet, multoties contigisse, ut ex ordine muliebri à me præscripta remedia, absque ullo fastidio assumpserint, cum optato successu, cum ab aliorum ordinatis, præcipitata in deteriore statum. Id monitum eo fine saltem inferere placuit, ad circumspectius agendum & commodiorem simplicium delectum instituendum.

De morbis Vesicæ.

OBSERVAT. I.

De Stranguriâ & Ischuriâ.

Um Dn. Popius Ulm. 70. ann. Stranguriâ & Ischuriâ torqueretur cum ingenti cruciatu, magno conatu, urinam guttatim excernens, quasi instar gravidæ partui vicinæ fætum excludere annitentis. Erat vesica affecta intemperie frigida cum redundantia humorum phlegmaticorum.

Primò clystma apl.

℞. Herb. malv. pariet. mer. beton. a. m. i. chamo. melil. aneth. a. m. β. sem. anis. fænic. carvi. an. ʒij. lini. ʒiij. dec. ad conf. 3. part. In col. ʒx. dis. El. lenit. ʒvj. Hier. f. Gal. ʒij. bened. lax.

ʒiβ. ol. chamo. ʒiβ. amygd. d. ʒj. re- reb. dis. in modico vitel. ovi. ʒβ. mell. anthos. ʒvj. sal. parum f. cl.

Sumini apl.

℞. Herb. malv. pariet. chamo. melil. aneth. a. m. i. sem. anis. fænic. carvi. a. ʒij. lini. ʒiij. f. 2. sacc. dec. in aq. cal. express. apl. pro foru.

Post inungendum:

℞. Ung. dial. ʒij. ol. Scorp. ʒiβ. chamo. aneth. lil. alb. a. ʒiij. M.

Magnum præsidium erat:

Ol. still. succini rectif. gut. 6. cum aq. petros. cochl. 2. 3. cal. vel jusc. Gall.

OBSER-

OBSERVAT. II.

UXOR Dn. Danielis Marii, præfecti ædilitii Ulm. ingenti dolore ventris inferioris, cum lotii suppressione laborans, conjectura, à frigida visicæ ~~de Cæcæ~~ cum materia pituitosa, scaturire.

Primò clystima apl.

℞. Herb. mal. mer. pariet. a. m. i. meliss. beton. a. m. β. chamo. melil. aneth. a. p. 2. sem. anis. fænic. carvi.

a. 3j. lini. 3iij. dec. ad med. In col. 3x. dis. Et. diacath. 3j. diaph. bened. lax. a. 3ij. ol. chamo. amyg. d. a. 3iβ. vit. i. o. sal. parum. f. cl.

Post usa infessu.

℞. Herb. pariet. chamo. melil. a. m. 3. dec. in aq. sed tandem ol. still. succ. rectif. gut. 6. cum aq. petros. præsentaneam attulit opem.

OBSERVAT. III.

Casus admiratione dignus restituti à sectione calculi vesicæ, derelicti.

Cum quidam civis Ulm. Naturæ melancholicæ, ob calculum vesicæ, se curæ lithotomi subiecisset, & sectione administratâ, partim ex residuis frustis calculi fracti, partim ob remanentem exulcerationem, & vulnus non coalitum, immensi restarent cruciatus, & urina valdè cruenta promanaret, nec lithotomus, nec alii tres Medici, quidpiam levaminis adferrent, tandem re velut desperata ad me deventum. Cum observarem ab aliis tantum anodyna & etiam narcotica ordinata, dolori mitigando intentis, & tamen ne minimum solatii succederet, & nihil opis conferrent ad demulcendum dolorem, nec ad exulcerationem vesicæ tollendam inservirent, quæ requirebant citra morsum exiecantia & con-

solidantia, & urinæ acrimoniam contemperantia: Idcirco habens ego respectū exulcerationis, à quâ intensior dolor, accedente etiam urinæ acrimoniâ, concitatus, singulis horis die noctuque aliquoties eam reddere coactus, cum copioso sanguine mixtam.

Pro potu quotidiano (interdicto hydromelite, quo ante usus.)

℞. Liquir. ras. 3j. pass. min. m. i. Jujub. sebest a. m. β. R. chin. 3β. M. de quo ℥. m. i. hord. m. β. dec. in Mens. aq.

Præ cæteris seq. decoctum quasi miraculosum effectum præstitit, & exulcerationem cum urinâ cruentâ sustulit.

℞. Herb. agrim. plant. Equiseti. a. m. β. liquir. mundæ. 3ij. dec. in aq. plant.

plant. & beton. a. q. f. ad consumpt. 3. part. In col. lb. β. dis. mell. ros. col. ʒiβ. M.

Ipsē æper singulis horis per syringam portionem in vesicam tep. iniecit. Intra 10. dies cum illius uxor urinam mihi contemplandam offerret, depræhendi claram, ne minimo amplius sanguine tinctam. Exin in dubia conjectura, collum vesicæ à lithotomiâ saucium, consolidatum. Deinceps remiserunt dolores, ut dormire per totam noctem, & è lecto solus surgere potuerit, cum antea ultra duos menses, lecto affixus, continuis doloribus, cum lipothy-miis crebris, discruciat, & quoties urina reddenda, id factum magno sonatu & cruciatu.

Et si meo consilio & auxilio (ipso lithotomo admirante aliàs suæ artis

perito) astite Gratiâ divinâ, ab affectu lethali cum tanto cruciatu conjuncto, ut ipse æger sæpius circumstantes obtestatus, ut se interficerent, se id pro magno beneficio habiturum, liberatus: sed hospes tam ingratus, ut muneris loco nihil, præter quartam carnis vitulinæ partem, oblatum, exin mihi in votis, illum suo languori conficiendum reliquissim, cum aliàs omni ope humanâ destitutus ultra duos menses, continuis doloribus excarnificatus. Multos etiam florenos pro aliorum Medicorum pharmacis ordinatis, expendere est coactus, absque ullo emolumento, quin sæpius cum detrimento, cum exin dolores multiplicati: à me autem levi impensâ liberatus à tam sævo & aliis invicto malo.

OBSERVAT. IV.

Cum prædictus æger quadriennio post, denuò calculo vesicæ infestatus, & per sectionem à lithotomo liberatus, sed circa collum vesicæ, ingens ardor & dolor restaret, nec vulnus duorum mensium intervallo coalesceret, profluente materiâ purulentâ admodum fætida, nec aliorum opera esset proficua, ab ipso etiam lithotomo derelictus. Tandem meam opem imploravit.

Pro potu: R. R. liquir. ʒj. Chin. ʒβ. Jujub. sebest. a. m. β. pass. m. i. de quo. ℥. m. i. hord. m. β. dec. in aq.

Ad infringendam urinæ acrimoniam. Foris circa pubem ad calorem & ardorem mitig.

℞. Ung. Ros. Mes. ʒβ. anodyn. ʒij. ol. viol. mucil. sem. cydon. cum aq. plant. extr. a. ʒj. M.

Injectio per syringam:

℞. Sem. cyd. fænugr. a. ʒj. mac. per h. 2. in dec. hord. lb. iβ. exprim. per linteum. f. mucilago liquida, cui ad. ol. amygd. ʒij. mell. ros. col. ʒj.

Vix bidui spatium post ardor & dolor remiserunt. Absterfa materia purulenta, consolidatio facta per seq.

Z

inje-

injectionem: R. Agrim. plant. ma.
equif. sanic. alchymill. a. m. β. dec. in
aq. plant. & beton. a. q. f. ad con-
sumpt. 3. part. de colat. ℥. lb. i. mell.

ros. colati. ℥ij. M.

Brevi iterum à tanto malo immu-
nis redditus, ab aliis desertus.

OBSERVAT. V.

De causâ generationis calculi præcipuâ.

Cum prædictus Vir præditus fue-
rit Natura melancholicâ, quæ
redundat facibus tartareis, exin ni-
hil miri, quod tam facunda ad pro-
ductionem calculi vesicæ. Sæpius
observavi & hisce oculis lustravi,
materiam excretam per vias urina-
les, crassam & albicantem, sed liqui-
dam ac fluidam, ubi ea aliquandiu
aëri exposita & super tabulâ mora-
ta coaluit, & quasi congeriem co-
piosi sabuli repræsentavit. Id antea
à me non visum, libens inspexi &
pergratum extitit, tam commodam
oblatam occasionem contemplan-
di rem rariùs contingentem: cum
exin quorundam Medicorum repu-
gnantes opiniones impugnari & re-
futari queant, dum magnæ inter
illos gliscant altercationes, utrum à
calidâ, vel frigida intemperie calcu-
lorum generatio procedat: Ego neu-
tri assignarem coagulationis causam
ac culpam primariam, sed ipsi succo
lapidescenti, quo imprægnata mate-
ria, suo pte nutu prona ad coalitum.
Ut in Macrocosmo fontes reperi-
untur, succo lapidescente scaturien-

tes, quorum aqua, in suo decursu,
limpida apparet, sed si ex suo alveo
promanet ac diffluet, in terræ super-
ficie consistens, in tophaceam verti-
tur substantiam. Notatu dignum
judico, quod Gregorius Wernerus
tract. de aquis Ungaricis, literis tra-
didit, de fonticulo prope Zepusium
emergente, cujus aqua pellucida
effluens, protinus lapidescat, & ex
saxeâ illâ materiâ incolas sua ædifi-
cia construere, exin dici solitum, il-
los habitare in domiciliis ex aquâ fa-
ctis. Quidnî haud absonum, & ipsa
experientia suffragium ferat, in Mi-
crocosmo consimilem materiam
tartaream generari, quæ in calculum
abeat. Prout ex luculento superius
allegato exemplo clarescit. Cum
enim Naturæ melancholicæ facu-
lentis scateant excrementis, præser-
tim quibus obtigit ventriculus im-
becillior, & qui magis voraces, in
cibo & potu nullum delectum ob-
servantes, proin ex indigestione ci-
bariorum, nulla succedat laudabilis
χύλωσις, hinc resultent multæ crudi-
tates, à quibus in Epate haud con-
veniens

veniens sequitur *αἱματώσις*, sed succus crudus massæ sanguineæ in venis commixtus, ad Renes & Vesicam delatus, diutinam moram trahens, suo lentore adhærescens, insitâ Naturâ facilè concrefcit & lapidescit. An non his adjungenda, *ιδιουγκρασία* seu peculiaris Naturæ, ad calculum procreandum dispositio, à Genitoribus communicata, in ipso statim seminio delitescens, cum complures reperti, optimi succi cibariis utētes, in quibus tamen, velut lapidicina, copia calculorum pronata. Sed qualis illa sit, haud obvium, nec expeditum, exactè determinare. Ad rem magis illustrandam, ad calculi generationem plurimùm conferre alicujus subjecti peculiarem dispositionem à Naturâ insitam, testimonio sint capræ Indicæ, lapidem Bezoarticum, in quodam ventriculi receptaculo, producentes, quorum quinque in orientalium marsupio plerunque contineri, in occidenta-

lium autem decem reperiri, referunt fide digni authores. Ergò facultas illa *λιθοποιητική* prædictis animalib⁹ est ingenita, cum aliàs de nullo alio constet animali, iisdem in locis degente, & consimili pastu utente. Quis inficiari ausit, aut refragari, qui in societate humanâ, compluribus iisdem cibariis vescētib⁹, aliis obtigerit, naturalis *λίθωσις* ad copiam lapidum accumulandam, alii verò ab illò incommodo sint immunes. Prout præcitatus æger, intra decennium quartâ vice per sectionem à Seniore Merckio, nostrate lithotomo, à calculo vesicæ liberatus, nec tum immunis mansit, quin denuò nova recollecta materia, calculosus evaserit, haud dubiè, quintâ vice se lithotomiæ subjecisset, nî lithotomus ille dudum defunctus, & ita miserrimus ille Vir, omni humanâ ope destitutus, à chronicis & immensis cruciatibus, viribus attritis, ex hac calamitatum valle, migrare est coactus.

OBSERVAT. VI.

De Dysuria gravissima à calculo vesicæ causata, disquisitio.

CUM quidam Ecclesiastes Ulmen- sis, in summo Templo, sexagenarius, corporis habitu melancholico præditus, statura brevior & crassior, facie lividâ, capillis & barbâ nigris, sed canitie respersis, cum ali-

quandiu dysuriâ & stranguriâ gravissimâ, seu urinæ difficultate & ingenti cruciatu exagitatus, sæpius die noctuque lotium reddendo in paucâ quantitate, immenso semper cum dolore, sat diu post urinæ excretionem

nem perdurante, eam dum per canalem commearer, acerrimam sentiens, instar aceti acutissimi, collum vesicæ lancinantem, ut corrosionis metus impenderet, ob insignem acrimoniam humorum, qualitatem vitriolatam prodentium. Urina albidâ cruda, sæpius turbida & graveolens reddita. Primâ vice accersitus, cum observarem redundantes humores corruptos a corem præferentes, ordinavi hydromel laxat.

℞. R. Enul. fenic. polyp. recan. ℥ij. herb. beton. hyss. card. b. adianti utr. a. p. i. fol. sen. f. f. ℥j. agar. rec. tro. ℥iij. Rhab. El. ℥iij. crem. Tart ℥j. liquir. ℥iij. daliçt. Jujub. a. ℥ij. gal. min. ℥ij. f. sac. pro Mens. hydromel.

Singulis matutinis quart. ℞. interpolatis diebus hausit & operationem cum *εὐφροσύνῃ* tulit. Corpore à spurcicie humorum probè evacuato, cum dysuria non cederet, à meridie vocatus, auditâ magnâ querelâ, de magno cruciatu, in excernendo lotio, ilicò curavi adferri ol. stillat. carvi, cujus gut. 5. cum 2. cochl. jusc. macri cal. obtuli, & confestim levamen sensit, sequenti nocte probè dormivit, bis tantum urina reddita, multo minori cum molestiâ, eo medio aliquoties reiterato, ab omni gravamine liber ac immunis evasit: sed vitrea sanitas visa, quin post octiduum, dysuria recrudesceret, me inscio, cujusdam fæminæ suadelâ, usus aquâ diureticâ, exin sat copiosa ma-

teria sabulosa, commixtis interdum granis majusculis, colore rufa, per vias urinales, citra ullum dolorem excreta, dum transiret per penem, sed tum demum cruciatum percepit, ubi urina reddita. Urgentibus doloribus, me denuò accersiri curavit, cum animadverterem querelam, de cruciatu circa finem excretionis urinæ, tantum molestante, & sabulum crassiusculum cernerem, artificiosâ fretus conjecturâ, palâm affectui, id mali aliunde provenire non posse, quàm à calculo vesicæ, ejus collum, si commotus, vellicante ac lancinante, cum & ipse Hippocr. l. 4. aph. 79 astruat, quibus sabulosa in urina subsidunt, calculo vesicæ laborare. Et si aphorismus ille non semper congruat cum Experientia, cum & arenosa in urina sint conspicua sæpius, absque ullius calculi in Renibus & Vesicâ, præsentia. Sed me imprimis impulit & indubium argumentum subministravit, in illius ægri vesicâ, calculum residere, dum dysuria & stranguria, quoties lotium reddendum, multò intensior & acerbior, & quidem in fine excretionis urinæ dolore magis urgente & aliquandiu perseverante, id indicio, eam molestiam à calculo resistente, collum vesicæ stimulante, provenire. Cum aliàs, si merè arenosa, in urinâ hæreant, & aliquam molestiam pariant, ab ejectione, symptomata mitescant & evanescant, in illo autem

autem subiecto exasperata, luculento fuere testimonio, à residuo calculo, suâ aspredine perceslente, tantum concitatum tormentum. Sed hac meâ genuinâ & Rationis fulcris innixâ crisi, spreâ ac neglectâ, experiri contigit quosdam refractarios, merum adesse fabulum putantes. Quidam lithotomus jactitabat, si calculus in vesicâ resideret & vel pisi magnitudinem vix excederet, se cathetere immisso, illum deprehensurum. Sed ille seipsum & alios duos Medicos fefellit. Cum enim semestris spacio post, quidam Juvenis Patricius chronico dolore vesicæ infestatus, se illi explorandum commisisset, negavit calculi præsentiam. Exin consilio Medicorum, qui illi à veritatis orbitâ multum deflectenti, fidem accommodantes, rati, dolorem illum à frigida vesicæ dyscrasiâ & materiâ phlegmaticâ concitari, in thermas ferinas fuit ablegatus, sed spe inani. Etenim æger ille, post aliquot dierum moram, convulsionibus Epilepticis est correptus & à morte abreptus, eo defuncto & cadavere referato, in vesicâ grandior calculus oblongus (eum ipse vidi) 3ij. pendens fuit repertus. Exin relucet, quam incerta sit calculi vesicæ probatio, cum & præstantissimi lithotomi non rarò decepti, haud abs re vel unicum singularem & notabilem casum inferere, cujus mentionem facit Marcellus Donatus d.

Histor. mirab, de Præfecto Ducis Mantuani, quem Medici omnium signorum concursu, calculo vesicæ laborate, sint arbitrati, ut de majori constaret certitudine, aliquot peritissimi Chirurghi sunt convocati, qui Syringâ argenteâ impositâ, se nulum lapidem sentire, constanter unanimi consensu, affirmarunt. Cum autem omnia præsidia medica frustanea, Patiens ille Paravium se contulit, famâ Gabrielis Fallopii excellentiss. Medico-chirurgi concitatus, eâ spe conceptâ fore, ut restituatur in integrum. Fallopius omnia signa calculum attestantia conspicatus, eum in vesicâ residere asseruit, sed cathetere immisso, se calculum non sentire, sæpius est admiratus. Quare æger ille omni spe destitutus, Mantuâ reversus, ab immensis doloribus confectus tandem è vitâ decessit: cadavere resecto, insignis calculus in vesicâ repertus, sed undique copioso ac viscoso phlegmate, velut pelle involutus, integumentum illud erat obstaculo, quò nimis ex Syringæ contactu, lapidis ictus deprehensus. Hæc proferre in medium placuit, pro cautelâ, ad circumspectius agendum. Cum ad nostratem ægrum curandum alterius insuper Medici opera requisita, & hujus opinio, in *Ἀργυρίῳ* & *Θεραπεύῳ*, à meâ sententia dissentanea, dum ego proposui medicamenta in nostris officinis prostantia & ab antiquioribus

Medicis præstantiss. per multa lustra, maximo cum fructu & encomio, usurpata, illo autem renitente & laudibus quasi ad astra evehente, aquam diureticam, in quodam nostrate cœnobio, destillari solitam, cum Natura mea à contentionibus aliena, vehementer repugnare, inconsultum duxi, cum & ægri, & quarundam fœminarum animum eò inclinare adverterem, libens cessi, & ad præcavenda majora inconvenientia, ægrum non amplius visitans, illi soli curam reliqui, tacitâ mente præsumens, illam jactantiam fore irritam. Etsi mihi haud ignotû, aquâ illam monachalê, in sabulosâ materiâ & exiguis lapillis propulsandis, sat proficuum, at in calculo vesicæ abigendo, præsertim si major, infirmam, imò noxiam æstimo. Cum pleriq; practicis, diuretica imprimis fortiora, in calculo vesicæ ceu perniciosâ, dissuadeât, eò magis, si corpus impurum, dum loco vehiculi inserviunt, & excrementa, per vias urinales deducunt ad Renes & vesicam, fomentum & augmentum calculo subministrantia. Idem Gal. lib. 5. de med. simpl. facult. 13. astruit, instituta comparatione cum iis, quæ lac coagulare solita, separando serosas partes, reliquum indurant: Haud secus valida diuretica, excrementa attenuando, subtiliores eorum partes per vias urinales amandant, crassiores autem inspissant & coagulandi

occasionem præbent, præsertim in Naturis melancholicis, quali æger ille præditus, quæ facibus tartareis scatent.

Accedit, quod diuretica lithontriptica ad vesicam pertingentia, abstersâ materiâ molliore, ceu sabulosâ, eam cum lotiô exterminant, calculum autem residuum asperum & angulosum reddunt, majorem dolorem concitantia, libet id luculento comprobare exemplo. Quidam Juvenis Ulm. calculum habens in vesicâ, sat diu eum tolerans citra notabilem dolorem: cum autem cujusdam Medici consilio, uti cepisset aquâ illâ monachali, eam aliquandiu continuando, indies intensior dolor illum torfit, ut tandem lithothomiæ se subicere sit coactus, astite etiam illo Medico. Cum calculus à lithotomo exemptus asper & inæqualis in circumferentiâ apparuit, in medio autem perforatus. Exin lithotomus ad Medicum præsentem conversus, graviter objurgavit, & culpam imputavit, quod miser ille ad sectionem admittendam compulsus, cum alias si ab aquâ illâ abstinuisset, per complures annos, tolerabili dolore, vitam transigere, ob calculi lævorem, licuisset. Cum haud levis altercatio inter Medicos, utrum calculus vesicæ, per lithontriptica qualiacunque sit curabilis, Etsi prostant quædam exempla re-
stitutorum, tamen Fabricius Hilda-

aus celebratis. ille Chirurgus, pro-
pendens in partem negantem, asse-
verare non dubitat, se neminem
unquam vidisse, per interna medi-
camenta sanatum, quin tandem, ur-
gente necessitate, lithotomiæ se
commiserit. Et si in Juvenibus inter-
dum medela per lithontriptica suc-
cedat, si calculus friabilis, non com-
pactus ac solidus, at in corpore seni-
li, omnino ἀδύνατος ille censeat, haud
desunt rationes suffragantes. Ipse
Hippocr. lib. 6, aph. 26. palam asse-
rit: Renum & vesicæ vitia seu do-
lores (ut calculus & ulcera) vix cu-
rantur in Senioribus. Ratio est in
promptu, ob defectum caloris nati-
vi, qui alias omnium operationum
naturalium συνέργος præcipuus, &
morborum domitor, quo languente,
etiam virtus expulsiva, in dimoven-
dâ materiâ morbificâ, torpida, & di-
gestiva ad concoctionem promo-
vendam, infirma, exin etiam viarum
seu vasorum angustia prohibet tran-
situm excrementitiis superfluitati-
bus. Rem ita se habere, æger ille il-
lustri sit documento. Et si enim ha-
ctenus per complures menses, va-
ria medicamentorum contra calcu-
lum farragine exagitatus, & inter-
dum spes affalgeret melioris status,
dum quotidie sabulosa materia cum
urinâ excreta, agro id solatii fugge-

stum, calculum sensim ac pederen-
tim, diminutum ac resolutum iri, sed
spe inani.

At quid causæ, cum ultra annum,
arenosa materia in copia rejecta à
calculo per diuretica abrasa, ut con-
jectura rationi consona, ipsum suc-
cessu temporis, cessurum. Succur-
runt rationes probabiles, quò minus
id fieri queat, indigitantes. Et si à
calculo pars mollior ac friabilior ab-
sterfa processerit, relicta autem soli-
dior & asperior reddita, acerbiorum
dolorem concitavit. Accedit, cum
æger annum ætatis sexagesimum ex-
cesserit, ob defectum caloris, per in-
digestionem, alia materia cruda, de
novo, accumulata, calculo priori ad-
glutinata, coadjuvante pravâ vesicæ
ad calculum generandum, disposi-
tione, coalescat, & ita processus qua-
si in infinitum esset instituendus te-
merè. Cum autem omnibus mediis
frustraneis, sesquiannuo spacio post,
æger ille defunctus, ejus cadavere
aperto, ipsa ἀποψία demonstravit &
in apricum protulit, geminos calcu-
los asperos, quorum grandior ovi
gallinacei magnitudinem & for-
mam uncias tres senis, pendens, mi-
nor drachmas sex, representavit, &
ita tandem veritas, quæ temporis fi-
lia, victrix evasit.

De morbis Uterinis.

OBSERVAT. I.

De suffocatione matricis seva cum convulsionibus Epilepticis.

Nica Filia Virgo Dn. Samuelis Kiechelii, Civis Altm. primarii & opulentissimi, ex suffocatione matricis, pœne in lethalia incidit symptomata, in lecto decumbens prostrata, oculis clausis, nullum edens sermonem, nî interdum brachia quatiens, vociferata, prius Parentes alterius Medici operâusi, cum nihil proficeret, & meum requisitum consilium, accedo, ægram intueor, varias percontor circumstantias, & qualia adhibita remedia, sciscitor. Inter cætera aquam odoriferam ex aqua cinnam. & conf. alker. constantem, exhibitam comperio, cui me oppono & in affectibus hystericis, noxiam repudio. Etsi haud desint exempla fœminarum, quæ citra damnum, aut felici etiam successu, odorifera ferant, sed cum id rariùs contingat, quin potius exin in graviss. symptomata præcipitentur, & *idiosyncrasia* seu peculiaris cujusque ægræ Natura Medico sit ignota, non nisi per Experientiam cognoscenda, cui odorata sint amica, vel adversa, in re ambigua, consultius videtur, ab illis abstinere, proposui aq. anti-

hystericam seu de meliss. compos. & Empl. matricale ex Galb. & G. Tacam.a. ʒvj. diss. ext. alut. infra umbil. apl.

Cum Parentibus mea sententia visa plausibilis, illa à me consignata erant in officinâ præparata & ægræ oblata, exin quietior reddita, intra horam ad se rediit & loqui cepit. Altero die & tertius Medicus, qui peregrè aberat, reversus, in illius ædibus divertit & ad plenariam valetudinem recuperandam communi consilio quædam ordinata. Cum sitis urgeret, concessum vinum cydoniatam, etsi mihi erat suspectum, in affectu matricali, sed refragari nolui, ne me, velut in omnibus adversarium, passim traducerent. Cum autem ægra illud copiosius assumpsisset, in convulsiones Epilepticas incidit horrendas, ad malum illud propulsandum, nihil magis contulit, quam seq. decoctum.

℞. R. angel. zedo. levist. a. ʒj. dec. in lb. 2u. jsc. Gall. macri ad cōsumpt. 3. part. pro tribus dosibus matutinis.

Et sic vindicata in pristinum sanitatis statum.

OBSER-

OBSERVAT. II.

*Suffocatio matricis sævissima falsò splenetica
judicata.*

Cum Generosa Virgo Sybilla Baronissa *Revenhillerin* / ex Carinthia, Naturæ melancholicæ, per annos aliquot sæpius recurrente paroxysmo, ingenti suffocatione infestata, plerique Medici putabant id mali prodire à malignis vaporibus vitio Lienis progeneratis & sublati ad diaphragma, id mihi absonum visum. Fortè contigit, ut Gen. ægra pænè per totam noctem tam gravi suffocatione exagitata, ut in horas expiratura crederetur, cum ego è somno excitatus & advocatus hærebam in suspensio, quidnam de

morbi genere judicandum, & qualia præscribenda remedia, suspicatus affectum matricalem, curavi adferri aquam de melissa compositam (quæ apud nos in frequenti usu,) cujus 2. 3. cochl. ilicò infundo, miraculi instar ad se revocata, omnis dyspnæa subito desit. Exin innotuit, *παρά* illud admodum chronicum potius hystericum, quam spleneticum fuisse, à corruptis vaporibus ex utero expirantibus & diaphragma impetentibus, tantam angustiam concitantibus.

OBSERVAT. III.

*In quadam matricis suffocatione, usus camphoræ
noxius.*

Quædam honesta Matrona Ulm. cum ex symptomatis hystericis periclitaretur, ego mediâ nocte excitatus & ut ægram inviserem rogatus, pareo & me sisto, cubiculum ingressus, ipsam offendi decumbentem oculis clausis, elinguem, ilicò præscripsi aq. matricalem de melissâ compos. Scheda in officinam est delata & aqua quidem matricalis allata, sed errore pharmacopæi non attendentis aut observantis meum

præscriptum, missâ aq. matricalis camphorata, cuj⁹ cum cochl. i. ægræ infudissem, vociferari cæpit querulâ voce, quid agitis, totum caput exin exardescit quasi igne succensum: id mihi erat admirationi, ablegavi ancillam in officinam ad inquirendum, qualis illa aqua transmissâ, comperit, oblatam camphoratam, cum illa altera de melissâ compos. à me ordinatâ, in illius pharmacopolio non extaret præparata, proin illam

ex alia officina afferendam curavi, cum allata & ægræ oblata, ipsa statim se recolligere, oculos aperire & loqui cæpit, vindicata in pristinum statum. Etsi camphora alias in affectibus hystericis haud ignobilis, tamen reperiuntur complures fæminæ, quibus illa, adversaria præsertim quibus obtigit calidior capitis constitutio, cum ob spiritus volatiles illicò caput petat & cerebrum imbe-

cillius feriat. Ægra illa luculento sit exemplo, cujus complexio sanguinea & facies rubicunda, calidior temperatura. Oportet igitur cautè ac circumspèctè agere, & ad præsentis subjecti Naturam respectum habere. Meritò etiam objurgandus venit Pharmacopæus ille, qui pro suo ingenio, non autem meo Genio, alienam tradidit.

OBSERVAT. IV.

UXor Civis Ulm. ordinis mercatorii gravissimis symptomatis molestata, sæpius lipothymiâ vires atterente à malignis vaporibus ab utero expirantibus, orificium ventriculi, & cordis thalamos impetentibus.

Primo clyisma injectum:

℞. Herb. mer. beton. meliss. aneth. malv. a. am. s. fl. chamo. p. 3. sem. anis. fænic. carvi. a. ʒiβ. dec. in aq. ad med. In col. ʒx. diss. El. diacath. ʒj. Hier. s. Gal. ʒij. mel. anthos ʒiβ. ol. chamo. ʒj. amygd. d. ʒiβ. sal. parum. f. cl.

Pro lipothymiâ abigendâ nihil magis contulit, quam spir. matric. camphor. gut. 6. 7. cum coch. 2. aq. meliss. Interdum exh. aq. d. meliss. compos. quæ suam etiam laudem meretur. Oblata gr. vj. bezo. ori.

cum aq. meliss. ad sudoris elicum.

Cum ab aliis cibariis abhorreret, lac amygd. d. extr. cum aquâ, in quâ indicum lig. assafr. efferb.

Etiam cum fructu apl. Exempl. ex Galb. & G. Tacam. a. ʒvj. diss. & extend. alu. infra umbilicum.

Ubi restituta, viribus jam relectis expetebat vinum medicatum pro corporis evacuatione.

℞. R. Enul. cich. fænic. a. ʒij. herb. abs. rom. card. b. meliss. anth. hyss. a. p. i. fol. sen. s. s. ʒj. agar. tro. ʒiij. Rhab. Jalap. ʒij. dact. jujub. a. ʒβ. gal. min. ʒj. f. sac. pro. 3. quart. vini & lb. i. aq. meliss.

Cum prius aliorum Medicorum opera usa, sed à me ordinata suæ Naturæ magis convenientia deprædicabat.

OBSERVATIO V.

Hysterica lap. Bezo. ori. refocillata.

Virgo Kauffbeirensis 40. ann. ex passione hystericâ periclitata, ex corruptis

ruptis vaporibus uterinis, ut querula, vitam suam & cor tenui filo pendulum, nā subito succurratur, id disruptum iri. Illicò obtuli bezo. ori. gr. vj. cum aq. meliss. & derepentè omne malum depulsum.

OBSERVAT. VI.

UXor Mercatoris Ulm. variis symptomatis infestata prodeuntibus à corruptis vaporibus matricis, adebat dolor capitis circa tempora imprimis molestus.

R. Aq. Hirund. cum cast. ʒj. The-
siac. ceph. ʒss. M.

Linteola imbuta & express. cal.
apl. cum magno levamine. In lipo-

thymia tollendā, præstans auxilium
sp. matric. camph. gut. 7. 9. cum aq.
meliss. coch. 2.

Empl. matric. apl. ex Galb. & G.
Tacam. an. ʒss. diss. & ext. alu. infra
umbil.

Pro potu dec. lig. fassaf. p. i. in
Mens. aq. feru.

OBSERVAT. VII.

Virgo Ulm. ex suffocatione matri-
cis. oculis clausis, sine voce quasi
exanimis in lecto prostrata, ego me-
dia nocte vocatus. Ad excitandum.

R. Rutæ m. i. f. Nod. infund. ace-
to rutac. naribus apl. Aq. d. meliss.

compos. exh. per os.

Infra umbil. Empl. apl. ex Galb.
El. G. Tacam. a. ʒvj. diss. & extr. alut.
palmæ manus latitud. forma rotunda.

Intra horæ quadrantem ad se re-
diit & loqui cepit.

OBSERVAT. VIII.

Cum Uxor Rever. & celebratiss.
Theologi Dn. D. Cunradi Theo-
dorici, Superint. Ulm. in puerperio
Filioli Cunradini, torminibus ex
uteri impuritate, correpta, & sibi
moriendum imaginaretur. Primo
2. clysmata purgantia ordinata.

R. Herb. malv. merc. beton. me-
liss. a. m. ʒ. fl. chamo. melil. aneth. a.
m. ʒ. sem. anis. fænic. carv. a. ʒij. dec.
ad med. In col. ʒx. diss. El. diacath. ʒj.
Hier. f. Gal ʒiij. ol. chamo. aneth.
amyg. d. a. ʒj. mel. anth. ʒj. vit. i. o. sal.
parum f. cl.

Cum autem dolor non cederet,
ad sola anodyna accessi per alvum
infundenda.

R. Ol. chamo. aneth. amyg. d. a.
ʒij. sacch. rub. mell. anthos. a. ʒj.
vit. 2. ovor. Juris Gallin. ʒb. ʒ. f. cl.

Bis reiteratum, Valdè commen-
dabat medicamentum & Medicum.
Illi clysteres in torminibus ventris
per 2. 3. horas retenti, sæpius emol-
liendo excrementa, plures secessus
provocare soliti, quàm si purgantes
injecti.

A. a. 2

OBSER-

OBSERVAT. IX.

UXor Dn. Matthæi **Becfer** / Civis Ulm. Mercatoris, cum alvus constipata in puerperio, & torus venter intumesceret quasi adhuc esset gravida, cum torminibus, de vitâ periclitari judicaretur, maritus accurrens accommodata efflagitabat præsidia, clyisma ordinatum.

℞. Herb. malv. alth. betæ, merc. a. m. i. fl. chamo. melil. a. m. β. sem. anis. ʒij. dec. ad med. In col. ʒx. El,

diacath. ʒj. ol. amygd. d. chamo. a. ʒiβ. mell. anthos. ʒj. vit. i. o. sal. parum f. cl.

Ol. amygd. d. rec. cum jusc. Gall. Pro lipothymia avertenda.

℞. Aq. cerat. ʒij. bor. bugl. meliss. lil. convall. a. ʒj. capon. f. ʒβ. cinnam. ʒvj. marg. præp. ʒj. bezo. gr. 4. man. Chr. perl. ʒvj. M.

Illico convaluit.

OBSERVAT. X.

Morbus virgineus.

NOb. Virgo **Lapheim** / morbo virgineo, cum obstructione menstruum & icteritiâ, à pituitosis & biliosis humoribus.

Primo: ℞. Extr. Panchym. Croll. ʒiβ. extr. coch. ʒj. cum aq. meliss. f. p. 15.

℞. R. cich. Enul. fænic. a. ʒij. polyp. q. ʒiij. herb. meliss. abs. hyss. beton. a. m. β. card. b. cent. min. chamæd. cusc. a. p. i. fol. sen. f. f. ʒj. agar. rec. tro. ʒiij. Rhab. Jalap. a. ʒij. cremor. Tart. ʒij. cinnam. ʒj. gal. ʒij.

passul ʒj f. sacc. pro Mens. vini.

Pro obstructionibus reserandis:

℞. Chalybis cum sulph. præp. ʒj. fæculæ R. Aaron. ʒiβ. succin. alb. præp. cinnam. a. ʒiij. corall. rub. præp. ʒij. marg. præp. ʒj f. p.

Dividatur in 14. partes, cum vino abs. exh. & post per horam se exerceat.

Magno & exoptato successu, apertis obstructionibus, vitiosi humores colliquati & per alvum in copiâ ex- turbati,

OBSERVAT. XI.

De virgine à morbo virgineo vindicata.

CUm Virgo 25. annorum Filia Civis Ulm. primarii, facie pallidâ & subtumidâ ac bile suffusâ, per aliquot menses ciborum inappetentiâ, pectoris angustîâ, totius lassitudine

spontaneâ, difficili incessu, præsertim si locâ acclivia scâdenda, crurum etiam si in lecto decumbit, molestâ exagitatione, infestata, cum menstruo fluxu diminuto.

Primo

Primò alterius Medici consilio usa, varia purgantia sat valida præscripta, & acidularum potus per tres septimanas continuandus propolitus, obsequium præstitum, sed sine ullâ symptomatum allevatione. Exin urgente necessitate, & mea requisita opera. Primò ordinavi pilulas, ratur in visceribus internis reconditos phlegmaticos humores cum bile mixtos, prædictorum symptomatum authores.

℞. Extr. Panchymag. Croll. ℥ij. Extr. pil. aur. ℥j. cum aq. meliss. f. p. 27.

Primo die decem secessus sat copiosi procurati, sequenti matutinâ tertiâ vice, rejectâ materiâ mucilaginosâ, cum multo levamine. Cum ægrè solubilis, aliàs ad istam dosin non ascendissem.

Cum restaret difficilis respiratio:

℞. Loh. sani & experti ℥j. sp. diatr. f. ℥iij. ol. sulph. acid. ℥ss. syr. liquir. oxim. scill. a. ʒvj. M.

Manè & vesperi parv. nuc. mag. sumpsit, cum notabili commodo, per octiduum post.

℞. M. pil. d. sagap. secundum descr.

Dr D. Hoest. ℥j. cum aq. artemis. f. p. 15.

Exin quinque sedes causatæ, excretâ materiâ phlegmaticâ lentâ, cum symptomatum remissione appetitus dejectus resurrexit. lassitudo recessit, auriginosa dispositio evanuit. Cum in ægâ illâ tanta viscosorum humorum saburra delituerit, nihil miri, quod acidularum haustus infructuosus, cum potius conferant in morbis à biliosis, quam pituitosis humoribus concitatis. Si malum non cessisset, vinum chalybeatum ordinare constitueram. *Adriani à Mynsicht*/experimento mihi probatum. Sed cum cæteris symptomatis profligatis, in cruribus ad motum difficultas residua, ad humores nervoso generi impactos, & gravamen invehentes, resolvendos, & totius corporis corroborandi gratia, Thermarum usum proposui & cum occasio tum aliter non admitteret, Balneæ oppidanæ nostrates, cervinæ dictæ, adhibitæ, & cura ex voto successit & ægram ab omni molestia immunem reddidit.

OBSERVAT. XII.

Puerpera quasi hydropica, sinistra medicatione ad orcum ablegata.

Cum fœmina quædam honesta solito magis intumesceret, ex largi Gravidæ & ejus totum abdomen, giore cerevisiæ ingurgitatione, ut

conjectura, ipsam insinul hydrope infestari, præsertim cum edito partu, tumor etsi minor, non tamen totaliter evanesceret, die 10. à partu ego accersitus, depræhendi crurum tumorem exiguum residuum, nec ventrem multo elatiorem, non renitentem, sed mollem, cum adesset levior diarrhæa, Naturâ se exonerante à cacochymiâ, consultum existimavi, illi in mundificandis vitiosis humoribus imprimis serosis, suppetias ferre, leni ac benigno solutivo.

℞. Syr. d. Mann. laxat. ℥x. diss. in aq. meliss. ad. crem. tart. ℥ss. M.

Cum *εὐφορίᾳ* evacuata. Ut & lochia expeditius procederent, sequenti matutinâ exh. ℥j. Tart. vitriol. cum jusc. Gall. cal. cum optrato successu, Cum de pectoris angustia querela, aqua mundificans ordinata magno cum emolumento.

℞. Aq. hyss. ℥iij. scab. card. b. veron. tussil. a. ℥j. asthmat. ℥ss. sacch. cand. al. ℥vj. M.

Eam deprædicabat non tantum in depurando pectore à phlegmate, sed & pro viribus restaurandis, sibi valde acceptam asserens.

Etsi pectoris coarctatio recesserit, succedente liberâ ac expeditâ respiratione, pedes detumuerint, totum abdomen mollius evaserit, ut de hydrope nullum amplius discrimen verendum, & cum iste affectus à copiosiore cerevisiæ haustu contractus,

exin rationi consonum viscera interiora sanguificationi destinata, haud corrupta, sed *εὐσπλαγχνία*. Cû sæpius accidat, ut Gravidæ consimilibus tumoribus obnoxia, qui tamen ab enixu, Naturâ vitiosos humores cum lochiis per uterum excernente, evanescant, indubiam spem faciens ipsi ægræ, cum jam 10. tantum dies à partu, & plæraque symptomata disparuerint, quin successivè, & per alvum & per uterum, omnia excrementa residua, prout hactenus beneficio Naturæ & artis factum, penitus exterminari queant: si requisierit necessitas, constitueram reiterare.

Pul. Tart. vitriol. ℥j. cum gr. 4. magist. Gumm. Gamandr.

Id medium in consimili casu, prærogativam habere merito censendum, citra ullam virium offensio-

nem. Sed prohi Deum immortalem, quid contigit? O stupendam hominum temeritatem, semper affectantium novitatem. Etsi cura illa à me felici auspicio cæpta, ut nulla diffidentia concipienda, de minus prospero successu: sed cum quædam femina garrula intervenisset, & alium Medicum, qui recens advenerat, celebrando proposuisset, & illi inavita ac primitus renitenti, verborum lenociniis tandem persuasisset, ut Fato suo infausto, dederit assensum. Medicus ille nullo habito respectu mollioris

lioris ac delicatioris Naturæ, non virium, non puerperii (cum 14 dies à partu) protinus se accinxit ad hydropem in uterò curandum, cum ab eo nihil amplius periculi, sed si quæ reliquæ adsint, pedetentim cum lochiis exterminandæ. Præscripsit autem vinum medicatum, ex sat validis hydragogis concinnatum. Primo haustu assumpto, ægra ex commotione seu exagitatione humorum, in tantam respirationis difficultatem incidit, ut suffocationis

periculum immineret. Hoc non obstante, ægram ad reiterandam vinipotionem impulit, cum secundâ vice assumpsisset, in lecto erecta cervice sedens, & auram captans, fuit suffocata. Nemo, cui mens salva, aliter judicare potuit, quin ægra sinistra medicatione, in orci fauces præcipitata, non suâ quidem culpâ, sed alterius impulsu, Medicum illum velut *θauματουργον*, laudibus ad astra evehens.

De Hæmorrhagiâ uterinâ.

OBSERVAT. I.

VXor Dn. Henrici Schwarz Archigramm. Ulm. per aliquot menses gravissimo & contumaci sanguineo fluxu uterino detenta, incredibili copiâ quotidie promanante, ut de vitâ periclitata, & medicamenta averfata, oportebat me cautè procedere, & suavia, quoad ratione morbi *δύνατον*, proponere.

Pro corpore leniter evacuando.

℞. Mann. el. ʒiʒ. syr. d. Rhab. Augustan. ʒj. vel ʒx. aq. cich. q. s. ad. diss. ad massam sanguineam à bile emundandam.

Præcæteris, ab hoc magnum levamen.

℞. Vitell. i. o. aq. plant. vini rub. a. cochl. ʒ. parum bull. & cal.

Sumat per aliquot matutinas. Interdum cum exiguas doses appetere, exh.

℞. Magist. corall. rub gr. 12. vel 15 cum aq. plant.

Id aliquoties reiteratum.

Lac amygd. d. sic præp. ℞. C. c. v. ʒij. dec. in mens. s. aq. immacer. panis tostus. In col. exting. frustum auri candesc. cum qua & ʒiij. amygd. d. f. Emuls. dulcor. sacch.

Usa etiam syr. corall. ʒij. Granat. ʒj. M.

Aq. cordialis:

℞. Aq. bor. bugl. ceras. capon. s. ros. a. ʒj. cinnamo. ʒvj. corall. rub. præp. ʒij. marg. præp. gr. 15. man. Chr. perl. ʒvj. M.

℞. Co-

℞. Corall. rub. præp. ℥j. f. p. cujus
mucro in jusc. exh.

Aq. odorif. naribus admov.

℞. Aq. ros. cinnam. a. ʒss. odorif.
ʒij. vitæ. F. ʒj. M. cum nod. infuso
ex cinnam. nuc. musc. gal. maci.

Sacculi pulsar. carpis manum apl.

℞. Sp. diamar. fr. ℥ij. corall. rub.
præp. ℥ss. fl. bor. bug. ros. rub. meliss.
a. p. 2. f. 2. sac. infund. & expr. in seq.
aq. ʒ. aq. bor. bug. meliss. a. ʒj. Ros.
ʒss. M.

Hoc clystma valdè laudatum pro-
fuisse.

℞. Brod. Gall. lb. β. ol. amygd. d.
ʒiij. vit. 2. ov. M.

Aliquoties repetitum, semper ex-
creta materia fæda & fætida in sat
justâ copîâ quasi purgantia injecta.
Multoties observavi consimiles cly-
steres tantum emollientes, plura
eduxisse, quam constantes, ex valdè
purgantibus. Dum enim diutius
morantur in corpore, sæpè per 2. 3.
horas, excrementa remollita, de-
mum excernuntur beneficio Natu-
ræ irritatæ.

OBSERVAT. II.

UXor Civis Ulm. in puerperio hæ-
morrhagiâ uterinâ vexata cum
lipothymiâ.

℞. Bezo. ori. gr. 4. marg. præp. ℥ss.
cum ʒj. aq. bor.

Evanuerunt symptomata.

℞. Mag. corall. gr. 12. cum jusc.
Gall. exh.

Pro potu :

℞. Syr. Granat. corall. a. ʒiij. cum
aq. in qua frustillum auri candesc.
extinctum.

OBSERVAT. III.

UXor Civis Ulm. in puerperio in-
signi sanguineo fluxu periclitata
restit.

℞. Corall. rub. præp. ℥ij. marg. ℥ss.
boli armen. præp. ℥j. f. p. cum. jusc.
Gall. exh.

OBSERVAT. IV.

IN nimio fluxu menstruo, aliis fru-
straneis, quædam Illustr. Virgo
Tincturâ corall. plurimum adjunctâ,

tam præstans effectus, albo calcu-
lo est notandus.

Pro partu & secundinâ excludendâ.

OBSERVAT. I.

Quædam Fœmina Ulm. retento
fatu mortuo, accedentibus con-

vulsionibus epilepticis, cum in vitæ
discrimine constituta, medicatricum
opera

opera irrita, & ego vocatus.

15. f. p. cum aq. artemis. ʒij. puleg. ʒss.

℞. Tro. d. myrrh. ʒiʒ. boracis. gr. M. & liberata.

OBSERVAT. II.

Alia femina Ulm. in partu periclitata, excluso quidem fœtu, sed relictis secundinis.

præp. ʒiʒ. borac. gr. 7. f. p. exh. cum aq. artemis. ʒiʒ. lil. alb. ʒss. M.

Intra horam rejectæ.

℞. Tro. d. myrrh. ʒj. succini al.

De Impotentia.

Quàm difficilis censura.

Cum quidam Rusticus maritus ab uxore accusatus coram consistorio matrimoniali, ob impotentiam, quod esset virilitate privatus, & ad præstandum debitum conjugale inhabilis, ille autem in os contradiceret & asseveraret, se satis aptum ad congressum & actum venereum exercendum, modo admitteretur, si velit copula carnali frui, tum ipsam manibus pedibusque totis viribus repugnare. Illa autem fortiter inficiaretur; se nunquam refractariam, qui ultro sæpius se submiserit, ille autem irritato conatu semper recesserit, nec deflorare unquam quierit, salvâ adhuc virginitate, licet biennali spacio cohabitarint. Cum maritus in affirmativâ, uxor autem in negativa cōtumaciter perseverasset, utraque pars mihi & Dn. D. Horstio Collegæ olim meo, examinanda & exploranda est commissa. Cum vir nobis præsentatus, ex oculari inspectione, membra genitalia, quoad

externam fornâ, rectè disposita deprehendimus, & ut in nostrâ censurâ certiores, cohortati sumus, spinam virilem manu admotâ erigere attentaret: eo facto, secuta quidem penis intumescencia, sed nobis visa non satis rigida, quin flaccidior & languidior, ut claustrum virgineum, præsertim si angustius, referare ac intimius penetrare valeat. Causa imputata pudori & timori, dum per illa animi pathemata, spiritus revocati, quò minùs membrum virile, satis firmum ac stabile, cum ille ejeraret, si uxorem haberet volentem, se Faunum fore sat potentem. Cum autem à duabus obstetricibus uxor per *αὐτοψία* explorata, illibatam esse virginem pronunciarunt, & illa obtestata, quod se multoties ultro marito deflorandam subjecerit, sed sine ullo successu.

Cum igitur utraq; pars tam contradictoria, haud expeditum certum quidpiam constituere, quamvis cura

viri membra Veneri exercendæ dicata, ita disposita quoad externam formam, ut nullus defectus observatus, insuper erectio Penis visa, licet non satis firma, eum non absolute pro impotente, judicavimus. Ipse D. Felix Platerus, Professor Basil. in suis Observat. fatetur, impotentiae causas latitare in vasis spermaticis potius, quam exterioribus membris, utrum autem sit vitium organicum, vel intemperies, vel obstructio, cum in abscondito, judicium esse difficile.

Cum utraque pars tam obstinata in affirmando & negando, diris etiam se devovendo, in re tam dubia, nullum certius visum κριτήριον, quam

si experiundi gratiâ, ad exercendum actum venereum committerentur, & opere peracto, ab obstetricibus fieret dignotio, utrum illa adhuc Virgo illæsa existens esset deflorata.

Sed à Magistratu ambo relegati, & postea compertum, à viro aliam alibi imprægnatam, & ita de facto, ab impotentiae infamia liberatum. Exin patescit, quantum fidei sexui fæmineo tribuendum, in deferendis maritis ex odio, ob ἀδυναμίαν, ad impetrandum divortium, dum non verentur suam sauciare conscientiam, & circumvenire ac fallere eos, qui ad dijudicandum, sunt deputati,

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM

LIBER QUARTUS.

DE MORBIS EXTERNIS.

De Arthritide succedente dysenteria.

OBSERVAT. I.

DN. Thomas Decfinger / primæ curiæ Gymnasii Ulm. Præceptor, à dysenteria gravi, arthritide vagâ est correptus, à pedis digito dextro incipiente, post omnes articulos occupante, internis & externis medicamentis frustraneis, à me & etiam Dn. D. Horstio administratis? Cum per 4. menses lecto affixus, diu noctuq; discruciat, ut nullum membrum vel tantillum commovere potuerit, tandem doloribus urgentibus meo consilio obsecundans (cum Dn. D. Horstius de ipsius salute desperarit) decoctum lig. assafr. cum R. chin. dudum à me propositum, assumpsit, matutinum tantum haustum sudoriferum bibens, cum vires bis in die sudoris eliciam non admitterent, prius evacuato corpore.

R. M. p. coch. aur. s. quib. ʒj. Extr. d. carth. gr. vj. cum aq. beton. f. p. 27. R. R. Chin. ʒiiss. lig. assafr. ʒiiss. in aq. lb. 12. infusa dec. ad med. pro sudorif.

Resid. aff. aq. lb. 12. dec. ad conf. 3. part. pro potu.

Intra mensem feliciter & plenariè fuit restitutus, resolutis omnibus superfluitatibus serosis ac pituitosis, quæ velut repagulo soluto, per totius corporis venas in omnes articulos irrepsent, se insinuantes. Mihi valedicenti, ob fidelem locatam operam, magnas egit gratias, quod ipsius, præviâ benedictione divinâ, quasi Salvator, cum Dn. D. Horstius planè de ipsius valetudine recuperandâ desperarit. Casus ille à me prolixius deductus erat in meis consultationibus.

Utrum Thermarum usus in affectibus arthriticis & podagricis sit proficiuus.

Cum sit gravis inter Medicos concertatio, utrum Therme in arthriticis & podagricis affectibus conveniant: etsi prostant exempla, quibus salutare, & in oppositum, quibus noxia & plane lethales: Ego adhibita ista distinctione statuerem, quod affectus illi contingant vel per defluxionem, vel per congestionem: si per hanc ex imbecillitate partium collecta materia articulis sit impacta, ex causa frigida, ad eam resolvendam ac discutiendum, & artus corroborandos, Thermae videntur proficiuae: sin verò per illam, & ex causa calidam, perniciosae. Etenim cum materia potulenta cum cibis ingesta, ad chyli distributionem interviat, exin ab Hippocrate *ὄχημα τῆς τροφῆς* vehiculum alimenti haud in scitè dictum, serositas illa ad parandum chylo crassiori, qui alias per venas angustas transire non posset, commeatum dicata, ubi suo munere perfuncta, non amplius in venis remanere debet, quin separata à massa sanguinea, per venas emulgentes tracta ad Renes, & per ureteres ad vesicam delata, excernenda: sin verò cunctetur, & in venoso ac arterioso genere, subsistat, indies magis accumulata, vel sua sponte repagulo soluto, dimanet ac profluat, vel copia aut inimica qualitate irritata Natura, expellat eam ad extremos artus praecipitando. Exin humores illi serosi ac ichorosi turgescunt, in vasis internis, circa regionem Epatis, Lienis, aut mesenterii diu retenti, remoram objiciente vel obstructione, vel imbecilliore facta virtute attractrice Renum, tandem impetu quodam, velut aperta catarracta, ad extremas partes solent despumare. Qui ad hunc modum sunt dispositi, thermae haud carent periculo, duplici de causa, vel dum humores illi vitiosi attenuati & fluxiles redditi ad membra extrema amendantur, vel ab externa lotionem articulis adstrictis, defluxio humorum intercepta, se influare nequeat, quin retrocedat, & ad partem aliquam principem se recipiat. Id haud abs re exemplis illustrare. Refert Christophorus Guarinonius, Rudolphi II. Imper. Archiater, in suis consiliis, de Octavio Spinola Legato, cui Praga commoranti podagricis doloribus obnoxio disfluasset Thermae Carolinas, sed spreta sua sententia, alterius Medici consilio obsecundantem, in illas profectum, curam absolutam, brevi post humores vagabundos ad pulmones amant-

amandatos, peripneumoniam invenisse lethalem.

Etsi assultus Podagrici nostrâ in Urbe rariores, constat tamen experientia, plerosque podagricos, qui in thermas ablegati, in multò deteriorē delapsos statum. Cum Dn. D. Hieronymus Schleicherus, Reip. Ulm. Advocatus, balneis Bollen-sibus usus, eò loci paroxysmus podagricus invasit, prius sat commodā aliàs sanitate gaudens, postea verò ita valetudinarius evasit, ut per aliquot annos domo egredi, haud licitum, cum magnâ querelâ causam rejiciens in lotiones illas.

Cum clariss. Dn. D. Horstius, Collega olim meus honorandus, nephriticis & podagricis doloribus infestatus, solatium & auxilium quæsit in usu Thermarum Bollen-sium, postremâ vice balneis nostratibus Urbicis usurpatis, sed spe inani, quæ ipsi letiferæ, dum brevi post temporis intervallo, febre malignâ correptus, cum copioso sanguinis mictu tenuis & rubicundi, ex fervore ac commistione bilis acrioris redditæ & stimulantis Naturam ad excretionem, vel etiam ob imbecillitatem facultatis retentricis, suâ sponte profluentis. Tanta insuper aderat *ἀνορεξία* & appetentiæ prostratio, ut etiam suavissima adversatus, ne aquam cordialem, ab aliis Medicis ordinatam admittens, solâ aquâ maluæ (quæ alias injucunda & aliis nauseam mo-

veret) gaudens, quæ unicum illius tum erat quasi refrigerium & oblectamentum.

Res mira, sæpius magna Medicorum querela de suis ægris immorgeris in assumendis iis remediis, quæ tamen odore & sapore non rarò valde adversa, si verò ipsi ægrotare cæperint, respuunt ea, quæ alii ob suavitatem plenis buccis haurirent: & ita celebris ille Medicus in omnium alioqui rerum affluentia, omnibus præsidis pharmaceuticis destitutus per os exhibendis (vix unum atque alterum clysmā admisit) refragante ac reluctante Naturâ, tertiâ demum septimanâ, ergastulum corporeum, relinquere est coactus. Id *παρρησιας* inferere lectori haud ingratum fore existimo.

Cum Dn. Samuel Kiecheli, Civis primarius Ulm. opulentissim⁹ chronicis doloribus Podagricis molestatus, olim Thermis Bollen-sibus usus, postremò in ferinas profectus, domum redux, post dies paucos, omnium membrorum motu est privatus, in lecto decumbens miseram traduxit vitam. His adungere placeat, Dn. Jacobum Schielinum, Pharmacopæum Ulm. qui tam intensis arthriticis cruciatibus exagitatus, ut vociferationibus ad commiserationem commoveret audientes, à nullo medio majus percipiens levamen, quam si filamenta in lixivio decocta & expressa, fervidè applicita:

tandem re velut desperatâ, ad thermas ferinas & Bollenfes, per mutatis vicibus, refugium habuit, sed oleum & operam perdidit.

Ex tot illustribus exemplis relucet, Podagræ curam non consistere in externis præsiidiis partes recipientes corroborando & exiccâdo: quin potius ratio habenda viscerum concoctioni inservientium, & membro-

rum mittentium, quorum culpâ hæmores vitiosi geniti, per vias convenientes non excernuntur, sed diutius retenti, dum in vasis coacervati, instar fluminis alveum excedentis, exitum querentes, redundare & quaquaversum se exonerare solent. Cautè igitur ac circumspectè agendum, si Podagricis consulendum.

De Ischiadè.

OBSERVAT. I.

Ingens dextræ coxæ dolor implacabilis ex causâ calidâ pronatus.

CUM Dn. D. Johann. Scultetus, Collega honorandus, sævo & pœnè immedicabili dolore Ischiadico coxæ dextræ infestatus, varia etiam validissima purgantia assumpta, vesicatoria admotâ, opiata exhibita, vena in talo aperta, localia adhibita, clysmata injecta, omnia irrita, ratus cruciatum illum concitatum, à causâ frigidâ & crassis phlegmaticis humoribus: sed cum ego pro consilio accersitus, observans excreta admodum biliosa, & in abdomine advertens dolorem pulsatilem & φλόγωσιν, curandi rationem invertens, cum ille antea usus valdè calidis assumptis & admotis, ego è diametro oppositâ methodo & medicamentis, ad refrigerantia me con-

tuli, & acidularum potum consului, ilicò assensum dedit, & magnâ felicitate cura processit, ut intra biduum φλόγωσις illa recesserit, etsi dolor non totaliter remiserit. Cum autem observarem dolorem vagabundum, modò in regione mesenterii angustiam causare, modò à coxâ in crura descendere, ratus, id mali prodire à copioso crasso & fervido sanguine, qui quærens exitum & non inveniens, tantam pariat molestiam, proin suasi (eò magis, cum intellexerim ipsum aliàs fluxui hæmorrhoidali fuisse obnoxium) applicationem Hirudinum, obsequium præstitum, quinque Hirudines venis hæmorrhoidal. admotæ, quæ cum sanguinæ farctæ, in pelvim orichalceam con-

conjectæ, inperlo sale & cinere, ad 3.6. sanguinis dimiserunt, cum exspuentes: depræhensus sanguis rubeus & admodum crassus, omnis feri expers. Exin ingens ille cruciatus aliis invictus, evanuit & monitorium reliquit, quantum momenti conferat ad prosperam medelam exacta morborum & causarum cognitio.

Mihi percontanti, utrum nulla aq. cordialis ad manum, pro averrendâ lipothymiâ, respondit: quan-

dam à duobus Medicis esse præscriptam, sed sibi adversam, ut assumere nequeat. Ego hanc ordinavi:

℞. Aq. bor. Ros. a. ʒij. cinnam. ʒiʒ. ol. cinnam gut. 4. man. Ch. perl. ʒʒ. M.

Eam, cum sequenti matutinâ ipsum visitassem, valdè laudavit, nî ea præsens, sibi ex ingruente, eâ nocte, lipothymiâ, pœnè pereundum. An nō felicitatis & artis ordinare aquam cordialem ægris acceptam: το ἥδονα pauci observant.

OBSERVAT. II.

*De Chronicâ Ischiade ex fervido sanguine causatâ,
calidis exasperatâ.*

Cum Dn. Abrahamus **Surtenbach**/ ex Almangojâ, familiam suam Ulmam transtulisset, Filia Virgo 22. ann. chronico ultrâ annum durante dolore coxendico infestata, ne plumas tolerante, ut in lecto cubare nequirit, quin in sellâ sedere sæpius per totam noctem sit coacta.

Aliorum Medicorum haud vulgarium opera irrita, usâ Baln. dec. herb cal. ultra duas seprimanas, at sine ullo levamine. Cum ego pro consilio compellatus.

℞. R. Enul. fænic. petros. an. ʒij. herb. meliss. hyss. anth. card. b. salv. adiant. utr. a. p. i. liquir. ʒij. fol. sen. f. f. ʒx. agar. tro. ʒiij. Jalap. ʒiij. Rhab. El. turb. al. guinn. a. ʒij. crem.

tart. ʒiij. cinnam. ʒj. gal. ʒij. f. sac. pro Mens. hydromel.

Alternis diebus quart. ʒ. Id cum fructu usurpatum, ut dolor remissior, cum autem non ex toto cederet, sed à coxâ incipiens per totum crus ad infimum pedem pertingeret, magno conatu materiâ exitum quærente, conjeci, non tam à frigida intemperie (prout aliorum erat opinio) id mali concitatum, quin potius à copiâ sanguinis crassioris ac fervidioris, exire gestientis. Suasi apertionem venæ pedis loco dolenti respondentis, circa minorem digitum. Eâ reſeratâ cum admiratione sanguis magno impetu exiliit in sublime evectus, cum ejus portio inva-

sculo

sculo excepta, ubi coaluit, admodum crassus & rubicundus depræhensus, ne guttula feri mixta, ipsâ etiam ægrâ sanguinem fervidum, in effluxu percipiente. Dehinc dolor tam diuturnus ac refractarius, quasi uno, ictu profligatus.

Hoc autem albo calculo est notandum, licet aliorum Medicorum consilio, etiam vena in pede secta,

sed circa talum, sine ullo commode: cum autem ego percontando cognovissem, dolorem exterius tendere, versus minorem digitum pedis, ad sanguinem à loco affecto averendum & emittendum, eò respiciendum sum arbitratus, ut prædicta vena incideretur, & sanè prospera successu.

OBSERVAT. III.

Filius cujusdam Senatoris Ulm. 20. ann. ingenti dolore ischiadico exagitatus, aliorum consilio unguentis frustra adhibitis, ego vocatus ordinavi.

℞. M. pil. f. quibus aur. Aggregat. a. ʒj. cum aq. beton. f. p. 27. Complures secessus habuit & dolor recessit.

OBSERVAT. IV.

Sevus dolor cruris dextri aliis invictus - vena Ischiadica circa minorem digitum pedis, sectione cessit.

Vidua Dn. M. Andreæ Herrenschmids / Professoris Gymnasii Ulm. ingenti dolore cruris dextri à summo usque ad imum se extendente, ad digitum majorem pedis pertingente, ibi materiâ quasi erumpere annitente, ultra mensem durante, internis & externis, nihil proficientibus. D. Scultetus totum crus pelli ovinae recenter detractæ cal. involvit & obligavit per horas 24. relinquens, fore, ut dolor conquiesceret, qui tamen intensior factus. Exin Dn. D. Horstius etiam advocatus, cum malum tam contumax, qui proposuit.

℞. Aq. salv. ʒiij. d. Hirund. cum cast. theriacal. cephal. a. ʒj. sp. lil. convall. ʒß. M. ut lintea imb. cal. apl.

Sed ferre non potuit, quin dolor acerbior redditus. Oblatum laud. op. cum mag. gr. 4. conf. ros. ʒij. ante somnum, sed parum dormivit.

Clystina. ℞. Herb. malv. alth. merc. betæ a. m. j. salv. beton. anth. a. m. ʒß. sem. anis. fænic. a. ʒij. lini. ʒß. dec. in aq. ad consumpt. 3. part. In col. ʒx. diss. El. diacath. ʒj. d. carth. ʒß. ol. chamo. amygd. d. a. ʒij. vit. i. o. sal. parum. f. cl.

Cum omnia frustranea, tandem meo

meo consilio, vena salvatella in pede affecto juxta minorem digitum aperta, & incantamenti instar dolor sopitus. Dn. D. Horstius erat mihi contrarius, opponens non esse trahendum ad locum affectum, cui respondi, opus esse aversione & evacuatione sanguinis à parte dolente, nec eò trahi, ut ibi subsistat, sed ut effluat, & ita optatus successus obiecta solidè refutavit. Dolor ille sævus & rebellis quasi convulsivus ab omnibus suam habuisse originem existimatus, a materiâ pituitosâ nervoso generi impacta & causâ frigidâ, proin calida ordinata. Sed eventus docuit, à fervidâ massa sangui-

neâ prodiisse, dum vena aperta, sanguis tam calidus profluxit, ut ægra de magno ardore quæsta. Casus ille mihi revocavit in memoriam historiam cujusdam Nobil. fæminæ in Styriâ, quæ intenso & clamoso dextri pedis dolore exagitata, sibi aliis inconsultis, in majori digito pedis affecti venam incidi curavit, repentino cum levamento. Cum autem ægra nostra sæpius in digito majore pedis dolorem tensivum quasi spasmodicum sentiret, oborta vesicula parva, eâ apertâ, aquâ viridi permanante, conquievit. Ergo etiam virulentia, aut acrimonia & vitriolica qualitas erat in culpâ.

De doloribus variarum partium.

Ex casu.

OBSERVAT. I.

Cum Laphemium evocatus ad Rever. & Nobiliss. Dn. Henricum de Welden / Canonicum Augustanum, interea accidit, ut Dn. Mater ex lapsu circa coxam intenso dolore molestata in lecto decumberet, quidam Chirurgus inunxerat oleis, sed absque ullo levamine. Ego circa vespere eò pertingens, causâ cognitâ, cum fortè ad manû haberem Empl. d. Melil. id linteo extensum applicare jussi. Cum diluculo surrexissem, conclave ingressus, percontan-

ti de successu, ipsa sereno ac subridente vultu mirificè extollebat illud Empl. dicens: Ea se nocte sæpius ad suos ministrantes, ô quam hoc est Emplastrum nobile, ô quam nobilis Medicus. Eâ matutinâ sola surgere & in tabula nobiscum prandere potuit, cum antea ne minimum se commovere quierit, omni dolore levata. Idem in aliis ex casu dolentibus, sæpius magno cum commodo admotum, cum chirurgorum olea & unguenta frustranea.

Cc

OBSER.

OBSERVAT. II.

UXor Dn. M. Petri Huberi dolore manus ex lapsu cum tabescencia.

R. Ping. tassi. ʒj. vulp. ʒß. ol lauri. ʒvj. Juniper. ex graviss. ʒij. M. Brevi restituta.

Ex sacrficatione profunda.

OBSERVAT. I.

Um eadem fœmina immenso dolore circa scapulas per totum brachium dextrum decurrente, ex scarificatione profundiore causato, scalpello altius im-

pacto, molestata, aliis non juvantibus.

R. Ol. lumbr. terr. ʒß. ping. taxi, vulp. a. ʒij. M.

Inung. loca scarificata, brachium autem inung. cal. aq. d. Hirund. cum cast.

OBSERVATIO II.

Ex defluxione.

CUm eadem illa fœmina ingenti dolore brachii dextri die nocturne exagitata, ab humero incipiente, per totum brachium se extendente cum tumore, nec id elevare pos-

set, paucis diebus dolor sopitus & tumor resolutus.

R. Empl. diacalcith. ʒj. d. melil. ʒß. M.

Linteo extend.

OBSERVAT. III.

Nobil. Virgo Anastasia Braun-
falcin/ Styrensis, dolore brachii dextri discruciatâ, Empl. d. G.

Tacam. alutæ ext. apl. Eodem die liberata prout complures alii ex causâ non calidâ.

OBSERVAT. IV.

DN. M. Petrus Huberus, Eccles. Ulm. in summo templo intenso dolore lumborum à defluxione molestatus.

seq. ol.

R. Medull. panis albi macer. lact. vac. post trajici. per cibum æneum, ad. vit. ov. & cum but. rec. cum

R. Ol. chamo. aneth. lil. alb. a. ʒij. lumbric. terr. ʒiß. M. de quibus adde q.ß. pro una vice, cal. linteo ext. apl.

Illicò levamen sensit, & sæpius celebravit, quoties ejus mentio incidit.

OBSER-

OBSERVAT. V.

Vidua **Cramerin** / 70. ann. dolore lumborum intenso. ping. cunic. ʒiſs. ol. Scorp. ʒij. M.
 ʒ. Ung. dialth. anodyn. an. ʒij. Illicò dolor placatus.

OBSERVAT. IV.

In dolore brachiorū & pedum plando, ſæpius proficuum depræ- hendi ſtere. vacc. rec. cum ol. Roſ
 compl. f. cat. cal. apl.

OBSERVAT. VII.

Uxor Nob. Dn. Marci à **Laupheim** / Præfecti in **Weiffenborn** / gravida dolore in cruribus quali convulſivo agitata. ʒ. Ol. Hirund. cum caſt. ʒj aq.
 Ther.ceph. ſpir. lil. conval. a. ʒij. M. cal. inung.
 Egregriè contulit.

OBSERVAT. VIII.

Fœmina Ulm. Uxor. Mercat. immenſo totius brachii dextri cruciatu à ſummo uſque ad imum infeſtata cum ejulatione. ʒ. Ol. lumbric. terr. ʒiſs. ping. canis, hum. taſſi. a. ʒij. M.
 Pro inunct. cal. conſeſtim reſtituta.

OBSERVAT. IX.

Quidam Nobil. de **Welden** / à chronico brachii dextri dolore liberatus Empl. oxycroc. apl. multis aliis fruſtraneis.

OBSERVAT. X.

Cum duo Viri primates haud levi humerorum dolore diu infeſtati, nec ullis cederet remediis, tandem hoc uſurpato, victas dedit manus; facta inunctione, ſmegmate diſſoluto in aq. vitæ.

OBSERVAT. XI.

Quædam fœmina acerbo pedum dolore laborans, hoc mirè profuit, ʒ. Ung. alabaſtr. anodyn. a. ʒiſs.
 ol. lumbric. ʒij. camph. gr. iij. M.

OBSERVAT. XII.

De Balfami Peruviani præſtantia in doloribus à cauſa frigida concitatis, placandis,

IN omnibus doloribus nervosarum partium mitigandis & propulsandis, à causa frigida pronatis & à contusionibus concitatis, Balsamus Peruvianus palmam habere videtur, ob amicam & peculiarem facultatem nervos corroborandi & materiam inhærentem resolvendi.

Cum quædam Patricia ex sinistri lateris paralyfi sat acerbo dolore per totam spinam dorsalem, in Genu & digitis Pedis sinistri, exagitata, iis quasi motu spasmodico molestatis, tribus vel quatuor inunctionibus factis, immunis ab omni molestia reddita. Exin cum essem vocatus ad quendam mercatorem dolore Ischia-

dico sat gravi decumbentem, aliis unguentis frustraneis, memor illius Balsami, locum affectum calidè inungendum præcepi, magno cum solamine.

Cum quædam Virgo in manu dextra ex fuso punctum læsa, à Chirurgo vulnere curato, cum dolor infestaret, & oleorum ab illo ordinatorum inunctio in cassum adhibita, Balsamo illo illita, restituta. Cum & ego ex contusione manus dextræ molestiam sentirem, ultra mensem durantem, vix trina inunctione cessit. Experto credas, & pro tam fidelis admonitione gratias agas.

De Lue Gallica.

OBSERVAT. I.

De Cutis infectionibus.

Quædam fœmina tractûs Isnenfis, lue Gallicæ infecta cum crustis & excreſcentia in ano, à Chirurgo per ſemestre tractata & cura lig. Guajaci in caſſum adhibita, meo tandem conſilio reſtituta.

℞. El. diacath. conf. Ham, an. ʒß. pul. ſen. lax. ʒij. f. B.

Per intervalla :

℞. M. p. hermod. aur. coch. a. ʒj. cum aq. beton.

℞. M. p. aur. coch. d. fumar. a. ʒj. diagr. præp. gr. ʒ. cum aq. fumar. 17.

℞. Lig. ſancti. ʒx. cort. ʒj. ſarſ. paril. ʒiiij. inf. in aq. lb. 12. dec. ad med.

Reſid. alt. lb. 12. dec. ad conſumpt. ʒ. part. ad. paſſ. ʒij. liquir. ʒij.

OBSERVAT. II.

Fœmina Isnenfis, lue venerea inquinata, pectore toto exulcerato cum crustis fœdis, obstructis men-

struis per ſeſquiannum, præviis purgationibus.

℞. R. ſarſ. paril. ʒiiij. lig. ſancti. ʒij.

℥ij. chin. ℥ij. inf. in aq. lb. x. dec. ad Restituta & fluxus menstruus re-
med. col. Resid. aff. aq. lb. xv. dec. ad vocatus.
consump. 3. part. col.

OBSERVAT. III.

Quidam Officialis Ulm. Gonorrhæa virulentâ ac fædâ, cum priapi exulceratione, & dolore ingenti, præsertim si urina reddenda, duorum Medicorum consiliis frustraneis, à me feliciter est restitutus.

℞. R. Enul. fænic. petros. Garyo. a. ℥ij. abs. card. b. beton. hyss. adiant. utr. a. m. ℞. sen. ℥x. agar. tro. Rhab. a.

℥ij. Jalap. ℥iiss. crem. Tart. ℥ij. pass. min. Jujub. sebest. an. ℥iiss. f. sac. pro mens. hydromel. dosis quart. ℞.

Impura materia mundificata pro potu ordinatum decoctum per aliqu. sept. continuandum.

℞. Lig. sancti ℥ij. liquir. ℥vj. pass. m. ℞. dec. in aq. pro potu quotidiano. Media laudata.

OBSERVAT. IV.

Cum olim à priscis Medicis, in domo Gallicâ, purgantia ex vegetabilium classe deprompta, felici successu usurpata, sed cum medicamenta chymica invalescerent, quidam laudis ac gloriæ stimulis concitati, Incl. Senatui persuaferunt, eorum usum eò loci introducendum, prætendentes, cum à Galenicorum administratione, non rarò recidivam experiri contingerit, se beneficio hermeticorum, luem Gallicam radicatus extirpaturos, ut omnis revertendi via præclusa, fides habita, & exauthoratis vegetabilibus, mineralia sunt substituta, ex Antimonio & Mercurio conflata. Sed vana jactantia, eventus sæpius non respondit pollicitis, quin recidiva se præsentavit. Haud abs re quædam exempla referre. Quidam faber lignarius lue

veneratâ contaminatus, in domo Gallicâ ultra annum detentus, & per chymicâ *ἀνακνέτω* multoties ita evacuatus tantâ violentiâ, ut veritus, ne omnia viscera interanea unâ exterminarentur, morbo non remissione, sed intensiore reddito & gravioribus succedentibus symptomatibus, proin anno elapso se clam subduxit & aufugit, tolerabilius ratus, ergastulum corporeum circumferre, spurcicie illa inquinatum, quàm tam chronicam sustinere lanienam.

2. Quædam sexus fæminei ex lue Gallicâ collum habens exulceratum & fistulosum, intra tres quadrantes anni, duas curas sudoriferas sustinuit, 70. insuper vicibus per antimoniata & mercurialia expurgata, magnâ violentiâ, nec tamen tum plenariè fuit restituta. Mihi tum ista & auditu

ditu & visu cognoscenti erant admirationi, reperiri ullam Naturam humanam tam robustam, ut tantam torturam tam diu tolerare queat. Exin patescit, chymica æquè ac vegetabilia, præsertim si lues radicata, non semper morbo Gallico debellando, esse sufficientia, & si opus, in promptu (id jam lippis & tonsoribus notum) commemorare multa exempla eorum, in quibus cura inconstans, quin non unâ vice in uno eodemque subjecto, recidiva secuta, ut nullam etiam prærogativam habere videantur, quo minus virus gallicum revirescat, quin relictâ mi-

nimâ uliginis portiuncula, sensim latius serpat, & recidivæ occasionem præbeat. Exin Hieron. Mercurialis toti Europæ cognitus Medicus, asseverare non dubitat, luen Gallicam dare inducias, non pacem stabilem, cum sæpius multorum annorum decursu, demum reflorescat. Exin sponsores illi jactabundi jure meritoque falsitatis coarguendi & ipsa ~~imperitia~~ convincendi. Eâ de causâ defunctis illis authoribus, & ob violentam Hermeticorum operationem, Chymicis eliminatis, vegetabilia denuò in usum sunt revocata.

De Scabie.

OBSERVAT. I.

Uidam Officialis Hier/ dissen/ pforâ pversâ chronica, scabie sicca crustosa totum corpus occupante, laborans, suspectus de infectione leprosa, ideoque Ullmam ad explorandum ablegatus, inspectioni subjectus etsi dignus visus, ut à consortio humano separatus, in leprosorium amandaretur, cum autem percontarer, utrum aliquam tentare curam velit & sumptus impendere, affirmavit, obtestando ad quidvis experiendum se benevolum? rescripsi ipsius Generosis, ut præviis purgationibus massâ sanguinea à salsis,

deustis & corruptis humoribus depurata, & venæsectione administrata ad eventilandum, post in acidulas Iberkingenses ablegaretur, eas per dies 14. potando, deinde per tres septimanas balneando: siquidem ista cura ex voto non succederet, tum ipsum sine ullâ tergiversatione, in leprosorium fore relegandum.

Seq. à me sunt præscripta:

℞. Conf. Ham. ℥iiss. El. ros. mel. ℥iiss. syr. ros. sol. diafer. a. ℥ss. dec. fl. & fr. cum fol. sen. ℥iiss. f. p.

Venæsectio Epatica. Ad ulteriorem mundificationem sanguinis.

℞. R. cich. enul. Garyo. a. ℥ii. herb. abs.

abs. rom. card. b. cent. min. hyss. cusc. tulisse referebat, & tandem accedant. utr. a. p. i. fol. sen. s. s. 3x. agar. dente usu acidul. prædicto modo, tro. Jalap. a. 3iij. Rhab. 3iij. daet. fe- plenariè fuit restitutus, ultra 4. jam best. a. 3ß. gal. 3j f sac. pro mens. vini. annos nulla recidiva. quart. ß. pro vice. Sibi optimè con-

OBSERVAT. II.

*Cucurbitularum cum scarificatione usus in scabie
proficuum.*

Quantoperè exorbitent Medici Itali & Galli, non tantum in Venæsectione, sed & in cucurbitularum, per scarificationem applicatione, copiosum sanguinem emittendo, uno atque altero notabili exemplo libet manifestare. Cum quidam Patricius Ulm. Genævæ linguæ Gallicæ addiscendæ causâ commoratus, Scabie infectus, consilio Medicorum unâ vice 18. cucurbitulæ, in diversis corporis extimis partibus affixæ.

Cum Dn. Marcus Müllerus Ulm.

adhuc cælebs, Venetiis Mercurio adductus, Scabie inquinatus, Medicorum suasu, ipsi 24. cucurbitulæ admotæ, auritus ego sim testis, ex ejus ore percipiens, & ambo fælici successu, à spurcicie illâ immunes redditi.

Et si curæ illæ ad nutum ac votum, non minus si quispiam Medicus consimilem medendi processum apud nos instituere attentaret, morbo Bellorephontæo agitari judicaretur, nec ullum obsequium sperandum.

OBSERVAT. III.

*Curæ ex lignis sudoriferæ scabiosis quædam sint
noxie.*

Quidam Studiosus Ulm. totius Scabie siccâ infestatus, cum & corporis constitutio calidior obtigisset, in nosodochio gallico curæ subiectus, cui Medicus tum illic ordinarius talia præscripsit remedia.

Primò: R. R. chin. 3iij. Inf. lb.

4. aq. dec. ad med. pro haustu sudor. Resid. aff. aq. lb. 4. dec. ad med. pro potu.

Cum ista cura voto non responderet, ad validiora saltum fecit.

R. R. chinæ, sars. paril. a. 3vj. lig. fassaf. R. rhod. cich. scurzon. a. 3j. Infund.

Infund. in aq. lb. 12. dec. ad consump.
3. part.

Ab ista infausta & insipiente cura, miser ille æger in toto corpore adeo inflammatus ut à cura desistendum, & acerbam traducere vitam sit coactus. O quam infortunati ægri, quibus contingit incidere in manus Medicorum, tam inconsiderate procedentium. Si in decocto Chinæ justa proportio ad aquam observata, sumendo ℥j. vel ℥i℥. aq. lb. 12. fortassis cura innoxia: cum Hercules Saxonia insignis practicus Patavinus referat, in lue Gallicæ curandæ, sibi experimento cognitum, si R. chinæ ultra ℥ij. infund. in aq. lb. 12. dec. ad consump. 3. part. magnam *φλυκτα* internam concitavit. Sed Medicus prædictus accepit R. chinæ ℥i℥. & aq. lb. 4. tantum decoq. ad med. Cum nihil proficeret, ascendit ad duplo fortius & calidius decoctum.

Casus ille ab improvidentiâ causatus, Medicis præsertim junioribus albo calculo est notandus pro cautela, & incitamento, ad circumspiciendum agendum.

Quin in aliis etiam psoricis & leprâ Græcorum defædatis, tam infaustum curæ eventum observare

contigit, licet non tantus calidiorum excessus commissus, haud abs re, vel unicum adhuc casum memorabilem annectere.

Cum antè complures annos præfectus carceris Ulm. psorâ perversâ ad lepram Græcorum inclinante, inquinatus, inspectioni subiectus, in leprosorium relegatus, aliquandiu ibi detentus, ex gratiâ Incl. Senatus in domum Gallicam ad medicandum est translatus, ibi per medicamenta chymica sæpius evacuatus, succedente decocto lig. Sancti cum sars. paril. in haustu sudorifero etiam antimonio diaphoretico mixto, ad copiosius sudoris elicium. Sed qualis exin fructus? Non modò nihil levaminis subsecutum, quin malum triplo deterius redditum, magno in totius corporis cure ardore & rubore concitato, ut cancro elixo similis appareret, idcirco denuo in leprosorium amandatus, & ibidem post trimestrem moram, è vivis est sublatus. Cum affectus illi ex calidâ & siccâ Epatis *δυσεντερία* proveniant, quid miri, si ex calidiorum administratione magis effervescent, succedente majori atrabilariorum humorum deustione. O felicem, quem aliena damna reddunt cautiorem.

OBSERVAT. IV.

PRO Nob. Juvene Truccesio Alsatensis scabioso.

℞. Tereb. lot. aq. ros. ℥ij. but. rec.

℥j. suc. limon. 3x. ol. ros. ℥j. vit. i. o. sulph. vivi. ℥ij. lith. ℥iij. incorp. instar nutriti.

OBSER-

OBSERVAT. V.

IN Scabie sicca & serpig. plurimum
confert. $\mathcal{R}$. Ung. al. camphor. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. ol. Tart.
 $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. vel plus.

OBSERVAT. IV.

IN Scabie sicca cum pruritu Viri
Senatoris Ulm. etiam balneis fru- $\mathcal{R}$. Ung. d. lith. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. d. plumbo.
straneis. Scarif. cum cucurb. apl. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. M.
Etiam aliis contulit.

OBSERVAT. VII.

UXor Civis Ulm. feda Scabie sic- $\mathcal{R}$. Ung. al. camph. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. Mer. dule.
ca in facie rest. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. vel plus M. in mort. marmor.

OBSERVAT. VIII.

De Serpigne humidâ longè lateque grassante.

QUædam Virgo plebeja 24. an- in cassum adhibitis, sequenti un-
norum corpulenta, diu serpigne guento, præviâ corporis convenien-
humidâ & fluidâ infestata, sub alâ ti purgatione, est liberata.
dextra incipiente, & sat amplum $\mathcal{R}$. Ung. d. litharg. diapomphol.
spacium pectoris occupante, ichore a. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. ol. Tart. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}\mathfrak{ss}$. M.
feroso ac pruriginoso stillante, aliis Egregiè contulit.

OBSERVAT. IX.

CUM quidam Secretarius totius D. Minder. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}\mathfrak{j}$. ung. d. Litharg. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$.
Scabie sicca molestus, in acidu- ol. Tart. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. M.
las Gôppingenses profectus, bal- Egregiè contulit. Id in psoricis
neando & potando, menstrui spa- affectibus, præsertim si calidior &
cio, nihil profecisset, consilii causa sicca dyscrasia præsens, & pruritus
me accessit, cui ordinavi. molestus, multis aliis, ob singularem
 $\mathcal{R}$. Ung. contra Scabiem puero- *in pueris*, præferendum & tutissimum
rum Augustan. $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. ung. de liquirit. judico.

OBSERVAT. X.

REO Scabie in facie. $\mathcal{R}$. Ung. diapomph. $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. d. plumbo, $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. Mer. dule. $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$.
M. vel $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$.

OBSERVAT. XI.

PRo facie fædâ Viri Ulm.

℞. Ung. d. plumbo. ʒvj. albi
camph. d. lich. a. ʒiij. M.

Prius assump.

℞. Pil. d. fum. ʒij. coch. aggr. a. ʒj.
diagr. præp. gr. ʒ. cum aq. fumar. 27.

OBSERVAT. XII.

PRo capite crustoso.

℞. Ung. pomad. ʒij. Mer. dulc. ʒß. M. in mort.
marmor,

OBSERVAT. XIII.

PRo Illustri puello facie fædâ, la-
cæâ crusta, ad mitigandam acri-
moniam & fervorem,

℞. Ung. Ros. ʒß. infrig. Gal. ʒij.
muc. sem. cyd. ex aq. plant. ʒj. M.

OBSERVAT. XIV.

UXor Civis Ulm. primarii & per
aliquot annos caput tineosum
fædis crustis obductum habens tan-
dem meo obsequens consilio, fuit
restituta, jam ultra 20. annos salva.
Prius corpore depurato à salsis hu-
mor.

℞. M. p. f. quib. ʒiß. aur. coch. a.
ʒj. Ex. cath. ʒß. cum aq. beton. 27.

Post: ℞. R. pol. q. ʒiij. fænic. pe-
tros. eryng. an. ʒij. herb. beton. abs.

hyss. anth. citrar. chamæd. a. p. i. fol.
sen. f. f. ʒj. agar. tro. ʒiij. Rhab. ʒij.
turb. al. ʒiß. gal. ʒij. f. sac. pro mens.
hydromel. ad. crist. tart. ʒiß.

Cura sudoris.

℞. Rad. sars. paril. ʒiij. lig. f. ʒij.
Chin. ʒß. aff. aq. lb. 12. inf. h. 24. dec.
ad med. f. h. sudor. Resid. aff. aq. lb.
12. dec. ad consump. 3. part. in finelad.
pass. min. mund. ʒij. liquir. ʒiij.

OBSERVAT. XV.

*De fœminâ capite Tineâ siccâ totaliter obducta, cum
totius corporis Scabie.*

QUædam fœmina pagana subdita
Fuggeriana, cum Tineâ siccâ
crustosa totum caput obductum
cum capillorum totali defluvio, in-
super universali totius corporis Sca-
bie siccâ conspurcata, ob tam fædum
& abominandum contuitum, pro

leprosâ habita, exin Ulmam ablega-
ta ad explorandum, inspectione per-
actâ, talis censura Dn. Præfecto erat
transmissa. Illam ob tam terribilem
aspectum & malum contagiosum, in
contubernio sanorum haud toleran-
dam, eò magis cum sit muliercula
pauper-

patupercula, omnibus præsidiiis destituta, si sumptus suppeterent, ad suscipiendam convenientem curam, faciendum periculum, si ea frustra, tum è confortio humano exterminandam, & in leprosorium amandandam. Accepto & perlecto meo rescripto, illa denuo cum literis Præfecti ad me venit, quibus meum requisitum consilium ad ordinanda remedia proficua.

Primò ad corpus à spurcicie humorum ferosorum ac corruptorum ac deustorum depurandum præscripta potio lax.

℞. Confect. Hamech. ʒv. syr. ros. sol. diafer. an. ʒvj. dec. fl. & fr. cum fol. sen. ʒiʒ. f. p.

Post pro Tineâ crustosâ totum caput obsidente abigendâ.

℞. Lapatii acuti cum toto fumar.

malv. a. m. i. fabarum excort. m. ʒ. furfurum. m. i. decoq. in lix.

Quo per aliquot matutinas caput elotum dehinc. seq. unguento illitum.

℞. Tereb. aq. ros. lot. ʒx. ung. ros. ʒiʒ. M.

Elapso octiduo, ad me rediens, mihi ostendit caput denudatum, id totum purû apparuit, ne minimum residui, de Tineâ. Tam subitus & insperatus remediorum illorum effectus erat mihi admirationi, eò magis cum ægra referret, odorem unguenti penetrantis, se perquam diu, in ipso ore sensisse. Exin ad Scabiem arcendam, in Acidulas Göppingenses profecta potando & lavando perrexerit, cum per mensem illic morata, ad me reversa, se spectandam præsentavit, ab omni immunditie & sorditie immunis apparuit.

OBSERVAT. XIV.

Quæstio decisa, utrum carnis ovinae, esus si oves scabie infectæ, innoxius.

Quæstio & controversia inter launos & alutarios orta, utrum carnis ovinae esus, si oves Scabie infectæ, homini sit innoxius, illis affirmantibus, his autem negantibus, ita fuit decisa, rejectâ illorum opinione velut erroneâ, horum autem assertione tanquam rationi consentaneâ comprobata. Etenim si pellis

Scabie inquinata, caro itidem impura est æstimanda, cum fons & causa effectrix massæ sanguineæ statuenda, ipsum Epar, si id rectè dispositum, ac temperatum, sanguinem probum ac laudabilem solet progenerare, sin verò devertat ad ullam intemperiem, præsertim calidiorē & sicciorē, vel pravâ sit infectum

qualitate, exin vitiosi ac corrupti humores pullulare in proclivi est, quos Natura cum ad nutritionem inepti sequestrare & à massâ sanguineâ separare consuevit, eos per venas velut tubulos, à centro ad circumferentiam, propellens. Cum igitur ovis scabiosa, facilis conjectura, sanguinem in venis insimul pravis humoribus inquinatum, qui ex venis capillaribus extillantes, se in carnem & cutim insinuantes scabiem concitant, cum regulæ illæ philosophicæ perquam verè: qualis causa, tale causatum: qualis materia, tale materia-tum: quale alimentum, tale alimentatum: exin à pravo sanguine, caro haud proba provenire potest & consequenter talis caro insalubris, varia morborum genera causare solet. Et si quoad externam speciem, scabies in exteriori cute, tantum hæere exi-

stimari queat, sed rationi consonum, cum vitiosi humores in venis collecti & coacervati, dum Natura copiâ & mala qualitate irritata eos propulsat, & ad extimam cutim deponit, cum pelle, ipsam etiam carnem contaminatam. Id quod ipsa quoque *avroψία* ostendit, dum alutarii, excoriantes oves scabiosas, carnem admodum tumidam & ichorofam, serosis humoribus inquinatam deprehenderunt, corruptelam indicantem.

Et si verò interdum contingat, ut oves per causam externam & contagium inficiantur, non diu autem scabies in solâ cute hæret ac subsistit, sed ulterius grassatur & interius serpit, ut sensim ac pedetentim, ipsa etiam massâ sanguinea, labem concipiat.

De Tumoribus.

OBSERVAT. I.

Genæ dextræ ex calidâ defluxione resolutus.

Um Uxor Dn. Johan. Clausii, mercat. Ulm. ingenti dolore capitis & immenso tumore Genæ dextræ, à calidâ defluxione molestata adeò ut ægrè jusculum deglutire potis, aliorum conjectura, & etiam mea censura,

videbatur adesse apostema seu abscessus, cum malum jam durasset per octiduum, in vigore ac summo statu consistens, ut ob doloris vehementiam, vix amplius tolerandum, tum demum me accersiri curavit. Ad demulcendum dolorem capitis, totum pericranium inunctum ung. Alabastr.

bastr. & lintheum dupl. eo illitum fronti & temporibus apl. cum luculento levamine. Tumori foris admoveri jussi catapl. ex farinâ panis albi, *Wecken* dicti, cum lacte in cacabo orichalceo ad formam pulvis redactum, ad. vit. ovi & 1. vel. 2. cochl. de seq. ol.

℞. Ol. chamo. ros. compl. an. ℥j. amygd. 3vj. lumb. ter. ℥β. M. cal. apl.

In ore continendum de istâ mix-

trâ: ℞. Aq. scab. plant. a. ℥iβ. syr. Jub. pap. errat. a. ℥iij. M.

Pro calore & dolore mitigando.

Cum vespere illud catapl. lintheo dense inductum & toti tumori cal. admotum, eâ statim nocte optime dormivit (cum antea anxia & querula, ne gravior nox & ἀγρυπνία secutura) dolor & tumor, & non sine admiratione recessit, nec ad maturacionem venit, cum inopinato ac subitaneo levamento.

OBSERVAT. II.

Genæ sinistrae inflammatio ex sanguineâ defluxione, in abscessum versa.

UVor Rever. & celebrat. Dn. D. Cunradi Theodorici, Superint. Ulm. malæ sinistrae inflammatione, ex sanguineâ defluxione causata, molestata, ingenti tumore, ut pœnè nihil deglutire, nec loqui posset, Exterius apl. catapl. ex medul. panis al. *Wecken* / diss. in lact. redig. ad formâ pulvis ad. vit. 2. ov. ol. ros. compl. ℥j. viol. chamo. lumbric. ter. a. ℥ij. M. Rupto apostemate magna copia pu-

ris ad dimidiam mensuram, per os profluxit. Pro absterfione & consolidatione.

℞. Aq. prunell. plant. scab. a. ℥ij. mell. ros. ℥j. diamor. 3vj. M.

Pro Garg. cal. usurpando. Post sumendum:

℞. Diamor. & mell. ros. a. M.

Brevi curata. Noluit uti operâ Chirurgi, verita sinistrum medendi processum.

OBSERVAT. III.

Grandis tumor Genæ dextræ in abscessum desinens.

Filia Dn. Danielis Marii, Præfecti Ædilitii Ulm. immenso duro tumore Genæ dextræ, adeò, ut tam grandem se non vidisse Chirurgus

Hospitalis Ulm. ipse fassus, ex defluxione serosorum humorum.

Primo ordinavi catapl.

℞. Herb. malv. alth. viol. a. m. 2.

D d 3

fl. cha-

fl. chamo. m. i. dec. pist. & cribell. ad.
far. tritic. q. β. ad. ig. f. empl. sol. ad.
but. rec. ʒij. ping. porci rec. ʒiβ. vit. 2.
o. ol. amyg. d. ʒj. f. cat. linteo ext.
cal. apl.

Intra unius diei spacium, cum
omnium admiratione, tumor fuit re-
solutus, relicto tantum nodo parvo
in fine Genæ, cui apl.

℞. Diach. f. ʒj. diach. cum Gum.
ʒvj de melil. ʒiβ. M.

Ad maturationem venit eo absces-
su rupto. Chirurgo negotium erat
commissum, à quo per 7. septima-
nas tractatus curari non potuit, cum
oblongas turundas unguento illitas,
neglecto meo consilio de relinquen-
dis, inseruisset, & ita impedimento,
ne carnis materia pullulare & con-
solidatio fieri posset. Tandem iis di-
motis, solo priore Empl. apl. intra
dies paucos coaluit.

OBSERVAT. IV.

*Mammilla dextra dolore & tumore insigni ex de-
fluxione calidâ.*

UXOR Dn. Episcopi mercat. Ulm.
ingenti dolore Mammillæ dex-
træ infestata ex affluxu humorum
calidorum, ut cum lachrymarum
imbres obtestata mitigationem.

℞. Fol. malv. viol. a. m. i. chamo.
m. β. dec. pist. & cribell. infund. me-
dul. panis al. **Wecfen**/ lb. i. ad ig. f.
empl. sol. ad. ol. ros. compl. ʒij. ol.
chamo. but. rec. a. ʒiβ. vit. 2. o. f. cat.

Dolor sopitus & inflammatio de-
siit in abscessum abiens eo aperto,
mundif.

℞. Tereb. claræ. ʒj. mel. ros. col.
ʒiβ. far. hord. tritic. a. ʒiβ. M. cum fal-
dellis immisum.

Cum restaret durities circa papil-
lam instar semiscirrhii,

℞. Empl. diach. magni, d. Melil.
a. ʒiβ. M. & resoluta.

OBSERVAT. V.

Tumor in lumbis magnus in abscessum versus.

QUEDAM fœmina Ulm. in lumbis
magno tumore exorto, & do-
lore laborans, à Chirurgo ita tracta-
ta, applicato empl. ex G. ammon.
ex in multo intensior dolor concita-
tus cum magnâ ægræ querelâ, tum
ego in subsidium advocatus,

℞. R. alth. lil. alb a. ʒiij. malv. m. i.
caric. ping. v. dec. pist. & crib. ad far.
tritic. m. i. sem. lini. fœnugr. a. ʒj. ping.
porci non fal. ʒiij. but. rec. ʒj. vit. 2. o.
f. cat.

Primo apl. Empl. diach. f. desuper
illud carapl. linteo inductum appon.
Sine

Sine dolore ad maturationem tunc viruperio. Exin apparet, quam invertit, cum mei nominis encomio, consideratè sæpius procedant etiam Chirurgi autem aliàs haud imperi- majoris famæ Chirurgi.

OBSERVAT. VI.

*Tumor ingens Erysipelaceus totius dextri cruris
resolutus.*

UXOR Dn. Martini Neubrunneri, Civis Ulm. primarii, tumore Erysipelatoso immenso totius dextri cruris à summo ad imum, cum insigni inflammatione & rubedine, ut metus de gangrænâ, & spectanti metum incuteret, & me ambiguum redderet, quibus mediis succurrendum: felici utriusque Fato, bono Genio aspirante, à me ordinatum lac virginum secundum descript. August. dispensat. ex alum. lith. & aceto, lintheis imbutis & expressis cal. apl. cum admiratione brevî calor extinctus cum resolutione tumotis & rubedinis.

OBSERVAT. VII.

*Tumor Erysipelaceus cruris dextri in abscessum
mutatus.*

Filius Civis Ulm. primarii Erysipelate cruris dextri tentatus ex affluxu sanguinis ichorosi, in abscessum terminata valde profundum.

℞. Fol. mal. alth. a. m. 2. R. alth. ʒj. fl. chamo. m. β. dec. pist. & crib. ad. far. tritic. q. β. ad consist. sol. ad. ping. porc. ʒiβ. but. rec. ʒij. ol. amygd. d. ʒj. vit. 2. o. f. cat. prius apl. Empl. diach. f. desup. car. appon.

Maturo & aperto abscessu, quidam Chirurgus usus unguento fusco, interdum admisto unguento

Ægypt. majoris absterfionis causâ, cum turundis insertis. Cum & varia Empl. exterius admota, nec in crure locus exulceratus coalesceret, obstante sordidâ ac purulentâ materiâ: à me ordinatum Empl. divinum secundum descr. dispensat. August. Primâ statim applicatione, adhæsit copiosa sordities absterfa & caro purior apparere cæpit: postea apl. Emplast. d. Gratia Dei Augustan. Intra paucos dies coaluit, cum Chirurgi opera tamdiu infructuosa.

OBSER-

OBSERVAT. VIII.

Tumor sat magnus rubeus manus dextræ cum immenso dolore resolutus.

Nobil. Eques Austriacus sat magno tumore rubeo cum ingenti dolore manus dextræ afflictus.

℞. Sterc. vac. nig. rec. q. s. cum. ol.
Ros. compl. f. cat. cal. apl.

Eâ nocte calor & dolor mitigatus. Pro residuo tumore:

℞. Cer. diapal. ʒj. empl. d. Melil. ʒss. ext. linteo apl.

Intra biduum evanuit.

Pro potu: ℞. Sem. cor. præp. ʒij. liquir. ʒss. pass. m. s. dec. in Menf. ss. aq. in fine ad. cinnam. ʒij. est jucundiss. ℞. Syr. Rib. ʒij. berb. ʒij. d. rubo Idæo. ʒvj. M.

OBSERVAT. IX.

Tumor Scroti aquosus resolutus.

Filio sexenni Viri primarii Ulm. Scrotum à dysenteria, valde intumuit & adeo inflatū & pellucidum, forma grandioris pilæ, ut aqua conspicua.

Inung. ol. chamo. cal. post apl.

℞. Empl. d. bac. lauri cum sterc. capr. ʒij. d. Melil. ʒvj. M.

Est resolutus.

Pro potu, usus dec. sem. anis. fenic. carvi. R. petros. multum urinæ redditum.

OBSERVAT. X.

Manuum Tumor resolutus beneficio Nicotianæ.

UXor Civis Ulm. plebei chronico utriusque manus sat grandi tumore infestata, ope medicâ frustraneâ, tandem pul. Nicotianæ per nares attracto, in integrum restituta. Exin relucet, intumescentiam illam originem traxisse, à serosis humori-

bus à capite depluentibus & in manus se insinuantibus: interdum recidivam passâ, reiterato illo pul. tumor denuò recessit. Pauci Medici, id primâ fronte possibile credidissent, sed Experientia multa monstrat, quæ Rationi repugnantia.

De Tumoribus duris.

OBSERVAT. I.

Uidam Scholaris Kauff-
beir. circa talum pedis dex-
tri habens tumorem du-
rum, instar natæ,

℞. Empl. diach. Gumm. ʒvj. simpl.
ʒß. M.
Apl. quoties dimotum madidum
quasi rore conspersum, apparuit.

OBSERVAT. II.

Tumor Mammillæ dextræ scirrhusus resolutus.

Civis Ulm. Mercat. Uxor Mam-
millæ dextræ tumore scirrhuso
chronico detenta, ut suspicionem
cancris præberet, aliis frustraneis,

etiam Empl. d. Ranis sine Mer. sed
hoc resolutus.
℞. Empl. diach. mag. d. Melil. ce-
ron. a. ʒj. G. amon. in ac. dis. ʒß. M.

OBSERVAT. III.

Tumor durus circa Guttur resolutus.

Quidam Præfectus Dn. Dn. Fug-
ger. tumore duro circa regio-
nem Gutturis molestatus, cui primo
ordinavi.

℞. Empl. diach. cum Gumm. ʒß.
d. Melil. ʒij. M.

Sine ullo levamine: at seq. intra
paucos dies fuit resolutus.

℞. Empl. diach. Gumm. ʒß. ce-
ronei. ʒij. M.

Idem contulit in tumore duriori
scroti.

OBSERVAT. IV.

In Genu resolutus.

Filius Dn. Joh. Jacobi Clausii, Se-
natoris Ulm. insigni tumore du-
ro in Genu dextro detentus varia
unguenta & Emplastra applicita si-
ne ullo fructu, cum genu contra-
ctum, ut pedem extendere & ingre-
di non posset, Parentes erant anxii
& mihi sollicitudinem ac metum in-
jecerunt, ut dubius quid agendum:

tandem aspirante cælesti Numine,
succurrit istud.

℞. Far. fab. hord. an. ʒij. furfur.
benè tritur. m. j. sterc. capr. tritur.
ʒiij. chamo. melil. triti. a. m. ß. cum
lix. & sapa fiat. empl. sol. ad. ol. cha-
mo. aneth. a. ʒj. M.

Intra paucos dies verendus ille
tumor est resolutus.

Ee

OBSER-

OBSERVAT. V.

Tumor Gutturis resolutus.

PUellus quadriennis tumore Gut-
turis laborans cum vocis raucedi-
ne. ℞. Pul. sen. Mech. al. a. ʒj. crem.
Tart. ʒss. f. p. cum hydromel.
Altera vice ad. diat. cum Rhab. ʒss.
℞. R. Ireos. gal. a. ʒiſs. pul. satur.
herniar. a. ʒiſs. piper. longi, spic. nard.
Nuc. mus. cinnam. an. ʒij. myrrhæ.
ʒiſs. alum. usti. ʒss. sacch. ros. tab. ad
pondus om. f. p. ʒij. cum vino. Et
restitutus.

OBSERVAT. VI.

Verruca lata instar calli in pericranio exarescens.

QUædam Virgo in pericranio cir-
ca occipitium verrucam habens
indies magis & latius serpente, ut sat
amplum spacium occuparet, & dura
instar calli.
℞. Empl. diach. cum Gumm. ʒss.
oxycroc. ʒij. d. Melil. ʒj. M.
Brevi exaruit & decidit.

OBSERVAT. VII.

Verruca ablata per ligaturam.

QUædam honesta Matrona gran-
diorem & oblongam habens
verrucam circa nates, ea constricta
filo serico, indies arctius contrahen-
do, dum decidit: ne autem repullua-
ret, ol. antimon. penna intincta
tacta.

OBSERVAT. VIII.

Verrucæ in media lingua absumptæ.

QUIDAM Scholaris ex Palatinatu,
Præfecti Filius in convictu Præ-
ceptotis Ulm. cum in mediâ lingua
duæ verrucæ molestantes, Chirur-
gus primò usus suâ aquâ ex tart. &
viridi æris, sine successu, post pro-
gressus factus ad ol. antim. cum nec
id proficuum, suasi ol. vitrioli & a-
verruncatæ.

OBSERVAT. IX.

Unguentum in verrucis expertum.

IN labio & aliis partibus si hæ-
reant.
℞. Ung. al. camph. ʒij. ol. Tart.
ʒj. vel. ʒiiij.

De Ulceribus.

OBSERVAT. I.

*Ulcerata tuberosa & sinuosa in capite favina
quomodo curata.*

Eilia Virgo Præceptoris
Classici Ulm. tria ulcera
tuberosa & sinuosa in peri-
cranio favina habuit, 4.

Medicorum & 2. Chirurgorum
consilia eò erant directa, ea curari
alia ratione non posse, nî cruciatim
rescindantur, quo omniû confluxus
pateret: Parentes comoti ac territi,
ne illa tantos cruciatus sustinere co-
gatur, cujusdam suasu ad me etiam
deducta, ut meam explorarent sen-
tentiam. Obtuli fidelem operam,
modo ipsi obsequium præstare ve-
lint, opus esse maturantibus, tubera
illa in pus convertenda, post matu-
rationem mundificanda, & consoli-
dationem Naturæ committendam.

Exterius ipsis tuberculis gran-
dioribus apertis, sed siccis, nullam
adhuc saniem fundentibus apl.

℞. Empl. diachyli s. ʒʒ. diach. cum
Gumm. ʒvj. M.

Cum adesset calida intemperies,
inung. ung. Ros. Mes.

Interius cum turundis apl. ung.
℞. Tereb. el. ʒj. mell. ros. col. ʒʒ.
succ. apii. ʒij. bull. parum, ad. fat. tri-
tic. hord. a. ʒiʒ. myrrh. ʒj. M.

Exin tubercula illa suppuratione
factâ, purulentam emittebant mate-
riam, antea sicca existentia. Cum bi-
duo post illorum applicationem,
Chirurgus Hospitalis, qui manum
tantum accommodaret, ægram ad
me deduxisset, ad spectandum suc-
cessum, tuberculis ostensis, cum ap-
pareret pus laudabile & coctum al-
bum, tum ipse admirabundus per
Deum juravit, unguentum illud esse
præstantissimum.

Interdum si pus crassius & sordi-
dus, cum prædicto unguento, pa-
rum unguent. Egypt. mixtum, &
ita sælici auspicio intra 7. septimanas
sospes evasit.

OBSERVATIO II.

*Frons exulcerata pænè tota, carne ad os absumptâ restituta
Chirurgorum operâ annuâ frustraneâ.*

CUm Dn. M. Holland, Pastor No-
bil. Dn. Jodoci Jöbstlin / in
Styriâ superiori, meum desideraret
consilium, in chronico suo affectu,
mihi ostenderet denudatam fron-
tem, ultra medietatem, ad nasum us-

E c 2

que,

que, ab acribus corrodentibus humoribus exesam & absumptam, ut ossa conspicua. Ultra annum spacium Chirurgorum operam expertus est irritam, ego tum consului & proposui dec. saris paril. sed istam curam, aliàs valdè proficuum, tum neglexit. Interea contigit, ut ingruente Religionis reformatione, ipse etiam exul Ulmam venerit (quo & ego vix per semestre prior concesseram) memorem mei consilii pœnituit inobedientiæ, dum ob fœdum & abominandum contuitum, omnes suos oculos averterent, & cum inter externos diversandum, erat impedimento, quo minus ad functio-

nem Ecclesiasticam promovendus: idcirco denuò me accessit rogitans, de curâ suscipiendâ, debitum promittens obsequium. Quæ talis fuit:

R. saris parill. ℥iij. lig. s. ℥ij. inf. in aq. font. ℔. 12. per h. 24. dec. ad med. col. pro sudorif. ℥vj. manè & vesperi. Resid. aff. aq. ℔. 12. dec. ad consump. 3. part. pro potu.

Exterius apl. Emp, d. Gratia Dei secundum dispens. Augustan. Intra mensem cum multorum admiratione plenariè fuit restitutus. Illud Empl. mirificam vim exeruit, quoties amotum, erat q. oblitum materiâ purulentâ.

OBSERVAT. III.

Ulcus sordidum in Indice manus dextræ.

FOemina plebeja habens in Indice manus dextræ ulcus sordidum, ultra mensem à Chirurgo tractata, indies malo in deterius vergente, ut metus impenderet de corruptelâ digiti, meum consilium expetenti,

ordinavi ung. aureum cum faldellis imponendum, & exterius apl. empl. diach. s. cui semper copia materiæ purulentæ adhæsit, & intra 10. die restituta.

OBSERVAT. IV.

Ulcus in Inguine putridum sanatum, Chirurgi operâ irritâ.

Puer decennis Viduæ Ulm. filius, ulcere putrido maligno in Inguine laborans, usus opera Chirurgi aliàs haud imperiti, ultra semestre in vanum adhibitis remediis, etiam insperfo pul. Mercurii præcip. tam

contumaciter resistebat, tandem Mater illius me obtestata, filium visitare & salutare consilium communicarem, accedo, inspicio, corpore prius expurgato.

R. Tab.

℞. Tab. diat. cum Rhab. ℥ij. f. p. 1. hydromel.

exh. cum hydromel.

Larga operatio secuta.

Polt: ℞. R polyb. q. ℥iij. cich. fæ-
nic. Garyo. a. ℥ij. herb. hyss. card. b.
abl. rom. beton. cent. min. adiant. utr-
culsc. a. p. i. fol. fen. f. f. ℥j. ag. tro Rhab.
a. ℥ij. sem. anis. ℥j. f. fac. infund. Mens.

Alternis diebus quart. β.

Ad putrilaginem removendam
& mundif. usus ol. antimonii, pluri-
mum præstitit, eâ abstersâ, unguent.
mundificans supra in prima observ.
ex tereb. cum faldellis insertum, de-
super diach. f. apl. Brevi convaluit.

OBSERVAT. V.

*Sub ala sinistra ingens ac profundus abscessus
feliciter curatus.*

CUIdam Matronæ ex subitâ de-
fluxione sub ala sinistra ingens &
profundus abscessus emerfit, eo dis-
rupto, magna copia materiæ albi-
cantis instar lactis promanavit. Ma-
ritus aliàs ipse medicinæ peritus, &
Alchymix deditus, accessit M. Kol-
bium tonsorem domus Gallicæ, ca-
sum uxoris exposuit, id responsi de-
dit, intellecto, quod materia albi-
cans copiosa proflueret, tales ab-
scessus esse malignos & contuma-
ces, si fl. 300. promitteret, ut intra
semestre sanaret, nihil certi se posse
polliceri. Re mecum communicatâ,
obtuli meam operam, modò pro-
spiceret de Chirurgo, qui applicaret
à me ordinanda. Præscriptum ung.
in superiori primâ observat. ex Te-
reb. consignatum, turundæ illitum,
inferendum, foris Empl. diach. f. ad-
moto. Intra 7. septimanas integrita-
ti restituta.

Summa rerum in curandis ulceri-
bus & abscessibus, si per convenien-

tia abstergentia mundificentur, si
pura ac munda à sordibus, Natura
ipsa post carnem generare & conso-
lidare solet, obstaculo illo dimoto.
Illud etiam probè notandum, ne, si
Natura sanguinem, velut balsamum
generandæ carnis, producat, nimis
validè abstergentibus & exiccanti-
bus utamur, quæ massam illam san-
guineam, adhuc tenellam absumen-
do, remorantur, quò minus cavitas
ulceris repleri & coalescere queat,
& ita cura in multos menses protra-
henda. Id quod multoties vel impe-
ritiâ chirurgorum contingit, vel de
industriâ lucri causâ, factitare so-
lent. Complures à me brevi tempo-
ris curriculo restituti, qui à chirur-
gis per multas hebdomadas, imò
menses in cassum tractati, errorem
observavi consistere, in validè exic-
cantibus & remoram insipientibus,
dum Balsamum illum Naturæ ab-
sumunt.

De pediculis necandis & profligandis.

OBSERVAT.

Si in capite.

Quidam Nobil. Scholaris Styri
in convictu Ulm. totum caput
habens pediculis confectum, aliis in
cassum adhibitis, sequentibus à me
ordinatis (ut & alii) unicâ nocte, à
vermibus illis Syllanis, liber evasit.

Circa vesperam toto capite obli-
to oleo spicæ, post vittâ operto &
per totam noctem relicta, mane au-
tem abluto lixivio decoctionis spicæ
seu lavendulæ, omnes mortui &
profugi.

De Sphacelo affectis, quibus crura resecta.

OBSERVAT.

Nemo mortalium tam ex-
celli gradus, quin despica-
tissimis ac vilissimis mor-
bis sit obnoxius ac subje-
ctus. Fridericus III. Imperator ni-
mio melonum esu in morbum chro-
nicum incidit, cui in alterutro crure,
sphacelus successit, id resectum in-
tuitus, quæsit ex astantibus, quid
Cæsar differret à rustico, responsum
ipse subjecit, Rusticum sanum, Cæ-
sare ægroto, multo esse feliciorum.
Libet annectere historiam ridicu-
lam de quodam JC. cui alteruter pe-
dum, ob præviâ gangrænâ ferrâ

erat ademptus, & in hujus vicem
alius ex arte tam affabre factus, o-
creâ opertus, trunco alligatus, ut sat
commodè citra Scipionis adminicu-
lum, incederet, nemine, nî ejus rei
gnaro, vitium animadvertente, cum
ad fallendam ancillam nesciam, ut
ocream detraheret, ei imperasset, so-
lutis prius ligamentis, & illa mani-
bus arrepto pede, sat validè traxit,
rata, esse genuinum, non facti-
tium, isto in manibus relicto, perter-
rita & humi prostrata, in lipothy-
miam incidit gravissimam, ut pænè
exanimata.

De Maleficiatis.

OBSERVATIO. I.

*De casu Pueri novennis maleficiati admiratione
digno.*

Cum

Um Puer novennis filius Civis Ulm. adversa reffus valetudine, haud levem in toto abdomine sustinens dolorem, aliquandiu morbus ille à causa naturali originem traxisse iudicatus, & media medicinalia adhibita, sed sine fructu, indies gravioribus succedentibus symptomatis, ut tandem ipse puer cum querimoniâ retulerit, sibi ab inquilinâ paternarum ædium, quoddam esculentum oblatum, post vitrum aquâ plenum se exhaurire coactum, insuper illius manu in humero, collo & sinistro pede percussus, à cuius ictu, ilicò pes distortus apparuerit, insuper in toto inferiore ventre ingenti dolore concitato, eo quoquo versum, sursum, & deorsum, magnâ violentiâ agitato, haud secus, ac si fera viva vagabunda tantas turbas movere solita, cum magna spectantium admiratione & commiseratione. Sæpius illius adstantes gravis querela, Satanam hæere in suo collo, linguâ & ventre imo, à quo tanta proveniant tormenta. Quisnam esset Satan interrogatus, respondit, malignum spiritum, ipsum diabolum. Multoties etiam contigit, ut ad interrogata respondere non concessum, linguam à dæmone quasi ligatam inhiberi, quominus libera ad sermocinandum. Hisce circumstantiis ponderatis, indubia conjectura & censura, malum

illud neutiquam à causâ naturali profectum, sed à maleficio concitatum. Cum igitur illud à cacodæmone causatum, rationi consonum, media naturalia ad illius restitutionem haud multum fore proficua. Cum spirituales substantiæ à corporalibus & materialibus, parum affici, iudicentur, sed opus curâ magicâ. Hoc autem non obstante, experiri placuit, quædam media naturalia, si cacodæmon eludens, (prout alias obversutiam, suo merito, titulum mille artificis assècutus) non cederet, & nobis à curâ desistendum. Cum maleficio illius pueri, non tam in circumferentiâ corporis resideat, sed interiores partes occupet, in abdomine imprimis vim suam exerat, id hinc inde agitando, quasi animalcula quædam viva, (prout ab aliis maleficiatis ranarum & murium species excretæ) ibidem delitescant, tantas molestias parientia, oportet prius quædam interna adhibere medicamenta, ex mineralium potius, quæ multo efficaciora & magis appropriata censenda, quam vegetabilium classe depromenda. Cum puer minorennis, primò facerem periculum cum Mercurio dulcificato, cum tartaro vitriolato mixto, ad aliquot granis diagr. præp. & confer. Ros. formâ Boli. Si non sufficeret, ascenderem ad Mercurium vitæ (qui in omnibus malis à sagis illatis prærogativam habere, merito censetur) 3. 4. grana,

grana, si non in substantiâ exhibendo, saltem illius infusum in vino cum cinnamo, porrigendo, ad ægrum fallendum, qui aliàs in assumendis remediis, valdè refractarius. Quantam vim habeat Mercurius vitæ in eliminandis rebus non naturalibus, in corpore hærentibus, ex observat. Johan. Agricolæ Chymiatri præcellentiss. patescit, qui Viennæ puerum 16. annorum, prætumido ventre, quasi hydropicus esset, ab aliis duobus Medicis primariis relictum, beneficio Mercurii dulcificati & vitæ in integrum restituit, pileo pleno, vario ossium majorum & minorum genere, per vomitum rejecto, postremo etiam succedente animalculo vivo hispido, colore fusco, Ranae formam referente, quæ sanè à nullo vegetabili dimoveri aut propulsari potuissent. Quin & Joh. Fabri Medicus, Gallus, in suâ Pharmacopœia chymicâ refert, cuidam fæminæ à sagâ, pomum venenatum exhibitum, exin in tabem cum dolore stomachi incidisse, in ventre sensisse motus varios, & animalium morsus, multorum Medicorum opera frustranea, se consultum obtulisse, sal vitrioli cum aq. salviæ, subsecuto vomitu materiæ nigræ copiosæ, & rejectâ Ranâ nigrâ squamosâ: altero die eadem dosi iterata, vomitu reddito serpente squamoso, restitutam. Ex illustribus illis & rarissimis exemplis relucet, quantum opis speran-

dum, in malis à maleficis, concitatis, per medicamenta ex mineralium classe deprompta.

Præmissis illis universalibus, ad eam materiam, in quâ delitescit feminale quoddam principium, maleficii, exterminandam, tum me conferrem ad quædam specifica exterius applicanda, & interiùs exhibenda. Foris placeret admoveri cataplasma ex stercore maleficiati in vesicam porcinam injecto, & in camino suspeso ad suffumigandum juxta processum Joh. Agricolæ, in ejus Chirurgiâ parvâ, sed præferrem Emplastrum fatidum exterius admoventum & decoctum interius sumendum quotidie duos haust⁹ accipiendo, quæ Adrianus à **Mynsicht**/describens, in omnibus morbis à maleficio causatis, summoperè decantat, & stupenda experimenta quasi cælitus demissa, nuncupare non dubitat.

Cum enim Emplastrum illud constet ex assâ fætidâ, quæ quasi mephitim spirando, quovis stercore humano abominabilior, exin nostrate linguâ nomen **Teuffelsdreck** meruit, indubium, quin illi valdè sit adversum. Etsi nobis haud exactè cognitæ causæ, ob quas dæmones illa aversentur, cum sint substantiæ incorporeæ & à corporalibus non affici, existimari queant, tamen succurrunt duplices rationes, meæ Rationi plausibiles. Primo cum sunt spiritus insolent-

insolentes, ægrè ferentes, se tanto-
perè despici & ludibrio haberi, cum
indignatione recedunt & ergastu-
lum corporeum relinquunt. Secun-
dò haud videtur paradoxum statue-
re, dæmones habere potentiam vi-
dendi, audiendi, quidn̄ etiam odo-
randi, siquidem potentia cognos-
cantur per intervenientes actiones.
Rem ita se habere, an non id lucu-
lenter demonstrare licet, per machi-
nationes, ritus & ceremonias Magi-
cas, dum certis conceptis verbis spi-
ritus vocati, ilicò se visibiles præsen-
tant: dum characteribus consigna-
tis tantum, sine ullius vocolæ enun-
ciatione, incitati, ea exequuntur,
quæ ipse Magus requirit, ad ejus
quasi nutum obsequentes: dum suf-
fitu rerum fætidarum profugantur.
Ad rem planiorem & illustriorem
reddendam, propono casum mirabi-
lem, de Cornelio Agrippâ, qui pe-
regrè abiens Lovanio, claves Musæi
sui tradidit uxori, cum severo inter-
dicto, ne cui concederet ingredien-
di facultatem, tum quidam curiosus
illius commensalis, fæminam depre-
cari non destitit, dum introitum im-
petravit: Ingressus incidens in libel-
lum adjurationum, cum cæpisset le-
gere, dæmon intrans quæsit, cur
vocatus, quid fieri vellet, cum trepi-
dus sileret, statim præclusis faucibus,
fuit strangulatus. Agrippa domum
rediens, cernens super illum exul-
tantes dæmones, cognitâ re gesta,

præcepit homicidæ in cadaver se in-
linuare, & per forum (ubi studioso-
rum frequens erat conventus,) ali-
quoties obambulare, & tandem cor-
pus deferere, eo factò, id exanime
concidit, suo rectore destitutum.
Exin diu creditum, illum subitaneâ
morte sublatum. Ex notabili illâ hi-
storiâ pænè indubium capiendum
argumentum, dum dæmones citati,
ilicò apparuerunt, eos visu & audi-
tu, non quidem carnali, sed spiritua-
li quodam modo, dotatos.

Eò magis ista videntur credibilia,
cum & nostrates Theologi, ut &
Pontificii, Animæ humanæ à corpo-
re separata, quæ itidem est substan-
tia incorporea, & inorganica, visum,
auditum, loquelam attribuant, quid-
n̄ & odoratum. Notabilis apud
Divum Augustinum epistola 100.
designata visio Genandii dubii de
vita post mortem, ad persuadendam
animæ immortalitatem, ipsi quidam
Juvenis in somno apparuit, jubens
se comitari in civitatem, ubi audierit
sonos suavissimarum cantionum &
beatorum hymnos, cum hac disser-
tatione: Sicuti ergò oculi tui, in so-
mno non operantur, & tamen me
vides, ita cum defunctus fueris, nihil
agentibus oculis carnis, vita tibi in-
erit, qua vives & sensus quo sen-
ties. Exin relucet, animæ à corpore
solutæ, sensum auditus & visus attri-
bui. Multò magis de spiritibus An-
gelicis id astruendum.

Quoad objectionem illam, de esculento eodem, quibusdam aliis etiam pueris exhibito, citra ullam noxam, ergo nec illi obesse potuit. An non expedita & rationi consona responsio, si quis dixerit, soli prænominato puero obfuisse, quia sagæ studium & intentum erat illi soli noxam inferre, & eam tantum esculenti portionem, maleficio infecit, quam illi offerre constituerat, cæteras autem portiones, aliis pueris exhibitas, non inquinavit, quò minus ipsius innotesceret improbitas. Sed insuper aquæ haustum obtulit, humerum & pedem sinistrum percussit, quæ etsi per se innoxia fuissent, tamen quia sunt instrumenta & quasi Sacramenta diaboli, si ea peragant, prout edoctæ ac instructæ, ipse pollicetur effectum, etsi ceremoniis illis & mediis nulla penitus ἐνέργεια & efficacia foret assignanda. Cum tria concurrant in maleficio, Deus permittit, saga consentit, diabolus autem perficit, vel immediatè per motum localem, præexistentem materiam morbificam, impellit & transfert pro libitu & arbitrato suo, ad hanc vel illam partem. Si illius intentio quempiam excæcare, materiam phlegmaticam in oculos, si apoplexiam concitare, in sinus cerebri, si paralyfin & contracturam cau-

sare solet, in nervorum substantiam insinuare & præcipitare. Vel mediatè agit dæmon, applicando activa passivis, cum omnium rerum sublunarium calleat Naturam & occultas qualitates, eas variè ad morbos inducendos, callidè commiscere novit & damnum inferre.

Cum autem cura suscipienda, Puer ille manibus pedibusque, restitit, neque per os quidpiam pharmaci admisit, neque exterius applicita toleravit, à Satanâ se inhiberi quiritans, quo minus parère ausit. Ast cum adeò refractarius, quid tandem contigit, qualem ista tragœdia habuit καὶ τέλος. Post aliquot septimanas ab illato maleficio, quandam materiam viscosam, formâ rotundâ per os rejecit, & jam Satanam emigrasse, palam asseruit. Utrum autem materia illa robore Naturæ, irritatâ facultate expultrice, fuerit vomitu reddita, vel dæmon in illâ materiâ delitescens, velut seminali principio, ultrò cesserit, vel ope magicâ interveniente, ergastulum corporeum reliquerit, haud liquet. Hoc tamen certum est, puerum illum hætenus, ab exagitatione dæmoniacâ & atrocibus doloribus immunem, nec lecto amplius affixum, quin passim sat commodè obambulare valeat, sed mentis languor ac stupor perseverat.

OBSERVAT. II.

In affectu hysterico.

Quædam Patricia macilenta per aliquot annos sæpius hystericis symptomatis agitata, variis usæ remediis, ab aliis ordinatis, sed à nullo se majus relevamen percepisse prædicabat, sequenti conserva à me præscripta, ipsi valde amica & in familiarem usum tracta.

℞. Conser. flor. meliss. ʒj. fl. an-

thos. ʒvj. Nuc. musc. condit. ʒij. M.

Cum esset Matrona mollioris Naturæ hæc pil. leviter, sine sensu ul-
lius molestiæ, operationem perege-
runt, cum ab aliorum ordinatis tor-
mina concitata.

℞. M. Pil. sine cura Augustan. ʒij.

Extr. pil. aur. ʒß. cum aq. meliss. f. p.

2i. cum pulte prunorum exhib.

OBSERVAT. III.

*De Cive Ulm. exhaustu vini, veneno, prout creditum,
infecti, periclitante, ilicò liberato.*

Quidam Civis Ulm. à circumfo-
raneo emerat radicem candidam
(quæ mihi post ostensa, visa radix El-
lebori albi) ut eam in vino infunde-
ret, ad alvum solvendam, eo hausto,
ingentes ilicò sensit cordis angusti-
as, ut in ædibus quoquo versum dis-
curreret, ubi quiesceret nescius, po-
tionem venenatam & sibi lethalem
ratus: cum illius uxor me accessisset,
& casum exposuisset cum lachrymis,
obtestando, pro salutari consilio,
confestim præscripsi:

℞. Theri. El. veteris. ʒj. castor. El.

ʒij. aq. scabios. ʒiij. M.

Cum admiratione ilicò ab assum-
ptione recreatus & ab omni molestiâ
liberatus. Cum castoreum sit pecu-
liare alexiterium Ellebori albi, qua-
litem ejus infringens deleteriam,
nec primitus constaret, qualis illa
radix, Theriacam velut omnium ve-
nenorum Panaceam, adjungere pla-
cuit.

OBSERVAT.

De sanguinis effluxu inhibendo, quam periculosum.

Et si ex Observationibus Medico-
rum constet, si Natura molita

sanguinis excretionem per gingivas,
eo represso, ad vias urinarias se con-

Ff 2

verte-

verterit: ita sanguine per penem pro-
manante, eo constricto, hæmorrha-
giam narium concitavit: res mira,
quod Natura Medicorum machina-
tionibus tam refractaria, sua liberta-
te gaudens. Libet subungere casum
singularem, consimilem me legisse,
haud recordor. Erat quidam Civis
Ulm. icteritiâ defædatus, cui præviâ
scarificatione, cucurbitulæ admotæ,

sanguine flavescente profluente, ad
mortem usque cruentavit: cum qui-
dam Medicus ad inhibendum, exter-
na media adhibuisset, sanguis à cir-
cumferentiâ ad centrum restagnans,
per os & nares exitum quærens, nul-
lâ ratione refrenari ac compesci
potuit, quin misellus ille,
una animam effla-
rit.

Finis Observationum.

D. AUGUSTINI THONERI, COLLEGII
MEDICI REIP. ULMENSIS DIRECTORIS
ac Senioris, & Gymnasii Scholarchæ

CONSULTATIONES
MEDICINALES.
LIBER QUINTUS.

CONSULTAT. I.

*Concernit Illustriss. ac Celsiss. Principem ac Dominum, Dn. Fri-
dericum Ernestum, Marchionem Badensem variis symptomatis
obnoxium, destillatione à capite in articulos pedum
tumor adematoso.*

Illustriss. ac Celsiss. ele-
mentissimeque Dn. Dn.
Princeps, T. C. tam va-
rio ac multiplici sym-
ptomatum genere con-
stricta tenetur, ut à quo exordium
sumendum, quæ tot malorum scatu-
rigo statuenda, haud facili negotio
declarari posse videatur. Verunta-
men ut affectuum, quibus T. C. in-
festatur, causas investigare liceat,
summatim præcipua ob oculos po-
nam symptomata, quæ mihi viam, ad
ipsum tot pathematum fontem, per-
veniendi monstrare, & quasi manu
deducere valeant.

In chartâ consignatâ & mihi per

T. C. Secretarium ad dijudicandum
oblata, refertur T. C. laborare do-
lore capitis per certa intervalla dis-
cruciante: destillatione magnâ co-
piâ & impetu quodam in omnes ar-
ticulos pedum inprimis irruente fri-
gidâ materiâ constante: convulsio-
ne rariùs molestante: ulceribus pe-
des defædari, seroso, falso & acri
ichore manantibus inflammatio-
nem ac dolorem concitantibus. His-
ce copulari ventriculum nauseabun-
dum, cruditatibus obnoxium, exin-
halitus graveolentes, jejuno inpri-
mis stomacho provenire. Hæc exi-
stit *συμφορη* symptomatum T. C. mo-
lestiam exhibentium. Quia verò ob-

Ff 3

liquam

liquum depræhendi ac cognosci non potest, nisi per rectum, idcirco ipsa necessitas efflagitat, ut naturalem T. C. corporis constitutionem & temperaturam partium principalium omnium cognitam habeam ac exploratam, siquidem tot malorum fontem, eorumque causas indagare & curandi methodum demonstrare debeam. Etenim omnis Medici intentio ad eum scopum debet esse directæ, ut membra principalia ad *ἰσχυρίαν* ac naturalem temperiem revocentur, quod fieri nulla ratione potest, nî compertum sit, quantum viscera interna, à medio tramite recesserint. Obtigit T. C. complexio sanguineo phlegmatica, cum à primâ statim pueritiâ pedes adematosi apparuerint, cerebrum frigidâ affectum *δυσχερσία* & catharris obnoxium materia frigidâ constantibus: cor calidius prodit animi excandescentia ex leviori irritamento: Epar calidius innotescit, ex salis deustis humoribus ulcera concitantibus: ventriculum justo frigidiorum arguit, diminuta assumptorum concoctio & cruditates. Cum igitur ad legitimam curationem cognitio causarum morbificarum, multum momenti conferat, eas investigare expedit. Tres sunt in corpore humano partes Principes à Medicis dictæ (quod velut Principes in corpore dominantur, cæterisque membris, omnem *ἰσχυρίαν* vim ac facultatem

communicent ac subministrent,) nempe cerebrum, cor & Epar, quibus etiam ventriculus subserviens adjungendus, quæ si sint temperatæ, vel à medioeritate parum recedant, omnes actiones animales, vitales & naturales, probè ac inculpatè perficiuntur, homo sanus degit, omniaque munia à Natura commissa ac concredita, dextrè administrare valet. Sin verò illæ partes ab *ἰσχυρίαν* ad ullam insigniorem deflexerint in temperiem, ac desciverint (omne namque Regnum in se divisum desolatur) omnis generis morbos producere solent. Hæc cum ita sese habeant, nunc erit dispiciendum, quænam partes in T. C. corpore sint læsæ, ut tam varia ac sæva pullularint symptomata. Sum in eâ sententiâ tria esse membra, quæ tam multiplices concitare solent affectus, cerebrum (quod præcipuorum Lerna malorum) Ventriculum & Epar. Cum T. C. propter singularem prudentiam celebretur, quæ in frigido cerebro vix residere posse videtur, cum qui frigida dotati cerebri in temperie, hebetioris ingenii, le-gnes, somnolenti, stupidi, ad laudabiles res peragendas, inepti: at cum materia è capite dimanans ac depluens, actu frigida percipiatur, haud hæsitandum, cerebrum frigidius, nō quidem à Naturâ, obtigisse: sed progressu temporis, propter inordinatam victûs rationem, meracioris vini in

ni in copiâ hausti, inprimis autem ex assumptione pilularum Mercurialium & unguentis itidem ex hydragyro concinnatis, ad depellendam podagram, à quodam Alchymistâ administratis, tale evasisse. Prout etiam Joh. Fernelius, trium Regum Francorum Archiater, refert multos argento vivo inunctos cerebro eius vi narcoticâ refrigerato, in immedicabiles post destillationes, incidisse. Cerebrum igitur frigidius, cum alimentum à Natura sibi demandatum, assimilare nequeat, exin magnus emergit excrementitiorum humorum proventus, qui cum sint ad nutritionem inepti, tum quantitate, tum qualitate irritant facultatem expultricem, ad id quod molestiam exhibet abigendum, quæ noxiam materiam eò usque persequitur, dum ad partes ignobiliores fuerint abjectæ. Membra namque principalia si validiora, vitiosos humores ad extremas partes deponunt, haud secus, ac in Republicâ, quicquid delirant Reges, plectuntur Achivi: ita in politiâ humanâ, si cerebrum, Ventrículus & Epar dissideant, suâ crasi non respondeant, ac conveniant, quicquid mali collectum, in extremas partes solent exonerare. Exin cum T. C. ab Illustriss. Dn. Parentibus imbecilliores pedes, hæreditariò sortita sit, & articulos debiliores & laxos, ut excrementa aliunde affluentia ac transmissa, spongiarum

instar, faciliè imbibant ac suscipiant, nihil miri, si T. C. arthriticis doloribus & pedum tumore adematoso molesteretur, cum aliàs istæ partes tum suapte Naturâ frigidiores, quia exangues, tum quod à foco caloris, corde scilicet, procul distent, hinc ex defectu caloris, materiam impactam ægrè possunt resolvere. Cum ventriculus etiam justo sit frigidior, ut ingesta alimenta probè concoquere nequeat, exin multæ resultent cruditates, (quæ seminarium & Mater omnium morborum) quæ ad os illius delatæ, nauseam concitant: à calore non naturali tentatæ, dum corrumpuntur, oris halitum putidum reddunt: quin exin exspirantes vapores, ad cerebri meninges pertinentes, capitis dolorem concitant. Suâ autem malignitate & qualitate vitriolatâ, nervosas ac sensiles partes ferientes, & facultatem expultricem extimulantes ad rem inimicam abigendam, convulsionem epilepticam proritant. Ex chylo in ventriculo haud benè elaborato, at crudo relicto, per venas meseraicas ad Epar attracto, non potest sanguis laudabilis progenerari, cum à privatione ad habitum non detur regressus, nec vitia prioris concoctionis à posteriori emendari queant, proin Epar calidius à Natura, magis propter obstructions à crudiore chylo concitatas, effervescentes, adustos ac falsos procreat humores, qui ob re-

ctitu-

Etitudinem ad pedes defluentes, suâ acrimoniâ rodendo exulcerant.

Hiscè prælibatis, nunc dispiciendum, utrum spes concipienda, de recuperandâ valetudine. Cum magna sit symptomatum colluvies multorum annorum spacio perdurans, ut profundas radices egisse, proin haud facili manu, extirpari posse, videatur: attamen non est desperandum, quin si & accommodata adhibeantur remedia, & exacta victus ratio observetur, pleraque symptomata si non penitus averruncari, saltem mitigari & retardari queant.

Dehinc me converto ad ipsam curandi Methodum. Siquidem T. C. in integrum restitui desideret, necessum erit, ut cuique visceri, sua naturalis temperatura restituatur, cerebrum & ventriculus calefacienda & exiccanda, Epar contemperandum: quæ commodè fieri non possunt, nisi prius excrementitii humores pituitosi & serosi cum bile mixti expurgentur, nec hi cum sint crassi & lenti, trahenti Pharmaco cedent, nisi crassities incidatur, lentor abstergetur, obstructions referentur, & ita ante purgationem, juxta aphor. Hippocr. corpora fluida facere oportet. Testatur namque experientia, corpora sic præparata à leviori purgatiunculâ plus evacuari, idque citra molestiam, quàm à multò vehementiori solvantur cruda.

Ergò primò alvus erit lenienda,

post humores vitiosi præparandi & educendi, tandem viscera interna pravos humores generantia, corrigenda. Ut autem accedam ad ipsa auxiliorum genera, ea triplicia à Medicis proponuntur diætetica, chirurgica & pharmaceutica.

Quoad victus rationem sex res non naturales dictæ, erunt observandæ. Aër sit calidior ad siccum vergens. Suffitus parandus ex styrace calam. suc. al. thure, mast. lig. alo. Potus sit vinum Neccar. vel Rhen. vel medicatum ex beton. absinth. rom. Iva arthet. chinâ & lign. sanct. Cibi eligendi facilis concoctionis & boni succi, nec unâ vice plura fercula ingerenda, aliàs juxta aphor. Hippocr. Impura corpora, quo plus nutrities, eo magis lædes. Quemadmodum enim parum fermenti totam massam corrumpit: ita, vitiosi humores, in T. C. internis visceribus hærentes, etiam probum alimentum depravant. Somnus ne modum excedat. Alvus quotidie sua excrementa deponat, si sponte suum officium non faciat, sollicitanda erit remediis, vel clystinatè emolliente ex brodio Gallinæ, cum vitell. ov. ol. amygdul. & sac. rub. addito cremore tartari, vel pruna, aut zibeb. laxat. cum fol. fen. & syr. ros. sol. præp. vel pulve passul. vel prunorum cum Manna.

Quotidie T. C. matutino in primis tempore se exerceat, ut calor natus excitatus, referatis poris seu meatibus

meatibus cutis, fumida & serosa excrementa rejiciat. Venus raro excrecenda, quia una cum seminis excretionem & calor naturalis cum spiritibus vitalibus exhalat, humidum radicale consumitur, vires posterauntur: exin Avicenna, Medicus Arabs, literis mandare non dubitavit. unicâ seminis ejaculatione vires magis resolvi quam si quadragies tantundem sanguinis emitteretur. Animi pathemata graviora à T. C. exulent, ab irâ, tristitiâ & curis superfluis sibi temperat: ab illâ, cum sit effervescentia ac ebullitio sanguinis circa cor, totum corpus succenditur, exin humores delirantes liquefiunt, & fluxiles redditæ ad varias partes ruunt ac delabuntur: ab his humidum cordis substantificum exiccatur, hinc totius tabes consequitur.

Quoad Chirurgica, probo fontanellam in brachio sinistro & crure dextro, ad humores serosos avertendos.

Quoad Pharmaceutica. Primò alvus erit lenienda cum mell. ros. sol. & Mann. calabr. dis. in dec. comm. lenit. cum fol. sen.

Post humores præparandi & obstructions aperiendæ cum crist. Tart. vitr. magist. corall. & marg. sal. abs. cum jusc. pulli. Postmodum humores vitiosi eliminandi cum infus. fol. sen. agar. rec. tro. & Rhab in aq. beron. ad. aliquot gutt. sp. vitr. rectif. In col. dis. mel. ros. sol. &

Mann. Si magis arderet forma picularis, probarem Extr. pil. coch. aur. fin. quibus & Panchymag. Crollii.

Corpore mundificato, cerebrum à pituitosis humoribus depurandum, attracto pul. Nicoti. cū fl. lil. conval. & major. præp. ad nonnihil moschi.

Ad cerebrum corroborandum confect. ex sp. diamb. diamos. dul. diaplir. cum mos. suc. al. & conf. alker. Ceratum capitale præcellens, super futura coron. gest. ex ladano, styr. calam. mast. & ambra ori. cum resinâ in vino diss. f. cer. ext. alutæ. Ventriculo etiam cõsulendum. Probarem pul. pepticum, à cibo sumendum ex cori. præp. cum sp. aromat. ros. diaxyl. mag. coral. & marg. cum s. q. sac. f. Trag. Cer. stom. ex Gumm. Ladani & Tadam.

Ad cuncta symptomata propulsanda, decoctum ligni sancti ad china primatum habere videtur, si primas, secundas & tertias qualitates respiciamus quia cum calidum & siccum, intemperiem cerebri & ventriculi frigidiorum emendabit, cum acre, amarum, humores incidet, attenuabit, aperiet, eosque vi suâ hydroticâ & diaphoreticâ per sudores & habitum corporis ejiciet: & cum levem habeat adstrictionem, omnia membra confortando, robur ac *τόνον* iis restituet, vel illius loco posset præparari destillatum ex ligno sancto, China, sars. parill. herbis capitebibus & antipodagricis.

Hæc Illustris. & Celsis. & Clementis. Dn. Princeps, T. C. obsecundans petitioni, eò prolixius proposui, cum mihi haud ignotum, T. C. rerum medicarum haud vulgarem habere cognitionem atq; scientiam, de iisdem cum Medicis con-

ferre animo libenti, & haud leve exin capere oblectamentum. Faxit Deus Opt. Max. ut T. C. ex propositis, aliquid opis ac levaminis, percipere valeat, id demissum ac præcandidum meum est votum.

CONSULTAT. II.

Attingit Illust. Dn. Dn. Christophorum Trucksesium, L. B. qui ex amissâ memoriâ, ut sui nominis oblitus, aliquot septimanarum spaciopost secuta paralytis, cui successit apoplexia, quâ illustris ager sublatu.

Illustris ac Generosus Dn. Christophorus Trucksesius, L. B. *zur Scheer* / jam sexagenarius à Natura dotatus sat procerâ, eleganti, Heroicâ & benè proportionatâ staturâ corpore *ivordpux* & membris robustis, in facie color vividus ad rubedinem moderatam inclinans, conspicuus, exin apparet, quod à prædominio sanguineæ complexionis, à subdominio melancholicæ, ob præstantiam intellectus: Epar ad calidam vergit intemperiem: cor obtingit calidius, cum ad iracundiam propensus, pulsus validus, in ventriculo nullus deprehenditur defectus, tam in appetendo, quam concoquendo cibo, exin conjiciendum, quod rectè temperatus: cerebrum obvenit calidius in activis, ex accidèti autem humidum, à vaporibus ex subjectis par-

tibus, inprimis ex calidioris Epatis constitutione, expirantibus, ibidem coagulatis ac condensatis. Cum igitur Ill. Dn. à Natura sat temperatam complexionem acceperit, à juventute (etsi ante hæc in cibo & potu sat largos excessus commiserit) sat commodâ usus valetudine, nullis peculiaribus morbis obnoxius ac subiectus, nî quod paucis ab hinc annis, interdum à podagrâ & catarrhis molestatus. Ante biennium etiam serpigo in brachio dextro effloruit, jam autem evanuit, quoties cutè denuò exedit, (quasi Natura exin velut fontanella mundificanda) melior successit sanitas: quin & intra biennium podagra non reverfa, & à destillationibus immunis. Cum ante mensem, à vehementi catarrho noctu inprimis depluente, molestatus, memoria admodum est violata, cui occasionem

tionem haud levem subministravit, quenter memoria in posticâ cerebri
 aristis & inopinatus casus, dum Ge- parte residens, non parum violatur,)
 nerosa Conjux, paucorum dierum sed & cum podagra & catarrhi diu
 intervallo, relicto terreno hoc do- absentes, & serpigio retrocesserit, per
 micilio, demigravit ad superos, exin quæ loca Natura, dum adhuc robu-
 per lamentationes & animi mæro- stior in expellendo, omnis generis
 res, non solum cerebrum, sed & to- superfluitates à partibus principa-
 tum corpus ita debilitatum, ut ex lioribus & internis visceribus velut
 æreopis ad maciem redactus, exin ve- centro ad circumferentiam & exte-
 rum illud Salomonis compertum, rius propulsavit, ideoque ab aliis
 quod spiritus tristis exiccet ossa, ne morbis præservatus. Exin haud mi-
 dum carnosa. Siquidem per angos- randum, si materia pituitosa regur-
 res, calor & spiritus vitales à circum- gitans ac restagnans, partim per plo-
 ferentiâ ad centrum cordis revocati, ratus & lachrymas, calore non natu-
 ipsius humidum radicale depascunt rali concitato liquefacta ac fluxilis
 & absumunt, haud secus, ac ignicu- reddita, partim fervore capitis ceu
 lus ceram, aut sebum in candelâ li- per cucurbitulam attracta, in cere-
 quefacit ac resolvit, hinc totum eti- bri sinus fuerit delata, in anteriores
 am corpus contabescit. Exin refer- quidem devoluta, catarrham inve-
 tur de Marchione Casimiro Bran- xerit, in posteriores autem præcipi-
 denburgen. ob præcedentes animi tata & ibidem subsistens Memo-
 mærores vitâ functo, cum post obi- riâ vi suâ narcoticâ spiritus animales
 tum ejus cadaver ad condituram, torpidos efficiens, imbecilliorum
 apertum, cor repertum adeo exicca- reddiderit prout in occipitio adhuc
 tum, ut instar pyri rosti contractum. haud leve gravamen percipit, id lu-
 Quia verò non tantum ex tristitiâ, culentum præbet testimonium, ma-
 sed & ob ardua negocia, dum pænè teriam crassam ponderis sensum in-
 die noctuque per aliquot annos scri- vehentem eò loci delitescere. Si
 bendo & meritando occupatus, ce- loquendum, non succurrunt nomi-
 rebrum valde sit debilitatum, (ete- na locorum & personarum, cum li-
 nim cum spiritus animales, functio- teræ ad subscribendum oblatae no-
 num principum authores, ita & me- men suum, salvâ adhuc manu, subsi-
 moriæ inservientes, generentur ex gnare non potuit, exin conjectura,
 spiritibus vitalibus, his propter gra- ipsum cum Messalâ Corvino Ro-
 viora animi pathemata læsis, noxa mano, sui nominis oblitum. Cum
 per sympathiam etiam spiritibus a- antè tres septimanas catarrho cor-
 nimalibus communicatur, & conse- reptus, materiam phlegmaticam co-

piosam excernens, alterius Medici operâ usus, sed sine fructu, cum corpus prius evacuatum, ego adveniens câ vespertina consului abluitionem pedem antè somnum usurpandam, ex dec. chamo. major. orig. Salviæ & Ros. quietior nox secuta, catarrhi minùs molesti. Cum vena mediana aperta, sanguis effluens depræhensis in superficie crasso ac mucilaginoso phlegmate obductus, exin de catarrho nulla amplius querela, sed memoria imbecillior perseverat. Opera danda, quò humores pituitosi in cerebro subsistentes, subtrahantur, exhibendo pilulas præp. ex Extr. pil. coch. aur. sine quibus Extr. Panchymag. Crollii. Post ad specialiora cerebri emundatiora descendendum. Masticatoriam ex agar. mast. R. pyr. Nuc. mus. cub. Gargaris. ex dec. hyss. sem. carth. agar. cum oxymel. Tandem placerent pilulæ, ad mucilaginosam materiam è cerebro per *ἐπιχειρῶν* detrahendam, ex bals. alo. myrrh Gumm. ammon. cum ac. scil. dis. sal. abs. mag. perl. concinnatæ.

Hiscæ præmissis, spes concipienda, confortantia cerebrum majori cum successu adhibenda, remoto prius obstaculo phlegmatico.

A vini potu aliquandiu abstinendum, decoctum lign. assafras probandum.

Si autem optatus effectus à medicamentis expectandus, animi mœrores & melancholicæ imaginationes seponendæ, aliàs verendum (utinam falsus sim vates) nè Apoplexia, vel lethargus subsequatur. Proin Illustr. Dn. æger, pro summâ suâ prudentiâ, arreptâ Christianâ, Philosophicâ & Heroicâ fortitudine, suis affectibus debet dominari, eosque ita regere, ut subsint Rationis Imperio. Si Gratosus Dn. huic admonitioni obsecundaverit, indubium, quin Entis & Mentis (cum inter duas istas partes magna intercedat Sympathia, si una vim patiatur, & altera coafficiatur) melior constitutio speranda. Cum Gratosus Dominus à me efflagitaret, ut affectum suum refractarium circumstantialiter literis consignatum communicarem, cuidam Medico pro Consilio transmittendum, par ac æquum duxi, præstare obsequium. Faxint superi, ut juxta spem conceptam talia proponantur, quæ ad recuperandum meliorem statum magis proficua. Sed omnia Consilia irrita quin brevî post, juxta meum prognosticum, primò dextri lateris paralysis invaserit, post menstruum spatium demum valida Apoplexia secuta, quæ finem vitæ imposuit.

CON-

CONSULTAT. III.

De precedenti casu ad Clariss. Dn. D. Osvaldum Schreckenschum, Medicum Illustrum Procerum Cameralium Spirensum, qualis Morbi eventus, annexa Dissertatione de Causis.

ERudito tuo consilio de Ill. ac Gener. Dn. D. adversa valetudine concitatus, intermittere non potui, nec ingratum fore duxi, siquidem totius morbi decursum tibi significarem. Pridem calamum in manus sumere & tuæ respondere constitueram, ac consultius sum arbitratus, præstolari eventum. Cum igitur Illust. Vir relicto terreno hoc domicilio emigravit ad superos, divina speculaturus, haud abs re, referre transacta. Quod meum scriptum de Illust. Viri affectu adornatum, ceu doctissimum dilaudare non dubitasti, pro tanto elogio, magno agos gratias, eò magis, cum cognorim, exin majorem mihi conciliatam existimationem. Sed jam me conferam ad Illust. Viri casum occasum. Memoria indies magis diminuta, tandem ex toto abolita. Etenim cum ill. Viro charta ad subscribendum, à præfecto, oblata, id præstare non potuit, exin compertum, ipsum cum Messala Corvino proprii nominis oblitum. Dolor in occipitio & dextrâ capitis regione, permanebat stabilis, tandem, sensim totum latus dextrum resolutum, post mensem à paralyti, tan-

dem supervenit insultus apoplecticus sat validus, ut de vitâ periclitatus, materia sat copiosa, è capite per fatices & œsophagum in ventriculum descendisse, observata, ad ejus orificium delata, singultum concitabat, ab eo tempore, per aliquot septimanas, anhelitus admodum fætidus ex ore, tanquam cloacâ, exhalare perceptus, astantibus non parum molestus. Etsi illa symptomata videantur ab humoribus pituitosis in cerebro & nervoso genere hærentibus, suam originem traxisse, tamen, quin majus quidpiam reconditum, & in cerebro resederit abscessus, tantæ oblivionis & tam contumacis doloris effector, eò magis cum materia illa è cerebro descendens admodum putida notata, & ad os ventriculi devoluta, singultum concitarit. Si non abscessus æstimandus, ad minus humores corrupti per putredinem ad fætores dispositi, exin arguendi. Cum ultra mensem apud Ill. Virum hæsissem, à me discessu, alius Medicus Ulmâ evocatus, qui nec morbi Ideam, nec Ill. ægri Naturam habens compertam, Ill. liberis haud exiguam spem fecerat de restituendo, neglectis meis progno-

sticis de impossibilitate. Curam ille
fidenter est aggressus, optimæ inhians
prædæ, at haud ponderans, quid ill.
Viri humeri valeant, quid ferre re-
cusent, primo de clyma ex Hiera.
Logad bened. laxat a. 3j. injectum,
sequenti matutina pil. coch. fætid.
an. ʒij. oblata. Testor Deum &
meam conscientiam, me tum Mini-
stro in officinâ illas præparanti dixisse
(quo tum fortè concesseram) eas
sat validas, si rustico robusto, nedum
Ill. Viro morbo chronico & senili
ætate, viribus attritis, exhibendæ,
vereri me, ne assumenti sint funestæ,
à quorum enormi operatione in-
tantum ille enervatus, ut eo die non
parum de vitâ periclitatus, sed viri-
bus indies magis labescentibus, post
quadriduum expiravit. Idem ex ore
Ill. ac Gener. Dn. Præsidis intel-
lexi, te conceptum illud vehementer
laudasse, cum tamen fuerit pænè ex-
temporaneum & à destituto omni-
bus libris, (quos Alphonsus Rex
Neapolitanus, optimos Consiliarios
vocare est solitus) exaratum. Fortè
præstat cum Biante Philosopho, o-
mnia nostra nobiscum portare, &
cum Aristippo, facto etiam libro-
rum naufragio, si emergere & ena-

rare contigerit, animum non minus
politiori literaturâ, retinere excu-
sum.

Reinerus Solenander in suis con-
siliis refert, multos in uno latere re-
solutos, si à principio fortiora exhi-
bita purgantia, humoribus exagita-
tis, etiam in altero, paralyti tentatos,
& tandem extinctos, quas tamen su-
perfluitates, si minus tractati, Na-
tura, progressu temporis, concoque-
re, evincere ac superare potuisset.
Indubium, quia Ill. Viro, si beni-
gniora adhibita, diuturniore hujus
lucis usurâ frui licuisset. Ex isthoc
subjecto patescit, Cratonis edictum
perquam verum, scammonæata &
ex colocinthide concinnata phar-
maca, senibus præsertim delicatiori-
bus, esse reformidanda. Exin cautius
ac circumspectius procedendum, si
famæ consulendum.

Hæc fuit Ill. Viri clausula, tibi no-
tificanda, ut si cum Ill. ac Generoso
Dn. Præside, inciderit conferendi
occasio, exactum tuum iudicium in-
terponere, & æquum arbitrum age-
re valeas. Hisce me in album tuo-
rum amicorum referendum, trado,
atque protectioni divinæ te com-
mendo.

CONSULTAT. IV.

*De Apoplexiâ gravi ad Cl. Dn. D. Gutmannum &
Dn. D. Jenischium, Medicos Augustanos.*

Iuvenis 16. annorum, Naturæ melancholicæ, fat corpulentus, facie livida, capillis & barbâ nigra, frigido ac humido cerebro catarrhisque obnoxio dotatus, crebris computationibus deditus, eas ad multam usque noctem continuando sæpius, præcalidâ aëris constitutione, Equo successorio insidens, exspatiatus, in viâ apoplexiâ fat valida est correptus, quæ in totius lateris sinistri paralyfin exquisitam terminata, omni sensu ac motu eò loci privatus. Ut autem magis prospera succedat medela, prius causas morbificas indagare, exin methodum curandi venari oportet. Cum magna sit inter Medicos concertatio de apoplexiâ loco affecto, aliis eam provenire ab obstructione ventriculorum cerebri à crassis humoribus pituitosis, vel melancholicis concitata dictantibus, aliis constipationem reti admirabili assignantibus. Neutra opinio simpliciter probanda: non illa, cum apoplexia sit sensûs ac motûs privatio & nervorum, ij autem non emergant ex ventriculis cerebri, præsertim anterioribus, sed ipsorum principium consistat in basi cerebri, exin spiritus animales in omnes nervos influunt, istis viis à crassis humoribus vel obstructis, vel compressis, spiritibus animalibus influxus, aut transitus denegatur. In apoplexiâ

forti, si homo subito corruat mortuus, viæ illæ sunt oblité crassis ac lentis humoribus tenaciter adhærescentibus, ut executi & in nervorum substantiam se insinuare, & per spinalem medullam descendere nequeant. Si apoplexia debilior desinens in paralyfin, provenit potissimum à colluvie ferosâ mucoso humori confusâ, dum ex sinibus cerebri anterioribus in posteriores, per spinalem medullam decurrit, & nervorum substantiam subiens obstruit vel comprimit. Quoad contextum retiformem etsi haud negandum, quin eo à crassis humoribus farcto, aut compresso, homo mortuus concidat, intercepto affluxu spirituum vitalium, è quibus spiritus animales generantur, sed casus ille est rarissimus. Etsi sanguis, qui in cerebri basin (prout Fernellius observavit) ex oculi ictu procubuit, aut pituitosi humores ibidem hærentes, apoplecticum causavit, non tamen obstruendo plexum retiformem, quin potius principium nervorum comprimendo id contigit, & rarè evenit. Si semper obstructio plexus choroidis causa apoplexiæ, ea nunquam desineret in paralyfin, quæ est affectio nervorum, non arteriarum. Cum autem plerunque succedat paralyfis, indubium argumentû, materiam crassiore, (prout Anatomici aquam perspicuam, sed glutinosam in ventriculis cerebri

bri depræhenderunt,) ex ventriculis cerebri anterioribus in medium, & tandem in cerebellum devolutam paralyfin concitasse nervis obseptis, quò minùs spiritibus animalibus pateat transitus. Quoad nostrum patientem paralyfi detentum, cum ea sit symptoma actionis læsæ facultatis animalis sensus & motus aboliti, morbum habebit præcursores, qui tum in intemperie, tum in viâ, obstructione scil. hæret ac consistit. In cerebro intemperies frigida ac humida (id actu frigidum sentit) prædominans, colluviem excrementorum pituitosorum produxit, quæ indies magis coacervata, tandem magno impetu in cerebri sinus devoluta, præsertim ad ejus basin pertingens & viam spiritibus animalibus interceptans, apoplexiam invexit, post autem robore facultatis expultricis ad nucham præcipitata ac per spinalem medullam deorsum fluens, nervorum substantiam porosam obstruens vel comprimens, paralyfin concitavit, & sensum ac motum brachio & pedi sinistro ademit, utriusque fortis nervis affectis, tum in cutim dispersis ac sensum impertientibus, tum in musculos insertis & motum præstantibus. Pater autem noster gravissimos in victus ratione commisit errores, vinis generosis Austriacis & Italicis in sat magnâ copiâ haustis, ut haud mirandum, si vini vapores cerebrum impetentes, vi

suâ Mercuriali seu narcoticâ, debilitarunt, sed & cerebris ac multis exhalationibus repleverunt, exin vapores in cerebro vel ratione frigiditatis condensati, sicut in media aëris regione nubes concresecunt, vel propter cranii densitatem transpirare nequeunt, ejus parietibus adhaerentes, ceu guttæ ex aqua in ollâ ebulliente, operculo affixæ, hinc indies magis coacervati, tandem coagulati, qui cum jam antea essent ad fluxum dispositi, tum à calore Solari, tum Equi successione exagitati ac soluti, in cerebri ventriculos irruentes, inprimis ad posticam cavitatem pertingentes, spiritus animalibus liberum transcursum interceperunt, & apoplexiam cum succedaneâ paralyfi induxerunt. Hæc cum ita sese habeant, jam disquirendum, utrum spes concipienda, de ægro restituendo, cum adhuc sit in ætate juvenili constitutus, siquidem salutaribus consiliis locum dederit (prout omne obsequium pollicetur,) non dubitarem, quin amissam recuperare liceret sanitatem, cum hætenus is fructus à remediis à me subministratis prodierit, ut non modò sensus in brachio & pede affecto revocatus, sed & pedem elevare, extendere & contrahere, & pro rei conditione ac statu, sat commodè incedere ac progredi cæperit, tam brevi temporis spacio, eò major fiducia, quin propè diem sit convalliturus.

Quoad

Quoad methodum medendi, cum omne malum dependeat, à frigida & humidà tum cerebri, tum nervosi generis intemperie, & à serosis cum mucilagine conjunctis humoribus, obstructions procurantibus, illa erit corrigenda per calefacientia & exiccantia, hi eliminandi per purgantia & hydrotica.

Hæc à me hæctenus fuere ordinata pharmaca. Quamprimum ad ægrum accersitus, curavi injici clystma, ex dec. salv. beton. stæch. arab. centaur. min. rut. anth. cham. sem. anis. fenic. carv. dec. ad med. In col. 3x. dis. El. Hier. dicarth. bened. lax. tereb. vino lot. mel. anthos. ol. cham. & rut. bis reiteratum. Egregia operatio secuta, ejectis copiosis excrementis phlegmaticis. Post præscripti hydromel. laxat. pro Mens. ex R. polyp. q. Enul. ir. Flor. Garyo. herb. salv. hyss. beton. abs. rom. card. ben. chamæp. meliss. anth. fol. sen. s. s. sem. chart. turb. al. Gum. hermodact. agar. rec. tro. cum cinnamo & gal. minor. alternis diebus dimidium quart. sumpsit, larga succedente evacuatione, cum *ἰσχυρῶς*.

Ad cerebrum corroborandum, & dolorem capitis demulcendum, de magnis punctionibus erat querela & gravedine, us vociferari coactus, curavi iungi futuram coronæ & tempora, ol. Nuc. mus. express. ad Bals. succ. & major. ad aliq. gr. ambr. & mos. exin etiam dormire cepit,

antea insomnis. Cuc. ex flor. major. salv. anth. stec. beton. chamo. lig. alo. vernic. suc. al. Gall. mus. Us⁹ masticat. ex mast. pyr. & agar. cum carne pasul. f. tro. Rot. cephal. ex sp. diamb. diamos d. pliris archont. ol. still. suc. Nuc. mus. cum sac. diss. in aq. ceras. & salv. f. conf.

His trium septimanarum intervallo tantum profeci, ut ambulare valeat, at brachium adhuc immobile perdurat.

Ad reliquias extirpandas, validioribus opus videtur præsidiiis, ordinando Extr. pil. eoch. aur. s. quibus, corpore sufficienter evacuato, ad topica & hydrotica devenirem.

Probarem unguentum ex ansere tosto farcto, frusto carnis vulp. ping. galb. serap. ammon. bdel. cast. myrt. lumbr. ter. salv. rosm. gr. Juniper.

Uel ung. cuidam mulieri à Valleriola ordinatum lib. 1. obs. 3. cujus medio pridem cujusdam sinistrum brachium resolutum habentis ut instar baculi dependeret, intra paucos dies integritati motus restitui.

Etsi alii commendent Elix. vitæ & Bals. destillata, mihi tamen sunt suspecta, quod verendum sit, ne tenuioribus partibus resolutis, vi igneâ crassiores magis indurescant, post malum contumacius evadat, nec accommodatis amplius remediis cedat.

Aqua arthritica magis locum habere videtur, in paresi ex colicâ &

Hh

para-

paralyfi ab humoribus tenuioribus ferolis concitata, qui magis resolvable, quàm pituitosi ac mucilaginosi.

Quamvis nullis hactenus usum unguentis, idque studio ac datâ operâ, cum æger sit promptus ad observanda præcepta medica, diebus canicularibus ad finem decurrentibus, æstuque remittente, regiâ viâ incedere, atque decoctum ligni sancti cum sarfa paril. administrare constitueram, ideoque ab unguentis abstinui, ne pori seu meatus nervorum obliti & pinguedine oppleti, impedimento existant, quo minùs post materia morbifica, nervorum substantiæ inhærescens, per haustus sudoriferos, elici queat. Sarfam paril. adjunxi cum sit tenuium partium, quò crassiorem materiam nervoso generi impactam eò magis posset resolvere.

Post octiduum ab haustu istius decocti, tum haud foret inconveniens, finito sudore unguento exantere tosto, quo principium spinæ

dorsi cum brachio affecto illinendum: nam pedem absque horum adminiculo suum facturum officium, judico.

Siquidem malum hisce quantumvis accommodatis remediis non cederet, admodum foret consultum, si æger adventante vere in Thermas Piperinas abligaretur. Antè paucos annos quidam Italus in lectulo decumbens per bajulos ex Italia eò delatus, per plures annos sideratus, intra 14. dies balneando tantum profecit, ut non modo sua munia ritè obire potuerit, sed & Equo vectus domum salvus ac incolumis redierit. Thermæ ferinæ æquè celebres.

Hæc mihi obvenêre, quæ in gratiam ægri, meam efflagitantis censuram, Medicis Augustanis communicandam (suasu cognatorum ibi dimorantium) literis consignarem. Faxint superi, ut salutaria contingant, & ad optatum sanitatis portum perducant.

CONSULTAT. V.

De causâ Pleuritico & asthmatico admodum Reverendi & Nobiliss. Dn. Henrici de Welden/ Canonici Augustani & Elvvacensis.

Um T. N. aliquandiu diversis gravioribus symptomatis obnoxia, sed jam benedictione & Gratiâ divi-

nâ aspirante, ab iis levata, optatam recuperavit valetudinem, & à me petierit, ut illa literis comprehensa communicarem, quo si Ingolstadtum

dium redeundum ad studia continuanda, ea ostenderet Cl. Dn. D. Menzelio, Medico illic suo ordinario, ad dispiciendum, quibus morbis sit subjecta, & si in posterum ægrotare contigerit, exin ansa captanda, ad meliorem cognitionem & feliciorum curationem, par ac æquum, præstare obsequium.

Et si T. N. Natura ac complexio sit melancholica, prout ex colore faciei livido ac fusco, corde pavido & vitæ solitariâ arguendum, non minus tamen symptomata illa, quibus hæcenus fuit molestata, suam originem traxerunt ab humoribus phlegmaticis, seu pituitosis, idque ex accidenti, non læsâ facultate ex defectu caloris probam concoctionem procurare nequeuntis, sed ob gravissimos errores, in cibo & potu commissos. Siquidem illud Galeni effatû in T. N. verum depræhendi, quod in genere de Naturis melancholicis literis tradidit, quod sint edaces, ob Epatis (addo & Lienis) & venarum meseraicarum calidiorem constitutionem, exin cum hæc sint voraces, succum ex chylo in ventriculo elaboratum, citius æquo alliciunt, subinde os stomachi admodum sensile, ob sextum nervorum parci à cerebro implantatum, lancinantes ac vellicantes, famem animalem concitant, & ad cibum capeffendum irritant. Cum T. N. Natura ita comparata, ut valde famelica & omnis

generis cibaria, citra ullum delectum, in sat justâ copiam assumere solita, exin haud mirandum, quod successu temporis, sensim ac pedetentim, ex indigestione ventriculi, à copiam assumptorum gravati, collectæ & indies magis coacervatæ cruditates ac superfluitates phlegmaticæ, à quibus cuncta illa symptomata pullularunt. Est enim cruditas seminarium omnium morborum. Exin contigit, ut T. N. annuo abhinc spatio, quandam angustiam pectoris ac difficilem respirationem, præsertim si loco altiora scandenda, senserit, & cum de illo gravamine, cuidam Medico quæstâ, is autem malum illud susque deque habuit ac neglexit, nulla remedia præscripsit, & nihil aliud quam esse destillationes, respondit, & ita T. N. tum erat præsidii Medicis destituta. Cum antea tres menses, suos Dñ. Parentes visitasset, & dyspnæa quotidie auctior reddita, ut ægrè respiraret, in super etiam ventriculus intumesceret cum dolore, operæ prætium habitum, rem non ulterius procrastinare, sed mea requisita præsentia, ut accommodata Pharmaca ordinarem, quorum medio ab illâ molestiâ liberari queat. Cum Laphemium venissem, ex αὐτοψία depræhendi, T. N. quoddam gravamen percipere, circa mediâ pectoris regionem, respirationem esse admodum difficilem, indubium, quin iste affectus à nullâ aliâ

causâ proficiscatur, quam à crassis viscidis phlegmaticis humoribus, in pectore hospitantibus, inprimis circa asperam arteriam hærentibus, & liberam aëris attractionem, impediuntibus. Cum igitur Pulmo & aspera arteria mucilaginosâ materiâ oblita, anhelitus non potest habere liberum introitum & exitum expectatum, nisi istud obstaculum dimovendum, impenderet suffocationis discrimen. Huic malo occurrendo, scopus meus eo directus, ut illa materia crassa ac viscosa absterfa ad expectorationem promovenda, præviâ tamen universali totius corporis à superfluis humoribus, depuratione, nec spes concepta fefellit. Etenim cum T.N. usâ diversis expectorantibus, facultatem absterforiam habentibus, præ cæteris celebrata aqua pectoralis, quæ ob tenuitatem penetrans, singularem vim exeruit, dum pituitosi illi humores absterfi magnâ copiâ per tussim rejeçti, istâ remorâ dimotâ, post octiduum, dyspnæa recessit, locum liberæ respirationi relinquens, & tum T.N. à gravi illo & sat chronico affectu, immunis evasit.

Cum T.N. judicata in salvo, & in portu constituta 14. dierum intervallo post, cum intenso frigore hyemali, Equo vecta, inopinato ex repentino humorum affluxu, in latere sinistro circa mediam regionem sub costis emerfit ingens dolor puncto-

rius cum febre continuâ, tussî & difficili respiratione, cum vocatus ap- pulissem, ex symptomatis illis velut signis pathognomonicis, cognovi affectum pleuriticum, cum eâ nocte cum tussî excreta materia purulenta & cruenta, admodum salsa & fervida, adeò, ut si per tussim procedens rejicienda, T.N. dixerit, supra modum esse fætidad, salsam, acrem, & quasi igneam, ut sæpius in meru, ne fauces exederet. Materia illa suo fætoe non tantum ipsi Dn. ægro in excernendo erat molesta, sed & mephitim spirando astantibus infesta, ut si stimulans per tussim expectoranda, putidus vapor per aliquot passuum distantiam, odoratu perceptus, quasi intereanea omnia putredine occupata. Exin conjectura, pleuritidem illam in abscessum malignum versam, concitatam à materiâ sanguineo phlegmaticâ, cum bile mixtâ, sed corruptâ ac putridâ. Ad malum illud periculosum & multorum opinione funestum avertendum, varia præscripta remedia, ad dolorem mitigandum & punctiones sub costis præter unguentum pectorale, Emplastrum anodynum inprimis fuit celebratum.

Quoad interna medicamenta ad dolorem & punctiones placandas exhib. ol. amygd. dulc. rec. cum jusc. Gall. cum magno levamine.

Cum materia purulenta excreta salsa & fervida, indubium argumen-
tum

tum ulceris putridi, maligni & corrodentis, non feriandum, sed omnis labor eò dirigendus, quo impura & maligna illa materia absterfa, ad expectorationem promovenda, & simul per contemperantia illius acrimonia demulcenda, cum in finem ordinatum decoctum pectorale abstergens & alterans pro potu quotidiano usurpandum, interdum in illius decocti vitro cochl. 2. syr. viol. s. contemperatum. At prærogativam habere visa aq. pectoralis, eam T. N. dignata est encomio singulari, & sic astite & aspirante gratiâ ac benedictione divinâ, Natura cooperatrice, & manu Medicâ adjutrice, quasi ex faucibus mortis revocata, cum ferè omnes visitantes, de recuperandâ valetudine, desperarint. Et sanè animus etiam meus, non raro de salute, erat in suspenso, anxius & sollicitus, ne materia illa salsa, acris & fervida, in transitu læderet ac exulceraret Pulmones, & ita ex charybdy, in scyllam incideremus, dum pleuritidi succederet Phtisis. Sed Deo Opt. Max. sit laus in ævum, qui malum illud avertit & plantanti Paulo, & riganti Apollini, suum dedit incrementum.

Ut autem T. N. in posterum, à consimilibus symptomatis præservari queat, plus momenti consistit, in observandâ accommodatâ diætâ, quàm variâ medicamentorum farragine, proin T. N. in cibo ac potu,

sequentem modum observare debet, eò magis respiciendo, ut minus exorbitet in quali, quam in quanto, hoc est, cum T. N. obtigerit stomachus famelicus, minus noxium, appetitui satisfacere, plura cibaria assumendo, modo sint laudabilis qualitatis, & ita comparata, ut facilis concoctionis, & boni succi.

T. N. inprimis eò erit intenta, quò ad manum Vinum Neccarium non adulterinum, in quo cardo sanitatis hæret, & ad præcautionem ab imminentibus morbis, plurimum conferet, cum ex in bona in ventriculo concoctio promovenda, cui post in Epate laudabilior succedat sanguificatio.

Quoad cibos facilis concoctionis & laudabilem sanguinem generantes, sunt ex genere carnosio, caro bubula junior, vitulina, hædina, agnina, pulli Gallinacei, capones. Ex ordine volatilium, perdices, attagenis & aves nemorosæ.

Cum sæpius jejunia & abstinentia à carnibus incidant, ex piscium sorte, esset concessus usus Lucii junioris, ascia, trutæ, salmones, funduli. Juscula ex carne bubulâ, gallin. & capon. ova liquida, panatella.

E contrario devitanda cibaria prævi & crassi succi & difficilis digestionis, ut caro vaccina, porcina, salita & fumo indurata, anseres, anates, rapæ, brassica, lacticia, caseus & crudæ obsonia. In quanto id observandum,

dum, ne in uno convivio plura & varia cibaria ingerantur, exin inæqualis concoctio emergit & cruditates resultant, variorum morborum effectrices. Cum T. N. adstrictioris alvi, ad eam referendam, familiaris sit usus pil. Angel. vel alo. Ros. Aquap. ante cœnam 7. vel 9. cum vino.

T. N. ne sit ocio dedita, quin moderatum exercitium probandum, cum exin calor naturalis suscitatus.

vegetior evadat, felicior concoctio & superfluitatum excretio cōtingat.

Quoad animi pathemata, lætitiæ litandum, tristitia & nimia curæ relegandæ.

Si T. N. ea, quæ in ista meâ instructione consignata ac comprehensa, observare constituerit, indubium, quin optatâ gaudere ac frui valetudine in complures annos licitum. Faxit Deus O. M. ut omnia salutaria contingant.

CONSULTAT. VI.

*De Arthritidie vaga mirabili, Dysenteriam subsequente,
ad Cl. & Excell. Dn. D. Horstium, Collegam olim
honorandum.*

S. P.

Um ita pridem, Clar. & Excellentiss. Vir, fautor & collega plurimum colende, tibi gratum fore retuleris, si affectum N. N. cum symptomatis concomitantibus, literis consignatum, communicarem, cum casus perquàm rarus & speculatione haud indignus, quamvis ipsemet ab exordio morbi, curæ mecum adhibitus, & spectator & consultor, ut tibi, ceu viro erudito, haud grave, eum delineare, & causas rimari: & ne ligna in Sylvam. At eum mea manu, stylo & calamo illum adumbrare placuerit, id laboris afflagitanti detrectare, indecorum

æstimandum, eò magis, dum animum meum, ad istam provinciam suscipiendam, sat benevolum, coram ostendi: proin, ut fidem exolvam, & præstem pollicita, casum illum libero ingenio adornatum, & rationibus potius, quam autoritatibus suffultum, tibi perlustrandum transmittito, & æquum arbitrum constituo. Si ea ad tuum gustum, prout in votis, me cum *indignis* haud pœniteret insumptæ operæ: sin minus, non culpanda voluntas, (indubia affulget spes) & ad gratificandum animi promptitudo.

Vir doctus & honestus N. N. aîu excedens 30. corporis habitu sat carnoso

noſo olim dotatus, complexionis à prædominio melancholicæ, ſubſerviente ſanguine craſſiore, prout ex colore faciei ſubfufcò, ingeniò hebeti ac obtuſo, animi moribus placidis ac verecundis, μικροψυχία & ὀλιγοδαιδαιλία, deprehendendum. Omnia interna viſcera videntur ipſi à natura obtigifſe ſat juſta ac convenienti κατὰ correſpondentia ac conſentientia, proin ab incunabulis uſque ad præteritam æſtatem (niſi quod ſemel, dum in Academiâ operam daret literis, febre tertiana correptus) ſat commoda uſus eſt valetudine. Si membra principalia δύσπνευſτα, ſanitas tam diu inconcuſſa ſtare non potuiſſet, cum aliàs omne Regnum, in ſe diviſum, haud diuturnum. Cum illi res anguſta domi, dum apud Parentes ævum traduxit, proin ſudavit & aſſit, per ardua conſcendit, ad famem compeſcendam, ex inopia, obvia quævis cibaria, nullo habito reſpectu, aſſumere, & ad ſitim ſedandam, aquam haurire coactus. Ludum frequentans literarium, ubi ad ſupremam aſcendit claſſem, aliquandiu in ea hærens, continuandorum ſtudiorum gratiâ, ad Academiam profeſtus, ibidem egeſtate preſſus, victum & amiſtum famulando ſibi comparavit, pravi ſucci alimentis non rarò fruifcens, cereviſiam inſuper copioſam ingurgitans. Nupera æſtate, menſe Julio, in gravem incidit dyſenteriam, mate-

riâ purulentâ & cruentâ, ſat largâ, per alvum rejeſtâ: ab eâ liberatus, cum animi recreandi gratiâ, æſtuantem cælo, radiis ſolaribus acriter ferientibus exſpatiatuſ, domum rediens, vesperti in pede ſiniſtro circa talum penè, intolerabilem ſentire cepit cruciatum, loco intumeſcente cum calore & rubore; eo ſopitò, dolor vagabundus, quadridui ſpaciò poſt, tranſiit in genu dextrum, eo in tumorem ſat grandem levato, velut è gutturnio materiam deſcendere ac deſtillare, advertit. De hinc in oculos ſerpiſit, lippitudinem graviſſimam concitans, per dies 15. perfeverantem, exin manante ichore velut ſanioſò. Poſt in collum materia deſlexit, in nervos ſe inſinuans, clamoſum peperit dolorem, ut per octiduum id ne minimum dimovere, nec inſlectere quierit. Hinc brachium & manum dextram occupavit: exin in genu ſiniſtrum deſcendit tandem in brachium & manum ſiniſtram ſe recepit. Biſeſtri poſt intervallo, linguam invaſit, ea mirabili modo, motu convulſivo exagitata, periodicè ſæpius paroxyſmo recurrente, ſalvâ loquelâ, mente conſtante, ſenſibus integris. Acceſſerat penè continuus πνευματικός, die noctuque perdurans, quotidie aliquot vaſcula plena aquoſorum ac pituitoſorum humorum exſpuit æger, non rarò actu frigida multoties ſalſa percipiens excreta, Incredibilis copia, aliquot

aliquot mensurarum, per illius morbi decursum, profluxit. Vagum illud omnium externorum membrorum vix ferendum cruciatum, infelix æger, in quartum mensem sustinere est coactus, eorum usu ex toto privatus, & quasi resolutus, ut in lecto quiescens, in dorso tantum cubare solitus, topicis parum proficientibus, & in cassum adhibitis purgantibus: dum tandem, nutu ac Gratiâ divinâ aspirante, exantlatis tot ac tantis molestiis, beneficio decocti Rad. Chinæ cum Sassafr. in integrum restitutus. Haud delana caprina prædictorum symptomatum fontem investigare, & causas indagare, ob quas, in tam truculentam ille malorum Lernam, inciderit. Casus haud vulgaris & contemplatione dignus, ut ingenii nervi non nihil intendantur.

Affectus ille, quo æger inauspicatò tantopere infestatus, ad arthritidem vagam ac subsultoriam, & quidem universalem totius corporis, jure merito referendus videtur, cum nulla particula ab ea immunis, quam non obsederit. In collum iruens, trachelagram: oculos molestant, ophthalmagram: linguam exagitans, *γλωττῖγραμ*: in humeros penetrans, omagram: in cubitum se insinuans, pechyagram: in manus fluens, chiragram: Genu corripiciens, gonagram: in pedes descendens, Podagram invexit, ut nullus propemo-

dum totius corporis angulus relictus, quem non perreptans occuparet. O versipellem ac lævum carnificem, nullum articulum intactum prætermittentem, cui sua non admovent tormenta.

Ipsa *αὐτοψία* ostendit, locum affectum esse penè omnium membrorum articulos, secundum cavitates, membranas, ligamenta & tendines, cruciatum sustinentes.

Cum autem dolor sit symptoma actionis animalis læsæ, & quidem depravatæ ipsius sensus tactus: proin aliquem morbum habebit Antesignanum, qui vel ex intemperie, vel continui dissolutione prodibit. Non ex sola & nuda intemperie, quia ingens dolor se exeruit, conspicuo haud parvo tumore. Exin continui divisio erat in culpa, materiâ influxâ vel suâ copiâ divellente corpora nervosa, vel acriore qualitate mordente, & quasi dilaniante. Cum primæ qualitates, calor & frigus, solum alterando, magnum dolorem concitare nequeant, nisi tantus excessus, ut continuum distrahant.

Quoad causas, constituendæ vel internæ, vel externæ. Internæ vel immediatæ, vel mediatae. Quoad immediatas, aliæ esse nequeunt, quàm humores pituitosi, serosi & ichores biliosi, (qui instar vehiculæ excrementitiarum superfluitatum, eas attenuando & fluxiles reddendo) non tam primis qualitatibus, calo-

calore & frigore exorbitantes, quàm secundis qualitatibus delinquentes, quatenus sunt imprægnati spiritibus salinis, nitrosis, aluminosis, vitriolaris. Suâ proin acrimoniâ, aut malignâ ac virulentâ qualitatē, partes *ἐναισθητές*, ac sensu exquisito dotatas, rodentes, vellicantes, lancinantes, vel copiâ distendentes, dolorem proritant. Eò accommodari potest id, quod Hippocr. lib. de Prisca Medic. eleganter & verè literis tradidit: Non calidum, frigidum, humidum & siccum, magnam habet vim agendi, sed amarum & falsum, dulce & acidum, insipidum & acerbum: quæ & si in mistione, & mutua inter se contemperatione, neque cernantur, neque molestiâ afficiant, tamen ubi horum quidpiam secretum fuerit, & per se extiterit, tum & conspicuum fieri, & hominem molestia afficere, & noxam inferre, &c. In Patientē nostro, cum serositatibus commixtos ichores pituitosos & biliosos, exin arguendum, quod tumores in articulis se ostentantes, sat duri, contumaces, ægrè resolubiles, cum calore & subflavo rubore: materiæ autem virulentiam, prodit cruciatus atrocissimus & pervicacissimus.

Quoad causas mediatas, possunt esse generantes ac mandantes, & recipientes. Cum constitutum, humores serosos ac pituitosos, & ichores biliosos excedentes immanis il-

lius doloris authores: hi à calida Epatis intemperie provenient: illi autem à cerebri & ventriculi *δυσκρασία* frigidiorē ac humidiorē emergent. Humores illi superflui, in venis collecti, cum ad nutritionem incepti, indies magis sensim coacervati, tandem vel suo pte nutu ac sponte, repagulis solutis, instar rivuli, è vasis, velut tubulis, per *ἀναστόμωσιν* exilire, & in subditas partes dimanare solent: vel quantitate aut alienâ qualitate, irritata facultas expultrix, noxios illos ac naturæ adversos humores persequens, procul à se amandare contendit, & velut sarcinam, in extimas partes deponere satagit.

Quoad causas externas, ad congeriem illorum vitiosorum humorum, & colluviem serositatum, haud levem occasionem suppeditârunt; varia coincidentia. Primò namque, etsi illi à natura obvenerit sat laudabilis complexio, & interna viscera, concoctioni & generationi humorum, destinata, ita temperata, ut à pueritiâ ad præteritam usque ætatem, inculcata permanferit sanitas; at ob gravissimos errores, in victûs ratione commissos, dum ex defectu, urgente fame, quosvis cibos oblatos, indiscriminatim abligurire, & ad sitim frenandam, non Baccho, sed Lymphis litare, præsertim postremo hec biennio, ob annonæ difficultatem, & vini caritatem, hydropotam agere, coactus: olim etiam *συσσίτιον*

sectando, cerevisiam mensuratim absorpsit. Exin mala *ὑγίαι* internis visceribus impressa, quæ non raro multis annis latet, dum progressu temporis, pedetentim succrescentes vitiosi humores, tandem levi accedente incitamento, erumpant. Elapsô Mense Julio, dysenteria sat gravitatus, in tertiam septimanam perdurante, ob acrimoniam humorum, exulceratis intestinorum tunicis, materiâ purulentâ & cruentâ haud modicâ excretâ. Ab ea immunis, cum bellè sibi restitutus videretur, & corporis exercendi gratiâ, & animi pascendi causâ, sub dio fervido exspaciatus, à calore solari fusis humoribus, ac in furorem actis, ex omnibus venis, velut reseratâ cataractâ, magnô impetu, stillantibus, & in articulorum cavitates se insinuantibus, universali arthritide est correptus.

Sed undè tantus superfluatorum humorum exortus atque proventus! haud abs re, perscrutari rationes paulò pressius. Quia ob præcedentem dysenteriam, tum crebrum aquæ & cerevisiæ potum, calor naturalis nō parum violatus & debilitatus, ventriculus exin cum primis refrigeratus, prout & cerebrum, cum ob consensum sexti paris nervorum, illius orificio implantati, tum ob frequentem ac diuturnam in Templis moram, frigidâ ac humidâ affectum intemperie. Id ex inappetentiâ &

πνευματ. penè assiduâ partim aquosi, partim pituitosi crassioris, interdum falsi, & actu frigidioris humoris percepti exspuitione, indies aliquot vascula sat ampla replendo, innotuit. Materiam illam tum è capite descendere sensit, tum ex ventriculô vapores ascendere animadvertit, qui in ore coagulati, denuò in aquam converſi, more *μετεώρων* circulari generatione pronatorum, exhalationibus humidis ad mediam aëris Regionem subvectis, à frigore concretis, & guttatim depluentibus.

Illius occasione, exactô Mense, à cæptô morbô supervenit mirabile & miserabile illud symptoma, quidam motus convulsivus linguam corripuens, ea invitô ægro quaqua verſum agitata, variis modis exultante accespitante, haud sine stupore spectantium, accedente faucium constrictione, cum suffocationis periculô. Is paroxysmus per intervalla repetebat, quodam die, penè singulis horis invadens. Necessum est læsum fuisse vel nervorum principium, vel musculos linguæ, cum nervis insertis. Non illud, quod mens incorrupta, & sensus integri permansere, loquela non ex toto intercepta, ut Deï opem atque auxilium imploreret. Existimarem septimum nervorum par, movendæ linguæ destinatum, ac in ejus musculos variè dispersum, præter naturam affectum, illius propaginibus, vel materiâ pituitosa

tuitosâ repletis, vel potius ea maligna qualitate imbuta, extimulante facultatem expultricem, ad rem inimicam exterminandam. Cum autem æger ille universali totius arthritide divexatus fuerit, id mali, à solius capitis depluviô, prodiisse, Rationi haud videtur consonum, cum ibi tanta superfluitatum suburra generari, & dimorari nequirit, sed alibi materiam collectam & transmissam, à vero non alienum, & talem productionis modum statuerem.

Cum materia liquida, in cibo & potu assumpta, ad chyli *διαδόσιν*, & massæ sanguineæ distributionem inferviat, proin Hippocr. haud in scitè, ferum vocat *ὄχημα τῆς τροφῆς*, vehiculum nutrimenti. Non enim chymus in ventriculo, ex cibariis elaboratus, ob crassitiem commodè in venas transire, nec facilè per venas Epatis admodum exiles & angustas commeari posset, nisi tenuis quædam & aquosa humiditas admista, cujus attrahendæ gratia ipsi Renes destinati, è qua postmodum urina suam habet *γένεσιν*, per emulgentes attracta, & per ureteres delata ad vesicam, partim sanguini contemperata, in omnes venas & arterias defertur, ad ejus diductionem necessaria. Serum hisce muneribus perfunctum, non amplius retrocedit in vasa, natura regulariter operante, sed in corpore benè dispositô, in tertia illa concoctione, quæ in venis peragitur, atte-

nuatum sensim resolvitur, ac in vaporem abit, qui vel insensili expiratione evacuat, vel sudore emittitur. Si Renes in attrahendo sero seniores ac imbecilliores, vel habitus corporis densior obtingat, ut nec per *ἀδελον διαπύλω* exhalare, nec per sudores ejici queat, tunc natura in eo strenuè elaborat, semper studens sequestrare malum à bono, ut istud onus, sibi molestum, avertere & aliorum exonerare valeat. Hinc serositates illæ accumulatae, vel copia è venis ultrò, instar fluminis alveum excedentis, promanare solent: vel acriore ac malignâ qualitate incitata facultas expultrix, eas ad membra extrema, propulsare consuevit.

Cum igitur in ægro illo, ob prædictas in cibo ac potu exorbitantias, præsertim ob *πολυποσίαν*, copiosum olim cerevisiæ & aquæ haustum, serosi humores, in omnibus vasis redundantes, conspirante indigestione ventriculi, capitis depluviô, infirmitate Renum, sudoris interceptione, indies magis congesti, dum vel sponte, vel accedente stimulo quantitatis, aut alienæ qualitatis, ad extimas partes amandati, & articulorum cavitates pertingentes, velut obice obiecto, terminum & fixam sedem acquisiverunt, ulterius fluere nequeunt. Cum primis autem humores illi ad cursum provocati à causa *προκαταρκτικῇ*, dum ægro sub sole ambulante, radiis perurentibus concepto
 Li 2. igni,

igni, ac exin concitatâ ebullitione, instar Euripi exæstuantis, aut musti in dolio effervescentis, è vasis majoribus ad minora, dehinc ad minima, & successivè despumantes, ad extremos artus derivati, & ibidem firmati ac intercepti, non tantùm cruciatus illos pepererunt, sed & effervescentes & *φλόγῳ* concitantes, febriculam induxerunt.

Tametsi ad *παθόν* illud extirpandum, varia præsidia medica & interna & externa adhibita, at omnia vana ac irrita.

Affectu illo gravissimo tam refractario, in tertium mensem renitente, & discruciante, cum argumentis haud levibus ægro demonstrassem, siquidem ab illa tyrannide liberari exoptet, opus esse hydroticis, materiam nervoso generi & articulis impactam, attenuantibus, per sudorem discutientibus. Id consilii æger, obstante etiam ac refragante aliâ imperitorum turbâ, ob hebetudinem mentis, non rarò optima Medicorum attentata, retardante & everte, aliquandiu surdis auribus prætermisit, virium prætendens imbecillitatem, eam Remoram, quò minus curam suscipere & continuare posset. Tandem urgentibus doloribus, re velut proclamata ac desperatâ, assensum dedit. At in suspensio, anceps ac dubium, qualis cura magis proficua. Etsi prima fronte ob *πρὸς ἐλπίδα*, ex frigidâ ac humidâ ven-

triculi & cerebri intemperie pronatum, decoctum ligni sancti videretur haud incōveniens: at id disuadebat virium prostratio, natura diurnis & nocturnis doloribus fracta, totius *ἀνθρώπου* & calidior Epatis *δυσκράσια*. Proin in eam descendi sententiam, (eò magis, dum animum ipsius ægri, uxoris ac socrus ab illius usu, per quàm alienum adverti (Trigâ illâ manibus, pedibusque reluctante,) ut proponerem decoctum R. Chinæ cum portione Sassafras, hisce fretus conjecturis. Cum per aliquot hebdomadas calores non naturales observati, nec immunis æger à lentâ febriculâ, à leviori putredine ac fervore serosorum humorum, ob præcedentes obstructions, succensâ. 2. Quia aderat calidior Epatis constitutio. 3. Omnium partium consumptio, ob *ἀνὸς ἐξάν*, per aliquot enim septimanas jurulenta tantùm assumebat. 4. Virium imbecillitas. 5. Quod ventriculum haberet fastidientem ac nauseabundum, abhorrentem & averlantem insuavia. Erat enim Patiens valdè impatiens, molli ac delicatus. 6. Quia non soli humores serosi ac pituitosi, sed & ichores biliosi & falsi, haud carentes malignitate illorum cruciatuum effectores. Exin, cum China temperata in activis, & in provocandis sudoribus haud insignis, superfluos quidem humores resolvens, utiles autem intactos relinquens, vel ad minus,

nus, eos haud multum depascens, palato insuper grata, prerogativam habere visa, addita portione Sassafras ob majus ventriculi solatium, & insimul crassiores humores in nervosis partibus defixos, magis attenuandos ac resolvendos, felici auspicio, illa cura est inchoata, & prospero successu ad finem perducta. Haustu sudorifero matutino tantum assumptum, quotidie semel duntaxat, habitum ratione virium, sudabat, naturam binum sudoris elicium haud tolerante. Sat commodè ferens, indies affatim sudavit. Intra dies 14. dolores evanuerunt, appetitus prostratus rediit, corpore obesiore facto, *πνευματικὸς* recessit mense exacto, tumores etiam resoluti, sat commodè incedere, cibum ipse capere, & alia ritè obire munia cepit, vindicatus in pristinum sanitatis statum. Si æger dicto obediens, nec tam mo-

rosus ac querulus, adhibitam majori patientia corporis & mentis, haud dubiè maturius, amissam recuperasset valetudinem: vires etiam imbecilliores obstaculo, quò minus generosa licitum experiri remedia. Galenus quidem lib. 1. Meth. monet, Medicum debere ægris suæ fidei concreditum, imperare, haud secus ac Duces militibus, aut Reges subditis: at nostrates tale imperium non ferunt, oportet rogare, & penè supplicare cogimur, ut salutaribus pareant consiliis: exin nil miri, si non raro Medicus ad exoptatam metam perungere nequeat. At benedicto sit laus in ævum, qui illius tandem misertus, plantanti Paulo, & riganti Apollini suum dedit incrementum, cujus clypeo, & re, Vir. Clariss. obtectum pervelim. Ex Musæo Ulm. 20. Januarii, Anno 1624.

CONSULTAT. VII.

Per literas habita ad Cl. Dn. D. Joh. Oberdorferum, Medicum Illustr. Styriæ Provincialium Gracensium, de adversâ valetudine Generosæ Coniugis Illustr. Dn. Offonis de Teuffenbach/ catharrofæ, dolore lumborum & claudicatione, fæ-
moris ἀρεσφία.

 Uò diutius ac longinquius alter ab altero sejungitur, tu in inferiore, ego autem in superiore Stiria, quò magis tui teneor desiderio, nec ulla

dies præterit, quin singularem benevolentiam & candorem animi erga me tui, memoriâ mecum repetam. Pridem per Epistolam te salutassem, si quidpiam scriptione dignum occurrisset.

currisset nunc verò, cum occasio oblata, non inanem chartam transmittendi, sed de rebus Medicis conferendi ac tecum colloquendi, id mihi gratum ac jucundum accidit. Etenim ab Illust. ac Generos. Dn. Offone, L. B. de **Teuffenbach** / sum exoratus, cum Generosa Coniunx, Baronissa **Teuffin** / variis infestetur symptomatis, ut casum consignatum, tibi dijudicandum proponerem & quid opus factu consultaremus: quare illius petitioni obsecundans, cuncta symptomata significanda duxi. Sunt autem præcipua, de quibus querela: crebra à capite in subjectas partes destillatio, vertigo, cordis palpitatio non assidua, sed quæ per intervalla redire solet, dolor non exiguus in lumborum vertebris incipiens, ad plantam pedum se extendens, cum claudicatione & fæmoris ἀρροφία: uteri fluxus albus inordinatus.

Siquidem Generosam ægram in integrum restituere voluerimus, necessitas requirit, ut causas habeamus exploratas. Nihil est, quod perinde bonam valetudinem destruat, ac diversa partium nobilium crasis, quæ in unum conspirare & concordiam observare debent, si salutem totius corporis procurare velint, ubi dissidia exorta, ceu in Republ. bellis intestinis concitatis, bonum publicum disperit. Quare cum Generosa ægra ex commissis in victu erroribus,

viscera interna, non parum violarit & inæqualem intemperiem induxerit, exin nihil miri, quod tantam valetudinis jacturam fecerit. Nam ut à capite & ventriculo exordiar, indubium, quin istæ partes à cibariis inordinate sumptis, & aquæ copiosiore haustu, cum à Natura abstemia, læsæ, calore debilitato, coctiones indies magis vitiatæ, plurima producerint excrementa. Cum cerebrum obtigerit humidum, defluxionibus valde obnoxium, ex quo ceu Equo Trojano, potiora prodire symptomata. Etenim serosi ac pituitosi humores à capite delabentes, & per spinalem medullam & lumbi vertebrae decurrentes, dum se in nervos insinuant continuitatem solvendo dolorem excitare, dum eos replent, distendendo secundum latitudinem, secundum longitudinem autem abbreviando, claudicationem causare solent, & dum propter obstructions nervorum circa finem spinalis medullæ prodeuntium, spiritibus animalibus non pateat liber com meatus, pes dexter, debito alimento privatus, contabescit. Vertiginosos motus in cerebro cieri existimo à vaporibus, ex impuro utero evectis, qui inordinato motu divagantes, spiritibus animalibus commixti, eos in gyrum agitant, à vaporosa & flatulenta materia, cor impetente, dum eam facultas expultrix, ceu rem inimicam, à se amoliri

contendit, tremulus concitatur motus. Uterus à capite & ventriculi indigestione, excrementa suscipit, quo Natura ea, velut ac publicam sentinam, exonerare & amandare solet.

Hisce præmissis, jam ad medendi rationem me conferam, cerebrum catharrosum depurandum & exiccandum, & unà cum ventriculo ad justam *ἐνστασιον* revocandum, uterus itidè depurgandus. Istos scopos assequi, etsi difficile, cum affectus chronici, sed cum Generosa adhuc sit juvencula, nec ullum generosum præfidiū experta, haud desperandum, de meliore sanitatis statu. Cum triplicia auxiliorum genera, diæterica, chirurgica & pharmaceutica, prætermisâ diætâ, quoad chirurgica, venæsectionem medianæ probarem, e-ventilationis gratia: nec improbarem fontanellam brachio sinistro &

cruri dextro inustam, quo pateat tot superfluis humoribus effluxus.

Quoad pharmaceutica, pro totius corporis evacuatione præferendæ pilulæ cephalicæ ex extracto mass. pil. coch. aur. sine quibus. Extr. Panchymag. Croll. etiam multum conduceret. Vinum medicatum ex herb. beton. meliss. anth. hyss. abs. rom. card. bened. a. p. i. R. Enul. fænic. a. ʒij. fol. sen. f. f. ʒx. Agar. rec. tro. ʒiij. Turb. El. ʒij. R. Jal. ʒiij. Jub. dactil. a. ʒß. crem. Tart. ʒiß. gal. min. ʒj. cinnamo. ʒiß. pro lb. 3. vini & aq. meliss. lb. i. f. sac. cum sindon. alba. Corpore probè mundificato, placeret decoctum lig. sancti & sarsa paril. & modilo lig. sassaf. concinnatum, ad reliquias resolvendas & partes corroborandas. Quæ tibi ponderanda committo.

CONSULTAT. VIII.

De casu Viri Nob. & Consilarii Rudolphi II. Imper. consequentis de dolore capitis, cervicis motu tremulo, destillatione in subjectas partes, ad Cl. Dn. D. Walterum Kiechelium, & Davidem Verbecium, Medd. Reip. Ulm.

Uncta symptomata quibus Nobiliss. Dn. molestatur proponenda duxi, quo commodior fieri queat de- liberatio ac consultatio de causis morbificis & medendi ratione. Haud levis est querela de gravedine

ac dolore capitis, dextræ regionis, cervicis motu tremulo, pericranii Erysipelate phlegmonode, destillationibus in subjectas partes, cervicem, humeros, & pectus decumbentibus, lassitudine brachiorum & pedum, ut ea ægrè sublevanda, his conjungi-

jungitur debilitas ventriculi & inappetentia. Hæc existit *συμπτώματα* symptomatum Dn. ægro fastidium parientium, quorum jam fomitem seu scaturationem investigare convenit. Cum illi obtigerit cerebrum calidum & humidum, ventriculus frigidior, Epar calidius, quid miri si à tantâ viscerum dyscrasia tot concitentur tempestates. Etenim cum ventriculus imbecillior cibaria assumpta haud benè digerat, exin multæ resultent cruditates & phlegmaticæ superfluitates, quæ inappetentiam invehunt. Cum Epar calidius, massa sanguinea etiam calidior evadit, & biliosior, exin Erysipelas in pericranio emergit, quin & à calidiore Epatis constitutione vapores copiosi in cerebrum sublatis & coagulati, destillationibus materiam suppeditent, quæ in subjectas partes depluentes, tam varia concitant symptomata. Sed ad Naturam etiam probam evertendam, & tam diversa symptomata causanda, in culpâ enormes in victu excessus, cum Dn. æger per annos complures in aulâ Cæsareâ vixerit, vina Austriaca & Ungarica nervoso gene-

riinimica, in copiâ hauserit, quin exin mala qualitas cerebro & nervis impressa, ut vi suâ Mercuriali seu narcoticâ, multum damni intulerint. Cum illa symptomata sat chronica, exin conjectura, quin haud facili manu extirpanda, non minus de commodiore sanitatis statu haud desperandum, si Dn. Patiens præceptis Medicis obsequium præstiterit.

Quoad præsidia medica, venæsectio Medianæ in dextro brachio eventationis tantum gratiâ.

Corporis & capitis evacuatio per pil. cephalicas instit. ex extracto M. pil. coch. aur. sine quibus non unâ vice reiterandæ.

Si quo in medio aliqua spes locanda, ad catharticosam materiam resolvendam & nervosum genus corroborandum, in primis arrideret, decoctum Chinæ velut temperatum, vel si animus Dn. Patientis magis inclinaret in usum Thermarum, præferrem Cellenses, illi subjecto, admodum convenientes. Quæ vetitæ censuræ committo, à Deo O.M. ut salutaria succurrant, precatus.

CONSULTAT. IX.

*Ad Dn. Casparum Hillerum, Pastorem Reip. Isnensis,
de Filio Maniaco.*

Ristem illum & acerbum
Filii tui casum, dum deplora-
anda *καταστροφή* ex ho-

mine conversus ac transmutatus in
non hominem, cum singulari *συμπλοκή*
affectu, percepi. Quid enim ca-
lamito.

lamitosius, quid miserius, suâ orbari ratione talem Virum, qui literis haud trivialiter tinctus, qui jam agens verbi divini præconem, de genere humano benè mereri: sibi utilitai: parentibus solatio ac gaudio: Patriæ ornamento esse potuisset. O duram sortem? ô fatum haud propitium.

Faxit Deus O. M. ut brevi recuperare valeat pristinum sanitatis statum & vigorem corporis ac mentis. Interea nullum præsentius levamen, quam æquo ac moderato animo ferre, quæ mutare non consistit in nostrâ manu. Si Abderitani olim anxii ac solliciti pro salute Democriti Philosophi, ipsum insanire putantes, dum in publicum prædiens, cunctas actiones humanas velut ineptias, deridere est solitus, proin Hippocratem ad medicandum, decem Talentis inescatum, loco præstitæ operæ, accersivêre, ut conservaret & restitueret in integrum, corpus sapientiæ. Quid miri, si Patri, pro insitâ à Deo & Naturâ *εὐνοίας*, curæ ac cordi, incolumitas Filii, non tam humanarum, quàm divinarum rerum scientiâ, haud ita pridem imbuti, nunc, autem exorbitantis, ut liceret postliminiô revocare *εὐνοίας* corporis & mentis. Quare cum constitueris quorundam Medicorum adhibere operam, & meum efflagites consilium, nihil magis invotis haberem, quam ut divini Numinis afflatu,

quidpiam opis adferre, in meâ esset facultate, in id tamen unicè incumbam, ut exin innotescat mea benevolentia, & ad gratificandum animi promptitudo.

Pauca illa symptomata in literis consignata, videntur prodere Maniacum potius, quàm melancholicum affectum. Dum refers, Filium vagabundum, inquietum, ut compedibus coercendus, sævum blasphemias, jurgiis, & minis omnia complentem, qui truculenti mores non nisi ab humore cholericoincenso, prodire possunt, proin velut signa pathognomonica, demonstrant, Filium ipsâ detentum Maniâ. Quæ cum sit symptoma actionis animalis læsæ depravatæ, & quidem Principum facultatum, in cerebro residentium, afficitur autem secundum anteriorem & mediam regionem, cum imaginatrix & rationatrix, suum rite obire munus nequeant. Oportet igitur investigare causas, quæ censendæ vel internæ, vel externæ. Quoad internas esse possunt vel immediatæ, vel mediatæ. Quoad causam immediatam, alia esse nequid, quàm calida & sicca intemperies in cerebro concepta. At quis modus generationis, ut ob hanc intemperiem, Patiens eò miseriæ deveniat, ut tam ferox & indomitus evadat. Cum omnis actio immediate & principaliter à suâ dimanet facultate, hæc autem quoad suam Essentiam,

sentiam, sit immutabilis, nulli alterationi obnoxia, necessum est, ut à re alienâ offendatur, dum à propriâ actione aberrat. Tota culpa consistit in spiritu animali, in quo velut subiecto ipsa facultas recepta hæret, eo-que tanquam primario instrumento utitur, exin cum spiritus sit alterabilis, qui & calidus ac frigidus, opacus & lucidus reddi potest, contingit ut facultas diversimodè operetur, pro Natura & qualitate spiritus recipientis. Quare si accidat, ut spiritus ille, quoad primas qualitates frigidior ac siccior, quoad secundas opacior seu obscurior evadat, tum facultas animalis suas exercet operationes modo depravato cum mærore ac timore & quiete potius, quam motu: si verò spiritus quoad primas qualitates calidior ac siccior & magis igneus, quoad secundas pellucidior reddatur, facultas omnia peraget motu assiduo ac violento, & cum audaciâ ac temeritate, exin in affectu Maniaci quicquid agit præter Naturam, id contingit ratione spiritus calidioris & ignei effecti.

Quoad causas internas mediatas, quæ fomitem subministrantes, facultates corruerunt, aliæ haud existimandæ, quàm succi calidi, humores biliosi & atrabilarii, nonnihil destituti, spiritibus disturbandis ac distemperandis, inprimis accommodati, nec non intemperies calidior & siccior Epatis & venarum mese-

raicarum, illis generandis & accumulandis apta atque idonea. Quoad causas externas, quæ plurimum contulêre ad saburram pravorum illorum humorum coacervandam, & Rationem de suo statu deturban- dam, mihi potiores videntur, dum Baccho indulgendo, vinis generosis in Alsatiâ in copiâ haustis, massa sanguinea inflammata, num fortassis more Juvenili, clandestinos in pectore foverit amores, qui reddunt amentes. Cum mihi ignotum quâ inprimis occasione Filius in malum illud præcipitatus, sed parum refert, potius in eo elaborandum, quomodo ab istâ molestiâ liberari queat, cum in sat profundum delapsus puteum, haud curiosè sciscitandum, quomodo deciderit, quin magis intentos nos esse oportet, quam ratione extrahendus: utinam tantum mihi robur, ut aliquod levamentum præstare valeam, in revocandâ Ratione à *κρήνη* ad *χρήσιμ.*

Cum valdè arduum ac operosum videatur, malum illud eliminare, cum jam non amplius in *σχίστι*, sed *ῥίζῃ* constitutum, altiores defixerit radices, sat diu durarit: omnes atrabilarii affectus, ob crassitiem & lentorem humorum & occultam quandam qualitatem *τὸ θεϊόν τι* præferentem (more solani furiosi mentem evertentis) vix magno labore averruncari queant, benignioribus pharmacis non cedant, vehementiori-
bus

bus non rarò irritentur ac exasperentur : ipsi ægri spretis salutaribus consiliis, suo tantum Genio indulgentes, in assumendis remediis valde sint refractarii, dum seiplos non cognoscant, sed corruptâ phantasiâ putent, se non insanire, sed sapientissimos esse, proin haud indigere medicinâ, prout etiam Filius tuus tibi persuadet, se sapientissimum, sanissimum & doctissimum, sed animus haud abjiciendus, quin præsidia medica expedienda, à summo Æsculapio benedictionem expectando. His præmissis jam me conferam ad medendi rationem. Humores biliosi & atrabilarii erunt exterminandi, & dyscrasia viscerum calidior, Epatis in primis, cordis & cerebri ad justam temperiem revocanda, per alterantia frigidâ qualitate dotata : Victus rationem Medico ordinario committo præscribendam.

Quoad chirurgica, testatur experientia, complures Maniacos à primariis Medicis in cassum tractatos, ab Empiricis restitutos sectione aliquot venarum cum haud modicâ sanguinis depletione. Ab apertione venæ medianæ, ad chephalicam dextræ manûs & ipsius etiam frontis deveniendum. Cum Natura Filii sit sanguineo cholericâ venæ narium etiam incidi & hæmorrhoidibus Hirudines applicari possunt magno cum profectu. Ad ichores pravos, qui fomitem suppeditant, averten-

dos, probarem fontanellam in crure dextro & brachio sinistro, quarum beneficio complures restitutos constat.

Quoad Pharmaceutica, cum Filius sit tam immorigerus, & obstinatus, si obtrudantur medicamenta insuavia & in majori dosi, pro suâ virili repugnabit. Si obedientiam præstaret, probarem syr. d. Elleb. n. Hier. rogadii forma Boli. flor. ant. tim. cum conf. ros. vel syr. Emeticum Angeli Salæ.

Lap. arm. aut Laz. titè præp. 50. aq. bug. loti. ʒss. vel. ʒij. El. diacath. diascen. lax. a. ʒij. f. B. cum sac.

Quoad alterantia. Ad fervorem massæ sanguineæ contemperandum, plurimum adjumenti sperandum, à sero lact. capr. optimè depurati ad lb. 2. 3. cum ʒj. vel ʒiſs. syr. d. borag. per dies 15. continuando. Cum enim vim habeat abstergendi & nitrosâ qualitate alvum leniter subducendi, & biliosos humores dejiciendi, exin mirificè Maniacis confert. Si renuat tantam copiam unâ vice haurire, posset exhiberi pro potu quotidiano, ad libitum, efficacius, si epithymum in sero decoctum.

Pro cerebri & cordis alteratione & confortatione, R. conf. A. Ros. sylv. ʒj. bor. bugl. Nymph. an. ʒvj. lact. cum sac. condit. ʒiſs. myrob. Embl. condit. ʒij. sp. diamarg. fr. d. Gem. fr. an. ʒj. marg. præp. ʒss. conf. alker. Monspeli. ʒj. cum syr. pom. redol.

redol. f. Elect. manè & vesperi Nuc. mosc. Si materiâ in cerebro intimius impacta, conferet sternutatorium, ejus pisi mag. nat. artr. ℥. sem. nigell. R. Ell. n. præq. an. ℥j. masalv. anthos. a. 3ß. mos. gr. 2 f. p. vel ex fol. Nicoti. cum ol. anis. præp. & flor. lil. conval. Cum Filius valde inquietus & effrenis, ad ferociam remittendam, urget necessitas, confugere ad hypnotica & narcotica. Hoc præcellens, cujus usu vidi non semel ad se rediisse Maniacos. ℞. aq. ros. 3viii. op. Theb. 3ß. cro. 3ß. M. lin. reola dupl. imb. & express. cal. fronti & tempor. apl. nares ablu. guttis etiam aliquot injectis.

Laud. op. cū magist. gr. 3. 4. cū conf. ros. vel f. pil. sæp. exh. syr. d. pap. 3ij. cum aq. bor. & lact. Ung. hypnotico tempora in ung. ℥. ung. popul. alab. an. 3ij. op. theb. gr. 9. M.

Penotus in phrenesi & maniâ deprædicat hunc potum, adstipulatur David Crusius, se isto experimento, præcedente purgatione ex flor. antimonii fieri quendam literatum phreneticum, & præter omnem spem reduxisse ad sanitatem mentis. ℞. Moschi. gr. 12. camph. gr. 20. aq. ros. rub. cum tinct. sant. rub. impræg. 3vx. M. Capite derafo, madefiat linteam dupl. in hoc liquore, & tepidè per omnes capitis futuras, applicetur, ubi resiccata fuerint, iterum imbibe, & per horas 24. applicationem continua. In Muniâ autem sæpius &

calidius admovendum suadet Penotus. Quæso æquo ponderent judicio Medici præsentis, utrum illud præsidium, in tuo filio locum habere queat, posset si non magno cum emolumento, ad minus citra metum ullius damni fieri periculum.

Pro ablutione crurum, brachiorum & manuum ad somnum concili. ℥. fol. vitium, lact. viol. a. m. j. salicum, fl. Ros. viol. nymph. bug. a. in ß. cap. pap. 4. dec. in ß. aq.

Risum mihi expressit ridiculum Idiotarum consilium, qui vanâ opinionem duce, sibi persuadent fore, ut Ratio corrupta possit redintegrari, adhibitis virginis & flagellis. O cæcas hominum mentes. Cum Anima Rationalis sit immaterialis & inalterabilis ejus Essentia, ac per se immutabilis, si à suâ Naturâ recedat & perperam discurrat, id contingit, quod illius domicilium, cerebrum, in quo suas exercet operationes, sit malè dispositum, & vitiosâ affectum intemperie. Quando Ratio ex suâ orbitantiâ dimota, plagis & flagris ad munia ritè obeunda, compelli queat, restitante κακοπραγία, viscerum, & remanante κακοχρημία, quorum culpâ Ratio est corrupta. Tales consultores, qui insaniam insaniendo curari posse existimant, mihi cum Cratone Medico Cæsareo, magis insanire videntur, quàm ipsi Maniaci. Et si virgis cæsi ferociam, metu verberum, aliquandiu deponant, quietem simulant

lent, & more ferarum cicurati appareant, non minas tamen brevî ad pristinos redeunt mores. Medici illos non irritandos, sed molliter tractandos, censent, quod ad iram provocati, dum animus excandescit & effervescat, magis furibundi eva-

dant. Hæc mihi obvenire literis consignanda, faxit cælestis Æsculapius, ut ex in aliquis ad filium fructus redundare queat, efficiatq; pro meo voto, quò mens sana revirescat in corpore sano.

CONSULTAT. X.

*De Orthopnæâ gravissimâ Dn. Præfecti Isnensis, lethali
ad. Dn. D. Emanuele Didymum Reip. Campodunensis Medicum*

NON dubito, quin recenti adhuc teneas memoriâ me dum in Patientis nostri cænaculo consultantes, quid opus sit facto, in ambularemus, cum inter cætera remedia, vinum chalybeatum per decem dies infundendum, esset propositum, asseruisse, magnum instare periculum, nè æger prius suffocetur, quam illud præparandum, parum abfuisse, quin hisce diebus vaticinium illud adimpletû. Etenim à tuo statim discessu, per octiduum tam strenuè cum Morte colluctando, se exercuit, illius fauces præcludere annitente, ut verendum, ne brevî Naturâ succumbente, morbus ipsum penitus prosternat ac conficiat. Tam infaustum morbi decursum pridem prævidi, hæc cōjecturâ fretus, quod etiam ab optimis remediis, expectorationem promoventibus, & effectum ritè peragentibus (cum intra dies 14. patellam

crassorum & viscosorum phlegmatum, quotidie per os rejecerit) symptomata non remissiora reddita, sed indies deteriora subsecuta, quæ extremam caloris naturalis imbecillitatem portendunt: cujus defectu, partes solidæ, alimentum subministratum nec concoquere, nec assimilare, nec ea, quæ ex vitiosâ digestionem resultant excrementa, per convenientes vias possunt expellere. Videntur pulmones & tota pectoris capacitas materiâ pituitosâ viscosâ repleta, ut nihil miri, si orthopnæâ infestare cæperit, jugiterque noctu inprimis affligat. Materia illa partim à capite & cerebro frigidioris genita descendit, sed rationi magis consonum, humores serosos & indigestos è venoso genere in Pulmones & pectoris regionem effundi, à malâ ventriculi & Epatis constitutione, pronatos.

Verè Hippocrates lib. 21. aphor.

Kk 3

40.

40. Raucedines & gravedines, in valde senibus coctionem non admittere. Galenus in comment. accenset etiam asthma, & alios affectus à crasso phlegmate oriundos. Exin cum Patiens noster excesserit annum 70. haud mirandum, etsi per expectorantia ingens phlegmaticorum humorum copia rejecta, orthopnæa tamen non remissior, sed acerbior, exin arguenda extrema caloris nativi debilitas, nullam debitam concoctionem peragentis, sed optima etiam cibaria in excrementias superfluitates convertentis, hinc recens morbo suppeditatur fomentum. Sicut Æthna mons, in eructando igne sua habet intervalla: ita orthopnæa sua phlegmata evomit, prout citius tardiusvè nova succreverit materia, ad excretionem stimulans, & sic in infinitum labor noster inanis foret, in procurandâ phlegmatis mundificatione, cum indies alia materia accumulata, affluat. At cum calor naturalis concoctionis effector, in tam senili corpore, valdè labefactatus, in integrum restitui nequeat, nec excrementorum proventus impediri valeat, nihil amplius spei in humanis præstidiis relictum animadverto, quin æger brevi à morte abripiendus, cujus jam Nuncii videntur præforibus præstolari, ipsum advocaturi.

CONSULTAT. XI.

De Affectu sinistri Renis calculoso & Lienis obstructionibus, ad primarium Medicum cujusdam Reip. Imperialis, quatuor Medicorum discrepantes opiniones.

Quam arduum ac difficile de morbis abstrusis ac reconditis existat judicium, ipsa Experientia contestatur, dum Medici quantumvis sublimi ingenio dotati, acrique judicio præditi, de unius ejusdemque ægri affectibus sæpius magis patulis quam iste, quo Patiens noster affligitur, sese ostentet morbus, non rarò è diametro pugnantes ac discrepantes in medium adferunt sententias suas quilibet accommodatis rationibus suffulcientes ac corroborantes. Quod & in casu N. contingere assolet. Nonnulli Medici morbum in Liene suam habere residentiam asseverant, alii Epatis & venarum meseraicarum obstructionibus culpam imputant, quidam Reni sinistro omne vitium assignant. Nostra medica facultas, non videtur esse Geometria, quæ firmis ac immotis semper argumentis, sua themata demonstrare valeat, quin majori ex parte conjecturis nitatur sat ambiguus. Dædalo opus

opus videtur, qui nos ex tam intricato Labyrintho extricare ac expedire sciat. Pro virili adnitar, utrum Gordonium istum nodum, aliquo modo liceat resolvere. Quod si non fuero assecutus, nec clavum attigero, ad minus non culpandus, dum tibi expectanti gratificari, & Patientis desiderio satisfacere, moremque gerere studui. Offertur casus difficilis, anceps ac varius, ut existimem, non unius fortis symptomatis ægrum nostrum infestari, sed complicatos adesse affectus, & noxam tum in sinistro Rene hæere, tum in Liene conqnescere. Quoad Renem, siquidem res ita comparata, prout tuis in literis consignatum, quod fuerit urina cruenta & non rarò purulenta observata, exin haud levis conjectura, Renem finistram (cum eò loci dolor molestus) exulceratum: ubi namque pus, ibi consistit ulcus. Dn. Parens tuus in suo scripto mihi ad dijudicandum transmissio, Renem finistram calidâ affectum intemperie, & ob ejus imbecillitatem, læsâ facultate retentrice, urinam reddi sanguineam & illius substantiam corruptam, nullis istius corruptelæ causis annexis, quæ singula, propter temporis angustiam, ad amussim examinare haud licet, paucis saltem attingam. Si genuina causa urinæ cruentæ imbecillitati facultatis, Renis finistri, retentricis foret assignanda, nullus vel levis tantum dolor

concitaretur: ast insignis præsto est. Accedit, quod corpus pridem (cum malum chronicum) contabuiisset, atqui æger *ἰσχυρὸς* ac robustus permansit, quin & illud suffragatur, quod sæpius excernatur urina purulenta. Ergò culpa talis urinæ non erit imputanda imbecillitati Renis retentricis, quin potius exin arguendum, exulcerationem alicubi concitatum, cum autem dolor in Reni sinistro haud levem molestiam exhibeat, ergò hîc delitescet anguis in herbâ. Utrum autem à calculo, vel falsis acrioribus humoribus erosio vel exulceratio prodierit, haud liquet. Si ab acrimoniâ humorum malum illud exortum, cum per 12. annos durarit, corpus tabe dudum, vel ad minus Ren in carunculas fuisset resolutus. Accedit, quod sponte dū æger quiescit, talis urina non profluat, sed tum demum prodeat, quocunque modo corpore exagitato. Exin haud levis suspicio emergit seque prodit calculi præsentia, qui sua aspredine venas arrodens ac vellicans, sanguinem elicit. Quod autem Lien non sit immunis ab omni culpâ, ita declarari potest. In eo tecum sentio, D. V. haud rectè statuere, dum Lienem excludit, & omnia symptomata obstructionibus epatis & venarum meseraicarum, assignat. In hoc autem dubito, utrum dolor musculo transverso, cui Lien subiectus, & distortio attribuenda, dum
flatus

flatus se in illum insinuare soliti. Sed cum referas latus affectum semper contractum & concavum perman-
fisse, per plures annos, ex in eam
descendo sententiam, ut statuam,
causam primariam non hærere in
musculo externo, sed contineri in
vasis Lienis insertis & membranis vi-
cinis, quæ dum replentur crassis
humoribus, secundum latitudinem
extenduntur, secundum longitudi-
nem autem abbreviantur, & ita Lien
retrahitur & per consensum etiam
viciniores annexæ partes, subsequun-
tur, ut erectus stare nequeat, haud
secus, ac vasa uterina crassis humo-
ribus facta, uterum distorquent, ad
latus dextrum, vel sinistrum, sursum
vel deorsum agitantia, pro ratione
diversitatis venarum & ligamento-
rum repletorum. Id luculenter
comprobare videtur, quod aliquot
annorum spacio, sinistrum hypo-
chondrium perseverarit contractum.
Ergo non flatulenta, sed corpulenta
materia, fixa ac stabilis, crassa ac vi-
scida excrementa pituitosa, vel me-
lancholica, vera causa reputanda.
Idem demonstrare licet, quod reite-
ratis purgantibus, crassis humoribus

exterminatis, & venis distentis exo-
neratis, latus affectum, parti sanæ
æquale redditum & planum. Cum
igitur ex relatis constet, complica-
tos affectus præsentis, nunc dispi-
ciendum, quibus præsidiorum gene-
ribus, succurrendum. Ren exulcera-
tus requirit modicè abstergentia,
exiccantia & consolidantia, calculus
ad se exigendum, efflagitat attenuan-
tia, Lien cum venis meseraicis ob-
structus, expostulat deopilantia.
Cum æger sit opulentus, nec ullis
parcere sumptibus constituerit, ad
recuperandam valetudinem deper-
ditam, ne nimiam pharmacorum co-
piam ipsi molestiam ac fastidium pa-
riamus, suaderem, ut quamprimum,
corpore prius probè evacuato, in
acidulas Grisebacenses, ablegaretur,
quæ cum præ cæteris mineralibus
copioso chalybe constent, ad Renem
exulceratum emundandum, calcu-
los, si qui infederint, exturbandos,
& interanea viscera omnia ab ob-
structionibus liberanda ac expedien-
da, in primis salutare censenda. Fa-
xit Deus O. M., ut omnia ex voto
succeedant.

CONSULTAT. XII.

*Pro Viro literato Primario peregrino, variis sym-
ptomatis subiecto.*

Affectus tuus chronicus di-
ligentem efflagitat causa

rum morbificarum disquisitionem,
accommodatorum remediorum in-
vesti

investigationem, siquidem Lernæam istam hydram, Ergastulum tuum obsidentem, & conquassantem, eliminare sat diu constituerimus. De Aristotele Ælianus refert, cum adversâ affligeretur valetudine, & Medicus advocatus, nō prævio de morbi genere discursu, ipsum curare tentaret, ita fuerit affatus: Ne me velut bubulcum suscipias curandum, quin prius de causâ morbi edisseras, tum me magis morigerum, & tuis præceptis obsequentio-rem reddes. Ne idem mihi eveniat, priusquam medendi modum proponam, de causis symptomatum, tibi molestiam exhibentium, tecum non nihil conferam. Sunt autem præcipua sequentia. Insensibilitas occipitii & cervicis: memoriæ imbecillitas: ventriculi diminuta concoctio cum appetitu languido: stupor & frigus pedum. Quæ cuncta mala ex frigida ac humida cerebri & ventriculi intemperie scaturiunt. Cum tibi obtigerit ventriculus iusto frigidior, cibaria assumpta, probè concoquere non potest, sed chylo crudiore ac indigesto relicto, à venis meseraicis ceu bajulis, ad Epas sanguificationis tabernam delato, laudabilis exin sanguis progenerati nequit, (siquidem prioris concoctionis errata posteriori emendare ac corrigere, haud fas.) sed crudior emergit, pituitæ qualitatem referens. In ventriculo igitur frigidior,

concoctione labefactata, cum resultant excrementa phlegmatica, quæ si orificium illius obsideant, appetitum remorantur, suctionis sensum impediunt: & cum cerebrum frigida itidem dyscrasiâ dotatum, & sanguinem jam antea vitio ventriculi & Epatis crudioris genitum, sibi pro nutritione demandatum, assimilare nequeat, exin humores pituitosi alendo cerebro inepti colliguntur, eos facultas expultrix molestiam inde percipiens, aliò abjicere laborat: si ista materia ad cerebellum præcipitata, memoriâ violat: si ad nervos cervicis devoluta, cutem insensibilem efficit: si per spinalem medullam ad infimas vertebrae & nervos exin derivatos, amandata, eos opplens, ne liber transitus spiritibus animalibus pateat stuporem pedibus inducit.

Etsi verò ista symptomata sat diu perseverarint, non tam in *xiord*, quàm *xiord* consistentia, ut verendum ne expugnatu difficilia: sed cum ex te cognorim, nullam legitimam curam adhibitam, quin passim modò ab hoc, modo ab illo Medico quidpiam pharmaci emendicaris, nullam in assumendis remediis constantiam præstans, haud omnis spes abjicienda, quin si obsecutus fueris sanis consiliis, & necessarios sumptus impenderis, vindicari queas in meliorem statum.

Quoad methodum medendi, hu-
LI more

mores pituitosi evacuandi, per phlegmagoga: cerebrum & ventriculus cum nervoso genere, calefacienda & exiccanda. Ad istos scopos complendos, sequentia medicamenta censeo proficua. Primo pilulæ cephalicæ deglutiendæ, phlegma è capite in primis deturbantes. ℞. M. pil. coch. aur. s. quib. a. ʒj. Extr. cathol. Theo. gr. vj. cum aq. beton. f. p. 27. Octidui spacio post vinum medicatum usurpandum. ℞. R. Enul. ireos Flor. fænic. a. ʒij. herb. beton. hyss. stæch. Arab. salu. anth. meliss. card. bened. a. p. i. fol. sen. s. s. ʒx. Agar. rec. tro. ʒiij. Turb. al. Gumm. ʒij. Mech. a. ʒiij. crem. Tart. ʒiij. da ctil. Jujub. a. ʒij. gal. min. ʒj. cum sindon. al. f. sac. Infund. in mens. i. vini Neccar. vel quod melius existimarem, in mens. hydromel. alternis matutinis quart. dimidium ante prandium haurias. Pro cerebro corroborando, in diluculo sumas Nuc. musc. mag. de seq. condito. ℞. Conf. fl. major. salu. a. ʒvj. stæch. Arab. beton. anth. a. ʒij. myrob. Embl. condit. chebul. condit. a. ij. Nuc. musc. condit. ʒiij. cort. citr. condit. ʒij. sp. diamb. diamos. dul. a. ʒij. diaplir. cum musc. ʒij. dianth. ʒj. cum syr. conserv. Nuc. musc. f. El. molle. Vel si acceptius in formâ solidâ. ℞. Sp. diamb. diamos. dul. diaplir. cum mos. a. ʒij. confect. alker. ʒij. ol. still. Nuc. musc. gr. vj. ol. succ. rectific. gr. 4. sac. sin. dis. in

aq. lavend. & ceras nig. diss. ʒiij. f. conf. in Rot. Alternis matutinis inungatur occiput & cervix isto Bals. ℞. Bals. major. succ. an. ʒj. ol. Nuc. musc. express. ʒiij. ol. still. salu. caryo. a. g. 4. mos. ambr. a. gr. 3. M. Gestes cucupham capiti impos. ℞. Fl. ma. salu. stæch. ar. anth. a. p. i. lig. alo. ʒj. caryo. ʒiij. succ. alb. vernicis a. ʒj. syr. calam. ʒij. tro. Gall. musc. ʒij. cum sindon. rub. & modico gossipio interpass. f. cuc. forma rotunda.

Pro cervicis & occipitii stupore abigendo, placeret ol. myrrhæ & ol. Gumm. ammon. quæ pulv. indantur alb. ovi. per coctionem indurato, in cellâ reposita, in liquorem dissolv. quo partes illæ inungantur.

Pro ventriculo confortando iste Bals. multum conferret. ℞. Bals. fænic. ʒij. ol. still. macis. g. 3. M. fab. major. mag. in jusc. Gall. Exterior apl. ℞. Gumm. Tacam. ladan. El. a. ʒvj. diss. & ext. alutæ f. cer. stom. obduc. sindon. rub.

Si malum tam contumax hisce non cederet ad decoctum ligni sancti cum portione sassafras erit confugiendum. Etenim ad calefaciendum & exiccandum cerebrum & ventriculum, omnes excrementitias superfluitates absumentas, nervos obstructos referandos, non videtur accommodatius præsidium. Siquidem capite ceu fonte ac metropoli pituitosorum humorum exiccato, non

non amplius in partes subjectas descendere continget. Ventriculo ad *inopiam* revocato, exactior succedet alimentorum ingestorum elaboratio: in Epate laudabilior emerget sanguificatio: & post commodior etiam omnium membrorum nutritio, & integrior sanitatis status subsequetur. Vel si Genius tuus à curâ sudoriferâ alienus, à Thermis ferinis eundem effectum sperare licebit, quò ablegandus. Hisce adjungere oportet convenientem victus rationem, observandus ordo, modus, tempus, qualitas, quantitas in cibo & potu: aëre, somno & vigiliâ, motu & quiete: animi affectibus & superfluitatum excretionem.

Ut à cibo & potu exordiar, à generosis & caput impetentibus vinis abstineas, quorum vapores in cerebrum sublatis, vi suâ narcoticâ, id debilitant & defluxionibus fomentum suppeditant. Caveas à cibis difficilis concoctionis & crassi succi, in hac classe censenda caro bubula, suilla, sale condita & fumo indurata, aves palustres. Intermittenda legumina, olera, fructus, pisces & lacticia.

Utendum cibis boni succi & facilis digestionis, qualis caro vitulina, hœdina, bovina junior: ex volatilium genere, capones, Gallinæ juniores, pulli galli. perdices, aves montanæ, assa potius, quam elixa competant, & aromatibus condita. Panis fer-

mentatus & benè elaboratus. Potus sit vinū Neccar. vel Rhenanum Enulatum, absinth. Cœna sit paratior, nec edendum, nî priore coctione absolutâ. Ubi enim multi adsunt crudi humores, nullâ aliâ ratione melius, quàm abstinentiâ, possunt evinici ac superari, calore naturali expedito, nec ciborum copia gravato & à concoquendi munere avvocato. Recorderis igitur, sanitatis conservandæ & morbosæ dispositionis propulsandæ omnium optimam esse regulam, ab Hippocr. 6. Epid. inculcatam: sanitatis studium esse, non facti ri cibis, & impigrum esse ad labores: nec unâ vice plura & varia fercula ingerenda, quæ quantopere turbent coctionem, calore nativo nequeunte elaborare tot ac tanta miscellanea, etiam optimâ corporis constitutione dotati, nedum valetudinarii, quotidie experiuntur, cum & in ollâ igni appositâ, & diversis eduliis repletâ, inæqualis contingat coctio, aliis deustis, nonnullis corruptis, quibusdam crudis permanentibus. Danda opera, ne aëris admittas excessum. Aquilonaris constitutio exprimendo humores, Australis autem humectando & replendo, cerebro officit. Somnus diurnus pomeridianus intermittendus. Exercitium moderatum, stomacho vacuo, excrementis alvi & vesicæ prius emissis, probandum. Exin calor naturalis

turalis sopitus, ad actiones obeundas excitatur & vegetior redditur, cujus beneficio post crudi humores meliùs digeruntur, & omnes superfluitates in habitu corporis hærentes, faciliùs discutiuntur. Quoad animi pathemata, ira, tristitia & nimia cura, ad transmarinas usque insulas relegandæ, quod cor vitalis facultatis fontem & cerebrum Ratio-

nis sedem, magnoperè violent, calorem & spiritus, in quibus omnium membrorum robur consistit, resolvendo. Hancce vitæ gubernandæ normam si observaveris, indubium, quin multò cum minori molestia residuos vitæ dies à S. D. constitutos transigere valeas, cujus Excubiis Tutelaribus te committo.

Finis Consultationum.

D. AUGUSTINI THONERI, COLLEGII
MEDICI REIP. ULMENSIS DIRECTORIS
ac Senioris, & Gymnasii Scholarchæ

EPISTOLÆ

MEDICO-PHILO- SOPHICÆ.

LIBER SEXTUS.

EPISTOLA I.

*De Amicitia & Philosophia Stoicâ, quædam haud protrita com-
plectens, ad Nobiliss. & Prudentiss. Dn. Matthiam Obemium
Patricium Augustanum, olim in Rep. Ulmensi, Sena-
torem primum.*

JEHOVA per Unigeni-
tum pro nostrâ salute
incarnatum ac natum,
rerum *εὐπρεπῶν*, animi
εὐθυμῶν, corporis *εὐκρο-
ταῶν*, ætatis *εὐκλειῶν*, decurso hujus vi-
tæ stadio, cum advenerit fatalis ac
inevitabilis illa hora (utinam serò
hoc eveniat) *ἐὐθαρσῶν*, tandemque
fidei ac virtutum præmia, ipsam
εὐδαιμονίαν, ex animo voveo optoque.
Epistola tua ex inopinatò quidem
advenit, sed perquam grata ac ju-
cunda extitit, quod repræsentans &

quasi penicillo delineans animum
tuum singulariè erga me affectum,
ob oculos constituit, favorem &
amorem haud vulgarem prodit, exin
me felicem beatumque æstimo, præ-
que lætitiâ gestio, quod me aliquot
milliarium intervallo disjunctum,
tersis ac politis tuis literis invisere,
haud fueris dedignatus. Quidnî
magnum gaudium invaserit ac ir-
ruperit in pectus meum, dum a-
nimadverto, Nativitate Viri Nobi-
lis ac Patricii: studio sapientis: mul-
to rerum usu prudentis: amicitiam

antè complures annos cæptam, nec dum oblitteratam, quin de novo pululare solita: & scintillas benevolentiae in animo tuo concitatas, quæ mihi videbantur pridem sopitæ ac extinctæ, vel ad minus cinere obvelatæ, quo minus emicare ac exsplendescere quierint, dum flabello Reverendi Dn. Abbatis & magni Cellari, Cænobii Isnenfis (quorum ora stillabant mero elogiorum melle in me celebrando) pulvis iste avulsus, disiectus, dissipatus: tandem exardescentes, in flammam luculentam, abiêre.

Sed proh Deum immortalem, unde tantus in me favor & amor. Cum amicitia duplex à Philosophis constituitur, una per se, altera per accidens indigitanda. Illa promanat ab opinione virtutis, quæ veræ amicitiae est conciliatrix & firma ac stabilis permanet: hæc autem dependet ab utilitate, & tamdiu durat, dum fructus, emolumentum ac commodum perseverat, sublatâ utilitate, tales amici ilicò disparent: haud secus, ac Harpyæ in mari, escâ objectâ eaque direptâ, mox avolant & evanescent. Cum autem nulla unquam à me in te collata beneficia, quis hæsitavit amicitiam olim contractam, etiamnum revirescentem, ab opinione virtutis, vel quadam *συμπαιδείᾳ* ex morum congruentiâ pronatâ, originem traxisse. Morum similitudo & de virtute concepta Opinio, est

illud vinculum & adamantina catena, quæ animos ita ligat, connectit atque constringit, ut haud faciliè dissolvi atque dirumpi valeat.

Et si fatear, illas dotes, quas deprecædas, in me non hospitari, sed cum Viro amico tam honestam de me adhibere censuram allubescat, illud præconium grato animo accipio, & talem me esse debere potius, in votis habeo.

De Tigra Rege Armeniæ, Xenophon: Eum captivum Cyri Regis Persarum, unâ cum suâ conjuge, palam factum, libenti se animo, non modò Regnum suum amissurum, sed & vitam, si contingeret videre ipsam immunem ac liberam à servitute. Quid verò illa? Cum Cyrus ob formæ præstantiam laudaretur, quomodo placuisset, rogata, negavit, se unquam Cyrum aspexisse: tum maritus? in quem igitur oculos tuos habebas defixos, cui ita respondit: quem meritò intueri debeam, quàm eum, qui asseverare non dubitavit, se paratum vitam cum morte commutare, modò me vindicare posset in libertatem. O ingenuam amoris confessionem. Prout amore mariti, etiam amor uxoris accenditur: haud secus amici *φιλανθρωπία* & humanitate, alterius quoque amor flagrare & exardescere incipit: Quod sanè mihi, lectâ tuâ Epistolâ, evenit. Nihil magis in votis, quàm ut mutua ista amicitia ac benevolentia perennare

ac perdurare queat ad cineres usque: cum eam cupias mutuis literis conservari, sustentari amplioreque reddi, nihil patiar in me desiderari: quin spondeam atque offeram animum ad scintillas amoris eventilandas, fovendas, alendas, promptum ac benevolum. Si quâ in re commodare ac inservire liceret, quoad per vires ac facultates integrum, ne roges, sed imperes, ad gratificandum parato.

Haud à fide, tibi grave, destitui amico, veluti thesauro animato, præsertim iisdem tecum studiis addicto? Quî enim potest esse vita vitalis, quæ non in amici mutuâ benevolentia conquiescit, quo cum conferre, & animi cogitata communicare tutò liceat. Nihil miri, in Pineto, ubi plerique cum ligone philosophantur, talium esse inopiam, cum ne hîc quidem, vel oculis Lynceis inquisitus obtingat, qui ad tuum Gustum, & cujus ad Genium Philosophia Stoica, de pane lucrando cum non sit. Haud incitè Petrarcha: Magna hodiè turba literatorum, quibus literæ non animæ lux atque oblectatio vitæ, sed instrumenta divitiarum.

Quod elegantem ac venustum ingenii tui factum jam maturum ac consummatum, in lucem edere, omnium oculis contuendum exponere constituisti, laudo tuum propositum. Ante annos sedecim, in Museo tuo mihi ostendisti volumen li-

terarium, cum iconibus virtutum exornatum & vivis colorib⁹ tuâ manu, eleganter illustratum. Ita me Musæ, si typis ac prelo committeres, cum magno mortalium fructu & animi cultu, foret conjunctum, præsertim eorum, quorum in pectore virtus residet. Cum nullus masculus hæres, è tuis lumbis descendens, qui nomen ac stirpem derivare ac propagare possit ad seros nepotes, vivam tuam Imaginem, in isto opere, da contemplandam, perduraturam in ævum.

Atramentum à Literatis usurpatum, est verum balsamum, quo illorum cadavera illita, odorata evadunt, & à corruptione ac putredine conservantur immunia: quin illud è tuo calamo chartæ instillari sinas, etsi corpus tuum in loculo reconditum & sepultum, tamen fragrantiam longè lateque diffundet, & memoria vigebit ac perennabit, in literario monumento.

Olim Rudolphus I. Imperator, in lecto decumbens, & febre hectica contabescens, speciosas Procerum filias sæpius sibi adduci imperavit deosculandas, rogantibus causam, comiter respondit: se nullâ re magis recreari, quàm si hauriret suaveolentes puellarum spiritus. Quæso ne invidas, vel quorundam calumniatorum linguaria tela verearis, quin speciosam ingenii tui sobolem in apricum exponas, & ad diffusivian-

suaviandum præbeas Ohemii τοῖμον, ut exin aliis etiam innotescat, vitam tuam solitariam haud fuisse infructuosam aut ingloriam. Etsi tua scripta haud modicâ aloe condita, nec ad vulgi gustum, sed ambrosia erunt ac nectar, quibus paulò acrior iudicii ille sensus. Sufficiat laudari à laudatis, habebis condignum tuorum laborum præmium, nullo ære pensandum. Lampada accende, quæ bonis lucem præbeat, improbos autem velut papiliones obvolitantes, amburat.

Desideras nonnullos Ethicos aucthores, qui in aliquâ faniâ, tibi designari, quos ego perlustravi, certo scio, eos tibi notos ac tritos: paucos pervolutavi, cum iis cum meâ facultate nihil commercii, non minus, ob animi culturam interdum ad illa vires divertit, præceptis jam videor satis instructus, utinam praxis tam facilis. Si in omnibus parendum, oporteret exuere & seponere pænē totam humanam Naturam, adnitamur, quoad per vires ac facultates licet.

Num tibi ad manum duo elegantes Lipsii tractatus, quorum unius inscriptio: Manuductio, alteri⁹ Physiologia Stoica, in quibus Stoicorum cineres, multis seculis sepultos, suscitare, exufflare, & redivivos ostentare nitus. O dignos libellos, in omnium Literatorum Musæa ablegandos, ut exin condiscant paulo æquior-

rem de Stoicorum sectâ & doctrinâ, adhibere censuram. Sed illud mihi stupori, dum Lipsius refert, Carolum Barromæum Cardinalem (qui Mediolani pro Divo celebratur ac colitur, multa edens miracula, si vera, quæ famâ feruntur) sæpè fassum, Epicteti se libris motum ac monitum, ad contemptum rerum humanarum & amorem divinarum, venisse. Pænē ἀθεόλογον, principem sacri ordinis Virum, majus à profanis capisse calcar ac incitamentum, ad virtutes amplectendas, & spernendas delicias humanas, quam literis Spiritus sancti dictamine revelatis. Si divina præcepta nō moveant, quem Gentilia & humana flectant, cum illa spondeant æternam beatitudinem, hæc autem in solâ Gloria humanâ conquiescant. Quem spes confortii cum cætu Cælitum non alligit ad virtutem capeffendam, & ignis tartarei metus, ad flagitia ac scelera deferenda non impellit, nunquid plus ponderis habitura humana commenta? ἄλογον. Adquid enim omnis illa cognitio & virtutum ostentatio mortalibus prodesset, si nullum aliud sperandum, aut constitutum præmium, quàm laus ac Gloria humana. Vana ista omnia prophana, nī spes æternæ salutis affulgeret. Verè Divus Augustinus: quid prodesset nostrum benè vivere, si non daretur in æternum vivere. Quàm frigide illa afficiant, cor
anxi-

anxium, præsertim cum Anima à corpore divellenda, vel ipse Lipsius, qui tamen Strenuus Stoicorum assertor ac propugnator, luculento sit exemplo. Etenim cum in agone constituto, quidam ex astantibus discipulis, solatii loco, ἀπαθεία Stoicam suggessisset, cum quadam indignatione respondit: Vana sunt illa, & digito in Christi crucifixi imaginem præfixam, intento, iste vera est Patientia, asseruit. Etsi verò res ita comparata, non minùs tamen Gentilium Philosophorum scripta haud spernenda, quin magno cum animi cultu ac fructu versanda, & tanquam margaritæ lapidesque preciosi intimius affigendi. Omnes isti rivi, ad unum illum veritatis fontem deducendi, qui vel ob id diligenter lambendi, quod Gentiles olim luce divinâ destituti, solâ Naturâ duce, haud dubiè, bono etiam Genio, tacitè inspirante, de Deo, ejus Providentiâ rebusque divinis, tam piè sentiunt & scribunt, & ad omnigenas virtutes exercendas invitant & excitant, à vitiis avertentes, exin haud secus, ac è filice, aut chalybe attrito, scintillæ exilire, & in animum se insinuare solent, & calefacere, imò inflammare ad virtutes sectandas. Proin pudorè

& ruborem excutiant Christianis. Ecce nos Gentiles, solius laudis ac Gloriæ brevî perituræ studio, spretis illecebris mundanis, virtutem habuimus in precio & amore, nullû aliud exin lucrû præstolantes: quid vobis Christianis faciendum, quibus cælitus patefactum, actionibus ex fide prodeuntibus, destinata ac paratam mercedem non temporalem, sed gaudia æviterna, in hac vitâ non æstimanda, nec exprimenda. An non in novissimo illi die exprobraturi Christianis, quod minùs virtutis nûc in Philosopho Christiano, quàm olim in mundano, & plus in Gentili pectore potuerit amor Gloriæ inanis, quàm in animo Christiano, religiosæ pietatis affectus.

Sed quorsum evagari soleo? En quàm prolixas cum fœnore, deprecor culpam, si peccavi: mihi volupe, cum in hac locorum intercapedine non liceat coram, per hæc, quæ sermonis vicem obire debent, cum Viro fautore & amico, confabulari. Hunc amoris mei fruticem cupio indies magis succrescere, sed irrigatum liquore, mutui tui amoris & benevolentia. Id faxint superi, quorum scuto te obtectum, pervelim.

De Dn. M. Nicodemi Sitzlini casu anatomico, qualia interiora viscera reperta, observatio singularis notatu dignissima, præsertim quoad symptomata melancholica.

Um insignis ille pictor Nicostratus, artificiosam Helenæ à Zeufide delineatam contrafacturam, diu intuitus, cuidam percontanti, cur ita stupe-
ret & picturis hæreret, respondit, utinam meos haberes oculos. Ejus rei oculos artis ut habeat, necessum est, qui dextrâ velit adhibere censuram. Cum haud ignotum mihi, reperiri nonnullos, rerum naturalium & anatomicarum imperitos, de nuperâ sectione & apertione cadaveris, parum æquos arbitros tibi notos, proin haud abs re duxi, si & animi mei cogitata declararem, & sententiam communicarem, de casu illo perquàm raro, & notatu dignissimo. Optarim chirurgum majorem habuisse rei anatomicæ peritiam, ut parenchymata cordis & pulmonum eorumque vasa salva ac integra, nobis ob oculos constituta, ad multò exactiorem morbi, ipsius defuncti, cognitionem pervenire licuisset. Oportebat chirurgum esse instructum accommodatioribus instrumentis, præsertim parvis & acutis cultellis (at sola novacula erat ad manum.) Si singula vasa separanda & seorsim

illæsa monstranda. Si cuncta ex arte administranda, opus diuturniore morâ: at omnia derepente (vix semihoræ spacio) peracta: nec longiorem moram ferebat mea Natura, (dum ab horâ decimâ vespertinâ, integram noctem insomnem duxi, clinicum agens, & ægro adstans, donec horâ nonâ matutinâ expiravit, & undecimâ post cadaver reseratum,) & erga defunctum sympathia. Nî eâ ipsâ nocte, quâ animam efflavit, sibi fore gratum retulisset, si resecto corpore, inquisitio fieret causæ morbi-
ficæ, inprimis verò affectus melancholici per annos complures durantis scaturigo investigaretur, intactum cadaver permanisset. Mea intentio erat, aperto tantummodo pectore contemplari Pulmones & Cordis ventriculos, eorumque vasa, in quibus videbatur hære ac consistere causa morbi,

Cum aliquot septimanarum spacio, excreta materia tum purulenta, tum pituitosa crassa ac viscosa, quæ licet magnâ & stupendâ copiâ per tussim rejecta, tamen malum indies non remissius evasit, quin incrementum in momenta sumens, tandem suffocationi occasionem dederit,
Exin

Exin haud dubia conjectura capienda, pectus totum fuisse farctum ac repletum materiâ purulentâ & phlegmaticâ, præsertim à capite descendente, partim ex indigestione ibidem collectâ, certa mihi persuasio, materiam illam in pectore hospitantem, tandem per *πύλας* ad pulmonum & ipsius etiam cordis vasa amandatum, repentinam ac insperatam suffocationem invexisse. Cum à chirurgo omnia illa vasa dissecta, obstante hæmorrhagiâ, cuncta penitus rimari, palam contueri & observare haud erat integrum.

Medici *παύσθαι* illud, quo æger abreptus, empyema indigitare solent. Hippocrates lib. 4. aph. 38. catarrhi defluentes in superiorem ventrem, (Galenus in comment. pectus intelligendum monet,) ad suppurationem veniunt, intra dies viginti. Si succi in capite, venis magnis, vicinis, vel toto corpore confluentes, expectorato non excluduntur, ob imbecillitatem partium, materiæ contumaciam, vel viarum angustiam. Defunctus aliquot antè obitum septimanis, nocturno imprimis tempore, quatuordecim dierum spacio, infestus gravissimis destillationibus, affatim è capite descendentibus, & in asperam arteriam subitò irruentibus, ut non nisi rectâ cervice spirare fas, & non rarò ingens impenderet suffocationis discrimen. Quin & ex infernis partibus per *ἀναδρόμην* re-

stagnantes serosos humores, pectus replevisse, à ratione haud alienum. Sed unde tanta saburra pituitosorum & serosorum humorum, suum habuit exortum ac proventum. Uno atque altero verbo ut absolvam, à defectu caloris nativi, nullam probam digestionem procurantis. Ast quæ causæ, quod ille tantopere violatus, ut suum ritè obire munus nequeat. Possunt esse vel internæ, vel externæ. Quoad internas, obtigit illi Natura frigidior ac siccior & planè melancholica, prout ex totius corporis constitutione arida ac macilentâ, facie lividâ, barbâ nigra, patescit, exin ab ipsâ statim adulescentiâ, melancholiæ hypochondriacæ erat obnoxius ac subiectus: cerebrum obvenerat frigidius ac siccius, quia *ἀργυρίος* & catarrhosis, in rebus peragendis tardior: cor & ipsum frigidior dotatum intemperie, cuius *ταχυμῆτος* metus, mæstitia, pusillanimitas, jugiter molestantia: Epar olim in juventute videbatur fuisse calidius, cum ille attrabilarius, at progrediente ætate, evasit frigidius, prout ex serosâ malsâ sanguineâ, colore Jecoris pallido ac plumbeo, & vesicâ grandiore aquoso repletâ humore, connexæ illius parti adhærente innotuit. Quoad causas externas? Ad Naturam à primo seminio haud probam, maturius æquo evertendam ac prosternendam, plurimum momenti contulere, enor-

mes excessus ægri, in cibo ac potu nullum delectum observantis, in quantitate & qualitate: crapula pænè quotidiana, Baccho indulgens, non tam desiderio vini, quàm ad contemperandos ac demulcendos acriores atræ bilis fumos, Naturam mordentes ac vellicantes, & animum exhilarandum, formidinem ac tristitiam fugandam, & propulsandam. Inordinatæ victûs rationi accessere *ἀγρυπνία* plusquam annua, ut mediâ nocte ad lychnum legere solitus, dum somnus obrepit: crebrior usus validiorum etiam pharmacorum: spacio annuo, bis in acidulas profectus, primâ æstate, Ibenhusanas, alterâ verò Swalbacenses, mensuratim absorbens, exin vix ultra annum, in vitâ superstes mansit. Cum igitur tot ac tantos, per totum vitæ decursum, commiserit errores, quid miri, si calor naturalis ingentem passus est jacturam, *πολυφαγία* & *πολυσοσία* suffocatus: copioso acidularum haustu, extinctus: frequentiore medicamentorum ingurgitatione, resolutus. Exin haud operosum venari causas catarrhi suffocativi, è capite depluentis: Epatis ad hydropem dispositi: & empyematis nothi in pectore delitescents, quæ symptomata cuncta, à defectu caloris nativi scaturiunt.

De Empyis Hippocrates lib. 7. aph. 44. Si purum & album pus prodeat, sanos evadere, si subcruentum

& cænosum, mori. Ratio est in promptu, si enim pus purum ac uniforme in substantiæ modo, indicio calorem nativum, cunctas ejus partes penetrasse: si album, denotatur partium solidarum robur ac integritas: sin verò subcruentum ac cænosum quasi lutulentum, argumento, quod pepasini expers, ex inopiâ caloris nativi. Tale visum in demortuo aliquot antè obitum diebus, dixisses lutum viscosum cruore imbutum. Quare haud magnoperè suspiciendum, affectum illum fuisse lethalem, Naturâ nequeunte evincere ac superare tam contumacem hostem, ex inopiâ caloris, qui *συνεργός* est præcipuus coctionis, omnium operationum naturalium author & morborum domitor, quo languente, quid opera medica? vana & irrita. Ne Æsculapius, si ab orco revocari potuisset, ad opitulandum, quidpiam laudè dignum præstitisset.

Sed relicto Empyemate, nunc inspicienda & cætera viscera, quomodo fuerint disposita. Erat æger *μεγαλόσπλαγχιος*: notatu perquam dignum, omnia interna membra, Epar, pulmones & cor, in tam arido & exucco corpore admodum grandia & pallida ac pænè plumbei caloris visa, haud aliter colorata, ac defuncti adhuc superstitis facies tincta & planè livida. Cum Epar sit officina & principale instrumentum facultatis *αίμας τοποιοητικῆς*, tam pallidum, nihil miri, totam

totam massam sanguineam, consimili colore è mortuo infectam, & exin progeneratum humorem melancholicum. Exorta namque suorum principiorum Naturam referunt, qualis causa, tale causatum, alteratum sequitur Naturam alterantis. In homine everso & sano, Epar & Lien, colore sanguineo apparent, exin sanguis floridus ac rubicundus generatur: in Natura autem melancholicâ, ad livorem divergentia, consimilem sanguinem producant. Recordor, cum aliquando venæsectioni adessem & sanguinem emissum contemplatus, eum lividi ac plumbei coloris, observavi, haud secus ac Epatis illius constitutio deprehensa. Ergo color parenchymatis ipsius Epatis substantiæ potius videtur in causâ ac culpâ generationis humorum, quam temperatura: vel ab intemperie frigidior emergit: & ab utroque, & colore & *durior* frigidior, tales humores, procedunt. Prout in illo subjecto, fides anatomica, luculentum subministravit testimonium. Quin & re-
 perta vesica grandior instar nivis candida, in gibbâ Epatis parte, pellucida, aquoso conferta humore, quæ hydropis prænuncia. Exin Hippocrates lib. 7. aph. 55. Quibus Epar aqua plenum in omentum eruperit, iis venter aquâ repletur & moriuntur. His adstipulatur Galenus in comment, inquit, aptissimum

Epar est vesicas quasdam aquâ plenas, *ιδανίδας* græce appellatas, in eâ, quæ ipsum ambit exterius membranâ, generare: videtur in jugulatis animalibus Epar his aliquando plenum, si contingat eas disrumpi, effunditur aqua in abdomen.

Ex Epatis & Lienis continuitatis solutione, ascitem fieri, Fernelius asserit, qui licet eo nomine incurrat in quorundam repræhensionem, (non in omnibus hydropicis id contingit, ast quin sæpius ita eveniat, contestatur *αυτοψία*) Sed suffragatur Plate-
 rus asserens, se frequenter ipsâ sectione cognovisse, ex fissâ illorum substantiâ, ac dehiscente, ita evenisse: dehinc serum è vasis venæ portæ & cavæ penetrans & sub tunicas exudans, illic coercitum eas à subjectâ carne separando, aquâ replevisse & in vesicas elevasse, quibus disruptis, aquam in abdomen profluxisse, cuiusmodi vesicas plures, interdum amplas limpidasque, Epatis & Lienis adnatas, in hydrope extinctis, se deprehendisse. Exin patescit, si Fata ipsi defuncto, diuturniorem huius lucis usuram concessissent, quin tandem ab hydropisi, in barathrum sepulchrale, præcipitatus fuisset, nî ab Empyemate & orthopnæiâ, maturius sublatus. Melancholiæ hypochondriacæ tam contumaci & ultra viginti annos duranti, occasionem haud levem suppeditavit, vitiosa Lienis à Naturâ confor-

matio in diminutâ quantitate, qui admodum pusillus, vix dimidiâ palmæ manûs & lividi coloris in conspectum venit, uncia unius pondus haud excedens, cum tamen Dn. D. Kiecheliu, primarius olim illius Medicus, asseverare non dubitarit, illius affectus causam esse Lienis magnitudinem, aliquot librarum pondere, quantoperè à scopo aberrarit, ipsa *autopsia* redarguit. Cum Lien eum in finem destinatus à Naturâ, ut massam sanguineam depurget à face melancholicâ, aut chyli parte crassiore, proin si justo minor, non potest tantum attrahere, quantum Natura exigebat, idcirco è venis regurgitans ac restagnans, per totum mesenterium dimanat ac diffluit. Huic observationi adstipulatur Andreas Laurentius, referens, sibi cognitam illustrem familiam, melancholiæ hypochondriacæ obnoxiam, ex quâ nonnulli præmaturâ morte sublati, nec ulli causæ, præproperum Fatum, imputari potuisse, quàm exiguitati splenis, suæ functioni à Naturâ destinatae, satisfacere nequeuntis.

Cor ingens, ratione proportionis corporis se ostentavit, quin & ejus duo ventriculi repleti sanguine crasso & nigerrimo, instar atramenti, qui index humoris melancholici,

quid igitur miri, si defunctus, dum in vivis, semper conquestus de formidine, mæstitiâ & pusillanimitate. Ad hilaritatem procurandam, requiritur sanguis calidus & humidus ac floridus, & rubicundus, exin spiritus emergunt clari ac puri, lætitiæ & magnanimitatis authores. Cum in demortuo omnia parenchymata pallida, à frigida intemperie talia reddita, (quæ & lætitiæ, & vitæ adversaria,) & in cordis utroque sinu merus sanguis ater detentus, exin etiam spiritus vitales & animales, (cum hi exillis suam habeant *ἀρίστην*), prodierint opaci ac obscuri, timorem & mærorem concitantes. Proin haud in scitè Galenus, quod sicuti externæ tenebræ omnibus hominibus pavorem inducunt, nî vel audaces, vel docti fuerint: ita atræ bilis color, mentis sedem tenebris similem reddens, timorem efficit, cum melancholici semper mæstitiæ & terroris causam secum circumferant.

Dubium non est, quin in defuncti cadavere, si in abdomine aperto exactior disquisitio facta, multa alia consideratione ac contemplatione digna occurrissent, nî temporis angustia, & chirurgi incuria, *τὸ πλεονέκτην* non observantis, obstiterent.

EPISTOLA III.

Ad quendam Poliatrum.

*De Zacuti Lusitani praxi, non à quovis imitandâ, quæ
interveniant obstacula.*

Remitto Zacutum, qui videtur esse purus putus Galenista, ab eo tam in theoriâ, quam praxi, nè latum unguem discedens. Illud unicè mihi est admirationi, in tam grandi opere, nulla penitus obvia medicamentachymica, non dicam ex mineralium, sed ne quidem ex vegetabilium classe, deprompta, quæ tamen ipsa constant ex multiplici ac variâ simplicium farragine, vulgari tantummodo præparata. Etsi haud abnuam, plerosque morbos, qui arte medicâ curabiles, ope vegetabilium extirpari posse, hac tamen lege ac conditione, si obtingant ægri in assumendis remediis, obsequentes: sed cum Nostratum plerique adeò κακοσώμαχοι & nauseabundi, ut sæpius etiam hermetica multo suaviora & in exiguâ dosi porrigenda, respuant, quid contingeret, si oblonga illa apozemata purgantia, si tam præparantia, quàm corroborantia, ex tam numerosis contexta ingredientibus, ipso odore & sapore Naturæ valdè adversis, imò ipsis oculis abominandis, deglutienda obtruderentur.

Medici Itali & Hispani multò

fortunatiores sunt æstimandi, qui ægros suæ curæ commissos habent adeò morigeros, quidvis præscribunt, sine ullâ tergiversatione abligurientes, illorum dicta velut prætoria, imò ceu cælitus delapsa, observantes. In ipsâ etiam diætâ quantumvis rigidâ ordinata, obsequium præstant, cibaria unciatim assumentes nec à dosi designatâ deflectentes. Idem requirit Galenus noster lib. I. Meth. ut Medici suis ægris imperent, prout Duces militibus, & Reges subditis.

Id optandum, sed in hoc districtu, vix practicandum, cum Nostrates tale imperium non ferant, oportet rogare, precibus instare, & verborum lenociniis uti, ad persuadendum, ut non rarò medicamenta aliàs jucunda & palato grata, assumant. Cum igitur Medici in Germaniâ, non eâ polleant authoritate, nec in tanto apud suos respectu, quid miri, si complures, si paruisent, à gravissimis morbis liberari, ac in integram restitui potuissent, qui refractarij suâ culpâ ad orcum amandati. Medicorum, præsertim in hoc tractu, existimatio majori ex parte dependet ab uromantiâ futili & fallaci (in Ita-

Italiâ ea sprete ac neglecta) si quis inani dicacitate ac garrulitate, agyrtarum ac circumforaneorum more, simplices, astu quodam circumvenire, non est solitus, ceu rerum medicarum imperitus, negligitur. Si Hippocrates & Galenus ab Orco revocati, hac in Regione, praxin medicam exercerent, eandem experiri Fortunam, cogerentur, nî ad istas nâcias se assuefacerent. Sed oportet æquo animo pati, quæ sunt immutabilia.

Verè Hippocrates lib. d. arte: Medicum, qui suffecerit ad cognoscendum, sufficere etiam ad sanandum: ex in Hieron. Capivaccius, Medicus Patavinus, cuidam Polono studioso expetenti ipsius secreta, haud in scitè respondit: lege meam Methodum, & habebis mea secreta: innuere volens, si Essentia morbi cum suis causis, sit cognita, si medendi ratio, & simplicium medicamentorum facultas comperta, ei haud opus operosâ pharmacorum sylvâ, quin morbus levi manu paucioribus præsidis, expugnari queat.

Quantum momenti, in dextrâ morborum cognitione, & causarum investigatione, illustre nobis exemplar reliquit Zacutus Lusitanus, in praxi suâ admirandâ, qui complures ægros, à chronicis & gravissimis morbis, aliorum Medicorum laboriosâ operâ frustraneâ, facili præsidiorum genere, liberavit, quali è fau-

cibus mortis subtractos. Optimus Conjectator, videtur esse optimus Medicator. Quamvis haud abnuam, quin hîc non rarò Fortuna & felicitas ab Alto interveniat, & Boni Genii, ipsius Medici Phantasiâ inclinent ac digitant, (cum sæpius multa ac varia remediorum genera succurrant, ut in ancipiti, quæ seligenda) ad ea usurpanda, quæ inptimis salutaria, & ad morbum profligandum, accommodata.

Cum Zacutus sit acutus & argutus in suâ *ἔρεσι* & *ἀγρυπνίᾳ* causarum morbificarum, illius observationes & curationes æmulari, non cuilibet erit promptum. Cû etiam juxta sententiam Hippocratis, Natura à Naturâ, & morbus à morbo multum differat. Etsi complures consimili morbo detenti, pari ratione tractentur, cura in uno subjecto feliciter procedens, in aliis sit frustranea. Succurrit memoriæ notabilis historia ex Suetonio depromenda: Statuit populus Romanus Antonio Musæ signum, Æsculapio proximum, ob Augustum periculoso morbo servatum, majori felicitate, quam artis peritiâ. Idem confirmat Xiphilinus Historicus Rom. sed tum is Medicus beneficio Fortunæ, vel divino usus est. Marcellus enim cum non multo post ægrotaret (consimili scil. morbo) atque eodem modo à Musâ curaretur, mortuus est. Proin medicatio est varianda ac mutanda pro tem-

temperamenti & causarum morbi-
ficarum diversitate, libet rem illu-
strare exemplo hydropis ascitis, quo
si decem personæ laborarent, alia re-
stitui in integrum posset, cæteræ ad
orcum ablegandæ. Etsi unus idem-
que morbus, sed causarum ingens
est discrepantia, dum vel à causâ ca-
lidâ, vel frigidâ provenire queat, illa
à frigidis expugnanda, (prout obser-
vationibus Medicorum constat, ita
factum,) hæc per calida propulsan-
da. Quin & per anatomiam com-
pertum, sæpius hydropem illum cõ-
citatum, à scirrhosâ dispositione E-
patis, Lienis, Pancreatis, mesenterii,
vel steatomatis ibidem delitescenti-
bus, vel Renum & Ureterum ob-
structione, à calculis via intercepta,

quò minus serositates eò pertingere
valeant. Ubi hydragoga, hydrotica
& diaphoretica irrita. Accedit, quod
pauci *ὑσπλαγχοι*, sed plerique visce-
ra corrupta habeant, exin nihil miri,
etiam paucos restitui. Unde contin-
git sæpius, ut complures aliorum
Medicorum vestigiis insistentes, eo-
rum observationibus freti, illas cir-
cumstantias non ponderantes, fal-
lantur, & curatio non ex voto suc-
cedat. Planè confido, istam litera-
riam meam confabulationem haud
fore ingratam, ad dispiciendū, quæ-
nam sit remora, quod complures
aliorum Medicorum observationes
felices imitantes, scopum assequi
nequeant, prospero successu desti-
tuti,

EPISTOLA IV. Ad Amicum.

*Discursus de causis, ob quas ad tantam vitæ longævitatē
mibi pertingere licitum.*

Um jam excesserim au-
num 82. ætatis, haud abs-
re, investigare causas,
quod tãto temporis in-
tervallo, salvus ac inco-
lumis, absque morborum pressurâ,
in hac mortali vitâ perseverare, con-
tiggerit. Quin mihi obtigerit à Na-
turâ, admodum laudabilis totius
corporis constitutio, quoad omnes
partes similes & instrumentales,
indubium. In organicis, ab incuna-
bulis, inculcata structura observata,

in similaribus optima temperatura
notata. Etsi in calore nativo ritè di-
spósito ac vegeto, multum momen-
ti ad vitam producendam, non ta-
men solus videtur sufficiens, quin
requirantur partes similes & in-
strumentales robustæ à naturâ con-
formatæ, quarum adminiculo, suas
ille operationes, dextrè obire valeat.
Quemadmodum enim ignis in li-
gno accensus, multò diutius flagrat
& durat, quàm in lino: & Capitane-
us in castello benè munito, quàm
N n ruino.

ruinoso, commodius hostibus resistere & se defendere potest: Haud secus calor natus, in fabrica valida, si partes solidæ benè à Naturâ compactæ, non molliores ac imbecilliores contextæ, hominem multò longius in vitâ salvum conservare solent.

De Davide Rege jam septuagenario tradit sacra Scriptura, quod ejus corpus adeò frigidum, ut Virgo juvencula Abisag Sunamitis, de universis filialibus Israelis quæsita, ut cum Rege dormiret, & suo complexu, senile ejus corpus calefaceret. Id mihi olim legenti erat admirationi, cum meum corpusculum supra annum 82. in toto, tanto adhuc calore abundet, ut haud opus eum aliunde mutuari, quin potius aliis impertire liceret.

Tam firmam ac stabilem valetudinem acceptam fero vegetiori calori nativo, qui omnium actionum author. Si is temperatus, homo sanus degit, sin verò ad ullam devertat insigniorem dyscrasiam, ægro- tare incipit, si pœnitus extinguatur, emoritur. Si constanti gaudere ac frui valetudine fas, tum omnes partes, præsertim principales, quoad *ἑνότητα*, in unum conspirare debent, aliàs omne Regnum in se divisum desolatur. In meo Ergastulo talem depræhendo harmoniam, id jam non nihil latius, & specialius deducendum, & ob oculos constituen-

dum, reor. Ventriculum mihi obvenisse salvum & convenienti temperaturâ dotatum, vel exin liquet, cum à pueritiâ cibi & potûs appetitus moderatus, nec ulla unquam in concoctione peragenda, (nî interdum in symplesiis, sed rarissimè, ferculorum copiâ obrutus) toruit molestia, exin nihil miri, si ex cibariis assumptis, in stomacho ritè elaboratis, laudabilis emerferit *χύλσις*, ex chylo inculpato, per venas meseraicas, velut bajulos, ad Epar, tanquam sanguificationis officinam, delato, successerit optima *αἱμάτωσις*: exin in toto subsequuta exacta *ὁμείωσις*.

Cum igitur beneficio caloris nativi robustioris, qui omnium actionum naturalium *συνεργός* præcipuus, in triplici concoctionis genere, boni humores geniti nutritioni interserviant, ita & vitiosi, in qualibet concoctione resultans, per convenientes vias, mediante facultate expultrice, separati exterminantur, ex massâ sanguineâ ita depuratâ, membris principalioribus, optimum alimentum subministratur, ut perquamdiu à morbosâ dispositione, salva perdurare valeant. Eò magis cum pœnè singulis diebus alvus aperta, & si quid vitiosi collectum, à Naturâ extimulatâ, rejectum. Sed sanitatis tam fixæ causam præcipuam æstimo, quod Natura mea ne minimum propensa, ad ullam destillationem. In eo me

vix habere parem, qui tantâ anno-
rum intercapedine, ne minimum ca-
tarrhi senserit, in ullâ corporis par-
te, arbitror. Cum catarrhus sit scatu-
rigo multorum gravissimorum mor-
borum, maturius æquo homines, in
cymbâ Charontis præcipitans. Cum
chylus in ventriculo confectus, ob
crassitiem, per venas transire ne-
queat, sed opus materiâ potulentâ,
ad illius *ἀνάδοσιν* seu distributionem
inserviens, exin serositates illas
Hippocrates haud inscitè *ὄχημα τῆς*
τροφῆς, vehiculum nutrimenti voca-
re, est solitus. Humores illi serosi,
massæ sanguineæ commixti, ubi suo
munere à Naturâ destinato, perfun-
cti, non amplius in venis commora-
ri debent, sed transmissi & à vasis
Renum emulgentibus attracti, per
ureteres in vesicâ deponendi, & tan-
quam excrementitiæ superfluitates,
excernendi. Si autem vel imbecil-
litate virtutis attractricis, vel inter-
veniente obstructione, diutius cun-
ctentur, quaquaversum solent dif-
fluere ac exundare, & varia morbo-
rum genera causare.

Cum igitur totius vitæ meæ cur-
riculo sat chronico, nihil unquam
catarrhi, aut humoris serosi, per pa-
latum descendere perceperim, si
quid impuri fortè in cerebri ven-
triculis collectum, Natura per na-
res, mediante sternutatione, id à se
amandare consuevit. Imò id meritò
majorem pariat admirationem, nul-

lum unquam observari sudorem in
habitu corporis, non dicam hyber-
no, sed ne quidem æstivo tempore,
sponte Naturæ erumpentem, nî in-
terdum exspatiando, præcedente
motu, & æstu solari, provocatus.
Verè Diocles Medicus apud Gale-
num in Comment. lib. I. Hippocr.
aphor. 15. statuit, omnem sudorem
esse præter Naturam, cum ea, si ca-
lor naturalis validus, nunquam mo-
liatur sensibilem excretionem, quin
humores in halitus resolutos, per
ἀόδηλον ἀγπνολύ, occultam difflatio-
nem rejiciat. Id quod cum non olim
tantum in juventâ contigerit, sed
& in hac pænè extremâ senectâ,
idem eveniat, exin auguror, caloris
nativi prævalidam *ἐκίγησιν*.

Quin & cerebrum *ἑυκράτος* vel ex-
in relucet, dum omnes sensus inte-
riores salvi ac integri, ipsi etiam ocu-
li tam perspicaces, ut sine vitreis or-
bibus etiam minutas literas legere
& scribere licitum: Id interdum
exteri tabellarii literas mihi traden-
tes, conspicati, multum sunt ad-
mirati, se id nullibi, in multò ju-
nioribus observasse, dictitantes,
qui visus munia obire potuerit, si-
ne conspiciolorum adminiculo. Cum
spiritus visivi incolumes ac pelluci-
di suam habeant *ῥύσιν* ex spiriti-
bus animalibus, & hi ex vitalibus
emergant, isti autem ex laudabili
massâ sanguineâ in Epate genitâ,
proficiscantur, ut indubia conjectu-

ra, omnium partium principalium, justam esse harmoniam & *negotia*, ut actiones naturales, vitales & animales restent inculpatæ.

Calorem in cerebro adhuc vegetum testimonio sit, quod non tantum æstate, sed & hyeme, quantumvis intenso frigore existente, nudo capite, nullo vel levissimo tegmine operto, noctu in lecto recumbere ac dormire solitus, aliàs dolor capitis molestare consuevit, dum fuliginosis recrementis non patet liber transpiratus.

Etsi alioquin à *deserendi* seu circumstante frigore, pori constipati, quò minus halitibus illis pateat exitus, ut dolor exin potius causari, quam præcaveri queat. En tale à me responsum, id locum habere in eo, cui obtigit cerebrum imbecillius, nec justo calore præditum: Cum autem id mihi obvenerit robustius & sufficienti calore dotatum, ut ambienti frigori resistere valeat, & ubi caput vix quadrantis horæ spacio, cervicali incumbit, ex reciproca incalescentia, pori perseverent aperti, exhalationibus liberum concedentes effluviū.

Cum salus & vita, à caloris nativi vigore, in corpore, quoad organica rectè disposito, in primis dependeat, is autem in meo domicilio reflorescat, pristino in statu perdurans, quid miri, si astite Gratiā divinā, in longum ævum excurrere licitum, ut

pœnè ausim asseverare, grandiorē istam ætatem haud imbecilliorē, ac olim adolescentia fuerat. Id fortassis haud omnibus credendum, ex falsā illā hypothēsi, quasi senectus ipsa sit morbus.

Quæ assertio à vero haud aliena de iis, quibus obtigit Natura valetudinaria, vel si robusta per ingluviem dejecta in deteriore statum, ut diu superstes manere nequeat. Ego *negotia* corporis, cœlitum benignitate, à Parentibus insitam, à primā adolescentiā, accommodatā diætā, sarram rectam conservare studui, quæ optima est nutricula senectutis. Etsi interdum, sed rariùs exorbitarim, cum Natura mea sit temperata, licet Genius meus aliàs ad commensationes esset propensus, tamen illa multos, aut magnos excessus, citra sanitatis, aut vitæ dispendium, diu sustinere haud potuisset.

Leonhardus Lessius Jesuita, Hygiasticum in lucem emisit, in quo mentionem facit Ludovici Cornari, Patricii Veneti, qui à juventute ad virilem ætatem usque erat valetudinarius, complurium Medicorum consiliis & medicamentis in cassum adhibitis, ut exigua spes diuturnioris vitæ residua, quin ad Majores demigrandum, tandem re desperata, cum missis pharmacis, cujusdam suadelā, observare cœpisset strictam diætā, in quanto & quali modum haud excedentem, præter omnem Medi-

Medicorum opinionem, ævum ad annum 95. protraxit. Illud velut singulare exemplum, quantum commodi præstet, exacta victûs ratio, ad prorogandum vitam, etiamnum hodie imitandum, inculcatur. Exin nihil miri, quod mihi à Naturâ, saluberrimâ corporis constitutione dotato, continentia in super Studiofo, ad grandiore ætatem, superûm favore, aspirare concessum.

Quod autem præcitatus Cornarus tam diu cum vario morborum genere conflictatus, culpa in primis hæsit in frigidior ventriculi dyscrasia, prout illius, in Tractatu, de commodis Sobriæ vitæ, à se edito, est querela, exin ob assumptorum indigestionem, collectæ cruditates, quæ seminarium & Mater pœnè omnium morborum, meritò sunt æstimandæ. Cum Author ille ab omnibus aliis esculentis abstinere cœpisset, fermè sola panatella, (cibi genere facilis concoctionis & optimi succi, ut in exiguâ dosi, multum alimentum præstet) ab Italis dicta, ex pane contrito vitello ovi & brodio vel aquâ decoctâ, contentus certarum unicarum pondere assumendo, tum benè se habuit: cum aliquando amicorum persuasionem, non nihil largiùs, Genio indulgisset, à constitutâ dosi deflectendo, si vel duæ tantum unicæ, ultra consuetum ingestæ, quoties id factum, semper relapsus est in pristinum morbosum statum,

Ubi in semel destinatâ ciborû quantitate constanter perrexit, constanti etiam frui licuit ac firma valetudine, ut grandævus evaserit.

Et si in variis meis peregrinationibus, ad loca etiam longiùs dissita, & domi in lautis ac opiparis conviviiis, sæpius occasio oblata commessandi & compotandi, tamen Genius meus ita erat dispositus, ut appetitum irrationalem refrenare ac coercere potis, ea esculenta & potulenta suaderet assumenda, non quæ Gulæ arderent, sed quæ bonæ valetudini conducere. Cum olim ante 50. annos in mea juventute Illustrum Styriæ superioris procerum, per septennium Medicum ordinarium egissem, recidit mihi in memoriam cujusdam Medici Itali incontinentis exemplar, is in quodam symposio, cum in secundis mensis, Nuces appositæ, iis copiosè vescens à quodam Nobili, per jocum agitatus, cum aliàs Medici Nuces ceu noxias, aliis dissuaderent, respondit: Ego non comedo ut Medicus, sed ut homo: Ego verò comedo ut Medicus rationalis, non ut homo sensualis. Exin contigit, ut ille aliàs corpore quadrato & eufarco præditus, dirâ podagrâ infestatus & maturè è confortio humano sublatus. Et si non rarò grandiora pocula, pro aliorum votivâ salute, in orbem irent, ubi ad me ventum, tantum exhausti, quoad stomachus ferebat, residuum effudi in

vitrum vacuum, cæteris combibonibus plenariam satisfactionem haud magnopere urgentibus, & impossibilitatem prætendenti, fidem accommodantibus.

Etsi plures reperti, quibus ad multò grandiore ætatem aspirare contigit, sed Phœnice rariores, qui in tantâ 82. annorum, intercapedine, tam constanti gavisi valetudine. Solum ante 40. annos abcessus in dextrâ mesenterii regione concitatus, non à cacochymia, sed merâ plethorâ, copioso sanguinis affluxu, causatus, cum nulla usus sum venæsectione, nec sacificatione, quorû medio illud malum præcaveri potuisset: Excepto isto affectu. aliàs nullo notabili incommodo sum tentatus.

Multis est admirationi, & vix reperiri existimant senem tam provectæ ætatis mihi comparandum, dum non modo vires corporis, sed & mentis facultates illæ: quin & in ipsâ facie ac vultu color vividus ac roseus cum candore commixtus, conspicuus, ut exin arguendum, si cani eximantur, non decrepitum Senem, sed juvenem haud invenustum obversari. Deus O. M. & in posterum hoc ergastulum, factum, tectum conservare clementer velit usque ad fatalem vitæ terminum, & tum expirare sinat absque graviore morborum tormento, & tandem intrare benignè concedat, in gaudia æviterna.

EPISTOLA V.

Utrum Alchymistarum jactantia rationi consona, quod magnatibus imprimis vitæ prolongationem, ultra annum centesimum pollicentur.

Extra dubium, quin vita humana beneficio artis Medicæ ad complures annos produci queat, non tamen in ullâ constitutum facultate humanâ, certum annorum numerum determinare. Mihi videntur Chymici nimis hyperbolici in celebrandis suis arcanis intitulatis, quorum medio hominis vita ultra centum annos extendenda, magnatibus ita persuadentes, in-

terim copiosam pecuniam emulgentes & suam bulgam infarcientes. Cum duplex vitæ terminus, supernaturalis, qui in solius Dei providentiâ consistit, nec subiectus est remediis vel naturalis, qui non minus in manu Dei, sed insimul dependet à causis naturalibus, à temperamento & humoribus, quæ dum accommodatis remediis & alimentis injustâ crasi & proportionem, velut causæ vitæ naturales, conservantur, ipsa
vita

vita potest prolongari: sin verò corrumpantur, vel ad ullam exorbitantem devertant dyscrasiam, abbreviari: Temeraria igitur est jactantia, cum hyperphysicus terminus Medico plane sit ignotus, Physicus autem non exactè cognitus, certam spem facere, prorogandæ vitæ, ultra annum centesimum. Illud grande æro-
 & rationi contrarium, dum omnibus ex æquo hominibus consimilia prophylactica, & ad vitam conservandam ac propagandam inservientia, ordinare solent, cum ingens sit complexionum varietas, dum alii inclinant ad Naturam calidam & siccam, alii ad frigidam & humidam, quorum illi per frigida & humida ad *ὑπερβολὰν*, sunt reducendi, hi autem per calida & sicca corrigendi. Sola Natura temperata, vel haud nimis excedens ad ullam insigniorem intemperiem, nullo medio, in suo Esse, melius conservari potest, quam beneficio accommodatæ diætæ, in assumendis cibis boni succi, temperata qualitate præditis, facilis concoctionis, & moderatâ quantitate, quàm ullis medicamentis, quantumvis operosis & præciosis. Vitæ conservatio & prolongatio consistit potissimum, in justâ calidi & humidi radicalis contemperatione, qui si sit vegetus, omnes facultates animales, vitales & naturales efflorescunt, & actiones ritè procedunt. Cum sanitas & vitæ diuturnitas calori nati-

vo rectè cum humido proportionato, sit accepta ferenda, plus spei locandum, in convenientibus alimentis illi augendo & conservando qualificatis, quam ullis medicamentis, quantumvis sublimi Rationis indagine excogitatis. Quantum momenti in Sobriâ Vitâ, exemplum capere licet ab Eremitis, qui in locis desertis divagantes, sylvestrium arborum fructibus & plantarum radicibus tantum (aliàs haud probi succi cibariis) vespcentes, & aquam meram bibentes, ætatem suam ultra centum annos protraxerunt. Quantò major spes concipienda, de iis, quibus ea obtigit fors, ut boni succi alimentis frui, & Vinum moderatè haurire, calori nativo conservando & excitando apprimè accommodatis, liceat, quin ad longævitatē pertinere valeant. Hujus rei illustre documentum exhibet, Ludovicus Cornarus, Patricius Venetus, qui ab anno 25. ad 45. usque, erat valetudinarius, complurium Medicorum cōsiliis frustraneis, ut nulla spes diuturnioris vitæ residua, quin ad majores migrandum, tandem re desperatâ, missis pharmacis, cujusdam suadelâ, cum uti cæpisset strictâ diætâ, in quanto & quali modum haud excedente, præter omnem Medicorum opinionē, ævum ad annum 95. produxit. Cum ille pænè ab omnibus aliis esculentis abstinuisset, solâ Panatellâ (cibi genere facilis conco-

ctionis

tionis & optimi succi, ut in exigua dosi, multum alimenti præstet) ab Italis dicta, ex pane contrito, vitello ovi, brodio carnis, vel aqua parata, contentus, certarum unicarum pondere assumendo, tum benè se habuit, id mirandum, cum aliquando amicorum suadelâ non nihil largiùs Genio indulgisset, à constituta dosi deflectendo, si vel duæ tantum unice ultra consuetum ingestæ, quoties id factum, semper relapsus in pristinum morbosum statum. Illud velut singulare exemplum, quantum commodi præstet exacta & accommodata victûs ratio, ad prorogandam vitam, etiam hodie, ingluviei deditis imitandum inculcatur.

Si ab ineunte ætate valetudinariis, beneficio commodæ diætæ, ad longævitatē aspirare licitum, multò magis id sperandum iis, quib⁹ à Natura, superum favore obtrigit laudabilis corporis constitutio. Exin nihil miri, si & mihi à Naturâ optima temperatura dotato, temperantiæ insuper studioso, quasi ad Nestoreos annos pertingere fas. Cum enim jam annum excesserim octogesimum secundum, ab incunabulis, id ævi sine morborum agmine transégi, adhuc ex Grasiâ divinâ, Ente & Mente vegetus, absque ullo sensibili gravamine. Is est fructus continentiae, quod Genius meus à Gula alienus, Et si sæpius occasio oblata Baccho & Cereri indulgendi, tamen, tanta in me

erat appetitum irrationalem compescendi facultas, us rariùs exorbitarim.

Cum duplex mors constituenda Naturalis & violenta. Illa maturatur per resolutionem calidi & humidissimi insiti, per hujus autem conservationem propagatur. Ad illam remorandam, plus commodi præstarent accommodata alimenta in quanto & quali modum haud excedentia, quam omnia Alchimistarum operosa & preciosa magnalia indigitata, & magnoperè decantata medicamenta. Si quis neglectâ conveniente diætâ, niti velit Pomposis Hermeticorum arcanis, næ is se deceptum experietur, omni expensâ, in fumum versâ.

Multi de Medicina Universali prolixum & speciosum discursum instituunt, & conservandæ ac prorogandæ vitæ, quin & omnigenis morbis propulsandis, indubium effectum attribuunt: sed qui ea hætenus præstare potuerit, etsi in hoc meâ grandiori ætate, plaustra librorum pervolutarim, & in meis variis & longinquis peregrinationibus, nullum artificem indagare licitum, qui tale catholicum conficere potuerit, aut præparatum habuerit. Videtur potius esse suavis *φαιδρία*, quam utilis *εργασία*. Non *λογεῖσθαι* λία, sed ipsa *ἐργασία*, rei possibilitas esset demonstranda. Ipsa *ἰμπερία* infringit omnes rationes, cujus afflatu, omnia

omnia argumenta, pro defensione ac tutelâ illius Panacæ, in medium allata, dispellenda. Illorum vanitatem evincit & promissionum falsitatem redarguit, dum ipsi spondentes aliis diuturnitatem vitæ, opinione maturius, excedere coguntur. Prout Theophrastus Paracellus Chymicorum Coryphæus jactabundus, suis arcanis vitam se ultra centesimum annum producere posse, aliis polliceri haud veretur, qui tamen vix ad medietatem pervenit.

D. Platerus in suis Observat. refert de Adamo à Bodenstein / Paracelsicæ sectæ Antesignano, qui grassante pestilentia in Urbe Basiliensi, edito libello, sibi cognitam præservandi & curandi rationem indubiam, beneficio cujusdam antidoti ex chymicis concinnato, jactitabat, ipse tum illâ infectus & à morte abreptus, cum tamen aliàs nemo, in totâ viciniâ peste tenatus, eâ non amplius in Urbe sæviente, sed in declinatione existente. Ita largis pollicitis alios & seipsos fallunt.

Prout mors naturalis multò commodius retardari & vita prolongari potest, per sola alimenta, pro diversitate complexionum accommodata, ita mors violenta, per morbosam dispositionem in Ergastulum corporeum impetum faciens, melius inhiberi potest per medicamenta, & simul competentia esculenta. Dum enim per convenientia reme-

dia, exorbitantem intemperiem ad *εὐπαθείαν* revocamus, causas morbificas propulsando, quid aliud agimus, quàm morti frenum injicimus, vitam prorogando.

Quin per complures annos ope Pharmacorum vita extendenda indubium, non tamen certus annorum numerus potest determinari, cum cujusque hominis temperatura nulli Medico sit ad unguem cognita, præservantia autem debent esse directâ & variari pro diversitate complexionum. Temeraria meritò censenda jactantia, omnibus unum idemque obtrudere præservativum vitale, cum quod uni vitam prolongare, alteri abbreviare posset, in tantâ Naturarum discrepantiâ. Quidam gloriantur de Panacæâ omnibus ex æquo commodâ, sed in Utopiâ reperienda. Provoco ad experientiam. Etsi complura prostent exempla eorum, qui diuturnâ usi hujus lucis usurâ, & causa assignata quibusdam prophylacticis, quæ tamen apud me fidem haud merentur. De Hieronymo Brunswicensi, Medico Argentoratensi refert Henricus Ranzovius, ipsum familiari & crebro usu cujusdam tabulati, ex variis aromatibus & Rhabarbaro concinnati, vitam ad annos centum & decem, produxisse. A ratione meâ alienum, tantam longævitatē illi soli medicamento acceptam ferre, cum potius causa imputanda robori

Naturæ, calori insito vegetiori, temperantiæ & accommodatæ diætæ. Si aliquot hominum myriades idem medium usurparent, vix uni concessum aspirare ad septuagesimum, ad octogesimum, ne dum centesimum & decimum annum. Imò illud calidioris corporis constitutione prædictis perniciosum foret, vitam abbreviando potius, quàm prolongando. Meam sanè Naturam talia remedia ex orbitâ sanitatis dimotam, prosternerent.

Galenus noster de aceti scillitici facultatibus oblongum catalogum confecit, id mirè in præservando corpore deprædicans, & cujus familiari usu Pythagoras Philosophus, ad annum centesimum & decimum septimum pertigerit. Id etiam Rationi repugnat. Etsi haud obviam pro abnuam, illo aceto dextrè & cū discretionē usurpato, hominem ab impendentib⁹ morbis aliquādiu præservari posse, sed illud grande videtur absurdū, illius solius ope, cuiquam ad tantam ætatem pervenire fas. Pythagoram fuisse virum robustum, ex historicis cōstat, & quia magnus Philosophus, indubium, quin sobrietati addictus, istis qualitatibus potius longævitas ascribenda. Etsi illud acetum vim habeat quædam incommoda avertendi & aliquandiu præcavendi, tamen diutius & crebrius usurpatum, tantum abest, ut vitæ prorogandæ, quin magis decurtan-

dæ inserviat, præsertim, si eo utatur homo temperatus & bonâ præditus valetudine. Cum enim insignem habeat attenuandi facultatem, si non inveniat materiam, in quam agat, humidum substantificum adortur, id atterens & quasi liquefaciens ac fluxile reddens: id vel mero exemplo attestari possum, propriâ in cute expertus. Cum enim ante quadraginta annos, autoritate Galeni fretus illius aceti per aliquot matutinas modicum sumpsissem, totum abdomen attenuari & rugosum fieri cœpit, per alvum succedente materiâ glutinosâ ceu humido radicali, eo viso, illius usum intermisi, nî destituissem, indubium, quin successu temporis, totaliter contabuissem. Etsi complures ope illius aceti ab imminetibus incommodis, per multos annos præservari queant, tamen ex mille millenis, vix uni liceret attingere Pythagoræ ætatem, cum insignis sit Naturarum discrepantia, æris & victûs magna diversitas.

Si omnia vera, quæ in libro 3. de medicinis paratu facilibus, Galeno ascripto, (qui tamen pro adulterino & spurio habetur,) de aceto scillitico mirè deprædicantur, tum posset haberi pro præcellenti Panacæâ, & vel ipsi auro potabili præferri. Indubium, qui dextrè usurpatum, pro diversitate Naturarum, magnam habeat efficaciam à variis morbis præservandi, & per consequens vitam prolon-

prolongandi, per annos complures : sed hoc videtur impossibile & supra fidem, illi assignare facultatem vitam producendi vel ultra centesimum annum, cum ingens sit complexionum varietas, non in omnibus eundem exeret effectum.

Johann Fabri Gallus Medicus, in sua Pharmacop. Chymiatrica, aurum potabile se habere palam proficitur, id velut catholicum in præservandis & curandis morbis extollens. Si illud tantarum virium, ut omnium morborum *εὐπορέω*, unice admiror, quod Author ille in suis observationibus, ne una vice, suis ægris, illud usurpandum, ordinarit, quin plerisque præscripserit emetica ex sale vitrioli, & purgantia ex antimonio concinnata. An non crudelis & infidelis Medicus censendus, quod illos tam violentis pharmacis torserit, quos tam clementi ac benigno remedio, in integrum restituere licuisset.

Haud renuo, quin insignes Hermetici reperti, qui morbos aliis invictos propulsare potuerint : sed nego ullum unquam talem extitisse artificem, qui unicâ medicinâ catholicâ instructus, talia miracula ediderit, qualia chymici suæ Panaceæ attribuant, in præservandis & curandis omnigenis morbis, ex quacunque causâ profectis. Qui secus statuunt, & tantopere pro asserendâ illius artis certitudine, velut pro aris ac focis,

dimicant, ii non vaniloquentiâ, sed effectu, rei veritatem oculis subjiciant. Multa Ratio comminiscitur, quæ si ad usum transferenda, optato destituuntur successu.

Sed quid opus est prolixiorem instituere discursum, cum ipse Crollius inter primates Alchymistas haud postremus, in præfatione sui operis, palam profiteri non vereatur, quod Ars illa sit supra Rationem humanam, nec illius ingenii acumine investigari queat, sed solius Numinis divini gratiâ propalanda iis, qui ob pietatem digniores existant: Cum autem ab exordio mundi ad nostrum usque ævum, nulli concessum, cœlesti illo dono potiri, consequitur, neminem hætenus eâ pietate dotatum, quæ impellere Deum potuerit, ad mysterium illud revelandum, & ita occultum permanebit usque ad consummationem sæculi, cum vix credibile, subsequenti sæculo pronasciturum aliquem, tanta pietate præditum, cui aspirante Gratiâ divinâ, ars illa communicanda. Optimum videtur consilium, si cui obtigerit Natura bene constituta, ab omnibus medicamentosis abstinere, & in diætâ suâ complexionis convenienti acquiescere, quàm dubiâ spe prorogandæ vitæ, ope remedium, damnum accersere, & maturius in cymbam Charontis descendere. Ego sane, licet jam excefferim annum octogesimum secundum, a

pueritiâ ad præsentem ætatem, nunquam sum usus pharmacis, præservandi causâ, ex vegetabilium, nedum mineralium classe depromptis, quoties attentavi usurpare cordialia præservativa, deterius sensi. Olim exiguum Theriacæ singulis matutinis sumpsi, & jam per aliquot annos, modicum aquæ Juniperinæ, ad auram malignam avertendam. Exin conjicio, Naturam meam ita temperatam, ut alienæ, aut exorbitantis qualitatæ media non ferat.

Unicum adhuc subjiciendum haud abs re duxi, cum Philippus Grulingius quandam Panaceam ex vario ac multiplici vegetabilium & mineralium classe paratam, adversus omnis generis morbos, mirè deprædicet, cujus vim divinam in morbis desperatis, se vel millies expertum asseveret: si tantarum illa virium, miror, cum Author ille nuper cen-

turiam observationum in lucem emisserit, quod ne unicus casus repariatur, illius exhibitæ, quin palato ingrata occurrant medicamenta, an non inhumanitatis opus, ægros tam insuavibus & majori quantitate ingestis, exagitare, si in Medici manu, tam benigna Panacea, & quidem tam pusilla, septem tantum granorum dosi, morbos curare. Panaceam illam in multis morbis profligandis admodum proficuum, libenti animo concedo, sed meos stupet, quod illa neglecta, infirmi variâ ingratiss. ingredientium farragine fuerint tractati. An non ex inansa captanda hæsitandi, utrum illius catholici tanto perè laudati efficacia, congruat cum Experientiâ. Si indubium catholicum desideras, propono mortem, quæ omnibus malis & incommodis certam medelam defert, ultimum colophonem imponens.

EPISTOLA VI.

Utrum facultates animales Principes in cerebro residentes locis ac sedibus sint distinctæ, ad quendam Medicum.

Um olim D. Augustinus varia *ζητήματα* S. Hieronymo tum senescenti, & in cœnobio Bethlehemitico delitescenti, proposuisset discutienda, tandem id dedit responsi: ne se jam veteranum quiescentem rursus militare, & de vita periclitari cogat, sed in-

ter suos Monachos susurrare sinat: num & mihi jam grandævo idem prætereundum liceret, dum diversarum quæstionum nodos, non Alexandri gladio dissecandos, sed Rationis radio resolvendos proponis: at cum amicè roganti refragari, haud æquum statuam, en responsoriam, utinam ex tuo voto. Cum summa-

res Medici, Magirus & Sennertus, sibi è diametro oppositi, quorum ille affirmantis, hic verò negantis partem sustineat & defendat, se arbitrum interponere, haud vacat periculo, præsertim id grandiori hac septuagenariâ ætate, quæ videtur minùs disposita, ad istas *ἀντιβολογίας* attricas, solvendas: sed experiar, quid valeant humeri.

Utrum tres facultates animales in cerebro sua munia obeuntes, locis sint disjunctæ, ut Phantasia in anteriore, Ratiocinatio in mediâ, memoria in posticâ parte suas operationes edat. Controversia illa tam est inversa, tanta opinionum fluctibus operta, ut se exin expedire, haud obvium.

Arabes quidem, inter eos Avicenna & Averrhoes: inter Græcos Aëtius, assistunt parti affirmanti, de Galeno est dubium, quò inclinet, cum in ejus operibus nullus extet luculentus contextus, cui sententiæ adhæreat. Lib. 4. loc. aff. c. 2. exemplo phreneticorum demonstrat, alios phantasiâ salvâ, cogitatione aberrare, alios integrâ cogitatione, falli memoriâ, alios utramque facultatem habere corruptam: proponit casum phrenetici Romani, in custodiâ detenti, qui in cubiculo ad fenestram accedens, conspicatus homines in plateâ stantes, percontatus est, num vasa vitrea projicienda? illis annuentibus, ea dejecit: post etiam

puerum ostendens, interrogavit, num & is dejiciendus? illis affirmantibus, ilicò eum deturbavit. Sed contrariam affectionem in seipso expertus est Galenus, cum in æstate, febris ardente correptus, festucas atro colore è cubili eminere, & floccos in vestibus hæere putans, eos auferre tentans, nihil autem sub digitis eductum deprehendens, majori conatu id efficere tentavit, audiens ex amicis præsentibus ac mussitantibus, videtisne hunc jam & floccos evelle, & festucas colligere, statim animadvertit, se id fecisse: cum autem sic animo constaret, ut rationalis facultas non vacillaret, rectè inquit dixistis, proin ne phrenitis me corripiat, auxilio estote. Etsi exin liquidò appareat, Galenum statuere, interdum phantasiâ, nonnunquam cogitationem seorsim, sæpius utramque facultatem simul depravari, exin tamen inferri non potest, eas sedibus disclusas. Sed Hieronymus Mercurialis *πολυδρῦαντος* ille Medicus velut gravissimum Galeni testimonium adducit ex comment. I. text. 27. in Porthet. Hipp. dum scribit: frequentes in phreneticis mutationes, indicare convulsionem, & Galenus istum exponens locum, inquit: permutationes fieri in phrenitide, quando vel imaginatio laesa, vel discursus, aut memoria offensionem patiuntur, idque propterea fieri, quod humores aliâs alium ipsius cerebri lo-

cum infestent, eò confluentes. Quis negare potest, Galenum non aperte dixisse, hujusmodi operationes fieri in variis cerebri locis, subjungit Mercurialis: Id autem non solum esse intelligendum, de solis ventriculis, sed totâ cerebri substantiâ, per quam spiritus animales diffusi. Potissimum ergò argumentum, quo illi impulsî, tres illas facultates animales in cerebro velut domicilio residentes, diversis in locis, suas exercere operationes, subsequens videtur.

Si Anima rationalis omnes suas operationes ederet unico instru-
mento, hoc est, unicâ tantùm parte,
sequeretur, unâ facultate læsâ, reli-
quas etiam simul affici, sed contra-
rium Experientia ostendit, quamli-
bet illarum facultatum posse seor-
sim lædi, modò phantasiam cor-
rumpi, salvâ cogitatione, & contra.
Hisce præmissis, cum in tantâ, tam
insignium Medicorum repugantiâ,
crisis admodum difficilis, quænam
opinio sit præferenda, cum & meam
exigas sententiam, eam ob oculos
constituam. Si cuncta juxta normam
meæ Rationis ex animo ac probo,
mihi videtur verisimilior illorum
sententia, qui negant, facultates illas
locis disjunctas, sed λόγῳ tantum,
non subjecto differentes, asserunt.

Cum anima sit incorporea ac inorganica, & ejus Essentia immutabilis, & per se suas vires ac facultates, omnibus ex æquo partibus

communicet, sed diversumode ope-
retur, pro diversitate instrumento-
rum, ita & in cerebro, pro diversitate
ejus in temperaturâ & spirituum a-
nimalium dispositione, aliâs edit alias
actiones. In homine sano, ubi cere-
brum est inculpatum, & justâ ^{reple-}
dotatum, si obtigerit id paulò humi-
dus, & exin spiritus animales emer-
gunt humidiores, cum qualis causa,
tale causatum, prævalet phantasia,
cum facilis phantasmatum receptio
fiat: si cerebrum siccius (intra limi-
tes mediocritatis) & spiritus anima-
les sicciore exoriuntur, (cum exor-
ta suorum principiorum Naturam
referant,) tum Ratiocinatio est ve-
getior: nam si spiritus siccus, anima
est prudentior & memoria. Exin
emergit ingens hominum, quoad
Phantasiam & discursum, varietas.
Non quod, si in anteriori tantum
parte cerebrum humidius, imagina-
tio sit eminentior, si in mediâ & po-
sticâ regione, siccius, imaginatio &
memoria præcellant, sed si in toto,
ita dispositum. Et si fortè (nec id ab-
solum puto, sed ex effectis palam
esse statuo) præstantia Ingeniorum
(præsuppositâ Animâ Rationali,) quoad
Phantasiam & discursum, non
tâmanifestis qualitatibus, calidæ,
humidæ & siccæ cerebri constitu-
tioni (quæ tamen non totaliter ex-
cludendæ) assignanda videretur: quin
potius causa rejicienda in ^{idiocyæ} ^{reple-}
humorum proprietatem, vel
occult-

occultam qualitatem. Cum cernamus eos, quibus obtrigit Natura cholericæ, aut melancholicæ (si humor melancholicus calidior, aut cum naturali cholera, certâ proportionem mixtus) quoad omnes facultates animales, prævalere. Humori imprimis melancholico, vel cum naturali bile temperato, τὸ θεῖόν τι, quidpiam divini inesse, relucet ex præcellentiâ ingeniorum, dum ad omnes artes & scientias, tales Naturæ sint præ cæteris habiles. Illud τὸ θεῖόν inesse etiam nostrati amico, patescit ex effectis, & divinis mentis operationibus, cum illi obtigerit, quoad ex Physiognomiâ colligendum ac deprehendendum, Natura cholericæ melancholicæ, cælestibus ingniculis dotata. Quisnam asseverare ausit, tam nobiles operationes tantum exerceri, in mediâ cerebri parte, non autem totius substantiæ. Imò etsi melancholicis obvenerit ficior cerebri constitutio, non modò discursu, sed & phantasiâ omnes superant, cum phantasmatum varietate exagitantur. Exin Aristoteles, eos πολυονείεες & πολυφαντασίους somniosos & imaginosos haud in scitè vocat. Ergò non tam temperaturæ manifestæ, causa attribuenda, quàm humoris melancholici occultæ qualitati. Cum contraria juxta se locata, magis elucescant, præmissa naturali constitutione cerebri, à quâ ejus actiones procedunt; nunc dispicien-

dum, quâ ratione afficiatur à causis non naturalibus, ac morbosis, nostro proposito inservientibus.

Siquidem cerebrum præter Naturam afficiatur, præsertim in febribus acutis, à vaporibus molestatum, tum, patitur affectum suffusioni oculorum haud abfimilem, ubi omnia apparent pallida, crocea vel nigra, pro humorum & vaporum Naturâ ac qualitate, qui oculis observantur, modo muscas, modo festucas, aut floccos se cernere putantibus. Sic vapores febriles caput impetentes, modò hujus, modò alterius speciem repræsentant. Haud secus in phrenitidis principio cerebrum afficitur, dum levius πάθος in γένεσιν adhuc in fieri & humor, qui affluit benignior, ut illius temperiem haud insigniter lædat, sed ob evaporationum copiam & motum turbulentum, imaginationem magis offendat, ut exteriorum sensibilibus species haud clarè figantur, variis spectris observantibus: at malo invalescente, dum est in γεγενέσθαι, in factò, ubi humores fervidiores, callidiores δυσπραγίας inducunt, cogitatio depravatur, quæ si valdè excedat, omnes actiones tolluntur. An non exemplo Ebriorum idem sat commodè potest declarari. Si complures idem genus vini ingurgitantes, temulenti reddantur, alii ob vaporum benignitatem, suavi phantasiâ aberrant, ut sanguinei: alii ob vaporum acrimoniam, furibundi

eva-

evadunt, ut cholerici. Nemo dixerit, si vini vapores petant anteriorem cerebri partem, phantasiam: sin mediam, cogitationem corrumpi, cum totum potius cerebrum, istis vaporibus refertum, & tamen in aliis phantasia, in aliis cogitatio magis laborat, pro diversitate temperaturæ & qualitate vaporum, quibus totum cerebrum est occupatum. Sic etiam in febribus continuis, vapores expirantes se insinuant & obsident totius cerebri substantiam, & ejus sinus, & ramen in quibusdam Ratiocinatio, in aliis imaginatio, magis afficitur, pro diversitate humorum & vaporum, qui si sint benigniores, ut in sanguineis & phlegmaticis, phantasia affligitur, sin calidio-

res & aciores, ut in cholericis, cogitatio evertitur, & in furorem agitur. Exin haud difficulter responderi posse autumo, ad principale illud objectum (quod multorum ingenia torfit & eò adegit, ut statuerint, tres facultates animales, sedibus disclusas) quæ fiat, quod modò Phantasia, interdum Ratiocinatio lædatur, si nulla loci affecti esset discrepantia. Sed manum de tabula. Hæc mihi obvenere, quæ pro parte negante, in medium adferrem, si id ad tuum gustum, haud pœniteret laboris suscepti: sin minus, tamen non displicebit animus ad gratificandum benevolus. Suum cuique liberum este judicium.

EPISTOLA VII.

Ad Dn. D. Johannem Scultetum, Collegam honorandum ad questionem propositam ex Q. Curtii historiâ, de rebus Alexandri M. gestis, cum is in Ciliciâ magno æris aestu, refrigerii gratiâ, in cydnum annæ descendisset, exin gravi ac periculoso morbo contracto, & ipsi à Philippo Medico, potio medicinalis oblata, hinc emerisset curiosa dubitatio, qualis illa fuerit, corroborans, vel purgans, quin is Epistolis permutatis, ventilatis, & ad varias objectiones ac instantias respondendo, dilucidata.

Pistola tua inopinatò advenit, & insperatam ac curiosam quæstionem protulit, par ac æquum expetitur adornare responsum. Plures quam 50. anni dilapsi, quod Q. Curtii histori-

ca monumenta, perlustrare contigit, exin inter cætera observavi fidem Philippi Medici in Alexandrum, & hujus in illum singularem confidentiam in exhaustiendâ portione medicâ oblata, spretâ ac neglectâ Parmenionis delatione, prætendentis eam fore

fore lethalem, cum Philippus à Dario Rege, millenis talentis inescatus ac corruptus, ad Alexandrum interficiendum: tum temporis nulla cogitatio obvenit inquirendi, qualis illa potio, nec hactenus, tam longa annorum serie, tam curiosum quaesitum, ullibi legere contigit prolaturum, exin cum quaestio illa insolita, & mihi nova, opus erat aliquâ speculatione, tum mihi in mentem venit, cum Q. Curtii opusculum jam non ad manum, id aliunde mutuo acceptum, denuò volutare & circumstantias ponderare, quarum medio in rei exactiorem cognitionem, & ad quaestionis propositæ accomodatiorem decisionem, pervenire liceret. Si dextrè judicandum, oportet nosse morbum, qui ex lotione frigida contractus, rationi consonum, fuisse convulsorium, cum Rex in magno aestu, poris cutis apertis, refrigerii causâ, se in Cydnum amnem demiserit, exin rigore totius corporis concitato, oblæsis partibus nervosis, per se exanguibus, quibus frigus est inimicum, oculis clausis, impotentia mentis subsequente.

Hisce præmissis, jam investigandum, qualis responsio adornanda, utrum potio illa purgans vel corroborans fuerit, animus meus inclinatur in solutivam, hisce fretus conjecturis. Si potio confortans exhibenda & convulsivis motibus resistens, tum statim ab exordio morbi offe-

renda, ad excitandum & avertendum paroxysmum, & præcavenda graviora symptomata: sed tertio demum die, ab insultu morbi Philippus potionem Alexandro porrexit, recollectis corporas viribus & menti jam restituto, ut ipse in manus accepto poculo, potionem sumpserit: distulit igitur Philippus evacuationem, dum Alexandri Natura robustior facta, ad vim medicamentum commodiùs ferendam. Secundò illud mihi patrocinator, quod deglutitâ illâ potione Alexander in deteriores delapsus statum, gravioribus subsecutis symptomatis, intercepto spiritu, ut Philippus suspectus calumniis occasionem dederit, Parmenionis insimulationem de exhibito veneno, haud fuisse vanam: cum prisci benignioribus medicamentis destituti, Alexandri autem Naturâ delicatior, primo aggressu, violentorum operationem sustinere non potuit, exin incidit in syncopen gravissimâ, ut Philippus anxius & negotiosus, fomenta adhibendo, ut corpus per resolutionem spirituum vitalium, refrigeratum, recalescat, alii verò vini & cibi odore torpidum refocillare conati, ut tertio demum die, se recollegerit, viribus virulentia medicamenti adeò attritis. Ergò purgans & non confortans fuit, apage cum tali cordiali, vires non restaurante, sed infirmante, & poenè in orci fauces præcipitante. Mihi in-

super stupori, ad reficiendum totius
tibi Monarchæ corpus, tam levia
hibita præsidia, si hoc nostro ævo,
gris vel Codro pauperioribus suc-
currendum, ii quoad pharmaceuti-
a, preciosius tractandi, quàm olim

Reges potentissimi. Hæc paucis
consignare libuit, si ea ad tuum gu-
stum, & mihi pergratum foret, sin
verò Genio tuo non satisfactum,
haud displicebit gratificandi studiū,
& meus in te benevolus affectus.

EPISTOLA VIII. Ad eundem.

Onesta tua censura de
meâ nuperâ ad propo-
sitam quæstionem, con-
cernentem potionem
medicam Alexandri-
nam, responsione, dum eam velut
doctissimam te honorificè ample-
xum & osculatum esse refers, mihi
gaudio ac oblectamento, & ad ulte-
riorem ac uberiolem disquisitio-
nem instituendam, majori incita-
mento, cum ista literaria conserva-
tio, sit mentis exercitatio, ad inve-
stigationem veri inserviens, idcirco
par ac æquum duxi, amicè expeten-
ti obsecundare, & ad objecta dubia,
ampliolem informationem commu-
nicare. Quin Alexander à lotionem
frigida spasmus contraxerit, indu-
bium existimo, subsequenter sym-
ptomatis id præcedentibus, sed
febrim acutam succedaneam, aut
conjunctam fuisse, (prout Neandri
est opinio) meæ Rationi repugnare
videtur, triplici de causâ. 1. Quia Q.
Curtius luculentis verbis tradit, in
ipso vultu observatum pallorem ex-
piranti similem, in membris exter-
nis rigorem, & motum tremulum
conspicuum, in toto autem corpo-
re caloris defectum animadvertum,

quæ signa febrilem dispositionem
refellunt. 2. Si febris acuta præsens
(cum Alexandri Natura fuerit
atrabilaria, talis præsumenda ex re-
bus præclare gestis, quæ arguunt ani-
mum Heroicum, & spiritum fervi-
dum, ad egregia facinora edenda,
promptum) tum illa in præcalida
corporis constitutione & magno
aëris æstu, fuisset ardentior (biliosis
humoribus incensis ac deustis, qui
instar sulphuris flagrant) ex in peri-
culosior, nec ullo præsidio humano,
tam brevi temporis spacio triduo,
cessisset. 3. Alexander vires recepit
corporis, & integritati mentis erat
restitutus, priusquam medicamen-
tum à Philippo exhibitum, à ratione
alienum, febrim acutam, tam subito
ergastulum regium, ultro reliquisset,
nullis pharmacis propulsata, cum
aliàs non tam facili manu, quantum-
vis accommodatis præsiidiis, tam
brevi, expugnari queat. Sed his mis-
sis, jam me accingam ad demon-
strandum, potionem illam medi-
cam fuisse purgantem, & ad objecta
in contrarium nitentia diluenda, me
conferam. Hoc præsuppono, & ra-
tioni valde consonum æstimo, cum
Q. Cur-

Q. Curtius sit historicus cui termini Medici, haud exactè cogniti, cum secutum vulgarem loquendi morem, ut per potionem medicam intellexerit purgantem, prout & nostrates in communi ac trito sermone per potionem medicam, ein Arzneidränklein eingenommen / pharmacum laxativum, si autem sumpserunt haustum alterantem, vel hydroticum aut bezoarticum, dicere soliti, ich hab ein Kühl- oder Schweißdränklein eingenommen.

Sed illo in suspenso relicto, nunc ostendere aggrediar, siue scopus sit dirigendus ad spasmus, siue ad febrem, utroque modo purgantia haud improbanda, sed necessaria.

Si febris continua præsto fuisset, quin ab initio potio laxativa conveniens, indubium, ad vitiosos humores in ventriculo, intestinis, & mesenterii regione hospitantes, velut causam antecedentem & fomitem subministrantem, eliminandos, ut corpore prius probè emundato, post bezoartica & hydrotica tutius porrigenda, & Natura obstaculo illo feculento remoto, residuum minori negotio concoquere, evincere ac superare valeat. Non igitur culpandus Philippus, si tum pharmacum purgans exhibuit, ni forte illud considerandum, cum periculū ac damnum in morā, & febres acutæ celeriter gradu, suam periodum absolvant, quod non statim ab initio ob-

latum, sed in tertium diem dilatum, ubi rei benè gerendæ jam præterit occasio, quæ semel dilapsa, non amplius revocanda. At missa febris, cum nulla de ipsa vel levissima conjectura in Q. Curtio deprehendenda, dispiciendum restat, utrum Philippus à janua medicæ multum aberrarit, in affectu spasmodico, exhibendo evacuans, & cur id in tertium diem procrastinatum.

Potionem autem illam purgantem fuisse, hoc esto Herculeum suffragium, quod Alexander antè summptionem jam à primo morbi insultu, recollectis viribus corporis & mente constante, cum Philippo locutus, quasi ab omni languore immunis, sed potione deglutitā, protinus in lipothymiam stomachicam incidit gravissimam, ut obortā angustiam pectoris, & intercepto spiritu, in momenta expiraturus judicaretur, adeo ut exin suspicio emerferit, toxicum oblatum, & obrectandi ac calumniandi occasio nata, Parmenionis insimulationem haud frivola, quod Philippus à Dario muneribus se corrumpi passus ad Alexandrum è medio tollendum. Cum autem Alexander haustā illā potione, pœnè in lethalia inciderit symptomata, quis renuat, purgans & quidem haud benignum ingestum (cum prisca ætate destituta) ipsius Naturam mollem ac delicatorem lancinans ac vellicans & spiritus resolvēs, Q. Cur-

tius ipse refert, tantam vim medicamenti, ut ab ejus usu, confestim spiritus coarctatus, & Alexander pœnè in cymbam Charontis precipitatus, ut inoriturienti similis appareret, quasi in agone constitutus, quis sanæ mentis dixerit, corroborans fuisse, prohibeat Jupiter à tali confortante. Si animus & intentio Philippi porrigere Bezoartica, aut hydrotica, tum statim ab exordio morbi obtulisset, ad infringendam malignitatem spasmodicam, sed cum id distulerit in diem tertium, factum reor, dum paroxysmi convulsorii remissiores, & Alexander mentis compos ad præstandum, in assumendis remediis, obsequium, cum ne bezoartica quidem commodè etiam in exigua dosi à convulsionibus Epilepticis obtrudenda, ni cum à paroxysmo immunes, & Ratio ad se reversa, pareat consilio medico.

A ratione meâ alienum, Philippum primo triduo fuisse ociosum spectatorem, quin credibiliùs, ipsum nihil prætermisisse, in revocandâ tam nobilis subjecti valetudine, à convulsione Epilepticâ excitando, & Naturam corroborando, dum opportunior suppetet occasio, corpus evacuandi. Adde & hoc, cum Philippus potionem Alexandro sumendam consulisset, is jam vires corporis recuperat, & mens salva, ut haud opus restauratione, Naturâ victrice, cum id à principio fieri de-

buisse, hoc esset post festum venire, & ἡσέρον αἰέτηρον ludere, exin relucet, potionem illam purgantem fuisse. Sed ex quibus concinnata simplicibus, nemo divinarit, hoc tamen certum, ex validiorum purgantium classe deprompta, cum ipse Q. Curtius ingentem vim medicamenti vocet, ex effectu patescit, dū Alexander ab eo, pœnè ad majores ablegatus.

Exin quæstio emergit, utrum iste curandi processus legitimus, an non consultius, propinasse bezoartica, quàm purgatoria, rationi consonum à principio, ad excitandum, & propulsandum paroxysmum convulsorium, illa magis proficua, sed cum Alexander tum ab illis symptomatibus immunis, corpore & mente vegetus, ad residuam vitiosorum humorum colluviem, quæ morbi causa tollendâ, quin purgantia cum fructu usurpanda, quis renuere ausit. Haud dubiè Philippus ex certis signis collegit, in Alexandri visceribus coarervatos humores atrabilarios & cholericos, convulsionis Epilepticæ authores, qui suâ qualitate acri, acidâ ac vitriolatâ mordentes, & stimulant facultates expultricem, ad rem noxiâ amoliendam, convulsivos motus concitant, ad saburram illam excrementitiâ, ceu omnium symptomatum causam, averruncandam, Philippi intentio erat, istum scopum assequi, beneficio purgantium. Utrum autem in consimili casu

casu Elleborus locum habeat, cum convulsiones concitare solitus, talem adhibendam distinctionem statuerem, si Natura robusta, & exorbitent humores melancholici & cholericici, verendum illud symptoma concitantes, quin uterq; Elleborus in perdomandâ illâ belluâ, in corpus humanum deseviente, & propulsandâ, in subsidium advocandus, potenti hosti validas machinas opponendo.

Etsi Elleborus uterque in substantiâ usurpatus, inimicâ suâ qualitate nervoso generi sit infestus, convulsiones concitando: in decocto autem vel infuso exhibitus, removendo causam materialem, phlegmaticos & melancholicos humores evacuando, plurimum conferre, testimonium ferat ipsa experientia. Exin Heurnius in desperatis convulsionibus Epilepticis suum mel Elleboratum summoperè deprecatur, & oxymel Ellaboratum Juliani, in spasmodicis malis, Gesnerus decantat.

Etsi verò Alexander à potione haustâ, à gravioribus exin concitatis symptomatis, aliquandiu post, se denudò recollegerit, & sanitatem recuperarit, an non hæsitandum, cum Alexander antè illius usum, Ente & Mente sat bellè valere judicatus, & beneficio ac robore Naturæ jam victricis, omne periculum evaserit. Fortassis ipse Philippus animadver-

tit, tum morbum vacasse periculo, ideoque eo declinante, medicinam obtulit, ut si Rex plenariè convalesceret, ipsi trophæum salutis regię erigeretur. Id cæteri Medici nimis formidolosi, ab invasione morbi cernentes instans vitæ discrimen, ob graviora tum præsentia symptomata territi, suam detrectarunt operam, ne si Rex mortem oppeteret, ipsis culpa imputaretur, & sicut ille de vitâ, ipsi de famâ & existimatione periclitaretur. Sed audaces Fortuna juvat, & non rarò eos extollit ex insperato, ad laudis ac gloriæ & honoris supremum gradum. Quamvis sæpius bonus aliquis Genius superveniat, supremo omnium rerum directore ita disponente, ut etiam levioribus adhibitis præsidiis, æger revalescat, & Medicus inclarescat. Succurrit memoriæ optabilis historia ex Suetonio depromenda, ita differente: Statuit populus Romanus Antonio Musæ (qui ex Græcia oriundus, Romam ad praxin exercendam, profectus) signum Æsculapio proximum, ob Augustum periculoso morbo servatum, majori felicitate, quam artis peritiâ. Idem tradit Xiphilinus Historicus Romanus: sed tum is Medicus, beneficio Fortunæ, vel divino usus est: Marcellus enim cum non multò post ægrætaret, (consimili scil. morbo) atque eodem modo à Musâ curaretur, mortuus est. Sed calamus meus latius excurrit, quàm

primo ducere constitueram. Ecce quàm animus meus promptus ac expeditus ad gratificandum. Mihi in votis, ut ista responsoria sit ex tuo voto, si plausu digna æstimanda, impensè laboris haud pœniteret, cum tali de re discursus institutus, de quâ

per totam meam 78. annorum ætatem, nulla unquam cogitatio obrepfit, sine ullius Authoris adminiculo, solius Rationis dictamine exaratus: utrum clavum attigerim, Genio tuo dextrè ac candide dijudicandum committo.

EPISTOLA IX. Ad eundem.

Uod nuperâ meâ responsione, te magno beneficio & gaudio affectum, ingenuè es professus, & in meo pectore læticia concitata, & animus excitatus, ad telam cæptam pertendendam. Notum ac tritum illud Græcorum: *Οἱ λόγοι ἀντιπαλῆσαι λόγους*; Rationes reverberant, aut everunt rationes, nulla argumenta tam probè munita ac firma, quin enervari & in dubium vocari queant, tanta est argutia humana.

Idem experitur nupera mea responsoria, cui quædam instantiæ & dubia objecta, ad diluendum. Talis quidem disquisitio haud videtur infructuosa. Prout enim ex silice, aut chalybe attrito ignis scintillæ exilire solent, ita ex mutuâ sententiarum collatione, relucescet veritas. Cum ista materia haud sit de pane lucrando, nec operæ precium existimem ejus gratiâ, multum temporis tere-re, non minus, cum intelligam, meam resolutionem haud inacceptam fore, æquitatis esse duxi, viro amico gratificari, calamus denuo

in manus sumere, & proposita dubia reddere magis dilucida. Quoad 1. Alexandrum à primo paroxysmo convulsorio, nullam aliam passum invasionem Epilepticam, ergo non opus ratione paroxysmi, uti medicamento purgante, quod 1. aphor. 20. eâ die 4. sint prohibita. Utrum autem à primo paroxysmo spasmodico,, Alexander nullum alium sustinuerit, *ἵπχω*, cum de isto nihil certi constet, & opus demonstratione. Sit ita? Alexandrum à primo insultu Epileptico, nullo alio correptum, quid quæso prohibet, aut obstat, quo minus purgans cum fructu exhibendum, ad præcavendam recidivam & eliminandos vitiosos atrabiliarios & æruginarios humores illius symptomatis effectores, cum illi neque beneficio Naturæ, neque artis operâ, primis diebus evacuati, annon consultum, eos dimovere, ad prohibendum paroxysmi recursum. Id quod etiam plerique Medici in quotidianâ praxi observare soliti. Notatu dignus casus adolescentis, cujus Galenus in comment. lib. 5. aphor.

aphor. 1. mentionem facit, qui bilem æruginosam evomuerat, & inter vomendum, totum, corpus convulsus, illâ evacuata, febrim statim & convulsionem cessasse. Consimilem casum mihi olim in quodam meorum filiorum observare contigit, qui ex febre continuâ decumbens, gravissimis convulsionibus Epilepticis excitatus, liber ac immunis non factus, nî per vomitum rejectâ materiâ sub viridi, ceu bile æruginosâ. An Philippus quibusdam conjecturis fretus, animadvertit, in Alexandri corpore redundare consimiles excrementitios humores, qui requirant evacuationem, ad prohibendum paroxysmi reditum, & procurandam sanitatem magis firmam ac constantem.

Cum adolescens ille Galeni, & meus olim filius, robore Naturæ irritatæ, copiâ & malâ qualitate, virulentæ illius bilis, dum ea excreta, à convulsionibus immunes redditi, quidni & Medico licebit, Naturam æmulari, & eam à consimili spurcie humorum levare, ad præcavendam imminentia symptomata.

Aphorismus ille Hippocraticus mihi non refragatur, quin potius suffragium ferat, dum ait: Quæcunque judicantur, & judicata sunt integre, seu perfecte, non movenda sive medicamentis, sive aliter irritando, sed sinenda. Iste aphorismus loquitur tantum de febribus acutis,

si crisis perfecta præcesserit, ut Natura excretis vitiosis humoribus, velut, causâ morbificâ, tota purificata nihil residui, quod evacuationem efflagitet, Naturam in suâ integritate imperturbatam relinquendam, cum medicamentum nihil inveniat, in quod agat, quin id, quod bonum, aggrediatur, & humores nutritios, seu humidum radicale colliquet, id autem intelligendum de veterum violentis pharmacis, juxta illum aphor. 36. lib. 2. qui salubritatem corporis habent, cum per medicamenta purgantur, citò exolvuntur. Si autem crisis obtingat imperfecta, ut conjectura, restare corruptos humores, eos ipso etiam Hippocrate annuente, licebit evacuare, ne recrudescat morbus, non tantum post 4. sed plures etiam dies, præsertim si benigniora medicamenta exhibenda, quibus antiquiores destituti, ideo in purgando corpore erant tam curiosi ac solliciti, ne quam noxam inferret. Hippocr. lib. 2. aph. 12. Quæ relinquuntur in morbis post judicium, recidivas facere consueverunt.

2. Si Philippus bezoarticum alterans, quod ab antiquis etiam medicina fortis, dictum, exhibuit, post triduanam inediam, an non æque graviora metuenda symptomata, ac si purgans oblatum. Cum Bezoarticorum magna sit discrepantia, imbecilliora vel fortiora, cum prisco secu-

seculo benigniora, qualia nostro ævo usitata. Medicis fuerint incognita, sed theriacalia, aut consimilia tantum alexiteria ad manum. Cum Gal. lib. d. Ther. ad Pisan. 17. illorum usum pueris interdixerit, ob corporis constitutionem mollem ac resolubilem. Cum non sit proportionata calori nativo, ut ob nimiam ac intensam activitatem, facile suffocentur, haud secus ac oleum lucernæ ardenti copiosè affusum, flammam exiguum restinguat. Idem Galenus lib. 5. simpl. med. fac. 17. asserit: Alexiteria media esse inter venena & corpus humanum, præsertim si in dosi excessus committatur, veneni Naturam subire, strangulando calorem nativum & resolvendo spiritus vitales, eâ ratione antidota illa etiam medicamenta fortia nuncupanda. Si Philippus post triduanam demum inediam, Alexandro bezoarticum obtulit, Natura ob tam diutinam abstinentiam valde viribus exhausta, libens concesserim, ab eo, Alexandrum non minus, ac si purgans ingestum, in lipothymiam stomachicam, ob resolutionem spirituum vitalium, incidisse: non mirari soleo, ipsum, syncope correptum, sed majori admirationi, non à morte abreptum. Id quod in nuperâ postremâ peste ab usu bezoarticorum benigniorum, multis contigisse, recordor, haud abs re vel unicuique casum, albo calculo notandum,

proponere, viri hujus Reip primarii, cui cum vespere peste infectus, sequenti matutinâ 6. tantum grana lap. Bezo. oblata, imperando, ut desuper lecto opertus, per bihorium sudaret, quoad virium tolerantiam. Sed quid contigit? Bonus ille vir, definito sudandi spacio vix absoluto, cum sudor abstergendus, ex inopinato, dissipatis spiritibus vitalibus, vitam cum morte commutavit. Exia nihil miri, si Alexander triduanâ fame corpore macerato, ab accepto multo fortiori bezoartico, periculosiss symptomatis occupatus, sed robore Naturæ in vitâ conservatus.

Si Philippus tertio demum die, Alexandro jam integritati corporis & mentis restituto, bezoartica porrexit, an non merito insimulandus neglectæ incolumitatis regię, cum ab initio illa exhibenda, symptomatis obviando, non procrastinando & ociosè spectando, dum Naturâ absq; præfidiis se recollegerit, aliàs facile contingere potuisset, ut Alexander, interveniente illâ remorâ, prius vi morbificâ defunctus, quàm serotina illa medicina præparata.

Sive autem purgans, sive bezoarticum Philippus à triduanâ inediâ exhibuit, utroque modo culpandus venit, licet Alexander vim medicamenti sustinens evaserit, majori id factum felicitate, quàm artis peritiâ, sicut Suetonius de Antonio Musâ, retulit, ob restitutum Cæsarem Augustum,

gustum, prout à me superius in secunda Epistola, denarratum.

3. Utrum si offeratur æger ex lotione frigida attonitus & convulsus, die 3. 4. exhibendum purgatorium vel bezoarticum, hac utendum distinctione arbitrarer, si ex lotione frigida illa symptomata causata, quin statim ab initio fomenta calida adhibenda, & bezoartica porrigenda, ad calorem revocandum & malignitatem discutiendam, ut eò citius Natura se recolligere valeat, nec cunctandum in 3. 4. diem in morbo aliàs præcipiti, ubi longior mora est letifera: si verò patiens vires jam recipit, & artificiosa adsit conjectura, in tali subjecto residere cacochymiam,

quin convenienti pharmaco, pro ratione virium succurrendum, non video rationabile obstaculum.

4. Utrum ista purgatio, non poterit institui per clysmata, quin & ista cum fructu injicienda, ad revelendos & evacuandos vitiosos humores, sed prius ponderandū, quo in loco illi hæreant, si in ventriculo, & intestinis superioribus, aut viciniâ subsistant, præferrem purgantia per os ingesta, si in intestinis inferioribus & mesenterii regione delitescant, enemata anteponenda existimarem. Hæc mihi respondenda obvenire, ut tuo satisfacerem desiderio, suum cuique liberum, per me, esto iudicium.

EPISTOLA X. Ad Eundem.

IN animo meo haud levis concitata est admiratio, ob nuperam responsionem, ad quæstionem, cur Philippus tertio demum die, potionem medicam Alexandro exhibuerit, hunc antiquorum diatritariorum morem fuisse, antè triduum medicamenta non præscribere, cujus Sectæ author Thessalus constitutus, quem Philippus secutus: id repugnat authoritati Galeni nostri, qui lib. I. Meth. c. 2. tradit: Thessalum vixissæ Romæ, sub Neronis regimine, qui aliquot seculis post Alexandrum, potitus est imperio, ita & Philippus ipsi coævus, ut aliquot cente-

nis annis, Thessalum præcesserit, nihil igitur de istâ sectâ illi cognitum, nec triduanâ inediâ Alexandro excarnificato, qualecunque tandem medicamentum porrexerit. Mihi rationabilius videtur, cum Alexander gravioribus symptomatis convulsoriis correptus, ut de vitâ periclitari iudicatus, Philippum sano consilio, medelam distulisse, interviens tempori & commodiori occasione, dum ille recuperavit vires corporis & remissio symptomatum observata, interea in reficiendis viribus per selectam diætam, & corroborantia remedia occupatum, & tertio die potionem purgantem ob-

Qq

tulisse,

tulisse, ad præcavendam recidivam, subtractis vitiosis humoribus, qui aliàs relictis, fomitem morbo subministrare & paroxysmi recursum, facile promovere potuissent. Cum ilicò ab acceptâ potione verenda symptomata secuta, lipothymia, vox intercepta, & spiritus coarctatus, indubium, purgatorium fuisse. Si bezoartica, non tam subito, sed aliquantò post intervallo, illa molestia demum emerisset, cum illo ævo benigniora pharmaca, qualia nostratia, ignota, conjectura haud vana, ex validiorum classe deprompta, exin tantam angustiam stomachicam concitatam. Speculandum committo, cum Alexandro potio exhibita, sive laxativa, sive bezoartica, recuperatis corporis viribus, & mente ad se reversâ, an non æquè restitutus, si conveniente victûs ratione & aliis mediis Naturam corroborantibus Philippus illi suppetias tulisset, cum à potione illâ in deteriore delapsus statum. Complures passim Medici, quidam etiam ex nostratum ordine, multum seduli ac negotiosi, in febribus præsertim continuis curandis, ubi ægri jam in vado constituti, & morbus in declinatione, purgando & clysterisando procedunt, ut si beneficio Naturæ jam victricis, emergant incolumes, ipsis salus assignanda, tum committentes fallaciam non causæ, sibi attribuentes restitutionis effectum, qui robori Na-

turæ ascribendus. Fortassis & Philippus usus hoc astu fuit, ut potionem illam exhibendam protraxerit, dum Rex recollectis viribus, deprehensus in meliori statu, & si plenariè convalesceret, ipse velut sospitator celebrandus, immortalem sui nominis famam ac gloriam, posteritati relinqueret, in historiarum monumentis. Plutarchus refert in vitâ Alexandri, cæteros Medicos, cum animadvertissent, morbum funestum, metuentes Macedonum obtrectationem, si cura ex voto non succederet, suam operam detractasse, Philippum autem, etsi viderit spem salutis in præcipiti, maluisse cum Alexandro in discrimine constituto, unâ discrimen subire, & cum periculo medicamentum experiri, quàm ipsum desolatum relinquere. In nuperâ meâ consignatum, Fortunam audacibus non rarò esse adminiculo, eos ad culmen laudis & honoris evehendo: Idem obtigit Philippo, rem ambiguam aggredienti, ut feliciter cesserit, exin Fortunatus deprecandus: Sin verò à potione haustâ, è vivis sublatus, prout consequentia graviora symptomata arguebant, tum Philippus æquè, si non de vitâ, ad minus de famâ & existimatione periclitatus fuisset, cum Parmenio Alexandrum, ante summptionem medicamenti dehortatus, ne fideret Philippo à Dario millenis talentis corrupto, ad ipsum è medio

medio tollendum. Si Alexander, absorpta illa potione, mortem oppetisset, quantas in angustias Philippus seipsum præcipitasset & opere ipso confirmasset, Parmenionis insimulationem, de veneno oblato, haud vanam, aut frivolam. Sed Fortuna, vel dispositio ab Alto, utriusque sospitatrix censenda. Hæc eum saltem in finem exarare libuit, pro opere velut supererogatorio, ad ponderandum, si cum tribus meis

prioribus responsoriis conterantur, utrum exin non potior captanda conjectura, pro haustu laxante, quam corroborante: absconum ab ullo confortante, confestim ab ingestione, tam funesta concitari symptomata, indigna illa titulo corroborantium, vires non reficientium, sed resolventium, & pænè in cymbam Charontis præcipitantium. Sed manum de tabulâ.

EPISTOLA XI. Ad eundem,

Uemadmodum in mari unda trudit ac impellit undam, haud secus, ex uno dubio, emergunt plura diluenda. Cum animadvertam istam conversationem literariam tibi acceptam, inamicum sit recusare, ut texturam telæ pridem cæptæ continuare, æquitatis censeam. Haud ignotum mihi, ex ordine Medicorum duos præcipuos fuisse Thessalos, quorum alter, filius Hippocratis, qui virtutum paternarum æmulus, honorificam sui nominis, apud posteros, reliquit memoriam, is aliquot seculis Philippum præcessit, & neutiquam author diatritariorum sectæ constituendus: sed alter ille Thessalus famosus, qui Romæ sub Neronis imperio, vixit, & aliquot centenis annis posterior Philippo, is teste Galeno, l. i. Meth.

c. 2. ad Neronem literas misit, jactans, se novam sectam condidisse, quæ sola sit vera, omnes alios Medicos despiciens, ne Hippocrati parcens, quin ejus præcepta velut noxia, traducere haud sit verecundatus, adversus istum impudentis. sy-cophantam Galenus calamum strinxit, diatritariorum Coryphæum. Ergo Philippus aliquot seculis prior, ex illo nihil subsidii capere potuit, cum ejus phantasmata, de triduanâ inediâ, tum incognita, exin haud verisimile, Alexandrum à Philippo triduanâ abstinentiâ fuisse excarnificatum, aut eo fine curam procrastinatum: sed cum Græci ab Ægyptiis, Medicinam acceperint, & Mercurialis libr. variarum lect. referat, Ægyptios Medicos in principio morborum, purgantia vitasse, cum & Aristoteles lib. 3. Polit. tradat, Ægyptios

ptos veritos à principio purgationes, & in morbis, quartum diem, tanquam judiciale, ferè semper & ubique observatum. Exin rationi consonum, Philippum istum morem ab Ægyptiis traxisse.

Et si Philippus existimari queat temerarius, Alexandro exhibens tam valida purgantia, ut graviora confectaria symptomata, succurrunt rationes haud frivola, illi patrocinant.

Primò Alexander ipse in causâ seu culpâ. Siquidem Q. Curtius tradit, ipsum decumbentem convocasse quosdam amicos & Medicos, eos sic affando: Lenta remedia & segnes Medicos non expectant tempora mea, vel mori strenuè, quàm tardè convalescere, mihi melius est. Proinde si quid opis, si quid artis in Medicis est, sciant, me non tam mortis, quàm belli remedium quærere. Annon pathetica ista sermocinatio Medicos commovere debuisset, ad quidvis tentandum, & communi consilio opitulandum. Sed cum cæteri formidolosi, ne obrectandi ansam præberent, curæ se subduxissent, solus Philippus cordatior, consultius est arbitratus, anceps remedium experiri, quàm Alexandrum totius orbis Monarcham, cum opprobrio omnium Medicorum, omnibus præsidiis humanis destitutum, morti abripiendum committere. Exin singulare encomium fidei, & felicitatis

in historiarum monumentis, est affectus, cujus memoria honorifica etiamnum durat in Oratorum declamationibus, & Theologorum concionibus, & cum Alexander post triduum restitutus, unâ cum Philippo, in conspectum militum venisset, avidius hunc, quam illam intuitus exercitus, pro se quisque dextram amplexi, grates habuerunt, veluti præsentì Deo. An non etiam nostro ævo, non rarò audaculi Medici juniores, aliàs moltò rudiores, imò Agyrtæ & Circumforanei, Medicis primariis palmam præripiunt, extremis morbis, extrema adhibentes remedia, sursum & deorsum evacuantia. Talium patrona videtur esse Fortuna, spretis timidis, audacioribus auxiliares manus porrigens, cum & Natura, convenientibus remediis adjuta, sæpius miracula edat, & eos restituat, de quibus desperatum ac conclamatum. Si verò Alexander à potione illâ vitâ privatus fuisset, an non Philippus prætere potuisset, morbum lethalem, cui expugnando, nullum par præsidium, cum ob instans periculum, ab omnibus aliis Medicis desertus, se ex condolentiâ, & veteri in Regem fide, totis viribus eo intentum, ad Naturam allevandam, quàm turpiter ipsum, omnis consilii & auxilii expertem, cum omnium Medicorum dedecore, relinquere. Optatus successus ac eventus Philippo suffragatur,

tur, dum suppresso aliorum Medicorum nomine, illius solius memoria in ævum celebranda.

2. Quoad objectionem, Philippum commodius per enema subvenire potuisse ad præcavendum recidivam. Utrum eundem effectum, tum beneficio clysmatum, assequi licitum, videtur valdè ambiguum: Si talia illo seculo usitata, qualia nostro ævo in promptu, fortassis contulissent, sed cum æquè ex violentis ingredientibus concinnanda, ac per os ingerenda, non minus periculum verendum, ob tormina & etiam convulsoria pathemata. Salus Regia diluit ista objecta omnia.

3. Quoad nuperam meam distinctionem, ad quæstionem, utrum in convulsione, clysmata vel per os exhibita purgantia convenientiora, ponderandum esse, quo in loco humores hæreant, si in capite, ventriculo, intestinis superioribus & vicinia subsistant, præferenda per os ingesta, sin verò in intestinis inferioribus, & mesenterii regione recondita, enemata præponenda, cum tamen D. Spiegelius, corpus universum, æquè per clysmata, ac per os sumpta, evacuari posse asserat.

Optandum, excogitari posse modum curandi omnes morbos beneficio clysmatum, ô quàm felices ægri deprædicandi, si quis id attentare velit, vereor, ne fallat & fallatur. Et si concedatur, per clysteres purgan-

tes, præsertim validiores, etiam totum corpus interdum evacuari posse, dum vaporosa, seu spirituosâ materia, expirans quaquaversum se diffundat & vitiosos humores vel attrahit, vel extimulata facultas expultrix eos exterminat, tamen tenuiores magis ac serosi humores medicamento trahenti, & virtuti expellenti cedunt ac obediunt, crassiores ac lenti, seu mucilaginosi resistunt, instar glutinis adhærescentes. Accedit, quod clysmata haud diu retineantur, quin spatio semihoræ, vel raro unius horæ excernantur, & ob breviorē moram denegata facultas evcrementitios humores inquirendi & ejiciendi.

Insuper convulsionum causa materialis, ut plurimum in intimis peritralibus, sub utroque hypochondrio delitescit, nec exin, nisi fortioribus pharmacis, averruncari queat, cum sæpius per os oblata purgantia, haud sufficientia, nedum enemata, ut ad mali radicem penitus revellendam, requirantur Emetica. Haud abs rememorabilem historiam subjicere, D. Fabri Medici Galli, qui in suis Observat. refert, sibi obtigisse Virginem Nob, & prædivitem, convulsionibus Epilepticis obnoxiam, curandam, spacio quinquennali à diversis Medicis, in cassum tractatam, tandem re pœnè desperatâ, se exhibuisse ʒj. salis vitriolati cum aq. artemisiæ, succedaneâ ingenti copiâ

biliosorum & viridium excrementi-
 tiorum humorum, per vomitum re-
 jectione, à sævo ac contumaci illo
 malo immunem redditam, tam pro-
 speram medelam, illam grato animo
 recognoscētem, sibi nuplisse, se cum
 omnibus suis ampliss. facultatibus
 tradidisse. Recto igitur talo adhuc
 stat, mea nupera sententia, multò
 commodiùs & expeditiùs fieri eva-
 cuationem, per os oblatis, quàm per
 alvum, illatis. Quæstionum chore-
 am claudat pulvis Viperinus, quid
 de eo sentiendum, cum in Italiâ non
 ampliùs conficiatur ex carne, vete-
 rum more, in arthriticis affectibus,
 ad totius corporis corroboratio-
 nem, sed tantùm ex pulmone & E-
 pate, (miror, cur non cor pro pul-
 mone substituendum, quod alii fa-
 cere soliti, in pulvere colubrino
 præparando.) Ego præferrem ex
 carne Viperinâ, veluti multis secu-
 lis probatum & minus noxium cen-
 serem. Galenus lib. II. de simpl. med.
 facult. carnem Viperinam siccam &
 mediocriter calidam statuit, & ve-
 hementem digerendi facultatem ei
 attribuit, & per cutim evacuandi,
 exemplo leproforum à fœdâ lue li-
 beratorum. Ego existimarem pul-
 verem illum præparatum ex pulmo-
 ne & Epate, calidioris qualitatis,
 cum istæ partes alantur ex calidiore
 sanguinis portione, cum qualis cau-
 sa, tale causatum: quale alimentum,
 tale alimentatum,

Mihi est admirationi, pulverem
 illum indiscriminatim in omnibus
 arthriticis dispositionibus exhiberi,
 cum earum, pro causarum varieta-
 te, magna sit differentia. Cum vel
 à causâ calidâ, vel frigidâ, ab humo-
 rum serosorum acriorum, vel bilio-
 forum ichorum defluxione profici-
 scantur. Podagræ cura non consistit
 in corroboratione partium, quin
 potius ratio habenda, viscerum con-
 coctioni interservientium, & membro-
 rum mittentium, quorum culpa vi-
 tiosi humores geniti, per debitas vias
 non excernuntur, sed diutius reten-
 ti, dum in vasis indies magis coacer-
 vari, instar fluminis alveum exce-
 dentis, exitum quærentis, inundare
 & quaquaversum se exonerare so-
 lent. Etsi corroborantia usurpanda,
 sed morbosa illa interaneorum vi-
 scerum constitutio corrigi nequeat,
 subinde nova regeneratur materia,
 quæ recidivæ causa. Etenim cum
 materia potulenta cum cibis ingesta
 ad chyli ἀνάδοσιν seu distributionem
 interviat, exin ab Hippocrate ὀχνημα-
 τὴς τροφῆς vehiculum alimenti, haud
 inscitè dictum, serositas illa ad pa-
 randum chylo crassiori, qui aliàs per
 venas angustas transire non posset,
 commeatum dicata, ubi suo mune-
 re perfuncta, non amplius in venis
 remanere debet, quin separata à
 massâ sanguineâ, per venas emul-
 gentes tracta ad Renes, & per ure-
 teres ad vesicam delata, excernenda,
 si ve-

si verò cunctetur, & in venoso ac arterioso genere, subsistat, quotidie magis accumulata, vel suâ sponte, repagulo soluto, dimanet ac profluat, vel copiâ, aut inimicâ qualitate Natura irritata expellat, eam ad extremos artus præcipitando. Hisce præsuppositis, si pulvis Viperinus in præservando à podagrâ, quidpiam commodare debet, tum eum effectum præstabit, non tam corroborando, quàm exiccando, sed potissimum insigni suâ vi diaphoreticâ, facultate digerendi & per cutim evacuandi.

Sed distinguendum inter complexiones, & causas Podagræ, utrum à calidiore dispositione proveniat, vel frigidiore. Si serosi exorbitent humores, in habitu corporis divagantes, resolvendo ac discutiendo, multum conferret: sin verò ex fervidiore massâ sanguineâ scaturiat, ex illius usu magis incandescet, prout illius Itali, cujus in tuis literis facta est mentio, sat gravis est querela, se ex illius usu, in multo deteriorem statum delapsum, cum fuerit præditus præcalidâ ac cholericâ corporis constitutione. Vel exin etiam lucu-

lentum capiendum documentum, quantum intersit, in dextro remedium usu, respiciendo diversitatem complexionum & morbificarum dispositionum, non unam scilicet omnibus equis ex æquo adaptando.

An non meritò mirandum, portionem medicam Alexandrinam, ansam suppeditasse, tot ac tantas epistolas exarandi, qua de re, apud alios authores, nihil nunquam legere contigit. Sed hîc terminus esto, & finaliter gratias ago, tam commodam mihi meditandi occasionem à te oblatam, dum in memoriam revocata haud protrita, quæ mihi ipsi sunt oblectationi, quoties eorum recordari soleo, eò magis, cum discursus ille à me institutus anno ætatis meæ 78. quæ etiamnum, Dei Opt. Max. benignitate, Ente & Mente haud imbecillior, ac olim adolescentia fuerat: Qui & ipso prævalido suo brachio me protegat, & incolumem conservet, dum absoluta calamitosa hujus vitæ fatali periodo, ex hoc Mundi theatro abire, & transire licitum in gaudia æviterna.

EPISTOLA XII.

*Quæstio, utrum alexiteria immediatè ab oblato veneno
& quâ dosi sint exhibenda? ad Dn. D. Scultetum.*

Ratio suggerit efficacius alexipharmacum æstimandum, si aliquanto temporis intervallo post ingestum venenum offeratur, ubi graviora se exerunt symptomata. Si statim à sumpto veneno, alex-

no, alexiterium obtruderetur, facile contingeret, ut brevî post venenum vomitu rejiciatur, antequam de potentia in actum deductum, virulentas suas qualitates corpori impertiret, licet tum animal incolume evaderet, fallax esset proba, dum nullum symptoma illius activitatem arguens præcessit. Accedit, quod multa venena bestiis innoxia, quæ homini sint toxica, prout Sennertus refert, canem 3℥. arsenici devorasse, citra ullam offensam, nullo interveniente alexiterio. Si tum bezoarticum oblatum, quam infida fuisset experientia. At si venenum verenda produceret symptomata, exin conjiciendum, malas qualitates jam corpori impressas, si tum daretur antidotus, & revalesceret animal, indubium argumentum captandum ex effectu, illius in superando hoste, validam potentiam. Prout Matthiolus tradit, cuidam Pragensi ad explorandam lapidis Bezoartici vim alexiteriam, ad suspendium, condemnato 3j. Rad. Napelli (id ex omnium vegetabilium classe, præsentissimum censetur venenum & cui perdomando vix par antidotus reperitur) oblatam, dehinc horâ exactâ gr. viij lap. Bezo. Ori. in vino exhibita, ubi sæviora jam emerferunt symptomata, etiam convulsivis motibus supervenientibus, & tamen à letho, illæsum permanisse, exin vitæ donatum, prout spes facta.

Quin & Richardus refert, cuidam Viennensi 3℥. arsenici cum sacch. oblatam horæ spacio post gr. x. lap. Bezo. cum aq. bor. ingesta, licet tum graviora se ostentarent symptomata, tamen ille salvus evaserit. Ex istis observationibus historicis patescit, si exploranda alexiteria, ea non ilicò à sumpto veneno, sed justo intervallo post exhibenda, ubi vim suam exerere, & truculenta producere symptomata, assolent. Quoad alterum dubium, de dosi, num antidotus in pari, vel majori cum veneno hausto quantitate sit offerenda.

Ex præcitatis exemplis constat, alexipharmaca illa in multò minori dosi fuisse exhibita & tamen *διὰ τὴν* deleteria veneni fracta Naturam victricem evasisse. Videtur Rationi consonum, haud opus, ut alexiterium pari, aut majori etiam dosi ac venenum porrigatur, cum agat *διὰ τὴν* proprietate essentiali aut formali, specificâ & occultâ qualitate, ut in exiguo etiam quanto, magna virtus, ad vim veneni infringendam & suum adversarium expugnandum ac propulsandum. Sed fortassis obtrudi posset, illas observationes tantum attingere homines, non autem bestias, utrum aliqua inter sit discrepantia: ad istum scrupulum eximendum, ecce luculentum documentum de canibus à D. Philipp. Höchstetero, Medico Augu-
stano

stano literis consignatum, dum in
fms Observ. refert à Sighardo Phar-
macopæo Augustano, in suâ & quo-
rundam aliorum Medicorum præ-
sentiâ, quoddam cornu, pro Mono-
cerotis habitum, probæ subjectum.
Duobus canibus æqualis stature,
(addo mea opinione ejusdem colo-
ris, ut etiam æqualis temperatura
responderet,) cuique ʒj. Nucis vo-
micæ (cani peculiare ac præsentia-
neum aliàs deleterium) ex lacte ob-
latum, alteri de rasurâ illius cornu
gr. 12. ex lacte, paulò post ingesta,
ambos convulsionibus exagitatos,
alterum cui cornu exhibitum, vo-
muisse & cōvulsiones leviores susti-
nuisse, & in orci limine stantem ad
vitam revocatum, alterum semihoræ
spacio, è vivis sublatum. Postri-
die se ejusdem cornu vires in alio
cane experiri voluisse, & hunc, licet
validis convulsionibus distortum,
restitutum, quin idem cornu cum
apud Principem Imperii eandem
probam sustinuisset, sat justo redem-
ptum precio. Hoc insuper notatu
dignum, quod idem author suji-
ciat, se ab illo tempore innumera
cornua pro Monocerotis divendi-
ta, consimili modo probasse, sed fru-
straneo effectu.

Sed proh vanitatem! Quid opus,
nos esse tam curiosos ac sollicitos in
disquirendis facultatibus Monoce-
rotis, cum majorum etiam Gentium
Medici cornu cervi præferant, et

am contra venena. Silentio præ-
tereo, quod adhuc in suspenso ac du-
bio, utrum talis Monoceros, qualis
à nonnullis depingitur, adhuc in re-
rum Naturâ reperiatur, & de hujus
cornu vi alexiteria controvertatur.
2. An non multa prostant antidota
per multa secula probata, ut super-
vacuum, anxie in illud solum inqui-
rere, & dubiæ illius fidei se commit-
tere. 3. Cum lapis Bezo. ab antiqui-
tate velut Rex & Monarcha alexite-
riorum decantatus, magis operæ
precium esset, illum examini subji-
cere, quinam esset legitimus, cum
aliàs nulla sufficiens extet proba, &
in tantâ ejus copiâ, plerique adulte-
rini æstimantur, dum isti lapides vel
in ipsâ Indiâ rariores, & in magno
precio, & subditi obligati, constitu-
tâ pœnâ, si quem adepti, eum ad Re-
gem deferre, inter hujus *κειμήλια* re-
ponendum, & iis tantum pro ma-
gno munere donandum, qui in gra-
tiâ singulari. Cum illius usus fre-
quens ac quotidianus, in omnis ge-
neris malignis febribus expugnan-
dis, ut Medicus & ægrotus possit esse
certus de effectu, ne uterque ille de
suâ existimatione, hic verò de salute
periclitetur. Si lapis Bezo. ad ma-
num præviâ probâ exploratus, mul-
tis parasangis post se relinqueret

Unicornu, sed hîc cala-
mum sisto.

*De febre Hemetritæo, dubitatio consideratione
digna proposita.*

Hic D. Spiegelius speciosum de Hemetritæo publicavit discursum, sed valde dubito, & etiam mirari soleo, si ille ad Italorum in primis Medicorum salivam ac gustum ita accommodatus, ut ex æmulatione nullos experi-ri contigerit Antagonistas, se illius opinioni opposcentes. Si illius sententia probanda, sequeretur, pœnè omnes febres continuas passim grassantes, tertiâ die magis ingravescentes, (quas veteres pro Tertianis continuis reputabant) pro semitertianis æstimandas. Videtur illud potissimum refragari, dum ipse Spiegelius refert, se in resectis cadaveribus eorum, qui ex illis febribus decesserant, semper depræhendisse inflammationes vel erysipelaceas, vel erysipelata inflammatoria, in ventriculo, intestino jejunio, ileo, colo, mesenterio, modò in hac, modò in illâ parte.

Siquidem juxta istam *αὐτοψίαν* & oculatam fidem, illæ semitertianæ, ex prædictarum partium inflammatione pronatæ, haud erunt æstimandæ febres continuæ Essentiales, sed symptomaticæ, id priscorum & neotericorû monumentis repugnat,

unanimitèr statuentium, Hemetritæum compositam esse febrem, ex Tertianâ intermittente, & quotidiana continuâ, cujus fomes hæreat in venoso genere, dum humores biliosi & pituitosi, aut serosi, illic coerciti ac inculcati, conceptâ corruptione ac putredine, ebulliunt ac effervescent, ob interceptam eventationem, nullibi mentione factâ alicujus inflammationis extra vasa consistentis, & immanem dolorem colicæ aut Iliacæ faciem æmulantem, concitantis. Extra dubium febres illas continuas in populum desævientes esse malignas, earumque fomitem, in venis ex biliosis & pituitosis ac serosis humoribus contemperatis, contineri, non rarò exin ad subjectas partes, ventriculum, intestina, Epar & mesenterium amandari & illic cruciatus inflammatorios causare. Utrum autem consimiles febres, ad Hemetritæum referendæ, sanè *ἐπὶ ἴσως*. Nihil tam est incredibile, quod dicendo non fiat probabile, etsi non sit apodicticum. Miror D. Spiegelium tam sedulum & laboriosum, in dissecandis cadaveribus eorum, qui illis febribus perempti, ut non rarò & ipse infectus & morbo correptus, idem tibi interdum contigisse,

tigisse, dum sæpius per aliquot septimanas, custos cadaverum cōstitutus, etiam noctu, inter ea cubare es coactus, ne per insidias studiosorum rapta aliò transferrentur.

Sed de his dabitur commodior occasio brevî, coram conferendi. Interim ago gratias pro inspiciendo Spigelio & exin ansa oblata ad speculandum.

EPISTOLA. XIV.

De pilulis antipodagricis Argentinensium, utrum tutus esurum usus?

Ad quendam Medicum.

Um omnes homines, præsertim quibus obtigit Genius paulò sublimior, sint appetentes laudum, ita & meus animus ab encomio haud alienus, si intra limites consistat, nec supra gradus meriti conscendat. Cum Aristoteles Athenis inambulans, quendam juvenem purpureâ veste indutum, cum gravitate ingredientem, in conspiciatus, optabat talis esse in re, qualem se asse, ille sibi imaginaretur. Quid nî & mihi in votis, ut talis essem, prout vestri oculi mentis de me critici.

O quàm magnus essem, non in *parvitate*, sed in ipsa *ēpyratia*. Mihi gaudio, dum animadverto, meas responsiones vobis, præsertim nostrati honorando amico, probari & etiam æstimari, qui aquila in nubibus est, perspicacibus suis oculis omnia cernens & exactè discernens, si mea responsa limatum illius iudicium su-

stinent, quis obrectare ausit? Tam honesta censura sit mihi pro magna usura.)

Quoad pilulas antipodagricas, ex troch. alhand. diagr. & alo. ros. concinnatas, quin in avertenda defluxionum materiâ (serosos, biliosos & pituitosos humores, ceu causam antecedentem evacuando) prohibendo, ne ad articulos descendat, plurimum præstare valeant, indubium, sed tamen cum justâ discretionē usurpandæ. Si aloë solitaria crebrius ingesta Epar lædit, prout Jul. Cæs. Scaliger Exerc. 160. asserit his verbis: Qui negant aloë Jecur offendi, Experientiæ Scuticâ digni sunt, hoc per annos amplius 40. compertum habuimus. Nolo commemorare qui non solum ab Empyricis pharmacariis, sed etiam à Galenistis in pericula & morbos illius usu conjecti, eximimus è pernicie manifestâ. Quin summus ille Philosophus, etiam maximi nominis Medicus fuerit, pro in

ipsius authoritas magni æstimanda, dum de se quadam in Epistolâ refert: Crebra maximorum virorum fruor salutatione, missis ad me epistolis, ultima ex Germaniâ, Galliâ, Italiâ, quod ipsi nonnullam habeant de meis curationibus potius, quàm de sapientiâ opinionē. Quin & ventriculo, præsertim si siccior, damno-
sa aloë æstimanda, dum non solum humores superfluos educit, sed & ob vim abstergerendi & siccandi, succos alimentales adurit, & humidum radicale revellit, exin in tabem immedicabilem, deducit. Si ergo tanta pernicies à solius aloes frequentiore usu expectanda, quid verendum, si diagr. & troch. alhand. adjungantur. Haud notabilis effectus ab illis sperandus, nî crebrius usurpentur, & sensim collectos vitiosos humores, qui aliàs ad extremos artus præcipitarentur, subtrahant. Quod citra noxam interiorum Viscerum, œconomix naturalis inservientium, inprimis Epatidis & ventriculi, fieri nequit. Olim perquàm lepidè Antonius Guevarra, Caroli V. Imp. Confessionarius in epistolâ ad Medicum Hispanum,

cum doloribus podagricis obnoxius & à Medico potio oblata, qua Epar & ventriculus inflammata, exin graviter in illum invectus, magnâ querelâ, quid causæ, quod Epar & ventriculus ceu partes innocentes multatæ, cum pedes potius castigandi. Eadem mihi querimonia de pilulis illis, ne dum earum beneficio, intendimus præservare pedes à cruciatu, plus damni inferamus internis visceribus, è charybdi in Scyllam incidentes.

Utcunque autem ista se habeant, censerem pilulas illas proficuas, quibus obtigit à Natura crassior ac robustior corporis constitutio, & si ventriculus humidior, cum congerie pituitosorum humorum: in Naturis mollioribus ac delatioribus & cholericis ab illis abstinere, exin magis convenirent Germanis, quàm Gallis & Italis. Tutiores æstimarem in Naturis biliosis, macilentis, si alvus laxior pil. angelicas, vel alo. Ros. Aqua p. in Naturis autem phlegmaticis, si alvus adstrictior, præferre Marocostinas D. Mindereri, istarum usu novi quosdam adjuutos in præservando ab insultu podagrico.

EPISTOLA XV.

Nicotiana à calumniis vindicata.

Ad Philiatrum.

Tsi Nicotiana sit Panacea profligans omnes internos & exter-
ac Medicina universalis, nos languores, si quis illam dextrè,
ponde-

ponderatis ponderandis, adhibere sciat, unico illo simplici cum admiratione plura præstare liceret, quàm aliorum polychrestâ & operosâ farragine, de cujus dotibus admirandis, Joh. Neander, Medicus Belga, sat justum commentarium publicavit, qui dignissimus censendus, ut perlustrandus traderetur iis, qui parum æqui Iudices, aut Tabacomastiges, exin ansam captarent palinodiam cantillandi & sua olim indigna dîcteria revocandi. Planta illa est infamis, non suâ culpâ, aut merito, sed abutentium lasciviâ & infantiâ: hac ratione & vinum generosum reprobandum, Ebrietati inducendæ inserviens. Num virgo venusta & virtuosa, ab homine petulante cœno, præter suam voluntatem, conspurcata est repudianda, aut diffamanda? haud opinor, quin potius depurganda & suo nitori restituenda.

Non tantum plebei, sed & viri literati eadem Tabacomaniâ agitantur, cum quidam Medicus aulicus Electoralis, ex frequenti illius sustitu olidus, Electorissæ fœtorem averfanti, ut sibi in posterum temperaret roganti, respondit: Malle se suâ functione, & salario amplissimo (mille Thalerorum pro annuo stipendio) carere, quam ab illius usu abstinere. O miram Tabacomaniam, ô spurcas delitias, à Genio meo alienas. Qui semel assuevit, illius usum continuare cogitur, vel usque ad extre-

mum Fati diem. Tantum vitium habet prava consuetudo. Reiterationem urget ac sollicitat molestia in cerebro percepta ex intermissione. Medicus ille, illius sufficium tam familiarem habuit, ut non interdum solum, sed & noctu, sibi temperare non potuerit, quin semper ad lectum lychnum pensilem cum cereis candelis, & fistulis adjunctis, haberet.

Cum ille ante annum defunctus, ejuscapite aperto, res stupenda! tota cerebri substantia, adeò exiccata reperta, ut vix Nucis magnitudinem æquaret, prout mihi à quodam Medico Augustano relatum.

Cum Medicus ille sat diu cerebri substantiâ destitutus, Ratione salvâ, & sensibus integris in vitâ superstes manserit, & Zacus in suis Observat. de puero decenni referat, eum sine cerebro per triennium vixisse, tandem ex hydrocephalo defunctum, cranio aperto, nihil cerebri deprehensum. Cum actus præsupponat potentiam, & jam constet, testimonio fide dignis. Authorum, de facto, Ergò de possibilitate indubium, quantumvis creditu arduum.

Exin Philosophis peripateticis insultare Galenistis & adversus eos triumphare liceret, prætendentibus, illustribus illis exemplis demonstrandum, in corde Animæ rationalis domicilium constituendum, exin omnes vires ac facultates, cæ-

teris membris, communicari. Idem astruere videntur sacræ literæ, 1. Regum: dedi tibi cor sapiens & intelligens, Gen. 6. cuncta cordis cogitatio mala, & S. Paulus Rom. c. 1. habere hominem, in cordibus suis scriptas leges, asserit. Ergo ab illo velut membro principali & instrumento proximo, nobilissima actio exercetur, & exin omnes aliæ dependent ac gubernantur.

Cum ex spiritibus vitalibus è corde in cerebrum delatis, generentur spiritus animales: & corde malè dispositio, ilicò etiam vitium in spiritibus animalibus observetur. Quin & ingenii præstantia & Rationis ~~in primis~~ in primis à corde dependeat, vel exin liquet, cum eo perturbato,

ex animi pathematis aut discrato, statim ipsa etiam mens languida appareat, sua ritè obire munia impedita.

Quibus obtrigit cor justâ crasi dotatum, præsertim calidiore, si prævalent solertiâ & perspicaciâ ingeniorum: Sin verò magnus contingat in calore excessus, tum Ratio eversa de suo statu, perperam discurrit, & maniam invehit.

Si frigidâ affectum intemperie, hebetudo & stupiditas mentis est conspicua. Exin relucet, quod in prænominati Medici capite, exigua cerebri portione residua, facultates animales inviolata, acceptam ferendam Cordi, suos influxus communicanti.

EPISTOLA XVI.

Relatio de Manna in superiori Styriâ, in quibusdam montibus, depluente, si æstas solito fervidior.

Si Manna constet ex vaporibus & halitibus pinguibus ex arboribus resiniferis, & plantis consimili succo præditis, à radiis solaribus attractis & nocturno frigore, in mediâ aëris regione, coagulatis, tamen, quin mare momentum maximè conferat, multum pinguedinis in se continens, ipsa contestatur experientia, cum Manna copiosius proveniat in locis à mari circumdatis, ut in Lybiâ, Ara-

biâ, Siciliâ, Calabriâ. Etsi res ita se habere videatur, tamen quin etiam descendat in locis à mari remotis, sed rariùs & parciùs, haud abs re, luculento comprobare exemplo, præsertim in Germaniâ. Cum antè annos 56. Illustrium Stryiæ superioris Provincialium Medicus ordinarius constitutus, in metropoli Judenburgensi meum habens domicilium, per septennium ibi commoratus, dum ingruente Religionis reformatione, & ego discedere sum coactus, à meo

à meo ibi hospite (nam tum adhuc in cœlibatu vixeram) Dn. Joh. Gebenhofero, Viro consulare cognovi, cum oppidum illud montibus cinctum, qui scatent arboribus resiniferis, & plantis, pingui succo dotatis, non quidem singulis annis, sed æstate tantum fervidiore, Mannam sat copiosam cœlitus delapsam, reperiri foliis arborum adhærescentem conspici, exin mihi in votis, ut offerretur occasio, rem illam in Germaniâ insolitam, meis oculis usurpandi, laus & gratia sit superis, quadam æstate circa mensem Augustum, cum summo diluculo in vicinum montem ascendissem, inquirendorum simplicium causâ (cum ibi in copiâ succrescant Nardus celtica,

Rhodia radix, Gentiana major) meo contigit potiri desiderio, à famulo meo ad editiorem locum deductus, qui prior conspiciatus arbores candicantes, & cum propius accessissemus, depræhendimus illas Manna obductas, quasi nive cōspersas, cum singulari animi voluptate spectando. Post triennium, cum essem vocatus ad Illust. & Gener. Dn. Dn. Andream, L. B. de Stubenberg / ex colicâ graviter decumbentem, in arce Strawenburg / (quæ sita supra montem excelsum & tribus tantum miliaribus distat ab illo oppido) & famulus meus quadam matutinâ exspatiatus, in vicinis locis montanis, se consimilem vidisse materiam foliis arborû insidentem, mihi retulit.

EPISTOLA XVII.

Ad quendam Philiatrum contra eos, qui semini femineo derogare solent non solum principium activum, seu facultatem plasticam, sed & negant principium materiale.

Nter Medico-philosophos factionum res est, dum plerique semini femineo principium activum & materiale attribuant, pauciores verò, præsertim Aristotelis Sectatores, inter eos D. Casparus Bartholinus Danus, illi patrocinando, semini femineo vim quidem plasticam adimit, sed in eo divortium facit, principium materiale non sanguini menstruo, sed il-

lius semini assignans, ad id statuum impulsus à monstris ex diversorum animalium concubitu progenitis, matris similitudinem ac formam referentibus: his omnibus se opponit quidam Neotericus, ab Aristotelis sententiâ ne latum unguem recedens, utrumque negat, semini femineo non solum derogando facultatem plasticam, sed & inficendo principium materiale, id sanguini menstruo imputando.

Notum

Notum illud Græcorum: ὁ λόγος ἀντιπαλίσσι λόγους, rationes reverberant, aut evertunt rationes. Et si Author ille in tractatu transmissio, opinionem suam, vel potius Aristoteleis placitum, de semine fæmineo duplicatis lacertis, propugnare contendat, varia argumenta ad id suffulciendum opponat, sed ea tanti roboris haud æstimanda, ut in sua basi firmiter subsistant, quin vel unico afflatu dispellenda, obversis exemplis monstrorum ex commistione diversi generis animalium pronatorum, quæ suâ formâ ac similitudine, majori ex parte, matres repræsentant. Id sit adamantinum scutum, ad omnes illius ictus excipiendos, avertendos. Haud à scopo alienum hîc velut in campo aperto, non nihil latiùs exspatiari & quædam, sed rariora tantum exempla, producere in medium, illius opinioni refragantia, quæ rem illustriorem reddant, ut illo velut jubare solari, magis relucescat veritas.

Choragus sit ipse Galenus, qui lib. 2. de Sem. ex coitu diversorum animalium speciem totam mutari & plus à matre provenire asserit, proponens exemplum Canis & Vulpis, ex quorum commistione, si canis mas vulpis speciem effici, si contra, in canis formam evadere, ut ex Vulpe, vulpes canina, ex cane, canis vulpinus progeneretur.

Majoris roboris gratiâ subjiciam

tria tantum notabilia exempla petita à coitu belluino cum humanâ Gente. Olaus & Johannes Magnus fratres, & ambo Episcopi Uplandenses, referunt: Cum in agro Suetico, Virgo ab Urso rapta, constuprata & imprægnata, instante partu, enixa sit puerum pilosum, sed omnibus membrorum forma humanâ conspicuum, ab eo cum adolevisset, & uxorem duxisset, filium procreatû, à quo postmodum aliquot Reges Daniæ proseminati. Siquidem istorum fides suspecta, suffragium ferat Saxo Grammaticus Historicus, idem austruens. Ambrosius Paræus lib. de Monstris, duo exempla rariora proponit, quorum alterum de nefariâ copulâ mulieris cum cane, exin fætus pronatus, semihominis & semicanis effigie, qui ab umbilico sursum versûs humanam, hoc est, matris formam integram referret, deorsum verò Patrem, hoc est canem, cruribus & pedibus hispidis repræsentaret. Alterum, de coitu hominis masculi cum scrofa, exin monstrum editum semihominis & semisuis effigie, capite, facie, omoplatis & anterioribus pedibus cute glabriâ humanam speciem, toto corpore nefrendis, seu porcelli setosi similitudinem exactè exprimeret.

Unicum adhuc exemplum subnectam de promptum ab actu venereo humano diversarum Nationum. In Hispaniâ & Italiâ (id mihi haud pridem

pridem ex relatione primarii Senatoris Reip. Ulm. qui diu apud Genueses negotiorum causâ commoratus, innotuit & oculatus testis, fide dignissimus) id denarrantem cum admiratione & animo libenti audiui, vel hac de causâ gratius, quod exin luculentum capiendum documentum, contra Aristotelis asseclas, abnuentes semen muliebre habere facultatem conformatricem, imò nè materiam quidem subministrare, multis in locis esse licitum ac concessum Viris Christianis candidis fæminas Æthiopicas captivas, sed prius Sacramento baptismatis initiatas matrimonio sibi jungere à quibus liberi progeniti, formâ & colore similes Matri, totius corporis habitu nigerrimo, dentibus & oculis candidissimis, more Æthiopum.

Hisce præmissis, quis tam exors Rationis, ut statuatur, istum effectum causari à sanguine menstruo, qui tantum inservit pro alimento, unde igitur amabò illa similitudo, nisi à seminali principio materno, nõ materiam solum suppeditante, sed & facultate plasticâ instructo, cum nulla materia (omnium Philosophorum consensu) per se sit activa, sed merè passiva, omnis actio à formâ cujusque rei specificâ proficiscatur, velut primario Naturæ instrumento. Et si similitudo speciei causæ materiali sit assignanda, tamen non talis materia fingenda, quæ iners, aut otiosa, sed

quæ virtute & facultate formatrice dotata: Si quis tam obstinatus ac refractarius, ut detrectet semini fæmineo δύναμιν πλαστικὴν, at si mens non obfusca, materiale ad minus principium admittat, necessum est.

Julius Cæsar Scaliger librum decimum Aristotelis de Historiâ animalium è græco transtulit in linguam latinam, & insuper commentariis illustravit, asserens, contra omnium aliorum intrepertum mentem, librum illum esse genuinum Aristotelis partum, in quo disertè fatetur & agnoscit, semen fæmineum, conferre ad constitutionem fætûs. Si authoritate pugnandum & standum, an non tanti viri, de quo Lipsius lib. 1. Epist. eum Sapientiâ pænè similem Diis immortalibus, asseverare non dubitat, limatum iudicium, cæterorum conjecturis, meritorè præferendum. An non cælestis Cancellarius, ipse Moses in Genes. apertè tradit: semen muliebre esse fæcundum, dum ait: semen mulieris conteret caput serpentis: is videlicet qui exin formatus & natus. An non authoritas Molaica, omnium Philosophorum placitis sinistris proponenda.

Et si illic causa efficiens ac conformatrix hyperphysica cooperante Spiritu sancto, artamen, quin causa materialis, semen muliebre, ex quo conformatio facta, fuerit naturalis, quis negare ausit. Si quis semini fæmineo facultatem plasticam detra-

here contendat, ad minus principium materiale admittat, necessum est. Nisi quis velit ipsi Rationi refragari, & contra luculentos sensus pugnare. Prout superius, haud frivolis rationibus & exemplis, est demonstratum.

Cum tali litigare videtur inanis esse labor, perinde ac ignem ferire gladio. Producentur aliquot exempla cadaverum muliebrium, in quorum testibus resectis nullum semen repertum. Ergo in omnibus, vel plerisque ita comparatum? O quam invalida sequela à particulari ad universale. Ego ipsemet hisce oculis lustravi, in publicâ anatomîâ Patavinâ, ante 60. annos, manum admovente Fabricio ab Aquapendente, in Theatro assidente & cum admiratione spectante Jacobo Zabarellâ, Philosopho Peripatetico celebratissimo, resectis cujusdam fœminæ testibus, semen copiosum & crassum deprehensum. Casparus Bartholinus, Philosophus Danus, qui aliàs Aristotelis assëcla, assërit, quod in apertis cadaveribus earum, quæ diu à coitu sibi temperarunt, in vasis semen observetur circumfluere, & in testibus copiosius ac perfectius, & nonnunquam adeo copiosè effundi, ut dissectorem impediat. Peritissimus ille Anatomicus Riolanus refert, se in testibus virorum vel nullum, vel exiguum semen observasse, in mulierum autem testibus copio-

sus, sed serosius: post mortem seminalè humorem, dissipatis spiritibus, exiguum superesse, præsertim si æger chronico morbo confectus, decesserit. Qui tam luculenta & oculari fide probata repudiare velit, mihi videretur haud absimilis ei, qui solem, cœlo etiam sereno, in meridie lucere, negare ausit.

An non illud grandius paradoxum, omnes fœminas habere testes & vasa spermatica, interim negare, omnes habere semen, & quæ habeant ex mille millenis, vix unam reperiri, cui obtigerit fœcundum. Sed datis ac concessis causis semen generantibus, vasis scil. spermaticis & testibus, quid per Deum immortalem, erit obstaculo ac impedimento (in sanis, non morbois,) quò minus Natura Generationi intenta suum destinatum scopum attingere valeat, aliàs illa organa temerè à summo opifice, sexui fœmineo essent attributa. Si è mille millenis uni solùm fœcundum semen obvenit, unde quæso artificiosa conjectura captanda, aut quis Genius revelavit, rem ita se habere? Ego invertam potius & jure meritoque dicam, ex mille millenis fœminis pauciores reperiri, quarum semen *ἄγονον*, luculento sit testimonio, tanta hominum multitudo, & tanta fœtuum ad Matrem similitudo. Si illa sententia probanda, jamdudum Genus humanum è medio fuisset sublatum, aut totius orbis terri-

territorium, ab incolis desolatum. Etenim cum absque semine fœmineo nulla conceptio fieri queat, sive activum, vel saltem materiale principium concedendum, ut ex illius crassamento partes spermaticæ effingantur. Si ex mille millenis vix uni obtingat semen fœcundum, calculus facile subducendus, quanta hominum raritas sit obventura. Objectione deprompta ex lib. 14. de usu part. Galen. quod fœmina ex se generare posset, si semen haberet fœcundum. An non regerendum, rerum omnium conditorem pro summâ suâ sapientiâ, in primâ statim creatione ita constituisse, ut ex consortio maris & fœminæ, totum genus humanum propageretur, cujusque semini peculiare attribuens facultates, ex in utriusque commistio requiratur. A ratione haud alienum, in Generatione, Semen maris, majorem vim conferre, ob calorem & spiritus Mechanicos seu Archæos potentiores, formam vitalem communicando, & semen fœmineum, ob segnitiam, excitando, in actum deducendo, & ad inferiores ac subservientes formas disponendo, prout superius illustribus monstrorum exemplis, abunde est demonstratum, non omnem agendi facultatem, semini muliebri esse derogandam, si quis dextrè, absque ullo præconcepto affectu, judicare velit, neminem fore autumo, qui refragari auserit. Cum & ipse Ga-

lenus lib. 2. d. Sem. c. 5. similitudinis fœtus ad matrem, causam assignare non dubitet, semini ejus prævalenti.

Sed quid respondendum ad illud dubium, quod sicut Gallina absque coitu Galli, ova non minùs edat subventanea: ita fœmina molam ex se, sine viri commercio concipere valeat? Etsi multa in secretis Naturæ recondita, Rationi exactè haud exploranda: tamen prostant exempla sexus fœminei, quæ absque consuetudine virili, molas edidère. Johan. Fernelius lib. 7. de Gen. hom. asserit: rudiores Molas (sensûs & motûs expertes) sine virili irradiatione conceptas, Martinus Weinrichius Medicus in Epist. ad D. Libavium, proponens quæstionem, utrum Mola gigni possit absque semine virili, in affirmativam inclinans ait: Vidi cum aliis Medicis in puellâ Molam ingentis magnitudinis: confirmabat hoc magis, quod antea illius soror æquè Virgo, nullâ amissi pudoris suspitione, ex Molâ interierit, ex pollutione nocturnâ, semine in matricem coniecto. Idem confirmat Petrus Joh. Faber, Medicus Gallus, in suis Observat. exemplo Virginis Nob. 34. annorum, quæ ab aliis Medicis tympanitica judicata, cum Molam absque concubitu generari non posse existimarent, se autem statuere illam produci ex semine muliebri in uterum delato, ibique à calore innato & spiritibus mechanicis disponi, ad-

imperfectam illius monstri generationem.

Sed mittam ista, suam cuique opinionem liberam relinquens: displicet tamen absurda vetera, dudum pænè ab universo Machaonio

choro explosa & solidè refutata postliminiò revocare, & exin inane laudem venari. φιλοτιμία & καλοδοξία obfuscant mentem, etsi quis rectiora cernat, tamen non cedat.

EPISTOLA XVIII.

*Ad quendam primarium Medicum de differentiis & causis
spasmi, præsertim stridoris dentium, in febribus
ardentibus.*

Heses de convulsione differentes, rerum novarum desiderio flagrans, ilicò perlustravi. Sum enim magnus librorum Heluo, ut existimem, arculam avari citius repleri pecuniâ posse, quàm rerum utilium cognitione exatiari meam mentem. Cum haud pridem, amica dissensio inter nos suborta, de causâ stridoris dentium, succedentis febris continuæ sat ardenti, te spasmus illum musculorum mandibulas moventium, à repletionem suum habuisse proventum, asseverante: me autem ab inanitione febrili calore, humidum absumente primigenium, πᾶσι illud prodiisse, dictitante. Haud dubiè theses illæ eum in finem mihi visendæ sunt communicatæ, cum earum Author, convulsiones à solis malignis vaporibus irritantibus nervorum propagines, causari ex toto rejectâ inanitione & repletionem, li-

terarum monumentis tradere, haud sit verecundatus, ut exin innotesceret, complures reperiri Medicos, tuæ sententiæ suffragantes & adstipulantes. Convulsio multorum Medicorum mentem convellit, ut se ex hoc labyrintho extricare, haud queant, Thesei opus filo videtur, cujus ductum sequentes, se expedire, & tandem ad veritatis portam pertinere valeat: ut anliquid opis adferre liceat, & ego ingenii mei nervos, nonnihil intendam.

Controversia illa dudum mihi sat cognita. Elapsi namque 60. anni, quod Theses Thomæ Erasti (qui tamen non primus author, sed præcursores habuit Avicennam & Averrhoen: nec Galeno id ignotum fuit) de spasmo tractantes, (quibus vulgariac tritâ priscorum Medicorum statuentium repletionem, & inanitionem, opinione eliminatâ, pro obtinendo suo intento, convulsionem à vaporibus tantùm malignâ quali-

tate imbutis, & nervosum genus percellentibus, concitari, velut pro aris & focis, acriter propugnat) in Gymnasio Patavino, in meas pervenerint manus, à quodam Studio Germano tum oblatae. Dari spasmus non proportionatum ad materiam, tum aliis in affectibus, tum in malignis etiam non raro febribus, nunquam à me in dubium est vocatum, nec ullum fore autumo, qui id negare auserit, cui cerebrum est incorruptum. Quoad Stridorem dentium aegræ nuper defunctæ, haud abs re fore duxi, siquidem casum illum, suis cum circumstantiis delinearem atque ob oculos constituerem. Erat fœmina illa calidioris Naturæ & complexionis sanguineæ, prout ex colore faciei roseo, placidis ac benignis moribus, corpore candido & *ευράκεια* est deprehendendum, *δυσκοιλία* Epatis calidior obtrigerat, exin humoris biliosi copia ermerfit, ut non raro diarrhæa ex cholera concitata fuerit, quæ transiens per intestina, in excernendo, suâ acrimoniâ & fervore, haud levem cruciatum & incendium procurabat, magnam creans molestiam & querelam, etsi excefferit annum 30. ætatis, tamen nec venæsectionem unquam admisit, nec pharmacorum usum adhibuit, ea totaliter negligens ac respuens. Accedebat insuper inordinata victûs ratio, in quanto & quali nullum observans

modum, & in aliis rebus non naturalibus exorbitans, quid igitur miri, si tot annorum decursu, in venis collecta plethora, in visceribus coacervata cacochymia, tandem emerferit febris illa continua ardentior, humoribus biliosis in venis, præsertim circa regionem Epatis & Liënis, (nam spacio bidui, de ingenti *καύματι* ac incendio, sub utroque hypochondrio infestante, erat querela) per putredinem, ob prohibitam eventationem, ex obstructionibus causatam, concepta flamma, ebullientibus ac effervescentibus: tandem calore non naturali indies magis invalescente, mediantibus venis & arteriis, torum corpus perreptante & infelicia membra depascente, circa diem decubitûs octavum, materia fervida rapta ac per *μίστραν* delata in cerebrum, gravissimam invexit phrenesin, & dictis & factis excedens decorum, non solum varia obvenère deliria & absurda dicteria, sed & tanto furore correpta, ut vociferari cæperit, tam inquieta, ut à duobus bajulis sat validis ac robustis, in lecto contineri, vix quierit, quadridui intervallo post supervenit illud symptomata lethale miseram agram mirè torquens, Stridor dentium per triduum perseverans, postremâ in primis nocte usque ad horam 12. matutinam jugiter, sine ulla intercapedine, molestans & ad extremum usq; halitum perdurans,

Convulsorium illud *πάθος*, conjecturâ fretus haud vanâ, existimabam suum habuisse exortum atque proventum, ab inanitione nervosarum partium, iis ab igneo calore febrili exiccatâ. *Τεμπήγια* occurrebant haud spernenda.

1. Quia illud symptoma paraphrenesi successit, sanguine bilioso raptò in cerebrum, inflammationem causante, & ardore suo nerveas partes depopulante. Dum Nosologiam Harmonicam, D. Petrai Prof. Marpurg. viri sanè Eruditi, pervolutavi, depræhendi, ipsum statuere, convulsiones in phrenitide exorientes, provenire, à siccitate nervorum, non autem à materiâ in eos excussâ. Quin & ipse Gal. lib. 3. d. loc. aff. c. 6. illi adstipulatur hisce verbis: Cum convulsio fit ab æstuante febre, qualem in phreneticis videre est, causam esse ariditatem vacuationemque rectè putaveris. Quid illustrius, quid luculentius pro meâ sententiâ corroborandâ adferri posset? Videtur illa velut Achilleâ sua in basi adhuc fixa stare ac immota.

2. Cum Stridor dentium tum ab Hippocrate & Galeno, ac universo Machaonio choro, communi calculo atque suffragio, in febribus continuis se prodens, reputetur exitialis, & prodromus mortis, Herculeum exin capiendum argumentum, convulsiones tam stabilis ac contumacis causam vaporibus malignis haud as-

signandam: si in his culpa hæteret, utique per alexiteria & hydrotica malum illud non rarò propulsari & complures ægri in vitâ conservari possent: id quod cum nunquam eveniat, & omnes lurida mors abripiat, erit igitur causa fixa & planè hectica, nullo remediorum genere averruncanda. Majoris roboris causâ accerso in subsidium, Prosperum Alpinum, qui in suo erudito tractatu de præsagiandâ vitâ & morte, Stridores dentium in febribus continuis supervenientes, perpetuò exitiales, asseverare non dubitat, tum suâ Experientiâ, tum Hippocr. & Gal. efato, subnexâ ratione, quod illud symptoma fiat, læso nervorum principio, aut temporum maxillarum musculis, ab igneo calore, immoderatè siccatis, ac exin convulsis, quæ convulsiones sint insanabiles. Hisce ita se habentibus, quidni & ego haud vanâ conjecturâ ductus, convulsiones prædictas febre continuâ sat ardenti, (sub utroque hypochondrio tam ingens *καύμα* percipiebat, ac si ignis eò loci exardesceret. *Es brennt mich wie ein Feuer* / querulâ voce dictitando) & paraphrenesi supervenientes, ab inanitione profectas, haud perperam sensisse, existimari queam. Id quod intactum relinquere non potui, non tam ullo contradicendi pruritu, quàm quod illa cum meâ ratione quadrare, nec aliorum etiam haud trivialium Medicorum author-

authoritati repugnare videantur. Haud levis in animo meo suborta est admiratio, quod Author thesium transmissarum, unicam tantum causam convulsionis admittat, irritationem nervosi generis à malignâ qualitate, inanitionem verò & repletionem, planè respuat. Illius rationes tanti ponderis ac momenti non aestimo, ut me flectant ac impellant, ad consensum, & moveant, minùs dimoveant à præconceptâ opinione, haud abs re duxi quin animi mei cogitata proferrem in medium, in oppositum tendentia.

Præsuppono interpretationem Galeni, quomodo veterum sententia de convulsione ex repletionem & inanitionem, sit intelligenda, qui lib. 5. aph. 1. ita differit: Ipse nos docuit Hippocrates, quod fiat convulsio ex repletionem & inanitionem, corporum scil. nervosorum, à quibus secundum electionem motus perficiuntur. Sunt autem hæc, nervi ligamenta, muscoli & tendines. Fit autem & propter compatiendi societatem convulsio, quam non debemus existimare ab Hippocrate prætermisam. Eam enim quæ primum fit, convulsionem ostendit, cum ait: convulsionem ex repletionem & inanitionem generari. Et quidem novimus etiam morsus ratione fieri in ore ventriculi singultum adeò, ut quispiam & nervos itidem pati, existimarit. Exin mirari soleo

Erastum, & etiam D. Sennertum, qui magno conatu infringunt opinionem veterum de repletionem & inanitionem, solam convulsionem concedentes, quæ irritando aciore ac malignâ qualitate facultatem expultricem ad excutiendum, quod molestum: istum Galeni locum non dixerim illos ignorasse, sed studiosè præteriisse, animadvertentes, suo placito valdè repugnare. Non enim convulsionis causas ad solos exiguos nervulos per musculos dispersos, restringebant, sed ad corpora nervosa, prout sunt nervi, ligamenta, tendines, cum nec ignorum illis, interdum etiam convulsionem concitari, à materiâ aciore mordente & vellicante partes nervosas.

Verum spasmus ceu morbum à repletionem & inanitionem oriri: at motus convulsivos esse tantum symptomata facultatis expultricis. Et sanè ista Galeni commentatio propriorum Medicorum tutelâ, albo calculo est notanda, cujus medio, omnis Neotericorum altercatio infringenda, si lis ac contentio de convulsione ex repletionem & inanitionem corporum nervosorum, quoad eorum substantiam, non autem de spasmò à vaporosâ malignâ materiâ, Naturam irritante, esse intelligendum. Etenim cum duplex spasmus constituendus, legitimus & spurius, in illo nervi, seu partes nervosæ patiuntur ratione substantiæ, quæ etsi essent

essent omnis sensûs expertes, tamen si repletæ, aut inanitæ, æquè convellerentur: in hoc autem afficiuntur, quatenus sunt sensibiles, à re inimicâ irritatæ contrahuntur, ut noxium expellant. In illo pars contorta semper talis manet: in hoc autem sine tensione perpetuâ, motus convulsivus per intervalla accedit & recedit.

Verus spasmus provenit vel à repletionem vel inanitionem: si à repletionem, nervi peregrinâ materiâ facti, secundum cavitates evadunt breviores, quia latera, dum dilatantur, dum à se invicem discedunt, necessario ad suum principium torquentur: ab inanitionem, dum nervi exiccati secundum longitudinem & latitudinem abbreviantur. Illegitimus autem spasmus, seu non proportionatus ad materiam, concitatur ab extraneâ & malignâ qualitate nervos vellicante, non quod eorum substantia reddatur brevior, sed quod exquisito sensu dotati, ut exin extimulata Natura, mediante facultate expultrice, insurgat ad id, quod molestum, excutiendum. Fides ac chordæ in testudine, aut citharâ luculento sint exemplo, quæ aëri humidiori aut sicciori expositæ, plus æquo repletæ, aut exiccatae, dum abbreviantur, magnâ violentiâ dissiliunt. Indubium si instrumenta illa musica tali constarent materiâ, quæ dilari & contrahi posset (prout muscoli à chordis) æquè retraheren-

tur & sicut partes convulsæ, apparent distortæ: at cum ob solidiorem consistentiam non cedant, chordæ disrumpuntur. Etsi chordæ omni sensu destitutæ, non minùs nimium madidæ aut exiccatae, ita abbreviantur, ut resilientes frangantur. Quid nî ratio suadeat, & ipsi sensus suffragium ferant, convulsiones nervorum haud dispari ratione fieri posse, eorum tunicis alienâ materiâ repletis, distantis, vel à siccitate corrugatis, etsi planè essent insensiles. Si nervi essent omnis sensûs expertes, tum spasmus non proportionatus ad materiam, locum habere non posset, nec daretur ulla virtus expultrice, noxam percipiens, ad eam amolendam. Etsi Averrhoes Medicorum Aristarchus, similitudinem chordarum deridere solitus, videtur tamen à ratione haud alienum, cum fides in testudine sint tenuissimæ, at dum intumescunt, aut exiccantur, dissiliunt: quid nî partes nervosæ, ut tendines & nervi, multò crassiores, eodem modò affici possunt.

Cum Hippocrates lib. 2. aph. 26. tradat: febrem convulsioni supervenire, melius est, quàm convulsionem feбри, & lib 7. aph. 13. Ab æstibus fortibus spasmus superveniens, vel tetanus, malum. Cum Hippocrates suos aphorismos calamo in mentem intincto scripserit & ab ipsâ suffragante experientiâ prompserit, haud abs re investigare causas & rationes,

rationes, utrum duo illi aphorismi rationi & experientiae sint congruentes. Rationes nobis suggerat ipse Hippoc. lib. 6. aph. 39. & Galen. in commentario: dum duplicem proponit causam convulsionis, ex repletionem & inanitionem, corporum scilicet nervosorum, quae si repleta humoribus crassis ac pituitosis, ut spasmus succedat, & huic febris superveniat, quae suo calore resolvat ac discutiat materiam illam spasmodicam, id pro bono augurio habendum, in dispellenda convulsione: sin verò con-

vulsio febris accedat, funestum, ob exhaustum nervosi generis, quae siccitas est insanabilis. Exin vel duo illi aphorismi falsitatis arguendi, id autem de divino Hipp. Genio suspicari, sit piaculum: vel si illae rationes adductae non sufficientes, tum aliae excogitandae ad salvandam veritatem. Si illae non ad tuum gustum, desidero potiores: si quid solidi opponendum, ad illas destruendas, tum victas dabo manus. Sed nunc vela contraham, rem istam uberius tibi speculandam committens.

EPISTOLA XIV.

Contra Astrologiam vaticinam.

*Ad Dn. M. Nicodemum Sitzlinum, Ecclesiastem
in summo Templo Ulm.*

Um à me efflagitaris meam sententiam atque censuram, quid de praedictionibus Astrologicis, praesertim Genethliacis, sit judicandum, id laboris Viro amico de tractare, inamicum aestimo, quin in re etiam majoris momenti tibi gratificari sim promptus ac benevolus: idcirco animi mei cogitata, per hanc Epistolarem confabulationem, communicare lubuit.

Haud invitus admitto, cum Deus & Natura nihil faciant frustra, proin cœlum ab Hieron. Cardano. haud invenuste vocatur, Dei Altiss. In-

strumentum, quo in hæc inferiora ac sublunaria, operari solitus. Sydera à Deo Opt. Max. in hunc finem creata & cœli parietibus affixa, ut anni tempora variarent ac mutarent, subinde aliam in aëre inducentia crasin ac temperaturam, caloris & frigoris, humoris & siccitatis, ut terra progerminare & omnis generis fruges, ad sustentationem vitae animalium necessarias, producere valeat, quin deinceps à diversâ aëris constitutione, variae concitentur ægitudines, & Natura imprimis humana multis ejus mutationibus obnoxia ac subiecta, exin non parum

T:

alt-

alteretur, & cum aliqui animi mores corporis temperaturam sequantur, (quale enim temperamentum tales humores, quales humores, tales mores) ut pro diversitate *negotiorum* hinc emergentis, homines modò lætiores, tristiores, & ad hæc, vel illa negocia expedienda, habiliores & promptiores, reddantur, rationi admodum videtur consentaneum.

Quod autem omnes vitæ casus & eventus exin prævideri, aut prædici quæant, absurdissimum autumo.

1. Cum duplex causa, naturalis & voluntaria, quæ in eo discrepant. quod illa semper agat ex necessitate Naturæ, hæc verò libera sit in agendo, agere & non agere, effectum etiam suspendere valeat. Cum autem cælum sit agens purè naturale, ergò aget necessitate Naturæ: at effectus, qui sunt liberi, à cælo dependere non possunt, cujusmodi sunt actiones & effectus civiles, ut conjugium dignitates, fortunæ: proin absolum de illis ex syderum diversâ conjunctione, judicare & certi quidpiam hariolari velle. Cum ipsi Astrologi ultrò fateantur, syderum influentias per se & directè tantum agere in res materiales & merè naturales. Cum actio sit tantum inter ea, quæ genere conveniunt. Ergò cælum velut agens corporeum & materiale, solum aget in materialia, non autem spiritualia, ut est anima & voluntas humana. Et si ex accidenti, indirectè ac

mediate agere possit in organa corporis, quibus anima utitur, ut si cerebrum benè dispositum, etiam anima suo discursu uti & animales actiones meliùs ac expeditiùs exercere potest. Sed hæc amabò quid conferunt ad merè fortuita. Quæ non in nostro arbitrio consistunt, quàm in voluntate aliorum & extrinsecus adveniunt.

2. Ipsi Astronomi demonstrant, totam terram cum mari, ad cæli complexum, se habere instar puncti, cujus minutissima portio erit hic vel ille homo: quomodo amplissimæ virtutes influere possunt in angustis. illud punctum. Quam absolum, ut sydera promittant mihi, vel illi soli hoc infortunium, & non potius toti illi puncto. Videtur hoc Herculeum argumentum, contra particulares influxus, & astruendum cælum esse causam universalem, etsi specialis aliqua influentia admittenda, & hæc erit omnibus sublunaribus communis, non hoc, vel illud subjectum, magis afficiens: & omne agens diversimodè agit pro diversitate recipientis.

3. Cum ipsorum Astrologorum confessio, se non à priori per causas, sed à posteriori, per observationes, ad istam cognitionem pervenisse, & illæ admodum incertæ, cum falsis nitantur hypothesebus. Cum eadem cæli facies & signorum positura, quæ semel apparuit, non amplius,

vix post aliquo secula recurrat, proinde vix duo vel tria exempla, de uno casu verè contingente, adferre licebit, nec propterea ex paucis singularibus, præcepta universalia constituere, par ac æquum. Absionum unam vel alteram observationem, ad omnes consimiliter natos, accommodare. Zenocarus de vitâ Caroli V. refert, cum in suâ Genesi habuisset Capricornum in ascendente, prout etiam Augustum, Carolum Magnum, & ipsum Christum Salvatorem nostrum, quasi ad regiam dignitatem evehendi, qui in consimili cōstellatione pronati. O vanitatem! Quis sanæ mentis credat, etsi quidam sub signo Capricorni in lucem editi, ad honores regios aspirarint, tamen indubiū, quin aliquot myriades hominum, sub eadem cœli figurâ ex alvo materna prodeuntes, in abjectissimo vitæ genere, ævum traducere sint coacti, ut & complures Reges, in longè aliâ syderum copulâ editi. Vel exin cōstat, quàm anile, ex paucis particularib⁹ observationibus, construere regulâ universalem, cum illius felicitatis causa non tam à cœli influenza, dependeat, quàm ipsorum cœlitum favore cōtingat, suum cuique Fatum destinantium. Sub eadem constellatione natorum, unus erit Fortunatus, alter verò calamitatibus subiectus. Si Christi Geniturâ, in consimili syderum positurâ, ô quam misera, regia majestas: dum à Judæis

per ludibrium titulotenus Rex salutat, sed brevi post in crucem sublat. O temeritatem!

4. Cum domus Astrologorum non reales, sed commentitiæ: An nos res mira, si Planetæ aliâ facie nos respiciant, pro sitûs diversitate, tam varius prodeat effectus, cum ex doctrinâ opticorum constet, effectus qualitatem, pro radii qualitate & Naturâ corporis irradiantis, non pro diversâ radiorum circulatione, differre. Sol enim quocunque modo & situ ejus radii dejiciantur, semper calefacit & illuminat, at si rectiores spargat, eos reflectendo, magis calefaciet, insanum igitur dogma, quod Planetæ, dum per 12. domos vagantur ac diversimodè oberrant, alios beatos, alios miseros reddere, soliti, illorum Naturâ neutiquam mutatâ, sed solâ factâ sitûs varietate.

5. Omnis ars & scientia occupatur in iis rebus, quæ aut semper, vel frequenter contingunt, prout docentur. Cum autem Astrologorum prædictiones rarò veridicæ, ergò, ipsorum ars destituta fundamento, nullis certis nititur theorematibus, sed dubiis particularib⁹ observationibus. Exin Cicero lib. 2. divinatur exclamat: quid plura, quotidie refelluntur Chaldæi, quàm multa ego Pompejo, quàm multa Crasso, quàm multa hîc ipsi Cæsari à Chaldæis dicta memini, neminem eorum, nisi Senectute, nisi domi, nisi claritate

moriturum, ut mihi permirum videatur, extare quenquam, qui etiam nunc credat iis, quorum prædicta quotidie videat re & eventis, refelli: qui tamen omnes violentâ morte sublati.

6. Planè *ἄλογον* existimandum, à diversis parentibus pronatos, licet sub eadem constellatione, similes moribus, ac rerum eventis, cum ab iisdem progenitorum, magna sit discrepantia, Imò Geminos eodem cōcubitu fatos & insimul utero exclusos, omnino contrariis animi moribus & rerum successibus fuisse, Jacobus & Esau luculentum præbent testimonium. Etsi obtrudant Astrologi, brevissimam illam moram, quæ inter Geminorum ortum intercedit, à nobis exiguam judicatam, in cœlo tamen ob ejus vastitatem & rapidiss. conversionem esse insignem & magnam causare varietatem. Vanum effugium. Etenim si tam brevî mutatur ratio constellationis, sub qua quisque nascitur, tempus ipsius ortus, cujusque hominis proprium, erit Astrologis incomprehensibile. Perquam rarò ipsa hora, nedum punctum ac momentum, quo quis ex utero prodit, à parentibus consignatur & si hora tantùm natalitia sit comperta acquiescunt, & ex in thema erigunt. Ergò falluntur & fallunt.

7. Quàm frivolum, quod Saturno assignant causam brevitatis vitæ. Ad cujus effectum causæ concurrunt plures, is unicæ causæ non erit

assignandus. At omnis fætus, ut diuturniore vel breviorē vitâ fruatur, à pluribus causis proficiscitur. Homo namque non tam gignitur à cœlo, vel Planetis, quàm à particularibus ac proximis & immediatis causis, ab utroque scil. semine, maris & fæminæ, facultate plasticâ dotato, sanguine menstruo alimentum subministrante, & utero velut receptaculo inserviente. Statuamus, Astrologum cuidam sub felici syderum copulâ pronato, polliceri longævitatē, at si Pater, aut Mater valetudinaria, tum ex horum semine malè disposito, progerminabit (orta namque attestantur suis principiis.) infans variis morbis obnoxius, quorum pedissequa mors. Ad producendos effectus, plus valere immediatas causas, quam remotas, testimonium ferat experientia, sub eadem constellatione generari morbosos & sanos. Idem judicandum de animi moribus, qui sequuntur corporis temperamentum, quod à parentibus hæreditariò accepimus.

8. Cum prælagia illa (si fortè quædam vera) post multorum annorum seriem demum eveniant, videtur *ἀδύνατον*, influxum illum cœlestem, tam diu in corpore delituisse, cum effectus tam diu non possit abesse à suâ causâ.

9. Postremum hoc Achilleum argumentum. Si in prognosticando tempestates (velut re leviori,)

Astro-

Astrologi comperiantur erronei, multò magis fallaces in præfagiendo ea, quæ dependent ab arbitrio humano, & sunt fortuita. Exin ipse Kepplerus famosus ille Mathematicus, palam fatetur, se propter prædictionum incertitudinem, nullas amplius Ephemerides, prout antehac solitus, publicasse, ne si aberraret, suis præfagiis frustratus, ludibrio exponeretur.

Et si jam adducta argumenta sat valida, ad infringendam Astrologorum vanitatem, verum cum multa mirabilia obtrudantur exempla eorum, quibus ea contigerunt, quæ ab hariolis denunciata, exin doctrina astrologica, videtur haud carere fundamento. Hunc ego scrupulum hoc modo revellerem. Et si nonnulla prædicta vera acciderint, tamen innumera etiam falsa, aut nullos, aut planè contrarios habuisse exitus, ut non tam ex artis regulis, quàm fortuitò rem attigisse, existimari queat. Idem de Astrologis dici posse reor, quod olim de oraculis Delphicis tritum atque vulgatum, quæ vera, memoria teneri & prædicari, quæ falsa, eorum neminem recordari.

Ast ut verum fatear, dum lego exempla admiranda veridica, obstupesco, unde & cujus adminiculo, tales divinationes suggestæ.

Pierius Jesuita asserit, plerosque Astrologos, præsertim vera præfagientes, Magiæ fuisse addictos, ut

complures ab Inquisitoribus passim capti, & custodiæ mancipati, confessi, ut non tam scientiâ astrali, quàm diabolicâ revelatione, vel occulto ejus afflatu, futura prædixerint. Quamvis nec ipsi dæmones semper prænorint futurorum contingentium eventus, prout ambiguitas oraculorum indigitat: fatuum proinde, id attribuire Astrologis, quod nec malis Geniis à Deo est concessum.

Si quis autem objiciat, Astrologos pietatis amantes, & à Magiâ alienos, quorum prædictiones æque veraces: huic opponerem, quod Aristoteles de Melancholicis tradit, eos multa divinare, quia multa loquantur: ita Astrologi in erigendâ Genesi, varias res prosperas & infastas, quæ cuivis mortalium accidere possunt, coacervare ac conglomerare solent, ut *ἀδύνατον*, quin interdum quidpiam veri contingat, cum non rarò Sagittarius etiam imperitus sæpiùs jaculando, scopum attingat.

Probè notandum, quod D. Augustinus lib. 4. confess. cap. 3, refert: Se antè baptismum, libris Genethliacorum mirificè deditum, à quodam Medico Hipponensi Sene ab illorum studio aversum, quod eos quibus quæstus causâ, olim incubuisset, reipsâ falsissimos comperisset, si quid veri interdum respondisset, id non arte, sed sorte factum:

quemadmodum nonnunquam fortes, ex libris Poëtarum depromptæ, interrogantis rebus factisque, consonare depræhendantur.

Accedit, quod multi divinent ingenii solertiâ, & multiplici rerum humanarum peritiâ usuque, & exquisita eorum, quibus divinatio fit, negotiorum, morum, studiorum & ingeniorum observatione atque notitia.

Adhæc Astrologorum auguria erunt vel secunda, vel adversa. Si prospera, omnibus viribus ad ea consequenda contendunt per media etiam illicita, non prius quieturi, quam potiantur intento, & sic non raro in mala incidunt insperata. De Comite Ætholiæ Hector Boëthius Hist. Scot. refert. cum Jacobum I. R. Scotiæ peremisse, & regicidio peracto, cum jam capitali afflicendus supplicio, & membratim dissectandus, capite prius coronâ ferreâ, pro ludibrio, quod Regnum affectasset, cincto, commemorasse, se vaticinium acceperisse, priusquam è vitâ excederet, fore, ut publicè coronaretur, propterea semper ad ea, quæ Fata portenderent, vanâ persuasione ductus, cuncta præcipiti animo, direxisse. De Antonio à Leva Sabellicus narrat, quod author ac suator Carolo V. ad expeditionem adversus Regem Galliæ suscipiendam obtulerit se Generalem exercitus, ab hariolis vanâ spe illectus, quod in

Galliâ moriens, suam sepulturam, in Templo S. Dionysii, sit habiturus ratum, se potiturum victoriâ, & Parisiis, in Sacello S. Dionysio sacrate, tumulandum, proin ut immortalis sui memoriam, ob res præclare gestas, apud posteros relinqueret, omnia sua consilia, de bello in Galliâ transferendo, communicasse, at contigisse, ut exercitu dysenteria sublato, ipse in Narbonensi quidem Galliâ mortuus, sed ejus cadaver Mediolanum in Italiam translatum, ibidemque in Templo S. Dionysii sepultum.

Si infelicia & averfa præfagia, ea vel fortuito evenerunt, vel dæmonis revelatione & directione ac impulsione, quò curiosos & Fati sui avidos, in suâ superstitione corroborarent, & in adversa præcipitarent, à quibus immunes permansissent, si vates non consulissent.

De Geminis fratribus Gothicis etiamnum adolescentibus Olaus Magnus refert iis prædictum fore, ut mutuâ cæde perituri, ex in fatum illud devitare constituentes, ad longius distitas & diversas orbis regiones perigrinantes, ibidem ad decrepitam senectam usque commorantes, tandem inceserit in patriam redeundi cupiditas, existimantes tanto temporis intervallo, alterutrum mortuū & ita Fatum finitum, quod tamen viam invenerit. Nam cum ignoti Senes, in pinoso nemore conveni-

venissent, & mutuâ salutatione factâ, paulisper confediscent, ex insperato utriusque canes, itineris comites, acri ortâ pugnâ pariter & illos à verbis ad verbera & vulnera etiam lethalia progressos, atque jam in agone, se fratres, memores vaticinii, agnoscentes expirasse. Quis ambigat à Cacodæmone canes impulsos ad rixam, ex in senibus occasionem suggestisse, mutuis se vulneribus conficiendi. Nec hæsitarem, Deum permittere diabolo tales machinationes, ad homines temerarios Fati sui & futurorum scientia avidos puniendos, dum Deo suo Creatori & paternæ ejus providentiæ diffidentes, à creaturis res expetunt futuras, quæ aliàs ipsis non contigissent, si jactatâ suâ curâ in Dominum, eas nosse non desiderassent, juxta illud: quæ timet impius, in ea incidit.

De Ascletarione Mathematico (ego potius infamem Magum crediderim) mira recenset Suetonius, quod Domitiano Imperatori violentam mortem prænuñciasset, percontanti qualem ipse vitæ exitum, sit habiturus, responderit, se brevî à canibus dilaniatum iri, eum interfici sine morâ, & ad coarguendam artis vanitatem, cadaver cremari, & cinerem sepelire imperasse, dum id peractum, evenisse, ut inopiâ imbre depluente, ignis extinctus, & canes catervatim accurrentes, semivivum discerperint cadaver. Non

dubitarim, si Mathematicus ille sibi istum vitæ ternium non præfixisset, nunquam in id infortunium incidisset, sed connivente Deo, à diabolo Domitianum ad illius necem concitatum, & canes vel reales, ab eodem impulsos, vel ipsos personatos dæmones, formam canum repræsentantes, cadaver dilacerasse, crediderim. Unicum adhuc subjiciam exemplum stupendum cujusdam Astrologi (de quo Simon Majolus Episcop. Vultuar.) quod Galeatio Mariæ Duci Mediolanensi, prædixerit, ipsum ex vulnere periturum, à suo vasallo inferendo, percontanti, quo mortis genere ipsi occumbendum, responderit: se in publico interemptum iri, ex trabe ligni cadente, ex illum decollari præceperit, ut ex eventu convinceret, Astrologiam falsam: sed quid contigit, cum eductus ad supplicium, sub portâ magnâ, turrâ lapsam, Astrologum cum carnifice, & alios concomitantes spectatores, prostravisse, ipsum verò Galeatium, in Templo S. Stephani, interfectum à proprio vasallo. An non hæc mira sunt ludibria Satânica, quis tam exors Rationis, ut credat, ista ab ullâ arte humanâ, prævideri ac prædici potuisse. Vel denique ex metu incidunt in mala aliàs non eventura, prout Jovius de Leonio Medico & Mathematico, cum ex suâ Genesi depræhendisset, sibi pereundum in undis, proinrelictis

lictis Venetiis, ne crebrò navigandum, Spoletum se contulisse, & brevî post Florentiam, ad curandum Laurentium Mediceum Ducem, evocatum, & cum constellatione syderum fretus, morbum non periculosum dixisset, quo tamen ille extinctus, hinc cum illius valetudinem neglexisse diffamatus, ob infelicem medelam, ab illius filio Petro Mediceo noctu in puteum præcipitatus, in quo suffocatus. Ego planè mihi persuadeo, si sydera non respexisset: quin eo casu non periisset, Haud ingratum fore duxi, si adhuc tria subnectam exempla mira & rara paucis cognita.

1. Johannes Stöflerus, Mathematicus Tübingensis, determinato die sibi periculum imminere prævidens, ad id evitandum, & tempus amicæ conversatione fallendum, quibusdam literatis in Musæum suum convocatis, cum inter pocula disputatio sobria orta, & ille ad dirimendam controversiam, bibliothecam suam accedens, librum promerret, contigit, ut clavo laxato, asser, in quo libri repositi, illius capiti incidens, vulnus lethale inflixerit.

2. Cum Tycho Brahe Astrologus famosissimus, in juventute, Rostochii studiis incumbens, quendam diem sibi infaustum adverteret, interdiu in Musæo suo commoratus, circa vesperam, putans Fatum jam

præterisse, domo egressus, ad cenandum apud hospitem suum, dum inter epulandum cum studioso comensale, orto litigio, ad digladiationem ventum, ut illi nasus præcisus.

3. Johannes de Lignano, J.C. Bononiensis & Astrologiæ peritus, prævidens Filium suum de patibulo aliquando fore suspendendum, ad Fatum avertendum, sacro ordini ipsum addixit, tam felici successu, ut ad Episcopalem dignitatem evectus, & cum à Senatu Bononiensi Legatus designatus & Romam ad Pontificem missus, ad hujus gratiam aucupandam, ejus commodo promovendo, magis intentus, eo comperto, quod negotium aliter, ac in mandatis haberet, expedivisset, Bononienses illum eâ nocte, quæ reversus, cruci affigendum mandarunt, cum sequenti diluculo, infelix Pater, fortè præteriens, suspensum conspexisset, hac usus est exclamatione: O Fili, tu infelicissimum Fatum, nec divinis ministeriis, nec humanis adminiculis, superare potuisti.

Indubium æstimo, si cui ex insperato, res prospera obtingat, ut felix conjugium, vel divitiæ affluant, vel ad honores evectio suppetat, ea à Deo omnium Bonorum largitore & bonis Geniis administris provenire: Sin autem infausta, ut suspendium, vel submersio in aquâ, haud culpa rejicienda in sydera malefica, sed

sed malos Genios, ad funesta instigantes, nec illa infortunia obvenissent, si astra non consulissent.

Pro colophone annectam auctoritates Astrologorum principaliorum, astrologicas prædictiones fallaces confitentium. Coriphæus sit Kepplerus, qui palam astringit, tam in genere, quam particulari, nihil certi ex Astrologiâ prædici posse, quoad res faustas & adversas, si qui Astrologi in individuo quidpiam hariolando assecuti, id fortuito potius contigisse, non ex artis præceptis, asseverare non dubitat. Exoptandum, omnes Astrologos ita affectos, ut veritas magis curæ ac cordi, quam in prognosticando temeritas. At quid causæ, quod plerique Astrologi tantas vanitates defendant, pro iis ceu aris & focis, dimicantes. Ipse Kepplerus in lib. Astrol. contra Fesellium, Medicum Badensem publicato, Astrologiam filiam fatuam ipsius Astronomiæ, velut Matris sapientis, haud inscite vocat, quod illa quidem ab hac fuerit nata, educata, sed ubi adolevit filia, alimentum matri subministrare cæperit, ne mendicandum, aut fame pereundum. Quare nî Astronomi adoptassent Astrologiam, vix haberent, unde suam curarent cuticulam. *Φιλόκαλον* igitur Duce, sordidi quæstus causâ, credulo ac improvido vulgo, suas futilitates obtrudere non recundantur, scientes, cor humanum

esse *φιλόκαλον & ἀψίκαρον* appetens novitatum & absurditatum.

Kepplerus suffragatur Cornelius Agrippa lib. 6. de vanit. Sci. profitemens: se Astrologiam à Parentibus puerum imbibisse, dein nec modicum temporis & laboris in eam insumpsisse, tandè didicisse, eam nullo alio niti fundamento, nisi meris nugis & figmentis imaginationum, pœnitere insumptæ olim operæ, abjecisse jam dudum ex animo, nec reassumere velle unquam, nisi potentum violentæ preces, (qui soleant interdum ad indigna artificia, etiam magnis probisque ingeniis abuti) sæpè rursus impingere compellerent, suaderetque domestica utilitas, se aliquândo frui debere illorum stultitiam, & nugas tantopere cupientibus nugis obsequi. Cum D. Martinus, Chemnitius insignis Theologus, adhuc artium Magister, Mathematicis disciplinis esset deditus, & in prædictionibus natalitiis felix ac celebris habitus, proin ab amicis cohortatus, ut se totum Astrologiæ traderet, id recusavit, quod illius fundamenta valdè sint infirma, ab ea recedens, ad studium Theologicum se contulit. Ipse etiam D. Lutherus comm. in Gen. astrologicis vaticiniis parùm tribuit, quod nullis nitantur fundamentis, sed meris constant incertis & particularibus tantum observationibus.

Huc refertur potest D. Augustini
V u exem-

exemplum supra ex libr. confess. allegatum, albo calculo notandum. Tantorum virorum auctoritates, cum prædictis rationibus conjunctæ, scutum obvertant & obterant, omnium aliorum Astrologorum, objecta frivola & experientiæ repugnantia.

Liceat mihi cramben recoctam apponere. Ego firmiter credo conjecturis haud frivolis fretus, omnia præfagia de futuris contingentibus, neutiquam prodire à certâ syderum copulâ, cum nihil agat supra vires suæ speciei & talis facultas illis à S. D. haud insita: Sed cum Aegyptii & Chaldæi, olim superstitioni & artibus Magicis, quibus ipsa etiam Astrologia merito est accensenda, fuerint addicti, si quid veri prædictum, ope dæmonum revelatum. Cum duplex cum illis pactum constitutum, implicitum, vel expressum. Ita duplicis sortis Astrologi comperiuntur, alii manifestum habentes cum dæmone commercium; & hujus re-

velatione futura cognoscentes, ea ex astris se cognovisse, comminiscuntur, quò ipsorum impietas lateret in tenebris. Alii Astrologi, etiam alias pietatis studiosi, sed veterum observationibus freti posteritati relictis, ex in suas prædictiones depromunt, putantes, illa vaticinia proficisci à scientiâ sydereâ naturali, se ipsos decipiunt ac fallunt, dum præceptis illis nitentes, themata natalitia erigunt, opere ipso demonstrant, ea procedere ex pacto implicito, occultâ dæmonis inspiratione, vel potius, si definito die præfagia contingant, ipso authore ac impulsore, ne mendax comperiatur, Deo connivente ac permittente, ad puniendos tam curiosos & temerarios Fati sui avidos: indubium, quin in prædicta mala haud incidissent, si vates non consulissent. Si prænarrata exempla justo ponderanda judicio, rem ita se habere, impartialis censor facile depræhendet (intellectam velim judiciariam seu vaticinam.)

EPISTOLA. XX.

*Taxatio supinae quorundam Pharmacopæiorum negligentie
& crasse ignorantie, quàm ea sit detrimentosa.*

Uàm periculosum & damnosum sit Tyronibus Pharmacopæis Medicorum recepta dispensanda committere, memorabili exemplo libet monstrare. Cum ante complures

annos, quidam J. U. Doctor Stutgardii, in statu sanitatis, nulli morbo obnoxius, sed præservandi tantum causâ, à Medico expeteret evacuationem corporis, ante venerationem ordinandam, is præscripsit apo-

zemp

zema solutivum, inter cætera ingredientia erant designatæ radices apii, illud paratum & oblatum. Sed quid contigit? O Fatum infaustum! Miser ille legum peritus, intra paucas horas, ab hausto medicamento, ronchissare cæpit & expiravit. Magna trepidatio & lamentatio inter domesticos, tum Medicus accersitus conspiciens ægrum in agone constitutum, obstupescit, gnarus se innocentem, nihil noxii à se ordinatum, & tamen animadvertit toxicum oblatum: in re ancipiti consilium capiens subitaneum, officinam ingreditur, percontando, à quo scheda dispensata & parata, cognito à Novitio omnia peracta, jussit denuò se præsentem, illam dispensare: Tyro quasi re benè gestà, cum in summirate recepti extaret, recipe radicum apii, legit & substituit opium. Exin grandis ille & funestus error deprehensus, cum unica litera, ipsi ægro fuerit letifera. Quidam Tyro nostratis pharmacopolii, dispensans sacculum pro vino medicato, cum in recepto consignatum, recipe radiculum Enulæ, ille legit & accepit radices Esulæ, sed bono Fato, alius Minister intervenit, errorem observans, Esulâ dimotâ, Enulam substituit. Sed fortassis æquiori animo ferendum, si tanta imperitia in Novitiis tantum hæreret, quin dolendum & cum damno experiendum, haud minorem inscitiam non raro

hospitari in provectioris ætatis Ministris, & ipsorum etiam Heris sæpius valdè indiscretis, prout exsequentibus patebit notatu dignis exemplis.

Cum ego cuidam fæminæ febri continuâ laboranti ordinassẽ syrupum refrigerantem & ceu suavissimum laudassẽ, ~~et~~ Syr. acyd. citri, de succo cerasorum acidorum domesticorum, añ. ʒiſs. M. Eo primâ vice degustato, ob saporem valdè inamicum averſata, mihi significari jussit exprobrando, quod tam ingratum & adversarium medicamentum præscribere non verecundatus. Ista querela mihi erat admirationi, etsi gnarus, culpam in me nō hærerẽ; sed in pharmacopæo erroneo, receptum haud dextrè dispensante, consistere, sum arbitratus, exin in officinam ingressus, percōtari cæpi, cujus ductu scheda illa præparata, cum Herus ipse factus, à se concinnatum medicamentum id haud jucundum esse posse, cum à me consignatus syrupus domesticus, qui ob amarorem Naturæ adversus: cui me opponens regeſſi, à me præscriptum syrupum cerasorum domesticorum acidorum alterantem suavissimum, ipse autem substituerit syrupum de spinâ cervinâ purgantem, qui vulgò syrupus domesticus etiam vocari solitus, deceptus ~~ovrovnpulov~~ vocabuli domestici. Errorem ad oculum ostendi, paulò exactiùs desiderans judicium, tali

collatione institutâ Cum à me consignatum, recipe syrupi aciditatis citri, cerasorum domesticorum acidorum, añ. ʒiʒ. M. Exin facile colligendum, per domesticum non intelligendum syrupum de spina cervinâ, sed cerasorum domesticorum, cum syrupus refrigerans cum aqua, pro potu, miscendus, à me ordinatus, ad interaneorum viscerum æstum contemperandum. Errorem exin etiam patulum, cum à me ita scriptum, recipe syrupi aciditatis citri, è succo cerasorum domesticorum acidorum añ. ʒiʒ. M. conjunctim non divisim. Si ita à me signatum, recipe syr. acid. citri ʒij. syr. domesticum ʒiʒ. M. Et si pro isto accepisset syrupum de spina cervinâ, aliquo modo fore excusandum, quamvis & hoc absolum, syrupum de spina miscere cum syrupo acido citri. Cum ipse rem perperam intellexerit, & in ambiguo, meritò per Ministros fuisset inquirendum, de dextro sensu. Sed pudet ac tædet illos rerum pharmaceuticarum scientia tumidos, suam ignorantiam aliquantisper prodere, non habito respectu estimationis Medicorum, nec salutis ægrorum.

2. Cum ego in aliâ officinâ cui-dam Virgini feбри ardente decumbenti, & jam prunellâ infestata, præscripsissem gargarismum, inter cætera ingredientia, erant consignati trochisci de Nitro cum sulphure

præparati, & observarem gargarismum colore admodum citrino infectum, obortâ in animo meo haud levi admiratione, in Myropolio inquisitio instituta, à quo ille præparatus, compertum à Ministro jam adultiore & peritiam præferente, concinnatum, cum inschedulâ extaret, recipe trochiscorum de Nitro cum Sulphure præparatorum, ipsum accepisse trochiscos de Nitro per se factos, sat copiosâ sulphuris citrini pulverisati portione, ipsi liquori in vitro existenti, inspersâ. O crassam ignorantiam! Tantum absurdum, vix per insomnium mihi obvenisset.

3. Cum cuidam Monacho in cænobio Wiblingensi, in affectu externo ordinatum Emplastrum Vigonis de Ranis cum Mercurio præparatum, Minister nescius id duplici modo concinnatum, cum & sine Mercurio, in officinis prostare, cum legisset, recipe Emplastri de Ranis cum Mercurio, absque ulteriori pensitatione, accepit Emplastrum de Ranis tum obvium, putans, non aliud extare, quàm sine Mercurio præparatum, ideoque illi commiscens copiosum pulverem Mercurii sublimati, tradidit. Cum id claustrali admotum, insignis in crure inflammatio & erosio causata, cum haud levi vitæ discrimine. O rudes Myropolas, & Medicis & ægrotis verendos, & ad Garamantas usque, vel extremos Indos, transmittendos.

EPISTOLA XXI.

*Ad quendam Philiatrum querelam continens, de fallaci
uromantiâ & sinistro imperitorum iudicio.*

Aud ingratum fore autumo, referre quorundam Uromantum callida, sed fallacia & falsa ex urinâ dicteria. Cum in Urbe nostra quidam septuagenarius ex ventriculi imbecillitate laborans, cibaria qualiacunque assumpta retinere non posset, sed ilicò per vomitum rejiceret, illius filia lotium Medico obtulit dijudicandum, quid de morbi genere & ejus causâ sit statuendum percontata, & quæ præsidia expedienda, cui sine rubore ille respondit: in Patris stomacho duo tubercula acuminata haud procul distantia pronata, si quid alimenti ingestum, id ceu rem inimicam, avversantia, mutuam exercere pugnam, nec priùs quiescere, dum quicquid molestum, sit rejectum. Cum alius quidam civis febris continuâ correptus alteri Medico suam urinam misit censendam, is protinus pronunciavit, ipsum laborare febre malignâ, sat periculosâ, cum Epar pænè totum corruptum, nî aliud novum jecur renasci ac pullulare faciat ope medicamentorum, actum de vitâ, cum præscripsisset quædam refrigerantia, & robore Naturæ ille restitutus, firmiter sibi persuasit, benefi-

cio illorum remediorum aliud Epar regeneratum. Cum ambobus illis datâ occasione fortuitâ rei falsitatem & impossibilitatem demonstrassem, non minùs tanta erat in Medicos illos confidentia, vel potius quædam amentia, ut absurdissima præferrent veritati. O stupendam hebetudinem mentis, talia credentis. Quin dolendum, quod apud nostrates, Medici existimatio, majori ex parte dependeat ab uromantiâ, hoc est, nugaci ac fallaci dicendi genere, ad circumveniendum imperitos, accommodato. Si quis vel Hippocratem cum Galeno rerum medicarum peritiâ & felicitate practicâ superaret, nec ad istas nœnias se assuefaceret, haud magno haberetur in precio, quin rudior loquaculus præferretur doctissimo Medico. Cum medicus eruditus ac prudens, sit etiam vir bonus ac conscientiosus, cui virtus & veritas magis curæ ac cordi, quam inanis dicacitas, idcirco sibi dedecori ducit, & erubescit, ex urinâ nugari & mentiri, & revera eo verbo utendum est. Etenim cum ex lotio solo, nec morbi Essentia cum ejus causis & loco affecto, minùs vires ægri certò cognoscere liceat, exin nulla ex Ratione proce-

procedens curatio potest institui, sed frivolis conjecturis niti, & cuncta temeritati Fortunæ committere oporteat; id quod creberrimè cum Medici opprobrio & vitæ dispendio ægroti, est conjunctum, hoc non obstante, Mundus vult decipi, qui se ad istas nugas non assuefacit, spernitur ac negligitur.

Sed quid opus est tantâ querimoniâ, cum velut in morbo epidemio conclamato, nulla medicina occurrit, quæ salutis: ita hic nullum aliud restat medium, quàm moderato animo tolerare, quæ immutabilia. Si quis obtrudat exempla Medicorum, qui ex solius urinæ inspectione, sine aliâ informatione notabili, ilicò declamitant de morbi genere & cunctis symptomatis ægrum infestantibus, ac si Lyncei obtigissent oculi, Visu penetrantes ad intimiora, & quasi coram cernentes locum affectum, morbi genus, cum ejusdem causis ibidem stabulantibus!

En tale ab ipsâ veritate suggestum responsum. Si quid veri de morbi genere & causis abstrusioribus protulerunt, id vel revelante aliquo spiritu familiari cognoverunt, prout reperti uromantes cristallomantiam exercentes, vel fortuito divinarunt, vel ex relatione ejus, qui lotium spectandum tradidit, depræhenderunt. Mira enim uti consueverunt astutia & versutia, circumveniendo ac fallendo simplices, urinam contemplandam offerentes, dum nonnul-

las percontantur circumstantias, & illis fucum non animadvertentibus, eliciunt quosdam sermones, ut eorum adminiculo ad cognitionem morbi pertingere valeant. Id ubi afsecuti, dehinc velut ex tripode, cum affectatâ gravitate, de morbosâ dispositione, declamitare solent. Ad do, quod urinam deferentes plerumque sint ancillæ, aniculæ & consimilis farinæ simplices oviculæ, quæ ob intellectus imbecillitatem, quicquid illi deblaterare & effutire solent, pro vero arripiunt, fallacias non olfacientes. Si quidem casu ad veritatis metam collimarint, eos ceu vates, ubi vis locorum celebrare, & ad cælum usque evehere laudibus consueverunt, si verò aberrarint plurimum, falsa que protulerint in medium, ea ceu indigna observatione, oblivioni tradentes, & silentio involventes prætereunt, prout olim de Oraculis Delphicis dici solitum, quæ vera, deprædicari, quæ autem falsa, eorum neminem recordari. Mirum videri haud debet, quod crebrò & multum loquentibus, interdum non nihil veri excidat, cum non rarò, qui oculis sunt orbati, ex frequenti jaculatione, scopum attingant præfixam. Hæc ut luculentiora evadant, haud abs re, ea illustrare notatu dignis exemplis.

Johannes Langius, Medicus Palatinus refert, concubinam cujusdam Principis, singulis matutinis integros lini, aut stupæ, manipulos de-

vorasse, & cum fortè ex stomacho laboraret, urina per anum delata, se consultum, quidnam judicaret: Cum autem omnia prius de Pellicis picà haberet cognita, se respondisse: Juvenculam illam plus lini quotidie de colo decerpere ipso ore, quàm fuso quovis versatili, deduceret: cum anus garrula, istud vaticinium divulgasset & deprædicasset, se velut Hariolum decantatum.

De Rustico Forestus narrat, cum tempore brumali uxoris urinam Medico visendam obtulisse, cum ea optimi coloris, suspicionem ortam de dolore externo. Tum agricolam Papæ tu rectè divinasti, sed unde dolor ille, quem in lacere nunc livido facto sentit, collegisse Medicum ex casu contigisse, quæsisse, num ceciderit? rusticum mirabundum, si dixeris, ubi sit lapsa te pro Medico omnium primario sum habiturus: ipsum respondisse, per scalas decidisse, tum illum, per quot autem gradus, Medicum, qui reputans scales Rusticorum haud sublimes, duodecim denominasse, tum rusticum, inspicias diligentius, plures esse debent? Tum Medicum: lubrica est via ob glaciem, num ex lapsu non nihil urinæ effuderit, annuisse: tum Medicum, mi amice, eo in loco, in quo te cecidisse ais, reliquos gradus inquiras, cum in hoc urinali, plures observari non possint.

Dordraci Urbe Hollandiæ qui-

dam circumforaneus ad homines alliciendos, suum consodalem in cenopolium combibonibus frequens intrare & vino indulgere jussit, ubi-mero incaluit, jactitabat, tam excellentem advenisse Medicum, ut abdita quæquæ calleat ex urinâ prædicere, inò licet ipsi omnes in uno poculo mingant, ipsum agniturum: nî id præstaret, quicquid illo die impensum, pro omnibus soluturum, in scopum attigerit, se aymbolum futurum: levibus fissuris notabat vas, quot immixissent: id Hospitæ oblatum ad Medicum deferendum, cum ipsa cujusdam ægri urinam dixisset, tum ille stomachari cæpit, quis te subornavit ad me decipiendum, sex sunt, qui istam urinam reddiderunt, pro singulis solvas. Quidam Medicus cuidam Rustico ex lotii inspectione, jumentorum denunciavit interitum, mirâ usus astutiâ, Erat oblata urina alba & tenuis, ex in interanorum viscerum obstructiones colligens interrogavit, utrum sub sinistro hypochondrio dolorem sentire, illo annuente, unde conjecit, Lieni impactum humorem melancholicum, qui à gravissimis animi pathematis, mærore ac tristitiâ, originem traxerit, rusticos autem haud levi de causâ mærore affici, hinc pecudum jacturam, est auguratus & clavum attrigit. Quo prognostico audito, paganus attonitâ mête celebravit vaticinii veritatem.

Uni-

Unicum adhuc exemplum referam, quod in stuporem rapiat haud immerito. Erat quidam Judæus uromantes, & quidem cæcus, qui veste holoserica amictus, sellæ infidens, ex lotio præsagia fundebat, magno plebejorum confluxu. Sed quæso percipias hominis fucum & altum. Ancilla vafre erat instructa extra conclave nonnullas expiscari circumstantias suo Hero referendas, tum demum urinam deferentes in conspectum admissi, & ille sumpto in manus utinali, declamitare & vaticinari orsus, de cujusque morbi conditione ac statu. Nî fortassis instinctu & afflatu cacodæmonis istam hariolandi artem exercuerit. O stupendam hominum fatuitatem & credulitatem. Quis unquam somniasset, fore, ut ab ullo homine, à cæco, requirantur ex lotii contemplatione præsagia. Exin patescit, quibus technis, quibus argutiis opus, si quis velit ex lotio vaticinari, & interdum ad veritatis metam collimare. Exin Amplis. & Prudentis. Senatus Reip. Norimbergensis in præfatione dispensatorii pharmaceutici, ipsius mandato in lucem editi, Medicis suæ jurisdictioni subjectis, severe injungit ac præcipit, ne ex solius fallacis lotii inspectione, quidpiam de morbi genere & causis tenerè pronuncient, nec ullum communient consilium, nî prius ponderatis debitis circumstantiis, quas

sciscitari debeant ex illis, qui urinam explorandam tradunt, ne fallant & fallantur, cum ægrorum haud levicamno ac periculo. Salutare quidem ac prudens illud monitum, ad omnes totius orbis Medicos ablegandum, & prout in votis ac optatis, observandum. Sed qui tam candidum in pectore suo circumferunt animum, inani dicacitate, simpliciores circumvenire haud soliti, ii, pro dolor, negliguntur, nulla obtingit praxis, in sinistram incidunt suspicionem, quasi rerum medicarum rudes: tam fatua sunt hominum judicia, ne dicam iniqua. Unicum addo, gravis agitur controversia, utrum ex lotio fæminas esse gravidas, cognosci ac deprehendi queat. Negativâ nititur experientia. Libet miris exemplis comprobare, ab uxore meâ dudum defunctâ, p. m. quæ 10. liberorum Mater, septem Filios, non interrupto ordine, postmodum tres Filias enixa, etsi multoties occasio oblata urinam explorandi, tamen nunquam observare contigit talem, qualis ab Authoribus describitur. Quædam fæmina Ulm. primaria antè 20. annos, ex ventris tumore laborans, meo usa consilio, cum artificiosis fretus conjecturis gravidam judicassem, aliarum muliercularum impulsu, illius urina D. Berendeinio, qui tum temporis, præ cæteris, celebrior uromantes, hoc est, callidior in circumveniando simpliciores

ciores vaniloquentiâ, est habitus, dijudicanda oblata, qui eâ inspectâ, ilicò tantâ confidentiâ & audaciâ, negavit imprægnationem, ut asseverare non dubitavit, si illa Gravidâ, fœtus exclusus sibi transmitteretur, suis sumptibus alendus & educandus. Cum autem aliquot mensibus exactis Filiolum illa peperisset, ista nova illi significari jussit, & ut staret promissis, commonefecit, magno cum ludibrio.

Cum duo alii Medici Ulmenses, Civis cujusdam conjugem decumbentem aliquandiu visitassent, quotidie ostensa urina, interea contigit, ut altera ancilla suspecta utero concepisse, tum ad explorandam veritatem, altera famula, effusâ Heræ urinâ, lotium suæ consortis infudit, & sequenti matutinâ Medicis adventantibus & urinam contemplari solitis, eam quasi ab Herâ redditam, visendam tradidit. Illi dolum haud olfacientes, putantes ab Herâ emissam, eam inspicientes, nihil immutatam & morbum pristino in statu per durare pronunciarunt. A discessu Medicorum, famula illa comœdiam ludens, decipulam ac fraudem patefecit, imperitiam Medicorum eludens magno cum cachinno, cum ancilla illa depræhensa grvida, post aliquot mensium moram partum in lucem emisit. Complura exempla mihi constant eorum Medicorum, qui visitantes fœminas eti-

am primarias Gravidâs, eas pro hydropicis tractarunt, cum nullas in urinâ imprægnationis notas se observare dicerent, vehementioribus purgantibus exagitarent, magno vitæ discrimine, dum ipsa dies sinisterum judicium revelavit. An non expediret cautiùs agere, & censuram in re ambiguâ suspendere, quàm temerè quidpiam effutire, & existimationem suam prostituere, magno cum ridiculo.

Haud abs re duo adhuc exempla valdè notabilia annectere, quàm difficilis, ne dicam impossibilis sit dignotio fœminæ gravidæ ex lotio.

De Medico Hispano Zacutus Lusitanus in Observat. refert: Qui uxori suæ, fluxu menstruo suppresso, & abdomine intumesciente, cum in urinâ nullum observaret Gravitationis indicium, medicamenta ad menstrua provocanda præscripsit, irritò conatu, indies magis ventre turgescente, exin mense octavo venam saphenam incidi imperavit, cum pede dextro in pelluvium aqua calida plenum demisso, vena aperta, sanguis profluere cœpisset, illa partûs doloribus correpta, fœtum vivum enixa, qui in subjectum vas, aquâ calidâ confertum, decidens, pænè fuit suffocatus. Aloyſa Burgos, Regina Galliaë obstetrix literis tradidit: Parisiis quandam fœminam, ob scelera commissa, carceri inclusam & morti adjudicatam, cum

suspicio ipsam gravidam, antequam extremo afficeretur supplicio, tres Medicos & duas obstetrices destinatas, ad illam examinandam & explorandam, cum negassent prægnantem, in profluentem fuisse cõjectam & submersam, sed cadavere post aperto, gravidam depræhensam. O grande nefas! Etsi illa in quintum mensem esset grvida, tamen illi ex-

ploratores, licet præsentès, ut non modò lotium inveni, sed & alia signa imprægnationem denotantia inquirere ac indagare potuissent, non minùs tam graviter hallucinati: quid spei concipiendum, si ex solius urinz inspectione, iudicium ferendum. Proin aliorum tam crassa errata, inserviant pro cautelâ, ad circumspiciendũ agendum.

EPISTOLA XXII.

Ad quendam Philiatrum de formarum origine, utrum anima innata vel ingressa.

Ereò in suspenso, utrum author ille mihi perlustrandus communicatus elogio vel jurgio dignior, quod tantoperè & ex professo in D. Sennertum, virum candidum & de facultate medicâ optimè meritum, invecus, stimulis æmulationis & ambitionis magis concitatus, quàm ut operæ pretium, in tantum virum insurgere & calammum stringere. Sed mittam ista me haud attingentia, unicum tamen intactum relinquere non possum, de origine formarum, quibus Sennertum deformare & vellicare inprimis laborat, quod statuat, non tantum formas accidentales, sed & essentielles, per divisionem materiæ propagari & habere δύναμιν πολλαπλασιαστικὴν sui multiplicativam.

Etsi Sennertus in eo videatur à

quorundam priscorum Philosophorum placitis recedere, id factum, non malâ, sed optimâ intentione, & ex pio zelo, dum animadvertit, illos veri Dei agnitione destitutos, haud dextrè sensisse, & multa à sacris literis aliena protulisse, quin recurrendum sit ad altius & divinius principium, scil. causam omnium causarum (cum progressus non detur in infinitum) ipsum Deum velut omnium rerum conditorem, qui cuique creaturæ, in primâ statim creatione, suam competentem formam indiderit, cuius ope operationes suas edere & sui multiplicativa esse queat. Utrum in eo Sennertus tantoperè hallucinatus, impartiali Judici, sed Theosophiâ imbuto, decisionem committo.

Etsi forma per se sit incorporea & quantitatis expers, sit autem quan-

quanta per accidens, quatenus materiae inhaeret, ad cuius extensionem & divisionem extenditur, & divisibilis evadit. Jussit Deus, ut res naturales non solum per suas formas existerent, sed & per easdem sese propagarent: cuique rei secundum suam speciem consimile generandi facultas insita à Deo, & exin propagata ab exordio Mundi, ad ejus interitum, duratura. Si antiquis philosophis creatio olim cognita, indubium, quin in multis aliter speculaturi. Utrum Anima, quæ sui domicilii fabricatrix, sit innata, vel ingressa, præsertim Rationalis, magna existit inter Philosophos & Theologos disceptatio. Sanè divini Platoni, (sin Phædonis dialogo) palmarium videtur argumentum, ad animæ immortalitatem probandam, quod semini non insita, sed extrinsecus adveniat. Quid eâ de re Aristoteles senserit, authores in diversas abeunt sententias. Complures existimant, ipsum panè nullâ in re tam esse ambiguum, ut nihil certi definiti queat.

Sed mihi arridet sententia Cœlii Rhodigini (lib. 6. antiq. Lect.) ubi tradit Aristotelem statuisse, *ψυχή* esse mortalem: *νοῦς* autem immortalē. Luculentus succurrit contextus (lib. 2. d. Gener. c. 3.) ubi palam asserit, *ψυχή* seu animam sentientem & vegetantem semini inesse: *νοῦς* autem seu mentem solam extrinsecus accedere, eamque

solam esse divinam, cum ejus actione nihil communicet actio corporali. Ex illustri illo loco relucet, Aristotelem eò inclinare, omnium aliarum formarum originem esse ab intrinseco, & quod sint divisibiles per divisionem materiae, vel ipso sensum etiam testificante. Ex isthac parte Sennerti assertio, non repugnat Aristoteli, ideoque immeritò ab aliis flagellatur.

Tota controversia in eo hæret, quod animam Rationalem æquè ex traduce provenire & à Progenitoribus prodire asseruit, panè omnium Evangelicorum Theologorum opinionem secutus, ob peccatum originale, quod homini insitum, & animæ in primis inhaeret. Illud unicum est obstaculum, quo illi impulsu, divortium faciunt, à Philosophorum & aliorum Sectariorum placito.

Probè notandum, Aristotelem expressis verbis statuere, mentem, hoc est, animam Rationalem, solam extrinsecus advenire materiae dispositæ, & solam esse divinam, hoc est, à Deo venire.

Etsi non intellexerit creationem, seu ex nihilo productionem, cognovit tamen animam Rationalem fieri non posse, ab agente aliquo materiali, prout materiales animæ fiunt, sed ab aliquo agente extrinseco, scilicet ipso Deo, annexâ hujus rei causa, iniquiens: Nihil enim cum ejus actione communicat actio cor-

poralis. Cum animæ Rationalis actio principalis sit intellectio, non indigens organo corporeo, & cum per se subsistat, proin sua Natura erit incorruptibilis. Quamvis nulla Ratio humana tam robusta, ad stabiliendam Animæ immortalitatem, nisi sacrae paginae id affirmarent, semper in ambiguo hærendum, quid credendum.

Exin fons sapientiæ, ipse Seneca, in quadam Epistola ad Lucilium: Juvat de Animarum immortalitate quærere, imò credere, credo enim opinionibus magnorum virorum, rem gratissimam (scil. Animas immortales) promittentium magis, quàm probantium. Animadvertit ille, nullas rationes philosophicas esse sufficientes, ad Animæ immortalitatem astruendam. Cum non tantum Sanioris Mentis Philosophi Animam Rationalem extrinsecus accedere sint opinati, sed & Calviniani idem asserant, quibus suffragantur omnes in universum aucthores Pontificii, adeò, ut Seraphicus ille Doctor Thomas Aquinas, non errorem, sed hæresin esse, asserere non dubitet, si quis statuat, ex traduce, si hoc verum censendum, invictum fore argumentum, Animam corruptibilem.

Ipsi Jesuitæ Conimbricenses (in comment. d. Anima Aristot.) profiteri haud verentur, qui asserant, Animum cum semine propagari, palam ejus immortalitatem negare,

quæ assertio tam sit certa, ut nulli Philosopho Christiano dubitare fas, Soli Lutherani, præsertim neoterici, Theologi, ab illis divortium facientes, Animam à Parentibus procedere astruunt, & mordicus defendunt, ob peccatū originale impulsī, quod à primo statim conceptu Animæ insitum.

Quibus se D. Sennertus associare est solitus. Si opinio ista probanda, an non cum D. Augustino illud opponendum: Si Anima cum carne seminatur, etiam cum carne morietur. Si tam anima hominum, ac brutorum, ex traduce, eadem utriusque erit conditio, & per consequens corruptibilis, juxta sententiam S. Hieronymi.

Cum tanta sit inter acutissimos Philosophos & profundissimos Theologos opinionum contrarietas, quis præsumere auit, suum judicium interponere, & quidpiam certi definire? Quæstio illa permanebit in suspensio ac indiscussa, in hac Mentis caligine, donec pervenerimus in lucem æviternam, ubi haud opus tam laborioso discursu, sed cuncta erunt præsentanea. Cum Deus mihi hoc ocium fecerit, istas avolare sum passus, non ut Noctuas Athenas, sed ut ansam præberem, ad ulteriùs ac uberiùs speculandum, & sincerè judicandum, utrum D. Sennertus, suo merito ab illo tam acerbè castigatus.

EPISTOLA XXIII.

*Ad Rever. Dn. Abbatem in der Weissenau / consi-
lium continens ad prævenda insomnia.*

Um R. T. de variis & crebris insomniis haud levem molestiam exhibentibus, somnumque turbantibus, gravis querela, accommodata desiderans praesidia, ad prævenda tanta tormenta. Sed cum Rever. Dominus Praesul noster, jam accinctus itineri, domum contenderet, ob temporis angustiam, necessaria monita proponere haud licitum: At non minus eram pollicitus, animi mei sententiam per epistolam declarare, id jam praestare & fidem datam habere ratam constitui. T. R. salutare communicandum consilium, haud abs re duxi, insomniorum causas investigare, cum iis cognitis, via expeditior perveniendi ad convenientia media. Cum autem duo sint insomniorum genera, divina & humana, & haec triplicia, naturalia, animalia & fortuita: quæ nunc declaranda & dispiciendum, ad quodnam genus T. R. insomnia referri queant.

Divina insomnia, divino Numine afflatis representantur, exin Homerus ea à Jove interdum demitti, tradidit, quorum multa in S. S. prostant exempla.

Humana insomnia naturalia vo-

cantur, quæ ad corporis temperaturam & humorum Naturam referuntur. Qualis enim corporis est constitutio & quales exuberant humores, talia phantasmata & spectra, naturali quodam consensu apparent. Si sanguis redundet, rerum colore rubeo infectarum & hæmorrhagiæ insomnia obveniunt: si pituita exorbitet, aquarum, nivis, grandinis: si flava bilis excedet, bellorum, incendiorum, rixarum: si humor melancholicus exuperet, mortis, cadaverum phasmata sunt conspicua. Qui somniant, se magnas sarcinas bajulare, in sterquiliniis cubare, aut locis sordidis, cænosis ac putidis diversari, multos vitiosos humores corruptos redundare portendunt. Animalia insomnia dicuntur, quando species imaginum, quæ per vigiliis, fictrici facultati obversantur, in somno recurrunt. Si ea insomnia diurnæ contemplationi respondeant, sanitatem ostendunt, quod integræ imagines, sensui communi obiatæ, à corruptorum vaporum copiâ, non sint oblitteratæ, indignant: Insomnia autem diurnis actionibus adversa, perturbationem in corpore præsentem arguunt. Fortuita insomnia plerunque iis contingunt, quorum cerebrum

rebrum calida & humida intemperie est affectum, exin emergunt caliginosi spiritus, & levior somnus provenit, insomniaq; se produnt. Cum per arctiorem ac profundum somnum, omnes sensus sopiri, ideoque nulla insomnia occurrunt. Quin & insomnia varia & fortuita à ciborum qualitatibus proficiscuntur, ut esu fabarum, brassicæ, aliisque crassi succi alimentis & concoctu difficilibus.

Idem confirmat Plutarchus de Catone Censorio referens, dum servos ægrotantes oleribus aliisque pravi succi cibariis pavisset, eos multis ac variis insomniis exagitatos. Hinc etiam Pythagorei à fabis abstinere jubent, quod magnam habeant inflationem & turbulenta concitent insomnia.

Hiscæ de differentiis & causis insomniorum prælibatis, nunc contemplandum, ad quodnam genus T. R. insomnia referri queant. Pleraque T. R. insomnia ad fortuita redigi posse videntur, cum variæ ac discrepantes visiones, de quibus interdiu, nulla speculatio prægressa, sensui communi offeruntur. Animadverti T. R. cerebrum calidum & humidum: nam præterquam color in facie floridus ac roseus & cruda senectus complexionem sanguineam prodit, & corpus candidum & *ευραγρον*, exin etiam patescit, quod T. R. licet aunum 66. excesserit, tamen nullos in

capite canos, observaverim, cum alias, quibus obtigit cerebrum frigida ac sicca intemperie affectum, in ipsa Juventute, canescere incipiant. A caliditate anima mobilis & ad imaginandum prompta ac expedita redditur, ab humiditate, si modum non excedat, levior somnus procuratur.

Quin etiam ex imputo ventriculo probam cibariorum coctionem haud peragente, (causa sæpius assumpta vomitu rejiciantur, quæ nota ventriculi malè conditionati) immundi vapores in cerebrum sublatis, turbulentis insomniis, materiam subministrant. Accedit Epar calidius, dum venas turgidas conspexi, idem ostendit vultus rubicundus, à quo itidem exhalationes, cerebrum impetentes emergunt. Nam pro diversitate horum vaporum, copiâ, motu & qualitatibus, peccantium, varia obvenire insomnia consueverunt.

Hiscæ hunc in modum constitutis, ad insomnia impedienda, operanda, ut vaporum generatio & ascensio prohibeatur, impurus ventriculus emundandus & corroborandus.

Primâ vice *℞*. Extr. d. carth. ʒiij. Extr. d. Rhab. f. ʒij. syr. ros. sol. d. Mann. laxat. añ. ʒʒ. dec. fl. & fr. cum fol. sen. ʒiij. M. f. p. manè calide sumenda, accommodata ad biliosos & pituitosos humores evacuandos. Cum corpus plethoricum & sanguineum,

guineum, venæ medianæ apertio dextri brachii, conferret ꝑviii. sanguinis emittendo.

Per octiduum post vinum medicatum usurpandum, ad totum corpus exactius deputandum. R. R. cichor. polyp. rec. Garyo. añ. ꝑij. Enul. ꝑiij. herb. beton. absint. rom. card. ben. hyss. citrar. anth. salv. añ. p. j. fol. sen. s. f. ꝑx. agar. rec. tro. Mech. alb. ꝑiij. Rhab. El. ꝑij. cinna. mo. ac. ꝑj. gal. minor. ꝑij. passul. min. mundar. m. b. cum sind. al. f. sac. Infund. per. h. 24, in vini Neccar. quart. iij. aq. beton. lb. j. alternis matutinis quart. dimidium, horâ unâ antè prandium hauriat. Ad impuros vapores resolvendos & ventriculum corroborandum. R. Sem. cor. præp. ꝑiij. spec. aromat. Ros. ꝑj. dianth. ꝑij. flaved. cort. citri. ꝑj. marg. præp. ꝑiij. corall. rub. præp. ꝑij. confect. sem. anis. fænic. añ. ꝑiij. part. sacch. Ul-

mensis ꝑiij. f. Trag. dosis cochl. parvum à pastu.

De pulvere cum litera A notato T. R. accipiat. p. j. b. cum cochl. aq. ceras. nigr. antè introitum lecti: nam occulta & manifesta qualitate exiccante ac resolvente impuros vapores, avertit insomnia.

R. Smar. or. hyac. marg. corall. rub. bol. armen. (omnium præp.) scobis eboris añ. ꝑj. f. p. subtilis.

Pro cerebro corrobor. R. spec. diamb. diamos. dul. añ. ꝑj. marg. & corall. rub. præp. añ. ꝑiij. ol. still. succ. rectif. g. iij. ambr. gryf. gr. iij. sacch. in aq. ros. & lavend. dis. ꝑiij. f. conf. in Rot. manè summat. ij. iij.

Pro amuleto contra insomnia & phantasmata in primis commendantur corallia rutila splendida, non obscura, de collo suspensa.

Hisce accedere debet conveniens diæta, prout coram indicatum.

EPISTOLA XXIV.

Responsoria ad commendationem paupertatis ex Seneca opere, ingeniosè collectam & digestam: utram ea probanda, & exemplis ostenditur, veteres Philosophos, sermone magis, quam re, bonorum externorum fuisse contemtores, ad Filium meum M. Fridericum in Academia Argentoratensi, studiorum gratiâ commemorantem.

Uoad fratrem Nathanaelem, jam per mensem sat commodâ usus est valetudine. Prout olim Archimedes anxius

ac sollicitus, cum ei ab Hierone R. Siciliae, corona aurea, sed argento adulterata, oblata, percontando, num fucum suâ arte, citra illius corruptionem, deprehendere queat, is diu

diu se torquens, tandem in solio
 aquarum calidarum sedens, dum
 speculando, rem assecutus, dehinc
 exiliens, exclamavit, *ἔπιπνα, ἔπιπνα.*
 Quidam & mihi liceat, consimili uti
 epiphonemate, dum in curando fra-
 tre sum occupatus, eò inprimis in-
 tentus, quo vitiosi humores, vario-
 rum symptomatum effectores, è
 corpore eliminarentur, sed cum rei-
 teratis purgantibus, parum profice-
 rem (ille etiam objiceret, sibi à Me-
 dico Argentinensi varia præscri-
 pta evacuantia, sed absque ullo fru-
 ctu, suum morbum ita compara-
 tum, ut nullis cedat purgantibus, nî
 alia excogitanda media, sibi fore fu-
 nestum) tandem superis cogitatio-
 nes meas dirigentibus, recidit mihi
 in memoriam, quidam pulvis con-
 vulsivus, rarus gravissimorum illo-
 rum symptomatum epilepticorum
 & convulsivorum causam non tam
 consistere in copiâ materiæ, quàm
 ejus malignâ ac virulentâ qualitate
 cerebrum & nervosum genus exti-
 mulante, ad id, quod infestum, ex-
 cutiendum & propulsandum: pro-
 in ad illam infringendam, opus ale-
 xiteriis & specificam virtutem anti-
 patheticam habentibus: nec mea
 opinio me fefellit, procedens ex ar-
 tificiosâ conjecturâ. Cum pulverem
 illum convulsivum, hoc est, tali fa-
 cultate instructum, ut materiæ mor-
 bificæ venenositatem obliteraret,
 ordinassem & ℥j. cum aq. ceras. nigr.

sumendam præcepissem, primâ qui-
 dem vice obsequium præstitit, sed
 ejus reiterationem respuit: percon-
 tanti causas retulit, se ingesto illo
 pulvere, per aliquot horas, in cere-
 bro, lumbis, & sub utroque hypo-
 chondrio tantas contractiones (qua-
 si laqueis aut chordis omnia intera-
 nea contorquenda) nervorum sen-
 sisse, quasi cerebrum, per aures, ocu-
 los & nares magno conatu excidere
 velit. Id dedi solatii, ut sit animo in-
 trepido, bonum esse auguriû, quod
 pulvis ille duello cum morbo, velut
 suo Antagonistâ, depugnans & *μωρο-
μαχίαν* exercens, illo reluctante, à cer-
 tamine prius non destiterit, nî devi-
 cto suo adversario, exin nihil miri,
 quod tanta symptomatum exacer-
 batio subsecuta: sæpè idem in aliis
 etiam morbis evenire, ut primis die-
 bus ab usu remediorum symptoma-
 ta ingravescant, quæ tamen sensim
 resoluta materia morbifica, mite-
 scant. Idem in hoc casu sperandum:
 opus robore animi & constantia in
 usurpandis pharmacis, siquidem cu-
 ræ ac cordi, salus corporis. Sed totis
 viribus restitit, non minùs tamen
 pulvis ille unicâ tantum vice exhibi-
 tus, miraculosam vim exeruit, dum
 hostis tam rebellis, cæteris omnibus
 in cassum adhibitis, unicâ oppugna-
 tione, expugnatus, victas dedit ma-
 nus, faxint superi, ne unquam recur-
 rat, & denuò ad duellum lacestat.
 Quæ ex Senecæ monumentis de-
 prompti-

prompsisti, (est magni laboris & iudicii sublimioris nota ita colligere & disponere, quod pauci coetanei æmulentur) in patrocinium paupertatis legi animo libenti. Illius scripta olim pervolutavi, & sat familiaria mihi reddidi, magnâ admiratione captus, quod tantus paupertatis affector, divitiarum affluxu, in rerum omnium abundantia, imò luxu, ætatem triverit, ut existimem illa haud serîo, ex interiore animi sensu prolata, & literis consignata, sed stimulo *πρόδοξίας* laudis ac gloriæ, ob famam ad posteritatem propagandam, quo memoriam relinqueret immortalē, verè sapientis, etsi vita & moribus non talis. Dissertationes illæ videntur plausibiles & speculationes jucundæ, dum in *θεωρίᾳ* acquiescimus, acerbæ si ad praxin descenderimus, faciliora illa dictu quàm factu. Magnoperè mirari soleo Stoicorum (qui præ cæteris sectis volebant videri rerum mundanarum strenui contemptores,) Coryphæos, Senecam & Zenonem, in literis acerrimos paupertatis protectores, ingentes opes possedisse & luxuriosè vixisse. Olim de Cicerone dici solitum, eum scripsisse ut Philosophum, vixisse ut hominem: idem in illos detorqueri potest. Qui aliter vivit ac docet, detrahit suis præceptis fidem, & reipsâ ostendit, suas *γνώμας*, meras esse elusiones hominum. Cum Zenon olim graviter contra divitias di-

sputasset, quidam Antigoni Regis mandato (tentandi & explorandi causâ, quomodo erga bona externa, animatus) ipsi indicavit falsò, prædialius ab hostibus occupata, direpta & incensa, ita mœrori se dedit, ut vix consolationi locus. Ipse etiam Seneca (cujus tu vestigiis insistens, paupertatis encomium in te recipere non dubitasti) luculento sit exemplo, qui & ex illorum numero fuit, pro ut olim Christus de Pharisæis & Scribis, qui dicunt & non faciunt. Sugillabat divitias is, qui pecuniæ sitientissimus, immensas opes collegerat, adeò ut Lipsius eum possedisse 75. centena millia Philippicorum asserat, eos in Italiâ, Britanniâ & Ægypto habens in fœnore locatos. Gaza planè regia! ô quantus usurarius, tam disertus paupertatis prædicator: exin apparet, in chartis tantum fuisse pauperem.

Quis Philosophorum amavit divitias, quin eas potius, ut se indignas sit aspernatus, haud abs re illustrare exemplis, veri Philosophi notam & argumentum indubium esse, Bonorum externorum contemptum. De Thalete Milesio refert Aristoteles ipsum, cum objectum Philosophiæ studium infructuosum, prospexisse per astrologiam olivarum ubertatem, & collectâ modicâ pecuniâ, hyeme adhuc vigente, emptionem olei fecisse, in Mileto & Chio, exiguo precio arramque dedisse, cum

olivæ ad maturitatem pervenissent, oleum per libitu divendidisse, magnam vim pecuniarum lucratum, ostendisse amicis, perfacile esse Philosophis ditari, sed id non esse ipsis curæ. An non Crates Thebanus sua in mare abiecit cum hac immortalis voce: abite pessimæ divitiæ, mergam vos, ne mergant à vobis. Cum Cræsus R. Lydorum expetens Anacharsin Philosophum pro Consiliario & Directore sui Regni, legatum misisset Athenas, qui literas secum & magnam vim auri Gemmarumque ferens, cum docentem in Gymnasio offendisset, publicè legationem renunciavit, epistolam tradidit, munera exhibuit, id erat miraculo toti auditorio. Anacharsis audita legatione, visis muneribus, acceptâ epistolâ neque vultum mutans, neque animo elatus, neque linguâ hæsitans, neque opum cupiditate accensus, extemplo coram omnibus Philosophis responsum dedit & in eandem sententiam, tales suâ manu ad Regem misit literas. Quod verbis legatus tuus exposuit, idem epistola continet intellexisse te in universâ Græciâ laudem mihi tribui sapientis, proin rogare, ut ad gubernandam Remp. tuam non abnuam proficisci: verum tua à verbis facta diffident, quæ me valdè imperitum abs te haberi docent. Quod enim me aurum tuum accepturum putabas, quid aliud erat, quàm subsannatio

inscitiae & stoliditatis: hic nimirum lapis Lydius est, quo verus exploratur Philosophus, si seriò res contemnit caducas: nunquam conveniunt & in unâ sede morantur, libertas animi, & de vitæ hujus bonis, solitudo. Annos jam 77. natum scito, & nunquam majori indignatione commotum, præterquam ubi tua renunciata legatione, ad pedes vidi positas tantas opes. Id enim factum, aut defectum in te prudentiæ, aut abundantiam in me avaritiæ, arguebat: itaque tuum ad te aurum, quod mihi misisti, remitto, tuus verò legatus tanquam testis oculatus referret, quantæ tuum aurum offensioni fuerit universæ Græciæ, nunquam vel auditum, vel visum, in Scholam Atticam, ingredi aurum. Nam Philosophis Græcis non tantum habere divitias, vitio daretur, sed & desiderium illarum præ se ferre, probro duceretur. Promittas quamdiu vixeris, nunquam te mihi molestum fore, ut aliqua abs te accipiam. Nam quo die donis me corruperis, necesse foret, ut ego te malis corrumpam consiliis. Non est, quod sanum & sapiens consilium, nisi ab inavaro expectes.

Hæc ex Epistolâ Anacharsis, quod spirare videatur verè philosophicum pectus, excerpere libuit. His præsuppositis, quis Senecam Cræsi opes possidentem, pro reali Philosopho æstimandum censeat: quin *ymolus*,
dum

dum sermone & scriptis sapiens, dum luxuriæ & avaritiæ deditus, & aliis etiam vitiis iniquinatus, non φιλόσοφος. sed φιλόλογος dicendus. Aperi oculos mentis & dispice, qualem habueris Antesignanum, in commendanda paupertate.

Non raro ingens in animo meo concitata est admiratio, philosophos Gentiles tam strenuos virtutis cultores, cuncta hujus vitæ blandimenta despexisse, solius laudis ac gloriæ studio breviter tamen interitura, ut vix è Christianorum numero, qui in-

tere os etiam magis devoti, tam propensi, ad sectandam virtutem, pro acquirendis bonis cœlestibus, in omne ævum perduraturis. Verè Antistes ille Hipponensis: Cui non datur in æternum vivere, quid prodest benè vivere. Cui bono, alienum esse à voluptatibus, conficere corpus rigidam diætā, torquere animum curis in hac vitā, nō indubia concipienda spes alterius vitæ, ubi virtutis exercitiæ, & bonorum operum merces, constituta est in cœlis.

EPISTOLA XXV.

Ad quendam Poliatrium: quomodo Aphor. 79. libr. 4. Hippocratis, si arenosa in urinā subsidunt, intelligendus, utrum de urinā in vesicā retentā, vel excretā.

Um νεοδόξια sit Mater, admodum fecunda, ad paradoxa parienda, & eò intenta, laudis ac gloriæ stimulis concitata, quomodo leviculis non raro conjecturis, aliorum Bonorum Authorum etiam rectè sentientium sententia ambigua reddenda, si non penitus evertenda.

Cum tibi gratum fore reruleris, si animi mei cogitata de controversâ Hippocratis libro 4. aphor. 79. interpretatione, in apicem proferrem, cœpi meditari & rem paulo exactius ponderare, si quid in me iudicii, eo propendeo, ut statuam, per

verba illa: cui in urinā sabulosa subsident, eum laborare calculo vesicæ, intelligendam urinam excretam, nō in vesicā retentam.

Et si aphorismus ille non semper congruat cum experienciā, cum & arenosa in urinā sint conspicua sæpius, absque ullius calculi in vesicā præsentia: Utrum autem transmissi Authoris glossēma, dum præter omnium aliorum interpretum, ipsius etiam Galeni commentum, astringit, si sabulosa in vesicā subsistant, non autem in lotio emissio appareant, sit probandum, ingenuè fateor, *ἐπὶ τῇ* Εtenim cum Hippocrates toto illo libro 4. aphorismorum, de duobus

inprimis agat, (attestante ipso i. Heurnio in commentario) de Pharmacia in quovis morbo & omni excretionem, quacunque ratione illa eveniat, si quis omnes illius libri aphorismos perlustrat & justo ponderet iudicio, rem ita se habere, deprehendet, cum ab aphorismo 69. ad finem illius quarti libri per 15. aphorismos, nihil aliud tractetur, quam de morbis vesicæ cognoscendis & finiendis per excretionem urinalem, rationi consonum, cum inter illos aphorismos etiam comprehendatur septuagesimus nonus, cujus in urinâ arenosa subsistunt, quod is haud aliter intelligendus, quam de urinâ emissâ, neutiquam in vesicâ, subsidente. Et hæc albo calculo, citra præiudicium, sunt notanda.

Et si vero concedatur; *ὑψηλὰται* duobus modis posse interpretari, aut intelligi, de sabulosâ materiâ in urinâ excretâ hærente, vel in vesicâ subsistente, si in vesicâ diutina moram trahat, indubium, quin progressu temporis in calculum coalescat, sed hæc interpretatio videtur ab Hippocratis Mente, per quam aliena, cum in illo aphorismo tradat, cognitionem calculi vesicæ esse deprehendendam ex urinâ sabulosâ emissâ, non retentâ. Si retineatur, quis amabò tam Lynceus, tam Argus, cujus oculi, eò penetrare ac perlustrare valeant calculum ibi delitescentem. Sed Author ille in subsidium

adducit auctoritatem Avicennæ, asserentis sedimentum arenosum in urinâ non facere calculosos, sed reddere à calculo immunes, exin probare nissus, aphorismum Hippocratis, si sabulosa in urinâ subsidunt, intelligendū de iis in vesicâ retentis. Istam declarationem velut experientiae adversariam (ut alia exempla præmittam) casus Meckelianus in meis Observationibus pag. 179. descriptus, luculenter refellit, & falsam ostendit, qui admodum copiosum & quidem colore rufum sabulum, sesquiannuo spacio cum urinâ emisit, exin quidam decepti, merum adesse sabulum putabant, negantes calculi præsentiam. Sed in illius vesicâ, cadavere ab obitu resecrato, gravior calculus, ovi gallinacei formam & magnitudinem repræsentans, est repertus. Hippocrates tradit: quibus arenosa in urinâ subsistunt, eos calculo vesicæ laborare, hoc est, si materia crassior fundum petat, non autem, si arenulæ tenuiores urinæ innatent, aut sedimento commisceantur, aut matulæ parietibus adhærescant, cum illa ceu gravior in fundum descendat, & calculum arguat: Hæ autem velut leviores in urinâ volitent, & sæpius citra suspicionem calculi vesicæ appareant. Cum arenulæ illæ adustorum & tartareorum humorum ab Epatis & venarum calidiore dyscrasia progenitorum, solummodo argumentum existant,

nec

nec in calculum coalescant: non autem calculi in renibus, vel vesicâ producti, indicium præbeant. An non si Hippocratis sententia hoc modo accipienda, velut experientiæ consentanea, defendenda, præsertim, si etiam Renum calculus subintelligendus. Vix est credibile id Hippocrati fuisse ignotum, quin potius ob consuetum ipsi Laconismum non expressum, vel prout Galenus in commento suspicatur, à primo Librario omissum.

Cum Galeno lingua Græca fuerit vernacula, & ejus, Idiotismus ad unguem cognitus, si ulla vel levissima conjectura assequi potuisset, per *ὑπὸ τῆς αἵματι* intelligendam urinam in vesicâ subsistentem, ad salvandam aphorismi Hippocratici veritatem, sa-

nè non prætermisisset? Sed in commentario fatetur, errorem in illo aphorismo commissum, duplici ratione, vel quod Hippocrates dimidiam sermonis partem neglexerit, vel quod primus librarius eam omiserit. Sive enim in vesicâ, vel Renibus calculi generentur, unâ cum urinis exantarenosa. Mihi admirationi, Authorem illum, istum Galeni locum vel non observasse, vel studiosè occultasse: velut suæ opinioni repugnantem: sed prout oculus, in quem humor illapsus, non clarè videt, ita mens haud dextrè judicat, in quam cadit affectus, obstante *φιλοτιμία* & mentem ad paradoxa instigante.

An hæc non sint Rationi admodum consentanea, tuæ discretioni pensitanda committo.

EPISTOLA. XXVI.

Admonitorium contra violenta purgantia.

DE Ichneumone mure Indico Plinius refert, ipsum ob insitam antipathiam cum Crocodillo, in ejus ad littus maris apricantis, & hiantis rictu dormientis fauces, placidè se insinuare & ventrem perforare, eruptione facta per alvum: haud secus valida purgantium genera citra nauseam & in exiguâ dosi ingesta, cum palato grata, ubi de potentiâ in actum deducta,

violentiam suam exerunt, Naturam turbando & instar carnificis, tormenta admovendo, ut cum serotinâ pœnitentiâ & querelâ ipsi ægri deplorent, se aliorum suadela impulsos, ad præstandum obsequium. Non autem ex Mercurio & antimonio solùm concinnata pharmaca, sed & ex scammonio conflata, haud benigniorem effectum, exerunt. Bonâ fide assero, mihi cognita utriusque sexus exempla, quibus diagridii cum

fulphure licet præparati, & ut opinio correcti, grana 9. ad XIII. tantum, cum vino exhibita, eos in tantam hypercatharsin incidisse, ut de vitâ periclitati & veriti, ne cum excrementis, ipsa etiam anima exterminanda.

Etenim ob insitam inimicam potentiam, naturam & facultatem expultricem vellicare & laceßere non desinit, donec cum vitiosis humoribus, etiam succi alimentales non raro excernantur. Quidam Medicus cuidam fœminæ primariæ illius scammionii cum sulph. præpar. gr. XXI. haud pridem præscripsit, tanta cum hypercatharsi illa *ἀνὰ καὶ κατὰ* evacuata, & ita debilitata, ut vix se recolligere quierit, cum magnâ querimoniâ. Cum ego antè 20. annos cuidam Advocato Ulmensi, corpore aliàs sat robusto prædito, essentia Scammionii grana x. tantum obtulisset, hypercatharsis sat gravis cautata, percontanti de nomine medicamenti, cum respondissem, appellari scammonium, ille haud inscitè

regeßit, rectius Schelimonium (nebulonem intelligens) nuncupandum, ob exorbitantem operationem. Quare illa cum magnâ discretionem ordinanda, præsertim si obtigerint. Naturæ molliotes ac delicatiores. Videant consultores, ne dum aliorum palato gratificari intendunt, sui nominis famam & existimationem prostituant. Quamvis complures ægri delicatuli, non raro Medicos invitos, ad talia præscribenda sollicitent, modò Gulæ grata, si quid finistri evenerit, an non ipsis culpa imputanda potius. Si tam violenta, in gratiam palati ingerenda, ad minus opera danda, ne tantus fiat in dosi excessus, cum consultius, intra limites subsistere, quàm ulterius vagari. Quin & diligens ratio habenda & respicienda cujusque ægri Natura, si immunis esse cupis à calumniâ. De his fideliter admonuisse fortassis haud erit ingratum, ad circumspectius agendum & famæ consulendum.

APPENDIX

De

VARIO PURGANTIUM GENERE, MIHI USITATORUM, QUÆDAM informationes & admonitiones.

De infusis.

Silentio haud prætereundum, infusa sæpius operari copiosius, quam Electuaria scammonæata & turbetica, meâ experientiâ. Proponam casum, qui mihi in oppido Imperiali Kauffbeirienfi obtigit notatu dignus. Cum ante annos 49. Ulinâ evocatus ad opulentum Mercatorem, quædam honesta matrona morbo chronico detenta, me accersendum curavit, ut cum illius loci Medico ordinario D. Brengero, consultatione habitâ, salutaria proponerentur remedia, inter cætera, à me ordinatum infusum ex fol. sen. ʒß Rhab. el. agar. rec. troch. an. ʒiv. infund. in aq. beton. ʒiij. spir. vitr. rectific. gut. iij. stent per noctem, manè levi ebullit. facta & expressione, dissol. Mann. El.

fyr. ros. sol. an. ʒj. M. complures secessus secuti, cum magno levamine & admiratione illius Medici, istam potionem feliciter & copiosius operatam, quam à se præscripta, ex elect. diaphæn. & diaturb. cum Rhab. An quod infusa tenuium partium, quibus penetrare & se intimius insinuare queant, per angustiores etiam meatus, exin vitiosos humores eliciendo.

An quod illa præcipitent actionem non tamdiu in corpore cunctando, quin inimicâ suâ qualitate, Naturam stimulando, ad excretionem, impellant antè tempus.

Cum antè annos 44. uxor Dn. Martini Neubrunn. Viri opulenti, jam octogenaria admodum difficilis solutionis, ut præcedentibus annis, à diversorum Primariorum Medicorum præscriptis pharmacis, ne unicâ vice

vice commoveri potuerit, sed ab infuso à me ordinato, aliquot secessus provocati, cum illius admiratione. ℥. fol. sen. El. f. st. ʒβ. agar. rec. troch. ʒiiij. cal. arom. Zing. al. an. gr. vj. infund. in aq. beton. ʒiiij. sp. vitr. rect. gut. iij. per noct. in loco cal. mæc leni ebull. facta & express. & dis. sol. Mann. El. syr. ros. sol. an. ʒj. Elect. diaphæn. ʒβ. M.

De Potionibus laxativis.

Pro Dn. M. Petro Hubero Ecclesiaste Ulm. in sumo Templo. ℥. dec. flor. & fruct. cum ʒij. fol. sen. facti ʒiβ. infund. per noct. Rhab. El. ʒiiij. vino irrorati. In express. dis. sol. Mann. El. syr. ros. sol. an. ʒj. M. cum. leni & sufficienti operatione.

Pro delicatis & alia averfantibus. ℥. Elect. de Tamarind. cum fol. sen. ʒv. dis. cum dec. prunor. dulc. ʒij. f. p. etiam puerperis grata & ob benignam operationem laudata.

In aliis possunt addi Magist. R. Jalap. gr. vj. vij. xij. Si quis appeteret haustum ex guum, præferenda sunt extracta. Pro senatore primario. ℥. Extr. d. carth. ʒij. Ex. d. Rhab. simpl. ʒiβ. syr. ros. sol. d. Mañ. laxat. an. ʒβ. dec. fol. sen. ʒj. M. aliis prætulit.

Pro Virgine. ℥. Extr. d. carth. ʒij. syr. ros. sol. d. Mann. laxat. an. ʒβ. dec. comm. cum. ʒij. fol. sen. facti ʒiβ. M. copiosa solutio.

Pro Candidato Juris. ℥. Extr. d. carth. ʒij. extr. Tabell. ʒj. syr. Ros. sol. ʒvj. dec. flor. & fruct. ʒij. M. sat. larga operatio.

Pro Dn. Philippo Ebelio Rectore Ulm. ℥. Extr. Tabell. ʒij. d. carth. ʒj. syr. Ros. sol. d. Rhab. Augustan. an. ʒvj. dec. flor. & fruct. ʒij. M. celebravit effectum.

De Vinis laxativis.

Pro Dn. M. Petro Hubero Ecclesiaste Ulm. in Templo cathedrali. ℥. R. cich. Enul. Garyo. an. ʒij. herb. beton. hyss. absinth. Roman. Card. b. meliss. an. m. β. fol. sen. S. S. ʒj. agar. rec. tro. ʒiiij. Rhab. El. ʒij. cinnam. ʒj. gal. minor. ʒij. cum lindon. al. f. sac. pro quart. iij. vin. Neccar. & ʒb. j. aq. cichor. Infund.

Probè notandum, cum ille prius usus operam alterius senioris Medici per annos complures, à quo sæpius præscripta vina medicata, sed ipsius palato ingrata, insuper dum operari cœperunt, in transitu per intellina, morbum & ardorem molestum concitarunt, exin me rogavit, ut cogitare de medio ad illud incommodum præcavendum.

Cum autem animadverterem, causam illius gravaminis consistere in acrimonia bilis, per tunicas intestinorum transeuntis, quæ ob vini meri haustum magis exardesceret & effervesceret, proin ad calorem vini contemperandum & bilis acrimoniam

moniam infringendam, eram consultor, ut ℥j. aq. cichor. cum ℥iij. vini sacculo affunderetur, sanè felicissimo successu, nec unquam amplius, quoties occasio usurpandi vinum medicatum, de illo symptomate, erat querela. In aliis post eundem processum institui, ubi conjectura, vini solitarii usum nimis calidum. Bono Genio tacitè mente Gratias egi pro inspiratione vel cogitationum mearum directione, de tali medio, quale antea nullibi legere contigit. Id factum ante 46. annos.

Ab eo tempore, cum observarem tam optatum effectum, ille modus erat mihi admodum familiaris, præsertim in sexu fœmineo.

Cum quædam Patricia primaria delicatioris Naturæ, & leviculâ occasione, hystericis symptomatis obnoxia, præsertim à medicamentosis valdè irritabilis, ut magna cautio adhibenda in eligendo. Cum querela de gravamine in ventriculo & abdomine hærente, & lumborum dolore, præsertim instante fluxu menstruo, infestante, quæ symptomata originem traxerunt à pituitosis & biliosis humoribus, felici auspicio istud vinum medicatum ordinatum.

℞. R. cichor. Enul. fœnic. an. ʒij. herb. abs. Rom. card. b. meliss. anth. hyss. an. p. j. fol. sen. El. f. f. ʒx. agar. rec. tro. Rhab. El. añ. ʒij. R. Jalapæ, cremor. Tart. añ. ʒiij. Jujub. daëtil. añ. ʒij. gal. minor. ʒj cum sindon.

al. f. sacc. infund. ℥iij. vini & aq. meliss. ℥j. de quo quart. dividium h. j. antè prandium accepit per aliquot matutinas continuando, cum in operatione peractâ, ab omni molestiâ liberata cum ab aliis Medicis olim præscripta tormina & Matricis suffocationem concitarint, illud autem adeò erat ad illius palatum accommodatum, ut citra ullam nauseam, imò cum voluptate hauserit & laudaret. Oportet non tantum scopum dirigere in morbum & ejus causas, sed & cujusque individui, præsertim in sexu fœmineo, respectum habere, & simplicium deletum instituere, ea omittendo, quæ odore & sapore nimis adversa, aut evacuando tormina concitantia.

Pro viro primario Ulmens. febre continuâ laborante omnia alia purgantia averfante. ℞. R. cichor. ʒß. herb. absint. Rom. centaur. minor. card. b. adianti utr. añ. p. j. fol. sen. f. f. ʒx. agar. rec. tro. Rhab. El. añ. ʒij. Jujub. sebest. añ. m. ʒ. cinnam. ʒj. sem. anis. ʒj. cum sindon. al. f. sacc. pro vini ℥iij. aq. cich. ℥j. M. ab aliis abhorrens, illud ultrò expetebat, & unicum suum beneficium in febre biliosâ appellabat, alternis matutinis haustum sumendo, cum copiosa humoris cholericæ excretionem, & luculento levamine. Etsi vini usus in febribus continuis aliàs locum non habeat, si merum, ut si cum aq. cichor. ejus vis fracta & febris non

ardentior, experientia me docuit, multum conferre, praesertim si aegri immorigeri, renuant & respuant alia evacuantia.

De Bolis.

PRO Gener. & Illust. Dn. Baron. d. Wels/ R. Elect. d. Tamarind. cum fol. sen. 3ß. magist. R. Jalapæ, gr. xij. Ess. scammon. gr. vij. M. f. B. commendavit ob lenem & sufficientem operationem.

Pro illius filiolo sexenni. R. Elect. d. Tamar. cum fol. sen. 3iij. mag. Jal. gr. vj. Ess. Scammon. gr. iij. f. B. exin copia vermium rejecta.

Pro Generosa puero d. Grenberg / octenni. R. El. d. Tamar. cum fol. sen 3ß. mag. Jalap. gr. vij. M.

Pro filiola quadrienni, officarii Cæsarei. R. El. d. Tamarind. 3iijß. mag. R. Jal. gr. xij. M. libenti animo accepit & operationem bene tulit.

Pro Patriciâ Ulm. 50. annorum, paralyticâ, symptomatis hystericis & lypothymiis obnoxia. R. El. d. Tamarind. cum fol. sen. 3vj. mag. Jal. gr. vij. M. alterâ vice. R. El. de Tamar. 3vj. mag. Jal. gr. xij. f. B. citra nauseam sumpsit, ex cochleari deglutiens, operatione sat largâ seroforum humorum succedente cum *euphoris*.

Cum nuper foemina primaria ex febre continuâ, cujus fomes in ventriculo inprimis hæsit, ex fervore biliosi humoris cum serosis mixti-

cui exhib. R. El. d. Tamar. 3iij. mag. Jal. gr. xij. f. B. intra horam operari cepit: 7. secessus secuti eâ matutinâ & etiam vomitus provocatus, rejecta materia amara, biliosa sat copiosa, tam felici successum, ut febrilia symptomata eo die remissiora, & ægra cis paucos dies, ab omni molestiâ immunis reddita. In formâ solidâ Bolis melius & copiosius operatur illud Electuarium, dum diuturniorem in ventriculo trahens moram, vitiosos humores commodius inquit & allicit.

Cum illud Electuarium in morbis à biliosis & serosis humoribus pronatis plurimum levaminis præstet, & in minorennibus tam proficuum observassem, idem in meo Ergastulo experiri placuit, cum & mea Natura mollis & delicata, & intra decennium nullâ usus expurgatione, & aliquam morbosam dispositionem sentirem, R. El. d. Tamar. 3ß. mag. Jal. gr. vj. f. B. citius horâ operari cepit cum *euphoris* 7. sedes procurando, ut illud vel meo exemplo, aliis commendare liceat. Cum nuper quædam Matrona nobilis 36. annorum, grandioris staturæ, valde corpulenta, in sextû mensem grvida, insuper umbilici rupturâ laborans torminibus ex obstructione alvi infestata, & à flatibus sursum ad ventriculum contendentibus molestata, nec quid levaminis ab aliis mediis per os exhibitis, nec foris ad-

motis

motis perciperet, tandem ut flatibus deorsum per intestina & alvum patefieret transitus & exirus, transmissi Elect. d. Tamarind. cum fol. sen. ʒʒ. deglutiendum, etsi illa primâ fronte dubia, num assumendum, cum esset prægnans, ramen à suo compari persuasa, ne diffideret, cum diuturnâ Experimentiâ ipsis cognitum, me cautè ac circumspectè procedere, paruit & assumpsit. Cum exactis aliquot septimanis post Ulmam venisset, in meis ædibus diversens, felicem & optatum successum denarrans, illius medicamenti *virtutem* mirè de prædicavit, quàm leniter & sufficienter, operatione peractâ, excretis multis crassis recrementis cum biliosis humoribus ab omni molestiâ immunis evaserit.

Ex illo exemplo clarescit, quàm tutum sit illud electuarium Gravidis & puerperis ad alvum referendam non solum, sed & in morbosâ dispositione, si opus evacuatione, benignè citra ullam virium offensionem, causam morbificam educere, præsertim si biliosi exorbitent humores. Notandum tamen illud Elect. in Gravidis per se, sine saccharo, aut aliorum permistione, ab ʒʒ. ad ʒv. exhibendum, puerperis autem gr. vj. vel x. magister. R. Jalap. adjungenda. Illud Electuarium nemini, nisi extremè delicatulo, potest esse inamicum.

De Pulveribus purgantibus.

Pro Mercatore Ulm. R. Magist. Jal. gr. xv. Ess. Scammon. gr. iiij. syr. acyd. citri. ʒvj. M. laudibus ad astra extulit ob suavitatem & largam operationem.

Pro Generoso juvene L. B. de Spangstein/ R. Mag. Jal. gr. xij. Ess. Scammon. gr. vj. syr. acyd. citri. ʒvj. M. alia averfatus illud libens accepit sat copiosè evacuatus.

Pro Generosâ Virgine d. Welsch/ R. Mag. R. Jalap. gr. xij. Ess. Scammon. gr. vj. syr. vio. lax. ʒvj. M.

Pro puero octenni. R. Mag. Jal. ʒʒ. Ess. Scammon. gr. vj. syr. acid. citri ʒvj. alia respuens, totus tumidus, illo est restitutus.

Pro puellâ trienni ægrè solubili R. Mag. Jal. gr. vij. Ess. Scammon. gr. vj. cum vitello ovi cocti, cum alia non admitteret.

Pro infante viri primarii. R. Mag. Jal. ʒʒ. Ess. Scammon. gr. iiij. cum pomo asso. sat copiosa evacuatio.

Pro Virgine cum ventriculi fastidio & amarore. R. Gum. Gamandr. gr. vj. syr. cinnam. ʒvj. M. copia humoris biliosi cum phlegmate mixti, vomitu reddita.

Pro fæminâ tumidâ. R. Tart. viatriol. ʒj. magist. Gum. Gamandr. gr. iiij. f. p. cum jusc. Galli, copia resosatum profluxit.

Pro Cive Ulm. in affectu vesicæ. R. Tart. vitri. ʒij. diagr. præp gr. iiij. sacch.

facch. candi albi. ℥ij f. p cum vino, etiam in hydrope præstans larga operatio.

Pro plebeis ordinavi R hab. El à 3ß ad ℥ij R Jal. à ℥j ad 3ß vel ℥ij. cremor. Tart 3ß f p cum jusc. cal. pisorum, vino, vel hydromel.

Pro nauseabundis R. R Jalap. ℥ij. crem. Tart 3ß. f. p. cum hydromel. Vel R mechoac. albæ 3j. ad ℥iiij. cremor Tart. 3ß. f p cum vino pucino, vel hydromel. possunt addi gr. iij. vel gr. iiij. diagr. præp.

Si quis præservandi causâ corpus evacuare constituerit, & ejus Natura ab omnibus aliis medicamentis aliena, posset in gratiam palati exhiberi magist. R Jalapæ à gr. xij. ad gr. xv. dissol. in spir. anisi 3j. vel 3iß. ad moderandum illius calorem, commisc. 3j. syr. viol. & habebis jucundum & efficax corporis mundificativum. Notandum, quod magisterium illud in spiritu anisi vel cerasorum commodius liquefcit, nec amplius coagulatur, sed instar aquæ limpidæ permanet, sin verò cum aliis liquoribus mixtum, nî statim assumatur, brevî post iterum condensatur. Medicina haud spernenda, sed requirit Medicum discretum, ne quid nimis (in dosi) observantem, & ad cujusque ægri Naturam se accomodantem.

Cum quidam Civis Ulm. sat diu valetudinarius, dirâ inprimis podagrâ discruciat, magist. R. Jalapæ

gr. xx in spir. anisi dissol sumpsisset, nec optata operatio successisset, altera vice, grana xxx. sunt oblata, exin tam enormis *ὑπερπυρρῶς* concitata, ut in cymbam Charontis præcipitatus. Illius detrimentum, aliis sit documento. Infelix & merè fortuita curatio censenda, si ægri Gula magis respicienda, quàm morbi ratio habenda, sed lurdis narratur fabula.

De Pilulis.

MISSIS massis pilularum vulgari modo præparatarum, ante complures annos extracta in usum revocare cæpi commodiorem effectum, inprimis laude dignum Panchymagogum Crollii observans, de quo Philippus Grulingius, in suo Florilegio Chymico, sanctè asseverare non dubitat, Deum testem invocando, se nullum catarcticum, quamvis vario usu probarit, melius vidisse, quod minori molestiâ & felicius suas operationes exercuerit. Rem ita se habere, ego antè annos complures, quàm ista legere contigit, propriâ experientiâ comprobavi, idem attestando & exemplis confirmando.

Pro Patricio Ulm. Senatore. R. Extr. Panchymag. Croll 3iß Extr. pil. aur. 3ß cum aq. beton. f p. xli. sat larga operatio.

Pro Virgine Patriciâ 14. annorum. R. Extr. Panchym. Croll, 3j. Ex pil.

Ex pil. aur. ʒß cum aq. meliss. f. p. xxi exhib. cum pulte prunorum, valdè laudavit benignam operationem, cum ab aliis Medicis ordinata, tormina concitarint, cum enormi evacuatione.

Rarò in dosi ad ʒß ascendi, sed plerunque præscripti Extr. Panch. Croll ʒj Extr. pil. aur. vel coch. vel sine quib. ʒß. cum aq. beton. f. p. xxx.

Pro Virgine difficulter mobili. ʒ. Extr. Panch. Croll ʒiß Ex pil. aur. coch. añ. ʒß. cum aq. meliss. f. p. xxi.

Pro fæminâ primariâ ʒ. Extr. pil. aur. sine quibus añ. ʒj. Extr. Panchym Croll. ʒß. cum aq. meliss. f. p. xxvij. In affectu oculorum vehementer laudatæ.

Pro Senatore primario Ulin. ʒ. Extr. pil. aur. coch. sine quib. añ. ʒj. cum aq. beton. f. p. xxvij. ob sufficientem operationem aliis prætulit. Rarò ad istam dosin ascendi.

Pro Dn. Daniele Mario præfecto Ædilitio. ʒ. Extr. pil. coch. ʒj Extr. Panchym Croll ʒß cum aq. beton. f. p. xxv Enormis exin operatio, cum mollioris Naturæ.

Pro Virgine Göppingensi. ʒ. Extr. Panchym. Croll ʒiß Extr. pil. coch. ʒj Essent. scammon. gr. vij. cum aq. meliss. f. p. xv. Invitus ad istam dosin ascendi, cum angore mentis, sed cum querela de duritie alvi, cum aliorum ordinata irrita, obsecundare sum quasi coactus, & benè cessit, ex voto.

Præsignata purgantia variâ formâ, nec protritâ, mihi in frequenti usu, proponere, haud ingratum fore duxi, indubius, quin complures pro tam fideli communicatione, mihi benè ominaturi, & tacitâ mente Grates habituri. Possunt variari in dosi, pro cuiusque Medici discretionem, respectum habentis & se accommodantis ad morbum, Naturam & vires ægrorum. Sed jam huic operi ultimum colophonem imponere constitui, in quo velut hortus Medicus variis arboribus consitus, est conspicuus. Faxit Deus Opt. Max. ut exin benevolus Lector, tales fructus, juxta spem conceptam, decerpere & ad suum usum transferre valeat, qui multis saluti.

I.

Cum in meis Observationibus passim occurrant quædam composita non ubique locorum reperienda, ne benevolus Lector quidpiam desiderare posset, hic subsignare libuit.

ET si Electuarii de Tamarindis cum fol. sen. descriptio designata in Observ. Dn. D. Horstii lib. 4. cum autem ignotum utrum illæ in

omnium manu, ad quam meæ Observationes perventuræ, haud abs re & illud hîc subicere. Illius Elect. in Quedlinb. olim in frequenti usu, ab illo autem correctum erat & fol. sen. f. f. ʒv. cinnamo. opt. ʒvj. sem. fœnic. ʒj. vini malvat. opt. ℥iij. semel ebull. post in loco calido diger.

per 3. dies vase clauso, col. cum express. qua extrahatur pulpa passul. minor & major añ. ʒiiiiß. Extractæ massæ per setaceum, ad pulpæ Tamarind. Elect. diaprun. simpl. lenitivi. añ. ʒiij. cremor. Tart ʒij. ol. still. Nuc. musc. ʒj. anisi ʒß. M. f. Elect.

II.

Spiritus matricalis camphorati descriptio, apud nos usitati.

R. Cinnamo. macis cubeb. cardam. gran. parad. añ. ʒj. gal. piper longi, zedo. añ. ʒß. salviæ, mentæ crispæ añ. m. 4. Incid. omnia minutiss. infund. in spir. vini opt. rectif. in loco cal. per dies 14. moveantur aliquoties, deinde destill. igni lento. **R.** camph. ol. amygd. dulc. añ. ℥ij. misc. opt. & in alembico altissimo digere in Baln. vel ciner. per dies

14. vel plures, dum camphora totaliter dissol. cum oleo. Postea superfunde spiritum præscriptum & rursus per aliquot dies putrefiat, ut spiritus vini essentiam camphoræ extrahat, deinde lento igne in Baln. destill. usque ad dissolut. camph. In destillatione pone aliquot grana coccinea kermes in alembico, ut rubedinem contrahat.

III.

Descriptio aquæ matricalis seu de melissâ compositæ apud nos in frequentiori usu.

R. Fol. Meliss. recent. ℥ij. rutæ hort. salviæ nobil. añ. ʒiiiiß. anthos. ʒj. bac. lauri, castor. opt. nuc. musc. añ. ʒß. cinnamo opt. caryo. añ. ʒij. macis cort. citrific. spicæ Ind. añ. ʒj.

incid. & contund. omnia pon. in alembico vitreo, superfund. parum vini, & sic macer. in sole per dies 14. destill.

IV.

Aqua Theriacalis cephalica.

R. **R.** præon. acori vulg. visci quer. añ. ʒiß. gran. juniperi, sem.

pæon. añ. ʒß. sinap. vel erucæ caryo. mac. añ. ʒiij. castor. ʒij. dict. alb. ʒiijß.
 fl. la-

fl. lavend. calend. beton. rosmar. salv. inde exprimantur fortiter, cui ad.
tilia, lil. conval. lup. an. p. ij. contusa Ther. ʒiʒ. confect. anacard. ʒvj. spec.
mac. per 3. dies in vini alb. vet. lb. 3. diamb. ʒij macer. per 3. dies destill.
ʒ. aq. ceras. calend. salvia an. ʒvj de- per B. M.

V.

Aqua Hirundinum in castoreo.

℞. Hirund. vivas de plu. 35. ca- ʒj. fl. lavend. meliss. lil. conval. an.
stor. ʒiij. R. pæon. decref. Luna coll. m. j. vini albi lb. 4. infund. hor. 24.
ʒij. visci querni, coryli, ferm. sisel. an. destill.

VI.

Aqua asthmatica D. Rabi.

℞. Herb. calamitæ mont. hyss. an. ʒiij. spicæ hort. ʒiij. contrita ma-
adiani, scabios. marrubii, fatfaræ. an. cer. in vini veteris mens. iij. destill.
m. ʒ. sem. utricæ Rom. nasturtii, si- Eam sæpius & aliis aquis pectorali-
napis nigell. an. ʒvj. Rad. aristol. ro- bus, & saccharo cando commi-
tundæ veræ angelic. an. ʒʒ. fœnic. pe- scere solitus sum cum fructu.
tros. liquir. an. ʒj. Enulæ, ireos flor.

VII.

Syrupus de Mannâ laxativus pro pueris & infantibus.

℞. Rad. polyp. q. rec. ʒvj. Ireos decoq. ad cons. lb. j. colat exprima-
gor. ʒʒ. passul. minor. ʒiij. caricor. tur, in qua dissol. Mann calabr. el.
ping. daet. an. vj. liquir. ras. ʒʒ. cin- ʒiij. sacch. candi. penid. an. ʒj. decoq.
namo. ʒʒ. fl. viol. bor. bugl. an. p. j. ad syr. consist. in fine ad. aq. cina-
fol. sem. el. l. f. ʒiʒ. aq. mulsæ lb. iij. mo. parum.

VIII.

*Hydromel Tartarifatam correctum ex ordinat.**Dn. D. Horstii.*

℞. aq. plu. destillatæ lb. x. Tartari sumpt. 2. partium igni lento ad. fol.
albi opt. contusi lb. j. dec. ad con- sen. ʒiij. epith. ʒvj. R. cichor. ʒiʒ.
herb.

herb. fumar. meliss. an. m. j. conf. fl. ʒvj. Tandem fervefactæ stent in
 bor. bugl. an. ʒj. flor. genist. viol. an. fermentatione infundendo aliquid
 p. 4. stech. arab. ʒiij. decoq. iterum fermenti, rosmarini recentis p. iʒ.
 & repon. dum refriger. post colat. ad gal. cinamo. an. ʒj. post fermenta-
 mell. desip. lb. ij. iterum dec. despu. ad tionem reponantur.
 consist. Julepi. In fine ad. Nitri præp.

IX.

Aqua contra calculum D. Fuchsi.

℞. Tribuli aquatici ʒij. Rad. frag. Nasturt. aquat. succi limonum
 aspar. lappæ major. cum sem. pim- an. lb. j. aq. fragorum mensur. j. vini
 pinellæ, restæ bovis, an. ʒiʒ. florum malvat. mensur. iij. Infund. per. 3.
 fabarum ʒij. sem. saxifrag. milii sol. dies in loco tepido. destill. s. a. adde
 violarum purpur. an. ʒj. virgæ aur. Terebinth. claræ lb. ʒ. mellis de-
 linguæ cervinæ, chamædr. cardui spum. lb. j. spec. lithontr. El. Ducis
 stellati an. m. j. alkekengi ʒiiij. gran. an. ʒij. liquor extillans serv.
 Junip. ʒij. aq. raph. pimpinell. saxi-

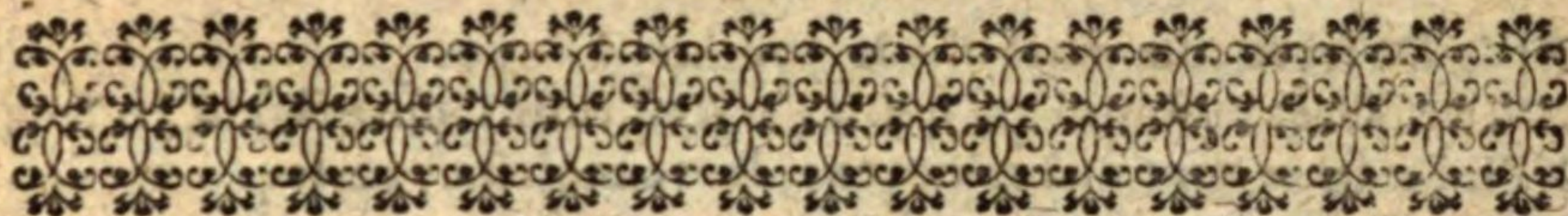
X.

*Balsami Fœniculi Authore Joh. Wolfio, D. Hassiæ, sed
 Correctore Un. D. Horstio.*

℞. Ol. Nuc. musc. expressi ʒj. sensim misce & adde salis fœniculi
 ol. stillat. fœnic. ʒʒ. M. adde tinctu ʒʒ. M.
 ræ fœniculi cum spir. vini factæ ʒiiij.

SOLI DEO GLORIA.

I N D E X

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM
LIBRI PRIMI

DE FEBRIBUS CONTINUIS
& intermittentibus.

OBSERVATIO.

- I. Casus singularis concernens Clar. Dn. D. Mosen Heldium, Nosodo-
chii Ulm, Medicum ordinarium, qui à febre continuâ, gravissi-
morum symptomatum (magno caumate ac incendio, singultu,
tussi, insigni *ἀνορεξία*, siti inexhaustâ) comitatu, ope divinâ & me-
dicâ, liber evasit. P. 1. seqq.
- II. Censura de lapide Bezoartico, in febribus inprimis continuis, usur-
pando. 15. seqq.
- III. De febre continuâ cum interiori abdominis frigore incipiens, cum
tussi & dolore capitis. 17. seq.
- IV. De febre continuâ cum sæva Paraphrenesi. 19.
- V. De febre continuâ cum prunellâ, motu tremulô exteriorum mem-
brorum & magnô virium languore. 19. seq.
- VI. De febre continua Baronis à Spangenstein/&c. 21.
- VII. De febre continuâ à venæsectione invadente, cum angustîâ pecto-
ris & tussi, comite prunellâ & dol, cap. 21.
- VIII. De febre continuâ Nobilis Equitis ex Alsatiâ oriundi. 22.
- IX. De febre continuâ cum comate vigili, ab alio Medico pro despera-
tâ habitâ, curatâ 23. seq.
- X. De febre continuâ cum Diarrhæâ admodum biliosâ ac fætîdâ, &
urinæ suppressione. 24. seq.
- XI. De febre continuâ cum dolore cap. & torminibus ventris. 25. seq.
- XII. De febre continuâ cum lipothymîâ & tumore erysipelatode in
Genâ sinistrâ cum ardore & dolore. 27. seq.
- XIII. De febre continuâ cum pectoris angustîâ, dolore dorsi, convul-
sionibus epilepticis, 28. seq.

- XIV. De febre cum morbillis & lypothimiâ. 30.
- XV. De febre continuâ cum spurâ paralyfi, tussi, sudore fetido. 30. seqq.
- XVI. De febre continuâ calore excedente molesta. 32. seq.
- XVII. De febre malignâ. 33. seq.
- XVIII. De febre continuâ cum morbillis. 33.
- XLX. De febre continuâ malignâ cum interiori frigore invadente, deliriis & convulsionibus Epilepticis supervenientibus. 34. seq.
- XX. De usu vesicatoriorum in febribus continuis, quid judicandum. 36.
- XXI. De febre continuâ cum horripilatione, cibi fastidio, urinâ turbidâ ac confusâ. 36. seq.
- XXII. De febre continuâ cum intensâ tussi diu noctuque molestante, *αγροσμία*, siti, prunellâ petechiis efflorescentibus. 37. seq.
- XXIII. De febre continuâ 6. personas, Patrem, Matrem, & 4. filias infestante, in uno conclavi decumbentes, varia symptomatum *επιδημιῶν*. 36. seqq.
- XXIV. De febre continuâ cum crebris lypothymiis & diarrhæâ, ægra de vita periclitari judicata, sed conservata. 40. seq.
- XXV. De febre continuâ cum ingenti dolore punctorio & convulsorio sub hypochondrio sinistro. 41. seq.
- XXVI. De febre continuâ cum catarrho crasso copioso, dolore cap. superveniente ingenti tumore cruris dextri, à summo usque ad imum. 42. seq.
- XXVII. De febre continuâ cum dolore & æstu capitis ingenti, vehementi tussi, punctiionibus abdominis admodum infestis, prunellâ. 43. seq.
- XXVIII. De febre continua, cum magnâ querelâ de totius sinistri lateris interiùs circa membranam costas succingentem inflammatione. 44. seq.
- XXIX. De febre continua maligna pro lethali habita, ægra quasi ab orco revocata. 45. seq.
- XXX. De febre continua cum deliriis per hypnotica, restituta. 46.
- XXXI. De febre continua cum paraphrenesi & vigilia diuturna. 46. seq.
- XXXII. De febre continua cum *ἀσπυρία* & laudani opiatifuncto effectu. 47.
- XXXIII. Quid de sanguine in febribus continuis passim grassantibus, emittendô, sit statuendum. 47. seqq.
- XXXIV.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.

- XXXIV. De febre continua cum insigni ardore & incendio dextri hypochondrii, cum inappetentia & lingua arida. 51. seq.
- XXXV. De febre continua, dolorem colicum mentita, cum *anorexia* & siti immensa. 53. seq.
- XXXVI. Febris continuæ, in Patricia hysterice symptomatis obnoxia, felici auspicio depulsio. 54. seq.
- XXXVII. De febre continua cum sudore frigido sat copioso, soluta. 57. seq.
- XXXVIII. Febris continua validioribus purgantibus exasperata, benignioribus profligata. 58. seq.
- XXXIX. De febre continua cum pectoris angustia & supirio. 59. seq.
- XL. De febre hectica cum continua conjuncta, casus singularis & rariss. concernente Dn. Joh. Jacobum Bachmannum, Secretarium Reip. Ulm. cui erat funesta. 60. seqq.

INDEX APPENDICULAE.

De Pestilentia.

OBSERVATIO.

- I. De Peste cum duobus bubonibus in inguine & uno sub ala sinistra resolutis. Quam noxiæ aquæ Bezoardicæ ex calidioribus ingredientibus. 63. seqq.
- II. Pestis cum bubone dextri inguinis, dolore cruris, vomitu. 65.
- III. Pestis cum duobus carbunculis in pectore, & bubone in sinistro Inguine, accedente vomitu & dolore capitis. 66.
- IV. Pestis cum Bubone & dextro Inguine, & ingenti dolore capitis. in syncipite. 66. seq.
- V. Pestis cum duobus bubonibus in utroque Inguine. 67.
- VI. Censura de aqua Plateriana alexiteria. 67. seq.
- VII. Quæstio mihi proposita ad discutiendum, utrum Bezoardica mineralia, tutò intra corpus assumi queant. D. Moyfi Heldio. 68. seqq.
- VIII. Utrum Syrupus Emeticus Angeli Salæ ex infuso Antimonii, in Peste, tutò exhibendus. 70. seqq.

INDEX

De febribus intermittentibus.

OBSERVATIO.

- I. De febre Quotidianâ unico haustu profligatâ. 72.
- II. De febre Quotidianâ & Tertiana nothâ. 72.
- III. A Tertianâ nothâ vino medicato brevi immunis reddita. 72. seq.
- IV. De Febre Tertianâ exquisitâ cum vomitu humoris biliosi. 73. seq.
- V. Febris Tertiana incipiens cum ardore sub dextro hypochondrio, sine ullâ nota rigoris. 74.
- VI. De Febre Tertianâ notâ. 75.
- VII. A Tertiana duplici liberatus. 75. seq.
- VIII. De Febre Quartanâ brevi curatâ. 76.
- IX. Febris Quartana gravis cum hydrope ascite consummato, singulari felicitate, relegata. 77.
- X. Febris Quartana refractaria etiam emetico antimoniali non cedens. 78. seq.
- XI. Febris Quartana unico pul. purgante evicta. 79.

INDEX

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM LIBRI SECUNDI.

De Affectibus Regionis superioris capitis.

De Dolore.

OBSERVATIO.

- I. De immani hemicranîâ ex causâ frigidâ, per consensum uteri 80. seq.
- II. Dolor capitis per consensum uteri, cû tinnitu aurium, in gravidâ 81.
- III. Dolor capitis filiolarum septimestris. 82.
- IV. Dolor capitis à lue Galli â chronicus, aliorum Medd. consiliis frustraneis, curâ sudoriferâ, sublatus. 82.
- V. Dolor capitis à serosis & pituitosis humoribus. 82. seq.
- VI. De Dolore & gravedine capitis ab humoribus pituitosis. 83.
- VII. Dolor capitis chronicus præsertim in syncipite, per consensum uteri. 83.
- VIII. Dolor capitis faminae gravidæ ingens ex causâ calidâ. 83. seq.

IX,

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.

- IX. Dolor capitis à sanguine calidiore concitatus aliis invictus v.f. cephalicæ, cessit. 84.
X. Dolor cap. & dentium à defluxionibus. 84.
XI. A dolore capitis chronicò liberatus. 85.
-

OBSERVATIO

- I. De Memoria labascente dum ex toto sublata & in Apoplexiam, & paralyfin terminata. 85.
II. Aphonia ex crapulâ soluta. 85. seq.
III. Apoplexia in paralyfin dextri lateris desinens. 86.
IV. Apoplexia desinens in paralyfin dextri lateris cum oris torturâ, 86. seq.
V. Utriusque manus & utriusque pedis contractura. 87. seq.
VI. Præservatio à metu Apoplexiæ. 88. seq.
VII. Contractura ex colicâ. 89.
VIII. Paralyfis ex colicâ. 89.
IX. Utriusque cruris paralyfis. 90.
-

OBSERVATIO

- I. De convulsionibus Epilepticis. 90. seqq.
II. Epilepsia Non à solâ vaporosâ materiâ, sed humoresâ copiosâ in cavitatibus cerebri contentâ, proveniens. 92.
III. Epilepsia à colicâ cum geminata visione. 93.
IV. Epilepsia colicæ succedens à corruptis ac putridis humoribus, 93. seq.
-

De Convulsione.

OBSERVATIO

- I. Convulsio diversarum partium à vermibus causata. 94.
II. Motus quasi convulsivus territans, noctu & interdiu, per interval-
la, repetens. 95. seq.
III. Dolor & contractio dorsi, motu *ὀπισθοτόνως*. 96.
IV. Motus convulsivus cum risu involuntario. 96.
-

De Catalepsi.

OBSERVATIO unica,

Uxoris cujusdam Mercatoris Ulm. &c. 97.

INDEX

De Melancholia.

OBSERVATIO.

- I. Melancholici phantasia corrupta se totius orbis Monarcham esse fibimet imaginantis. 97. seq.
 - II. Fœmina funestis cogitationibus intenta, & poenè desperabunda. 98. seq.
 - III. Melancholicus in summo gradu vini haustu recreatus. 100.
-

De Mania.

OBSERVATIO.

- I. Duo Maniaci restituti. 100. seq.
 - II. Consilium pro M. Hillero. 101.
-

De Catarrho.

OBSERVATIO.

- I. De variis symptomatis à catarrhosâ materiâ concitatis: de qualitate camphoræ, & situ cordis. 101. seq.
- II. De viro quodam primario chronicis catarrhis obnoxio. 103.
- III. De Tabaci præstantiâ in defluxionibus, in abigendâ crapulâ, & mirâ qualitate in præservando ab inediâ. 103. seqq.
- IV. De Catarrho à pituitosis humoribus. 105.
- V. De Catarrho à serosis humoribus. 105.
- VI. De Catarrho à pituitosis humoribus à capite descendentibus. 105.
- VII. De destillationibus falsis. 106.
- VIII. De variis symptomatis à catarrho causatis. 106.
- IX. De destillatione tenui falsâ, tussiculâ & anhelitûs difficultate. 106.
- X. De Coryzâ. 107.
- XI. Symptomata varia ex destillatione. 107.
- XII. Catarrhus à serosis & falsis humoribus. 107.
- XIII. Catarrhus à crasso phlegmate concitatus. 107. seq.
- XIV. Tragema in affectibus catarrhosis à cerebri imbecillitate pronatis. 108.
- XV. De destillationibus cum cerebri imbecillitate. 109.
- XIV. De cerebri imbecillitate diurnâ. 109.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.

De Raucedine.

OBSERVATIO

- I. Pro Ecclesiaste quodam Ulm. 109. seq.
II. Pro Dn. M. Petro Hubero, Ecclesiaste in summo Templo Ulm. 109.
III. De raucedine à causa calida cum siccitate. 109. 110.
-

De uvula relaxatione.

OBSERVATIO unica. 110.

Ab Anginâ acerbâ liberatus.

OBSERVATIO itidem unica. 110. seq.

De Scorbuto oris.

OBSERVATIO.

- I. Στομαχίη cum dentibus vacillantibus. 111. seq.
II. De Gingivarum carcinomate. 112.
III. De Scorbuto oris & dolore, ac tumore hæmorrhoidum, 112.
IV. De Gingivis eruentis cum oris graveolentia. 112. seq.
-

De Dolore dentium.

OBSERVATIO

- I. II. III. IV. V. VI. De dolore dentium acerbato & contumaci, tandem evictô. 113. seqq.
-

De affectibus oculorum.

OBSERVATIO

- I. De ophthalmia cum rubedine & ardore.
II. III. IV. V. 116. seq.
-

De Guttâ serenâ.

OBSERVATIO 117.

De Morbis auditûs.

OBSER-

INDEX
OBSERVATIO

- I. Auditus difficultas à febre continuâ, materiâ translata in nervum auditorium. 117.
II. & III. A fat gravi Tinnitu aurium immunis redditus. 118.
-

INDEX
OBSERVATIONUM MEDICINALIUM
LIBRI TERTII.

De morbis mediæ regionis seu Thoracis.

De Asthmate.

OBSERVATIO I. 119.

- II. De gravissimâ Orthopnæâ.
III. 119. seq.
IV. V. 120. & 121.
VI. De Empyemate notho. 121.
VII. De Orthopnæâ gravissimâ in hydropem terminatâ. 122. seqq.
VIII. A gravissimâ Orthopnæâ liberatus. 125.

De Tussi.

OBSERVATIO

- I, II, III, IV. In pectoris angustia remedium laudatum. 126. seq.

De Pleuritide.

OBSERVATIO I. 127.

- II. De casu singulari.
III. & IV. 127.

De Phtisi.

OBSERVATIO I. 130. seq.

- II. A chronico pectoris affectu immunis redditus.
III. & IV. Singulare exemplum Phtisis in tribus fratribus non hæreditariæ. 131. seq.

De Cordis palpitatione.

OBSERVATIO unica. 133. seq.

De

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM,

De cordis angustia, itidem

OBSERVATIO unica. 134.

De morbis infimę regionis, seu abdominis.

De ventriculi imbecillitate.

OBSERVATIO unica. Remedium singulare ex Bals. fœnic, si causa frigida & flatulenta. 135.

OBSERVATIO

- I. De dolore immani ventriculi. 135.
- II. De dolore citra regionem ventriculi punctorio.
- III, IV, V, VI, VII, & VIII. 135. seq.

De nimia cibi appetentia.

OBSERVATIO unica. 137.

Vomitus chronicus cibariorum.

OBSERVATIO itidem unica. 137. seq.

De ventriculi angustia.

OBSERVATIO I. & II. 138.

*De angustia chronicâ ex hypochondriis sursum ad ventriculum,
cor & cerebrum pertingente.*

OBSERVATIO unica. 138.

De Passione cholericâ funestâ.

OBSERVATIO itidem unica. 139.

Sanguinis vomitus enormis lethalis.

OBSERVATIO similiter unica. 140.

De fastidio ciborum, insigni oris amarore.

OBSERVATIO I. 141.

II De sævo totius capitis dolore cum vomitu. 141.

III. De ventriculi malâ dispositione, cum angore, ciborumque fastidio.
142.

Bbb

IV.

- IV. De ventriculô nauseabundô. 142.
- V. Ad cachexiam dispositus abhorrens à medicamentis solertiâ medicâ restitutus. 143.
- VI. De chronicâ abstinentiâ, à cibo, potuque, causis potioribus. 134. seqq.
- VII. De πνευλιζμῷ casus singularis, cui sat diu duranti, hydrops successit. 148. seqq.

De Hydrope.

OBSERVATIO

- I. Hydropici ascitici defuncti, casus peculiaris & rarissimus. 148. seqq.
- II. Consummatus & desperatus hydropicus asciticus restitutus, unâ cum Annexâ Epistolâ ad Dn. D. Heldium, Collegam. 150. seqq.
- III. Notabile exemplum restituti hydropici ascitici. 152.
- IV. De Fœminâ Asciticâ singulari tælicitate curata. 152.
- V. Ab anasarca unico pul. liberatus. 152. seq.
- VI. Fæmina ab Asciticâ dispositione curata. 153.
- VII. Virgo plebeia hydropica feliciter restituta. 153.
- VIII. Hydropis præ foribus stantis averfio. 154.

De Ictericâ.

OBSERVATIO

- I. De Ictericâ nigrâ fædissimâ, tandem in hydropem ascitem, terminatâ. 154. seqq.
- II. De Ictericâ flava rebelli curata. 156. seq.

De Colica.

OBSERVATIO I. 157. seqq.

- II. III. IV. V. 158.
- VI. Colica Emetico sublata. 159.
- VII. Alia curata. 160.
- VIII. Volvulus lethalis clysmate per os rejecto. 160.
- IX. De Colica putatâ ab inflammatione causatâ. 160.
- X. Tormina infantum quomodo commodius placanda. 161.
- XI. Tormina intestinis ex rupturâ in scrotum delapsis, quomodo demulcenda. 161.
- XII. Inflammatio circa anum falsò alterius Medici opinione, pro dolore hæmorrhoidum tractata. 162.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.

XIII. Inflatio abdominis cum torminibus, 163.

XIV. Tormina ex alvi diuturnâ constipatione, unicâ pilulâ soluta, 163.

XV. Diuturno dolore ventris molestatus, empl. de melil. restitutus, 163.

De alvo constipatâ.

OBSERVATIO.

I. Passulæ minores laxat. celebratæ, 163. seq.

II. Pruna laxativa mirè laudata. 164.

De Vermibus.

OBSERVATIO.

I. Tormina existimata à vermibus causata. 164.

II. & III. 165.

IV. Puella triennis pro colicâ à Medico temerè tractata. 165.

V, VI, VII. 165. seq.

De fluxu Alvi.

OBSERVATIO

I. II. III. IV. V. VI. VII. 166. seq.

VIII. Narcotica in dysenteriâ esse Necrotica, illustri exemplò ostenditur. 167. seq.

IX. De fluxu colliquefactivò. 165.

X. De dysenteriâ epidemiali, ejus causis & præservandi modò dissertatio. 168. seqq.

De affectibus Renum.

De Nephritide.

OBSERVATIO

I. II. III. IV. & V. 171. seq.

De affectibus Mesenterii.

OBSERVATIO.

I. De illius abscessu curatò. 173. seq.

II. De ardore in regione Mesenterii chronicò, amandatò. 174. seq.

I N D E X

De morbis Vesicæ.

OBSERVATIO

I. De Stranguriâ & Ischuriâ.

II. 175 seq.

III. Casus admiratione dignus restituti à sectione calculi vesicæ, derelicti. 176. seq.

IV. 177. seq.

V. De causâ generationis calculi præcipuâ. 178.

VI. De Dysuriâ gravissimâ à calculo vesicæ causatâ, disquisitio. 179. seqq.

De morbis Uterinis.

OBSERVATIO

I. De suffocatione matricis sævâ cum convulsionibus Epilepticis. 184.

II. Suffocatio matricis sævissima, falsò splenetica judicata. 185.

III. In quadam matricis suffocatione, usus camphoræ noxius. 185. seq.

IV. 186.

V. Hysterica lap. Bezo. ori. refocillata. 186. seq.

VI. VII. VIII. 187.

IX. 188.

X. Morbus virgineus. 188.

XI. De virgine à morbo virgineo vindicata. 188. seq.

XII. Puerpera quasi hydropica, sinistra medicatione ad orcum ablegata. 189. seqq.

De Hemorrhagiâ uterinâ.

OBSERVATIO I. 191.

II. III. IV. 192.

Pro partu & secundinâ excludendâ.

OBSERVATIO I. 192.

De Impotentiâ.

OBSERVATIO unica. Quàm difficilis censura. 193. seq.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.
INDEX
OBSERVATIONUM MEDICINALIUM
LIBRI QUARTI.

De morbis externis.

OBSERVATIO

- I. De Arthritide succedente dysenteria. 195.
II. Utrum thermarum usus in affectibus arthriticis & podagricis sit proficiuus! 196. seqq.

De Ischiade.

OBSERVATIO.

- I. Ingens dextrae coxae dolor implacabilis, ex causa calida pronatus. 198.
II. De chronica Ischiade & fervido sanguine causata, calidis exasperata. 199. seq.
III. 200.
IV. Sævus dolor cruris dextri, aliis invictus, venæ Ischiadicæ, circa minorem digitum pedis, sectione cessit. 200. seq.

De doloribus variarum partium.

OBSERVATIO.

- I. Ex casu. 201.
II. 202.

Ex scarificatione profundâ.

OBSERVATIO I. 202.

- II. Ex defluxione. 202.
III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. 203.
XII. De Balsami Peruviani præstantiâ, in doloribus, à causa frigida concitatis, placandis. 203. seq.

De lue Gallicâ.

OBSERVATIO.

- I. De cutis infectionibus. 204.
II. 204.
III, & IV. 205.

INDEX

De Scabie.

OBSERVATIO I. 206 seq.

- II. Cucurbitularum cum scarificatione usus in scabie proficuus.
- III. Curæ ex lignis sudoriferæ scabiosis quàm sint noxiæ. 207.
- IV. 208.
- V. VI. VII. 209.
- VIII. Serpigrine humidâ longè lateque grassante. 209.
- IX. X. XI. XII. XIII. XIV. 209. seq.
- XV. De foeminâ, capite, tineâ siccâ, totaliter obductâ, cum totius corporis scabie. 210. seq.
- XVI. Quæstio decisa, utrum carnis ovinæ esus, si oves scabie infestæ, sit innoxius. 211. seq.

De Tumoribus.

OBSERVATIO

- I. Genæ dextræ ex calidâ defluxione resolutus tumor. 212. seq.
- II. Genæ sinistræ inflammatio, ex sanguineâ defluxione, in abscessum versa. 213.
- III. Grandis tumor Genæ dextræ in abscessum desinens. 213. seq.
- IV. Mammillæ dextræ dolor & tumor insignis, ex defluxione calidâ. 214.
- V. Tumor in lumbis in abscessum versus. 214. seq.
- VI. Tumor ingens Erysipelaceus totius dextri cruris resolutus. 215.
- VII. Tumor Erysipelaceus cruris dextri in abscessum mutatus.
- VIII. Tumor sat magnus rubeus manus dextræ, cum immensô dolore resolutus. 216.
- IX. Tumor scroti aquosus resolutus. 216.
- X. Manuum tumor resolutus beneficio Nicotianæ. 216.

De Tumoribus duris.

OBSERVATIO I. 217.

- II. Tumor Mammillæ dextræ scirrhusus resolutus. 217.
- III. Tumor durus circa Guttur resolutus. 217.
- IV. Tumor in Genu resolutus. 217.
- V. Tumor Gutturis resolutus. 218.
- VI. Verruca lata, instar calli, in pericranio exarescens. 218.
- VII. Verruca ablata per ligaturam. 218.

OBSERVATIONUM MEDICINALIUM.

VIII. Verrucæ in mediâ linguâ absumptæ. 218.

IX. Unguentum in verrucis expertum. 218.

De Ulceribus.

OBSERVATIO.

I. Ulcera tuberosa & sinuosa in capite favina quomodo curata! 219.

II. Frons exulcerata pænètota, carne ad os absumptâ, restituta, chirurgorum operâ annuâ frustraneâ. 219. seq.

III. Ulcus sordidum in Indice manus dextræ. 220.

IV. Ulcus in Inguine putridum sanatum, Chirurgi operâ irritâ. 220. seq.

V. Sub alâ sinistrâ ingens ac profundus abscessus feliciter curatus, 221.

De pediculis necandis & profligandis.

OBSERVATIO unica, si scilicet in capite, 222.

De Sphacelô affectis, quibus crura resecta.

OBSERVATIO unica. 222.

De Maleficiatis.

OBSERVATIO.

I. De casu pueri Novennis maleficiati admiratione digno. 222. seqq.

II. In affectu hystericô. 227.

III. De cive Ulm. exhaustu vini, veneno, prout creditum, infecti, periclitante, ilicò liberatò. 227.

OBSERVATIO

De sanguinis effluxu inhibendo, quàm periculosum! 227. seq.

FINIS OBSERVATIONUM.

INDEX

INDEX CONSULTATIONUM.

I. Concernit Illust. ac Celsiss. Princ. ac Dn. Dn. Frider. Ernestum, March. Bad. variis symptomatis obnoxium destillatione à capite in articulos, pectum tumore edematoso? 229. seqq.

II. Ad Illust. Dn. Dn. Christ. Truckses. L. B. qui memoriam amisit, post Paralyti subiectus, & Apoplexiâ sublatus. 234.

III. De precedenti Casus causis ad Clar. Dn. D. Schreckenfuchs. Medic. Procerum Camer. Spirensium. 237. seqq.

IV. De Apoplexiâ gravi ad Dn. D. Gutmannum, & Dn. D. Ienischium, Medicos Augustanos. 238. seqq.

V. De Casu Pleuritico & Asthmatico Admod. Rev. & Nobiliss. Dn. Henrici de Belden/ Canon. August. & Elw. 242. seqq.

VI. De Arthritide vagâ mirabili, Dysenteriam subsequente, ad Excell. Dn. D. Horstium, p. m.

VII. De adversâ valetudine Generosæ Conjugis, Illustr. Dn. Offonis de Zeussenbach / catarrhosa, dolore lumborum & claudicatione, fœmoris atrophica, ad Dn. D. Ioh. Oberdorferum, Med. Illust. Styria Provincialium Gracensium. 253. seqq.

VIII. De Casu Viri Nob. & Consilarii Rud. II. Imp. conquerentis de dolore capitis, cervicis motu tremulo, &c. ad Cl. Dnn. DD. Walterum Kiechelium, & Dn. Verbesium, Medd. Reip. Ulm. 155.

IX. Ad Dn. Caspar. Hillerum, Pastorem Reip. Isnensis, de Filio Maniaco. 256. seqq.

X. De Orthopneâ gravissimâ Dn. Praefecti Isnensis, lethali, ad Dn. D. Eman. Didymum, Reip. Campod. Med. 261. seqq.

XI. De Affectu sinistri Renis calculoso & Lienis obstructionibus, ad primum Medicum cujusdam Reip. Imp. quatuor Medicorum discrepantes opiniones. 262. seqq.

XII. Pro viro literato peregrino, variis symptomatis subiecto. 264. seqq.

INDEX EPISTOLARUM MEDICO- PHILOSOPHICARUM.

I. De Amicitia & Philosoph. Stoicâ, ad Nobiliss. ac Prudentiss. Dn. Mathiam Obhemium, Patric. August. olim in Rep. Vlmensi, Senatorem primum. 269. seqq.

II. De

EPIST. MEDICO-PHILOSOPH.

- II. De Dn. M. Nicod. Sizlini Casu Anatomico. 274. seqq.
III. De Zacuti Lusitani praxi non à quovis imitanda, quæ obstacula interveniant. 279. seqq.
IV. Discursus de causis, ob quas ad tantam (jam excedens annum octogesimum secundum) vitæ longevitatem mihi pertingere licitum. 281. seqq.
V. Utrum Alchimistarum jactantia rationi consona, quod magnatibus imprimis, ultra annum centesimum, vitæ prolongationem pollicentur. 286. seqq.
VI. Utrum Facultates Animales Principes, in cerebro residentes, locis distinctæ? 292. seqq.
VII. VIII. IX. X. XI. ad quest. propositam, ex Q. Curtii Historiâ, de rebus Alexandri M. gestis, utrum potio medicinalis à Philippo Medico oblata, fuerit corroborans vel purgans, ad Cl. Dn. D. Ioh. Scultetum. 296. seqq.
XII. Utrum Alexiteria immediatè ab oblato veneno, & qua dosi sint exhibenda. 311. seqq.
XIII. De Febre Hemitritæo dubitatio proposita. 314.
XIV. De pilulis Antipodagricis Argentinensium, utrum tutus earum usus. 315.
XV. Nicotiana à calumniis vindicata. 316.
XVI. Relatio de Mannâ in superiori Styria, in quibusdam montibus depluente, si æstas solito fervidior. 318.
XVII. Ad Philiatrum, contra eos, qui semini fœmineo derogare solent non solum Principium Activum, sed & materiale. 319.
XVIII. De differentiis & causis spasmû, præsertim stridoris dentium, in febribus ardentibus. 324.
XIX. Contra Astrologiam judiciariam seu vaticinam. 329.
XX. Taxatio supinæ Pharmacopœorum negligentia & crassæ ignorantia, quàm ea sit detrimentosa, luculentis exemplis ostenditur. 338.
XXI. Querela de fallaci Vromantiâ & sinistro vulgi judicio. 341.
XXII. De Formarum Origine, utrum Anima Rationalis innata vel ingressa. 346.
XXIII. Consilium contra molesta insomnia. 349.
XXIV. Commendatio paupertatis ex Senecæ opere, utrum sit probanda, & exemplis ostenditur: veteres Philosophos sermone magis, quàm re, bonorum externorum fuisse contemptores. 351.
XXV. Quomodo Aphor. 79. l. 4. Hipp. si arenosa in urinâ subsidunt, intelligendus? 355.
XXVI. Admonitorium contra violenta purgantia. 357.

I N D E X

I N D E X

RERUM ET VERBORUM, IN TITULIS OBSERVATIONUM QUÆ HABENTUR ALPHABETICUS.

- A.*
- A**bdominis Inflatio. Remed. 163
Abscessus curatus. 221. 222
Abstinentiæ à cibo & potu causæ.
134. & seqq.
Ædematosus pedum Tumor. 229
seqq.
Alchymistarū Jactantia falsa. 286
v. Ep. V. de prolongatione vitæ.
Alexiteria quando & quā Dosi of-
ferenda. 311. v. Ep. XII.
Alvi constipatio unica pilula solu-
ta. 163 seqq.
Alvi fluxus. 166. conf. Diarrhæam.
Amicitia Stoica quæ? v. Ep. I.
Anatomia cadaveris M. Nicod. Siz-
lini, Ep. II.
Anginæ acerbæ Remedium. 110
seqq.
Angustia cordis. 134
ventriculi. 138
Anima, utrum innata vel ingressa?
v. Ep. XXII.
Antipodagricarum pilularum Ar-
gent. usus, utrum tutus, v. Ep.
XIV.
Anum circa Inflammatio, quomo-
do curata? 162
- Aphonia ex crapulâ soluta. 85. seqq.
Apoplexia Lateris dextri. 86. seqq.
Manus & utriusque pe-
dis. 87. seqq.
Causæ. 239. seqq.
Remedia. 195. 253
Præservatio à metu, 88
seqq.
Confer Tit. Paralysis.
Arthritis vaga mirabilis. 246. seqq.
Arthritidis Remedia. 195.
Arthriticis Thermæ an proficiat.
196. seqq.
Ascitica Fæmina quomodo resti-
tuta. 152. seqq.
Asthma. 119. 242. seqq.
Conf. Orthopnoeam.
Astrologia vaticinare probanda, v.
Ep. XVIII.
Auditus difficultas & causæ. 117
Remed. 118
- B.*
- Brachii dolor, quomodo sopitus.
202. seqq.
- C.*
- Calculi generationis causa præci-
pua. 178. 179
Cam.

RERUM ET VERBORUM.

Camphoræ usus noxius in suffo- catione matricis. 185. seq.	Concurrentia quædam. 95. 96
Capitis dolor, cum variis casibus subnexis. 80. ad 85. 141. 255	Cordis Angustia. 133
Casus dolor, quomodo sopit ⁹ . 113	Palpitatio. 133. seq.
Catalepsis. 97	Crura resecta. 222
Catarrhi varia symptomata. 101 106. 107. 254.	Dolor quomodo sopitus. 203
Causæ. 254	Tumor, quomodo resolutus, 215.
Humores crassi. 107. seq.	Cutis infectiones. 204. seqq.
Pituitosi. 105	D.
Salsi. 106. 107	Defluxiones. 229. seqq. & 255
Serosi. 105	Conf. tit. Catarrhus & Destilla- tiones.
Catarrhi concomitantia, Tussis & Anhelitus difficultas. 106	Dentium dolor acerbus. 133
Chronicis. 103	Remedia. 113. seqq.
Remed. Camphora. 101	Stridoris, quæ differentia & causæ, v. Ep. XVIII. seq.
Coryzæ. 101	Vacillatio. 111. seqq.
Nicotiana. 103	Destillationes salsa. 100
Tabac. 103. seqq.	Cum cerebri imbecillitate. 109
Tragema. 108	Remed. de Tabaco. 103. seqq. & 202.
Conf. Defluxiones, Destillatio- nes.	Diarrhææ molestia. 166
Cerebri imbecillitas. 109	Remedia. ibid.
diuturna. 109	Dysenteria Epidemialis causæ. 168
Cervicis motus tremulus. 255. seq.	Remedia præservativa. 169
Cholerica passio funesta. 139	Narcotica sunt Necrotica. 167
Cibi nimia appetentia. 137	seq.
Ciborum fastidium. 141. 142	Dysuria cruciatus. 179. seq.
Causæ. 143. seqq.	Remedia. 175. seqq.
Vomitibus chronicis. 137. seq.	E.
Clandicatio. 253. seqq.	Emetico Colica sublata. 159
Colica cum contractura. 89. seq.	Empyema nothum. 121
Paralyfi. 89	Epileptica convulsiones. 90. seq.
Remedia. 157. seqq.	Earum causæ. 92. seqq.
Convulsiones Epileptica. 90. seqq.	Erysipelaceus Tumor cruris quo- modo curatus. 215
Causa. 94	Ccc 2 Facul-

INDEX

P.
Facultates Animales Principes, an
sint locis distinctæ, v. Ep. VI.
Febris continua cum variis casibus
& symptomatis. i. usque ad 63.
Quotidiana. 72
Tertiana duplex. 75. seq.
Tertiana notha. 72. seq.
Quartana 76. seqq.
de Febre Hemitritæ dubita-
tio, v. Ep. XIII.
Femoris ἀρροφία & claudicatio. 254
Fluxus alvi. 166
Colliquefactivus. 168
Menstruus, quomodo cura-
tus. 192
Fœminei seminis, quæ sit facultas,
v. Ep. XVII.
Frons ulcerosa restituta. 219
G.
Gallica Lues. 204. seqq.
Genæ dextræ Tumor resolutus. 212
seq.
Sinistræ inflammatio in ab-
scellum versa. 213
Genæ resolutus Tumor. 217
Gingivarum carcinoma. 112
Cruentæ. ibid.
Gonorrhæa, quomodo curata. 205
Graveolentia oris. 112. 113
Gutta serena. 117
Gutturis Tumor resolutus. 217
H.
Hæmorrhagia uterina. 191
Remed. ib. & 192
Humerorum dolor, quomodo so-
pitus. 203
Hydropica quasi sit puerpera, sini-

strâ medicatione morti tradita,
189. seq.
Hydropici ascitici casus singula-
ris. 148. seq.
in Hydropem ascitem termi-
nata Ictericia nigra. 154. seq.
Desperatus restitutus. 150. 152
Virgo. 153
Vidua præservata. 154
Hystericus affectus. 227
Hysterica lap. Bezo. ori. refocilla-
ta. 186. seq.
I.
Ictericia flava curata. 156
Nigra. 154. seqq.
Impotentia difficilis censura. 195
196.
Inappetentia ciborum. 141. seq.
Inedia præservatio ex Tabaco. 103
seqq.
Insomnia molesta, v. Ep. XXIII.
Intestinorum Tormina exrupturâ
quomodo demulcenda. 161
Ilchiadis cruciatus. 198
Remedia. 199. seqq.
Ischuriæ cruciatus. 175
Remedia. 175. 176
L.
Lapsus v. Casus.
Lues Gallica. 204
Cura. 204. seqq.
Lumborum dolor quomodo sopi-
tus. 202. 203. 254. 255
M.
Maleficiati pueri casus circum-
stantialis. 199. seqq.
Mammillæ Tumor curatus. 214
Mania-

RERUM ET VERBORUM.

Maniaci duo restituti. 100. seq.	P.
Consilium ad M. Hiller. v. Consult. IX. 256. seqq.	Palpitatio cordis. 133
Mannæ quæ ratio in superiori Styriâ, v. Ep. XVI.	Paralysis cruris utriusque. 8
Manuum Tumor resolutus. 216	Lateris dextri. 86
Matricis suffocatio. 184	Manus & utriusque pedis. 87. 88
Mala cura. 185	Partus quomodo excludendus. 192
Remedia. 184. seqq.	193.
Melancholici Imaginatio, se totius orbis Monarcham. 97. seq.	Passulæ min. lax. celebratæ. 163
Quædam pænè desperabunda. 98. seq.	Pediculi quomodo profligandi. 222
Quidam haustu vini recreatus. 173. seq.	Pedû dolor, quomodo sopitus. 203
Memoria ex toto sublata. 85. 224 seqq. 237. seqq.	Pedum tumor ædematosus. 229 seqq.
Menstruus fluxus quomodo curatus. 192	Peruviani Balsami præstantia. 203 seqq.
Mesenterii affectus quomodo sanatus. 173. seq.	Pestilentia cum variis Casibus. 63 71.
N.	Philippus utrum Alexandrum curarit per corroborans, vel purgans, v. Ep. VII. VIII. IX. X. XI.
Nephritidis dolor. 171	Pharmacopœorum ignorantia & negligentia noxia, v. Ep. XX.
Remedia. 171. seqq.	Phrenesis v. Mania.
Nicotiana à calumniis vindicata, v. Ep. XV.	Phtisicorum trium Fratrum Exemplum singulare. 131. seq.
Nicotianæ beneficio Manuum Tumor resolutus. 216	Phtisis Remedia. 130. seqq.
O.	Pleuritidis gravitas. 127. 242. seqq.
Ophtalmia cum rubedine & ardore. 116	Remedia. 127. seqq. 244. seqq.
Remedia. ibid.	Podagricis Thermæ an proficue. 196. seqq.
Oris graveolentia. 112. seq.	Antipodagricarum pilularum Argentini, usus utrum tutus, Ep. XIV.
Scorbutus. 112. seq.	Potus abstinentiæ causæ. 143. seqq.
Orthopnæa. 119. seq. & 261	Pruna laxat, mirè laudata. 164
Malum concomitans. 122. seqq.	ΠτυλιCμ8 casus singularis. 145. seqq.
Remed. 125. 126. seqq.	Puerpera sinistra medicatione morti tradita. 189. seqq.
	Purgan-

INDEX

Purgantia non sint violenta, v. Ep.
XXV.

Q.

Quartana Febris.

76. seqq.

Quotidiana F.

72

R.

Rauedo causæ.

109. 110

Remedia.

109

Renis sinistri calculosus affectus.

262. seqq.

S.

Sanguinis effluxus non inhiben-
dus.

227

Sanguinis vomitus lethalis.

140

Scabies quomodo curata. 206. 208
seqq.

Scabiosis curæ sudoriferæ sunt no-
xiæ.

207

Scabiosa caro ovina esui an sit no-
xia.

211

Scarificationis profundæ dolor,
quomodo sopitus.

202

Scarificatio an scabioso proficua.
207.

Scorbut. oris.

III. seq.

Secundina quomodo excludenda.
192.

Seminis Fœminei quæ sit facultas,
v. Ep. XVII.

Seneca sermone magis, quàm re
commendavit paupertatem, Ep.
XXIV.

Serpigio quomodo curata.

109

Spasmi differentiæ & causæ, v. Ep.
XVIII.

Sphacelo affectus curatus.

222

Στομαχική.

111. seq.

Stranguriæ cruciatus. 175. 179. seq.

Remed. 175. seq. conf. Dysuria.
Suffocatio matricis.

184

T.

Thermæ an Arthriticis & Poda-
gricis proficua.

196 seqq.

Tinea, quomodo curata.

210. seq.

Tussis molestia.

126

Remedia.

126. 127

Tumor durus.

217

Erysipelaceus cruris dextri
resolutus.

215

Genæ resol.

213

Genu resol.

217

Gutturis.

217. 218

Lumborum.

215

Mammillæ dextræ.

214

Manus dextræ.

216

Pedū ædematos⁹. 229. seqq.

Scroti aquosus.

216

V.

Venenato haustu quidam libera-
tus.

227

Veneno oblato, utrum Alexiteria
immediatè, & quâ dosi sint ex-
hibenda, v. Ep. XII.

Ventriculi angustia.

138 242

Cachexia.

143

Colica v. Tit.

Dolor immanis.

136. seq.

Imbecillitas.

135. 142

Nausea. 142. Causæ. 143

Remedia. ib. & 143. 163

Vermes causant tormina.

164

Remedia.

165 seq.

Verruca lata curata.

218

Unguentum pro verrucâ.

218

Virgineus morbus curatus. 188. 189

Vitæ

RERUM ET VERBORUM.

Vitæ longævitas Authoris undè, v. Ep. IV.	Urinae difficilis redditio.	176
	Remedia.	176. seqq.
Ulcera in Capite quomodo curata.	Uromatia quam fallax, v. Ep. XXI.	
219.	Uterini Morbi.	184. seq.
Ulcerosa Frons restituta,	Uvulae relaxatio.	110
Index ulcer.	Z.	
Vomitibus cibariis chronicis.	Zacuti Lusitani Praxis non à quo-	
137.	vis imitanda, v. Ep. III.	

Μόνον τῷ Θεῷ δόξα εἰς ᾧ αἰῶνας, ἀμήν.

F I N I S.

Errata.

Tutissimum pro utilissimum, pag. 70. obs. 2. cui obs. 4. adjungenda, p. 141.
Ante ung. Ros. adde Butyri rec. 3vj. pag. 211. in affectu hysterico: iste casus est
transferendus ad morbos uterinos l. 3. pag. 227. Idem ex ore usque ad retinere
excultum, ista verba transferenda & subjungenda, majorem existimationem,
 285.

Cætera benevolus Lector ipse emendabit.

Thoner, Augustin,

Augustini Thoneri ... Observationum medicinalium, haud trivialium, libri
quatuor in quibus variae morborum, interiores et exteriores corporis
humani partes, obsidentium, historiae, cum eorum causis concomitantibus,
symptomatis, & prospero medendi successu, proponuntur, ubi complures
singulares casus, & qui alibi haud obvii, in occursum venturi, cognitu

Ulmae 1651

4 Path. 342-1#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10367330-9

VD17 12:165754B